3 1761 04899891 8

Mrs B Shepley

489 Manning Ave

Toronto

Canada

פּישע לעבעדער; קאָלאָסאַלע געביידעס, מיט וועלכע די געביידעס
פון אונדזערע מאָראַלישקייטס קאָנען זיך ווייט נישט פאַרגלייכן. דאָ
האַלט זיך אויף די טערמיטן־מלוכה. און ווידער איז עס אַ ליבע־
מלוכה. מענער, וועלכע באַפרוכפּערן. אַ „קעניגין", וואָס לייגט
אייער, און וואָס דערגרייכט די גרויס פון אַ קליינער קאַרטאָפל,
ווען זי איז פול מיט אייער. און עטלעכע מינים געשלעכטלעך־
אומפעיקע קריפּל־אינדיווידואומס, וועלכע דינען דער מלוכה אלס
„אַרבעטער" און „סאָלדאַטן". האַרטעם, פּריסים, פונקט ווי דאָרט.
אַ וואַקהאַוס פון דער ליבע־אונטערוויקלונג — און אין אַלע דריי
פאַלן — ביי די טערמיטן, מוראַשקעס און בינען — אויפן העכסטן
פונקט פון דער אינטעליגענץ פון דעם גאַנצן גלידער־שטאַם.

פון דעם דאַזיקן שטאַנדפּונקט איז ווייטער נאַרנישט געוואָרן.
נישט דער גלידער־חיה, נאָר דער חוט־השדרה־דיקער חיה איז
באַשערט געוואָרן אויסצופירן די וועלט פון זוהמה. די חוט־השדרה־דיקע
חיה פון וועלכע ס'איז שפּעטער אַרויסגעקומען דער מענטש.

אָבער דאָ הייבט זיך אָן אַ ניי ליד...

א חוץ דער בינען־מלוכה זענען נאך צוויי גרויסע פראזן פון דעם דאזיקן מלוכה־לעבן אין דער אינסעקטן־וועלט. ביידע זענען אויך מער אדער ווייניקער „ליטע־מלוכות“. און ביידע זענען אלס אזעלכע, פונקט ווי די בינען־מלוכה, אומפרובטבאר.

אין פאל איז די מוראשקע־מלוכה. להיפוך דער בי־נען־מלוכה האט די דאזיקע מלוכה נישט קיין שום שיין פון מאָנארכישער קאנסטיטוציע. אבער א חוץ דעם איז דארט אלץ פונקט אזוי איינגעארדנט, ווי אין דער בינען־מלוכה. דרייערליי בירגער: מענער, ווייבער און געשלעכטלאָז־פארקריפלטע „ארבעטערינס“, וואס טיילן זיך נאך די ארבעטערינס אויך אין אמתע קינדער־דער־ציערינס און גרויס־קעפיקע, שטארקע פארטיידיקונגס־סאלדאטן. אבער דאס איז פאר אונזער ליבע־פראגע נישט וויכטיק. אויך דא בלייבט דער שטרענגער קאנטראסט צווישן די אינדיווידואומס. דער „שר“ וועמענס גאנצע קולטור־אויפגאבע (מיט דער דאזיקע־ר אינסעקטן־מלוכה געפינט זיך שוין זיכער אין א געוויסער „קול־טור“) קאנצענטרירט זיך אויסשליסלעך אויף דעם באהעפטונגס־מאמענט, די „זי“ וועלכע טוט מער נישט, ווי זי לאזט זיך באַ־פרוכטיקן און לייגט אייער. דאס שאפט א הארעם־לעבן פאר ביידע צדדים. און די גאנצע אינטעלעקטועלע מלוכה־ארבעט ליגט אויף די אייביקע נאטירלעכע סריסים, פאר וועלכע די ליבע בלייבט אבסאלוט פרעמד.

דער צווייטער פאל איז די מלוכה פון די אזוי גערופענע טערמיטן. די קענסט די שווארצע ברואים פון דיין שפייז־קאמער, וועלכע מען רופט „פרייסן“. די באלעבאסטע פלעגט זיי האלטן פאר זשוקעס. אבער דאס זענען נישט קיין זשוקעס, הגם זיי זענען אויך אינסעקטן. זיי בילדן אן אינסעקטן־גרופע, וואס שטייט פיל נענטער צו די אויער־ווערים און היישע־רין, ווי צו די זשוקעס. נאנט צו דער דאזיקער גרופע שטייען די ליבעלן און די איינטאג־פליגן. צו זיי קאנסטו צורעכענען די טערמיטן, וועלכע זענען אין פיל פרטים ענלעך צו די מוראשקעס־אבער וועלכע זענען פונקט אזוי מוראשקעס, ווי די פרייסן זענען זשוקעס. די האסט געהערט וועגן די טערמיטן־געבוידעס אין די טרא־

וועג. נישט פיקטיוו אויף זייערע אומגעהויערע סאָציאַלע אינסטיטו־
ציעס, וואָס זענען אויפגעבויט געוואָרן אויף דעם געזעלשאַפטלעכן
לעבן, אויף דער פרוכפּערונג, אויף דער ליבע, שטעלט ער מיט זיך
פאָר גראָד אין דער ראָמאַנטישער ליבע אין דער גייסטיקער אַנטוויקלונג
פון דער ראָמאַנטישער ליבע אַ שריט צוריק.

דאָס איז באַלערנד נישט נאָר פאַר דער בין צווישן די לאַנקע־
בלומען. הגם די בינען־מלוכה איז נישט קיין מלוכה אין געוויינלעכן
מענטשלעכן זין, שטעלט זי אָבער מיט זיך פאָר אַ ביישפּיל דערפון,
וואָס מען וואָלט געקאָנט אָנרופן „די מלוכה־רעגולירונג פון גע־
זעלשאַפטלעכן לעבן". פון פיל טויזנטער אינצלנע ליבע־אינדיווידו־
אומס שטעלט זי אויס אַ העכסט־קונסטפולע אינהייטלעכע געזעל־
שאַפט. אָבער שטיצנדיק זיך אויף אַ פעלערהאַפטער ליבעס־סיסטעם
בויט זי אויף, אַנשטאָט צו דינען דער העכערער פרייער אַנטוויקלונג,
אַ ריזיקע תּפיסה, אין וועלכער דער אינדיווידואום, וואָס רייסט זיך
פאָרויס צום ליכט, ווערט אומבאַרמהאַרציק אונטערדריקט. דאָס איז
אַ מין וואָרנונגס־סיגנאַל. פון איין זייט דער גרויסער, זיכערער נוצן
פון דער סאָציאַלער פאַראייניקונג, פון דער ריזיקער שוץ־געזעלשאַפט
וווּ יעדער אינדיווידואום שטיצט זיך אויף פיל טויזנטער אַנדערע,
און ווו ס'איז איינגעפירט די גליקלעכסטע אַרבעטס־טיילונג אין
דער ווירטשאַפט. אָבער אויף דער אַנדערער זייט די שווערע געפאַר,
אַז געוויסע געוווינהייטן — צום ביישפּיל ביי די בינען די נאָך ווייניק
אַנטוויקלטע געשלעכטלעכע פאַרהעלטענישן — וועלן באַשטימט
ווערן אַלס מלוכה־געזעצן און דערמיט ווערט זייער אינערלעכע באַ־
וועגלעכקייט און דער דראַנג פאָרויס אָפּגעשטעלט ווערן און זיי וועלן
בלייבן ליגן ווי אַ טויטער קלאָץ אויף די מיטגלידער פון פאַר־
באַנד, דריקנדיק אַלץ אונטער זיך.

די בין אַליין האָט מער נישט געפונען קיין אַרויסגאַנג פון דעם
ליבעס־טעמפּל, וועלכן זי האָט זיך געשאַפן. זי איז אויף אייביק, ווי
פאַרגליווערט געוואָרן אין דעם הייליקן טעמפּל. און נישט נאָר זי,
נאָר די גאַנצע העכסטע אַנטוויקלונג פון דעם גלידער־שטאַם האָט זיך
אָנגעשטויסן אין דער פעסטער וואַנט פון זיין ראָזיקע „ליבע־מלוכות"
און איז דערויף שטיין געבליבן.

חתונה אַליין איז מעותן אויסגעקלערט. און דער דאָזיקער שריט איז פֿאַר איר געווען פֿאַטאַל.

די בינען־מלוכה האָט געמאַכט אַלס אויסגאַנגס־פּונקט די פֿעסטע אינדיווידואַליזירונג פֿון מאַן און ווייב. דעם דאָזיקן פּרינציפּ האָט זי אײַנגאַנצן אָפּגעהיט. אָבער זי האָט גאָרנישט געטאָן, כּדי אים צו פֿאַרמײַדן. די באַהעפֿטונג פֿירט צונויף מאַן און ווייב אויף אַ קורצער ווײַלע. דאָס איז די גאַנצע „חתונה“. אַ חוץ דעם פּרעס־קאָמפּליקס, האָסטו דאָ דיזעלביקע לאַגע, וואָס בײַ דעם שפּינען־פּאָר. די גאַנצע עלטערן־געפֿילן בלײַבן אויף דער זײַט פֿון דעם ווייב. דער מאַן, די דראָן־בין פֿליִעט גראָד אויף דער העכסטער שטופֿע, בײַ אונזערע האָניק־בינען, אינגאַנצן גלײַכגילטיק צו דער פּרוכפּע־רונג נאָך דעם קורצן באַהעפֿטונגס־אַקט. פֿויל און צוזעקלאָז פֿאַר־ברענגט ער אָפֿט זײַן גאַנצע לעבן, און זײַן טראַגישער סוף איז אָפֿטמאָל ניט שענער, ווי דער סוף פֿון דעם שפּין־„ער“, וואָס ווערט אויפֿגעפֿרעסן דורך דער „זי“. אַזוי אויך דאָ האָסטו ניט קיין שום שריט פֿאָרויס.

איצט נעם דאָס ווייב. דאָס ווייב דערשײַנט בײַ די בינען אַלס טאָפּלט־אינדיווידואום: פֿון איין זײַט די קעניגין, פֿון דער צווייטער זײַט די וועסטאַלין. דו זעסט אָבער, אַז בײַ דער צעטיילונג האָט יעדער פֿון די דאָזיקע אינדיווידואומס געליטן אַ שווערן פֿאַר־לוסט. די קעניגין האָט אינגאַנצן אָנגעווירן אירע מוטערלעכע־געפֿילן און גראָד דערין איז דאָך געלעגן אַ ריזיקער גײַסטיקער שריט פֿאָ־רויס. אַ חוץ דעם איז זי נאָך געוואָרן ווײַניקער פֿרײַ צוליב דעם, וואָס זי האָט, אַז מען זאָל זי שפּײַזן. פֿאַרקערט, די וועסטאַלין האָט פֿאַרלוירן דאָס גאַנצע געשלעכטלעכע לעבן, זי איז בכלל אַרויס־געוואָרפֿן געוואָרן פֿון דעם העכערן לעבנס־קרײַז פֿון „מאַן און ווייב“ זי קען דעם מאַן נאָר אַלס פֿוילן מאַסט, וועלכן זי ברענגט אום, ווען זי האָט אים ניטשט מיט וואָס צו שפּײַזן, איר לעבן דויערט זייער ווייניק, מיט איין וואָרט, פֿאַרלוסטן און פֿאַרלוסטן.

אין רעזולטאַט: אַ פֿאַרצערטונג פֿון אינדיווידואום אין יעדער הינזיכט. אָרעם איז די דראָן־בין. אָרעם די קעניגין. און אומענדלעך אָרעם די וועסטאַלין. די דאָזיקע גאַנצע ליבע־מלוכה איז אַ פֿאַלשער

אינדיווידואומס האָבן שפּעטער ווידער געקאָנט אָנשטיין נייע, העכער־אָרגאַניזירטע סאָציאַלע פאַרבאַנדן. אָבער אין אַ גאַנץ אַנדערער, פרייערער פאָרם. און זיי זענען אַנטשטאַנען. דערמאָן זיך די אוטאָפּישע התנועה. און נאָך ווייטער. מיר מעגנטיין שפּנען דערצו דער בעסטער ביישפּיל, דער בירשפּיל, וואָס הויבט זיך צום הימל. און דאָס איז באמת געוואָרן אַ העכערע שטאָפּע, אַ פיל העכערע, ווי די קערפּערליכע צוזאַמענוואַקסונג פון די סיפאָנאָ־פאָרן. אויך אין דעם דאָזיקן פרייען פאַרבאַנד איז נאָך פאַראַן זייער פיל אונטערדריקונג, גראָד מיר מענטשן ווייסן דאָס צום בעסטן פון אונזער סאָציאַל־געשיכטע. אויף דעם געביט איז נאָך זייער פיל דאָ אויפצוטון. איין גאָט ווייסט, וויפל...

דאָך מיר גייען צוריק צו דער בין. איך האָב געזאָגט: צו דער סיפאָנאָפאָרן־מלוכה האָט זי זיך אַליין נישט אינגאַנצן צוריקגעקערט. זי האָט דאָס פּשוט נישט געקאָנט. טויזנטער בינען־אינדיווידואומס זאָלן זיך פּשוט צונויפוואַקסן — דאָס איז מער נישט מעגלעך געווען. אָבער צי האָט זי דערווייל שוין געפונען דעם אמתן וועג צו יענער העכערער, פרייערער סאָציאַלער פאַראייניקונג? צי האָט זי דער־גרייכט דעם דאָזיקן אידעאַל מיט איר „מלוכה" פון אַזוי פיל טויז־נטער אינדיווידואומס? מען מוז זאָגן: ניין. די בינען־מלוכה אַר־בעט מיט אַזוי פיל און אַזוי פיל טויזנטער אינדיווידואומס, וועל־כע זענען נישט קערפּערליך צונויפגעוואַקסן ווי די סיפאָנאָפאָרע. און דאָך שטעלט זי מיט זיך פאָר נישט קיין שריט פאָרויס, נאָר אַ שריט צוריק.

די בינען־מלוכה האָט זיך דעגענערירט — און דאָ ליגט איר דראַסטיקייט און איר טראַגיק — אויפן באָדן פון די געזעלשאַפטלעכע באַדערפעניישן. אויפן באָדן פון יענע באַדערפעניישן, פון וועלכע ס'האָט זיך ביי דער גאַנצער העכערער חיות־וועלט אַנטוויקלט די חתונה אין העכערן זין. פיל שפּעטער, ביים מענטש, האָט די דאָזיקע חתונה געזאָלט ווערן אַ וויכטיק פּראָבלעם אויך אויפן וועג צו דער אַנטוויקלונג פון דער מלוכה. אָבער די בין האָט גלייך אָנ־געהויבן פון דער מלוכה, נאָך איידער דאָס פּראָבלעם פון דער

וועלכע ווילן זיך צוכאַפּן צו די אייער. און זי טוט עס אויך אַ צייט נאָכדעם, ווי אַלע שמעטערלעך זענען שוין אויסגעשטאָרבן און באַ־לייבט מיט אייער. עס פאַרשטייט זיך, אַז נאָכדעם הייבט זי די מוטער צוצושפּייזן די שלייערלעך בשעת זיי קריכן אַרויס. און אַז דער דאָזיקער דערציִונגס־אינסטינקט הייבט אָן ביסלעכווייז איבער־צוגיין בירושה צו די ווייטערדיקע דורות אַלס אַן אײַזערנער לעבנס־כלל, שאַפֿט זיך שוין דער גאַנצער באַן, אויף וועלכער ס׳האָט זיך שפּעטער אויפגעבויט די בינען־מלוכה. די גאַנצע אַנטוויקלונג איז דאָ זייער לייכט צו פאַרשטיין.

בלייבט נאָך די צווייטע פראַגע. די דאָזיקע גאַנצע בינען־געשיכטע איז זיכער אַ זייער אינטערעסאַנטער פאַל. אָבער עס פרעגט זיך: צי האָט דערין באמת געשטעקט אַ פּראָגרעסיווער פּרינציפּ? נישט ווילנדיק ווערט מען פאַרפירט דורכן געדאַנק: דאָ מוז עפּעס זיין אַ גרויסער שריט פאַרויס, ווייל מיר זעען דאָך אין פלוג אַזאַ קאָלאָסאַלע ס אָ צ י אַ ל ע פ אַ ר א י י נ י ק ו נ ג.

דאָס איז נישט קיין פאַראייניקונג לויטן אַלטן סיפּאָנאָפאָרן פּרינציפּ. דאָ דערמאָנט זיך: די אַקאַלעפן וועלכע זעגען זיך, ווי אַ שטשורע־קעניג, צונויפגעוואַקסן אַלס אַ מין איבער־חיה. איך האָב זיך דאָרט נישט אָפּגעשטעלט אויף דער קריטיק פון דער דאָזיקער סיפּאָנאָפאָרישער איבער־חיה. זי איז אויפגעבויט געוואָרן אויף פּוילישטענדיקער אַרבעטס־טיילונג. גאַנצע אינדיווידואומס זענען ווי דער געוואָרן „אָרגאַנען“, טייל זענען געוואָרן מאָגנס און מיילער, אַנדערע שווים־גלאָקן און אַזוי ווייטער. אין דער העכערער חיות־וועלט איז, נאַטירלעך, אַזעלכעס מער נישט מעגלעך געווען. וואָס מער די אינדיווידואומס זענען געוואָרן אָפּגעטיילט, אַלץ שווערער און אוממעגלעכער איז געוואָרן אַזאַ סאָציאַלע קערפּערלעכע פאַ־ראייניקונג. דאָ האָט טעון, ווי גראָד אין געשלעכטלעכן לעבן איז דער דאָזיקער קאַטאַליקס נאָך אָפט געקומען צום אויסדרוק. אָבער אויך דאָ האָט מער נישט געקאָנט פאָרקומען קיין צונויפוואַקסונג אויף אַ לענגערער צייט. יעדער אינדיווידואום האָט געמוזט בלייבן אינ־גאַנצן פריי. אָבער די דאָזיקע פרייהייט האָט בשום אופן נישט אויסגעשלאָסן דעם באַגריף „סאָציאַל“. פון די באַזונדערע „פרייע“

שטעל איך מיר פאר, אז די קליינע צאל פארמערט זיך אין א שיעור. שטעל דיר פאר, אז אין אלעם ווערט ביסלעכווייז אריינגעבראכט א באשטימטע ארדנונג. וואס מער דאס אלטע ווייב, די „קעניגין" ווערט באפרייט פון דער פליכט צו שפייזן די יונגע, אלץ מער און מער וואקסט איר קראפט צום אייער־לייגן. א טייל פון די געהילף־דערציערינס הייבט אויך אן איבערצולעבן דעם ווינטער, אזוי אז די אין הארבסט באפרוכטיקטע קעניגין געפינט שוין הילף ביי די ערשטע פרילינגס־אייער. די דאזיקע קעניגין געווינט פון דער הילף אזוי פיל קראפט, אז זי ווינטערט איבער נאך אמאל און נאך אמאל. דערפאר נעמט זי אבער אליין איבער אויך די פארטפלאנצונגס־מענער־פראדוקציע אזוי, אז די קינדער־וועכטערינס ווערן אינגאנצן פרוכטלאזע וועסטאליענס. גלייכצייטיק בילדן זיך אויס די אלע קאמפליצירטע זאפאס־ און דערהאלטונגס־איינריכטונגען און די פאנטאסטישע טעכניק פון דער „מלוכה". אויך די דאזיקע אלע שטופן קאן מען היינט זען ביי ענגערע קרובים פון אונזערע האניק־ביינען. ענדלעך קומט דער מענטש און שאפט פאר זיי א גוטע, קינסטלעכע היים און... דו ביסט ביים ציל.

מען האט די זאך נאכגעפארשט נאך טיפער, אנטקעגן די ערד־ביינען, ביז צו די ערשטע שטופן, ווען מוטער און קינדער זענען זיך בכלל לעבעדיק צונויפגעקומען, אזוי אז ס'האט זיך געשאפן אנגעהויבן די „קינדער־ערציונג". ביים שפייזן האבן געוויינט די מוטער אלס וועכטערין פון אירע אייער; דערנאך אויך די יונגע קריכן ארויס פון די אייער, איז זי שוין טויט. אויך געוויסע על־טערע מינים פון ביינען, וועלכע לעבן נאך היינט דא אויף דער וועלט, דערלעבן ניט צו זען זייערע לעבעדיקע קינדער. די אלטע בויט אויף א קעמערל, לייגט אהין אריין אן איי, לייגט צו צום איי אביסל שפייזן און שטארבט. אויף א ווייטערדיקער שטופע זעט מען, ווי די מוטער בויט נאך א דריטע שוץ־קעמערלעך פאר די אייער, וועלכע זי האלט נאך ליגן, בשעת פון דעם ערשטן איי קריכט ארויס דאס שלייערל; זי דערלעבט אזוי ארום צום ערשטן מאל צו זען איר לעבעדיק קינד. ווייטער געוויינט זיך די אלטע צו פארטרייבן פון אירע קעמערלעך בייזע פאראזיט־אינסעקטן,

מעטום געהאלפן מיט זייער גאנצער ענערגיע און האבן אויסגעפירט, אז נעבן די פארקריפלטע ברואים איז עטלעכע אויסגעוואקסן א פאר נישט־פארקריפלטע, געשלעכטלעך־פעיקע בינען. און דערמיט איז די ווייטערדיקע עקזיסטענץ פון מין געווען געזיכערט.

פון דעם פונקט צו אונזער פארצווייגטער „בינען־מלוכה“ איז נאך זיכער א גאנץ גרויסער שרים. אבער דו פארשטייסט שוין, אז אין משך פון דער לאנגער אנטוויקלונג האט דערפון געקאנט קומען צו דער דאזיקער מלוכה. דו פארשטייסט, אז די צוטיילונג פון דער מוטער אויף קעניגין און וועכטאלין האט געקאנט געשען גאנץ איינפאך, אן שום באזונדערן כשוף.

עס איז אבער אינטערעסאנט, אז איך דערצייל דיר דא נישט סתם אויסגעטראכטע זאכן. ביי קרובים פון דער בין, וועלכע לעבן שוין, אמת, אויך אין גרויסע פאמיליעס, אבער נאך נישט אין אזעלכע ריזיקע מלוכות, ביי די ע ר ד ־ ב י נ ע ן, זעסטו נאך היינט געוויסע פארשטייגערטע שטופן פון דעם דאזיקן אנטוויקלונגס־פראָצעס. דאס זעסטו אן אבסאלוט אנטוויקלטע ערד־בין — „זי“, וועלכע לאזט זיך אין הערבסט באפרוכטיקן פון אן „ער“ און ווינטערט דאן אליין איבער. אין פרילינג לייגט זי די ערשטע שיכט אייער; עס קומען ארויס די ערשטע שלייערלעך און די מוטער שפייזט זיי, לויט איר מוטערלעכן אינסטינקט, אזוי גוט, ווי זי קאן נאר. נאטירלעך, קאן זי זיי נאר קנאפ שפייזן. פון די אייער קומען ארויס נייע ווייבער, וועלכע זענען אבער קלענער, ווי די געוויינלעכע. קליינע און ווייט פון דראגען, קומען די דאזיקע ווייבער נישט צו קיין באהעפטונג. דערפאר אבער קומען ביי זיי באלד צום ווארט די מוטערלעכע אינסטינקטן: זיי נעמען איבער די שפייזונג פון די ווייטערדיקע שלייערלעך און ארום הערבסט דערציען זיי פון די שפעטערדיקע שלייערלעך ווידער גרויסע, אמתע ווייבער. די דאזיקע אמתע ווייבער געפינען זיך ווידער זייערע הדאגען, וועלכע ווערן פארטעגאנגענערש געלייגט אי דורך דער אלטער שטאם־מוטער, אי דורך די קליינע ווייבער. זיי באהעפטן זיך, ווינטערן איבער און הויבן אן אין פרילינג די געשיכטע פונדאסניי. דו האסט דא זיכער א בריק צו דער גרויסער בינען־מלוכה.

נעדונג. דאָס לאָזט זיך געשיכטלעך זייער טיף נאָכפאָרשן. געשיכטע און גייסטרייכע זאַך־קענער איז באמת געלונגען אויף אַ וווּנדערלעך־קלאָרן אופן פאַרצושטעלן די גאַנצע היסטאָרישע אַנטוויקלונג פון אונזער היינטיקער בינען־מלוכה. בומעלרעפען אין ברעמען האָט רעהפון אין דער לעצטער צייט געגעבן דאָס קלאָרסטע, וואַרטיינלעכסטע בילד. איך נעם דאָ נאָר אַרויס די הויפּט־ליניע, אויף וויפיל זי קאָן אונז צונוץ קומען.

עס איז אַמאָל געווען אַן אור־בין, וועלכע האָט געהאַט, פּונקט ווי פאַרשידענע אַנדערע אינסעקטן, די אייגנשאַפט צו לייגן אומגעהויערע מאַסן אייער אויפן גרונט פון אַ באַהעפּטונג און אַחוץ דעם נאָך פאַרטענאַגענעטיש, אָן אַ באַהעפּטונג; אין ערשטן פאַל זענען דאָס געווען ווייבלעכע אייער, אין צווייטן מענלעכע. די שלייערלעך, וואָס זענען אַרויסגעקראָכן פון די אייער האָבן געדאַרפט האָבן אין אַ געוויסער מאָס גוטע דערנערונג. די אַלטע בין האָט געהאַט אויך גענוג מוטער־געפילן און זי האָט צוגעשלעפּט שפּייז וויפיל זי האָט נאָר געקאָנט.

אָבער דאָ האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַ פאַטאַלער פלום.

איר פדוכפערונגס־קראַפט איז געווען גרעסער פון דער דערציונגס־קראַפט. דער מאַן האָט נישט געוואָלט העלפן, וואָס זאָל זי טון? אפילו ביי דער גרעסטער פלייסיקייט איז געווען אוממעגלעך ווי געהעריק צו פאַרשטופּן אַזוי פיל הונגעריקע מיילער. אין אַ ווײַלע אַרום זענען אַרויסגעקראָכן די ערשטע פאַרטיע יונגע בינעלעך. אָבער אַ, אומגליק! די קנאַפּע דערנערונג האָט זיי פאַרקריפּלט. זייערע געשלעכטלעכע טיילן זענען נישט פעיק געווען צו קיין באַהעפּטונג. זענען זיי זיך אַזוי געזעסן, די אָרימע קריפּלען, וואָס זאָלן זיי טון? אָבער זיי האָבן געזען די אַלטע מוטער, וועלכע האָט נאָך אַזוי פיל אַרבעט אַרום די קינדער אין די וויקעלעך. און פריי פון אייגענע ליבע־בענקשאַפט, האָבן זיך די געשלעכטלעכע קריפּלען גענומען העלפן דער אַלטער מוטער. זיי האָבן אויך געבראַכט צו טראָגן שפּייז. זייערע אינערלעכע מוטער־געפילן האָבן אויך אויפגעוואַכט, הגם דאָס זענען געווען נישט זייערע אייגענע קינדער. קורץ, זיי האָבן אַרויסגעהאָלפן דער מוטער, האָבן אין אַר־

וואָס זי ד ע ר צ י ט די אייער און יונגע, וואָס זענען דורך יענעם אַנדערן ווײַב געלייגט געוואָרן. דאָס וואָס די שפּין „זי" פּאַרייניקט אין זיך אין איין און דערזעלבער פּערזאָן: אַ ווײַב, וואָס ליבט און פּרוכפּערט זיך, און אַ מוטער, וואָס דערציט, דאָס איז בײַ דער בין צעטיילט אין צוויי פּערזאָנען — אַ „ווײַב, וואָס ליבט און פּרוכפּערט זיך", די קעניגין, און אַ „מוטער, וואָס דערציט", די וועסטאַלין.

דער דאָזיקער אײַנפאַכער פאַקט איז דער לאָגישער שליסל פון דער גאַנצער בינען־מלוכה. בײַם שפּין האָסטו צוויי פּערזאָן מיט אַ געוויסער אַרבעטס־טיילונג אינעווייניק אין דעם לײַב. דאָ האָסטו דעם מאַן מיט זוימען. דאָרט דאָס ווײַב מיט די אייער. די מוטער־ליבע דערשײַנט דאָן אַלס באַזונדערע צונויפֿאַרבעט פון דעם ווײַב אַליין. בײַ דער בין זעסטו די דאָזיקע אַרבעטס־טיילונג דורכגעפירט צווישן דער דראָנבין און דער קעניגין. אָבער אַחוץ דעם האָסטו דאָ נאָך אַ נײַע אַרבעטס־טיילונג אויף דער ווײַבלעכער זײַט: די צוזאַמענאַרבעט פון דעם ווײַב אַלס דערציערין פון אירע קינדער ווערט אַרויסגעלייגט אויף אַ מין ווײַב פון צווייטן גראַד, וועמענס גאַנץ לעבן באַשטייט אין דער דאָזיקער אַרבעט. עס קומט אַרײַן אין דער רייע דער טיפּ פון דער אומגעשלעכטלעכער וועסטאַלין, וועלכע פּרוכפּערט זיך אַליין קיינמאָל נישט, אָבער וועלכע איז זיך מקריב פאַר דער דערציונג פון די פרעמדע קינדער ביז צום לעצטן שטייבעלע פון איר קראַפט.

דו זעסט איצט, וואָס די בינען־מלוכה אַליין האָט אויפגעטון. דאָ אַנטשטייען אָבער גלײַך צוויי נײַע פראַגן: ערשטנס, ווי אַזוי האָט דאָס געקאָנט ווערן? און צווייטנס, צי איז עס געווען זייער נוצלעך און פּראָגרעסיוו?

אויף דער ערשטער פראַגע וועסטו דיר אַליין מסתמא גלײַך ענטפֿערן, ווען דו וועסט זיך דערמאָנען, ווי אַזוי די וועסטאַלינס אַנטשטייען נאָך הײַנט אין דער פאַראַגענער בינשטאָק. יעדע וועסטאַלין איז אייגנטלעך, לויט איר נאַטור־קראַפט, אַן אמתע „זי". בײַ איר איז נאָר דער געשלעכטלעכער אָרגאַן פאַרקריפּלט. די דאָזיקע פאַרקריפּלונג איז אָבער, ווי דו האָסט געזען, נישט קיין אָרגאַנישער פעלער פון געבורט, נאָר אַ פּראָדוקט פון צו קנאַפּער דער־

וואָרום געהאַט? מאַן. ווייב. קינד. אָבער נישט קיין באַזונדערע „קינ־
דער־דערציערינס". דו האָסט געזען נאָר פֿאָלגנדעס: מאַן און ווייב
פֿאַרייניקן זיך אויף אַ ווײַלע אין באַהעפֿטונגס־אַקט. דער מאַן פֿאַר־
שווינדט נאָך דעם דאָזיקן אַקט, נישט זאָרגנדיק זיך פֿאַר די פֿאָלגן.
דאָס ווייב ברענגט אָבער אַרויס די יונגע און זאָרגט זיך פֿאַר זיי ווי־
פֿיל זי קאָן: זי בויט פֿאַר זיי אויף אַ זיכער אייער־נעסט און באַ־
וואַכט עס אַלס טרייע פֿאַרטיידיקערין ביז צו איר אייגענעם ווינטער־
טויט. דו האָסט אַזוי אַרום שוין דאָ אויך די קינדער־וועכטערין,
אָבער — זי פֿאַלט איינפֿאַך צונויף מיט דעם ווייב, מיט
דער מוטער.

מיר האָבן אין אַ פֿרעמדן, אָבער אינערלעך ענלעכן פֿאַל, ביים
שטערפֿיש געזען, אַז אויך דער פֿאָטער קאָן איבערנעמען די אויפֿ־
זיכט איבער די קינדער, און איך האָב דיר געשטעבן צו פֿאַרשטיין,
וואָס דערפֿון לאָזט זיך אַרויסדרינגען אין העכערן זין פֿאַר דעם באַ־
גריף „התונה". אָבער דאָס גייט אונז דאָ נישט אָן. מיר ווילן איצט
ווייטער גיין אויפֿן וועג פֿון דעם שפּין און זען, וואָס די בין האָט פֿון
דעם דאָזיקן פּרינציפּ געמאַכט.

ווי מען קאָן גלייך זען איז די בין פֿון דעם דאָזיקן פּרינציפּ
גלייך אַרויסגעגאַנגען ווי פֿון אַ מין אור־פּראָגראַם. די דראָן־בין,
דאָס הייסט דער בינען־מאַן זאָרגט זיך אויך אַבסאָלוט נישט פֿאַר
די קינדער. עס קאָן גאָר אַזוי אַרום קיין רייד נישט זיין וועגן שטעך־
פֿיש־פֿאָטערהעלטנישן אָדער גאָר וועגן נאָך העכערע פֿאַרהעלטנישן,
ווו ביידע עלטערן ווידמען זיך דער קינדער־דערציונג. אויך דאָ
בלייבט די קינדער דערציִונג אויסשליסלעך ביים ווייב. דו האָסט
דאָך געזען, אַז די וועכטאַלינס זענען אויך געווען „ווייבער", ווען
אַפֿילו פֿאַרקריפּלטע. אָבער דערצו האָט די בין צוגעגעבן דאָס מערק־
ווירדיקע: די דאָזיקע וועכטאַלין דערציט נישט אירע אייגענע
קינדער, נאָר די קינדער פֿון דער קעניגין. דו האָסט דאָ אַזוי אַרום
איינפֿאַך צווייערליי סאָרטן ווייבער.

איין ווייב, די קעניגין, איז מוטער נאָר אין דעם זין, וואָס
זי לאָזט זיך באַפֿרוכטיקן און לייגט אייער. דאָס אַנדערע ווייב,
די וועכטאַלין, איז ווידער, פֿאַרקערט, מוטער נאָר אין דעם זין,

אַמתער קעניגין קאָן גאָר קיין רייד נישט זיין. דאָס גאַנצע וואָרט „קעניגין" איז נאָר אַ מטושטש בילד. און פּונקט אַזוי ווייניק זענען די דראָנבינען אַ הערשנדיקער, פוילער, העכסטער קלאַס און די „אַרבעטערינס" עקספּלואַטירטע „פּראָלעטאַריער".

די כּלומרשטע „קעניגין" איז אייגנטלעך נישט מער און נישט ווייניקער ווי דאָס „ווייב" פון דער מלוכה. דאָס ווייב!

די כּלומרשטע דראָנען־אַריסטאָקראַטן זענען די „מענער" פון דער מלוכה. די מענער!

די כּלומרשטע אַרבעטערינס זענען די „קינדער־דערציערינס" פון דער מלוכה, די דערציערינס, וועלכע האָרפּן זיך אַליין זאָרגן פאַר די יונגע דורות; און נאָר ווי אַ צוגאָב צו דער דאָזיקער קינדער־דערציִונג האָבן זיי נאָך איבערגענומען די זאָרג פאַר די אמתע עלטערן, פאַר די דראָנען און דער קעניגין, אַזוי, אַז זיי טראָגן באמת אויף זייערע פּלייצעס די גאַנצע אַרבעט אין בינשטאָק — אַחוץ דער באַהעפטונג און דעם אייער־לייגן.

אַלזאָ: אַ ווייב, מענער, קינדער־וועכטערינס און קינדער. דו זעסט: די גרונט־עלעמענטן פון דער דאָזיקער מלוכה זענען אייגנטלעך די טיילן פון אונזער באַגריף „פאַמיליע". דער דאָזיקער גאַנצער ריזיקער קנויל פון די צענדליקער טויזנטער סאָציאַל־פאַראייניקטע חיות איז אין זיין אינערלעכסטן געבוי נישט עפּעס אַנדערש, ווי איין איינציקע אומגעהויערע פאַמיליע.

אָבער די פּרטים זענען פונדעסטוועגן זייער אויסטערליש. זיי ווייזן דיר די בין אַלס אַ משונהדיק דרייסטע אינדיווידועלע עקספּערימענטאַטאָרין פון דער גרויסער זאַך, וועלכע באַהאַלט זיך אונטער די ווערטער ליבע, חתונה, פאַמיליע. אַ דרייסטע, אָבער נישט קיין גליקלעכע.

כּדי קלאָר צו פאַרשטיין די זאַך, מוזסטו דיר קודם כּל פעסטשטעלן דעם אויסגאַנגס־פּונקט, פון וועלכן די בין האָט געקאָנט אָנהייבן איר עקספּערימענט. דערמאָן זיך אָן דעם שפּין. אויך ער איז אַ גלידער־חיה, וועלכע שטייט נאָך, אמת, פיל נידעריקער פאַר דער בין, אָבער וועלכע איז, אויב נישט קיין דירעקטער קרוב פון דער בין, דאָך ווי עס איז נאָענט צו אירע אור־עלטערן. וואָס האָסטו

דער או מאָוויסשעפּלעכער צוויכער־כּרוּגעס פון לעבן שושפּט זיך אויס, דער זוימען־טאָש לײדיקט זיך אויס און די קראַפט פון דער יונג־פרײלעכער פרוכפּערונג שטאַרבט אָפּ. דאַן שטאַרבט אָפּ אויך דער אײגענער לעבנס־נערוו ...סוף.

לאָמיר אָבער נאָך אַ װײַלע פילאָזאָפירן אַרום דער בינען־מלוכה.

אין דעם אויסדרוק „מלוכה“ ליגט, ווי דו האָסט שוין געזען פון דער גאַנצער געשיכטע ביז איצט, אַ געפערלעכע קוועלע פאַר מיספאַרשטענדענישן. באַזונדער, ווען דו האָסט דיך נאָך דערביי געוווינט צו רעדן וועגן אַ „קעניגין“. די פאַנטאַזיע שטעלט זיך גלייך פאַר אַ באַשטימטע פאָרם פון אַ מאָנאַרכישע מלוכה, לויטן מענטשלעכן שטייגער: אַ קעניגין, וואָס שטייט אָן דער שפּיץ און הערשט איבערן גאַנצן פאָלק, די דראָן־בינען — אַ מין פוילע אַריס־טאָקראַטיע און די איבעריקע — דאָס ריזיקע פאָלק פון אונטער־געדריקטן אַרבעטער־פּראָלעטאַריאַט. די פאַנטאַזיע קאָן דאָ האָבן אַ סך אַרבעט: די דראָנען־שחיטה קאָן איר פאָרקומען ווי אַ רעוואָלו־ציע פון המון קעגן דער אַריסטאָקראַטיע בשעת אַ הונגער, און די אַנאַלאָגיעס קאָנען זיך נאָך ווייטער אויסמאָלן אָן אַ צאָל. אָבער גראָד מיט אַזעלכע אַנאַלאָגיעס זעסטו נישט דעם גרונט פון דער זאַך, — יאָ, דער עיקר, דו זעסט נישט דאָס גראָד, וואָס ס׳איז באמת באַלערנד פון דער גאַנצער געשיכטע פון אונזערע מענטש־לעכע פאַרהעלטענישן.

עס מוז פאַר דיר קודם כל בלייבן אינגאַנצן קלאָר: די בינען־מלוכה — דו קאָנסט זי אָנרופן „מלוכה“ אין זין פון אַ סאָציאַלער פאַרייניקונג פון פיל יחידים — איז אויפגעבויט אין איר עצם אויף איין איינציקן פּרינציפּ: אויף דער ליבע, ליבע, נאַטירלעך, ווי־דער אין זין פון דעם גאַנצן פרוכפּערונגס־פּראָצעס.

דאָס איז אַ „ליבע־מלוכה“ אין אייגנטלעכסטן זין פון דעם וואָרט.

פון קיין אמתער מאָנאַרכיע מיט אַן אַבסאָלוטיהערשנדיקער

געשיכטע. אָבער מען זעט שוין, אַז די קראַפט פון דער פּאַטריאַרכין ווערט שוואַכער. אַזוי פיל טויזנטער אייער, ווי אין ערשטן יאָר, לייגט זי שוין נישט. אָבער לייגן לייגט זי דאָך נאָך אַלץ. און דאָס דריטע יאָר מאַכט זי אויך דורך: צום פערטן מאָל קאָן זיך אָנהויבן דער קרייזלויף! באַטראַכט נאָר: דאָס דאָזיקע אַלטע אינסעקט האָט אַזוי איבערגעלעבט דעם גרעסטן טייל פון אירע קינדער, וואָס לעבן געוויינלעך נישט מער ווי זעקס וואָכן און אָפטמאָל נאָך ווייניקער, ווי אַ מענטשלעכער פּאַטריאַרך, וואָס וואָלט דערגרייכט אַן עלטער פון אַכט הונדערט יאָר.

און אין דער דאָזיקער בריאה לעבט דורך דער גאַנצער דויער־קעט צייט, ערשטנס, די פעיִקייט, וועלכע זי האָט געירשנט פון ד עלטערן צו געבוירן פּאַרטענאָגענעטיש אָן אַ באַהעפטונג נייע בינען, מענלעכע טראָגען, און צווייטנס, דער זוימען, וועלכן זי האָט באַקומען ביי דער באַהעפטונג אין ערשטן פרילינג פון איר לעבן, און וועלכער באַפרוכטיקט די אייער און לאָזט פון זיי אַרויסקומען ווייבלעכע בינען, וועסטאַלינס און קעניגינס.

דער דראָנען־דור, וואָס האָט פון זיך אַרויסגעגעבן דעם זוימען, איז שוין דריי יאָר טויט. דאָס זוימען־חיה־לע, דאָס אומפאַראַנדערטע, קיין שריט ווייטער נאָך נישט אַנטוויקלטע זוימען־חיה־לע, האָט איבערגעלעבט זיין „מאַן", דאָס הייסט זיין פריערדיקן טרעגער אויף גאַנצע דריי יאָר. דאָס איז פּונקט אַזוי, ווי ווען ביים מענטש זאָל דער זוימען איבערלעבן דעם פאָטער, וועלכער איז געשטאָרבן צו זעכציק יאָר, מיט העכער 700 יאָר, און נישט דער „זוימען" אין ביבלישן זין, וועלכער מיינט סימבאָליש די מענטשלעכע דורות־קייט, נאָר טאַקע דער זוימען אין אייגנטלעכסטן זין פון דעם וואָרט. דו פאַרשטייסט, אַז מיר שטייען דאָ ווידער פאַר איינעם פון די גרעסטע וואונדער פון דעם אַזוי אומענדלעך וואונדערלעכן ליבער לעבן...

די בינען־געשיכטע אַליין ענדיקט זיך מיט דעם דאָזיקן לעצטן וואונדער. אין טייל פאַלן לעבט און פרוכפּערט זיך אַזאַ פּאַטריאַר־כישע בינען־קעניגין נאָך ביזן פינפטן יאָר, אַזוי אַז אַלע ציפערן וואַקסן נאָך מער אויס. דערנאָך קומט זי אָבער ענדלעך צום ציל,

זענען די דראַגעז, וואָס פליען אַרויס צוזאַמען מיט דער קעניגין אַלע אירע ברידער. אָבער גראָד פליען די דראַגען געוויינלעך פריי פון איין בינשטאָק צום אַנדערן, און אויפן פרייען אויספלוג, וועלכן די קעניגין מאַכט, באַגעגנט זי אויך פיל דראַגען פון די פרעמדע בינשטאָקן. דאַן לייגט די נייע קעניגין ווידער אין משך פון אַ גאַנצן זומער נאָך דער באַהעפטונג וויבלעכע אייער, וועלכע באַקומען אַ קנאַפע דערנערונג און וואַקסן אויס אַלס וועסטאַלינס.

אויב אָבער אין מאָמענט פון דעם אַרויסטריט פון דער ערשטער קעניגין באַווייזט זיך אויך אַ צווייטע, ווערט באַלד גרייטיק אַ צווייטער „פרילינגס־קרבן". די ערשט־געבוירענע יונגע קעניגין זאַמלט צונויף אַ טייל פון פאַראַנענעם שוואַרעם און פליט אַרויס אין גלות אַלס „צווייטער שוואַרעם".

פיל מערקווירדיקער איז אָבער דאָס, וואָס עס געשעט דערווייל מיט יענער ערשטער מוטער־קאָלאָניע מיט דער אַ ל ט ע ר קעניגין. די ג אַ נ צ ע פרוכפּערונגס־פעיקייט פון דער דאָזיקער אַלטער מוטער דערשייִנט דאָרט אין דער פולער קראַפט. דעם גאַנצן זומער לייגט זי אַלץ ווידער און ווידער אייער, טויזנטער און אָבער אַמאָל טויזנטער. און דעם גאַנצן זומער באַפרוכטיקט זי די דאָזיקע טויזנטער אייער מיט דעם אַלטן, איצט אַנדערהאַלבן־יעריקן זוימען.

עס קומט מער נישט פאַר קיין באַהעפטונג, די דאָזיקע צניעות־דיקע אַלמנה רירט מער נישט אָן קיין בינען־מאַן. און דאָך האָט זי נאָך אַלץ אין איר טאַש פון דער ערשטער אַלטער פרילינגס־באַהעפּ־טונג גענוג זוימען אויף צו באַפרוכטיקן יעדער איי, אַזוי אַז פון יעדן איינעם קומט אַרויס אַ וועסטאַלין. און ווידער ווערט ווינ־טער, און ווידער ווינטערט זי איבער מיט אַ טייל פון די לעבנס־פעיקסטע וועסטאַלינס. און ווידער איז ביי איר אין פרילינג (אין דעם דריטן פרילינג פון איר לעבן) פאַראַן די פּאַרטענאָגענעטישע קראַפט צו געבוירן אומבאַפרוכטיקטע דראַגען. און ווידער קלעקט נאָך אין דעם זעלבן פרילינג איר זוימען־זאַפּאַס אויף צו געבוירן אַחוץ דעם נאָך באַפרוכטיקטע קעניגינס. ווידער קומט אַלזאָ פאַר די פאַר־טרייבונג פון אַ „פרילינגס־קרבן". די אור־אַלטע קעניגין פליט ווידער אַרויס אָן דער שפּיץ פון אַ שוואַרעם פאַרטריבענע וועסטאַלינס.

צום דריטן מאָל, אין דריטן יאָר הערט זיך אויבער די באַזונ

אין בינשטאָק איז איצט שוין שפּעטע פרילינגס־צייט. די זעקסט דאָרט די אַלטע, נאָך פאַראיאָרן באַפרוכטיקטע בינען־קעניגין, אַ ריזיקן שטאַם וועסטאַלינס, וועלכע פאַרמערן זיך נאָך אַלץ אָן אַ שיעור, אַ קליינעם שטאַם נייע, נאָר וואָס געבוירענע דראָנען און מינדעסטנס אין איין „קעניגלעכער קאַמער" אַ נייע קעניגין, וואָס פרעסט און אַנטוויקלט זיך; עס קאָנען זיין אויך עטלעכע. וואָס זאָל איצט ווערן? אין דער לאָגיק איז דאָ פאַראַן אַ גאַנץ איינפאַכער אויסוועג.

די נייע קליינע קעניגין זאָל אין איין שיינעם טאָג אַרויס־קריכן, זיך באַפריינדן מיט די דראָנען און איבערנעמען פון איצט אָן די גאַנצע ווייטערדיקע פרוכפּערונג: זומער געבוירן די וועסטאַלינס און פרילינג נייע דראָנען און אַ נייע קעניגין. און די אַלטע פרוי קעניגין־מוטער זאָל נאָך אַזאַ אומדערמידלעכער פרוכפּערונגס־אַרבעט פון פאַרגאַנגענעם יאָר איצט פאַרשווינדן פון דעם שוי־פּלאַץ נאָך די אַלע דורות פון די וועסטאַלינס, וועלכע זי האָט ביז איצט איבערגעלעבט.

אָבער דו מאַכסט דעם חשבון אָן דעם באַלעבאָס. דו דער־שאַצסט נישט צוויי זאַכן: ערשטנס, די לעבנס־פעיקייט פון דער דאָ־זיקער קעניגין־מוטער; און, צווייטנס, אינעווייניק, אין דער דאָזי־קער קעניגין־מוטער די נישט ווייניקער לעבנס־פעיקע זוימען־היה־לעך פון דער פאַראיאָריקער באַהעפטונג, וועלכע לעבן נאָך אַלץ אין זייער זוימען־טאַש און וועלכע קאָנען נאָך געבוירן אַזוי פיל נייע וועסטאַלינס און קעניגינס. באמת ווערט נאָר פאַרווירקלעכט דער ערשטער טייל פון דיין לאָגישער השערה. נישט מער וואָס ער מוז צוליב דעם לעבנס־ווילן פון דער קעניגין־מוטער פאַרווירק־לעכט ווערן אויף אַ רעוואָלוציאָנערן וועג.

צוויי פרוכפּערונגס־פעיקע קעניגינס אין איין מלוכה קאָנען נישט זיין. די צאָל פון די וועסטאַלינס וואָלט דערפון געמוזט אַזוי אויסוואַקסן און ס'וואָלט אַנטשטאַנען אַזאַ מיטעלעבער em barras de richesse, אַז יעדער אָרדענונג וואָלט צושטערט געוואָרן.

שוין איצט איז דער שטאָק מיט דער נייער פרילינגס־טעטיקייט פון דער אַלטער קעניגין איבערגעפילט. וואָס זאָל דאָ ווערן? עס

מוז פאַרקומען אַ צוטיילונג, — אַ צוטיילונג פון דעם גאַנצן פּער־סאָנאַל אין צוויי שטאַמען, פון וועלכע נאָר איינער קאָן בלייבן אויפן אָרט, דער אַנדערער אָבער מוז אויסוואַנדערן: ביי יעדן שטאַם מוז, פאַרשטייט זיך, בלייבן איין קעניגין: ביי איינעם די אַלטע און ביים צווייטן די נייע. ווי די אַלטע איטאַלישע שטאַמען פלעגן אין שווערע צייטן אַוועקגעבן אַלס „פרילינגס־קרבן" (ver sacrum) פריי אין דער האַנט פון די געטער אַ גאַנצן דור רייפע יינגלעך און מיידלעך, צווינגענדיק זיי פשוט אויסצוּוואַנדערן, אַזוי מוז אויך דאָ איינע פון די צוויי העלפטן פון בינען־שוואַרעם אַרוים אין גלות אַלס פרילינגס־קרבן, זיך זוכן אַ נייע היים. עס איז דערביי אַן אַלטער מנהג אין דער בינען־וועלט, אַז עס פאַרלאָזט דעם בינשטאָק דאָס עלטערע געשלעכט, נישט דאָס נאָך נישט רייפע, יונגע.

און ערך אַכט טעג נאָך דעם, ווי עס איז געלייגט דאָס איי אין דער קעניגלעכער קאַמער, עפנט זיך די שלייערל־צייט פון דער גוט דערנערטער יונגער קעניגין. אַלס פופע גרייט זי זיך ווידער אויך אַזוי לאַנג רויק צו איר דערשיינונג אין דער גאַנצער פּראַכט. דאָס דינט פאַר אַ סיגנאַל פאַר דער אַלטער קעניגין. זי זאַמלט צונויף אַרום זיך אַ שטאַם פון צען ביז פופצן טויזנט ווערס־טאַליגעס (ביי געדיכט באַזעצטע בינשטאָקן נאָך פיל מער) און די חברה פליט אַרויס. דער „פאָרשוואַרעם" אָדער דער „ערשטער שוואַ־רעם" פאַרלאָזט דעם בינשטאָק. לייכט לאָזט זיך דער דאָזיקער שוואַרעם כאַפּן פון מענטש און איינשפּאַרן אין אַ נייע הויז, וועל־כעס ווערט באַלד אינעווייניק אויסגעבויט און באַפעלקערט אויף אַ יאָר.

און אין אַלטן הויז קומט דערווייל אַלץ פאָר ווייטער לויטן גלייכן פּאָדים פון דער לאָגיק. אין אַכט טאָג אַרום דערהערט זיך פון דער פאַרמאַכטער קעניגלעכער קאַמער אַ קלאָרער: „זום־זום". דאָס איז אַ צייכן, אַז די נייע קעניגין איז אַרויס פון פופע־שטאַנד און איז אין פולער קראַפט. אויב ס'איז נאָך פאַראַן איין קעניגין, טרעט זי גלייך אַרויס פון איר קעמערל און הויבט אָן די נייע ערע. זי פליט אַרויס און באַהעפט זיך מיט די הרצאָגען. עס קאָן דערביי אַ ווײַלע באַטרויקן די פראַגע וועגן איינצוכט, ווייל, ווי דו ווייסט,

אייערשטאָק און איז פֿעיִק צו מאַכן צו אַן אייער־פּראָדוקציע. אמת, אין לעצטן פֿאַל קאָן זי אַרויסגעבן נאָר אומבאַפֿרוכטיקטע, ד. ה. דראָנען־אייער. אָבער פֿון דעם גאַנצן פֿאַקט ווערט קלאָר, אַז די וועבסטאַלין איז נאָר אַ קינסטלעך־פֿאַרקריפּלטע פֿאָרם פֿון דער „זי", וועלכע קאָן אַפֿילו שוין דערוואַקסענערהייט ביי אַן ענדערונג פֿון דער דיעטע ווידער ביז צו אַ געוויסער מדרגה אַנטוויקלען אין זיך די ווייבלעכע אייגנשאַפֿטן...

איצט זעסטו, ווי די בינען־געשיכטע אַנטשפּרעכט אינגאַנצן אונזער פֿריערדיקער טעאָרעטישער קאָנסטרוקציע. אין אָנהויב אַן אמתער באַהעפֿטונגס־אַקט צווישן מאַן און ווייב: דראָן־בין און קעניגין. פֿון דעם דאָזיקן באַהעפֿטונגס־אַקט קומט אַרויס נישט אַ דור פֿון מענלעכע און ווייבלעכע ברואים, נאָר צוויי דורות, איינער נאָכן אַנדערן, פֿון פֿאַרשידענע געשלעכטער: אַ ווייבלעכע בינען־קעניגין, וועלכע געבוירט פֿון זיך אָן אַ נייער באַפֿרוכטיקונג ווידער מענלעכע דראָן־בינען. דער פֿאַל ווערט נאָר איינפֿאַך קאָמפּליצירט דאָדורך, וואָס די זעלבע קעניגין, איידער זי נעמט זיך צו דער פּאַרטענאָגענעטישער פּראָפּאַגירונג, באַהעפֿט זיך מיט אַנדערע מענער און געבוירט פֿון דער דאָזיקער באַהעפֿטונג ווייבלעכע בינען.

ווען דו באַטראַכסט אויף אַזאַ אופֿן דעם וווּנדערלעכן יונגפֿרוילעכן געבוירונגס־אַקט פֿון די דראָן־בינען, פֿאַרלירט ער ווייניקסטנס אַ טייל פֿון זיין פּאַראַדאָקסאַלן און צעשמעטערנדיקן כאַראַקטער. דער באַהעפֿטונגס־פּרינציפּ מיט זיין אַלטן רעצעפּט פֿון דער צונויפֿגיסונג פֿון איין און זוימען ווערט נישט צעשטערט דורך דעם דאָזיקן אַקט: דו זעסט, ווי דורכאַוס נייטיק ס'איז נאָך אַלץ די באַהעפֿטונג, כדי די מאַשין זאָל קאָנען בלייבן אין גאַנג.

און סוף כל סוף קאָנען אונדז די דאָזיקע פֿאַרוויקלטקייטן אייגנטלעך נישט איבעראַשן אין אַ געשיכטע, וועלכע באַשטייט פֿון אַזוי פֿיל וווּנדער, וואָס האָבן נישט זייער גלייכן אין דער גאַנצער חיות־וועלט. לאָמיר דיר ווייטער דערציילן די דאָזיקע וווּנדערלעכע בינען־מעשה.

פֿאַקט האָט, ווי דו פֿאַרשטייסט, אַ קאָלאָסאַלע באַדייטונג פֿאַר דער באַאורטיילונג פֿון דעם גאַנצן ווונדער פֿון דער דאָזיקער בינען־פֿאַמיליע בכלל. דו זעסט גלייך הערמיט די לעזונג פֿון דעם פֿריערדיקן רעטעניש: פֿאַרוואָס פֿון די באַפֿרוכטיקטע אייער זענען אַרויסגעקומען וועסטאַלינס און נישט קיין געשלעכטלעך־רייפֿע ווייבער.

פּראַקטיש קאָן זיך פֿון יעדן באַפֿרוכטיקטן איי פֿון דער קעניגין אַנטוויקלען אַ נאָרמאַלע „זי“. אָבער לויט דעם, ווי עס ווערט געשפּייזט, ווערט דאָס דאָזיקע איי באַלד אין אָנהייב פֿון דער אַנטוויקלונג פֿאַרקריפּלט אַלס וועסטאַלין אָדער עס ווערט רייף אַלס קעניגין.

מיט אַנדערע ווערטער: די וועסטאַלין איז, אַלס אַזעלכע, אַ קינסטלעכער פּראָדוקט, וועלכער ווערט ערשט שפּעטער געשאַפֿן דורך אַ קנאַפּער דערנערונג. אין דער גאַנצער פֿריערדיקער צייט האָבן די וועסטאַלינס פֿון בינשטאָק, אַלס קינדער־וועכטערינס, בכיון געלאָזט אַנטשטיין נאָר נייע וועסטאַלינס. און איצט צום ערשטן מאָל זענען זיי ווידער בכיון אָפּגעטרעטן פֿון זייער פּרינציפּ און האָבן דורך דער בלומרשט „בעסערער“, אָדער בעסער געזאָגט צום ערשטן מאָל דורך דער נאָרמאַלער שפּייזונג פֿון דעם איי, געלאָזט אויסוואַקסן אַ „קעניגין“.

דער דאָזיקער פֿאַקט איז אינגאַנצן זיכער. אַן אומצווייִדייטיקער צווייטער פֿאַקט באַשטעטיקט נאָך שטאַרקער דעם ערשטן. עס מאַכט זיך, אַז דער בינשטאָק פֿאַרלירט די קעניגין דורך אַ פּלוצלונדיקן טויט אין פֿרילינג, נאָך איידער זי האָט געלייגט אירע אייער אין די קעניגלעכע קאַמערן. דאַן ווערט איינפֿאַך איינס פֿון די יונגע שלייערלעך, פֿון וועלכן ס'האָט געזאָלט אַרויסקומען אַ וועסטאַלין, דורך פֿריוווילעגירטער לוקסוס־שפּייז דערצויגן אַלס קעניגין; דאָס איינפֿאַכע קעמערל, אין וועלכן דאָס דאָזיקע שלייערל האָט זיך געפֿונען ווערט נאָך שפּעטער איבערגעמאַכט אויף אַ קעניגלעכער קאַמער. עס מאַכט זיך, אַז די קעניגין שטאַרבט און אין גאַנצן בינשטאָק איז צו יענער צייט נישטאָ קיין יונג וועסטאַלין־שלייערל, הייבט מען אָן צוצושטעלן אינטענסיווע דערנערונג שוין אַ פֿאַרטיקער וועסטאַלין, וועלכע באַווייזט דאַדורך ענדלעך אויסצוגלייכן אין

באַלד וועלן שוין די שיינע קעניגלעכע קאַמערלעך, אמתע קעניגלעכע קינדער־צימערן, פאַרטיק. איצט אָבער אַנטשטייט ווידער א פראַגע: וווּ וועט די בינען־קעניגין נעמען קעניגין־אייער? די אַלטע קעניגין האָט דאָך ביז איצט שוין געבוירן און געלייגט אַלץ, וואָס ס׳איז נאָר נייטיק געווען, וועט זי מסתמא אויך דאָס דאָזיקע לעצטע נייטיקע קונץ־שטיק באַווייזן. אָבער נישט ווילנדיק טראַכסטו דאָך: ווי אַזוי? די נייע צוקונפטיקע קעניגין דאַרף דאָך ווידער זיין א „זי“, נישט אַזוי? דעריבער וועט פאַר איר נישט טויגן קיין אומבאַפרוכטיקט איי, ווייל פון אים וואָלט אַרויסגעקומען א דראָן־בין, אַן „ער“. אָבער צי וועט אויך דאָס באַפרוכטיקטע איי גענוג זיין? ביז איצט זענען פון די באַפרוכטיקטע אייער (דו האָסט עס געזען אויף אַזוי פיל טויזנטער ביישפּילן) אַרויסגעקומען, אמת, „ווייבער“, אָבער כסדר נאָר דעפעקטיווע, מיט אַן איינגעדאַרטן אייערשטאָק און פאַרקריפּלטע באַהעפטונגס־טיילן: וועכטאַלינס. צי זאָל די קעניגין אין זיך האָבן נאָך א באַזונדערן סאָרט אייער, וואָס וועלן דעם דאָזיקן פאַל אויך בייקומען?

אומזיסט. זי האָט נישט מער קיין „דריטן קוואַל“, פון וועלכן זי זאָל קאָנען שעפּן. אָבער דאָס „נייע“, דאָס נייטיקע „דריטע“ קומט אָן גאָר פון אַן אַנדערער אומדערוואַרטעטער זייט.

די בינען־קעניגין לייגט אַריין אין דעם קעניג־קאַמערל א געוויינלעך איי, פּונקט ווי ס׳וואָלט דערפון געדאַרפט אַרויסקומען אַן איינפאַכע וועכטאַלין. דאָס איי באַקומט זיין שפּריץ מענלעכן זוימען פון דעם אומשטערבלעכן זאַפּאַס, און דערמיט האָט די קעניגין אַלס מוטער איר זאַך אָפּגעטון. אָבער איצט קומען ווידער מיטאַמאָל די דערציִערדיקע וועכטאַלינס פון בינשטאָק און הייבן אָן דאָס פריווילעגירטע קינד פון אָנהויב אַנדערש און רייכער צו שפּייזן.

דער רעזולטאַט פון דער דאָזיקער אינטענסיווער שפּייזונג איז די אַנטוויקלונג פון אַן אמתער געשלעכטלעך־פעיִקער „זי“.. אַנשטאָט א וועכטאַלין אַנטשטייט אין דער קעניגלעכער קאַמער א נייע קעניגין, דאָס הייסט, א בינען־„זי“ מיט א גוט אַנטוויקלטן אייערשטאָק, מיט א באַהעפטונגס־פעיִקער, געשלעכטלעכער עפענונג און מיט א נאָרמאַלן זוימען־טאַש. דער דאָזיקער

זאָר באַר זיך, וועגן וועלכער מיר וועלן נאָך רעדן. אַלנפֿאַלס געבוירט די בינען־קעניגין אויפֿן געשלעכטלעכן וועג ווייבער און דערמיט דערפֿילט זי די אויפֿגאַבע פֿון צווייטן רינג פֿון דער הדורות־קיים.

איצט שטעלט זיך אָבער נאָך איין פֿראַגע. צי שטאַמט אויך אונזער בינען־קעניגין אַליין פֿון אַן אמתער געשלעכטלעכער באַהעפֿטונג צווישן מאַן און ווייב? און צי פֿירן דורך די „פּאַרטענאָגענעטיש“ געבוירענע מענער, דאָס הייסט די פֿרילינגס־דראָנען פֿון דעם צווייטן יאָר, ווידער אַמאָל די באַהעפֿטונג מיט ווייבער, אַזוי אַז די קיים הויבט זיך אָן פֿונדאָסניי? דאָ זענען מיר ווידער גליקלעך צוגעקומען צו דער ווייטערדיקער פּאַרטזעצונג פֿון אונזער בינען־געשיכטע. און איך דאַרף דיר נאָר פּשוט די דאָזיקע געשיכטע ווייטער צו דערציילן, אַז דו זאָלסט זען: יאָ, עס איז אויך אין די דאָזיקע בײדע פּונקטן אַלץ פּונקט אַזוי, ווי מיר האָבן זיך עס טעאָרעטיש פֿאָרגעשטעלט.

קודם כּל גלייך אַן אויפֿקלערונג. אונזער קעניגין האָט ביז איצט געבוירן פֿון די באַפֿרוכטיקטע אייער נאָר וועסטאַליִנס, וועלכע זענען, אמת, געוועזן ווייבער, אָבער נישט קיין געשלעכטלעך־פֿעיקע. איצט, נאָכדעם ווי עס זענען געבוירן געוואָרן פֿון די אומבאַפֿרוכטיקטע אייער די דראָן־בינען, קומט אַלס קרוין פֿון דער גאַנצער געשיכטע די דריטע דערשיינונג: די בינען־קעניגין גע־בוירט ג ע ש ל ע כ ט ל ע ך־פ ע י ק ע ווייבער. דאָס דאַרף מען אָבער פֿאַרשטיין אויף פֿאָלגנדן אופֿן.

קוים זענען די דראָן־קעמערלעך אויפֿגעבויט און אָנגעפֿילט מיט אייער, נעמען זיך די פֿלייסיקע וועסטאַליִנס ווידער צו אַ דריטן מין געבוי. זיי בויען אויף פֿלאַש־פֿאָרמיקע, נאָך גרעסערע און נאָך פֿעסטערע קאַמערן. און דאָסמאָל נאָר אַ פּאָר אַזעלכע קאַמערן. אָבער די דאָזיקע עטלעכע קעמערלעך וועלן ווערן די ווײַכטיקסטע פֿון דעם גאַנצן בינשטאָק. אין זיי דאַרף אויפֿוואַקסן נישט ווייניקער ווי... נײַע קעניגינס. מינדעסטנס איינע, מעגלעך אָבער, אַז עטלעכע.

וואָלט פֿון איין זייט אַ געשלעכטלעכער באַהעפֿטונג ווייטער גע־בוירן די „ער"ס, פֿון דער צווייטער זייט וואָלט זי אָבער צוזאַמען; מיט דעם „ער" געבוירן די „זי"ס, וועלכע וואָלטן ווידער געקאָנט אָן באַפֿרוכטיקונג (אַלס רינגען פֿון דער נייער קיום) שאַפֿן נייע מענער. מיר וואָלטן אַזוי אַרום באַקומען אַזאַ קיום: געשלעכטלע־כע באַהעפֿטונג פֿון מאַן און ווייב; אַלס רעזולטאַט אַ ווייב; דאָס דאָזיקע ווייב קאָן אָן אַ נייער באַהעפֿטונג דירעקט פֿון זיך אויף אַ האַלב־געשלעכטלעכן אופֿן (ד. ה. דורך אומבאַפֿרוכטיקטע אייער) געבוירן מענער; אָבער עס קאָן אויך דורך דער באַהעפֿטונג מיט אַ מאַן אין דערזעלבער צייט געבוירן נייע ווייבער אויפֿן שטרענגן געשלעכטלעכן וועג, ד. ה. דורך באַפֿרוכטיקטע אייער. די מענער דאַרפֿן אומבאַדינגט האָבן צו דער ווייטערדיקער פֿרוכפּערונג די באַהעפֿטונג מיט נייע ווייבער און קערן דערמיט צוריק צו דער צו־שטאַנד פֿון ערשטן רינג פֿון דער קיום; די ווייבער בילדן דאַקעגן דעם צווייטן רינג און פֿירן זיך אויף און פֿרוכפּערן זיך אַזוי ווי זייער מוטער.

עס דוכט זיך דיר, אַז אַלץ גייט שוין אין אָרדנונג. אָבער באַטראַכט זיך: דו ביסט דאָך צוגעקומען צו אונזער פֿאַל מיט דער בינען־קעניגין. אונזער בינען־קעניגין, ווי מיר האָבן זי אויבן גע־זען, שטעלט מיט זיך פֿאָר אייגנטלעך דעם געשילדערטן צווייטן רינג פֿון דער דורות־קיום.

זי איז אַ ווייב, וואָס קאָן פֿון זיך, אַלס גליד פֿון דער דורות־קיום, געבוירן אָן באַהעפֿטונג אויפֿן האַלב־געשלעכטלעכן וועג (דורך אומבאַפֿרוכטיקטע אייער) נאָך אַ דריטן דור: די מענלעכע טראָן־בינען. זי קאָן אָבער אין דער זעלבער צייט אַחוץ דעם זיך באַהעפֿטן מיט אַ מאַן. דו האָסט געזען, ווי אונזער קעניגין האָט דאָס לעצטע מאָל געטריי אויסגעפֿירט אין איין שיינעם פֿרילינגס־טאָג מיט די דעמאָלט־פֿאַראַנענע מענלעכע טראָנען. און דערנאָך ליינט אונזער בינען־קעניגין כסדר באַפֿרוכטיקטע אייער, פֿון וועל־כע שפּראָצן אַרויס ווייבער. אין אונזער בינען־פֿאַל זענען דאָס דער־ווײַל שלעכטע, געשלעכטלעך־פֿאַרקריפּלטע ווייבער: אונזערע טויזנ־טער און טויזנטער אָרימע וועכטאַלינגס. אָבער דאָס איז ווידער אַ

שטעל דיר נאָר פֿאָר, אַז דאָס דאָזיקע „איין און דער זעלבער צייט" פֿאַרוואַנדלט זיך אויך אין דעם דאָזיקן ריין־גע־שלעכטלעכן פֿאַל דורך וועלכער ס׳איז וווּנדערלעכער פֿאַרוויקלונג פֿון די אומשטענדן אין אַ „איינס נאָכן אַנדערן". איך מיין, דו זאָלסט דיר עס פֿאָרשטעלן אַזוי: די צוויי אַלטע אינסעקטן, דער „ער" און די „זי" באַהעפֿטן זיך געשלעכטלעך, אַלס פּראָדוקט פֿון דער באַהעפֿטונג קומט אָבער נישט אַרויס אַ הויפֿן יונגע פֿון פֿאַרשידענער געשלעכט, וועלכע קאָנען זיך ווייטער באַהעפֿטן, נאָר סאַנגטשטייען, ווי ביים באַנדוואָרים, איינער נאָכן אַנדערן צוויי דורות: פֿריִער די „זי", וועלכע האָט אָבער די פֿעיִקייט אין אַ געוויסער צייט אַרום צו געבוירן פֿון זיך אָן באַפֿרוכטיקונג אַן „ער", דאַן קומט ווידער פֿאָר אַ נייע באַהעפֿטונג, וועלכע הייבט אָן די קייט פֿונדאָסניי.

אַזוי ווי מיר ווילן זיך דאָ נישט פֿאָרשטעלן קיין קנאָספּונג, בלייבט אונדז ביי אַזאַ לאַגע איבער נישט עפּעס אַנדערש, ווי זיך פֿאָרצושטעלן אַן אַנטוויקלונג דורך ד ר ײ ד ו ר ו ת, פֿון וועלכע איינער פֿרוכפּערט זיך געשלעכטלעך, דער צווייטער פֿאַרקריפּלט־אָדער האַלב־געשלעכטלעך און דער דריטער ווידער געשלעכטלעך. פֿריִער האָבן מיר דאָס אַלטע געוויינלעכע געשלעכטלעכע פּאָר. פֿון זיי קומט אַרויס איין איינציק ווייב. פֿון דעם דאָזיקן ווייב קומט אַרויס דורך אַן אומבאַפֿרוכטיקטן איי (דאָס הייסט דורך „האַלבער" געשלעכטלעכער פֿרוכפּערונג) אַן „ער". דער דאָזי־קער האַלב־געשלעכטלעך געבוירענער „ער" מוז זיך ווידער אָפּ־זוכן אַ פֿרעמדע „זי", כּדי מיט איר אויפֿסניי אָנצוהייבן די גאַנ־צע דורות־קייט פֿון אָנהייב.

דיר איז נישט שווער זיך פֿאָרשטעלן טעאָרעטיש אַזאַ קייט? עס קאָנען דערביי, נאַטירלעך, אויך פֿאָרקומען קאָמפּליקאַציעס. לאָ־מיר זאָגן, אַז די ערשטע ווייבלעכע בריאה, וועלכע האָט אין זיך די קראַפֿט צו געבוירן אָן אַ באַהעפֿטונג מענלעכע יונגע, באַהעפֿט זיך אָבער אַחוץ דעם אויך מיט אַ גראַד אויסגעשפּראָכענעם „ער". זי וואָלט מיט זיך אַזוי אַרום גלייכצייטיק פֿאַרגעשטעלט דעם צווייטן און דעם ערשטן רינג פֿון דעם דורות־קייט, דאָס הייסט, זי

אָדער פֿירסן דער האָט זיך עפּעס ווידער צוריקגעשטעלט דער פּרינציפּ „מאַן און ווייב“ און ס׳איז ווידער איינגעטרעטן די געשלעכטלעכע פּרוכפּערונג. ווי געזאָגט, פּאַסט דער דאָזיקער פֿאַרגלייך נישט אינגאַנצן צו אונזער פֿאַל.

די יונגע דראָן־ביענען וואַקסן נישט אַרויס פֿון דער בינען־קעניגין ווי אַ קנאָספּע, נאָר זיי אַנטשטייען אויף אַ האַלבן געשלעכטלעכן וועג. נישט מער, וואָס ווי נאָר זיי מאַכן דורך דעם דאָזיקן האַלבן וועג, שטעלן זיי אַרויס דעם געשלעכטלעכן פּרינציפּ אַ נאָז, און אַנטוויקלען זיך ווייטער אין צווייטן האַלבן וועג, אין דעם מענלעכן זוימען. אָבער אויב די פֿאַלן זענען אַפֿילו נישט אינגאַנצן אידענטיש, האָבן מיר אָבער דאָ פֿאַר זיך אַ געוויסע אַנאַלאָגיע.

ביי די הידרע־פּאָליפּן האָבן מיר געזען די געשלעכטלעכע פּרוכפּערונג און די קנאָספּן־פּרוכפּערונג ביי דער זעלבער חיה אין איין און דער זעלבער צייט. ביים באַנטוואָרים זענען די דאָזיקע ביידע אופֿנים פֿאַרגעקומען איינער נאָכן אַנדערן. לאָזן אַ מינוט אין דער זייט דעם אונטערשייד צווישן דער געשלעכטלעכער פּרוכפּערונג און דער קנאָספּן־פּרוכפּערונג און באַטראַכט נאָר דעם דאָזיקן צייט־אונטערשייד.

מיר האָבן פֿאַר זיך אַן אינסעקט. עס פּרוכפּערט זיך פּריער לויט אַלע כּללים פֿון דער גרויסער דערגרייכונג פֿון אונדזער אַלטן קאַרליק־מעשׂהלע: ריין געשלעכטלעך. דער מאַן געפֿינט דאָס ווייב, ביידע גיסן צונויף אַ זוימען־קעמערל מיט אַן איי־קעמערל, און פֿון דעם צונויפֿגעגאָסענעם קעמערל, אין וועלכן דער זוימען און דאָס איי האָבן זיך, אַזוי צו זאָגן, קעגנזייטיק „אויפֿגעפֿרעסן“ וואַקסט אַרויס אַ נײַ, יונג אינסעקט. דאָס דאָזיקע נײַע אינסעקט (דערמאָן זיך אין דעם קאַרליק־מעשׂהלע) איז ווידער אָדער מאַן אָדער ווייב. דאָס אַלטע אינסעקטן־פּאָר געבוירט יונגע פֿון ביידע געשלעכטער אין איין און דער זעלבער צייט. פֿאַרוואָס פֿון דעם אָדער יענעם איי קומט אַרויס אַן „ער“ אָדער אַ „זי“ בלײַבט דערווײַל אַ סוד, אָבער דאָס שטערט איצט נישט דירעקט אונדזער געדאַנקענגאַנג.

כראָמאָזאָמען אין יעדן קערנדל. מיט דער צונויפמישונג פון די צוויי
פאַרשידענע העלפטן, כדי צונויפצוגיסן צוויי אינדיווידואַליטעטן, איז
נישט קוקנדיק אויף אַלע געזעצן פון דער געשלעכטלעכער פרוכ־
פּערונג, דאָ פּשוט נישט גילטיק: ביי טייל פון די דאָזיקע יונג־
פרוילעכע אייער־לייגער (ווי מעזאַס, געפינען זיי זיך נישט נאָר
ביי די האָניק־בינען, נאָר אויך ביי פאַרשידענע מינים לייז, וועספּן,
קרעבסן) איז באַוויזן געוואָרן, אַז דאָס יונגפרוילעכע איי האַל־
ב י ר ט נישט זיינע כראָמאָזאָמען, אויב עס ווערט נישט באַפרוכ־
טיקט. ביי אונזערע בינען האָבן טייל מיקראָסקאָפּ־פאָרשער באַ־
מערקט, אַז פריער קומט אין דעם דראָגען־איי פאָר אַ האַלבירונג
פון די כראָמאָזאָמען, דערביי ווערט איין העלפט, ווי געוויינלעך,
אָפּגעוואָרפן, און די אַנדערע וואַרט, אַזוי צו זאָגן, אַ ווײַלע אויפן
זוימען. קומט אָבער נישט דער דאָזיקער זוימען מיט זיין טויטיקער
צווייטער העלפט פון די כראָמאָזאָמען, ווערט גלייך די כראָמאָזאָ־
מען־העלפט פון איי ווידער פאַרטאָפּלט, כדי סע זאָל זיך קענען אָנ־
הייבן די אַנטוויקלונג פון דער דראָן־בין. דאָס איז אַלץ זייער מערק־
ווירדיק!

איך וועל פּרוּוון דיר צו געבן אַ קליינע הילפס־קאָנסטרוקציע,
וועלכע וועט דיר מעגלעך מאַכן בכלל צו טראַכטן וועגן דער דאָזי־
קער דערשיינונג, אָדער וועלכע וועט דיר יעדנפאַלס באַלויכטן די
איבערגאַנג־מאָמענטן צו דער דאָזיקער דערשיינונג. קיין אמתע
דערקלערונגען דערפון זענען איצט נאָך נישט פאַראַן.

ביים הידרע־פּאָליפּ זענען, ווי דו ווייסט, אויך אַרויסגע־
וואַקסן קינדער, ווי קנאָספּן דירעקט פון קערפּער, אָן שום באַ־
ציונג צו די ווייבלעכע אָדער מענלעכע געשלעכטלעכע אָרגאַנען פון
דער חיה. ביי דער מעדוזע און נאָך בעסער, ביים באַנדוואָרים
האָסטו געזען, ווי די דאָזיקע פרוכפּערונג דורך קנאָספּונג קומט
אַלס גוטוועגדיקער עטאַפּ נאָך דער געשלעכטלעכער פרוכפּערונג.
דו האָסט געזען חיות, וועלכע האָבן זיך באַהעפט לויט אַלע כללים,
מאַן און ווייב, זוימען און אייער. אָבער פון די יונגע, וואָס זענען
אַנטשטאַנען פון דער דאָזיקער באַהעפטונג, זענען שפּעטער אַרויס־
געוואַקסן נייע יונגע דורך קנאָספּונג. און ביי דעם דאָזיקן דריטן

נאָך איז זיך פֿון דער פֿאַדאַיאַרעדיקער באַהעפֿטונג אַ רוזיקן וואָס מענלעכן זוימען, וואָס קאָן נאָך קלעקן אויף צו באַפֿרוכטיקן מיט־דעסטנס אַ מיליאָן אייער. אמת בלייבט אָבער אין זין פֿון דער פּאַרטענאַגענעזיס יענער פֿאַקט: אַז די דראָגנען־אייער, וועלכע זי לייגט, שטעלן מיט זיך פֿאָר יונגפֿרוי־אייער, וועלכע קיין שום מענלעכער זוימען האָט נישט אָנגערירט.

די ראַזיקע וווּנדערלעכע דערשיינונג איז פֿאַר אונדזער פֿאַל אינגאַנצן גענוי.

עס ליגט דאָ פֿאַר אונדז איינער פֿון יענע פֿאַלן, ווו דער נאַטור־פֿאָרשער וויל אויסשרייען דעם אַלטן פֿאַרצווייפֿלטן פּאַראַדאָקס: איך האָב עס געזען, אָבער איך גלויב עס נישט. אָבער אַן פֿאַקט אַליין קאָן מען היינט שוין נישט צווייפֿלען. די געניטעסטע פֿאָרשער האָבן עס ווידער און ווידער פֿעסטגעשטעלט. עס איז אַ חוץ דעם פֿעסטגעשטעלט געוואָרן אַ גרויסע צאָל ענלעכע פֿאַלן אויך ביי אַנדערע גלידערפֿיסיקע חיות, וועלכע שטעלן אַריין דעם דראָגען־פֿאַל אין איין אַלגעמיינער ליניע.

מעטערלינק זעצט אָבער דאָ פֿאָר זיך דעם גרעסטן אויסנאַם פֿון דעם כּלל, וועלכער איז אין דער גאַנצער חיות־ און צמחים־וועלט „אַן אייזערנער געזעץ פֿון דער געשלעכטלעכער פֿרוכפּערונג". אַן אויסנאַם פֿון דעם כּלל, אַז צו דער פֿרוכפּערונג איז אומבאַדינגט נייטיק אַ צונויפֿמישונג פֿון אַ מענלעכן זוימען־קערעל מיט אַ ווייבלעכן איי־קערעל. מיר ווייסן, אַז צוזאַמען מיט דער ראַזיקער געשלעכטלעכער פֿרוכפּערונג איז ווייט ביז אין די רייען פֿון די פֿילקעמערלדיקע באַשעפֿענישן דערהאַלטן געוואָרן אויך יענע אַלטע איינפֿאַכע טיילונג, ווי מיר האָבן דאָס געזען ביי דער הידרע און אַפֿילו ביים ים־שטערן. אָבער נישט אין דעם גייט דאָ, נאָר אין אַן אומבאַפֿרוכטיקט איי־קערעל, וואָס ווערט אַפֿילו נישט געריצט דורך קיין שום קינסטלעך מיטל, און נעמט זיך דאָך צו דער באַשאַפֿונג פֿון אַ נייער בריאה, פּונקט ווי עס וואָלט יאָ געווען באַפֿרוכטיקט.

עס איז זיך שווער דערין אַריינצוטראַכטן! די גאַנצע אומגעהייער־פֿאַרוויקלטע געשיכטע מיט דער אַפּוואַרפֿונג פֿון אַ העלפֿט

זאָל דאָס זיין גאָר אַ קינדער־שפּיל? זאָלן די דאָזיקע גרויסע קעמער־לעך זיך נישט אָנפילן מיט לעבן?

אָבער וואָס זעסטו! די וועסטאַלינס שטעלן צו אויך די דאָזיקע אומבאַפרוכטיקטע אייערלעך די זיסע שפּייז־קאַשע, זיי דער־וואַרטן, ווי דו זעסט, נישט קוקנדיק אויף דעם אַלעם, אַן אַנטוויק־לונג פון די דאָזיקע אייער. און זיי זענען גערעכט: פון אומבאַ־פרוכטיקטן איי קומט אַרויס דאָס ווערימל, וואָס ווערט ווייטער געשפּייזט, עס ווערט אַ פּופּע און אויפן פיר און צוואַנציקסטן טאָג שפּאַצירט אַרויס פון דעם גרויסן קינדער־קעמערל אַ דיקע ד ר אָ ן־ ב י ן.

רעטעניש איבער רעטעניש. די קעניגין קאָן באַפרוכטיקן אירע אייער מיט מענלעכן זוימען, ווען זי וויל. וויל זי עס נישט (ד. ה. שטעלט זיך איר אַקעגן אַ געוויסער באַשטימטער אינסטינקט), באַ־פרוכטיקט זי נ י ש ט געוויסע אייער, וועלכע זי לייגט אַריין אין באַ־זונדערע גרויסע קאַמערן פון בינשטאָק, און פון די דאָזיקע אייער קומט אַרויס אַלעמאָל, לויט אַן אייזערנעם געזעץ, אַנשטאָט די פאַר־קריפּלטע וועסטאַלינס, אמתע געשלעכטלעך־פעיקע דראָן־בינען, ד. ה. „ער“ס. לאָז אויף אַ מינוט צו רו די גאַנצע בינען־מלוכה און פאַרטראַכט זיך גוט איבער דעם איינציקן וווּנדערלעכן פאַקט, וועלכן דו האָסט נאָר וואָס געזען.

פּאַרטענאָגענעזיס רופט אָן דער נאַטור־פאָרשער די דאָ־זיקע דערשיינונג.

פון פאַרטענאָס, וואָס באַדייט אויף גריכיש יונגפרוי, און גע־נעזיס — די אַנטשטייונג אָדער פרוכפּערונג. יונגפרוי־פרוכפּערונג. דערמיט מיינט מען נישט, אַז ס׳וועלן געבוירן יונגפרויען, נאָר אַז יונגפרויען, נישט באַפרוכטיקטע פרויען, געבוירן קינדער. אַזוי אַרום פּאַסט דאָס וואָרט אַפילו נישט אינגאַנצן פאַר אונזער ביישפּיל.

ווייל, ווי מיר ווייסן, איז אונזער פרוי בינען־קעניגין שוין לאַנג נישט קיין יונגפרוי, — זי, וועלכע האָט אין איין יאָר געלייגט אַזוי פיל און אַזוי פיל טויזנט באַפרוכטיקטע אייער און וועלכע האָט

שטאַרבן פֿון הונגער. די קינדער־פּראָדוקציע הערט, נאַטירלעך, אויף. אָבער די קעניגין און דער לעצטער הערבסט־דור פֿון לעבנס־פֿעיִקע וועסטאַלינס, פֿאַר וועלכע סיגילט נישט מער, ווי ס׳ווייזט אויס, די לעבנס־גרעניץ פֿון זעקס וואָכן, קומען גליקלעך איבער די שווערע צייט און דערלעבן אַ נייעם פֿרילינג. וואָס איצט? איצט קומט אייגנטלעך דאָס מערקווירדיקסטע.

אינדרויסן לאַכט די זון און ס׳ווינקען די בלומען. די וועסטאַלינס וואָס האָבן איבערגעלעבט דעם ווינטער, פֿליען ווידער אַרויס און ברענגען פֿרישע שפּייז פֿון דעם ניי־געעפֿנטן מאַרץ. און די קעניגין... הייבט אויפֿסניי אָן די אייער־פּראָדוקציע. יאָ, אַלץ נאָך מיט אמתע באַפֿרוכטיקטע אייער. ווייל דער אַלטער זוימען־טאַש האָט נאָך אַלץ אין זיך זיין גרויסע קראַפֿט. אויף יעדן איי פֿאַלט נאָך אַלץ, ווי פֿריער, דאָס נויטיקע שטויבעלע מענלעכע קראַפֿט. לעבעדיקע מענלעכע קראַפֿט פֿון די אַלטע, שוין לאַנג געשטאָרבענע און באַגראָבענע דראָנען־מענער פֿון פֿאַרגאַנגענעם יאָר, זוימען־חיהלעך, וועלכע האָבן איבערגעלעבט אויף אַ יאָר דעם ליבע־אַקט און אויף אַ האַלב יאָר די לעצטע דראָנען־בינען אַליין...! נייע וועסטאַלינס וואַקסן אויף. אַלץ הייבט זיך, דוכט זיך, אָן גאָר פֿון אָנהייב. אָבער מיטאַמאָל אינגאַנצן אַ נייעס.

אונזערע וועסטאַלינס, וועלכע ברענגען נישט נאָר אַריין אין בינשטאָק ברויט און נעקטאַר, נאָר בויען אויך און פֿאַריכטן אומאויפֿהערלעך אינעווייניק אין בינשטאָק, האָבן אין דער שטיל אויפֿגעבויט אַ געוויסע צאָל קינדער־קעמערלעך, וועלכע זענען גרעסער, ווי די געוויינלעכע. און בשעת אונזער געטרייע פֿרוי קעניגין נעמט זיך באַשענקען אויך די דאָזיקע גרעסערע קעמערלעך מיט דער לעבנס־מתנה, פֿירט זי אָבער דערביי דורך אַ רעוואָלוציאָנער נייעס.

זי לייגט אויך אין די דאָזיקע קעמערלעך אַריין אַ געוויינלעך איי. אָבער נעם נאָר דאָס איי אונטערן מיקראָסקאָפּ: די בינען־קעניגין האָט עפּעס פֿאַרגעסן. זי האָט דעם איי נישט געגעבן דעם נויטיקן טראָפּן זוימען! זי קאָן, ווייזט אויס, לויט איר אייגענעם ווילן עפֿענען אָדער האַלטן פֿאַרמאַכט דעם אינערלעכן זוימען־טאַש, און דאָס מאָל האָט זי אים נישט געעפֿנט. אומבאַפֿרוכטיקטע אייער:

אומגעהויערער מאַסן־פּראָדוקציע האָבן דער דאָזיקער קעניגין גע־
געבן די הראָן־בינען. אָבער איצט אַנטשטייט דאָך אַ נייע פראַגע:
פון וואַנען האָט זיך גענומען די בינען־קעניגין? פון וואַנען זענען
געקומען די דראָן־בינען, וועלכע האָבן זיך פלוצלונג אין אונזער גע־
שיכטע באַוויזן אין פרילינג? און פון וואַנען האָט זיך, ענדלעך,
גענומען דער ערשטער דור פון די וועסטאַלינס? עס איז דאָך
פאַרשטענדלעך, אַז אַ יין אַזאַ דור האָט שוין געמוזט זיין, איידער
די קעניגין האָט געקאָנט אָנהויבן לייגן אירע אייער. דער דאָזיקער
ערשטער דור האָט געמוזט פריער האָבן אויפגעבויט די קוגלהער־
קעמערלעך, אין וועלכע אונזער פרוי־קעניגין זאָל שפּעטער קאָנען
אַריינלייגן אירע אייער. און אַז די דאָזיקע ערשטע אייער זענען
שוין געווען געלייגט, האָט ער געמוזט די ערשטע אומבאַהאָלפענע
ווערימלעך שפּייזן, אַנדערש וואָלט דער גאַנצער שייגער מעכאַניזם
באַלד גאָרנישט געקאָנט צושטאַנד קומען.

כדי צו לעזן די דאָזיקע דריי נייע פראַגן, וואָלטן מיר אייגנט־
לעך זיך געדאַרפט נעמען צוריק. אָבער אין דער דאָזיקער וואונדער־
וועלט מאַכט נישט אויס, אַז מיר וועלן צו דעם זעלבן צוועק ווייי־
טער איינפאַך גיין פאָרויס. דאָ ביסטו אַלעמאָל ווידער אין אָנהויב,
ווי ביים יאָר, וואָס קומט פון פרילינג און גייט דורכן זומער,
הערבסט און ווינטער ווידער צום פרילינג.

אַלזאָ ווייטער צו דער געשיכטע. אַרום הערבסט הויבט זיך
אָן אין בינשטאָק אַ קרייץ־צוג קעגן די ביז־איצט נאָך געדולדעטע
דראָן־בינען. אָדער זיי שטאַרבן אַליין פאַר הונגער, ווייל, ווי נאָר
דער אַלגעמיינער פּראָוויאַנט הויבט אָן ווערן קנאַפּער, הערט מען
זיי אויף צו שפּייזן; אָדער זיי ווערן איינפאַך ברוטאַליזירט, דער־
שטאָכן צום טויט און אַרויסגעוואָרפן פאַר דער טיר. פון קיין הע־
בערע זיטן ווייסט מען נישט אין דער דאָזיקער בינען־מלוכה. דער
מענטש רופט אָן דעם דאָזיקן ספּעקטאַקל „די דראָנען־שחיטה“.

נאָך דער דאָזיקער באַרטאַלאָמעאוס־נאַכט, וועלכע ווערט דורכ־
געפירט צוליב שפּאָרזאַמקייט, הויבט זיך אָן דאָס ווינטער־לעבן.
דער גוט פאַרמאַכטער בינשטאָק און די צונויפגעפּרעסטקייט פון די
בינען באַווייזן זיי פאַרן פראָסט, די אָנגעזאַמלטע זאַפּאַסן לאָזן נישט

נישט ווייטער. ווען די פרוי קעניגין איז אַהיימגעקומען פון איר ווילדן אויספלוג, איז זי שוין אויף אייביק געווען פרוי. אָבער דעם מאַן האָט זי מער נישט געדאַרפט. איינמאָל פאַר אַלעמאָל! איר אָנגעפילטער זוימען־טאַש האָט צוגעשטעלט פרוכט־שטאָף פאַר די אומצייליקע אייער. אויך אין דער מענטשלעכער פרוי לעבט דער מענלעכער זוימען אַ לאַנגע צייט, מען זאָגט אַפילו אַז פיל וואָכן. ביי דער הון לעבט ער באַשטימט צוויי וואָכן. ביי די פלעדערמייז אַפילו פיל חדשים. שטעל דיר פאָר, אַז אַזאַ זוימען לעבט זעלבסט־שטענדיק יאָרן לאַנג, און דו האָסט די לאַגע פון דער „איינמאָל פאַר אַלעמאָל“ באַפרוכטיקטער בינען־קעניגין.

יאָ, יאָרן לאַנג. וויל מיט דעם איינעם זומער, וועגן וועלכן איך האָב דיר דאָ כסדר דערציילט, איז דאָס לעבן פון דער וואונדערלעכער בריאה, וואָס ווערט גערופן „בינען־קעניגין“, נאָך נישט געענדיקט. זי האָט געליבט. איר זוימען־טאַש איז פול. זי האָט געלייגט אייער. די וועסטאַלינס, וועלכע זענען אַרום איר געווען, נאָך איידער דער ערשטער ליבע־אַקט איז פאָרגעקומען, האָבן דערצויגן דעם ערשטן קינדער־דור און זענען אַליין נאָך די זעקס וואָכן פון זייער אָרימען אַרבעטזאַמען אומגעשלעכטלעכן לעבן אַוועק פון דער וועלט. וועסטאַלינס ערשטער דור איז אַוועק. דער נייער איז געבליבן אויף זיין אָרט. אָבער אויך אַפראָדיטע איז געבליבן. און דערנעבן אויך דראָנבינען. ווידער געלייגט אייער. און אַזוי ווייטער. אַ גאַנצער זומער פון אומאויפהערלעכער שטאָלצער מוטער־אַרבעט פון דער איינציקער קעניגין, קרבנות־פולער אַרבעט פאַר די יונגע פון די טויזנטער און טויזנטער שנעל אַוועקשטאַרבנדיקע יונגפרויען און דאָס אומדערהערטע פוילע לעבן פון די דראָנבינען. וואָס וועט זיין ווייטער?

איך רעכן, אַז דו האָסט שוין אַליין ביי דער גאַנצער געשיכטע אַביסל געשוונקען צו אַ נייער פראַגע. צו דער פראַגע: ווי אַזוי האָט זיך די גאַנצע געשיכטע אייגנטלעך אָנגעהויבן? די טויזנטער געשלעכטלעך־פאַרקריפלטע יונגפרויען זענען קינדער פון דער קאָנסעקווענט־ווייבלעכער בין אין בינשטאָק: פון דער קעניגין. גוט, דאָס האָסטו פאַרשטאַנען. דעם מענלעכן זוימען צו דער דאָזיקער

אבער וואָס זעסטו ווייטער: אַ זוימען־חיה׳לע! דאָס איי איז אָן שום ספק. אין מאָמענט, ווען ס׳איז געלייגט געוואָרן, באַגאָסן געוואָרן מיט מענלעכן זוימען. פון וואַנען?

דו נעמסט אַ קעניגין און שניידסט איר אויף דאָס לייב. דו האָסט די לעזונג. ביי די אייער־טרויבן געפינסטו אַ גרויסן דיקן „זוימען־טאַש", אָנגעפילט מיט מענלעכן זוימען. דערמאָן זיך אָן די גאָרטן־שלימאַזעס און שפּינען. אויך זיי האָבן דעם זוימען נישט גלייך געלאָזט קומען צו די רייפע אייער־קעמערלעך, נאָר האָבן זיך אָנגעזאַמלט אין אַ באַזונדערן ליבע־טאַש אַ זאַפּאַס זוימען, וועלכן זיי האָבן שפּעטער אַלעמאָל אויסגעגאָסן איבער די רייפע אייער. דו הויבסט אָן צו פאַרשטיין: אונזער פרוי קעניגין מעג זיך לייגן דורכן יאָר זעכציקטויזנט אייער, אָבער באַפרוכטיקט איז זי נאָר איינמאָל געוואָרן. ביי דער באַהעפטונג האָט מען איר אָנגעפילט דעם זוימען־רעזערוואַר. און זייט דעמאָלט איז זי, אַזוי צו זאָגן, אין אַ העכערן זין טאָפּלט־געשלעכטלעך: דאָס הייסט, איבערהאַלטנדיק לעבעדיק די איינמאָל באַקומענע זוימען־חיה׳לעך אין איר פאַרבאָרגענעם טאַש, האָט זי צו יעדער צייט אונטער דער האַנט געוויס „מאַן", כדי אַלע אירע זעכציקטויזנט אייער איינס נאָכן אַנדערן, לויט דעם ווי זיי ווערן רייף און קומען אַרויס אין משך פון חדשים, אַליין אָן ווייטערדיקער דירעקטער מענלעכער הילף צו „באַפרוכטיקן", דאָס הייסט, צו פאַרזאָרגן מיט דער גוטיקער „כאַראַקטער־שפּייז" אין זין פון אונזער אַלטן קאַרליס־מעשהלע.

און אַזוי איז עס טאַקע. אין פרילינג איז אַמאָל געווען אַ טאָג, ווען דאָס פרייליין קעניגין האָט פאַרלאָזן איר שלאָס.

„ווען געפּלאַצט האָבן די געקנאַספּן" האָט זי זיך פריי געטראָגן אין די לופטן. אין דערזעלבער צייט זענען דאָ און אין שכנות גראָד אַרויסגעפלויגן די פוילע דראָן־ביענען. און די דאָזיקע דראָן־ביענען האָבן זיך אַ לאָז געטאָן צו איר. ביז צו דעם דאָזיקן חתונה־טאָג איז זי געווען אַ וועסטאַלין, אָבער נאָר ווייל ס׳האָט איר געפעלט די געלעגנהייט צו זינדיקן, נישט ווי די טויזנט אַנדערע פון דער מלוכה, וועלכע האָבן געלעבט אָן ליבע צוליב דער פאַרקריפּלטער קערפּערלעכער אומפעיקייט. ביז צו דעם דאָזיקן חתונה־טאָג, אָבער

לעבע קריפּלען, אַ דור נאָך אַ דור, מיט אַ רירנדיקער זאָרגפעלי־קייט. זי דאַרף נאָר לייגן אירע אייער און זיך לאָזן שפּייזן, כדי עס זאָלן קלעקן די כוחות. דאָס איבעריקע גייט שוין אַליין, ווי אַן אויטאָמאַט.

יאָ שפּייזן!.. דאָס אייער־לייגן פאָדערט זיכער אַ גרויסע אָנ־שטרענגונג און דאַרף האָבן אַ גוטע דערנערונג און דער אייביקער קימפּעט פון דער פרוי קעניגין. אָבער דו דערמאָנסט זיך: דאָס וואָרט „שפּייזונג" האָט אין דער ליבע נאָך אַ גאַנץ באַזונדערן דין. כדי ס׳זאָל קאָנען אַנטשטיין אַ נייע בריאה, פאַרלאַנג יעדער ווייב־לעך איז נאָך אַ גאַנץ אייגנאַרטיקע ספּעציעלע שפּייז: אַ מענלעך זוימען־קעמערל. און די דאָזיקע געהיימניספולע שפּייזונג איז מענ־לעך נאָר ביי דער באַהעפטונג.

נו גוט. דערצו האָסטו דאָך פריער אַנטדעקט אין דער בינען־מלוכה די עטלעכע הונדערט מענער. עטלעכע הונדערט פאַר איין איינציק ווייב וועט דאָך זיכער קלעקן. מיט דיין רייכער פאַנטאַזיע מאָלסטו דיר באַלד אויס, ווי אין דעם דאָזיקן וועסטאַ־טעמפּל מיט די צוואַנציקטויזנט אַלטע און יונגע וועסטאַלינס געפינט זיך אין איין ווינקל אַ קליין היליקטום פון אַפראָדיטע, וווּ די ליבע ווערט געפירט מיט אַ פּאָמפּ, וואָס זאָל אַנטשפּרעכן דעם אומגעהויערן שאַפונגס־אַקט. אָבער דו קאָנסט דיר איצט די אויגן אויסקוקן. קיין איינער פון די פוילע מענער באַוועגט זיך נישט. און די פרוי קע־ניגין, וועלכע איז אין איר אייער־לייגן פונקט אַזאַ מוסטער פון פלייסיקייט, ווי די איבעריקע אַרבעטנדיקע מיטגלידער פון בינ־שטאָק, זאָרגט זיך פונקט אַזוי ווייניק וועגן דעם דאָזיקן פוילן ווינקל פון דער פלייסיקער געזעלשאַפט. וואָס זאָל דאָס באַדייטן? זענען מיר אויך דאָ נאָך נישט אינגאַנצן אויפן וועג?

דו גריבלסט ווידער און פאָרשסט. און (דו האָסט שוין איצט דאַרפן שטודירן אַ פּאָר יאָר) ווידער באַמערקסטו אַ נייעס.

קודם כל באַטראַכטסטו גענוי די אַרבעט פון דער קעניגין. אָט ליגט גראָד ווידער אַ פריש־געלייגט איי. דו נעמסט עס אונטערן מיקראָסקאָפּ. דו זעסט דאָס איי־קעמערל. דאָס האָט דער קעניגלעך־ווייבלעכער אייער־שטאָק אַרויסגעגעבן אַליין, אָן יעדער מיטהילף.

טוט און זאָרגן זיך נישט פאַר דער דערציִונג און שפּייזונג פון די יונגע, זיי לעבן זיך פויל און זאָרגלאָז.

אָבער נאָך אַ לאַנגן אַרומזוכן געפינסטו אַ נייעס. דו באַמערקסט, ווי אַן איינצלנע בין, וועלכע שיידט זיך אויסערלעך כמעט נישט אונטער פון אַ געוויינלעכער געשלעכטלעך־פאַרקריפּלטער בין און איז העכסטנס נאָר אַביסל גרעסער אויסגעוואַקסן, לאָזט זיך צו אַ ליידיקער קינדער־קאַמער. עפּעס דאַרף מיט איר געשען אַן אומגעוויינלעכע זאַך. די אַנדערע בינען באַציִען זיך צו איר אויסערגעוויינלעך־ליבנסווירדיק, גלעטן זי און צערטלען זי און שפּייזן זי. און מיטאַמאָל שטעקט דיין פאַרדעכטיקע בין אַריין דעם הינטערשטן טייל פון קערפּער אין דער ליידיקער קאַמער און וואַרפט דאָרט אַריין אַ שיין, קליין, מילך־ווייס איי.

דו האָסט אַנטדעקט די סודות־פולע בריאה, וועלכע מיר רופן „בינען־קעניגין". אָבער נאָך דעם, וואָס דו האָסט געזען, פאַרשטייסטו, וואָס דאָס איז אייגנטלעך: דאָס איז דאָס בינען־ווייב. „דאָס" ווייב. אומזיסט זוכסטו אַרום אין דעם גאַנצן בינשטאָק נאָך אַ צווייטע בין פון דעמזעלבן מין.

אויף צוואַנציק טויזנט און מער געשלעכטלעכע קריפּלען און אַן ערך זעקסהונדערט מענער איז דאָ א י י ן א י י נ צ י ק ו ו י י ב.

די גאַנצע קינדער־פּראָדוקציע, וועלכע דו האָסט געזען אין בינשטאָק, שטאַמט אויסשליסלעך פון דער דאָזיקער איינער נישט־פאַרקריפּלטער „זי", פון דער איין און איינציקער אמתער מוטער. בשעת די אָרימע, פרוכטלאָזע פלייסיקע ברואים אַרום איר, טויזנט און טויזנט און אָבער טויזנט קומען און גייען, ווי בלעטער פון אַ בוים, זיצט זי פול מיט לעבן און פרויען־קראַפט אין בינשטאָק און טוט פון פרילינג אָן אַלץ דיזעלבע אַרבעט: לייגט און לייגט אייער, אַלץ מער און מער אייער, אָן אַ ברעג. טויזנט, צווייטויזנט, צוואַנציקטויזנט, פופציקטויזנט, זעכציקטויזנט און מער אייער אין דעם איינעם פרילינג און זומער. דרייטויזנט קאָן זי אין טייל פאַלן לייגן אין משך פון איין טאָג. עס קאָן גאָר קיין רייד נישט זיין דערפון, אַז ביי אַזאַ „זאַמד־ביי־ים"־פּראָדוקציע זאָל זי קאָנען אַליין זאָרגן פאַר אירע יונגע. אָבער דאָס מאַכן פאַר איר די דאָזיקע געשלעכט־

שפּייזט דורך איינער פֿון די עלטער־ע געשלעכטלאָזע בינען, מאַכן דורך זייער נאַטירלעכע אינסעקטן־אַנטוויקלונג אַלס וואָרים־ענלעך שלייערל און איינגעשפּינענע פּופּע, קומען אַרויס אין דריי וואָכן אַרום פֿריי אין בינשטאָק, אַרבעטן, העלפֿן ווידער דערציִען די קינדער פֿון אַנדערן דור און שטאַרבן אין זייער צייט. געשלעכטלאָז געבוירן, געשלעכטלאָז געלעבט און געשלעכטלאָז געשטאָרבן. ניין, ס׳איז קיין שום ספֿק נישט: זיי זענען ערשטקלאַסיקע קינדער־וו ע כ ט ע ר י נ ס, וואָס ווידמען זיך אינגאַנצן זייער באַרוף, אָבער פֿון דער אייגנטלעכער קינדער־פּראָדוקציע זענען זיי אינגאַנצן ווייט. די דאָזיקע פּראָדוקציע קומט פֿאָר אָן זייער מיטהילף; אַ סוד אין פֿינסטערן בינשטאָק.

דו פֿאָרשסט און פֿאָרשסט אין דער דאָזיקער זאַך און באַמערקסט ענדלעך פֿאָלגענדעס.

קודם־כּל ציט צו דיין אויפֿמערקזאַמקייט אַ קלייניער קרייז בינען אין בינשטאָק, וועלכע שיידן זיך אַביסל אונטער לויטן אויסזען און דער גרויס פֿון דער איבעריקער מאַסע. זעקסהונדערט ביז העכסטנס טויזנט אַזעלכע בינען זענען פֿאַראַן צווישן די צענדליקער טויזנטער אַנדערע. זיי פֿליִען, דוכט זיך, נישט אַרויס, זיי אַרבעטן נישט און לאָזן זיך דערנערן פּונקט ווי די יונגע, הגם זיי זענען אינגאַנצן אויסגעוואַקסן און זענען נאָך דערצו באַזונדער גרויס און שטאַרק. אַ משונהדיקע פּוילע באַנדע אין אַ ריזיקער ווירטשאַפֿט, וווּ אַלץ שוויצט און קרעכצט פֿון אַרבעט.

דו כאַפּסט אַזאַ לײדיק־גייער און באַטראַכטסט אים: דו דערזעסט אַן „ער". אַן אַזוי גערופֿענע „טראָן־בין". אינגאַנצן נאָרמאַל, מיט אַלע מענלעכע אָרגאַנען. דו ביסט אויף אַ וועג. צו די צוואַנציק טויזנט און מער געשלעכטלאָזע האָסטו געפֿונען אַ פּאָר הונדערט געשלעכטלעך־פֿעיקע מענער. אָבער דאָס איז נאָך נישט קיין גאַנצע לעזונג. יאָ, מענער! אָבער וואָס קאָנען די דאָזיקע מענער טון מיט די געשלעכטלאָזע ברואים? זאָלן מיר טראַכטן, אַז די דאָזיקע מענער זיצן זיך אַליין אויס יונגע? אָבער דאָס איז דאָך אוממעגלעך. און דו זעסט גאָרנישט קיין אָנווייזונג דערויף. די דאָזיקע פּוילע „טראָן־בינען" טוען פּאָסטיש גאָרנישט. זיי זוכן נישט קיין באַהעפֿ־

האָט געשווינדלעך אַ נאָרמאַלער בינשטאָק. גאַנץ דייטלעך באַמערקט מען אָבער, אַז ביי זיי איז באמת, ניט קוקנדיק אויף זייערע פאַרקריפּלטע געשלעכטלעכע אָרגאַנען, איין זאַך נישט פאַרקריפּלט: זייערע מוטערלעכע געפילן. מיט אַ רירנדיקער זאָרגפעליקייט ווערן דורך די נישט־אויספליענדיקע בינען די יונגע פון דעם בינשטאָק געשפּייזט און געהיטן, ביז זיי קריכן ענדלעך אַרויס פון זייער וויגן אַלס פאַרטיקע בינעלעך. דער אופן פון דער שפּייזונג קאָן אונדז אויסזען אַביסל משונהדיק. אין דער בינען־ווירטשאַפט ווערט נישט געקאָכט, נאָר „איבער־פאַרדייט". דאָס הייסט, די אַלטע בין עסט פריער אויף די רויע שפּייז, וועלכע זי שלינגט באמת איין און אַרבעט אינעווייניק איבער אין ריינעם שפּייז־עקסטראַקט, וועלכער וואָלט שוין געקאָנט אַריין אין איר אייגענעם בלוט, דאַן שפּייט זי עס אָבער אויס (די בין וואָלט געזאָגט אין געריינִיקטן און פאַראיידלטן צושטאַנד) און גיט עס דעם קינד.

אָבער נאָך דער גאַנצער ליבע וואַקסן די נייע יונגע ווידער אויס אַלס געשלעכטלאָזע ברואים, ווייבלעכע בינען מיט אינגאַנצן פאַרקריפּלטע געשלעכטלעכע טיילן. זיי פילן אויס די לעכער, וועלכע דער טויט מאַכט גיך אין די רייען פון די עלטערע. אַט זענען זיי שוין אַליין רייף צו דער אַרבעט, שפּייזן פריער דעם נייעסטן קינדער־דור, און פליען ענדלעך אויך אַרויס נאָך שפּייז. אָבער אַלץ ווידער די אַלטע פראַגע: פון וואַנען קומט די דאָזיקע קינדער־ברכה?

דער שטאָרך אַרבעט דאָ, ווי ס׳ווייזט אויס, אינגאַנצן אָן דער מיטהילף פון דעם עלטערן בינען־דור. זעקס וואָכן דויערט העכסטנס אין דער דאָזיקער זומער־צייט דאָס לעבן פון אַזאַ בין. אָבער אין די זעקס וואָכן זעט זי אַרום זיך אין בינשטאָק אַזאַ גרויסע קינדער־פּראָדוקציע, אַז איר טויט קאָן זיך אויפן בינען־דור גאָרנישט אָפּרופן. די קורצע צייט דערלויבט גענוי נאָכצופאָלגן דאָס לעבן פון אַזאַ בין. מען זעט נישט קיין שום סימן דערפון, אַז די דאָזיקע זעקסוואָכעדיקע בינען זאָלן קורץ פאַר זייער טויט אָדער ווען עס איז בשעת זייער לעבן ווי עס איז ווייטער דערהאַלטן זייער געשלעכט. זיי וואַקסן אויף אין איינעם פון די קינדער־קעמערלעך, ווערן גע־

אַראָפּ, ווי אויף אַ קליין צייט־שטויבעלע. ער איז דאָס יונגסטע קינד פון דעם פּלאַנעט, דאָס גרינסטע. און זי די זקנה, זייט דער שטייד־צייט (וועלכע האָט ערשט געזען נאָר שנאָבעל־חיות און בײַטל־חיות און אפשר אויך נאָדל־הויטיקע אינסעקטן־פרעסער, אָבער בשום אופן נאָך נישט קיין מאַלפּעס און מענטשן) זענען פאַראַן יע־נע בלומען־געוויקסן, וואָס דאַרפן האָבן די אינסעקטן צו זייער באַ־פּרוכטיקונג. אַזוי לאַנג זענען מסתמא אויך די בינען און אָנהויבן פון די בינען־מלוכות דאָ אויף דער ערד. אויף זיכער ווייסט מען, אַז געוויסע געזעלשאַפטלעך־לעבנדיקע בינען, וועלכע שטייען זייער נאָנט צו אונזערע האָניק־בינען, האָבן געלעבט אין דער ערשטער העלפט פון דער טערציערער־צייט, ד. ה. אַ פּאָר מיליאָן יאָר פאַר אונזער צייט־רעכנונג. וואָס זענען קעגן דעם די מענטשלעכע מלו־כות, די עטלעכע טויזנט יאָר, וועלכע האָבן צעשטערט בבל, אַפּגע־מעקט פון דער וועלט פּערסעפּאָלים און פּאַלמירא און פאַרוואַנדלט אַטען און רוים אין אַרכעאָלאָגישע מוזעען?..

דאָך, אונזער קליינע בין קומט אַריין אין איר בינשטאָק. אַרום איר זומט און ברומט, איבער די קעמערלעך און קאָרידאָר־גענג גייט אַ געווימל אַרויף און אַראָפּ. אַן ענג צונויפגעדריקטע פעסטונג, כמעט ווי דאָס אַלטע טראָמאַ, וואָס שלימאַן האָט אויס־געגראָבן. קאַמער ביי קאַמער, קעמערל ביי קעמערל. אָנגעפילטע שפּייז־קאַמערן, וווּ ס׳ליגט אָנגעזאַמלט דער געשמאַקער בלומען־שטויב און דער שמעקעדיקער גאָלדענער האָניק־געטראַנק; גלייך ווי דו קוקסט אין איינעם פון די ריזיקע קרוגן טאַקע פון יענער טראָ־יאַנער פעסטונג, וועלכע זענען גרעסער געווען ווי דער מענטש. און קינדער־שטיבעלעך, וווּ די קליינע הונגעריקע ווערימלעך באַוועגן זיך, אָדער שלאָפן אין ווייסע זיידענע וויגעלעך. קינדער, יאָ פון וואַנען נעמען זיך די קינדער?

אומעטום, וווּ דו גייסט און שטייסט, אין דעם גאַנצן געווימל ביי די קעמערלעך, אין די דורכגענג, ביים גרויסן טויער פון שלאָס, ביי די אַלע, וואָס קומען אָן און פליען אַוועק — אומעטום זעסטו נאָר די זעלבע געשלעכטלאָזע ברואים. טויזנטער ציילסטו אָן און אָבער אַמאָל טויזנטער. צווישן צוואַנציק טויזנט און דרייסיק טויזנט

ווי די בין אליין צו דער שטויבנדיקער בלום. ער העלפט איר און נעמט דערפאר פון איר אלס באלוינונג א געוויסן טייל פון איר ארבעט אין געשטאלט פון זיסן האָניק פאר זיין פריוואטן געברויך.

אין פלי־לאָך פון אזא בינשטאָק פארשווינדט אונזער אָנגעלאָדענע בין. זי איז אינדערהיים. אינדערהיים אין א וואונדער־וועלט, וועלכע לעזט אויך איר רעטעניש, דאָס רעטעניש פון דער אָרימער געשלעכטלאָזער בריאה. אין פארגלייך מיט דעם דאָזיקן וואונדער פון דער נאטור איז אייגנטלעך אלץ, וואָס כ'האָב דיר ביז איצט דערציילט פון דער ליבע־וועלט, א קינדערשפּיל. אפילו דער בינען־וואָרים קאָן זיך דערמיט נישט פארגלייכן. און ווען אונזער פּלאנעט וואָלט גאר נישט מער געשאפן קיין העכערס: קיין מענטשן, קיין מענטשן־גן־עדן און קיין מענטשן־משוגעת — וואָלט ער צוליב דעם אליין אויך געקאָנט באצייכנט ווערן אלס וואונדער־פּלאנעט, וואָס האָט דערגרייכט דעם העכסטן פּונקט פון דער אנטוויקלונג.

אלזאָ אונזער געשלעכטלאָזע בין קריכט אריין אין בינשטאָק.

אין דעם דאָזיקן קינסטלעכן הויז לעבן פיל טויזנטער בינען אין אן ענגער געזעלשאפט. ווען דער מענטש וואָלט נישט זיי געגעבן דאָס הויז, וואָלטן זיי זיך געמוזט ארויסהעלפן מיט א הוילן בוים אָדער וועלכער ס'איז ענלעכער זאך. דער מענטש גיט זיי דאָס הויז שוין זייט טויזנטער יאָרן. אָבער דאָס, וואָס די בין טוט אינעווייניק אין דעם דאָזיקן קינסטלעכן הויז איז נ א ר א י ר א י י ג ן ווערק. דער מענטש קאָן זיי נאָר מיט א געוויסער באגרענעצונג אָנרופן „הויז־בעלי־חיים“. דעם הונט, וועלכער דינט אים געטריי און וועמענס פארשטאנד ס'איז ווי אויפגעוועקט פאר אייניקע, דעם מענטש נוצלעכע, צוועקן, האָט דער מענטש אין א געוויסן זין באמת „געמאכט“, די בין האָט ער אויפגעהאלטן, אָבער ער האָט אויף איר אינערלעכער ארבעט נישט געקאָנט האָבן קיין שום איינפלוס. אלץ, וואָס מען דערציילט וועגן „דרעסירטקייט“ פון די בינען, וועגן צוגעבונדנקייט צום „בינען־פאטער“, איז אויסגעטראכטע מעשיות. עס איז קיין ספק נישט, אז די בין קוקט מיט איר ווילדן ליבע־ראמאן און מלוכה־לעבן, אויף די עטלעכע מענטשלעכע קולטור־יאָרטויזנטער פון אויבן

יעדער ליבע און מוטער־פרייד. און דאָך האָט די אָרימע בריאה געזאַמלט? פאַר וועמען?

א רירנדער געדאַנק: אפשר האָט זי, אַליין פון דער נאַטור א קריפּל, געהאָלפן אַרבעטן פאַר פרעמדע קינדער, אין דעם טונקעלן דראַנג אויפן וועג צו די מאַדאָנע?...

אָבער וואָס איז דאָס? דו כאַפּסט א צווייטע פון די דאָזיקע זאַמלערינס, א דריטע. און ווידער און ווידער דאָס זעלבע טרויריקע דעטעניש. זיי זענען אַלע פאַרקריפּלט, אַלע אַזוי גוט ווי געשלעכטלאָז. זיי אַלע דאָרט, די הונדערטער, די טויזנטער, וועלכע זומען און זומען און טראָגן זיך פון דער לאַנקע דורכן וואַלד צו דיין בלומען־גאָרטן... אומפרוכטבאַר, געשלעכטלעך־אומפּעיק.

גלייך ווי א פינסטערער שאָטן וואָלט באַדעקט דאָס פריילעכע בילד. אומעטום ברויזט די ליבע. יעדער באַזוך פון דער בין אויף א רייפער בלום איז א באַהעפטונגס־יום־טוב. אומעטום יאָגן זיך זשוקעס, פליגן, ליבעלן, כאַפּן זיך און באַהעפטן זיך. דער פילפאַרביקער שמעטערלינג ווייסט גאָרנישט פון קיין שום אַנדערער זאַך, אחוץ ליבע. אין דער בלויער לופט טראָגן זיך אין איין הייסן ליבע־טאַנץ, ווי גאָלדענער בלומען־שטויב, די אינסעקטן. און צווישן דעם אַלעם — אַזאַ שאָטן. דאָס ליבע, באַוועגלעכע, פלייסיקע געווימעל פון די בינען — א געזעלשאַפט פון פאַרקריפּלטע ברואים, וועלכע ווייסן נישט און וועלן קיינמאָל נישט וויסן פון קיין ליבע... אָבער איצט ווערט נאָך ערנסטער די פראַגע: פאַר וועמען זאַמלען זיי? אַז זיי זענען אַלע געשלעכטלאָז: פאַר וועמענס קינדער זאַמלען זיי? און ווי אַזוי פרוכפּערן זיי זיך בכלל?

הער אויף צו מאָרדן און לאָז נאָך איינער פון די בינען לעבעדיקערהייט. זי האָט שוין גענוג אָנגעזאַמלט. אָנגעלאָדן מיט לאַסט הויבט זי זיך אויף און פליט אַהיים. נאָנט ביים גרינעם פלויט, ווו מיר האָבן פריער געזען די שפינען, שטייען די אַלגעמיין באַקאַנטע בינשטאָקן: קינסטלעכע וווינונגען, וועלכע דער מענטש האָט אויפגעשטעלט פאַר די בינען, און וועלכע די דאָזיקע פלייסיקע ברואים האָבן זיך אינווייניק אַליין ווי געהעריק איינגעאָרדנט. דער מענטש האָט זיך געשטעלט צו דער בין אין אַן ענלעכער באַציונג,

זיי, דעם זוימען־שטויב, און שטעקן אים אויס אַקעגן די באַפּרוכטיקונגס־רייפֿע ווייבלעכע טיילן אויף אויפֿצונעמען דעם פֿרעמדן זוימען. אויך די בין איז אַזאַ אייביקער ליבעס־פּאָסט־טרעגער, וועלכער באַזאָרגט די בלומען מיטן נייטיקן פֿרעמדן זוימען־שטויב אַלס פֿאַרגעלטונג דערפֿאַר, וואָס ער נעמט ביי זיי צו פֿאַר זיין אייגענעם געברויך גאַנצע פּעק בלומען־שטויב און האָניק. אָבער דאָס נאָר אַגב, כּדי דיר צו ווייזן, ווי די בין שלעפּט נאָך זיך אַפֿילו אין איר איינפֿאַכער ניכטערער ברויט־אַרבעט אַ לאַנגן קאָמעטן־עק פֿון פֿרעמדער ליבע. ווי האַלט עס אָבער ביי איר מיט דער אייגענער ליבע? אויב זי האָט אינדערהיים קינדער, פֿיל קינדער מיט הונגעריקע מיילער, פֿאַר וועלכע זי זאַמלט אַזוי פֿלייסיק, דאַרף מען דאָך פֿאַרשטיין, אַז זי האָט הינטער זיך שוין פֿיל שיינע ליבע־שעהן...

כאַפּ נאָר אַזאַ בין, וואָס זאַמלט דאָרט אויף די בלומען. זי לאָזט זיך נישט, שטעכט. אָבער דערמיט איז זי אויך פֿאַרלוירן, אַ גוסס, ווייל דער שאַרפֿער שפּיז, מיט וועלכן זי פֿאַרטיידיקט זיך און וועלכן זי לאָזט ביי דיר שטעקן אין דער וווּנד, איז נישט קיין אויסערלעך געווער, נאָר אַ גליד פֿון איר אייגענעם לייב, וואָס רייסט זיך אָפּ און מאַכט איר אַליין אַ שטערבלעכע וווּנד. דעריבער צושנייד זי שוין איינגאַנצן און באַטראַכט אירע אינערלעכע טיילן, די ליבע־אָרגאַנען. באַטראַכט: מאַן אָדער ווייב?

אַ משונהדיקע זאַך. דיר טוט שוין באַנג די גאַנצע געשיכטע. דו זעסט, אַז דו האָסט די באַרעדט אַ באַשעפֿעניש, וואָס האָט זיך אַזוי אויך שוין מסתמא גענוג אָנגעליטן אין לעבן, אַ פֿאַרקריפּלט באַשעפֿעניש.

דו דערקענסט לויט איניקע סימנים, אַז דאָס דאַרף זיין אַ ווייב. אָבער גראָד אין געשלעכטלעכן זין אַ מוראדיק פֿאַרקריפּלט ווייב. פֿאַרקריפּלט דער אייער־אָרגאַן, אין וועלכן מען דערקענט נאָר קוים דעם אייערשטאָק, מיט אַ פּאָר איינגעדאַרטע ליידיקע פֿעדימלעך, אַנשטאָט די דיקע פֿולע טאַשן, וועלכע מען וואָלט געקאָנט דערוואַרטן. פֿאַרדאַרט און פֿאַרקריפּלט איז אַלץ, וואָס קאָן דינען דער באַהעפֿטונג. אַזאַ אַ צוואַנגס־פּרוש, אַפּעריס! פּוי

ריינ־יקונג, צו א פ ר י י ע ר אָרגאַניזירטער שוץ־פּאַריינִיקונג צווישן „ער" און „זי", צו דער אייגנטלעכער חתונה אין אונזער ג ר ו י ס ן זין.

איך האָב דיר שוין געוויזן, ביי וואָס דער דאָזיקער וויטער־דיקער פּאָרטשריט האָט זיך אָנגעהויבן: ביי דער זאָרג פאַר די יונגע. דו האָסט געזען די איינזאַמע שפּין־מוטער, דעם איינזאַמען שטעך־פיש־פאָטער. דערמאָן זיך אָבער נאָר אָן א פויגל־פּאָרל, וווּ די העכערע חתונה קומט אזוי בולט צום אויסדרוק: דאָ שפּייזן שוין, דערציִען און באַשיצן ב י י ד ע עלטערן... דו האָסט דאָ פאַר זיך דעם גאַנצן וועג, וועלכן די דאָזיקע שטרעבונג צו דער נייער פאַרייניקונג האָט דורכגעמאַכט.

מיט דער בין ביסטו, אמת, נאָך נישט ביי דער שוועל אָדער נאָכטיגאַל. אָבער דו ביסט מיט איר פיל העכער, ווי דו ביסט געווען מיטן קרייץ־שפּין. דו ווייסט אויך, אז די בינען און מור־ראַשקעס לעבן אין גרויסע געזעלשאַפטן, אינגאַנצן פאַרקערט ווי די שפּינען, און אז זיי גיבן זיך זייער פיל אָפּ מיט דער דערציִאונג פון זייערע יונגע. דו רעכנסט דעריבער, אז דו ביסט מיט איר לכל־הפּחות א שטיק וויטער אויפן וועג צו יענער העכערער חתונה. די בינען, דאָ אויף די לאָנקע־בלומען, „זאַמלען" עפּעס, ווי דו האָסט געזען. זיי ווילן עפּעס מיט זיך אַהיים ברענגען. דו פאַר־שטייסט, אז מסתּמא זאַמלען זיי פאַר זייערע יונגע, פאַר זייערע שלייערלעך?

דער צופאַל וויל, אז דאָס דאָזיקע זאַמלען אליין זאָל שוין זיין א פערמאַנענטע ליבע־האַנדלונג, נישט פאַר די פלייסיקע בינען אליין, נאָר פאַר די בלומען, אויף וועלכע זיי שטעלן זיך אָפּ. איך האָב דיר פריער שוין אַמאָל דערציילט וועגן דער באַפרוכטיקונג פון די צמחים: ווי דאָס געזעץ וועגן דער אינצוכט שטערט זיי זיך אליין צו באַפרוכטיקן, נישט קוקנדיק דערויף, וואָס זיי האָבן ביידע געשלעכטלעכע שטויב־פּערימלעך און די מענלעכע טיילן (די מענלעכע שטויב־פּערימלעך און דאָס ווייבלעכע פרוכט־ביימעלע) אין איין און דערזעלבער בלום. און ווי זיי, וואָס קאָנען זיך דאָך נישט צונויפקומען, כּדי זיך צו באַהעפטן, העלפן זיך אוים מיט דער ליבעס־פּאָסט פון די אינסעקטן. זיי פּאַקן ארויף אויף דעם אינסעקט, וואָס באַזוכט

זיך מער גאָרנישט אױפֿגעהױבן. װען דו זאָלסט װעלן דרײסט פֿאַרגלײַכן, װאָלסטו געמעגט זאָגן, אַז די בין און די מיט איר ענג־פֿאַרבונדענע מוראַשקע איז דער „מענטש" פֿון איר שטאַם, זי איז בײַ איר זעקס־פֿיסיקן גלידער־פֿאָלק פּונקט אַזױ דער אױבנאָן, װי דו, דער צװײ־פֿיסיקער מענטש, ביסט דער אױבנאָן פֿון שטאַם פֿון די חוט־השדרהדיקע חיות (פֿיש, אַמפֿיביעס, שרצים, פֿײגל, זױג־חיות). נישט מער װאָס דו, אַלס מענטש, האָסט זיך אױפֿגעהױבן אַ גוט שטיק העכער, װי די קלענסטע הױט־פֿליגלדיקע בריאה.

דאָס אַלץ פֿון דאַרװיניסטישן שטאַנדפּונקט. איצט װידער צו דער ליבע.

די בין איז זיך אַן אינסעקט פֿון אַזאַ און אַזאַ ראַנג; װאָס איז זי אָבער פֿון שטאַנדפּונקט פֿון דער ליבע אין יעדן באַזונדערן פֿאַל? איז די דאָזיקע בין אַן „ער"? איז זי אַ „זי"? איז זי אײנער פֿון יענע „זי־ערס" פֿון הערמאַפֿראָדיטן־געשלעכט? יאָ, מיר זענען דאָ גלײַך צוגעקומען צו אַ װוּנדער.

דו האָסט פֿריער באַטראַכט די עראָטיק פֿון דעם קרײַץ־שפּין. דאָס איז געװען נאָך אַ גוט שטיק טיפֿער אין דעם שטאַם פֿון די גלידער־חיות. דאָך האָסטו בײַ די דאָזיקע ברואים שױן געזען אינגאַנצן בולט די געשלעכטלעכע סימנים. דו האָסט געזען די שאַרפֿע פֿאַנאַנדערטײלונג פֿון די געשלעכטער. „ער" און „זי". און „ער" און „זי" אינגאַנצן אָפּגעזונדערטע אינדיװידואומס. אַזױ אָפּגעזונדערט, אַז ס'האָט גאָר אַפֿילו נישט געקאָנט זײַן קײן רײד װעגן „חתונה". נישט מער װי אַ גאַנץ קורצע באַהעפֿטונג. און פֿאַר און נאָך דער באַהעפֿטונג די גרעסטע שנאה פֿון געשלעכט צו געשלעכט.

אָבער איך האָב דיר דאָס געװיזן טאַקע אַ ל ס ע ק ס ט ר ע ם. איך האָב דיר געזאָגט: די שאַרפֿע אינדיװידואַליזירונג פֿון בײדע געשלעכטער איז געװען אַ גרױסע נױטװענדיקײט. אַ שטיק אײנגעשלעכטער פּראָגרעס, אַ שטיק פֿרײַהײט. די דאָזיקע צעשײדונג האָט געמוזט פֿריער קומען, כּדי שפּעטער זאָל זיך װ י ד ע ר אָנהײבן צװישן די געשלעכטער אַ קעגנזײַטיקע שטרעבונג צו אַ פֿאַר־

דאָס אינסעקט איז דער העכסטער פּונקט פֿון זײַן שטאַם, אין דעם אַזוי גערופֿענעם שטאַם פֿון די גלידער־חיות. מסתּמא איז עס, ענלעך צום שפּין, אַנטשטאַנען פֿון וועלכע ס'איז אַסטל־עגלעטע בראַאים. די אומצײַליקע פֿיס פֿון אַזאַ מין אַסטל־עגלע־בער גלידער־חיה האָבן זיך ביסלעכווײַז צוזאַמענגעדריקט, אַזוי אַז ס'איז פֿון זיי געבליבן נישט מער ווי זעקס פֿאָר. פֿון זיי זענען בײַ די אינסעקטן דרײַ פֿאָר פֿאַרוואַנדלט געוואָרן אין פֿרעס־געצײַג און דרײַ זענען געבליבן צום קריכן. אַזוי אַרום זענען געבליבן זעקס אמתע פֿיס, לויט וועלכע דו קאָנסט דערקענען יעדער אמתן אינסעקט. די פֿליגל, וועלכע דו געפֿינסט אַחוץ דעם בײַ פֿיל אינסעקטן, זענען נישט אַנטשטאַנען פֿון קיין פֿיס: זיי זענען אַנטשטאַנען פֿון הויט־קנײַטשן פֿון רוקן, להיפּוך די פֿליגל פֿון די חוט־השדרהדיקע חיות, צ. ב. פֿון די פֿויגל אָדער פֿלעדערמײַז, וועלכע זענען תּמיד נאָר פֿליגל־אַרטיק אומגעפֿאָרמטע פֿאָדערשטע פֿיס.

איצט שטעל דיר נאָך פֿאָר, אַז די דאָזיקע אינסעקטן האָבן זיך נאָך אַ געוויסער בשותּפֿותדיקער אור־פֿאָרם צעטיילט אין פֿאַרשידענע גרופּן. אַזאַ גרופּע זענען געווען די שמעטערלינגען, אַזאַ גרופּע זענען געווען די זשוקעס, די פֿליגן, די וואַנצן, די הײַשריקעס און די פּרייסן, די טערמיטן, ליבעלן און איינטאָג־פֿליגן.

און אַזאַ גרופּע זענען געווען נעבן די אַנדערע אויך די אַזוי גערופֿענע הויטפֿליגלדיקע אָדער בינען.

צו די דאָזיקע הויט־פֿליגלדיקע פֿאַררעכנט דער נאַטור־פֿאָרשער, אַחוץ דער בין, אויך די ערד־בין און וועספּע, און ער פֿאַררעכנט צו זיי אויך די מוראַשקעס.

די דאָזיקע הויט־פֿליגלדיקע קאָן מען באַטראַכטן אַלס דעם העכסטן אַנטוויקלונגס־פּונקט פֿון דעם גאַנצן אינסעקטן־געשלעכט. און אַזוי ווי דאָס אינסעקט אַליין איז שוין דער העכסטער אַנטוויקלונגס־פּונקט פֿון דער גלידער־חיות־וועלט, — שטייען מיר דאָ מיט דעם זומענדיקן בינעלע אויפֿן שפּיץ פֿון העכסטן טורעם אין דעם דאָזיקן ווינקל פֿון דער חיות־וועלט, איבער וועלכן ס'האָט

וועלכע האָט זיך דאָך ענדלעך אין דעם פאַרשטאַרטן געבוי פון דער דאָזיקער מלוכה אָנגעשטויסן אויף אַ וואַנט.

אַ טרויעריקע מעלאַנכאָליע אין גרונט גענומען. אָבער אַן אויסערגעוויינלעך־מעכטיקע. דו קענסט זי קוים. דו האָסט מסתּמא געהערט פון דער בין און איר מלוכה. פון דער דראָן־בין, פון דער בינען־קעניגין. אויבערפלעכלעך, ווי מען הערט הייַנט פון טויזנטער זאַכן. דאָס כאַראַקטעריסטישע פון אונזער מאָדערנער בילדונג איז דאָך טאַקע דאָס, וואָס זי וואַרפט דיר אַלץ אַריין אין קאָפּ, פון אַריאַן ביז צו דער אינפלואַנציע, אַלס וואָרט. און מיט דעם וואָרט ענדיקט זיך; די זאַך אַליין בלייבט דיר פרעמד, גלייך ווי דאָס וואָרט וואָלט זי אַוועקגעהרגעט. ווען דעם אייגנטלעכן ליבע־ראָמאַן פון דער בין ווייסטו גאָרנישט. דו ווייסט נישט, אַז דאָ הייבט זיך ווידער אָן אַ גרויס קאַפּיטל, וואָס גרייכט ביזן האַרץ פון דיינע טיפסטע מענטשלעכע פראַגן. הער אויס.

אַט פליט זי דורך, די קליינע האָריקע שיינע בין, און אַט נאָך איינע און נאָך איינע. פון בלום צו בלום, אויפן באַקאַנטן בינען־שטייגער, וועלכן ס'קען יעדער קינד. דאָס איז נישט סתּם אַ געוווינהייט. איך נישט סתּם קיין דערנערונג. זיי זאַמלען עפּעס, זיי „אַרבעטן". דאָ ווערט בלומען־האָניק אַרייַנגעזויגט, דאָרט וואַסער. דאָ ווערט בלומען־שטויב (זוימען) צוגעקלעפּט צו די בערשטעלעך פון די הינטערשטע פיסלעך און אַזוי אַרום אַוועקגעטראָגן דאָרט — סמאָלע. אָבער קודם כּל: וואָס איז בכלל אַזאַ מין בין?

אַן אינסעקט.

טו ווידער אויף גיך אַ לויף דורך די גרויסע לייטער פון דער איינטעמפּערלדיקער וואָרעם־חיה צו דער גאַסטרעאַ, וועלכע האָט די ערשטע באַקומען אַ מאָגן. פון דאַנען איז עס אַוועק לינקס צו די פּאָליפּן און רעכטס צום וואָרים. פון דעם וואָרים האָבן זיך ווייטער אַנטוויקלט אייניקע העכערע חיות־שטאַמען. איינער האָט געפירט צו דער חוט־השדרה־דיקער חיה, צו דיר. אַן אַנדערער האָט זיך אָבער געצויגן דורכן רעגנוואָרים צום קרעבס, צו דער אַסל, צום שפּין. און ענדלעך איז עס אויף דער דאָזיקער ליניע ווי עס איז דערגאַנגען צום אינסעקט.

און די אויסגעדאַרשטיקע
פליען אַלץ נאָך הייסער,
הונגעריק און בענקשאַפטיק
נאָך דעם אויסגעדאַרשטיקן".

פאוסט, צווייטער טייל.

גראָב אַריין דיין קאָפּ אין די ווילדע יאַנקעבלומען, ווי אין א דערנערקראַנץ. דעם מידן מענטשלעכן קאָפּ, אויף וועלכן ליגט אַזאַ שווערע לאַסט פון פילאָזאָפיע. וואָס וויל די וועלט באַצווינגען, פון פייערדיקן באַרמל פון אָריאָן ביז צום וואַלוואַסער, וועלכער שווימט מיט זיין וועלט־קויל דורך א קליינעם טראָפּן ערדישן וואַסער.

צי הערסטו דאָס שטילע געזאַנג פון דער בין, וועלכע טראָגט זיך פון בלום צו בלום? איז פאַרשטענדלעך ווי אין ליכט, ווי א היממלישע זון־שטיבעלע, און איר צאַרטע פליגל־מעלאָדיע קלינגט שוין ווייט־ווייט. פילאָזאָפיע, אַלץ פילאָזאָפיע. ווידער א וועלט פון פּראָבלעמען אין דער דאָזיקער קליינער בין צווישן די יאַנקע־בלומען. און ווידער די טיפסטע ליבע־פילאָזאָפיע.

זי קענסט די לעגענדע פון דעם הייליקן, וואָס האָט זיך גע־קלאָגט פאַר זיין גאָט, אַז די וועלט איז פאַר זיין געדאַנק צו ענג? האָט אים גאָט גענומען די אויגן פאַר דעם סוד פון א זון־שטי־בעלע. מיזינט יאָר איז אַוועק, איידער גאָט איז ווידער צו אים געקומען אויף דער ערד. און דער הייליקער איז נאָך אַלץ געזעסן און נאָכגעקוקט דעם זון־שטיבעלע, ער איז געווען נאָך נאָר ביים אָנהויב...

קום מיט אין געדאַנק מיט דער בין. און איך איר שטיל, פרייטעגדיקצאַרט זומען וועט זיך פאַר דיר אַנטפּלעקן ווי א רייַ־זיקע מעלאָדיע. דער עצם פון דער ליבע, וועלכע איז געוואָרן א מלוכה. וועלכע האָט זיך אין דער מלוכה פאַראַנדערגעבליט. און

ראָס ראָזיקע שטיקעלע צופאַל וואָלט נישט געווען, וואָלטן מיר היינט דאָ אויבן געהאַט גאָר אַן אַנדערן שפּיל!

אָבער וואָס זעען מיר באמת? די אַנטוויקלונג וואָלט דאָך סוף כל סוף אַוועק אויף איר וועג, און דער רעזולטאַט וואָלט סוף כל סוף געווען דערזעלבער. דער „צופאַל“, ווען ער זאָל אויספאַלן אַנדערש, וואָלט נישט געענדערט די גאַנצע גרויסע ליניע; ער וואָלט בלויז געענדערט די אָרדנונג פון די באַזונדערע קאַלײדאָסקאָפּ־בילדער. טייל זאַכן, וועלכע זענען אַזוי שוין פרי דערגרייכט געוואָרן, וואָלטן ערשט שפּעטער געמוזט דורכגעמאַכט ווערן, דערפאַר וואָלטן מסתמא אַנדערע געקומען פריער.

איך רעכן, אַז דו פאַרשטייסט מיך גוט. גראָד ווען דו טראַכטסט דורך די אַנטוויקלונג אויף אַ פאַרקערטער ליניע אין זין פון דעם שטאַבעלע־כאַרטנשפּיל, פילסטו זיי פעסט אַז אין דער באָדן פון די אמתע דעראָבערונגען פון דער מענטשלעכער קולטור. דיין באַוווסטזיין זעט, ווי גלייך און זיכער סגייט דער לאָגישער „פּראָגרעס“ דורך אַלע מעגלעכע ענדערונגען פון קאַלייִדאָסקאָפּ און דורך אַלע אויסערלעכע „צופעליקייטן“. אָבער יעצט! די קומסט און כאַפּסט זיך אַן אַן וועלכער ס'איז אויסערלעכער מאַראַל־פאָרם, אַן וועלכן ס'איז אויסערלעכן געשעעניש פון דעם מענטשלעכן קולטור־וועג, וואָס ליגט הינטער אונז, אין — פאַרמאַכנדיק די אויגן אויף דער אַנטוויקלונג — ווילסטו דערין מיט געוואַלט זען דעם צייכן פון דער אַבסאָלוטער „וועלט־אָרדנונג“ אין זין פון אַן אייביקן וועלט־געזעץ — פאַלסטו זיכער אַריין אין אַ טעות.

צוליב דער ליבע די גאַנצע גילטיקע מאָראַל, וואָלט קיין שאַרפֿערן, קיין אומגעהויערן ביישפּיל נישט געקאָנט געפֿינען, ווי „זאָלסט ליבן אַפּילו דיין מוטער...״ דער ים פֿון זיין צייט וואָלט זיכער אויפֿגעקאָכט אין ווילדן שטורעם און וואָלט אים איינגעשלונגען פֿאַר דער דאָזיקער ווילדער פֿאָדערונג. שפּעטער אָבער וואָלט מען עס דאָך ביסלעכווייז אָנגעהויבן צו גלייבן, מען וואָלט זיך שווער אָנגעהויבן צוגעוווינען צום געדאַנק, פּונקט ווי מיר האָבן סוף כּל סוף פֿאַרשטאַנען, אָדער הויבן ווייניקסטנס אָן צו פֿאַרשטיין, אַז מען דאַרף אַלע מענטשן ליב האָבן...

און דאָס אינטערעסאַנטסטע אין דעם דאָזיקן טרוים איז דאָס, וואָס דער רעזולטאַט פֿון דער אַנטוויקלונג וואָלט סוף כּל סוף געבליבן דערזעלבער. די מענטשהייט וואָלט אפֿשר נאָר געהאַט מיט אַ פּאָר טויזנט יאָר מער מאָראַלישן פֿרייהייטס־קאַמף. דאָס, וואָס זי האָט ביי אונדז שוין געירשנט פֿון דער חיה, וואָלט זי ערשט אַליין געמוזט אויסקעמפֿן אין איר קולטורעלער אַנטוויקלונג. אָבער אויסגעקעמפֿט וואָלט זי עס דאָך, דאָס איז אינגאַנצן זיכער! ער וואָלט סוף כּל סוף געמוזט קומען, יענער גרויסער נביא פֿון דער מוטער־ליבע. די מוטער־ליבע איז אַן עטאַפּ פֿון דער מענטשהייט־ליבע. מיר האָבן זי גלייך באַקומען אַלס אויסגאַנגס־פּונקט. דאָרט וואָלט מען אָבער ערשט אויף דעם דאָזיקן עטאַפּ געמוזט געווינען. אָבער קומען וואָלט ער געמוזט אויף דערזעלבער לאָגישער ליניע.

און דערפֿאַר האָב איך דיר אייגנטלעך אַנטוויקלט דעם דאָזיקן גאַנצן געדאַנקענגאַנג. געשיכטלעך איז עס, אמת, געווען אַ נייטווענדיקייט, אַז נישט פֿון שמעק־פֿיש, נאָר פֿון אַן אַנדערער ליניע זאָל אַרויסקומען דער מענטש. אָבער טאָקע די, וועלכע האָבן זיך איבערפֿלעכלעך אָנגעהערט מיט דאַרוויניסטישע געדאַנקען, האָבן אַזוי ליב צו רעדן וועגן דער „צופֿעליקייט״ פֿון דער גאַנצער אַנטוויקלונג. דאָס שטיקעלע ביין אָדער נערוון־סובסטאַנץ, אָדער די אַנדערע מעמבראַנע פֿון אָטעמען, אָדער וועלכער סיי אַנדערער קליינער „צופֿאַל״ האָט אויסגעפֿירט די אַנטוויקלונג פֿון מענטש נישט דורך דעם שמעק־פֿיש, נאָר דורך דעם מאָלך־פֿיש. און [illegible]

דער שטשעבעלינסקי איז אַ פֿיש פֿון דעם מין אַזוי גערופֿענע „בײַנער־פֿיש". אַביסל ווײַטער נאָך דעם דאָזיקן מין האָט זיך די אַנטוויקלונגס־צווײַג פֿון מענטש אָפּגעטײלט פֿון דער אַנטוויקלונגס־צווײַג פֿון פֿיש. דער פֿיש, וואָס האָט זיך אַנטוויקלט ביז צום שטשעבעלינסקי, איז געבליבן שטיין. דער מאָלך־פֿיש האָט זיך אָבער ווײַטער אַנטוויקלט, איז געוואָרן אַמפֿיביע, שרץ, זויג־חיה, מענטש. הײַנט זעסטו די דאָזיקע צוויי צווײַגן פֿון ריזיקן בוים ווידער אײגע נעבן דער אַנדערער. און אײנע איז דער העַר פֿון דער ערד, פֿון זײַן גוטן ווילן איז אַפֿילו אָפּהענגיק די עקזיס־טענץ פֿון דעם אַנדערן. דער קלײנער שטעקן־פֿיש ווערט נישט געגעסן פֿון מענטש; טייל האַלטן אים אַפֿילו פֿאַר אומגעזונט. דעריבער קאָן אים דער מענטש אַמאָל אויסראָטן צוזאַמען מיט זײַן גאַנצער וווּנדערלעכער ליבע־טראַדיציע.

אָבער ווען מען גיט אַ מינוט אַ טראַכט: וואָס וואָלט געווען, ווען די מענטשלעכע אַנטוויקלונג וואָלט געגאַנגען פֿאַרקערט, דורך דעם שטשעבעלינסקי? ווען הײַנט וואָלט נישט דער מענטש, אַזוי ווי מיר זעען אים איצט, געווען דער העַר פֿון דער ערד, נאָר וועל־כער ס'איז אור־אייניקל פֿון דעם שטעקן־פֿיש?

דער שטשעבעלינסקי וואָלט דערבײַ, נישט קוקנדיק אויף דער גאַנצער העכערער אַנטוויקלונג, מיטגענומען זײַן משונהדיקן אופֿן פֿון ליבן זיך אין זײַן קולטור אַרײַן. וואָס פֿאַר אַן אַנדערע לאַגע וואָלט דעמאָלט אויף דער וועלט געווען!

די קולטור־געשיכטע וואָלט זיך אָנגעהויבן מיט אַ מאָראַל, פֿון וועלכער די מוטער וואָלט געווען דער נאַטירלעכער שונא פֿון אירע קינדער. די געזעצגעבונג, וועלכע וואָלט זיך אויפֿגעבויט אויף דער דאָזיקער מאָראַל, וואָלט געשאַרפֿט שאַרף אָפּטײלן: זאָלסט ליב האָבן דײַן פֿאָטער און פֿײַנט האָבן דײַן מוטער. און אַ נביא פֿון דער דאָזיקער שטשעבעלינסקי־מענטשהייט, וועלכער וואָלט געוואָלט פֿאַרשטײן די ליבע אַזוי ברייט, ווי קיינער האָט דאָס פֿאַר אים נישט געטון, וועלכער וואָלט געוואָלט איבערקערן

זאַכן, צוזאַמענהאַנגען, אידעאַלן און האָפענונגען, וועלכע וועלן אונז לאַנג־לאַנג איבערלעבן. די שאַנסן פון אַ אינדיווידועלן לעבן נאָכן טויט אין וועלכער ס'איז פאָרם זענען פאַר אונז פאַרבאָרגן אין אַ טיפן נעפל. אַזוי אַרום זעען מיר פאַר זיך די אומשטערבלעכ־קייט אין קינד אַלס דעם איינציקן גאָלדענעם פאָדעם, מיט וועלכן מיר ציען זיך צו דער אייביקייט. מעגן טייל צווייפלען דערין, צי קאָנען מיר אינגאַנצן זיכער זיין, אַז אונזערע אָנגעהויבענע ווערק וועלן צונויף קומען די קינדער, אַז דאָס אייניקל וועט לייענען דעם פערז, וועלכן מיר האָבן געדיכטעט, און וועט זיך פרייען מיט דער פאַרבעסערונג, פאַר וועלכער מיר האָבן זיך געצאַפּערט: אָבער מען קאָן דאָך נישט אָפּלייקענען, אַז מיר האָבן דאָ פאַר זיך דעם איינציקן בליק אין דער צוקונפט, — דעם איינציקן בליק, פון וועלכן ס'וואָלט אונז אַזוי שווער געווען זיך אָפּצוזאָגן. די דאָזיקע נויטווענדיקייט פון קינד גראָד פאַר אונזער לאַגע אַלס אינדיווידואום צושטערט יענעם גאַנצן פרייערדיקן געדאַנקענגאַנג. און דעריבער דאַרפסטו זיך נישט שרעקן פאַר דעם גאַנצן קאַמף פון דעם אינדיווידואַליזם אין אונזער צייט אויף דעם דאָזיקן פונקט: דעם אידעאַל פון דער חתונה קאָן ער נישט אָפּליי־קענען.

דער קאַמף וועט אויפהערן, די קאָנפליקטן וועלן זיך ווידער אויס־גלייכן. עס וועט קומען אַ צייט, און דאָס אַלץ וועט ווידער קומען צו אַ העכערער מדרגה. דעמאָלט וועלן די זיין דער דיפּלאָמאַטן און סינטעזיס, די באַנעליא און דער וואַרצל־קרעכס, דער שפּין און שטשעכעלינסקי. שטייט דעריבער נישט אָפּ די דאָזיקע אַלטע קעמפּער. לערן פון זיי. פאַרשטעל דיר נישט די אייגן דערמיט, אַז דאָס, וואָס דו זעסט איז נאָר אַן אַלטע משתנה פון דער נאַ־טור. עס איז דיין משוגעת, אויב עס איז אַ משוגעת. גלויבסטו אָבער אָן ליבע, ליבע אין דער אומענדלעכער אַנטוויקלונג פון לעבן, — ליבע, פון וועלכן די וועלטן ריכטן, ווי זילבערנער שטויב, ליבע אין דיר, אין דיין זון־אויג — דאַן איז עס דיין ליבע, וואָס ציטערט שוין אויך דאָרט שטיל, ווי אַ בלוי שטערנדל...

ארבעט פון ביידע געשלעכטער — דעמאלט וועט זיך אויפ־בויען די העכערע שטופע פון דער חתונה. ווייל די לאגיק פון איר אנטשטייאונג איז נישט געלעגן אין דער פארטוואלטיקונג פון איין טייל, נאר אין דער געמיינזאמער ארבעט פון ביידע. דער נוצן פארן קינד האט אין אנהויב געשאפן די צוטיילונג פון די גע־שלעכטער. צוליב דעם דאזיקן קינד און פאר זיין טובה (דאס הייסט פאר דער טובה פון דער גאנצער אנטוויקלונג) וועלן זיך שפעטער די געשלעכטער ווידער צונויפגעקומען אין א העכערער פאראייניקונג. אין בוכשטעבלעכסטן זין האט דאס קינד גע־שיכטלעך געשאפן אי די עלטערן, אי די חתונה. עס איז אבער אויף דער דאזיקער ליניע גארנישט נויטיק געווען, אז איי־נער פון די עלטערן זאל דערביי דעגענערירן, פארקערט.

נאר ווען דו שטרייכסט אויס, לשם אינדיווידואליזם, די אי־דעע פון דער אנטוויקלונג, דאס הייסט, דאס קינד און די גאנצע ווייטערדיקע דורות־קייט, פון דעם קורצן אינדיווידועלן לעבן פון דעם מאן און פון דער פרוי, קאנסטו קומען צו דער אפלייקענונג פון דער חתונה. עס איז איבעריק נאך צו ערקלערן, אז אזא אינדיווידואליזם וואלט באטייט דעם טויט פון דער מענטשהייט. מיר ווייסן, אז אזא מין אינדיווידואליזם וועט זיך תמיד אנ־שטויסן אויף דעם פאקט, אז א געזונטע פרוי, וועט (נישט קוקנ־דיק אויף אלע ווייען פון דער געבורט) זיך קיינמאל נישט וועלן אפזאגן פון קינד, ווייל גראד דאס קינד איז איינער פון די שענס־טע טיילן פון איר אינדיווידואליטעט. און סוף כל סוף גילט דאס אויך — הגם דאס ווערט אפט אפגעלייקנט — אויך פארן מאן. און אונזער גאנץ לעבן, מיט וועלכן מיר זענען אזוי פארבונדן, איז צו וואונדערלעך אויפגעבויט גראד אויף דעם דאזיקן באדן, אז מיר זאלן זיך קאנען פון אים אפזאגן. פון איין זייט איז דאס דאזיקע לעבן אין דער איינציקער פארם, וועלכער מיר קאנען בא־גרייפן פאר אונז, אלס אינדיווידואמס, אויסערגעוויינלעך קורץ, — אינגאנצן עטלעכע יאר דויערט עס. און פון דער צווייטער זייט — ווי עקסטאטיש מיר זאלן נישט זיין — שאפן מיר און לעבן אין משך פון די דאזיקע עטלעכע יאר אזוי פיל ווערטן,

געהאַט אין זיך אַזאַ דאָפּלטע קראַפט, וואָס האָט איר געגעבן די מעגלעכקייט לייכט איבערצוטראָגן די דערמאָנטע [illegible]. דערמאָן זיך אין די צירק־פרויען און דו וועסט פאַרשטיין, וואָס עס קאָן אינדיווידועל געמאַכט ווערן פון דער מוסקולאַטור פון דעם פרויען־קערפּער. דערמאָן זיך אָן דעם מוח פון דער דיכטערין דראָסטע־הילזהאָף אָדער פון דער מאַטעמאַטיקערין סאָניע קאָ־וואַלעווסקי און פרעג זיך, צי ס'איז מעגלעך צו רעדן וועגן אַן אַלגעמיינער פרויען־דעגענעראַציע. אַ לייכטע באַוועגונג צו דער אָפּשוואַכונג פון דער פרוי איז פאָרגעקומען ערשט אין דער צייט פון אונזער קולטורעלער אַנטוויקלונג; דאָס האָט אָבער געדויערט נאָר אַזאַ קורצע ווײַלע, אַז קיין טיפע ענדערונגען האָט עס נישט געקאָנט אַרויסרופן. און שוין זעען מיר, ווי עס ווערט געאַרבעט, כדי די לאַגע ווידער אויסצובעסערן. מען הויבט אָן צוצוברעכן די אויסערלעכע, צופעליקע פאַרבאַריקאַדירונגען פון אונזער סאָציאַלן און מאָראַלישן לעבן, וועלכע האָבן געוואָלט פאַרשטעלן דער פרוי דעם וועג צו דער העכערער אַנטוויקלונג. די פרוי אַליין זעט איין, אַז זי מוז עפּעס דעריאָגן, אָבער אַז ס'איז נאָך לאַנג נישט צו שפּעט דערצו.

פיל דוכט זיך היינט, אַז דאָס איז די תּכונה אַליין, אַלס אַזעלכע, שולדיק אין דער ירידה פון דער פרוי. מען מוז פאַרניכטן די תּכונה — זאָגט מען — אויב מען וויל באמת באַפרייען די פרוי. דאָס איז אָפּהענגיק דערפון, ווי אַזוי דו ווילסט פאַרשטיין דעם באַגריף „תּכונה“: צי דו זעעסט אין איר נאָר אַ באַשטימטע טויטע געשיכטלעכע טראַדיציע, אָדער דו פאַרשטייסט, אַז אויך אין איר שלאָגט אַן אינערלעכער לעבעדיקער אָדער. איך האַלט, אַז די תּכונה האָט אין זיך אַ לאָגישן [illegible], וועלכן מיר מענטשן טאָרן נישט איבעררײַסן. אָבער די אמתע תּכונה איז נאָך דערווײַל אַן אידעאַל. זי גייט ערשט איצט דורך אונז צו איר העכערער אַנטוויקלונג. דו מוזסט זי זוכן פאָרויס, נישט הינטער דיר. ווען די געפערלעכע, שעדלעכע אונטערדריקונג פון איין געשלעכט וועט אויפהערן; ווען די מענטשלעכע קראַפט וועט זיך אין איר גאַנצער פּראַכט פרײַ אַנטוויקלען דורך דער גלײַכער

אינטעליגענץ פֿאַרשטיין דעם וועג, אויף וועלכן ער דאַרף גיין; דאָס, וואָס ער וועט אַליין זיין אייגענע „פֿרייע נאַטירלעכקייט", וועלכע האָט שוין פֿאַרשטאַנען דעם „נאַטירלעכן אויסוואַל" און וועט אפֿשר פֿאַרשטיין נאָך אַנדערע וויכטיקע געזעצן פֿון דער אַנטוויקלונג, און וועלכער הייבט אָן די דאָזיקע געזעצן צו באַ-הערשן, אָנצושטעלן און צו רעגולירן. דערין ליגט דער ווערט פֿון דער היסטאָרישער באַטראַכטונג, דער פּראַקטישער נוצן פֿון דער באַוווּסטזיניקער פֿאָרשונג פֿון דער דאָזיקער גאַנצער אור-אַלטער אַנטוויקלונג. אויך אין אונזער פּראָבלעם פֿון דעם ליבע-לעבן.

ווען מיר הערן ווידער אַ תּמימען פֿון אונזער העכסטער קול-טור די באַהויפּטונג, אַז די מענטשלעכע פֿרוי איז ביי אונז „דאָס שוואַכערע געשלעכט"; אַז דאָס האָבן מיר צו פֿאַרדאַנקען דער ביזהאַיצטיקער אַנטוויקלונג, און אַז אַזוי איז עס אייביק געווען און מוז אַזוי אייביק זיין; אַז מיר מוזן זיך פּשוט רעכענען מיט דעם דאָזיקן פֿאַקט און מיר דאַרפֿן נאָר פֿעסטשטעלן גענוי אויף וויפֿיל די פֿרוי איז אָפּגעשטאַנען, כּדי נישט צו שטעלן צו איר קיין צו גרויסע פֿאָדערונגען — פֿאַרשטייט זיך, וואָס מען וויל דאָ פֿאַר דיר אַרויסשטעלן אַלס אַן אייביקע וועלט-נויטווענ-דיקייט? דאָס איז איינע פֿון יענע געפֿאַרן, וועלכע דראָען מיט אַ שריט צוריק אונזער גאַנצער אַנטוויקלונג. צום גליק איז אָבער די געפֿאַר נישט אַזוי גרויס.

אמת, שוין ביי דער זויג-חיה, פֿון וועלכער ס'איז אַרויסגע-וואַקסן דער מענטש, זעען מיר, ווי אויף דעם ווייב ווערט אַרויפֿ-געוואָרפֿן די שווערע צוגאָב-לאַסט פֿון דער לאַנגער שוואַנגער-שאַפֿט און דער געפֿערלעכער געבורט פֿון דעם רייפֿן קינד און שפּעטער די שפּייזונג פֿון דעם דאָזיקן קינד מיט דער אייגענער מילך (ווי אַזוי די דאָזיקע לאַגע איז געשיכטלעך אַנטשטאַנען וועלן מיר נאָך שפּעטער אויספֿירלעך דערציילן). אָבער גראָד דאָס האָט פֿון אָנהייב אָן בשום אופֿן נישט געפֿירט צו קיין דעגענע-ראַציע פֿון ווייב: פֿאַרקערט, עס האָט אין איר געשאַפֿן אַ דאָפּלטע קראַפֿט, אַ קראַפֿט פֿון דער חיה און פֿון דער מוטער. עס איז ווייטער מעגלעך, אַז אויך ביים מענטש האָט די פֿרוי אין אָנהייב

איז אַ געפֿאַר, וואָס דראָט צוריקצופֿירן צו דעם צושטאַנד פֿון דער באַנגאַליאַ אָדער פֿון וואָרצל־קרעבס. דאָרט זענען די מענער געוואָרן דעגענערירט. אין אַלגעמיין, ווייזט אויס, איז אין אָנהייב אין דער אַנטוויקלונג געווען אַ טענדענץ צו פֿאַרקלענערן די ווייבלעכע זייט; מיר וועלן נאָך וועגן דעם רעדן ווייטער. אָבער דאָס ווייב האָט אויך ג ע ק ע נ ט איבערנעמען די שוואַכערע ראָל. ביים שפּין איז דאָס ווייב פֿיזיש שטאַרקער. אָבער ביים שטעכפֿיש איז עס שוואַכער. אמת ביי דער דאָזיקער גאַנצער פֿאַרשידנקייט פֿון די כּוחות־פֿאַרהעלטענישן פֿון די געשלעכטער, איז דער עיקר תּמיד געבליבן דערהאַלטן: די צונויפֿגיסונג פֿון אַ איי־קעמערל און אַ זוימען־קעמערל פֿון צוויי גאַנצע אינדיווידואַליטעטן אין דער געשטאַלט פֿון צוויי גלייכע העלפֿטן כראָמאָזאָמען. אָבער איינס פֿון די דאָזיקע קעמערלעך פֿלעגט קומען פֿון אַ פֿאַרקריפּלטן מין און דאָס אַנדערע פֿון אַ גוט אַנטוויקלטן. און איצט באַטראַכט, אַז די דאָזיקע ירושהדיקע אַנטוויקלונג איז אין איין שײַנעם טאָג אַריין אין דעם ליכטיקן קרייז פֿון „מענטש". דו פֿאַרשטייסט, אַז די מענטשהייט מוז דאָ נאָך אַלץ פֿירן דעם אַלטן קאַמף, דעם קאַמף קעגן דעם דאָזיקן שונא?

אַן איבערגעהייערן קאַמף האָט די דאָזיקע מענטשהייט געפֿירט מיט דער חיה: מיט דער אויסערלעכער חיה, וועלכע איז געשטאַנען קעגן איר, ווי אַ שונא, אויף איר פּלאַנעט. דעם וואָלף און דעם בער האָט זי אויסגעראָטן אין אירע קולטור־לענדער. איצט באַזיגט זי דעם טיגער און די גיפֿטיקע שלאַנג. אויך אין דער שווערסטן קאַמף קעגן די געפֿערלעכע באַקטעריעס שטייט זי אויף דער שוועל פֿון אַ זיגרייכער פּאָזיציע. אָבער אין דער העכערער צײַט קומט אין איר אַליין פֿאַר נאָך אַ פֿיל שווערערער קאַמף: דער קאַמף קעגן דער אינערלעכער געפֿערלעכער חיה אין דעם מענטש גופֿא. אין גרונט גענומען וואָלט מען דעם דאָזיקן אינערלעכן קאַמף געמעגט איבערלאָזן דעם „נאַטירלעכן אויסוואַל", וועלכער האָט דער מענטשהייט געהאָלפֿן זיך אַזוי הויך אַנטוויקלען און וועט אים אויך ווייטער העלפֿן. אָבער פֿאַר דעם מענטש איז דאָך גראָד כאַראַקטעריסטיש דאָס, וואָס ער וויל אַליין מיט זיין איבערלעגטער

ביידע צוזאמען אונטערשטיצן צו אייך אקט, צו דער באהעפטונג. אין טייל פאלן איז גובר דער פאדייניקונגס־אינסטינקט. עס אנט־שטייט דער דיפלאציאן, דער סינגאמוס און נאך פיל אנדערע. אבער דערביי באמערקט זיך גלייך א געוויסער שריט צוריק. אויף איין זייט קומט פאר א ירידה פון דער אינדיווידואליטעט. צום ביישפיל ביי די זוימען־„ער"ס פון די ווארצל־קרעבסן; די לע־בערלעכע טאנהייזער און דער גרינער באנעליא. דאס איז א שריט צוריק! גראד דער אנדערער, דער שארפער, דער איזאלירנדיקער אינדיווידואליזירונגס־פראצעס ווייזט אויס צו זיין דער העכע־רער וועג. אבער אויך דער דאזיקער פרינציפ ברענגט א שאדן, ווען ער ווערט דורכגעפירט צו שטארק עקסטרעם. די איזאלירונג דערגייט אין טייל פאלן אזוי ווייט, אז די געשלעכטער ווערן כמעט אינגאנצן אוועקגעטריבן איינס פון דעם אנדערן. עס קו־מען נאר פאר קורצע געפערלעכע באהעפטונגס־מאמענטן, אבער נישט קיין ליבע־לעבן. שפינען מאן־און־ווייב, וואס פרעסן זיך אויף. די שטעך־פישר „זי", וואס ווערט ארייגערופן אין הויז, ווי א פראסטיטוטקע, און גלייך ווידער ארויסגעטריבן. אבער פונ־דעסטוועגן איז דאס שוין א ברוך יצו עפעס העכערס. די זארג פאר די יונגע באקעמפט די שטרענגע אינדיווידואליזירונג. די זארג פאר די קינדער האלט צוזאמען די עלטערן אויך נאך דעם באהעפטונגס־מאמענט. די שטרעבונג צו א געשלעכטלעכער פאר־איניקונג באקומט דערמיט א נייע, העכערע, אידעאליזירטע מאכט. עס אנטשטייט דאס פרייע צוזאמענלעבן פון די עלטערן אויך אין דער ערשטער, קינדערלאזער געשלעכט־צייט, און אבי־סאלוטער שלום צווישן די געשלעכטער, וועלכער איז אבער זייער ווייט פון א קערפערלעכן צונויפוואקסן, וועלכער באקומט דעם כאראקטער פון א העכערן פארגייסטיקטן סאציאלן פארבאנד: די חתונה.

און דו באטראכסט אויף אזא אופן געשיכטלעך דאס חתונה־צוזאמענלעבן, פארשטייסטו בעסער די נעפארן, וועלכע דראען נאך איצט אונזער העכערער אנטוויקלונג. די שווערסטע איז די פארנוואלטיקונג פון איינעם פון די געשלעכטער. דאס

אויב די שפּין „זי" און דער שמעטערלינג „ער" נעמט דאָס נעמט נאָר אויך דער שפּין „ער" און די שמעטערלינג „זי" וואָלט זיך דערמיט נעמט פאַראינטערעסירן. וועסטו, ווי פאַנטאַזירט זיך דער געדיכטער נעפּל און סימבאָליזירט זיך דער רויטער מאַרגנרויט פון הימל?...

נישט אַ נייע סימבאָלישע דערציילונג, ווי וועלכער מאַקראָ־אַנדראָגין זאָל קערפּערלעך זיין צוגעקלעפּט איינער צום אַנדערן, ווי צוויי צווילינג־פּערזאָנאַלע וועזנס. נאָר אַ גאַנץ נייע שותּפות־פאַראייניקונג פון צוויי שאַרף אָפּגעטיילטע געשלעכטלעכע אינדיווידואומס, אַ פאַראייניקונג אויף צו באַשיצן די יונגע, צו בויען דאָס נעסט און עס צו פאַרטיידיקן. און אין דעם ראַזיקן אידעאַלן פאַרבאַנד, וועלכער וואָלט אייגנטלעך געווען דער היפּוך פון דער קערפּער־לעכער צוזאַמענוואַקסונג, וועסטו ווידער זען די איינפאַכע ליבע צווישן מאַן און ווייב, נאָר אַ פאַרבעסערטע, דערהויבענע, פאַר־גייסטיקטע, ביי אַבסאָלוטער אַכטונג פון ביידע אינדיווידואַלי־טעטן: די העכערע חיהשדיקע תּכונה. אַ העכערער חיה: דער מענטש!

וואַרף נאָכאַמאָל אַ קורצן בליק אויף דעם גאַנצן וועג ביז צום נעפּל פון דעם אַלטן פּאַרליקמעשהלע. דער אָנהייב איז שוין געשלעכטלעכער צעטיילונג. די ערשטע פאַראייניקונג קומט פאָר דורך דער שפּאַלטונג פון אַ קעמערל. דאַן קומט אַרויס פון דער ראַזיקער שפּאַלטונג די נויטווענדיקייט פון אַ העכערער צונויפ־גיסונג. צוויי קעמערלעך זוכן זיך אויף און גיסן זיך צונויף. איינס אַ קליינס, אַ מענלעכס און דאָס צווייטע אַ גרויס, אַ ווייבלעכס. פון די איינצלנע קעמערלעך ווערן קעמערלעך־פאַרבאַנדן לאָזט אַרויס אַ באַשטימטן סכום מענלעכע אָדער ווייבלעכע קעמער־לעך, וועלכע גיסן זיך צונויף: עס קומען אויף די העכערע פיל־קעמערלדיקע מענלעכע און ווייבלעכע אינדיווידואומס. אין די ראַזיקע מענער און ווייבער קעמפן איצט צוויי פּרינציפּן. דער פּראָגרעסיווער אינדיווידואַליזירונגס־פּראָצעס, וואָס טיילט אָפּ חיה פון חיה, אינדיווידואום פון אינדיווידואום און, ענדלעך, מאַן פון ווייב. און דער אַלטער ליבעס־אינסטינקט, וועלכער טרייבט

אינדיווידואום אויפגעשטעלט א בריק צו א העכערער צוזאמענ־ארבעט צווישן מאן און ווייב און צו א מער אידעאלער נייער פא־רייניקונג פון די געשלעכטער אויך נאך דעם אייגנטלעכן געשלעכט־לעבן אקט, וועלכע האט ווידער געהאפט אויסבעסערן די עקס־טרעמע אינדיווידואליזירונג און איזאלירונג.

שפין און שפינעכע, שטאכעלינסקי און שטאכעלינסקא ווערן יעדער פאר זיך די שארפסטע אינדיווידואליטעטן, אזוי עקסטרעם, אז זיי לייקענען כמעט אפ אפילו די ליבעבענקשאפט, די גע־שלעכטלעכע באציאונגען, — אינדיווידואומס, ביי וועלכע די ווייב־און פרעס־אינסטינקטן פארטרייבן אפילו דעם ליבעהונגער. דער געשלעכטלעכער אקט, אלס אזעלכער, איז אפילו ביי זיי אויך אומפארמיידלעך, ווייל אנדערש וואלט דער גאנצער מין אויפגע־הערט צו עקזיסטירן, אבער ער באגרענעצט זיך נאר אויף א קור־צער ווײַלע, און דערביי רינגלט אים אויך ארום דער קאנפליקט פון די אינסטינקטן מיט א לעבנס־געפאר. דיר דוכט זיך, אז דו ביסט דא זייער ווייט פון דער גאנצער אנטוויקלונג פון [illegible] צוזאמענלעבן. אבער דאך. אינמיטן פון דער גאנצער איזאלי־רונג פון די געשלעכטער קומען פלוצלונג ארויס ביי דער שפין־„זי" די שטארקע מוטער־געפילן, ביים שטאכעלינסקי די פאטער־געפילן צו די קינדער.

דער אינדיווידואום, וואס איז אין איין פונקט נאנט זיך אינגאנצן צו עמאנציפירן פון דער געשלעכטלעכער פארייניקונג, ווערט אויף א צווייטן פונקט, וואס געהערט זיך אן מיט דעם געשלעכטלעכן לעבן, ווידער צוגעבונדן צו עפעס, וואס מאכט צו־נישט זיין גאנצע איזאלירונג אלס אינדיווידואום, און וואס וואלט געשען, ווען פון דעם דאזיקן פונקט זאל ווידער ארויסוואקסן די נייטווענדיקייט פון א פארייניקטן דאפלט־לעבן? ווען ס׳זאל זיך מאכן, אז די פרוי שפין און דער הער שטאכעלינסקי וועלן נישט קאנען אליין די געהעריק אויספירן די עלטערן־פליכטן און זיי וועלן דערצו באדארפן די הילף פון א צווייטער בריאה? עס איז קלאר, אז אין אזא פאל וואלט די צווייטע עלטערלעכע געשלעכטלעכע העלפט געווען דער בעסטער פארטנער. און דעמאלט וואלט נישט

דיווידואומס האָבן געקאָנט אַנטשטיין ערשט אויף אַ געוויסער הויך פון דער ווייטערדיקער, גייסטיקער אַנטוויקלונג פון דער חיות־וועלט.

די דאָזיקע אָפּזונדערונג פון די אינדיווידואומס האָט אין אָנהייב איבערגענומען ווי אַ שאַרפע צעשיידונג פון די געשלעכטער. פון דער אומבאַהאָלפענער צונויפוואַקסונג פון דער דיפּלאָצאָאָן און סינגאַמוס האָט דער אַנטוויקלונגס־וועג געפירט צו דער אמתער באַוווסטזיניקער הילפס־גרייטער, סאָציאַלער פאַראייניקונג פון צוויי העכערע זעלבסטשטענדיקע אינדיווידואומס. אָבער אויף דעם דאָזיקן אַנטוויקלונגס־וועג האָבן זיכער געמוזט זיין אַזעלכע שטופן, וואָס האָבן איבערגעלאָזט זייערע שפּורן אין די ליבע־קאָמעדיעס פון שפּין און שטאָכעלינסקי.

דו זעסט דאָ נאָר די פאַרשיידענע עקסטרעמען פון דעם גייסטיקן איבערגאַנג. אין דעם עקסטרעם פון די עקסטרעמען, ביי וועלכן די געשלעכטער פון איין און דעמזעלבן מין האָבן זיך אַזוי שאַרף אָפּגעטיילט איינס פון אַנדערן, אַז ביי דער ליבע־באַגעגעניש קומט צום קאָנפליקט פון די אינסטינקטן: „פרעסן" און „ליבן".

אָבער אַז דו געפינסט זיך דאָ, נישט קוקנדיק אויף דער גאַנצער ווילדקייט, שוין זייער נאָענט צו דער אידעאַלער חיהשדיקער חתונה, דערקענסטו דערפון, ווי שטאַרק עס קומען שוין אין די ביידע פאַלן צום אויסדרוק די *עלטערן־געפילן*.

אמת, די דאָזיקע געפילן זענען אין יעדן פון די ביידע פאַלן פאַראַן נאָר ביי איינעם פון די געשלעכטער, אָבער — און דאָס איז ווערט צו באַמערקן — אין איין פאַל ביי דער מוטער און אין אַנדערן ביים פאָטער. איך וועל מיט דיר ביי אַן אַנדער געלעגנהייט, ווען מיר וועלן צוקומען נאָך נאָענט צום מענטש, נאָך רעדן וועגן די עלטערן־געפילן. איצט נעם דערווייל אָן די דאָזיקע געפילן איינפאַך פאַר איינער פון די גרונט־ערשיינונגען פון חיהשדיקן לעבן, וועלכע האָט אין זיך שוין אַ גרויסן טייל „נשמה־דיקייט".

אַלנפאַלס האָט זיך דורך דער דאָזיקער נייער אויפגאַבע פון

קעמפֿט מיט אַנדערע מענער, צושטערט דאָס נעסט און אויפֿגע־פרעסן די אייער. „די פֿרוי איז ביטער".

די באַמערקטס, פֿאַרוואָס כ'האָב דיר דערציילט וועגן שטאָר־כעלינסקי גלייך נאָך דעם שפּין.

דאָרט האָסטו געזען די קאָנקורענץ צווישן דעם איינפֿאַכן פֿרעס־אַפּעטיט און דעם עראָטישן געפֿיל: דאָס ווייב, וואָס פֿרעסט אויף דעם מאַן אין מאָמענט פֿון דער צאַרטסטער אומאַרמונג. דאָס זעלבע ווייב ווערט אָבער שפּעטער אַן אידעאַלע מוטער. דאָ אָבער האָסטו דעם קאָנפֿליקט צווישן דעם פֿרעס־פֿאַרלאַנג מיט די מוטער־געפֿילן: די מוטער, וואָס פֿרעסט אויף אירע אייגענע קינדער. דערפֿאַר אָבער וואַקסט דאָ אומגעהויער אויס דאָס פֿאָטער־געפֿיל.

אין ביידע פֿאַלן לעבן די געשלעכטער ווייט איינס פֿון אַנ־דערן, אַזוי ווייט, אַז מאַן און ווייב באַגעגענען זיך, אַחוץ אין גאַנץ קורצן מאָמענט, ווי שונאים, ווי ווילדע קאָנקורענטן.

וואָס פֿאַר אַ געוואַלטיקער אונטערשייד: דערמאָן זיך אָן דעם משונהדיקן סינגאַמוס און פֿריגאַנעאַ, ביי וועלכן מאַן און ווייב לעבן זייער גאַנץ לעבן אין דער ענגסטער געשלעכטלעכער באַהעפֿ־טונג; דערמאָן זיך אָן דעם משונה־ווילדן דיפּלאָזאָאָן, ביי וועלכן צוויי הערמאַפֿראָדיטן וואַקסן זיך נאָך צונויף אין דער באַהעפֿ־טונג אויפֿן גאַנצן לעבן.

דער שפּין און דער שטעך־פֿיש שטייען פֿיל העכער אין דער אַנטוויקלונג, ווי דער דיפּלאָזאָאָן און דער סינגאַמוס. זאָל דאָס נישט זיין אַ סימן, אַז די העכערע אַנטוויקלונג האָט געשטרעבט צו אַ צעשיידונג פֿון די געשלעכטער, צו אַ צעשטערונג פֿון דער חתונה? האָב אָבער נישט קיין טעות.

מיר זענען נאָך דאָ אייגנטלעך גאָרנישט צוגעקומען צו דער אמתער חתונה. דו געפֿינסט שוין, אמת, די חתונה אין דער חיות־וועלט לאַנג פֿאַר מענטשן. מיר וועלן נאָך דערפֿון גענוג רעדן. אָבער די חתונה איז מעגלעך געוואָרן ערשט ביי צוויי אינגאַנצן אָפּגעזונדערטע, זעלבסטשטענדיקע אינדיווידואומס. אין אַזעלכע אינ־

האָט נאָך בשום אופן נישט געקענט חרובֿ מאַכן און וועלכע וועלן ווייטער צוויי קומען נישט אים, נאָר דעם נייעם דור פון די ערשטע אַרויסשפּראָצנדיקע אינדיווידואַליזמס...

שפּעטער פּיקן זיך די יונגע אַרויס. אויסגעשווענקטע קליינע, מיטן בשוויגלעכן אויך געהאַט ישוב צו דערזען, — בריאהלעך, וועלכע האָבן אין אָנהייב נאָך ניכטער האָבן אַן אַפּעטיט, ווי פּריער, די איער. דאָ הייבט זיך אָן דער פּאַסטער אויפצופירן אויף אַ באַזונדער רויבעריקן אופן. ער ברעכט דאָס דאַך דעם פון דעם נעסט, אָבער דערביי לאָזט ער נאָך נישט אַרויס די קליינע פריי אין צו שטאַרק באַוועגטן וואַסער. אויב זיי ווילן זיך אַרויסבאַקומען, שטויסט זיי דער אַלטער נאָך, שלינגט די פּיסק אַריין, ברענגט זיי אַזוי אַרום צוריק אין נעסט און שפּייט זיי דאָרט אויס.

ווי אַ זילבערן פינקעלע זעט אויס דאָס געדיכט-צונויפגע-דריקטע קליינע געווימל, באַוואַכט פון דעם אַלטן דיקן שטאַכעלינ-סקי מיטן רויטן בויך.

ערשט ווען די יונגע דערגרייכן אַ געוויסע גרייס און קענען זיך אַליין דערנערן (די יונגע פישעלעך שפּייזן זיך פריער מיט דעם אייערעלעכל, וואָס זיי שלעפּן מיט מיט דעם קליינעם קערפּערל), ווערט ביים אַלטן אויסגעלאָשן די פאָטער-ליבע, און די קאָמפּאַניע ווערט צושטויבט אין פרייען וואַסער.

ווי שטאַרק פאַרגעסן די פאָטער-געפילן, וועלכע באַהערשן דעם שטאַכעלינסקי, באַווייזן נאָך געוויסע איינצלנע פאַלן, וואָס זענען באַמערקט געוואָרן דורך אייניקע פאָרשער. אַזוי האָט מען געזען, ווי אַ שטעכער-פיש, וועלכער האָט צופעליק איבערגעריסן זיין נעסט איידער געבויט פון ים-צאָפּלפּלאַנצן, איז ער מיטן ים-צופלוס צוריקגעקומען און אויסגעבעסערט די באַ-שעדיקונגען פון נעסט. אין אַנדערער, ווען מען האָט מיט געוואַלט איבערגעטראָגן פון איין אַקוואַריום אין אַנדערן, האָט ער איבערגעלאָזט און זיך ווייטער דערין באַזעצט. דער וועלכער געדויערט פּאַסטער האָט זיך שוין נישט אומגעקערט פאַר כּעס, ווען זיינע איבעריקע ווייבער האָבן אים, בשעת ער האָט נאָך

און לאָזט אויך זי ליגן אַ פּאָר אייער. פון מאַטעמאַטישע באַגריפן איז ער אינטערעסירט ווייט. דאָס „ווייב" האָט פאַר אים נאָר איין צוועק: צו ליגן אייער. וועגן אינדיווידואַליטעט זאָרגט ער זיך אַבסאָלוט נישט, שוין אָפּגעזונדערט רעדנדיק, וואָס אַנדערע, אינטערעסאַנטע נאַרישע, וועלכע טויגן אפילו נישט צום אייער־געשעפט, ווערן אינ־גאַנצן אַוועקגעיאָגט. קוים איז דערגרייכט די געהעריקע צאָל איי־ער, נעמט די גאַנצע ווייבער־פריינטשאַפט אַ סוף.

ווי איז דער „זי" — צי זאָל דאָס זיין אַזעלכע, וואָס האָט פאַר אים געלייגט אייער, אָדער אַ פרעמדע, — וואָס דערנענטערט זיך שפּעטער צום נעסט; מיט דער העכסטער ברוטאַליטעט ווערט זי פאַרטריבן. די דאָזיקע ברוטאַליטעט איז, איבעריקנס, אינגאַנצן באַרעכטיקט, ווייל די דאָזיקע ווייבער, און הויפּטזעכלעך גראָד די, וואָס האָבן זייערע אייער אין נעסט, דערנענטערן זיך נאָר, כדי דאָס נעסט צעשטערן און, פריי פון אַלע מוטער־געפילן, צעצערייבן די אייער און זיי אויפצופרעסן...

ווי נאָר דער שטאַכעליעסקי באַפרייט זיך פון די אַלע גע־פאַרן, הייבט ער ווידער אָן אַ געוויסע צייט צו לעבן ווי אַ שטרענ־גער פרוש, פונקט ווי דעמאָלט, ווען ער האָט געבויט דאָס נעסט.

אין ערך צען טאָג דאַרפן די אייער אָפּליגן אין דער פאַר־מאַכטער נעסט, כדי צו שענקען דאָס לעבן קליינינקע יונגע פי־שעלעך.

דורך דער גאַנצער צייט פאַרלאָזט דער אַלטער אויף קיין איין מינוט נישט דאָס נעסט.

יעדע מינדעסטע באַשעדיקונג, וועלכע דאָס וואַסער מאַכט אין נעסט, ווערט מאָמענטאַל אויסגעבעסערט. אָפט ערשיינט ער ביים אַריינגאַנג און פירט אַריין מיט אַ לייכטער באַוועגונג פון די פלוספעדערן פרישן וואַסער אין נעסט, כדי צו געבן די אייער דעם זויער־שטאָף, וועלכן זיי דאַרפן האָבן פאַר זייער פאַרבאָרגן שפּראָצל־לעבן.

עס זעט אויס, ווי יעדער פון די דאָזיקע שטעך־פיש־פאָטערס וואָלט שוין געהאַט אַ לאַנגע קייט נוצלעכע דערפאַרונגען, — דער־פאַרונגען, וועלכע ער אַליין, אין זיין אינדיווידועלער עקזיסטענץ

ליבסטער, אַז זי זאָל מיט אים אַריין אינעווייניק. אויב זי פאַרשטייט נישט, דערוואַכט ביי אים אַ שטורעם פון זיין ווילדן טעמפּעראַמענט: ער דריקט זיך צו צו איר און הייבט זי אָן גראָב אַריינצושטופּן אין דער שפּעלטע; ער קיצלט זי מיט די נאָדלען און שלאָגט זי לייכט מיטן עק.

אויב דאָס העלפט אויך נישט, פּלאַצט ביי אים דאָס געדולד: ער קאָן באַפאַלן אַנדערע „ווייבער“, וויפיל זיין האַרץ גלוסט. און ער פאַרטרייבט ברוטאַל די נאַרישע שטאַכעלינסקע און ברענגט זיך צו פירן אַן אַנדערע.

סוף כל סוף לאָזט זיך אָבער די ערשטע אָדער אַן אַנדערע איבערעדן, טוט זיך אַ לאָז אַריין אין נעסט, און באַגרייפט מיטאַמאָל דעם אייגנטלעכן זין פון דער גאַנצער געשיכטע. זי דאַרף דאָ לייגן אירע אייער...

פּונקט ווי ביי אַלע פיש, דאַרף אויך דאָ די „זי“ דערצו האָבן אַ געוויסע געשלעכטלעכע אויפרעגונג, וועלכע זאַמלט זיך ביי איר אָן אין אַ געוויסער מאָס שוין דורך די לאַנגע צוגרייטונגען, איידער זי קומט, ענדלעך, אַריין אין נעסט. דער „ער“ העלפט איר אויך מסתמא דערצו, נאָכשווימענדיק נאָך איר אין דעם נעסט אַריין און רייבנדיק זיין קערפּער אָן אירן. אַלנפאַלס: שטאַכעלינסקאַ פאַרלירט האַסטיק צוויי אָדער דריי אייער. באַלד דערנאָך טוט זי אַ זעץ אַרויס די וואַנט קעגנאיבער דעם אַריינגאַנג און אַנטלויפט אַהיים, צו אירע חברטעס, אין דעם פרייען ציגיינער־לאַגער פון די שטעך־פיש־ווייבער.

שטאַכעלינסקין באַהערשט דערווייל אויך דער העכסטער עראָטישער תענוג, און קוים האָט די „זי“ אַרויסגעלאָזן אירע אייער, גיסט ער איבער זיי אויס דאָס נויטיקע ביסל זוימעדטילך צו דע־באַפרוכטיקונג. דאָס חיוב אַליין נייט אים אין אַ מינוט אַרום מער נישט אָן.

נאָר איינס ווייסט ער: די עטלעכע אייער זענען נאָך ווייט נישט גענוג פאַר זיין פרוכפּערונג. נישט נאָר ער ק אָ ן, נאָר ער מ ו ז נאָך מער ווייבער אַהערברענגען. אויפן צווייטן טאָג לאָזט ער זיך ווידער אַרויס, שאַפט זיך ווידער אויפן זעלבן אופן אַ כלה

וואָס ער, אַלס שפּעטערדיקער פּ אָ ט ע ר, ברעט אויף דאָס דאָזי־קע נעסט אינגאַנצן אומצושעהעניק פון דעם וו ײ ב.

שטאַכעלינסקא דעם ווייב וואָלט עס גאָר קיינמאָל נישט איינ־געפאַלן. די שטעט־פאַרשווייגער שטייפן גאָר אַלץ פרײַ אַרום אין וואַסער, בשעת דער „ער" האַרפּילט אויף אַ נעדיקטערפּלאַן אופן, אַז ער דאַרף געבוירן יונגע און נעמט זיך צו דער אַרבעט פאַר זיי, פאַר דער דערהאַלטונג פון מין. און ווי נאָר דאָס נעסט איז פאַרטיק, פאַרלאַנגט די זעלבע פליכט פון אים, אַז ער זאָל זיך ווייניקסטנס אויף אַ ווײַלע באַשעפטיקן מיט דער „זי". דאָ העלפן שוין נישט קיין שום אַרויסדרייעכצן.

און שטאַכעלינסקי מוז זיך מאַכע לאָזן אויפן ביטערן וועג, ער מוז אויף אַ ווײַלע אַוועקלייגן אין דער זײַט זײַן גאַנצע שטע־כעדיקייט און זיך ווי עס איז אָהערדערענגען אַ צווייט באַשעפ־ניש, אַ „ווייב". ער טוט דאָס אָבער אַזוי, אַז עס איז אינגאַנצן נישט ענלעך צו קיין „חתונה", נאָר גיכער צו דער אויפפירונג פון אַ פאַרביסענעם בחור, וואָס אָרדנט זיך איין אַ שיינע שטוב, כדי נאָר אויף אַ גאַנץ קורצער ווײַלע זיך אַרײַנצוברענגען אַ פרוי פון דער גאַס...

שטאַכעלינסקי שווימט אַוועק פון נעסט און קומט צוריק אין אַ קורצער צייט אַרום מיט אַ שטאַכעלינסקא. צי באַגעגנט ער אַ צופעליק פאַרבײַשווימענדיקע, וועלכע ווערט צוגעצויגן דורך זײַן געהיימניספולער בוי־אַרבעט, אָדער ער קומט אַרײַן אין סאַמע מיטן פון ווייבערישן לאַגער און רופט דאָרט איצט (אפשר צוליב זײַן הערלעכן חתונה־קלייד) נישט אַרוים קיין געשלעג, נאָר אַ געוויסע נייגונג און צוציאונג — דאָס האָט מען נאָך נישט גענוי פעסט־געשטעלט.

אָבער ווי נאָר ער איז מיט זײַן ציגיינערין אונטער פיר אויגן, פילט זיך, ווי ס'זעט אויס, דער שטאַכעלינסקי נישט זייער שלעכט. ער שווימט אַרום דער „זי" און שטויסט זי צו זײַן „געצעלט". פאַר אירע אויגן טוט ער זיך אַ רוק אַרײַן אין אַ פּענעם אַרײַנגאַנג און רײַסט צו נאָכאַמאָל אינעווייניק ווי געהעריק. דאַן הויבט ער אָן מיט פאַרשידענע באַוועגונגען צו געבן צו פאַרשטיין דער נע־

קער. האָט ער אויפֿגעשטעלט אַ טייל פֿון דער וואַנט, הייבט ער אָן אַלע ווײַלע אָפּצושווימען אַ שטיקל און זיך דאַן אַ זעץ טאָן מיטן גאַנצן קערפּער אָן דער וואַנט, כּדי צו זען, צי זי איז גענוג פֿעסט אויף אויסצוהאַלטן דעם דרוק. אָדער ער צערודערט דורך אַ האַסטיקער באַוועגונג פֿון די פֿלוס־פֿעדערן איבער איר דאָס וואַסער, אַזוי אַז אַלע נישט גוט צוגעקלעפּטע טיילן ווערן אַוועק־געשווענקט, און דער קליינער בוים־מייסטער זעט, וווּ ער דאַרף נאָך צוגעבן אַביסל קלעפּעכץ.

די גאַנצע אַרבעט זעט אויס נאָך וווּנדערלעכער צוליב דעם, וואָס דער בוים־מייסטער איז אַ פֿיש, וועלכער האָט אַלס אינסטרו־מענטן נאָר זײַנע פֿלוס־פֿעדערן און מוז זיך אַרומהעלפֿן טיילמאָל מיטן מויל און מיט דעם גאַנצן קערפּער.

אַ שעה נאָך אַ שעה דויערט אַזוי די אומפֿאַרמידלעכע אַרבעט פֿון אונזער פֿרוש. פֿיר שעה דאַרף ער האָבן אויף אויפֿצושטעלן די רויע געבײַדע, די פֿײַנע פֿאַרענדיקונג דויערט בײַ אים אָפֿט פֿיל גאַנצע טעג. ענדלעך איז די קונסט־געבײַדע פֿאַרטיק: אינ־גאַנצן זעט זי איצט אויס, ווי אַ מין קויל, אַזוי גרויס ווי אַ פֿויסט, פֿון אויבן אינגאַנצן געשלאָסן, און נאָר אין דער זייט האָט זי אַ שמאָלן אַרײַנגאַנג, אַזוי ברייט ווי אַ שטעק־פֿישל. טיילמאָל פֿאַר־שיט נאָך דער שטאַכעלינקעס זײַן געבײַדע מיט שליים אָדער זאַמד אַזוי, אַז מען זעט פֿון איר מער נישט אָן, ווי דעם שמאָלן אַרײַנ־גאַנג.

שטאַכעלינקעס האָט ניט פֿאַר זיך אַליין אויפֿגעבויט דאָס הויז.

ער האָט גאָרנישט אין זינען געהאַט זיך אויפֿצושטעלן אַ פֿרוש־געצעלט. עס האָט זיך אין אים דערוועקט דער גרויסער סוד: דער בליק אין דער צוקונפֿט, וווּ סיוועלן זײַן ניִע, יונגע ברואים, וועלכע זײַן אייגענער זוימען וועט געבוירן, און וועלכע וועלן ווײַ־טער פֿירן דאָס לעבן פֿון זײַן מין. דאָס געצעלט, וואָס ער האָט מיט אַזוי פֿיל מי אויפֿגעשטעלט, איז אַ נעסט, — אַ נעסט וווּ די יונגע וועלן זיך אויפֿהאַלטן אין דער ערשטער צײַט פֿון זייער אַנטוויקלונג.

שטאַכעלינקעס איז אין דעם פֿאַל אָריגינעל בלויז דערמיט,

אומאויפהערלעכע אויפרעגונג, לאזט אים דאס דאזיקע הערלעכע פארבן־קלייד נישט אפ: דעם דאזיקן צושטאנד רופט מען אן: „חתונה־קלייד". אבער אונזער שטאכעליקסקי טראגט נאך דערווייל גארנישט וועגן חתונה.

אויב פריער האט ער נאר געזוכט מיט וועמען זיך צו שלאגן, באפאלט אים איצט א פולשטענדיקע וועלט־פאראכטונג. ער הערט פלוצלינג אויף פריי ארומצושווימען אין וואסער. ער זוכט זיך אפ ערגעץ א הארטן פונקט, וועלכן ער וויל, ווייזט אויס, מער נישט פארלאזן. קומט עמיץ אהערצו — אלץ איינס מאן צי ווייב — ווערט ער גלייך ווילד פארטריבן. אבער ווי נאר עס ווערט ארום אלץ רואיק, הויבט ער אן א געהיימניספולע ארבעט.

קודם כל הויבט ער אן צונויפצושלעפן פארשידן מאטעריאל, וואס דער וואסער־גרונט גיט אים נאר: ווארצלען, שטיקער פון וואסער־געוויקסן, שטרויעלעך. טייל זאכן רייסט ער נישט אליין אפ און לאזט זיי פריער ארפשפאלן, כדי צו זען, צי זיי זענען גענוג שווער. נאר דעם שווערן בלאט, די שווערע שטרוי נעמט ער מיט. אויף דעם געהעריקן ארט, אין טייך (דער שטאכעליקסקי לעבט אין טייך פונקט אזוי באקוועם, ווי אין ים) געוויינלעך אויפן זאמדיקן גרונט, איבער וועלכן דאס וואסער שטייט נישט, נאר פליסט אין אייביקער באוועגונג, ווערט דאס רוי־מאטעריאל אנגעזאמלט, און דאן ווערט פון דעם אויפגעשטעלט א קונסטפולע, גוט־באפעסטיקטע געביידע.

די געביידע ווערט אויפגעשטעלט איבער א גריבל אין זאמד, וואס ווערט באפעסטיקט דורך קליינע שטיינדעלעך. די ווענט שטעלט אויף דער קלייניקער בוימייסטער (שטאכעליקסקי האט נישט קיין צען צענטימעטער אין דער לענג, אפט נאך פיל ווייניקער) שיכט ביי שיכט פון די שטיקער ווארצל, בלעטער און שטרויעלעך. די באזונדערע שטיקער קלייבט ער צונויף מיט א געוויסער קלעבעדיקער פליסיקייט, וועלכע ער האט ביי זיך אין קערפער: ווען די שיכט ליגט אויסגעלייגט אויפן געהעריקן ארט, שפרייט ער איבער איר אויס זיין קערפער און גיסט אויס א דיקן טראפן פון דער סובסטאנץ, וועלכע קלעפט באלד צונויף די באזונדערע שטי־

דאָס „ווייב" איז זין פון אַ געליבטן באַשעפעניש אַרער נאָר פון אַ געטרייער העלפערין אין קאַמף און אין דער אַרבעט, עקזיס־טירט נאָר נישט פאַר דעם דויבערישן שטעך־אינדיווידואַליסט. ער פאַלט אַמאָל צופעליק אַריין צווישן אַ חברה „ווייבער", וועלכע האַלטן זיך געוויינטלעך אויף באַזונדער, נאָענט צו דער אַרבעטער־פלעך פון וואַסער, בשעת די מענער שווימען אַרום נאָר טיף. אָנשטאָט ליבע הויבט זיך דאָ באַלד אָן אַ געשלעג און אַ געשטעכעריי, ביז דער מאַן יאָגט פאַנאַנדער די ווייבער און רייסט בײַ זיי אויס דעם רויב, אָדער אַ שטאַרק ווייב צעשטעכט גוט און טרייבט אַוועק דעם מאַן, און ער מוז זיך צוריקציען אין זיין ראַיאָן, ווי אַ שלעכטער יעגער, וועלכן דער הירש האָט צעבייזלט מיט די הערנער.

אַזוי געשען עס טאָג־איין טאָג־אויס. עס פירט אָבער אַ שעה, ווען שטאַכעלינסקי — דער מאַן דערפילט אין זיך אַן אומגעוויינ־לעכע אויפרעגונג. יענע אויפרעגונג, וועלכע שניידט זיך אַזוי מעכ־טיק אַריין אין דעם לעבן פון די באַשעפענישן. פון דעם גרויסן קעמערלעך־אַרבאַנור פון דעם מענלעכן קערפער האָבן זיך אָפּ־געשפּאָלטן געוויסע איינצלנע קעמערלעך: אויף אַ געוויסן אָרט אינעווייניק אין קערפער האָט זיך אָנגעזאַמלט אַ סובסטאַנץ, אין וועלכער אומציילינע קליינע קעמערלעך־אינדיווידואומס ווימלען אַרום און ווילן באַפרייט ווערן: דער זוימען וויל אַרויס, כדי שטאַ־כעלינסקיס אינדיווידועלע עקזיסטענץ אַריבערצופירן צו דער אומ־שטערבלעכקייט פון מין. די געבענטשטע שעה, ווען די יונגטלעך־גלייכגילטיקע „פריען־פאַראַכטונג" ווערט פאַרוואַנדלט אין דעם זיסן און לײַדנס־פולן זוכן און געפינען דאָס „אייביק־ווייבלעכע"!

ביי אתרער שטאַכעלינסקי גייט עס אָבער נישט צו אַזוי איינ־פאַך. די אַרומברויזנדיקע זוימען־קעמערלעך לאָזן אים, אמת, נישט בלייבן קאַלט. שוין פריער האָט ער געהאַט די פּאַזיציעס, ווען עס פלעגט אים באַפאַלן דער צאָרן אין קאַמף, פונקט ווי אַ כאָלערישער מענטש צרער אַ אינדריס, מיט אַמאָל צו פאַרענדערן די בלאַסע פאַרבּ־קייט פון זיין קערפער אין די שרייענדיקסטע פאַרבן: דער בויך פלעגט אין דער רגע ווערן בלוט־רויט, דער רוקן טונקל־גרין, די ווייסע אינגעפאַלענע — טיף־גרין. איצט, ווען אים באַהערשט אַזאַ

נאר אלס שטראף פאר דיין שטעכעריקער משה, נאר ווייל דער דאזיקער שטעך־פיש האט אונטן, טיף אין וואסער שוין לאנג פארווירקלעכט דאס אלץ, וואס דיין פרויען־פיינטלעכע פאנטאזיע האט דיר אויסגעמאלט אלס אוטאפּיע פאר דער גאלדענער צוקונפט.

אָ, אונזערע מענטשלעכע טרוימען! מיר שטעלן אויף די גרויסאַרטיקסטע אוטאָפּיעס, א נייעם הימל איבער די העכסטע אויסגעטרוימטע וואלקנס, א פאנטאזיע פון יאר 3000 און ווייטער נאך שפּעטער. די נאטור האט דאס אָבער באמת שוין לאנג פריער פאר אונז געשאפן, האט עס אויסגעפּרואווט און דורכגעטעסט אין דער דערפארונג פון די לאנג פארשוואונדענע יאר־טויזנטער. זי האט אָבער נישט געהאלטן, אז עס איז ווערט מיטגענומען צו ווערן אויף דעם גרויסן ליכטיקן וועג, וואס האט געפירט פון חיה צו מענטש. און איצט קוקט עס נאר אויף אונז, ווי אן אויסטערלישע איבערבלייבעניש, פון א פאַרוואָרפן וואַסער־ווינקל...

דער מאן און ווידער דער מאן איז דער העלד אין דעם לעבנס־עפּאָס פון דער שטעך־פיש־וועלט. דאס ווייב איז אין בעסטן פאל נאר אן עפּיזאָד אין איר. דער מאן איז דער פארטרעטער פון דער גאנצער מאראל פון מין; ער עקזיסטירט נישט נאר אלס אינדיווידואום פאר זיך אליין, נאר אויך אלס בירגער פון א מין העכערער געזעלשאפט, וועלכע ציט זיך אלס געשלעכט דורך די טויזנטער יארן. דאס ווייב איז נעבן אים באמת נישט מער ווי אן אַרומבלאָנדזשענדיקע ציגיינערין, וועלכע לעבט זיך פריי אָן שום פליכטן. כדי עס זאל אָבער מעגלעך זיין אזא מין לאגע, איז נייטיק א פאַרוויקלטער ראָמאַן, וואס שפּילט זיך אָפּ אין די גרינע וואסער־טיפענישן.

דער שטאַכעלינסקי איז פון דער נאטור א ביטערע בריאה. ער ווערט נאַרטיש מיד זיך צו שלאָגן מיט זיין גלייכן, און נאר ווען עס קומט אָן א געמיינזאַמער גרויסער פיינט, א רויב־פיש, וועלכע האט נישט קיין מורא פאר די נאָדלען פון די קליינע ברואימלעך, שטעלט זיך צוזאמען די חבֿרה שטאַכעלינסקיס אין צייטווייליקע קאָאַליציע צום צוועק פון דער געמיינזאַמער פאַרטיידיקונג.

אימאַפּהענגיקע, גייסטיק־שטאַרקע מענער. און איזאַלירט פֿון זיי, צעוואָרפֿן איבער דער גאַנצער ערד, אַ מין גרויסע ציגייַנער־לאַ־גערס, וווּ ס׳האַלט זיך אויף דאָס באַשעפֿעניש „פּרוי". פֿון צייט צו צייט מוז דער מאַן דערפֿילן דעם שווערן חוב אויף אַ קורצער ווײַלע צו האָבן צו טון מיט דער דאָזיקער פֿרעמדער וועלט. אָבער באמת נאָר אַלס חוב און אויף דער קורצסטער ווײַלע. דאַן קערט ער ווידער צוריק אין דער אמתער גייסטיקער וועלט, ווי אַ קולטור־מענטש וואָס קומט צוריק פֿון אַ צפֿון־פּאָל. און די גאַנצע קינדער־דערציִונג נאָר ביי די מענער. די צוקונפֿט מוז דאָס ברענגען... אָן שום ספק. און עס איז פֿאַר אים געווען אַ גרויסע טרייסט דאָס, וואָס ער האָט געוווּסט אויף זיכער, אַז אַזוי וועט זיין אין דער צוקונפֿט...

איך זע אים נאָך אַזוי ווי הײַנט, ווי ער האָט מיר אַמאָל אוועק־געלייגט די דאָזיקע דרשה, אין אַ גרויען טאָג, אַ גרוי מענטשל. ס׳איז געווען אַ רעגנדיקער טאָג און אין דרויסן האָט אַלץ געוויקט. איך האָב אָבער געטראַכט וועגן אָווידיוס מעטאַמאָרפֿאָזן. איך האָב געטראַכט: אין וואָס וואָלט דער גייסט פֿון דעם אַלטן פֿריילעכן דיכטער פֿאַרוואַנדלט די דאָזיקע גאַליקע בריאה.

דיין קערפּער, מיין ליבער, וועלכן די גאַל האָט שוין אַזוי אויך גענוג פֿאַרקריפּלט, וואָלט אינגאַנצן צונויפֿגעדריקט געוואָרן אַזוי, אַז ער וואָלט דערגרייכט קוים אַכט צענטימעטער אין דער לענג. פֿון הינטן וואָלט דיר אַרויסגעוואַקסן אַ שיין פּאַכער־עקל, דײַנע הענט און פֿיס וואָלטן פֿאַרוואַנדלט געוואָרן אין פֿלוספֿעדערן, איבער דײַן רוקן און איבערן גאַנצן קערפּער וואָלט זיך אויסגעוואַקסן אַ צאַרטער גריניער זילבער־גלאַנץ. און די גאַנצע שטעכעדיקייט פֿון דײַן נשמה און די גאַנצע פֿרויען־פֿאַראַכטונג וואָלט פֿון דיר אַרויסגעקראָכן אין דער געשטאַלט פֿון לאַנגע, דינע, שפּיציקע נאָדלען, — אַזעלכע מער־דערישע שטעכן־נאָדלען, אַז אַפֿילו דער שטעכלעכסטער העכט וואָלט דיך גלייך געשוואָלט אויסשפּייען, ווייל דו וואָלסט אים צו־שטאָכן דעם גומען, ווי אַ נאָדל־היהילע צעשטעכט אַ הינטישע נאָז.

מיט איין וואָרט, דו וואָלסט געוואָרן אונזער וווּילער פֿיש: דער ש ט ע ך ־ פ י ש אָדער דער ש ט אַ כ ע ל י נ ס ק י. און נשמה

„די פֿרוי איז ביטער..."*

פֿון שפּינען־פּליווט בײַם סאָסנע־וואַלד צום ים־ברעג.
נישט מער ווי אויף אַ ווײַלע. איך וויל דיר געבן די שפּינ־
מעשהלע אויסקשטעלן אין אַנדערס אַלס אַ קאָנטראַסט. הגם פֿון אַ
גאַנץ אַנדערן געבירט. זאָלן ווידער די גליודער־חיות פֿאַרשווינדן אין
בלויען וועלט־נעפּל. מיר וועלן באַלד צו זיי צוריקקומען. איצט נאָר
אַן אינטערמעצאָ. פֿון אַ גאַנץ אַנדערן שטאַם, פֿון די חוט־השדרה־
דיקע חיות. פֿון דער גאַסטרעאַ איז געוואָרן אַ וואָרים. פֿון וואָרים
איז געוואָרן פֿון איין זײַט אַ קרעבס, אַן אַסטל, אַ שפּין. און פֿון
דער צווייטער אַ אור־פֿיש, אַ ניין־אויג־פֿיש, אַן אַקולע, אַן אמתער
פֿיש, לאָמיר זאָגן אַ הערינג. דו דערמאָנסט זיך אין די הערינגען —
ווי זיי ליבן. דאָ אַהער לאָז איך אַראָפּ אויף אַ ווײַלע מיט מיר, צו
די קרובים פֿון הערינג. לאָמיר זיך אונטערטוקן אין דער וואַסער־
גרינקייט, דער שמאַראַגד־גרינקייט פֿון די טיפֿענישן, וווּ ס'ווימלען
אַרום די זילבערנע פֿיש. ווידער אַ שווערער קאָנפֿליקט. און ווידער
די אויגן פֿון דער מאַדאָנע, אויך דאָ.

איך האָב געהאַט אַ באַקאַנטן, וועמענס גאַנצע לעבנס־פֿילאָ־
זאָפֿיע ס'איז באַשטאַנען אין דעם פֿערז: „די פֿרוי איז ביטער".
אין זײַנע שווערסטע שעהן האָט ער געטראַכט, צי איז נישט די פֿרוי
אַן איבעריק באַשעפֿעניש. אַ שטערונג פֿאַר דער קולטור. אַ בייזער
שאָטן פֿון מענטשלעכן ליכטיקן גײַסט, וועלכער שלעפּט זיך נאָך
נאָכן מאַן און ברומט אים נאָך. אפֿשר דאַרוויניסטיש נאָר אַן אָפּ־
געקומענער מין, וועלכן דער מענטש שלעפּט נאָך זיך ווי אַן אײַ־
בערבלײַבעניש פֿון די אַמאָליקע צײַטן, וואָס איז צו אים דורך אַן
אומגליק פֿון דער אַנטוויקלונג צוגעבונדן געוואָרן. דאַן האָט ער זיך
גענומען אַרײַנלאָזן אין אויטאָפּיעס, ווי אַזוי מען וועט קאָנען דעם
מאַן ראַטעווען פֿון דער דאָזיקער „פֿרוי". אַבסאָלוטע סאָציאַלע
צעשיידונג. אַ „מענטשהייט", וואָס וועט באַשטיין פֿון נאַציעס

אום. דערזעלבער פראָסט, וועלכער ברענגט אויך אום די אַלטע, פאַרוועלקטע שפין־מוטער: אַלס אויסגעהונגערטע, געפרוידן הערבסט־בלעטל פאַלט זי אַנידער אין איין שיינעם טאָג נעבן אירע אייער, וועלכע דאַרפן זי נישט מער...

זעסטו, ווי ס׳לויכטן איבער דעם אַלטן גרינעם גאָרטן־פּלויט די אויגן פון דער מאַראַנצע? אויף איר אומענדלעכן וואַנדער־וועג דורך די מיליאָנען יאָרן, פון בלוט צו גייסט? די ווילדע שפין־פרוי, וואָס איז פון די שרעקלעכע מאָרד־רויבערייען גרויס געוואָרן, וואָס וואַקלט זיך נאָך, צי זאָל זי נישט דעם מאַן, וועלכער ליינט איר פאַר זיין ליבע, איינפאַך קאַלטבלוטיק אָפּקוילענען, פונקט ווי זי האָט עס געטון מיט אַלע פריערדיקע, וואָס זענען אין איר מערדער־גרוב אַריינגעפאַלן... און די מוטער, וואָס באַוואַכט איר קינדער־ווינקל, ביז ס׳גייט אויס איר אָטעם... פון די דאָזיקע קעגנזאַצן האָט די נאַטור אויסגעשמידט דאָס, וואָס דו רופסט היינט אַן ליבע.

איר טאָר. ווײַל דער מעגלעכער זוימען גייט בײַ איר אינגאַנצן אָדער טיילווײַז אַרײַן אין אַ מין רעזערוואָר־סקלאַד, אין אַ אַזוי גערופֿענעם זוימען־טאַש, וווּ די זוימען־חיה׳לעך קענען אויפֿגעהאַלטן ווערן לעבעדיק אַלס „זאַפּאַס" אַזוי לאַנג, ביז אַלע אייער ווערן רײַף. און אַפֿילו ביז זיי ווערן געלייגט. ווײַל מען באַמערקט אָפֿט, אַז די שפּינען, נאָכדעם, ווי זיי לייגן אָפּ זייערע אייער, באַשפּריצן זיי נאָך אַביסל, ווײַזט אויס, מיט יענעם זאַפּאַס־זוימען; אַ שיינער פּאַראַלעל צו דער צוגרייטונגס־האַנדלונג פֿון שפּין־„ער", וועלכער שפּריצט זיך אַליין אַרום דעם זוימען.

דער דאָזיקער לעצטער אַקט, אָדער אייגנטלעך עפּילאָג פֿון דער גאַנצער טראַגי־קאָמעדיע, — די באַציִונג פֿון דער שפּין־מוטער צו אירע קינדער, איז פֿון שטאַנדפּונקט פֿון דער העכערער ליבע־אַנטוויקלונג, באמת רירנדיק. נאָך דער גאַנצער פּראָבלעמאַטישקייט פֿון דער געשלעכטלעכער ליבע בײַ די דאָזיקע שוידערלעכע ברואים, קומט דאָס מוטער־געפֿיל ריין, אָן שום קאָנפֿליקט. דער גאַנצער קורצער רעשט פֿון דעם שפּינס העכסט־לעבן ווערט אויסגעגעבן די דאָזיקע מוטער־פֿליכטן. מיט דער גרעסטער געשיקטקייט גרייט צו די מוטער פֿאַר אירע אייער אַ נעסט פֿון פֿײַנסטן שפּינוועבס. נאָכדעם ווי די אייער זענען שוין געלייגט און אויפֿן דערמאָנטן אופֿן נאָכאַמאָל זאָרגפֿעלטיק באַפֿרוכטיקט, ווערט דאָס נעסט צוגעוועבט, און די אַלטע מוטער נעמט זיך צו איר לעצטער לעבנס־אויפֿגאַבע: מיטן גרעסטן מסירת־נפֿש באַוואַכן און פֿאַרטיידיקן אירע יורשים.

די געטרײַע מוטער דערלעבט אָבער שוין נישט צו זען אירע אַרויסקריכנדיקע יונגע. די זונבלומען פֿאַרוועלקן און בריגן זיך אײַן, די אַסטערס ווערן אײַנגעשרומפּן. די „אײַז־צײַט" קומט ווידער אָן: ווינטער און וועלט־אונטערגאַנג.

די יונגע דאַרפֿן שוין איצט נישט מער קיין שוץ. און זייער געדיכטן שפּינוועבס־פּעלץ שלאָפֿן זיי רויק און פֿילן נישט די קעלט; זיי שלאָפֿן זיך אַזוי צופֿרידן ביז צום פֿרילינג; און די שונאים, וועלכע וואָלטן זיי געקאָנט באַדראָען, ברענגט דער פֿראָסט זייער שנעל

ווידער גובר געווען דעם פײַנעם ליבעדאַנגער און האָט פֿון דעם גאַנצן שפּיל אַ תל געמאַכט, די שפּין „זי" איז אויפֿגעשפּרונגען, און דער „ער" איז אַלס פֿאַרמעסטער זעטריקער שוין געווען געפּאַקט, אַריינגעטרייט אין נעץ, דורכגעשטאָכן און אויסגעזויגן. בײַ געוויסע מינים שפּינען, ווי וועלבע דער „ער" איז אין פֿאַרגלייך מיט דער „זי" גאָר קליין, שפּרינגט דער קלײנער שפּין־גונסטער אַרויף צו זײַן דראָבעריקער ברונהילדע אויפֿן רוקן און הויבט זי פֿון דאָרט עפּעס אָן צו גלעטן; דאָרט איז ער אינטאַנגען זיכער, ווײַל די ביידע שפּין־פֿיס קאָן איר פֿון דאָרט נישט אַראָפּכאַפּן, ווען זי זאָל עס אַפֿילו פֿלוצלונג וועלן טון. אין אַנדער פֿאַל האָט אָבער דער „ער" נישט דעם דאָזיקן אויסוועג.

בײַ אים איז טאַקע דער דאָזיקער לעצטער מאָמענט דער נערפֿעדלעכסטער. דאָס איז דער העכסטער פּונקט פֿון דעם גאַנצן קאָנפֿליקט, וועלכער העדשט אויפֿן ראַנד פֿון די ביידע אינסטינקטן פֿון דעם שפּין־לעבן.

אויף דעם דאָזיקן העכסטן פּונקט פֿון דעם מוראדיקן קריזיס נעמט זיך אָן דער „ער" פֿלוצלונג מיט דעם גאַנצן מוט, ווײַזט אויס, געטריבן פֿון אַ דראַנג, וועלכן ער קאָן נישט באַהערשן, און מאַכט דעם אַנטשיידענעם שריט. מיט אַ ראַשער באַוועגונג טוט ער זיך אַ דריי אום און שפּריצט צו מיטן גאַנצן קערפּער צו דער אַראָפּהענגענדיקער „זי". אין דערמאָלבן מאָמענט טוען זיך אויף די אינטערשטע שפּיצן פֿון זײַן קערבאַק, וועלכע טראָגן די זוימען־פֿראַכט, און דער ווײַבלעכער געשלעכטלעכער עפּענונג. אין דער דאָזיקער עפּענונג פֿון דער „זי" באַווײַזט זיך — אַ משונהדיקע זאַך — אַ מין אַרויסשטאַרנדיקער באַהעפֿטונגס־צילינדער, וואָס נעמט אויף די זוימען.

דאָס איז דער מאָמענט פֿון דער אמתער באַהעפֿטונג, וועלכער דויערט אַן ערך אַ האַלבע מינוט. פּונקט אַזוי שנעל ווי ער איז געקומען שפּרינגט דער „ער" באַלד צוריק; ער אַנטלויפֿט אַביסל פֿון זײַן פֿרוי ברונהילדע. ערשט אין אַ פֿערטל שעה אַרום ווערט דער שפּיל איבערגעשטאַרט, און דערנאָך ווידער, ווײַזט אויס, ביז דאָס לעצטע ביסל זוימען פֿון „ער" ווערט נישט געבראַכט אויפֿן נעהעריקן אָרט. די „זי" קאָן אויפֿנעמען אַזוי פֿיל, וויפֿל מען גיט

נישט ליב באַקומען. דאַן איז די לאַגע פֿון אָנהויב אָן פֿאַרצווייפֿלט. די פֿרוי־שפּין לויערט אויף אים ווי אויף אַ פֿליג.

עס דאַרף אָבער אַזוי נישט זיין. די „זי" באַטראַכט דעם „ער" און ער הויבט איר אַביסל אָן צו געפֿעלן. פּאַמעלעך קריכט זי אַראָפּ פֿון איר טראָן נעענטער צום ראַנד פֿון נעץ, וווּ עס וואַרט אויף איר באַשיידן דער מאַן. עס איז קיין ספֿק נישט, זי פֿילט אַליין ליבער בענקשאַפֿט. די אומגעהויערע ליבע־נייגונג שלעפֿערט איין אויף אַ שעה די פֿרעס־נייגונג. מיט דעם רוקן אַראָפּ צום קאָפּ פֿאָר־אויס, די פֿיס אויסגעצויגן ווי פֿאַרשטאַרט, הענגט די פֿרוי שפּין אין נעץ, זי וואַרט אויפֿן שפּין־מאַן... וועט ער זיך דערוועגן און זיגן? אָדער וועט אים גיין ווי דעם אָרימען קעניג גונטער, וועלכן די פֿרוי ברונהילדע האָט אויפֿגעהאָנגען אין דער חתונה־נאַכט?..

אָבער עס קומט נאָך נישט די אַנטשיידונג. אַ נייע מעגלעכ־קייט. אויף איין שפּין־פֿרוי קומען אָן מיט אַמאָל פֿיל וואַרטנדיקע און האָפֿנדיקע שפּינען. און אַלגעמיין קומען זיך אַזוי אָן אויף איין „זי" אַ טוץ „ער'ס"! דאָ דאַרף זיך אָנהייבן אַ קאָנקורענץ־קאַמף. אומדערוואַרטעט, נאָכדעם ווי ער האָט שוין באַקעמפֿט ביי זיך די גאַנצע מורא און ספֿקות וועגן די גוטע און שלעכטע כּוונות פֿון דער העלדין, דערזעט דער העלד, פּונקט ווי יענער טינטענפֿיש אין אַקוואַריום, אַז אַ קאָנקורענט וויל אים אַרויסכאַפּן זיין זיג. קאַמף, פֿאַרטיידיקונג, געשלעג. די העלדין וואַרט. ווער וועט זיגן? דער זיגער איז זיכער דער ענערגישסטער מאַן. אַלזאָ, גאַנץ אורטייל. נו, אונזער ערשטער שפּין איז טאַקע דער שטאַרקסטער. דער קאָנ־קורענט ציט זיך אָפּ. און איצט: פֿון קאַמף צו דער ליבע.

פּאַרדיכטיק, כּסדר פּאַרדיכטיק גייט דער העלד שפּין צו זיין דאַמע, מיטן רוקן פֿון אונטן, פּונקט ווי זי. ער כאַפּט זי אָן מיט די פֿיס ביים לייב. זי לאָזט זיך. אַ גוט פֿערטל שעה גלעט ער זי גאָר, ווי אַ מענטש, וועלכער באַרויקט ביסלעכווייז און שטילט אַ ווילדע חיה.

און פֿאַרדעסטוועגן: גלויבנסווערדיקע צושרייער האָבן שוין אין דעם דאָזיקן לעצטן ליבע־פֿערטל־שעה מיט אַמאָל דערזען די קאַ־טאַסטראָפֿע. דער גלויבלעכער פֿרעס־אינסטינקט האָט מיט אַמאָל

איבן צוויי און אונטן צוויי. די אויבעראָרימס פון די דאָזיקע הענטלעך כאַפּן אָן, ווי ציין, און אַרבעטן, מאַלנדיק, אויך פּונקט ווי ציין. די אונטע־אָרימס און די הענטלעך זענען אָבער דערביי פריי און קאָנען נאָך טון אַן אַנדערע אַרבעט.

גאַנץ ענלעך איז עס ביים שפּין. די קליינע מויל־פּיסלעך אָדער קינבאַקן זענען צעגלידערט, פּונקט ווי דיין האַנט, אַפילו נאָך מער. די אינעווייניקסטע טיילן (לאָמיר זאָגן די אויבעראָרימס) דריקן זיך צונויף ווי אמתע פּרעס־קינבאַקן. די פאָדערשטע גלידער אָבער (לאָמיר זאָגן די אונטעראָרימס און הענט) שמעקן אַרויס פון איבן און אונטן ווי פיינע שפּיצן פון די דאָזיקע איינגנטלעכע קינבאַקן. די אויבערשטע זענען אַ מין קליינער שפּיציקער צאָן, דורך וועלכן עס ווערט אַרויסגעלאָזט פון אַ דריזל גיפט אויף צו באַטיבן דעם אַריינגעפאַלענעם קרבן. די אונטערשטע שטאַרן אָבער נאָר אַרויס פון מויל ווי צוויי אַרויסגעשטעקטע ליפּן, וועלכע באַוועגן זיך פריי, בשעת די קינבאַקן קייען.

און מיט די דאָזיקע אונטערשטע שפּיצלעך כאַפּט דער שפּין זיין איינגענעם אויסגעגאָסענעם זוימען־טראָפּן און זויגט אים אַריין. די ליפּן־שפּיצלעך זענען דערצו פּונקט צוגעפּאַסט: זיי נעמען אַריין דעם טראָפּן אין אַ קליינעם הוילן חלל, וועלכן זיי האָבן אין זיך, ניט אַריינפירנדיק אים ווייטער אין מויל. אַזוי האַלט דער שפּין זיין איינגענעם זוימען מיט דער גוטער כוונה אים צוצוטראָגן אַלס מתנה זיין געליבטער שפּין־קעניגין...

און אַז דאָס איז זיין כוונה, דאָס קאָנסטו גלייך שוין ווידער זען.

מוטיק גייט ער אַריבער אויפן ראַנד פון אַנדערן נעץ. די גרויסע דיקע שפּין־פרוי לאָזט אים. איצט זענען פאַראַן פאַרשידענע מעגלעכקייטן.

עס איז מעגלעך, אַז ער געפעלט איר ניט. אפשר איז ער פון אַ באַשטימטער געפערלעכער גרויס: ניט גענוג גרויס, כדי צו אימפּאָנירן, און ניט גענוג קליין, כדי ניט צו רייצן דעם אַפּעטיט; אָדער אפשר איז ער ניט גענוג שיין — קורץ זי קאָן אים

דער קאָפּ שוין נישט אָפּגעטיילט פֿון דער ברוסט, נאָר אַלץ איז ביי אים ווי צונויפֿגעוואַקסן, און נאָר צווישן דער דאָזיקער „קאָפּ־ברוסט" און דעם איבעריקן טייל פֿון קערפּער געפֿינט זיך נאָך אַן אַלמער וואָרים־קאַרב.

אָבער די פֿיס זענען ביי אים נאָך געבליבן אין אַ גרויסער צאָל. ווען דער קאָפּ און די ברוסט האָבן זיך צונויפֿגעוואַקסן אַלס איין קערפּער־טייל, זענען אויפֿן דאָזיקן קערפּער־טייל נאָך געבליבן זעקס פּאָר פֿיס. דאָס איז געווען פֿאַר אַזאַ צונויפֿגעפּרעסטן קערפּער, ווי דעם שפּינס, צו פֿיל. און אַזוי איז עס געקומען דערצו, אַז דער שפּין האָט ביסלעכווייז אָנגעהויבן צו באַנוצן צום גיין נישט מער ווי פֿיר פּאָר פֿיס. און די ביידע ערשטע פּאָר האָבן זיך גע־שטעלט אין דינסט פֿון מויל, נעבן וועלכן זיי האָבן זיך געפֿונען: זיי האָבן זיך פֿאַרוואַנדלט אין כאַפּ־ און בייס־אָרגאַנען פֿון מויל: זיי זענען געוואָרן קינבאַקן. באַטראַכטנדיק אַנדערע, נאָך העכער אַנטוויקלטע גלידער־חיות, וועלכע שטאַמען אפֿשר אויך אָפּ, פּונקט ווי די שפּינען, פֿון דער אָסטל, דעם זשוק, דערקענסטו ביי אים, ווי דער פּראָצעס איז נאָך ווייטער געגאַנגען: ביי אים זענען אַפֿילו דריי פֿון די זעקס פּאָר פֿיס פֿאַרנוצט געוואָרן אַלס קינבאַקן און נאָר דריי זענען געבליבן אמתע לויף־פֿיס, דער זשוק האָט זעקס פֿיס, אַנשטאָט אַכט, ווי דער שפּין, דערפֿאַר האָט ער אָבער דרייער־ליי קינבאַקן, אַנשטאָט צוויי. דער שפּין האָט זיך, ווייזט אויס, איבערגעלאָזט אַכט פֿיס דערפֿאַר, וואָס ער באַנוצט צוויי פֿון זיי, אַ חוץ צום גיין, אויך אַלס „וועבּ־העגנס" צום שפּינען. מיט דעם דאָזיקן שטיקל דאַרוויניזם וועסטו איצט שוין גיכער פֿאַרשטיין די זאַך, וואָס אונדזער שפּין טוט, — אַ אויסערגעוויינלעך וווּנדערלעכע זאַך.

הגם די קינבאַקן פֿון שפּין דינען נאָר אַלס קינבאַקן צום עסן, האָבן זיי אָבער נאָך די אַלגעמיינע פֿאָרם פֿון גלידער (פֿיס אָדער אָרעמס, ווי דו ווילסט זיי אָנרופֿן). מען קאָן מיינען, אַז זיי האָבן די מעגלעכקייט צו דינען אין אַ נויט־פֿאַל אויך צו אַנ־דערע צוועקן. גיב דאָס אַ טראַכט דורך מענטשלעך: די האַנט, אַנשטאָט קינבאַקן און ציין, אַרום דעם מויל פֿיר קליינע הענטלעך,

דאָס טראַפּגרל. עס דוכט זיך, אַז ער וויל עס אויפּעסן. דאָס וואָלט באמת געווען אַ זייער שיינער אַקט צו דער דראַמע פון „ליבן און פרעסן". אָבער אַזוי ווייט דערגייט עס נישט.

דו זעסט אפילו, ווי דער טראַפּן פאַרשווינדעט ערגעץ ביים מויל, און עס דוכט זיך אַ ווײַלע, אַז ער איז באמת אויפגעגעסן. די זאַך שטעלט זיך אָבער פאַר אַנדערש. דו מוזסט דיר קודם כל אײַך ניך פאַרשטעלן די באַזונדערע מויל־אײַנשאַפטן פון אַזאַ שפּין.

דאָס מויל פון שפּין איז אײַנגנטלעך די פאַרערשטע עפענונג פון דעם פאַרדייאונגס־אַפּאַראַט, דורך וועלכן די שפּייז קומט אַרײַן אין מאָגן, פונקט ווי ביי דיר, ד. ה. אַ לאָך. אַרום דעם דאָזיקן לאָך זענען פאַראַן צום קאַפּן, טויטן, באַהערשן די שפּייז פאַרן מאָגן שטאַרקע באַוועגלעכע קינבאַקן, פונקט ווי דו האָסט אַ באַוועגלעכן אונטערשטן קינבאַק, און צוויי רייען שטאַרקע ציין פאַר דעם דאָזיקן צוועק.

די קינבאַקן פון שפּין האָבן אָבער אַביסל אַ משונהדיקע פאָרם און שייַדן זיך שטאַרק אונטער פון דיינע,—און דאָס פשוט דערפאַר, ווייל מען דערקענט נאָך אין זיי אינגאַנצן זייער אָפּשטאַמונג פון פיס. יאָ, פון פיס! דער אויבערשטער קינבאַק און דער אונטערשטער קינבאַק פון אַזאַ שפּין זענען אייגנטלעך נישט עפּעס אַנדערש, ווי צוויי פאָר קליינע פיסלעך, וואָס געפינען זיך פון פאָרנט נעבן דער מויל־עפענונג, פונקט ווי ווייטער אונטן געפינען זיך די פיר פאָר געוויינלעכע שפּין־פיס. דער שפּין, פונקט ווי אַלע העכערע גלידערחיות, שטאַמט געשיכטלעך פון געוויסע וואָרים־ענלעכע באַשעפעניש, וועמענס גאַנצע לייב מיטן קאָפּ אײַנשליסלעך איז באַשטאַנען פון געדינגלטע, „איינגעטאַרבטע" טיילן, און ביי יעדן פון די דאָזיקע רינג־טיילן איז געוואַקסן אַ פּאָר פיס. די אַסטל שפּיגלט דיר נאָך אָפּ זייער געגנוי די דאָזיקע שטופע, הגם זי איז שוין נישט קיין וואָרים, נאָר שטייט שוין זייער נאָענט צו אונזער שפּין און איז אפילו מסתמא אַ נאָענטער קרוב פון זיינע אור־עלטערן. ביי די העכערע גלידערחיות איז דער דאָזיקער וואָרים־קערפּער, אַזוי צו זאָגן, „ענג צונויפגעפרעסט געוואָרן. גראָד ביים שפּין אַליין איז

צוברעכן הארץ. דער דרייסטער גליק־זוכער ווערט ארייננעכאפט אין נעץ, — נישט אין נעץ פון דער ליבע, נאר אין א רעאלן גראבן שטריק־נעץ, און דאן קומען נישט קיין ליבע־טרוימען, נאר א מורדיק מעסער, וואס מאכט די זאך גאר קורץ. אבער די הערבסט־זון לאכט, און די בענקשאפט ציט, דא קענגאיבער זויגט זיך די געליבטע שפין־קעניגין אין זילבערנעם נעץ: ער מוז זיך דערוועגן, ער מוז פרווון, אויף טויט און ליבע.

אבער איידער ער קען זיך דערצו נעמען, דארף ער נאך דורכ־פירן א שווערע זאך אלס גוטיקע צוגרייטונג.

דו האסט געזען דעם טינטענפיש, וועלכע האט געטראגן זיינע זוימען־פאטראנען אין איינעם פון די פיס. עס איז פאראן א קאמיש האלב־קרעבסן, האלב־שפין־ענלעך חיהלע אין ים, דער אזוי גערופע־נער קרעבס־שפין, ביי וועלכן די פיס שפילן אויך אן אנטשיידענע ראל אין דעם געשלעכטלעכן אפאראט: דער גרעסטער טייל פון זיינע אומצייליקע פיס טראגט אין זיך צו איין געשלעכטלעכן ארגאן אין יעדן; און אזוי ווי זוימען און אייער קומען ביי זיי ארויס דירעקט פון די לאנגע שפין־פיס, קען מען וועגן די דאזיקע גע־שפענסטערישע פיס־חיות (פאנטאפאדא אדער גאנץ־פיסיקע הייסט די גרופע וויסנשאפטלעך) זאגן, אז זייער גאנצע ליבע גייט פון פוס צו פוס. עפעס ענלעכעס מאכט אויך דורך אונזער שפין־„ער" ביים נארטן־פלויט. נישט מער וואס ער גרייט זיך צו אליין דאס, וואס יענע האבן שוין פון דער נאטור.

זע, וואס ער טוט. ער גייט נאך נישט צו זיין שפין־קעניגין, ער באשעפטיקט זיך פריער מיט זיך אליין. זיין געשלעכטלעכע עפענונג איז אן איינפאך לאך, א סימן פון א באהעכטונגס־גליד. און ווי ער זיצט אזוי, רייבנדיק דעם הינטערשטן טייל פון קערפער אן א קליין שטיקל שפינוועבס, טראכטנדיק און מורא האבנדיק, צי זאל ער זיך אריבערכאפן צו דער שפין־ווייב אדער נישט, — זע, רינט אים מיט אמאל ארויס פון דער עפענונג די זוימען־פליסיקייט און פאלט אלס קליין טרעפנדל אויפן שפינוועבס. גלייך דערויף ענדערט אונזער העלד זיין ארט און דרייט זיך אום אזוי, אז דער אונטער־שטער טייל פון קאפ, וווּ ס׳געפינט זיך דאס מויל, קען אנרירן

אין זײַנע געשלעכטלעכע אָרגאַנען זוימען און אייער. זוימען בײַ דעם „ער" און אייער בײַ דער „זי". און אַ נײַער פּאָדעם פֿון אַן אומפֿאַרשטענדלעכער שטרעבונג הויבט זיך אָן צו ציִען פֿון זוימען צום איי. אַלס רעזולטאַט פֿון דעם גאַנצן פֿרעסן מיט זײַן גאַנצער ווילדער פֿאַראַכטונג פֿון פֿרעמדן לעבן — פּלוצלינג ליבע־בענקשאַפֿט נאָך פֿרעמדן לעבן אַלס ל ע ב ן...

דאָ הויבט זיך אָן בײַ די שפּינען אַן אמתע טראַגעדיע. מאַן און ווײַב זענען געוווינט דערצו, אַז אַ קלענערע בריאה, וואָס קומט אונטער, פֿרעסט מען אומבאַרחמנותדיק אויף. אַפֿילו אַ צווייטן שפּין. אויך אַ מענלעכן שפּין. דאָס ווייסט די „זי", אַזוי צו זאָגן, אַקטיוו, דער „ער" פּאַסיוו. זי ווייסט, אַז אַזאַ קליינטשיקער שפּין־מאַן, אויב ער קומט נאָר צו גענוג נאָענט, שפּינט מען אַרײַן אין נעץ און מען עסט אים אויף. ער ווייסט, אַז מען דאַרף זיך פֿאַר דער דיקער פֿרוי שפּין גוט היטן, און ער אַנטלויפֿט פֿון איר, ווי ער קאָן נאָר. איצט מיט אַמאָל דער קאָנפֿליקט: די ליבע. ביידע דאַרפֿן זיך פּלוצלינג צוזאַמענקומען „אין ליבע", ביידע דאַרפֿן זיך זוכן.

די שפּינען זענען שטרענג פֿאַרשיידן־געשלעכטלעך. ער האָט צוויי לאַנגע זוימען־קישקעס אין לײַב, זי צוויי טרויבנפֿאָרמיקע אייער־שטאָקן. איינפֿאַך אַרויסוואַרפֿן די זוימען, ווי עס טוען דאָס די אויסטערן, קאָן מען דאָ נישט, ווײַל אַזעלכעס איז נאָר מעגלעך אין וואַסער און בײַ חיות, וואָס זיצן גרופּנווײַז האַרט איינע נעבן דער אַנדערער. עס העלפֿט גאָרנישט. ביידע מוזן זיך צונויפֿקומען.

די געשלעכטלעכע אָרגאַנען פֿון ביידע שפּינען האָבן איינפֿאַכע עפֿענונגען אויף דער בויך־זײַט; נישט אין סאַמע סוף פֿון לײַב, ווײַל דאָרט געפֿינען זיך די שפּין־אָרגאַנען. דאָס בעסטע וואָלט דעריבער געווען, ווען ביידע זאָלן צוליב אַזאַ פֿאַל שליסן וואָפֿן־שטילשטאַנד און זיך צונויפֿקומען אויף אַזוי נאָענט, אַז איין געשלעכטלעכע עפֿענונג זאָל באַרירן די אַנדערע. יאָ, ווען ס'זאָל נאָר נישט זײַן אַזוי געפֿערלעך. דער הער שפּין האָט נאַטירלעך זײַער מורא.

ווען ער דערוועגט זיך, ענדלעך, מאַכט אַ פֿאָרשלאָג און לאָזט זיך אַרויף אויפֿן פֿרעמדן נעץ... אַן אָפּזאָג באַדײַט דאָ מער ווי אַ

ענדערן. אַ פּעאָיקים יערן קרבן געהעריק אָפּצושאַצן, זיך אָפּצו־
געבן אַ חשבון פון די איינציקע כוחות, אויסרעכענען דאָס וועטער
און דעם ווינט. אָן אַמתער הייליקער גייסטשיין אַרום די דאָזיקע
קליינע, אָבער שאַרפע און קאָנצענטרירטע געהידן. אָבער אַלץ צו
איין ציל: פרעסן, פרעסן, כדי צו וואַקסן, פרעסן אין יענעם זין,
וואָס צושטערט פריער דעם אַנדערן אומבאַרעכטיקטערהייט, וואָס מוז
פריער פרעמד לעבן טייטן... טויטן... צושטערן...

אַ ווילד געיעג. תמיד ווי אַ רימער אין זיין דויב־שלאָס. וואָס
סיקומט אונטער ווערט געכאַפּט, איבער די כוחות דערלויבן נאָר.
נאָר פאַראויס, צו דער נייטיקער גרויס. אָט איז נאָר וואָס געווען אַ
פליג אין נעץ, וואָס האָט געמוזט אָוועקגעבן איר בלוט פון האַרץ.
אָט פאַלט אַריין אַ קלענערער שפּין פון דעמזעלבן מין. וואָס קרוב־
שאַפט: דער קליינער ווערט פונקט אַזוי געכאַפּט, אַרומגעוויקלט
מיט דעם שטריק, געדריקט, אויסגעזויגט. דאָס איז געווען אַ מענ־
לעכער שפּין, די מענער זענען קלענער. אָבער וואָס מיר געשלעכט!
הונגער. פרעסן. וואַקסן. אין פינף חדשים דאַרף פון קאַמישן קליי־
נעם קאַרליקל ווערן די גרויסע שרעקלעכע בריאה. דאָס דערלויבט,
דאָס דערקלערט אַלץ. איז דער טיש זייער רייך, פרעסט מען זיך
אָן „אויף וואָקס“; דער מאָגן האָט באַזונדערע וואַקס־קאַמערן,
וועלכע הענגען אַרום אים ווי לייכטיקע וואַרשטהויזן, און וועלכע
קאָנען אָנגעשטאָפּט ווערן פול צום פּלאַצן מיט וואַקס, וועלכן די
זויג־קעל האָט, גאָרגישט פרעגנדיק, אַראָפּגעשיקט אונטן, און וועל־
כער ווערט ערשט שפּעטער פון איין וואַרשט נאָכן אַנדערן אַרויס־
געצויגן און איבערגעאַרבעט אין די געדערים.

גאָלדענער הערבסט. לוימענדיק שפּעטסעפּטעמבערדיק און מיטאָגיק
די גרויסע פאַרענדערונג, דער גרויסער פאַקט. נאָך וואַקסן? דער
שפּין איז שוין אויסגעוואַקסן. דער ציל איז דערגרייכט. דער מאָגן
האָט זיינס געטון. אָבער וואָס ווייזט זיך אַרויס? דאָס גאַנצע
וואַקסן איז געווען נאָר דער ציל פאַר זיך. דאָס איז נאָר געווען
אַ נידעריקערע שטופע צו עפּעס העכערס! אין דעם מאָמענט, ווען
דאָס וואַקסן איז געענדיקט, הייבט זיך אָן אַנצומערקן עפּעס גאַנץ
נייעס. דער דערוואַקסענער, רייפער קערפּער טיילט מיט אַמאָל אויס

זוי דו. פֿאַר דיין מענטשלעכן זין איז עס אַפֿילו נישט קיין גאַנץ יאָר. איין קרייז פֿון דער ערד אַרום דער זון.

אָבער פֿאַר דעם שפּין איז דאָס געווען אַ וועלט־אייביקייט. זי האָט זיך איינגעטיילט אין צוויי גרויסע קאָסמישע עפּאָכן. פֿריִער אַ שרעקלעכע אייז־צייט. ווינטער. דעמאָלט זענען נאָך די אַלע שפּינען געלעגן האַלב איינגעשלאָפֿן אין קליינטשיקן איי. הונדערט אַזעלכע געלע אייער זענען געלעגן צוזאַמען אין איין וואַרימען אייער־נעסטל.

דאַן אַ נייער אומגלייבלעך־פֿאַרענדערטער ערד־טאָג. די שפּייַ־לאַסט איז צוגאַנגען, גרינע קנאָספּן זענען אויפֿגעגאַנגען. פֿרילינג. די זון האָט דערגרייכט צום אייער־נעסט, און די שפּינדעלעך האָבן צוריסן זייער אייזהויט. אַכט טאָג האָבן זיי זיך נאָך געהאַלטן צוזאַמען. דאַן איז זיך דאָס געווימעל פֿאַנאַנדערגעלאָפֿן. קיינער האָט מער נישט געטראַכט וועגן אַנדערן.

דער שפּין ווייסט נישט פֿון קיין לעבן אַלס שלייער, ווי דאָס העכערע אינסעקט, ווי די איינטאָג־פֿליג אָדער דער שמעטערלינג. פֿון דעם איי קריכט ער אַרויס, ווי ער איז, נאָר נישט אויסגעאַרבעט און זייער קליין. אויף זיין נעץ וואַקסט ער דאַן אויס אין משך פֿון דעם איינעם זומער אין דער גאַנצער גרויס אַלס שרעקלעכע רויב־חיה, אַלס פּעטער קרייץ־שפּין, וועלכער דערשרעקט דיך אַליין. אַזוי וואַקסט ער אָבער אויס נאָר אַדאַנק דעם, וואָס ער פֿרעסט און פֿרעסט אָן אַ שיעור.

געפּלאָגט פֿון אייביקן הונגער זוכט ער אין משך פֿון די פֿאָר זומער־חדשים אָן אמתער מערדער־קינסטלער.

דאָס העכלעכע נעץ בויט ער אויף נאָר צו דעם דאָזיקן צוועק. איין קרבן נאָכן אַנדערן פֿאַלט צו אים אַריין. אַן אָרגיע פֿון מאָרד, פֿרעסן אין „שפּייז־זין" — דאָס איז דאָס דאָזיקע גאַנצע לעבן פֿון מאַי ביז סעפּטעמבער. אַ ריזיקע אַרבעט פֿון אינטעלעקט, אינגאַנ־צען געווידמעט דער דאָזיקער איינציקער אויפֿגאַבע. קודם כּל די ירושה פֿון די עלטערן: דאָס קענען בויען אַ נעץ. און דאַן אינגאַנצער אינטעלעקט פֿון יעדן אינדיווידואום, וועלכער מוז זיך אויסזוכן אַ פּאַסנדיק אָרט פֿאַר דעם נעץ, דאַן עס אין טויזנט [illegible] [illegible]

דיק פֿאַרבליבענע געוווינהייטן, דאָס אַהאַספּער־פּנים, וואָס טראָגט זיך אַוועק אין גרויסן פֿאַרצייטנס. עס זעט אויס, ווי ווען מען וואָלט געבויט אַ בריק, און בשעת מען האָט אַריינגעשלאָגן דעם ערשטן סלופּ איז דערביי געוואָרן אַ מענטש, וועלכן מען האָט פֿאַר־היפּנאָטיזירט. איצט איז שוין די בריק לאַנג פֿאַרטיק און שטייט אין איר גאַנצער פּראַכט. אָבער דאָרט ביי איר אָנהייב שטייט נאָך אַלץ יענער מענטש און שלאָגט אַריין דעם ערשטן סלופּ, טוט כסדר נאָכאַנאַנד דעם ערשטן קלאַפּ. דער שפּין איז אַזאַ מענטש...

דער שפּין האָט נאָך ביז היינט נישט גוט פֿאַרשטאַנען, אַז דעם אָביעקט פֿון זיין ליבע, מיט וועלכן מען וויל זיך לעבעדיק באַהעפֿטן צום אידעאַלסטן ליבע־מאַלצייט, טאָר מען נישט גלייכצייטיק באַטראַכטן אַלס פֿעטן שפּייז־קלויסן פֿאַר דעם געוויינלעכן טאָג־טעגלעכן מאָגן.

„שפּין, שפּינדל, טעכטערל, מאָרגן קומט דיין חתונה־דל". אַ מערקווירדיק טעכטערל און באמת אַ געפֿערלעכע פֿאַרלאָבונג!

אָט איז אַ שפּינכע און אַ שפּין. ביידע פֿון דעם מין קרייץ־שפּינען.

ער מעג שטיין אויפֿן צווייטן אָרט, ווייל ער איז פֿיל קלענער פֿון איר, אומגעפֿער נאָר צוויי דריטל פֿון איר גרויס. אַ שיינער סעפּטעמבער־פֿרימאָרגן. אין גאָרטן שטרעקן אויס די רייפֿע זון־בלומען זייערע גאָלדענע קעפּ צו דעם קלאָרן הערבסטיקן בלויען הימל. אַסטערס לויכטן אין גראָז ווי רויטע און בלויע שטערן. איבער דעם אַלטן צעפֿוילטן גריגעם פּלויט זעט זיך דער ערנסטער סאָסנע־וואַלד, די בוימער־שפּיצן ווי איינגעהילט אין אַ גרויען רויך, אַ פֿאַרנעפּלט מעשה־לע. און ביי דעם דאָזיקן פּלויט ווינט זיך דאָ און דאָרט אַ גרויס נעץ. זינט לאַנגע חדשים פֿירן דאָ שפּינען זייער לעבן, אַן „ער" און אַ „זי". אָבער יעדער איינער פֿאַר זיך, אָפּגעזונדערט, פֿיינטלעך געשטימט אַרף צום אייגענעם פֿאַלק.

יעדער פֿון די דאָזיקע שפּינען איז אויף דעם העכסטן פּונקט פֿון זיין רייפֿקייט. זיי האָבן אַ לאַנג לעבן הינטער זיך, אַ לעבן פֿול מיט קראַמפּן און אַרבעט. לאַנג, נאַטירלעך נאָר אין שפּי־נען־זין, וועלכער מעסט די צייט פֿון אַ גאַנץ אַנדערן שטאַנדפּונקט

וואָס מער די חיות האָבן זיך צעטיילט אויף באַזונדערע מינים, אַלץ שטאַרקער האָט זיך אין ליבע־זאַכן איינגעבירגערט דאָס געזעץ: צום „ליבע־פרעסן“, ד. ה. צו דער געשלעכטלעכער פּאָרייקונג מײַדט מען, אמת, אויס שוועסטער און ברודער און מען זוכט „פרעמדע“, אָבער די דאָזיקע פרעמדע מוזן תמיד געהערן אומגעפּער צום זעלבן מין; די זשאַבע קאָן נישט ליבן קיין פליג, און דער ים־שטערן קאָן נישט ליבן קיין אויסטער. ליבן קאָנען זיך נאָר אויסטער מיט אויסטער, ים־שטערן און ים־שטערן, פליג און פליג, זשאַבע און זשאַבע. פרעסן אין געוויינלעכן זין קאָן אָבער רויק אויך דער ים־שטערן די אויסטער, די זשאַבע די פליג. אַזוי אַרום איז ווייניקסטנס, לויט דער מעגלעכקייט, אײַנגעשטעלט געוואָרן דאָס געזעץ: קיינמאָל זאָל אַ זשאַבע נישט אויפעסן אַ זשאַבע און אַ ים־שטערן — אַ ים־שטערן. דערפאַר מעג דער ים־שטערן רויק עסן די אויסטער, די זשאַבע — די פליג. מיט אַנדערע ווערטער: חברים פון דעםזעלבן מין באַגרעניצן זיך אין זייער פאַרקער מיט דער שיינער האַרמאָנישער פרעס־פאָרם פון דער ליבע, קענען נישט דיזעלבע הערשט אָבער פריי דאָס געוויינלעכע שפּייז־פרעסן; אין דעם לעצטן פאַל קאָן צו קיין קאָנפליקט מיט דער ליבע נישט קומען, ווייל די ליבע קומט אין דעם פאַל בכלל נישט אין באַטראַכט.

אָבער אויך אַזעלכע געזעצן פאַלן נישט מיט אַמאָל אַראָפּ פון הימל. דאָס האָט זיך ערשט מיט גרויס מי נאָך מיהטער צוזאַמענשטויסן נעמוזט אויסקריסטאַליזירן. אין אַ געוויסן זין קאָן מען זאָגן, אַז דאָס „געזעץ“ האָט פאַר אַ גאַנצער רײַ מינים עקזיסטירט נאָר טעאָרעטיש; עס איז בײַ זיי אָפט געקומען צו אויסנאַמען, וועלכע „באַשטעטיקן“, ווי באַקאַנט, „דעם כלל“. נאָך היינט זענען פאַראַן חיות, וועלכע זענען מיט זייערע געוווינהייטן געבליבן ווי פאַרשטיינערט אויף דער גרענעץ פון דעם דאָזיקן געזעץ. עס איז נישטאָ קיין ווונדערלעכערע זאַך ווי די דאָזיקע לעבעדיקע פאַרשטיינערטע איבערבלײַבעכצן. אַנשטאָקאָם אַלטע כינעזער טיף אין דער ערד, לעבעדיקע ברואים, — ברואים וואָס ווילן נישט אָפּשטאַרבן. און דאָך זענען אין דעם דאָזיקן לעבן, אין די עקשנות־

קעמערל־שטאַף. נישט קיין לעבעדיקן, נאָר וואָס געהרגעטן. אַז זי האָט דערגרעבן געוויקסן, איז נאַטירלעך דאָס איינפאַכסטע מיטל צו נעמען געוויקס־שטאָף. זי זויגט, רייסט, צובייסט, פאַרדייעט אַלס איינפאַכע שפּייז די געוויקסן: זי ווערט געוויקס־פרעסער.

אויך איצט איז נאָך תּמיד(?) נאָך אַלץ נישטאָ קיין קאָנפליקט מיט דער ליבע, הגם דער אונטערשייד פון דער געוויקס־מעטאָדע איז אַליין פאַר זיך געוואַלטיק. די חיה פרעסט, כּדי זיך צו דערנערן, געוויקסן, און דערביי געווינט זי זיך זייער אייגן לעבן מיט געוואַלט צו צ ו ש ט ע ר ן. צו דער ליבע „פרעסט" זי אָבער קרובישן חיהשדיקן שטאָף, וועלכער דאַרף אָבער חלילה נישט צושטערט ווערן, נאָר מיט וועלכן עס קומט פאָר אַן אַבסאָלוט־פרידלעכע „לעבעדיקע" צונויפגיסונג. דו זעסט: דער קאָנטראַסט איז שוין געוואַלטיק. אָבער נאָך אַלץ נישט קיין קאָנפליקט!

דער קאָנפליקט קומט ערשט מיט דעם פאָלגנדן מאָמענט.

אַ גרויסע צאָל חיות געווינט זיך אויך יענע אָרגאַנישע טויטע „איינפאַכע שפּייז" נישט צו נעמען פון געוויקס, נאָר פון דער חיה אַליין. חיות הויבן אָן נישט נאָר מיט חיות זיך צו ליבן און צו באַהעפטן, נאָר אויך חיות אויס איינפאַכן הונגער צו כאַפּן, הרגענען און אויפפרעסן אַלס איינפאַכן שפּייז־שטאָף. איצט האָסטו אַזאַ לאַגע: איין חיה זוכט די אַנדערע, כּדי זיך לעבעדיק מיט איר צו פאַראייניקן צו דער העכסטער האַרמאָניע ביי דער אַבסאָלוטער שוינונג פון פרעמדן לעבן; און איין חיה זוכט די אַנדערע, כּדי זי צו הרגענען און אויפנעמען אין זיך אַלס שפּייז־שטאָף — ביי אַבסאָלוטער דיסהאַרמאָניע און צושטערונג פון פרעמדן לעבן.

און ביי דעם דאָזיקן קאָנפליקט איז, ווי דו ווייסט, די חיות־וועלט נישט אונטערגעגאַנגען, נאָר זי האָט זיך, פאַרקערט, אַנטוויקלט ביז צו דער גייסטרייכקייט פון מענטש: אַ סימן, אַז דער דאָזיקער קאָנפליקט האָט איר נישט געשטערט אין דער אַנטוויקלונג. ווייל אין דער חיות־וועלט האָבן זיך דערצו געשאַפן געוויסע גע־וואוינהייטן, ענלעך ווי ביי יענעם געפערלעכן קאָנפליקט פון דער זעלבסטבאַפרוכטיקונג, וועגן וועלכן איך האָב דיר שוין דערציילט.

בריאה. און אַזוי אַרום איז די דאָזיקע געשלעכטלעכע ליבע מיט איר צונויפֿגיסונג באמת געווען אַ מין העכער פּערזאָן.

ה ע כ ע ר פּערזאָן! מיט איין גאַנץ פֿיינעם אונטערשייד. ביים איינפֿאַכן פּערזאָן שלינגט דאָס באַשעפֿעניש איין „טויטע" שפּייז. צי זענען דאָס, לויטן שטייגער פֿון די צמחים, דירעקטע אומאָרגאַנישע, מינעראַלישע שטאָפֿן, וועלכע עס נעמט אין זיך אַריין און אַרבעט איבער. אָדער עס דערהרגעט, לויטן שטייגער פֿון די חיות, שוין פֿאַרהאַנענע לעבעדיקן קערפּער־שטאָף און עסט אים אויף. יעדנפֿאַלס האָט דאָ דער אָרגאַניזם די קראַפֿט דעם טויטן אויפֿגעגעסענעם מאַטעריאַל אין זיך ווידער איבערצואַרבעטן אויף לעבעדיקן בוי־שטאָף. אָבער די דאָזיקע שפּעטערדיקע איבעראַרבעטונג איז שוין אַן אייגנשאַפֿט פֿון אינערלעכן שטאָף־וועקסל. די בריאה אַליין נעמט אין זיך אַריין נאָר „טויטן" שפּייז־שטאָף.

ביי דער געשלעכטלעכער ליבע גיסט זיך אָבער צונויף לעבן מיט לעבן, לעבן פֿרעסט אויף לעבן אַלס אַזעלכעס, אויב דער אויסדרוק (וועלכן איך וויל ווייניקסטנס האַלטן אויף דער גרעניץ פֿון דער בילדלעכקייט) איז ערלויבט. אָדער עס לאָזט זיך פֿון דעם אַנדערן אויספֿרעסן, וואָס ס'איז אין דעם פֿאַל אַלץ־איינס: קיין איינער פֿון די ביידע צדדים ווערט דערביי נישט צושטערט, נאָר ביידע גיסן זיך צונויף צו אַ ר י י כ ע ר לעבן, וואָס נעמט אין זיך פֿון איצט אָן אַריין אַ טאָפּלטע כאַראַקטער־ירושה.

דו זעסט, אַז אויך דאָ האָסטו לאָגיש אַ געוויסע קייט, אָבער אין דערזעלבער צייט אויך דעם קערן פֿון אַ געוויסן קעגנזאַץ. באַטראַכט נאָר די זאַך ווייטער ביז אַרויף אין דער חיות־וועלט. דאָ מוז דער קעגנזאַץ אָננעמען אַ קריטישע שאַרפֿקייט.

דאָס געוויקס נעמט אויף אַלס שפּייז נאָר אומאָרגאַנישע מינעראַל־שטאָפֿן. אַלס „ליבע־שפּייז" אָבער לעבעדיקן קערפּער־שטאָף פֿון אַ קרובישן געוויקס־אינדיווידואום. דאָ איז צווישן ביידע שטאָפֿן פֿאַראַן אַן אונטערשייד, אָבער נישט קיין מעגלעכקייט פֿון אַ קאָנפֿליקט. איצט קומט אָבער אויף אין דער חיות־וועלט יענע אַנדערע מעטאָדע פֿון איינפֿאַכן עסן: די חיה דאַרף האָבן אַלס שפּייז (איך רעד דאָ נישט וועגן אָטעמען און טראַכט איצט נאָר וועגן מאָגן!)

זיידיענע גאַרדינען זעען מיר אויס, ווי אַ יינגע לוסטיקע חברה ליצים, וועלכע וועלן קיינמאָל נישט אַלט.

איצט וואָלט איך געטראַכט פאַרקערט. ווען דער מענטש, וואָס האָט געטראָגן דעם דאָזיקן שאַרבן זאָל אַפילו מיט אַכצנהונדערט יאָר צוריק באמת האָבן געליבט, האָט ער געליבט אַלס מענטש, אַלס קולטור־מענטש. דער שפּין אָבער איז אַן אמתער זקן, זיין ליבע איז גרייז־גרוי, ווי איבערגעטראָגן פון אַ פרעמדן פּלאַנעט. אַן אור־אַלטער פּלאַנטער שמעקט אין איר, וועלכן ער קאָן שוין מער נישט בייקומען.

מיט דעם ליבע־לעבן פון דעם שפּין, וואָס ציט זיך צוזאַמען מיט דעם דאָזיקן שפּין אפשר ביז צו דער שטיינקוילן־צייט, איז פאַרבונדן אַ נאָך נישט רעכט געלעזט פּראָבלעם, — אַ פּראָבלעם, וואָס באַרירט דעם תוך פון יעדער ליבע. דאָס פּראָבלעם פון דעם אונטערשייד צווישן פרעסן און ליבן.

דערמאָן זיך אַ ווײַלע אָן עפּעס פון פריער. אָן דעם קאַרליק־מעשהלע. דו דערמאָנסט זיך, ווי אַזוי די ליבע האָט זיך בכלל אָנגעהויבן. פרעסן האָבן שוין די אור־קעמערלעך געדאַרפט. זיי האָבן דערמיט צוריקגעשטעלט דאָס פאַרברויכטע, מעגלעך געמאַכט דעם שטאָף־וועקסל, די דערהאַלטונג פון קערפּער. אחוץ דער איינפאַכער דערהאַלטונג פון אַלטן קערפּער־באַשטאַנד האָט דאָס פרעסן נאָך געגעבן אַ פּאָזיטיוון צוגאָב: דער קערפּער איז געוואַקסן. און דאָס דאָזיקע וואַקסן האָט ווידער געבראַכט צו דער צושפּאַלטונג פון קערפּער אויף צוויי טייל: צו דער איינפאַכסטער פאָרם פון דער פרוכפּערונג.

אין דעם דאָזיקן זין זאָגט מען, אַז דאָס פרעסן איז געווען אַן אור־באַדינג פון דער ליבע; נישט קיין סענטימענט, נאָר אַ ריינע לאָגישע פאָראויסזעצונג.

דערנאָך איז אָבער געקומען די געשלעכטלעכע ליבע. מיט איר צונויפגיסונג פון לעבן מיט לעבן. קעמערל מיט קעמערל. אייער־קעמערל מיט זוימען־קעמערל. קערן מיט קערן. כראָמאָזאָמען מיט כראָמאָזאָמען. ירושה מיט ירושה. און פון דער דאָזיקער צונויפגיסונג איז אויסגעוואַקסן אַ נייע בריאה. אַ רייכערע, פילזייטיקערע

„אָ, גרויסער וועלט־גייסט, וואָס האָסטו געטאָן?
אַזוי גלייך צו בויען און ווילד צו פֿאַרקרומען
אין דיין גרויסן קעניגרייך
ווערט אַלץ פֿאַרפּלאָנטערט און פֿאַרדרייט
ווי נאָר ס'הערט אויף דער מענטש
צו טראַכטן און צו ליבן".

פֿון ווישערס „אויך איינער".

אין מיין פֿאָטערס הויז, ביים שיינעם ריין איז אויף אַן אַלטן פֿאַרשטויבטן ביכער־שאַנק אין אַ האַלב־פֿאַרטעמטעם הויז־ווינקל געשטאַנען אַן אַלטער געלער מענטשלעכער שאַרבן.

ער איז מיט אַ לאַנגער צייט צוריק געפֿונען געוואָרן אין דער נאָענט פֿון די רוימישע טעראַסן, און ווער סע האָט געהאַט געליבן, האָט אין אים געזען אַ שאַרבן פֿון אַ רוימער. גאַנצע דורות לעבנס־לוסטיקע ריטער־מיידלעך האָבן מורא געהאַט זיך צו אים צוצו־רירן צו ריטער. און אַזוי איז ער געוואָרן אַ פֿרייע מדינה פֿאַר אייך אַזאַ לאַנגער דורות־קיום פֿון גרויע אַכט־פֿיסיקע ברואים, וועל־כע זענען אין אים אַריינגעקראָכן פֿון פֿינצטערן ווינקל און האָבן זיך דאָרט אויפֿגעבויט זייערע נעסטער. די אַלטע אויסגעבלאַנקעטע אויגן־לעכער האָבן זיי פֿאַרצויגן מיט נייע, צאַרטע, מאָט־ווייכע גאַרדינען, און אונטער זיי האָבן זיי אויפֿגעשטעלט זייער חתונה־בעט און קינדער־וויגל.

ווען איך טראַכט וועגן שפּינען, האָב איך תמיד דאָס דאָזיקע פֿרייע שפּין־גאַסטהויז „אונטערן טויטן שאַרבן" ווידער פֿאַר די אויגן. איך בין אַ קינד און ווייס נאָך גאָרנישט וועגן ליבע. נישט וועגן דער ליבע פֿון מענטשן און נישט וועגן דער ליבע פֿון שפּי־נען. נאָר דער שאַרבן זעט מיר אויס צו זיין אור־אַלט און די קליי־נע אַרומווימלענדיקע אַכט־פֿיסיקע הינטער זייערע שטויביק־גרויע

ערשט אין ווינטער פון איר פערטן לעבנס־יאָר שטאַרבט ענד־ליך אָפּ אויף די וואָרצל־מוטער און פאַלט אַוועק פון איר. גראָב אין ים אַריין. אַ שיין שטיק לעבן פון אַ חיה, וואָס?

גונוס אַ פּאַראַשירטע. טייל מינים הערן נישט אויף אויך נאָכדעם, ווי דער קאַרליק־מאַן האָט זיך צו זיי צוגעקלעפּט, ווייטער צו פּראָדוצירן אי אייער, אי זוימען, און זיי לאָזן נאָר דעם פרעמדן מאַן אַרייַנוואַרפן דורך דער דאַך־עפענונג פון זייער האַרטן קער־פּער־דאַך פון צייט צו צייט אַביסל פרעמדן זוימען און אַזוי אַרום ווייניקסטנס שטאַרק פאַרקלענערן די געפאַר פון דער זעלבסט־באַפרוכטיקונג.

אין דעם פאַל רופט מען דעם קלייַנעם „ער" מיט דאַרווינס נאָמען „דערגאַנצונגס־ אָדער קאָמפּלעמענטער־ער".

אַנדערע מינים דערפילן די הילף, וואָס קומט זיי פון דרויסן, און שטעלן אָפּ זייער געשלעכטלעכע פּראָדוקציע אויף דער העלפט, ד. ה. זיי הערן אויף צו פּראָדוצירן זוימען. אַלע אייער ווערן דאַן באַפרוכטיקט דורך די פרעמדע קאַרליקעס. און אַזוי ווי דער אומ־באַנוצטער זוימען־אַפּאַראַט ווערט באַלד איינגאַנצן איינגעטרוקנט, ווערט פון אַנדרוגינוס אַן אייגנטלעכע „זי": אַ ריזיק ווייב, וואָס שטייט אויפן קאָפּ, און טראָגט אויף זיך אירע מענער, ווי לייז.

אַזוי קומט אויך פאָר די זאַך ביים ווייבלעכן וואָרצל־קרעבס.

ביי דער עפענונג פון יענעם רויטן פראַנקפורטער ווורשט זעצן זיך אַוועק פון דריי ביז זעקס אַנגעקומענע קאַרליק־מענערלעך און באַפרוכטיקן אים זיינע אייער אין סוף פון צווייטן יאָר פון זיין אינטערעסאַנטן לעבנסוועג.

פון די דאָזיקע אייער קומט אַרויס (און דאָ האָבן מיר ווידער אַ גאַנץ וווּנדערלעכע ערשיינונג) קודם כל אַ דור יונגע, וועלכע אַנטוויקלען זיך אויסשליסלעך אַלס ווייבלעכע וואָרצל־קרעבסן. אין פרילינג און זומער פון נאָנטסטן יאָר ווערט ווידער געלייגט אַביסל אייער, פון וועלכע מען ווייסט נישט אויף זיכער, צי זענען זיי בכלל באַפרוכטיקט אָדער נישט. און פון די דאָזיקע שפּעטערדיקע אייער קומען אַרויס אויסשליסלעך די פרייע קאַרליק־מענערלעך... אַ געהיימניספולע ערשיינונג, די סיבות פון וועלכער זיינען נאָך ביזן היינטיקן טאָג נישט אויפגעקלערט. איך וועל דיר דערצו ווייטער אונטן, ביי די בינען, נאָך עפּעס צוגעבן.

זיסט די בעסטע לעבנס־צייט אויפן קאָפּ. אָבער זייער ליבע־לעבן איז דאָס ווונדערלעכסטע, וואָס זיי פאַרמאָגן אין זיך. מען וואָלט עס קוים געקענט גלויבן, ווען ניט אַזאַ פּראַקטיקער באַאָבאַכטער, ווי דער אַלטער דאַרווין וואָלט דאָ די גאַנצע זאַך טאַקע געפאָרשט.

אין אַלגעמיין זענען די וואַנסע־קרעבסן, ווי דו האָסט עס געזען ווייניקסטנס אין אַקוואַריום ביים וואַרצל־קרעבס, אַנדראָגינוסן אָדער הערמאַפראָדיטן. דו קאָנסט מיינען, אַז ביי די דאָזיקע צוגעוואַקסענע ברואים, ווי צום ביישפּיל ביי יענע „גאַנז־טושעלן", הערשט אַנשטאָט אַ באַהעפטונגס־פּראָצעס יענע מעטאָדע פון די אויסטערן: די זוימען־חיהלעך און די אייער ווערן איינע נאָך די אַנדערע אַרויסגעלאָזן אין וואַסער און זיי געפינען זיך אין פרייען וואַסער אָדער אונטער די אויפגעפּראַלטע שאָלן. עס איז אָבער קלאָר, אַז די דאָזיקע מעטאָדע וואָלט פאַר זיי ניט געטויגט. עס וואָלט ניט געווען קיין געהעריק באַוואָרעניש קעגן דער זעלבסט־באַפרוכטיקונג. און אַזוי האָט זיך איינגעשטעלט אַזאַ הערלעכער פּראַקטישער סיסטעם.

ביי אַ גאַנצער ריי וואַנסע־קרעבסן עקזיסטירן צוזאַמען מיט די טאָפּלט־געשלעכטלעכע אַנדראָגינוסן נאָך באַזונדערע מענלעכע, וועלכע פּראָדוצירן נאָר זוימען. די דאָזיקע מענלעכע קרעבסן זענען (גלייך צו יענע באַרימטע באָנעליאַוס) זייער קליין, אַזוי אַז זיי קאָנען זיך באַזעצן אַלס פּאַראַזיטן אויף זייערע ווייבער, די אַנדראָגינוסן. אָבער די אַנדראָגינוס־חיה אַליין איז אויך ניט גרויס, איז די מענלעכע ברואה ניט מער ווי מיקראָסקאָפּיש. לויט זייער געבוי באַשטייען זיי מערסטנטייל נאָר פון אַ זעלבסטשטענדיק־לעבעדיקן מענלעכן געשלעכטלעכן אַפּאַראַט: זיי זענען מענלעכע ליבע־ברואים אין דער פולסטער באַדייטונג פון דעם וואָרט. ניט נאָר איינע, נאָר אָפט צוויי און נאָך מער אַזעלכע קאַרליק־מענער קלאַמערן זיך צו יעדן איין גרויסן הערמאַפראָדיטישן אינדיווידואום, און זאָרגן זיך דערפאַר, אָפּצוהיטן זייער באַלעבאָס פון דער געפאַר פון דער זעלבסטבאַפרוכטיקונג.

ביי פאַרשיידענע מינים איז די אויפפירונג פון דעם אַנדראָ־

שטענדיקע האַנדלונג בלײַבט דעם דאָזיקן גאַסט, פּונקט ווי די זאַך באַגרויסערים, נאָך איבעריק צו טון: צו ליבן.

דאָס קאָן ער אָבער נישט טאָן זיצנדיק אין קראַב. אמת, ער האָט געשלעכטלעכע טײלן, און אין אָנהויב אַפּילו אָנצײכענונגען פֿון בײדע: מענלעכע און ווײַבלעכע. אָבער דאָ גערעכנט דאָך דאָס אַלטע שטרענגע געזעץ: נישט באַפֿרוכטיקן זיך אַליין. און באמת פֿאַרשווינדט בײַ אים דער מענלעכער אָרגאַן נאָך לאַנג, אײדער ער קאָן אים אָנהייבן צו געברויכן, און ווען ער ווערט אינגאַנצן רײַף צו דער ליבע פֿילט ער זיך נאָר אַלס ווײַב. וואָס זאָל ער טון? ער שטופּט זיך ווידער אַרויס און קריכט אַרום מיט דעם גרעסטן טייל פֿון זײַן פֿאַרמלאָזן קערפּער פֿון קראַב. נאָך די „זיווג־צײַט" בלײַבט אינעווייניק אין קראַב. און ס׳קריכט אַרויס דער קאָמישער הייטער פֿראַנקפֿורטער וואָרשט אַליין. ער האָט זײַנע אײַערשטאָקן און זײַן ווײַבלעכע געשלעכטלעכע עפֿענונג.

אָבער ס׳אַנטשטייט אַ נײַע פֿראַגע. ווי זאָל ער נעמען אַ מאַן? איך האָב דיר ביז איצט בכיוון נישט דערציילט פֿון קיין מענלעכן וואָרצל־קרעבס. ווען דו זאָלסט זיך אים פֿאָרשטעלן אַזוי צוגעקלעפּט צום הינטערטייל פֿון אַ קראַב, וואָלט געמוזט אַנטשטיין אַן אמתע דאָקטער־פֿראַגע: ווי זאָל איצט איין פּאַראַזיט צוקומען צום אַנדערן, כּדי דורכצופֿירן די באַהעפֿטונג. יאָ, צוויי קראַבן וואָלטן פֿריער געמוזט זיך צונויפֿקומען, כּדי זיך צו ליבן, און בשעת די צוויי גרויסע וואָלטן אויסגעפֿירט זייער ליבע־אַקט, וואָלטן די צוגעקלעפּטע קליינע געקאָנט אַרײַנכאַפּן זייער פּראָגראַם. דאָס איז אַ גוטער פּלאַן — אָבער עס איז דערבײַ פֿאַראַן נאָך אַן אומגליק. דער קראַב, וועלכן ס׳באַפֿאַלט דער וואָרצל־קרעבס, שטאַרבט נישט אָפּ, ווי געזאָגט, אָבער ער ווערט אַזוי אָפּגעשוואַכט, אַז ער נעמט זיך מער נישט צו ליבע. און אַזוי וואָלט די זאַך געווען ענדגילטיק פֿאַרפֿאַלן, ווען עס זאָל נישט אונטערקומען אַ באַזונדערע הילף, — אַ הילף, וואָס קאָן נאָר ווידער אַנטשטיין פֿון דער גאַנצער ווילדקייט פֿון דעם דאָזיקן וואָרצל־קרעבס־לעבן.

די וואָנצ־פֿיסיקע צוזאַמען מיט זייער פֿוילסטן ברודער, דעם וואָרצל־קרעבס, זענען אַ מעשה־פֿאָלק, וואָס שטייט נישט אומ־

מין פֿון פֿויגל־אייער, פֿון וועלכע ס'אַנטשטייען דורך אַ מין אור־געבוירונג די רויטע צפֿון־גענז. די ניכטערע פֿאָרשונג האָט ענדלעך געפֿאַקט אין דער סודותדיקער בריאה דעם קרעבס, און נאָר דער נאָמען „נאַנט־מושל" איז דעם מין נאָך געבליבן.

אַן איינצלנער פֿאַל פֿון די דאָזיקע וואַנסע־פֿיסיקע קרעבסן איז אויך אונזער וואָרצל־קרעבס. אויך ער טראָגט זיך פֿריער אַרום אַלס אַ גשווינלעך קרעבס־שלייערל אין דעם פֿרייען וואַסער. אָבער מיטאַמאָל קומט אויך אויף אים אַ צייט, ווען ער דאַרף זיך שטעלן אויפֿן קאָפּ. אָבער אַנשטאָט דעם שיף־ברעט אָדער דער דיקער פעל פֿון אַן אַלטן וואַלפֿיש, וואָס איז נישט פֿיל איידעלער פֿון האָלץ, זוכט ער זיך אויס עפּעס נענטערס: דעם קראַב. ער וויל נישט נאָר זיך צוקלעפּן. אַנשטאָט זיך צוצוקלעפּן מיט צעמענט, קריכט ער אַרונטער דעם קראַב אונטערן עק (ער קלויבט זיך דערצו אויס נאָך אַ גאַנץ יונגען) און שטעלט זיך מיט אים אין אַן אומגעהויער־ענגער פֿאַרבינדונג.

ער רוקט אַריין אין קראַב אַ מין הוילן טאַש, אין וועלכן ער הייבט זיך שפּעטער אָן אַליין אַריינצורוקן, אַרויסקריכנדיק פֿון זיין שלייערל־הויט.

שטעל דיר פֿאָר אַ מענטש, וואָס קלעפּט זיך צו צום צווייטן מיט אַ הייסן קוש, קריכט דאַן אַרויס פֿון זיין אייגענער הויט און רוקט זיך אַריין יענעם אין מויל אַריין און פֿאַרשווינדט דאָרט אינעווייניק. עס איז זיך נישט אַזוי לייכט פֿאָרצושטעלן. אָבער פּרוּוו נאָר מיט גוטן ווילן.

אַריינגעקומען אינעווייניק, לאָזט אונזער קליינע שלעכטע וואָרצל־בריאה פֿון זיך אַרויס יענע „צוגן", וועגן וועלכע מיר האָבן דערציילט, אַז זי „פֿלעכט אַרום" די געדערים פֿון זיין אומפֿריי־וויליקן באַלעבאָס און הייבט זיך אָן זאַטגלאָז צו זויגן. כמעט צוויי יאָר לעבט ער זיך אַזוי. קיין אייגענע אָרגאַנען דאַרף ער דאַביי נישט האָבן. דער קראַב, וועלכער יאָגט זיך נאָך זיין רויב, פֿרעסט, פֿאַרדייעט און שאַפֿט זיך זיין לעבנס־זאַפֿט, טוט דאָס אַלץ בלייבי־צייטיק אויך פֿאַר זיין גאַסט. און נאָר איין איינציקע זעלבסט־

גלייך דערקלערן, פאַרוואָס מען האַלט אים נאָך, נישט קוקנדיק אויף זיין ווערשטער און וואָרצל־סטאַדיום, פאַר אַן אמתן קרעבס.

דער וואָרצל־קרעבס געהערט צו אַ גרופּע קרעבס־חיות, וועל־ כע מען רופט אַן פילער־פיסיקע.

אין זייער יוגנט קאָן מען זיי קוים אונטערשיידן פון אַנדערע יונגע קרעבסלעך. לוסטיק שווימען זיי אַרום אין פרייען ים. מען זעט אפילו אָן, אַז זיי זענען נאָך נישט פאַרטיק, אַז זיי זענען נאָך אַ מין שלייערל, אָבער אַלץ לאָזט גלויבן, אַז פון דעם דאָזיקן שלייערל וואַקסט אַן אמתער קרעבס. אין איין שיינעם טאָג גע־ שעט אָבער מיט די דאָזיקע שלייערלעך עפּעס אַ משונהדיקע זאַך.

דער יונגער, ביז איצט אַזוי לעבעדיק־באַוועגלעכער וואַנדער־ פיסלדיקער קרעבס געפינט אַן אָרט, וואָס געפעלט אים: מיטאַמאָל טוט ער זיך אַ שמעל אויפן קאָפּ, לאָזט אַרויס פון אַ באַזונדערן חדיוול בײַ די קאָפּ־פילער, וואָס ווערט גערופן צעמענט־דריזן, אַ מין פעסטן קיט, מיט וועלכן ער קלעבט זיך צו אין בוכשטעבלעכן זין פון דעם וואָרט, כדי אויף ווייטער שוין צו בלייבן ווי אַ גע־ וויקס אויף דעם אויסגעוויילטן אָרט. מערסטנטיילס איז דאָס דאָ־ זיקע אָרט אַ שטיק האָלץ אָדער אַ קאָראַל אָדער גאָר די דיקע הויט פון דעם לעבעדיקן וואַלפיש. אין פיל פאַלן זעט דער צוגע־ קלעפּטער קרעבס אויס ווי אַן אַרויסגעוואַקסענע בלומען־קנאָספּע, פון וועמענס עפענונג שטעקן אַרויס די קרומע קרעבס־פיס, ווי די שטויב־געפעסן פון אַ בלום, וואָס לאָזט זיך פאַנאַנדער.

מען האָט זיך גוט געדאַרפט ברעכן דעם קאָפּ, איידער מען האָט אין דער דאָזיקער צוגעוואַקסענער בריאה דערקענט דעם קרעבס.

מען האָט שוין לאַנג גוט געקאָנט די בריאה, נישט האָבנדיק קיין באַגריף, וואָס דאָס איז אַזוינס. אין דער נאַטורער זאָאָלאָגיע פון פאָלק האָט זיך, איין גאָט ווייסט ווי אַזוי, פעסט איינגע־ וואָרצלט די מיינונג, אַז די דאָזיקע געהיימניספולע קנאָספּן, וועל־ כע מען פלעגט זען אין גאַנצע בוקעטן אַרומהענגען פון אַרויס־ געוואָרפענע צעשלאָגענע שיף־ברעטער, זענען אַ געהיימניספולער

פון איין זייט פון ווורשט בוישרס זיך אריין אין קערפּער פון קראַב אַ פּאַראַזיטישע צעטייל־בלעכטע, אינגאַנצן ווי אַ וואָרצל פון אַ גשמיותדיקע. דער וואָרצל שפּינט זיך טיף אריין אין בויך פון קראַב, פלעכט ארום די גדערים און די לעבער, און עס קאָן אַנדערש נישט זיין: ער איגט פון די דאָזיקע אָרגאַנען, טרינקט דעם שפּייז־זאַפט פון קראַב, פּונקט ווי מיר האָבן דאָס געזען ביים באַנד־וואָרים. דער קראַב ווערט דערפון נאַטירלעך אין זיין דערנערונג באַעולהט, אָבער דער נעפּערלעכער וואָרצל, וואָס שטעקט ביי אים אין דער לעבער ווי דער שלאַבל פון פּראָמעטעאוס־אָדלער, באַדראָט נישט זיין לעבן.

דער ווורשם און דער זוויג־וואָרצל — דאָס אַלץ צוזאַמען איז דער וואָרצל־קרעבס.

אַ קרעבס, פּונקט ווי דער קראַב. בלויז וואָס דער ערשטער פירט אויפן לעצטן אַ פּאַראַזיט־לעבן. שטעל דיר פאָר אַ מענטש, אויף וועמענס קערפּער סיהאָט זיך אָנגעהאָנגען און פּעסט אריינגעגעבן מיט די ציין אַן אַנדער גאַנץ קליין מענטשעלע. עס האָט דורכגעביסן דעם מענטשנס בויך און אריינגעשטעקט אהין אַ לאַנגע צונג, מיט וועלכער סיהאָט ארומגענומען דעם מענטשנס געדערים און ציט פון זיי ארויס דאָס ריינע שפּייז־בלוט. קיין אייגענעם מאָגן און געדערים און בכלל קיין אייגענע עס־פאַבריק דאַרף דאָס פּאַראַזיט־מענטשעלע נישט האָבן און האָט עס טאַקע נישט. נישט מער ווי אַ געשלעבטלעכן אַפּאַראַט האָט עס אין זיין זאַקאַרטיקן לײדיקן קערפּער.

אין דעם בילד האָב איך דיר דערציילט וועגן אַ „צונג". אין אמתן איז דער העסלעכער וואָרצל, וועלכן דער וואָרצל־קרעבס (אָדער די סאַקולינאַ, ווי ער הייסט אויף לאַטיין) האָט אריינגערוקט ווי אַן אומזיסטן שפּייז־ציער אין אָרימען קראַב, נישט דער צונג נאָר דער דערנערונגס־קאַנאַל פון דער סאַקולינאַ. די אייגעלע סאַקולינאַ האָט נאָר נישט קיין צונג, פּונקט ווי זי האָט נישט קיין אמתן מאָגן און קיין מויל. כדי צו פאַרשטיין, ווי אזוי דער וואָרצל־קרעבס אַנטשטייט, דאַרף מען באַטראַכטן, צו וואָס פאַר אַן עטלעכן קרעבס־געשלעכט ער געהערט, און דאָס וועט איך

אַ וועלט, וווּ די געהירן הויבן אָן צו ווערן באַזונדער מעכטיק, ערטראַכטן אויך זייער פיל נייע אינטערעסאַנטע ליבע־גע־שיכטעס.

דאָס ליבע־לעבן פון דעם קרעבס קאָן איך דיר צום בעסטן שילדערן ביי אַ בריאה, וואָס איז אויף אַ נשוויסער שטופע פון איר עקזיסטענץ אינגאַנצן ליבע. אמת, אין אַ פאָרם, וועלכע וועט מסתמא נישט יעדן צוטרעפן צום געשמאַק.

דאָס איז דער וואָרצל־קרעבס.

דער דאָזיקער וואָרצל־קרעבס געהערט צו די חיות, וועלכע איך קאָן דיר נישט אַזוי פשוט באַשרייבן; דו מוזט זיך אין אים אַביסל „אַריינטראַכטן".

שטעל דיר פאָר קודם כל אַ מין רויטן פראַנקפורטער ווורשט, אָן גלידער, בלויז מיט איין עפענונג. אינעווייניק געפינסטו נישט קיין געדערים, קיין הארץ, נאָר בלויז אייער־שטאָקן. די עפענונג איז דער ווייבלעכער געשלעכטלעכער קאַנאַל.

דער דאָזיקער משונהדיקער ווורשט שווימט נישט אַרום פריי אין ים. כדי אים צו כאַפּן, מוזטו פריער פאַנגען געוויסע קרעבסן פון באַקאַנטסטן מין, צ. ב. די געוויינלעכע ברעג־קראַבן ביים באַל־טישן ים. ביי אַ טייל פון די דאָזיקע קראַבן געפינסטו אונזערע פראַנקפורטער ווורשטן באַהאַלטן אונטן אויפן בויך נעבן דעם קורצן עק (ביים קרעבס איז דאָס, וואָס מען רופט געוויינלעך אָן „עק" אייגנטלעך נאָך דאָס אונטערלייב). עס זעט אויס, ווי ביים קראַב וואָלט דאָ אַרויסגעוואַקסן אַ באַזונדערער ווייבלעכער גע־שלעכטלעכער אָרגאַן פון קערפּער. אָבער דער קראַב האָט באמת זיין אייגענעם געשלעכטלעכן אַפּאַראַט, און תמיד נאָר איין איינ־ציקן מענלעכן אָדער ווייבלעכן טיפּ אינעווייניק אין אייגענעם קערפּער. דער ווורשט, וואָס הענגט אים נאָך, איז דעריבער אַ פרעמדע זאַך.

מיר קוקן זיך אַזוי צו צום אַראָפּהענגענדיקן ווורשט, און מיר דערזעען עפּעס העסלעכעס.

און נאָך איין זאַך קומט דאָ צו, וועלכע מיר וועלן פון איצט אָן נישט נאָר ביים קרעבס, נאָר ביי אַלע חיות, לויט דעם ווי מיר הייבן זיך אויף אַלץ העכער: דאָס זענען די איבערלעבטע אָפּ־דריקן פון די ליבע־איבערלעבונגען, וועלכע מיר האָבן שוין געזען ביים שלימאַק און טינטענפיש, און וועלכע מען רופט געוויינלעך „גייסטיקע“. אַ קרעבס, אָדער גאָר אַ מוראַשקע איז אַ גאַנץ אַנדערש באַוועגלעכע בריאה, ווי אַ פּיאַווקע אָדער אַ באַנדוואָרים. די ליבע ווערט דאָ — אויב מיר זאָלן געברויכן אַ מער רעאַליס־טיש וואָרט — אַלץ מער און מער אַ ג ע ה י ר ן ־ ע נ י ן.

ווען מען זאָגט וועגן מענטש, אַז געהירן און געשלעכטלעך לעבן שליסן זיך קעגנזייטיק אויס, אַז די ליבע מאַכט נאַריש און איז אַ שכרות, וואָס נעמט צו ביים מענטש די בעסטע פעאי־קייטן, — איז דאָס אפשר צוגעפּאַסט נאָר צום מענטש, אין וועלכן די באַוווּסטזיניקע באַהערשונג פון דער נאַטור און דער נאַטיר־לעכער דראַנג פירן שוין זייט אַ פּאָר טויזנט יאָר אַ מין קאַמף; און אַפילו צום מענטש איז עס צוגעפּאַסט נאָר איינזייטיק און האַלב.

ביז דער גאַנצער אַנטוויקלונג פון דער חיות־וועלט זעסטו אָבער, ווי די געהירן און דער געשלעכטלעכער אַפּאַראַט זענען ענג צונויפגעבונדן און געפינען זיך אין אַ העכסט פרוכטבאַרער צוזאַמענאַרבעט. גראָד די ליבע דאַרף אין דער ערשטער ריי האָבן די געהירן, און, פאַרקערט, איז אויך קיין ספק נישט, אַז וואָס באַוועגלעכער, וואָס שטאַרקער און „איינגעאָרדנטער“ עס איז דאָס ליבע־לעבן מיט אַלעם, וואָס איז דערמיט פאַרבונדן (די זאָרג פאַר די יונגע א. אז. וו.), אַלץ בעסער בילדן זיך אויס ביי דער חיה די געהירן, אַלס איינהייטלעכער אָנפירנדיקער צענטער פאַר די דאָזיקע אַלע האַנדלונגען, אַלס העכסטע אָנפירונג, וועלכע רעאַגירט יעדעס מאָל ווי עס איז נ י י ט י ק אויף די איבערלעבטע פאַרענ־דערונגען.

געהירן־חיות זענען אויך פיל פייערדיקע ליבע־חיות; דאָס איז אַן אייזערנער געזעץ.

און דעריבער קאָנען מיר איצט, ווען מיר גייען אַריין אין

איך רעכן, אַז דו קאָנסט פיר מינים קרעבסן און ווייסט זיי אונטערצושיידן איינעם פון אַנדערן. דעם טייך־קרעבס, ד. ה. דעם „קרעבס" פשוט, וועלכער איז אונזער רויטער טיש־העלד אין די חדשים אָן אַ „ר" (פון מאַי ביז אויגוסט). דעם אָמאַר, וועלכער איז אייגנטלעך נאָר אַ שטאַרק פאַרגרעסערטער טייך־קרעבס פון ים. די גאַרנעל, גראַנאַט, אָדער אַזוי גערופענער „קראַב", די שיינע, כמעט דורכזיכטיקע קרעבס־עלפע, וועלכע גיט דעם פיינשמעקער אַזאַ גוטן ביסן. און ענדלעך דעם רונדן טאַשן־קרעבס, דעם אייגנטלעכן קראַב, וועלכער באַלעבט אַלע ים־ברעגעס און ווערט געגעסן נאָר דורכן פאָלק, בשעת אין די דעליקאַטעס־געשעפטן פעלט ער אינגאַנצן.

פיר מינים. די וויסנשאַפט ציילט אָן אַזעלכע מינים אַן ערך אַכט טויזנט. און אַלע לעבן, אָדער האָבן (אויב זיי זענען שוין היינט אויסגעשטאָרבן) אַמאָל אין פאַרצייטישע קוואַלן און ים־בוכטעס געלעבט...

די גרונט־מעלאָדיע פון דער קרעבס־ליבע, ווי בכלל פון דער גאַנצער ליבע פון גלידערפיסיקע ביז צום העכסטן אינסעקט, איז, נאַטירלעך, די זעלבע, וועלכע מיר האָבן אַלעמאָל ווידער און ווידער באַגעגנט. צוויי געשלעכטלעכע חיות: „ער" און „זי". דער „ער" האָט זוימען־אַפּאַראַטן, אין וועלכע ס׳ווערן פּראָדוצירט מענלעכע זוימען־חיהלעך (זוימען־קעמערלעך). די „זי" האָט אַן אייערשטאָק, וווּ עס אַנטשטייען די אייער־קעמערלעך. די באַהעפטונג ברענגט צונויף די זוימען און די אייער, און פון דעם באַפרוכטיקטן איי קומט אַרויס אַ נייע חיה. דער שאַבלאָן איז ווידער דערזעלבער איינפאַכער, אָן אייביקער לייט־מאָטיוו, פאַר וועלכן מיר האָבן שוין איינמאָל מורא געהאַט, אַז ער ווערט לאַנגווייליק.

אָבער די נאַטור שאַפט פון דער דאָזיקער איינפאַכער טעמע אַלעמאָל נייע און נייע איבעראַשנדע ווענדער. אַכט טויזנט מינים. ווען מען זאָל קאָנען ביי זיי אַלע באַטראַכטן די [illegible] ליבעס־[illegible] פון זייער לעבן, די פרוכפּערונג: עס וואָלט זיכער געווען נישט טויזנט און איינס, נאָר אַכט טויזנט מעשׂהלעך, אַזעלכע שפּאַנענדיקע, אַז קיין שום סולטאַן וואָלט ביי זיי נישט געקאָנט איינשלאָפן.

אינעווייניק, ווי מיט ציין, נאָכאַמאָל די איינגעשלונגענע שפּייז.

אַזוי ווי אינסעקטן, שפּין, סקאָרפּיאָן, אַסטל און קרעבס ווערן אין אַלגעמיינעם געבוי פון קערפּער צווישן זיך זייער ענלעך, האָט מען זיי אין סיסטעם פון די חיות פאַראייניקט אַלס שטאַם אָדער קרייז פון די ג ל י ד פ י ס י ק ע, פונקט ווי מען האָט די זויג־חיות, פויגל, שרצים און פיש פאַראייניקט צווישן זיך אַלס חוט־השדרהדיקע.

דו טאָרסט דיר אָבער אויך דאָ די זאַך נישט פאָרשטעלן אַזוי, אַז געשיכטלעך האָבן זיך אַלע הויפּט־גרופּן פון שטאַם פּשוט איינע פון דער אַנדערער אַנטוויקלט. די גאַנצע גרופּע פון די גליד־ערפיסיקע שטאַמט אויך אָפּ מסתמא פון די ווערים: יענע העכסטע ווערים־גרופּע, די רינגל־ווערים, צו וועלכע געהערן דער רעגנ־ווערים און די פּיאַווקע, שטייט צו זיי נאָך היינט אַזוי נאָענט, אַז זיי זענען דורך איניקע פאָרשער פאַראייניקט געוואָרן צוזאַמען מיט די גלידערפיסיקע אין איין גרופּע (ג ל י ד ־ ח י ו ת). פון אַזעלכע ווערים האָבן זיך, ווייזט אויס, שוין אין די עלטסטע צייטן קודם כל אַנטוויקלט די קרעבסן. דאָ האָבן זיך אומאָפּהענגיק דערפון פון זיי אַנטוויקלט די אַסטלען, וועלכע האָבן אין זיך נאָך אויסערליך עפּעס [illegible] ווערים־ענלעכס. אַ דירעקטע, זייער לערנרייכע איבערגאַנגס־פאָרם פון ווערים צו דער אַסטל לעבט נאָך איצט אין די הייסע לענדער: דער אַזוי גערופענער פּ ע ר י פּ אַ ־ ט ו ס.

פון די אַסטלען האָבן זיך געקאָנט ווייטער, מינדעסטנס אין צוויי אומאָפּהענגיקע רייען, אַנטוויקלען פון איין זייט די סקאָר־פּיאָנען און שפּינען און פון דער צווייטער זייט די איינגעטלעכע אינסעקטן. אינגאַנצן קלאָר איז אָבער די זאַך בשום אופן נישט.

דאָס אַלץ נעם דיר מיט אַלס גאָר גרויסן אַריאַדנע־פאָדים אין לאַבירינט פון די ווילדע חיות־פאָרמען, וועלכן דו דאַרפסט איצט ווידער אויף דיין ליבעדיקן דורכוואַנדערן. מיר הייבן אָן פון אונטן: ביים קרעבס.

וויטער מיט דעם ס ק אָ ר פּ י אָ ן, וועלכער איז גענוג באַקאַנט. און ענדלעך אומגעפער אויך מיט איינעם פון די גרעסטע הומאָ־ריסטן צווישן די חיות, דעם ק ר ע ב ס.

דער קרעבס געהערט צו די באַשעפענישן, וועגן וועלכע דער פּראָסטאַן ווייסט געוויינלעך נישט, צו וועלכן מין און זאָאָלאָגישן סיסטעם זיי צו פאַררעכענען. און ער איז אויך אין פיל הינזיכטן אַזאַ אייגנאַרטיקער לץ, אַז עס איז אים גאַנץ שווער צו פאַר־רעכענען צו וועלכן ס׳איז מין. פון דער צווייטער זייט איז אָבער באַקאַנט, אַז אויך דער קרעבס האָט אין נאָרמאַלן צושטאַנד די וויכטיקסטע סימנים פון אינסעקט, שפּין, סקאָרפּיאָן און אַסל. זיין כלומרשט אויסשליסלעך לעבן אין וואַסער (קודם כל אין ים, וווּהין ס׳דערוועגט זיך נישט אַריינצולאָזן כמעט קיין איין אינ־סעקט) פאַרלירט די באַדייטונג, ווען דו ווערסט געוואָר, אַז קרעבס־חיות לעבן נישט נאָר אין דיין גאָרטן־קוואַל, נאָר אויך הינטער די פּעסער און קאַסטנס פון דיין פייכטן קעלער. דאָ באַהאַלט זיך אַן אַלטער ליבער הויזפריינט, אַ באַשיידן־גרויער און אַן באַוווּנ־דערער נייגונג זיך צו באַקענען מיט דיר ביים ליכט־שיין: די ק ע־ל ע ר ־ ח י ה אָדער דער ק ע ל ע ר ־ א י י ז ל. דאָס איז נישט עפּעס אַנדערש, ווי אַ קעלער־קרעבס, וואָס איז פאַרבלאָנדזשעט גע־וואָרן אויף דער יבשה און מוז נעבעך אָטעמען מיט לופט, — אַ בריאה, וואָס געהערט צו די מערקווירדיקסטע חיות פון אונדזער הויז, הגם ער באַקומט דערפאַר פון אונדז נישט קיין שום אַכטונג. דיר וועט נישט אויסזען אַזוי שווער צוצורעכענען די קעלער־חיה צו די אינסעקטן, אָדער לכל הפחות צו די אַסלען. דעריבער מיינסטו עס אויך פּרוּוון מאַכן מיטן קרעבס, וועלכער גיט דיר נאָך דערצו אַ בולטן מוסטער דערפון, וואָס מען רופט הויט־סקע־לעט ביי די אינסעקטן: זיין כיטין־הויט איז צוליב דעם קוילן־זויערן קאַלך, וואָס געפינט זיך אין איר, אַזוי האַרט, אַז ביי די גרויסע ים־קרעבסן דאַרף מען האָבן אַ האַק, כדי צוצוקומען צו די אינערלעכע ווייכע טיילן. דערביי דרינגען אַריין ביי די דאָזיקע צמאַרן די כיטין־טיילן ביז אין מאָגן, אַזוי אַז מען קען זאָגן, אַז זיי האָבן אַ סקעלעט אויך אין מאָגן, וועלכער צוקייט פאַר זיי

וויקלען פון אַ אינסעקט, אַפילו פון אַזאַ קלוגן, ווי די מוראַשקע (וועלכע האָט אַגב ריזיקע געהירן). פון אַ מוראַשקע האָט זיך נאָך געקאָנט אַנטוויקלען אַן „איבער־מוראַשקע“ מיט מענטשלעך־פּיינע געהירן, אָבער דאָך מיט אַ הויט־סקעלעט, בויך־מאַרך און רוקן־האַרץ; דאַקעגן די מאַלפּע איז אין איר אינערלעכן סקעלעט, רוקן־מאַרך און האַרץ שוין כמעט געווען מענטש און ס׳האָבן איר נאָר נאָך געפעלט שטאַרקערע געהירן, כדי באמת מענטש צו ווערן.

דערפאַר אָבער איז דער אינסעקט ענג פאַרבונדן מיט גאַנץ אַנדערע חיות־גרופּן.

דו זיצסט ערנסט פאַרטיפט ביי דער אַרבעט. פּלוצלונג הויבסטו אויף דיין בליק. פון דעם באַלקאָן פון דיין אַרבעטס־צימער לאָזן זיך צו דיר אַראָפּ צוויי פאַרפאַרעטע באַשעפעניש. זיי לאָזן זיך אַראָפּ אויף אַ לאַנגן פאָדעם, און אין זייער, ווייזט אויס, זייער וויכטיקער באַשעפטיקונג, זאָרגן זיי זיך נישט פאַר קיין שום זאַך אין דער וועלט. אָט זענען זיי אַ רגע צוזאַמען, און אָט הערן זיי זיך שוין ווידער באַזונדער. און מיטאַמאָל הויבט איינס אָן בליץ־שנעל צוריק צו קריכן אַרויף, און ס׳זעט דערביי אויס, אַז עס שלינגט איין זיין אייגענעם פאָדעם. אין אַ ווײַלע אַרום לאָזט זיך נאָך אים שנעל דאָס אַנדערע.

דאָס איז אַ פּאָרל שפּינען ביים ליבע־שפּיל.

דער שפּין איז נישט קיין אינסעקט. ער דערלויבט זיך צו האָבן, אַנשטאָט זעקס, אַכט פיס, און איז אויך, אַחוץ דעם, אין פיל פּרטים שטרענגער אינדיווידואַליסט. אָבער ווען מען פאַרגלייכט אים מיט דער חוט־השדרהדיקער חיה, איז ביי אים אַלץ: דער בויך־מאַרך, רוקן־האַרץ, כיטין־סקעלעט אַזוי נאָענט צום טיפּ אינסעקט, אַז מען מוז אים יעדנפאַלס שטעלן אין ענגער שכנות מיטן אינסעקט. דאָס זעלבע איז מיט אַן אַנדער בריאה, וועלכע איז ביי אונדז אַ גאַנץ אומשעדלעכע, אָבער וועלכע קאָן אין די טראָפּישע לענדער אַמאָל אַראָפּפאַלן פון באַלקאָן צום רייזנדן אין טעלער אַריין אין דער גרויס פון איבער אַ פערטל מעטער די לענג, און וועלכע בייסט דאָרט נאָך דערצו גיפטיק — די אַ ס ט ל.

פונקט אזוי איז עס ביי יענער פלעדערמויז, ביי דיין הונט און דיין קאץ, ביים האן אין דעם הינערהויף, ביי דער יאשטשורקע אויף דער גארטן־מויער, ביים קארפ אין דיין טייך. זיי זענען אלע, פונקט אזוי ווי דו, „חוט־השדרה־דיקע חיות", וועלכע ווערן אזוי גערופן לויט דעם וויכטיקסטן טייל פון דעם אינערלעכן סקע־לעט, דעם חוט־השדרה.

דער אינסעקט האט אבער נישט קיין שום שפור פון אזא אינערלעכן ביינער־סקעלעט. דערפאר האט זיין גאנצע אויסערלעכע הויט א געוויסע אייגנארטיקע פעסטקייט, פאר וועלכער מען האט געמוזט שאפן דאס ווארט „אויסערלעכער סקעלעט" אדער „הויט־סקעלעט". אין דער דאזיקער הויט געפינט זיך א האלץ־ארטיקער הארטער שטאף, דער כיטין, וואס שפינט דורך די גאנצע בריאה און דרינגט אריין פיל טיפער אין דעם אינערלעכן אינסעקטן־לייב; דאס גיט צו דעם גאנצן קערפער א גרויסע פעסטקייט, אפילו ווען די כיטין־הויט אליין איז פאר אונזער געפיל גארנישט אזוי „הארט". א מיק איז פאר אונז כמעט א ביישפיל פון דער גרעסטער קער־פערלעכער ווייכקייט. און דאך האלט זי זיך אויך זייער פעסט פאר אירע קליינע פארהעלטענישן אין דעם הויט־סקעלעט.

ווייטער: דו, אלס מענטש, האסט א רוקן־מארך, וואס פאר־בינדט זיך דירעקט מיט די געהירן. ביים אינסעקט געפינט זיך דער אנטשפרעכנדער מארך־טייל אויף דער בויך־זייט, אזוי אז ביי אים איז אנשטאט א רוקן־מארך פאראן א בויך־מארך; דער דא־זיקער מארך נעמט ארום פון פארנט די קעל־עפענונג מיט א רינג און פארבינדט זיך איבער איר מיט א מין געהירן. פארקערט ווי־דער, ביי דיר געפינט זיך דאס הארץ פון פארנט, פון דער זייט פון רוקן־מארך אין דער ברוסט, ביים אינסעקט איז אבער פאראן א „רוקן־הארץ". איצט נעם נאך דערצו דעם אונטערשיד, וואס דו האסט פיר גלידער אין קערפער (קיין שום זויג־חיה, פויגל אדער שרץ האט נישט מער), דער אינסעקט האט אבער תמיד זעקס גלידער: דו זעסט, אז צווישן דיר און אינסעקט איז פאראן אין אלעם א קאלאסאלער אונטערשיד, און עס קאן גאר קיין מיינונג נישט זיין, אז דער מענטש האט זיך געקאנט אמאל דירעקט אנט־

קאנט, און אינסעקטן אין די וואנט, וואס ווילן מיט דיר גערן טיילן דיין געלעגער. אינסעקטן זענען די בלאט־לייז, וואס זויגן אויס דיינע בלומען אויפן פענסטער, און אינסעקט איז דאס שיינע רויטע „משה רבינוס קיעלע", וואס עסט דיר אויף דיין בלאט־לויז, און וואס ווערט פון דיר מיט דער אלטער אומגערעכטיקייט, וועלכע די מענטשן ברענגען אקעגן זייערע וווילטעטער, אומבארמהערציק צוקוועטשט אלס כלומרשטער בלומען־פיינט. אינסעקטן האלטסטו אויף אלס האניק־ליבהאבער אין דיין בינשטאק, אינסעקט איז דער גראז־גרינער היישעריק און די הארגים, וועגן וועלכער מען זאגט, אז ס׳איז גענוג א פאר אויף צו מאכן דעם מענטש קאמפס־אומפעיק. און אינסעקט איז דער דיקער טערמיט, וואס שטעלט זיך אויף אין די טראפישע לענדער הייזער פון פינף מעטער די הויך, און אינסעקט איז די צארטע ליבעלע, וואס באגלייט דיך ווי א בלוי מלאכל, ווען דו שיפסט זיך אויפן טייכל פון א בלומען־לאנקע.

די דאזיקע אלע אינסעקטן זענען צווישן זיך אין זייער אינערלעכן געבוי זייער ענלעך. זיי זענען אלע געמאכט ווי אויף איין מוסטער, אבער א מאדיטער, וואס איז כמעט דער היפוך פון זיינעם, לויט וועלכן ס׳איז אויפגעבויט דיין אייגענע געשעצטע פערזענלעכקייט.

דו, אלס מענטש, ביסט אן אזוי גערופענע חוט־השדרהדיקע חיה און געהערסט צו א גאנץ אנדערן טיפ חיות, ווי דער אינסעקט. ניט אין דער גרויס האנדלט זיך דא: די פלעדערמויז, וועלכע איז אויך א חוט־השדרהדיקע חיה, פונקט ווי דו, איז געוויינטלעך ניט גרעסער פון דעם ריז צווישן די שמעטערלינגען, דעם ציטערינג־רויטן כינעזישן אטלאס־שפינער, וועלכער איז א נאנטער קרוב פון דעם בארימטן זייד־שפינער, און וועלכער דערגרייכט א גרויס פון דריי און צוואנציק צענטימעטער. ווען ס׳זאל זיין א אינסעקט אזוי גרויס ווי א מענטש, וואלט עס דאך צוליב זיין אייגנאַרטיקן געבוי געבליבן אינסעקט.

דו, אלס מענטש, האסט אן אינעווייניקן שטארקן ביינער־סקעלעט, וועלכער האלט אונטער די ווייכע טיילן פון דיין קערפער.

כע. די גאַנצע יבשה פון דעם דאָזיקן פּלאַנעט איז דורך דער אַר־בעט פון מיליאָנען יאָר פאַרוואַנדלט אין קולטור־לאַנד. ריזן־שטעט מיט קופּאָלן און געביידעס פון די פאַרשידנסטע פאָרמען. עס ציט זיך אַ נעץ פון גלייכע שאָסייען. ביז צום האָריזאָנט ציען זיך אומענדלעכע איינפאָרמיקע פעלדער פון באַשטימטע קולטור־געוויקסן, וועלכע ווערן נאָר דאָ און דאָרט איבערגעריסן דורך לאָנקעס, וווּ ס׳פּאַשן זיך משונהדיקע בהמות, וואָס ווערן פון צייט צו צייט געמאָלקן. די הערן פון דעם דאָזיקן קולטור־פּלאַנעט זײַנען אָבער נישט די צוויי־פיסיקע מענטשן, נאָר פיל קלענערע, זעקס־פיסיקע, אייגנאַרטיק געגלידערטע באַשעפענישן: די מוראַש־קעס. מוראַשקעס פון יענע העכסטע, נאָך היינט ביי אונז פאַר־האַנענע מינים, וועלכע לעבן אין ברייטע סאָציאַלע פאַרבאַנדן, שטעלן זיך אויף אייגענע גרויסאַרטיקע געביידעס, לאָזן וואַקסן און באַשיצן אַ מין גראָז, וואָס איז פאַר זיי אָנגענעם, האַלטן אויף בלאַט־לייז אַלס סטאַדעס און נעמען ביי זיי צו דורך מעלקן זייער צוקער־זיסע אורין, און וועלכע דאַרפן נישט מער, ווי אַב־סאָלוטע קאָנקורענץ־פרייהייט און די נויטיקע צייט, אויף צו פאַר־וואַנדלען זייער גאַנצן פּלאַנעט אין „זייער ווערק", פּונקט ווי דער קולטור־מענטש טוט עס אַזוי ענערגיש זייט אַ פּאָר טויזנט יאָר.

דו קענסט די מוראַשקע, אויב דו ווייסט אַפילו נישט דער־פון, אַז זי שטייט אַזוי הויך; דו קענסט אויך דעם שמעטער־לינג. מוראַשקע און שמעטערלינג — דאָס זענען אינסעקטן.

דאָס וואָרט קאָן מען אויף יידיש איבערזעצן „קאַרב־חיות", דאָס הייסט חיות, וואָס האָבן טיעפע קאַרבן אָדער איינשניטן אויף זייער לייב, וועלכע צוטיילן דאָס דאָזיקע לייב אויף שאַרף־אָפּגעגרענעצטע טיילן. חיות, אַחוץ דעם שמעטערלינג און דער מוראַשקע, וואָס געהערן צו די אינסעקטן, רינגלען דיך אַרום אויף שריט און טריט. די פליג, וואָס האָט זיך דיר נאָר וואָס געזעצט אויף דער נאָז, איז אַ אינסעקט. אַ אינסעקט איז די גריל, וואָס זינגט אין דיין קיך, אַן אינסעקט איז דער מיאוסער שוואַרצער „פּרוסאַק", וואָס רויבט ביינאַכט אין דיין שאַנק, אַן אינסעקט איז די געטרייע פלוי, וועלכער דער מענטש איז אַזוי גוט באַ־

א גאַנץ נײַ בילד.

איבער דער בלומען־באַצירטער לאַנקע פֿלאַטערן שטיפֿעריש שײן־פֿאַרביקע שמעטערלינגען, ווי אָפּגעריסענע לעבעדיק־געוואָרענע בלימעלעך. און אונטער דעם שאָטנדיקן וואַלדדאַך, אין דער געהיימניספֿולער האַלבער פֿינסטערניש פֿון אוראַלטע סאָסנעס, באַוועגן זיך באַשעפֿענישן, קלײנע, אָבער וווּנדערלעך־שלאַנק געבויטע, — חיות, וואָס וווינען אין שטעט, וואָס באַזיצן אַ מין שפּראַך, אַ מין מאָראַל, וואָס לעבן נישט פֿאַראײנצלט, נאָר צוזאַמען אַלס פֿעסטע מלוכה־פֿאַרבאַנדן און פֿירן צוזאַמען מלחמות, — חיות, וואָס זענען איבערגעגאַנגען צו אַ קולטור־שטאַפּע פֿון באַאַרבעטן די ערד און אויפֿהאַלטן סטאַדעס...

אונדז הייבט זיך אָן צו דוכטן, אַז מיר דערנענטערן זיך צו דער גרויסער גרעניץ פֿון דער אַנטוויקלונג, וווּ די חיה ווערט מענטש. אָבער דאָס איז נאָך נישט דער מענטש. מיר גייען אַפֿילו שוין נישט אויף דער ליניע, אויף וועלכער דער דאָזיקער מענטש איז אויף דער וועלט געקומען. מיר זענען אַרײַן אין יענעם הייכן רוים פֿון דעם איבערשטן שטאָק פֿון דער חיות־וועלט, אין דעם העכסטן רוים, וועלכער האָט זיך געעפֿנט אין משך פֿון די אום־עטלעכע יאָרן, זינט דער דאָזיקער פּלאַנעט ערד עקזיסטירט און טרעגט אויף זיך דאָס לעבן, נעבן דעם לעצטן און נאָר דעם העכסטן וואָס האָט דערפֿירט צום מענטש.

דאָס איז די ליניע, וואָס ענדיקט זיך מיט דער מוראַשקע.

אויב דו זאָלסט דיר פֿאָרשטעלן די וועלט אָן דעם מענטש און דער גאַנצער ענגער חיות־קיום, וואָס האָט צו אים געפֿירט: דעם פֿיש, די יאַשטשערקע, דעם פֿויגל און די נידעריקע און מיטעלע זויג־חיה, וואָלט די מוראַשקע געווען דער אינטעלעקטועלסטער העכסטער פּונקט פֿון דער גאַנצער ערד. מען קאָן זיך זייער גוט פֿאָרשטעלן אַ פּלאַנעט, אויף וועלכן די לאַגע וואָלט געווען אַזעל־

נישט אַרויס קיין איינפֿאַכע אײַזערנע קוילן, נאָר אויפֿרײַסנדיקע באָמבעס, אַזוי לאָזט אויך דער דאָזיקער עראָטישער האַרמאַט, דער העקטאָקאָטילוס אַרויס אויף זײַן ציל נישט קיין איינציקע זוימען־הײַטלעך, נאָר זוימען־פּאַטראָנען, אמתע זוימען־קאַרטעטשן, לענג־לעכע קוילן, וועלכע זענען אָנגעפּילט מיט אַ גאַנצער מאַסע זוי־מען־הײַטלעך; אין מאָמענט, ווען דער דאָזיקער זוימען־קאַרטעטש ווערט אַרויסגעלאָזן, פּלאַצט דאָס פֿאָדערשטע ווענטל פֿון פּאַט־ראָן און די זוימען־הײַטלעך ווערן, ווי דורך אַן אויפֿרײַס פֿון אַ סיוויל־מאַשין, אַרויסגעוואָרפֿן אויפֿן ציל.

פֿאַר דער דאָזיקער געוואַלטיקער קאַנאָנאַדע מיט די אויפֿ־רײַס־באָמבעס קאָן זיך, נאַטירלעך, נישט באַהאַלטן קיין איין רײַף איי פֿון דער „זי“: נישט קוקנדיק אויף די אַלע אומענדלעכע שווערע אומוועגן, שפּילט זיך אויך דאָ ענדלעך אָפּ דער גרויסער סוד, וועמענס עדות מיר זענען שוין אַזוי אָפֿט געווען: דער גרוי־סער סוד פֿון דער נאַטור, צו וועלכן אַלע וועגן דערפֿירן ענדלעך אַפֿילו נאָך דער אוממעגלעכסטער פֿאַרפּלאָנטערונג, דער סוד, מיט וועלכן דער אינדיווידואום גייט אַריבער אין לעבן פֿון די יאָר־טויזנטער.

לעבנס־שטאָף אויף דעם נויטיקן אָרט, ווו דער אייערשטאָק האָט זיין עפענונג. אויף ווי ווייט דער דאָזיקער איבערטראָגונגס־אַקט איז פאַר ביידע טיילן אויך פאַרבונדן מיט תענוג־געפילן, איז שווער צו באַשטימען; מען זעט נאָר, אַז גלייך נאָך דעם, ווי דער באַ־העפטונגס־פּראָצעס טוט אָפּ זיין אַרבעט, קומט אָן אַ באַרואיקונג, וועלכע לאָזט גלויבן, אַז די חיות האָבן דערהמיט דורכגעמאַכט דעם העכסטן מאָמענט פון דער קאָנזייטיקער רעזיאַרונג. אָבער גע־מיטלעך אין מענטשישן זין קאָן דער דאָזיקער אַקט זיכער נישט זיין, ווען דער מענלעכער פּוס קריכט אַריין דעם ווייב אין דער לופט־רער.

מען קאָן זיך פאָרשטעלן, אַז די פאַרשטאָפּונג פון אָטעם־וועג דאַרף וואָס שנעלער ווידער אויפהערן. ביי אַ גרויסער צאָל טינ־טענפיש ר ייסט זיך דער באַהעפטונגס־פּוס אין דעם מאָמענט, ווען די „זי“ האָט אים שוין אין זיך, פּשוט אָפּ און פאַלט אַריין ווי אַן איינגעשלונגענער קרבן אין דעם הויטן־חלל פון דער „זי“; און דער פאַרוואונדעטער „ער“ שווימט זיך דאַן רואיק אוועק, פונקט ווי ס׳וואָלט געמוזט אַזוי זיין.

דער ווילדער ליבע־ראָמאַן איז אָבער דערמיט נאָך נישט גע־ענדיקט. דער אָפּגעריסענער מענלעכער פּוס דרייט זיך אַרום אין חלל פון ווייבלעכן קערפּער זעלבסטשטענדיק, ווי אַ וואָרים, און די ערשטע באַאָבאַכטער, צווישן זיי דער גרויסער קוויער, האָבן אים אויך גאַנץ נאַאיוו אָנגענומען פאַר אַ געדערים־וואָרים, וואָס לעבט אינעווייניק ווי אַ פּאַראַזיט, און האָבן פאַר אים אַפילו צוגעטראַכט אַ באַזונדערן שיינעם נאָמען: העקטאָקאָטילוס, ד. ה. דער וואָרים מיט די הונדערט זויג־בעכערלעך.

פאַר דעם דאָזיקן „העקטאָקאָטילוס“ ליגט דאָרט אין דעם ווייבלעכן חלל אָפן דער אייער־אַפּאַראַט און ער קאָן זיך נעמען צו דער באַפרוכטונג. ער טוט דאָס, ווי אַ קליינער האַרמאַט, ווי אַ קוילנוואַרפער, וועלכן דער מאַן האָט נאָר, ווי אַ גוטער מע־כאַניקער נעדאַרפט אָנשטעלן, און איבערלאָזן אליין ווייטער אַר־בעטן: ער הויבט אָן אַרויסצולאָזן אויטאָמאַטיש איין ליבע־שאָס נאָכן אַנדערן. און פּונקט ווי די נייעסטע האַרמאַטן, וועלכע לאָזן

דורך דעם שפּאַלט וואָסער פּרעסט דאָן צו פּעסט דעם שפּאַלט און לאָזט אַרויס דאָס וואָסער דורך דער קליינער דערמאָנטער רער, וואָס נעבן דעם שפּאַלט, אַנטשטייט אַ קרעפּטיקער שטראָם, וואָס שטויסט דעם גאַנצן לייכטן טינטענפיש בליץ־שנעל צוריק. ווען דער מענלעכער גליד זאָל דאַרפן צייטווייליק פאַרשטאָפּן דעם שפּאַלט פון דעם דאָזיקן הוילן רוים, וואָלטן דורך דעם אַנטשטאַנען גרויסע שוועריקייטן פאַר דעם באַוועגונגס־מעכאַניזם און דעם אָטעמען. דאָס וואָלט געווען אומגעפער אַזוי, ווי ווען ביי אונז מענטשן וואָלט די לופט־רער פון דער פרוי געדינט גלייכצייטיק אַלס געשלעכטלעכער אָרגאַן און ביי דער באַהעפטונג וואָלט איר דער מענלעכער אָרגאַן געדאַרפט אַריינגעפירט ווערן אין האַלז!

דער טינטענפיש מאַכט אָבער, ווי געזאָגט, דאָס אוממעג־לעכע מעגלעך.

אויפן ערשטן אויסערלעכן בליק שיינט אָבער, אַז דער טינ־טענפיש־ער האָט בכלל נישט, נישט קיין לאַנגען און נישט קיין קורצן, געשלעכטלעכן גליד אויפן קערפּער. זיין קערפּער־זאַק איז פּונקט אַזוי קיילעכיק און גלאַטיק, ווי דער קערפּער פון דעם טינ־טענפיש־זי, מיט אַ שפּאַלט און אַ רער, אָבער אָן שום רמז אויף אַ באַזונדערן מענלעכן אַפּאַראַט. דערפאַר דערזעט אָבער דער צושויער פון יענעם ווילדן ליבע־קאַמף פון די טינטענפיש־מאַן־און־ווייב עפּעס גאַנץ אומדערוואַרטעטס. בשעת דער אומאַרעמונג שטעקט דער „ער“ פלוצלונג אַריין אין דעם שפּאַלט פון דער „זי“ איינעם פון זיינע פיס און זי נעמט איך זיך אַריין דעם דאָזיקן פוס, פּונקט ווי סיוואָלט זיך געהאַנדלט אין אַ באַהעפ־טונגס־גליד...

דער פוס איז אַ באַהעפטונגס־גליד.

אַזוי ווי דעם טינטענפיש־„ער“ פעלט אַ ריכטיקער באַהעפ־טונגס־אָרגאַן, איז איינער פון זיינע פיס איינגעאָרדנט אַזוי, אַז ער קאָן אין באַזונדערע הויט־דרונצעלן אָדער לעבער אַריינגעמען די זוימען־חיהלעך. אין אַנטשפּרעכנדן מאָמענט טוט ער אַ שטופּ אַריין דעם דאָזיקן פוס, ווי אַ ריזיקן משדיצין־לעפל, אין דעם הוילן חלל פון ווייבלעכן קערפּער און גיסט אויס דעם ווערטפולן

רינען אַלס היגמערשטער אַרויסגאַנג און געשלעכטלעכע עפענונג. אָבער דאָ היטן איז אַלץ קיילעכיק און גלאַטיק ווי אַן עפּל. דערפאַר געפינט זיך האַרט אונטער דעם קאָפּ אויף דער זייט פון בויך אַ מין שפּאַלט, וואָס קאָן זיך עפענען און פאַרמאַכן, און וואָס איז ענלעך צו אַ זשאַברע־שפּאַלט, מיט וועלכן פיש אָטעמען. נעבן דעם שפּאַלט געפינט זיך נאָך אַ קליינע עפענונג, ווייזט אויס פון עפּעס אַ רערל. דער שפּאַלט און די רער פירן אַריין אין אַ מערקווירדיקן הוילן רוים פון לייב, וועלכער איז אַזוי ווי צוגעטשעפּעט צום בויך ווי אַ קעשענע. עס ווייזט זיך אַרויס, ווען מען אַנטדעקט די דאָזיקע קעשענע, אַז דער גאַנצער קערפּער־זאַק פון טינטענפיש באַשטייט אייגנטלעך פון צוויי זעק: איינעם אַן אינערלעכן, אמתן קערפּער־זאַק, וועלכער האַלט אין זיך די געדערים, געשלעכטלעכע אַפּאַראַטן א. אַנד., און אַ צווייטן אויסערלעכן הויט־זאַק, וועלכער נעמט אַרום דעם אינערלעכן, ווי אַ גערוימער מאַנטל. די כלומרשטע קעשענע איז נישט עפּעס אַנדערש, ווי דער הוילער רוים אויפן בויך צווישן דעם אינערלעכן קערפּער־זאַק און דעם אויסערלעכן מאַנטל. ערשט אין דעם דאָזיקן הוילן רוים עפענען זיך פון אינערלעכן זאַק דורך ריכטיקע לעכער די געשלעכטלעכע אַפּאַראַטן. ווען דער טינטענפיש־ער זאָל דאַרפן אַריינפירן זיין זוימען בשעת דער באַהעפטונג דירעקט אין ווייבלעכן אַפּאַראַט, וואָלט ער געדאַרפט זיין אָרגאַן אַריינפירן דורך דעם דערמאָנטן שפּאַלט אין דעם הוילן רוים און פון דאָרט אין דער אייגנטלעכער געשלעכטלעכער עפענונג. דו שטעלסט דיר פאָר, וואָס פאַר אַ גימנאַסטיק־לאַנגן באַהעפטונגס־אָרגאַן ער וואָלט דערצו געדאַרפט האָבן.

די זאַך ווערט אָבער נאָך מער קאָמפּליצירט, ווען דו זעסט, אַז דער דאָזיקער הוילער רוים און זיין אויסערלעכע עפענונג דינען געוויינלעך דער חיה נאָך פאַר אַנדערע וויכטיקע צוועקן. זיי העלפן איר קודם כל צום אָטעמען. אין דעם הוילן רוים עפענען זיך אירע זשאַברעס. צו וועלכע עס ווערט דורך דעם שפּאַלט צוגעפירט דאָס נייטיקע וואַסער. ווייטער דינט דער הוילער רוים אַלס זייער קלוג־איינגעאָרדנטער שווים־אַפּאַראַט: אַז ער נעמט אַריין

העכערן זיין זייער לערנרייך. זיי ווייזן, אַז די וועלט איז נישט „געבויט" געוואָרן לויט אַ פאָרויס־באַשטימטן קלוגן שעפערישן פּלאַן, נאָר, אַז זי איז אַ רעזולטאַט פון אַ לאַנגער און שווערער „זעלבסט־אַנטוויקלונג". אין דער פּראַקטיק בלייבט אָבער אַלנפאַלס די אומ־באַקוועמלעכקייט. מיר זעען ביים טינטענפיש די באַוועגלעכקייט פון אינדיווידואום שטאַרק דערהויבן איבער דער אויסטער, אָבער דאָפּלט און דרייפאַל אַזוי גרויס איז ביי אים דעריבער די שווערי־קייט פון דער איינוואָרצלונג פון דעם „ער" און דער „זי" בשעת דער באַהעפטונג.

דער טינטענפיש־ער און דער טינטענפיש־זי האָבן זייערע איינגעטיילטע געשלעכטלעכע אָרגאַנען טיף אין קערפּער, ענג פאַר־קניפּט מיט די אינערלעכע געדערים. דער טינטענפיש־ער האָט זיין זוימען־אָרגאַן (נאָר איינעם), אין וועלכן סע ווערן פאַבריצירט די זוימען־היילעך, דער טינטענפיש־זי האָט זיין (אויך נאָר איי־נעם) אייערשטאָק, וועלכער שטעלט צו אומבאַפרוכטיקטע אייער. דער זוימען־אַפּאַראַט און דער אייער־אַפּאַראַט האָבן זייערע עפע־נונגען, דורך וועלכע די פּראָדוקטן קענען אַרויסגעפירט ווערן, און דאָס בעסטע וואָלט געווען, ווען דער טינטענפיש־ער זאָל בשעת דער ווילדער אומאַרעמונג, וועלכע איז פריער געשילדערט געוואָרן, פשוט צודריקן זיין זוימען־עפענונג צו דער ווייבלעכער אייער־עפע־נונג און אַזוי אַרום דורכפירן די באַפרוכטיקונג.

אָבער אַזוי פשוט גייט דאָס, צום באַדויערן, נישט צו; דאָ דאַרף מען טאַקע נעמען אין אַכט דעם גאַנצן פאַרפלאָנטערטן ווילדן געבוי פון דעם טינטענפיש־קערפּער. דער טינטענפיש האָט אויבן אַ קאָפּ, אויף וועלכן מען דערקענט צוויי אויסגעגלאָצטע אויגן און אַ מויל. אַרום דעם מויל געפינען זיך די פיס. דער איבעריקער טייל פון קערפּער איז אַן איינגעפּאַקטער, אויסערליך מער נישט צוגעגלידערטער, זאַק, וועלכער הענגט איבער דער חיה, ווען זי לויפט מיטן קאָפּ אַראָפּ אויף אירע פיס, ווי אַן איינציקער גרויסער הינטערטייל. לויט דעם מוסטער פון די אַנדערע חיות וואָלט מען געקאָנט ערוואַרטן, אַז אויף דער אַנדערער זייט פון קערפּער געפינט זיך מינדעסטנס נאָך איין עפענונג, וועלכע זאָל

אָבער די דאָזיקע ווילדקייט איז גאָר קיין ווונדער נישט. ווייל די באַהעפטונג פון די טינטעןפיש מאַכט, אין אירע אויטאָנאָמי־שע דעטאַלן, ווי איבסענס בוימייסטער סאָלנעס זאָגט: דאָס אומ־מעגלעכע מעגלעך.

די אינערלעכע באַהעפטונג פון די דאָזיקע חיות ווערט, אויסגעפירט אַזוי, אַז אַ קערפּער־טייל פון דעם „ער“ ווערט אַרײַנ־געפירט אין לייב פון דער „זי“. עס איז גאָר קיין ספק נישט, אַז דער דאָזיקער מעטאָד איז פאַר דעם באַהעפטונגס־צוועק זייער אַ זיכערע. אָבער ער האָט אויך זײַנע שאָטן־זייטן.

וואָס מער די חיות האָבן זיך קאָמפּליצירט און זענען געוואָרן גרויסע, פרייע באַוועגונגס־מאַשינען, אַלץ אומבאַקוועמער איז פאַר זיי געוואָרן דער דאָזיקער פאַרייניקונגס־פּראָצעס. אין דער גאַנצער העכערער אַנטוויקלונג פון דער חיות־וועלט זעען מיר אומעטום די טענדענץ אָפּצורייסן זיך פון אײַנוואָרצלען, אָנקלעפּן. דעם טינ־טעןפיש שטעלן מיר אַזוי הויך איבער דער אויסטער טאַקע דער־פאַר, וואָס ער האַלט זיך שוין נישט מער פעסט צוגעקלעפּט צו דער ערד, נאָר ער באַוועגט זיך אַרום זיין גאַנץ לעבן ווי אַ פרייער אינדיווידואום. און אין דעם העכסטן שטאַם פון דער גאַנצער חיות־וועלט, ביי די חוט־השדרהדיקע חיות זענען איבערהויפּט שוין מער נישט פאַראַן קיין צוגעוואַקסענע אָדער אײַנגעוואָרצלטע ברואים. דער באַהעפטונגס־אַקט איז אָבער אומעטום דאָס לעצטע אָרט, וווּ עס מוז נאָך אין יעדן פאַל אויף איין מאָמענט פאָרקומען אַזאַ צוקלעפּונג און אײַנוואָרצלונג. ס׳איז פאַרשטענד־לעך, אַז דאָס רופט אָפּט אַרויס די גרעסטע אומבאַקוועמלעכקייטן, אוממעגלעכע אַקטן, לאַגעס און שטעלונגען. דער מענטש קאָן מיט רעכט זאָגן וועגן דעם דאָזיקן אינטערמעצאָ פון העכערן חיות־לעבן דאָס, וואָס העלמהאָלץ האָט געזאָגט וועגן מענטשלעכן אויג: איך וואָלט אַ מענטשלעכן מעכאַניקער, וואָס וואָלט מיר געבראַכט אַן אַפּאַראַט מיט אַזוי פיל פעלערן און איבעריקע באַשווערונגען, נישט קוקנדיק אויף אַלע זײַנע פאַרדינסטן, פשוט אַרויסגעוואָרפן. אַזעלכע „אומפּראַקטישקייטן“ פון דער נאַטור זענען אָבער אין

נייסטיס, סתּמא, זיין פיל נענטער און פאַרשטענדלעכער. אָבער ווי אַזוי וועט דער אַקט אַליין פאַרלויפן ביי די דאָזיקע משונה־ווילדע ליבער? ביי די קלייניטשקע סעפּיאַ־העלפאַנטן, ווי איך האָב זיי געזען אין נעאַפּאָל, האָט זיך דער „ער" געדרייט אַרום זיין געליבטער „זי", האָט זי שטיפעריש אַביסל געטריבן פאָר זיך, און ענדלעך זיך אַוועקגעשטעלט קעגן איר קאָפּ צו קאָפּ. ביידע האָבן זיי אָנגעהויבן אַרומצונעמען. אָבער ווען דו שטעלסט דיר פאָר, אַז ביי דעם דאָזיקן משונהדיקן פאָלק וואַקסן די פיס אַרויס פון קאָפּ, פאַרשטייסטו, אַז כדי זיי זאָלן זיך קאָנען אַרומנעמען, מוזן זיי זיך פריער צובויגן צו זיך מיט די קעפּ, ווי זיי וואָלטן זיך געוואָלט איינער דעם אַנדערן קראַצן דעם שפּיץ קאָפּ. אַ גאַנצע ווײַלע זענען די ליבנדע געבליבן שטיל, ווי פאַרזונקען אין געדאַנקען. די זאַך האָט נאָך אין דעם דאָזיקן פאַל אויסגעזען גאַנץ געמיטלעך. אָבער פון גרעסערע מינים ווערט עס שוין פיל ווילדער דערציילט.

האַרט ביי דער אינערלעכער פלאַכקייט פון אַקוואַריום־פענסטער האָבן זיך געפּאַקט צוויי ליבע־דורשטיקע „דראַקאָנען" און אָנגעהויבן — ווי אַ צושויער דערציילט — אַזאַ טאַנץ, אַז מען האָט געמיינט, אַז סיגייט אויף לעבן און טויט. די חיות האָבן זיך געשאָקלט האַלב פריי אין וואַסער, אַזוי ווי אַ שפּין, וואָס וויגט זיך אויף זיין נעץ. די ראָל פון נעץ שפּילן דאָ איינקע פון די לאַנגע אָרעמס, וועלכע כאַפּן זיך אָן מיט זייערע זויג־באַנקעס אין איין זייט ביי דער שויב, און דער צווייטער זייט ביי אַ שטיין און לאָזן אַזוי די דיקע לייבער פריי באַלאַנסירן. און די איבעריקע אָרעמס כאַפּן דערווייל אַרום און דריקן אַזוי צונויף די פרעמדע היה, ווי זיי וואָלטן זי געוואָלט דערשטיקן. די אויגן בלישטשען, די סילבעריקע בייכער באַפאַרבן זיך אייגנהייטלעך מונקל־ברוין און בלאָזן זיך אַזוי שטאַרק, אַז דאָס וואַסער הייבט אָן צו קאָכן. איבער אַ שעה דויערט אָט אַזוי דער פאַרליבטער טאַנץ. אָט ווערט דער געליבטער אומברחמנותדיק צונויפגעפּרעסט, אַז ער פּלאַצט שיער, אָט ווערט דער אָרעם יענער אַריינגעזויגענער אָרעם מיט אַזאַ כּראַפט ווידער אָפּגעריסן, אַז די הויט ווערט צעריסן אויף שטיקער.

זיך באַלד אָן אַ ווונדערלעכער פאַרבן־שפּיל. ער האָט יענע אייגנ־שאַפט, וועלכע האָט באַרימט געמאַכט דעם כאַמעלעאָן: בליץ־שנעל אויטשפּרייטן און צונויפציִען געוויסע פאַרב־קערמערלעך אויף זיין קערפּער, אַזוי אַז די פאַרב קומט אַרויס און ווערט באַלד ווידער צוגאַנגען און פאַרשווינדט. אין זאַמד איז ער געל־ברוין, ווי אַ האָז. איצט אָבער גיט ער מיטאַמאָל אַ מאַך: און דער העלפאַנט אין אָפענעם וואַסער ווערט אַ זעברע, מיט שוואַרצע שטרייפן איבערן גאַנצן קערפּער. דו באַמערקסט אָבער שוין גלייך אַז די דאָזיקע פאַרב־ענדערונג האָט אַלס סיבה אַן עפעקט. דאָ אונטן איז די האָז־געלקייט געווען אַ שוץ־מיטל. די זעבראַ־גע־שטרייפטקייט ווידער איז אַ גריִמוצאָרן. עס איז אַ ספּעקטאַקל־פאַרב, ווי ביים צורייצן אינדיק. זעסטו דאָרט אויבן, הויך אין וואַסער, דעם אַנדערן העלפאַנט זיך געמיטלעך באַוועגן. עס איז אַ „זי“, — די „זי“, וועלכע דער קליינער זעבראַטינטער ליבט, און וועלכע ער האָט, ליגנדיק אונטן באַהאַלטן אין זאַמד, מיט דעם אַרויסגעשטעקטן אויג ווייטערזיכטיק געהיטן. איינער פון די אַנדערע טינטערס האָט זיך אויך ערשט נאָר וואָס אַרויסגעגראַבלט פון זאַמד, און זיך גאַנץ געמיטלעך, ווי אַ גוטער פאַרטרויטער יונגער ליבהאָבער, געלאָזט שווימען אַרויף צו דער „זי“. דאָ איז אָבער מאָמענטאַל דער „געזעצלעכער“ פאַרליבטער נאָכגעשאָסן ווי אַ בליץ. און אין צאָרן איז ער געוואָרן זעברע. נו, איצט קום אַהער, אויב דו דערוואַכסט זיך, דו אַנדערער קעגן מיר, ביי וועמען וואָס זעט, אַז מ׳האָט אים געפּאַסט, וויל זיך אָבער נישט לאָזן וואָס זעט, אַז מ׳האָט אים געפּאַקט, וויל זיך אָבער נישט לאָזן אויף קיין אַוואַנטורע, און אַזוי לאָזט ער זיך ווידער שטיל אַראָפּ אין זאַמד.

א שטאַרק שטיק פון העכערן ליבע־לעבן שטעלט זיך שוין דאָ פאַר דיר פאָר. אינדיווידועל באַזיץ־רעכט, ריוואַליטעט־קאַמפן, אַ שפּיל פון געפילן, וועלכע דערמאָנען שוין אונז אָן אונזערע איי־גענע, אָבער דאָס אַלץ ביי די דאָזיקע משונהדיקע אָפּגעהאַקטע העלפאַנט־קעפּ פון דעם אַכטפוסיקן אויסזען. נישט ווילנדיק זאָגט מען זיך, אַז דאָ וועט שוין אונז די גאַנצע ליבע־געשיכטע

ים־טיפענישן געמוזט אַנטפּלעקן זייערע דיסקרעטסטע האַרץ־סודות, קאָנסטו אויך באַקוועם צוזען דעם ליבע־פלירט און די חתונה פון די טינטענפיש.

דאָרט זעסטו דאָס טינטענפיש־פאָלק אין זיין גאַנצער פרישקייט, אומגעבונדנקייט און ווילדקייט. עס איז גאָר קיין פאַרגלייך נישט מיט די אָרימע פרושים פון אונזערע אַקוואַריומס. אין נעאַפּאָל קאָן זיך דיר באמת דוכטן, אַז דו רייזסט מיט זשול־ווערנס אונטערוואַסער־שיפל מיט די דורכזיכטיקע שפּיגל־שויבן דורך די בלויע טיפענישן פון ים. דאָ שוועבן איבער דיר די ק א ל־מ א ר ן, די שוואַלבן, אַזוי צו זאָגן, פון דעם טינטען־געשלעכט, די פריילעכע שווימער פון פרייען ים. אַז מען קוקט אויף זיי, פאַרשטייט מען, ווי אַזוי דאָס פאָלקס־בילד, וואָס זעט דאָך תמיד רעאַליסטיש, האָט געקאָנט קומען ביי די דאָזיקע מאָלוסקן צום פאַרגלייך מיטן פיש. באמת שיסן זיי דורך גראַציעז דאָ פאָרויס, דאָ צוריק, ווי שלאַנקע ראָזיק־רוימע הערינג, די קורצע כאַפּ־אָרעמס צונויפגעלייגט, ווי דער שפּיציקער פיסק פון אַ שטערלעט, די ברייטע דרייעקיקע פלוס־פעדערן רודערן מיט אַ כוואַליע־אַרטיקער באַוועגונג, — אַזוי שווימען זיי פריי, לוסטיק, לאַפּטיק, פּונקט ווי אמתע פיש, אין קעגנזאַץ צו די אַלע גראָבלענדיקע, געוויקסיק־אומבאַוועגלעכע, אומגעלומפּערט־אָנגעבלאָזענע און וואַסערדיקע אַנ־דערגונג־ברואים פון דער טיפעניש. נעבן די דאָזיקע רויטע פלינקע ברואים זיצן באַהאַלטן נאָנט צום זאַמד־גרונט די קליינע דיקע טינטער פון דעם שטאַם ס ע פ י א. פריער קאָנסטו קוים גאָר־נישט באַמערקן, אַזוי ליגט ער איינגעגראָבן אין זאַמד פון ים־דעק. הייבט ער זיך אָבער פּלוצלינג אויף און שוועבט אַרויס אין פרייען וואַסער, ווי אַ דערשראָקענער פויגל, זעסטו פאַר זיך דעם עלעגאַנטסטן חברה־מאַן. דאָס איז אַ מין רונד אָפּגעטאָקט שווימענדיק העלפאַנט־קעפּל: די נאָז בילדן דערביי די צונויפגע־דריקטע כאַפּ־אָרעמס. ווען ער זאָל אָבער זיין באמת אַזוי גרויס ווי אַ העלפאַנט, וואָלט עס געווען די שוידערלעכסטע ערשיינונג.

אויף דעם דאָזיקן העלפאַנטל אָן פיס און אָן קערפּער הייבט

זיכן מין קאָנצענטרירט די אינטעליגענץ פון דעם ווייך־היות־שטאַם. פון אַלע מינים חיות, וועלכע מיר האָבן ביז איצט באַטראַכט, זענען זיי איבערהויפּט די „נשמהדיקסטע". אָבער דאָס איז אַ ווילדע רויבער־נשמה, אַן אינטעלעקט, וואָס איז געשפּאַנט נאָר אויפן אומברחמנותדיקן קאַמף קעגן פרעמדע און אויך קעגן אייגענגליַיכן. אין דעם דראָזיקן קלוגן, אָבער אייביק קריגערישן באַשעפעניש קאָן אויך די ליבע נישט זיין קיין אידיליע, — דאָס קאָן מען פאַרויסזען. און באמת זעט זי אויס ווי אַ פּראָבע פון דער גאַנצער כאַראַקטעריסטיק פון דער חיה. דער אינטעלעקט קומט אין איר צום אויסדרוק. די רויבערישע נאַטור. און דאָ אויך די דערמאָנטע ווייך־חיה־ירושה, דאָס ווילדע, אומגעלומפּערטע.

שטעל דיר פאָר, אַז דער געשלעכטלעכער אַקט האָט נישט נאָר פאַר אַ ציל אַריינצוגיסן די מענלעכע זוימען־פליסיקייט אין דעם ווייבלעכן געשלעכטלעכן אַפּאַראַט, נאָר אַז די ענדגילטיקע קאַטאַסטראָפע איז די, אַז דאָס מענלעכע גליד טוט זיך מיט אַ טראַגישער קראַפט אַ ריס אָפּ און פאַרשווינדט אויף אייביק אין ווייבלעכן אָרגאַן. דאָס איז אויסערלעך די לאַגע פון דער טינטענפיש־ליבע.

אין גרונט גענומען איז דער טינטענפיש אויך געשלעכטלעך אַ הויך־אַנטוויקלטע חיה.

דער געשלעכטלעכער הערמאַפראָדיטיזם, וועלכן די שלימאַקעס שטעלן אַזוי בולט פאָר, דאָס פּרימיטיווע אויסגיסן דעם זוימען, וועלכן מען זעט ביי די אויסטערן — דאָס אַלץ איז ביים טינטענפיש מער נישט פאַראַן. דער טינטענפיש איז תמיד געשלעכטלעך צעטיילט: טינטען־מאַן און טינטען־ווייב. און ביידע געשלעכטער מיט זייערע לאַנגע אָרעמס זעען אויס ווי באַשאַפן פאַר אַ ריכטיקער באַהעפטונג אין מאָמענט פון דער ענגסטער אַרומאַרעמונג. און באמת זעט מען זיי, ווען עס קומט זיי אָן די געהעריקע שטימונג, זיך אַזוי אויפפירן. אָבער שוין אויסערלעך גייט עס צו גאַנץ נוג מיילד.

אין דעם בראַכטפולן באַסיין פון דער זאָאָלאָגישער סטאַנציע אין נעאַפּאָל, וו ס'האָבן שוין אַזוי פיל משונהדיקע חיות פון די

צווישן די צוויי ברואים: דער נידעריקער און העכער נאָך דעגע־ נערירטער אויסטער און דעם הויך־אַנטוויקלטן טינטענפיש.

דער טינטענפיש איז די קרוין פון זיין שטאַם.

שטאַרקע געהירן צענטראַליזירן אין קאָפּ זיינע גייסטיקע קרעפטן, און הגם ער האָט אין קערפּער גאַנץ ווייניק האַרטע ביי־ נער, ווערן אָבער די דאָזיקע געהירן ביי אים, פּונקט ווי ביי דער העכערער חוט־השדרה־דיקער חיה, ביי דער זויגער, פויגל אָדער מענטש, באַשיצט דורך אַ באַזונדערן ווייכבייטלדיקן רינג, ווי אַ מין שאַרבן־הילע, וועלכע וואָלט זיך זיכער נישט אַנטוויקלט, ווען עס וואָלט דאָ נישט געווען צו באַשיצן עפּעס ערנסטעס און ווערט־ פולעס. אינטעלעקט איז אָבער תמיד — דאָס קאָן מען כמעט זאָגן ווי אַ געזעץ — פאַרבונדן מיט אַ שטאַרקער באַוועגלעכקייט. דער טינטענפיש שטייגט איך אין דעם פּרט אומגעהייער אריבער די אויסטער: דער טינטענפיש קאָן שווימען, לויפן, קריכן, יאָ, אפילו בויען: ער פאַרבאַריקאַדירט זיך מיט שטיינער, ווען ער זוכט אין זיין עלעמענט, דעם ים־וואַסער, זיינגלייכן. נאָר אין דער אויסער־ לעכער געשטאַלט ליגט אויף אים נאָך אַביסל זיין שטאַם־צייכן, עס שטעקט עפּעס אומגעלומפּערטס, ווילדס אין זיין גאַנצן געבוי: די אָרעמס וואַקסן אַרויס פון קאָפּ, איבער די אויגן און אַרום דעם פרעסערישן מויל, און זיי כאַפּן זייער רויב, פעסט צוהאַלטנ־ דיק אים מיט אַ רייע זויג־באַנקעס.

די ווילדקייט פון דער פאָרם ווערט נאָך אויפפאַלנדיקער ביי דער גרויס, וועלכע דערגרייכט צו אַ קאָלאָסאַלער מדרגה. ווייל דער טינטענפיש איז אין זיין ריזיקסטן מין דער „דראַקאָן" פון די פישער־לעגענדעס, פון וועלכן מען געפינט עקזעמפּלאַרן ביז צו צוואַנציק מעטער אין דער לענג. אַ שפּין פון אַזאַ גרויס וואָלט זיכער געווען די מיאוסטסטע פון אַלע לעבעדיק־חיות און די שרעק־ לעגענדע פון אַלע פעלקער.

די טינטענפיש זענען אור־אַלט. זיי ערשיינען אין אומגע־ הויערע מאַסן שוין דעמאָלט, ווען פאַר אונזער ווייסן לאָזט זיך בכלל אַרויף דער פאַרהאַנג איבערן לעבן אין דער ערד־געשיכטע. פון די עלטסטע צייטן אָן האָט זיך, ווייזט אויס, אויף דעם דאָ־

נעם א שפּין. זעץ אים אריין די פאַרשטאַרטע גלעזערנע אויגן פון א שעלפיש. גיב דעם קערפער די נאַסקייט, די גליטשיקייט, די ווייכקייט, גערונצלטקייט און אבסאָלוטע טאַקעט־קייט פון שלימאַזל. נעם צו ביי די פיס די געלענקען, אזוי אז זיי זאָלן ווערן ענלעך צו קרישקעס, זיי זאָלן זיך אומבאַהאָלפן דרייען, און נאָך אַדאַנק א געהיימניספולער זוויג־קראַפט, וועלכע גיט זיי די מעגלעכקייט אַלעמאָל זיך ערגעץ אַנדערש אָנצוכאַפּן, זאָלן זיי קאָנען אַוועקשלעפּן פון אָרט דעם דיקן קערפער־זאַק פון דעם שפּין. אחוץ דעם לאָז דעם שפּין איבער די גאַנצע ווילדקייט און רויבע־רישקייט פון זיין נאַטור, לאָז אים איבער זיין קראַפט און עקשנות און זיין אינטעליגענץ, וואָס גיט אים די מעגלעכקייט צו באַהערשן יעדע לאַגע. און גאָר צום סוף מאַך אים נאָך גרויס: ווי א פויסט, ווי א קאָפּ, ווי אן אקס, ענדלעך ווי א וואַלפיש.

דאָס איז דער טינטענפיש.

דער טינטענפיש איז זייער ענלעך צו א שפּין. ער איז אָבער נישט קיין שפּין, ער איז אפילו נישט קיין קרוב פון שפּין, פונקט אזוי ווי ער איז נישט קיין פיש.

ער איז א ווילד־חיה, אן אוממיטלבאַרער קרוב פון יענע מו־שעלן און שלימאַקעס, א שוועסטערקינד פון דער אויסטער און דעם גאָרטן־שלימאַק. נישט מער וואָס ער האָט זיינע חברים שטאַרק איבערגעשטיגן. צוברעך אן איי מיט א הינדעלע, וואָס האָט זיך נאָר וואָס אָנגעהויבן אויסצופּיקן, און גיס ארויס די מאַסע אויף א טעלער: דו זעסט א וויסטן פלאָנטער פון א פאַרגליווערטער מאַסע, וועלכע בלייבט ליגן ווי טויט; און שטעל דיר פאָר דער־נעבן די דערוואַקסענע הון, ווי זי קוקט דיך אָן מיט א בליק וואָס קומט פון געהירן און גייט צו געהירן, ווי זי לויפט, שאַרט, קוואַקעט און פליט; אזוי אומגעפער זעט אויס דער קאָנטראַסט

בעכקע: אז אפשר קומט אין יעדן פון די דאָזיקע שלימאַקעס גלייב־ציייטיק פאַר יענער שווידערלעכער שפּיל פון די יונגע לעבער־פּיאַור־קעס, און דו ווערסט באַקומען אַ שיינעם באַגריף דערפון, וואָס דאָס אַלטע וואָרט פון דער „ווילדער פּרוכפּערונגס־קראַפט פון דער נאַטור“ וויל באמת זאָגן. אויב דו ביזסט גענוג שטאַרק צו קוקן דער נאַטור גלייך אין פּנים אריין, דאַרפסטו דאָ פילן אַ שווידער פאַר דעם ערהאַבענעם, גרויזאַמקייט, פונקט ווי ווען דער אָקעאַן: סבּרויזט דאָ פאַר דיר אויף, איז דער אָקעאַן פון לעבן, די לאַווינע שטורעמט אָדער די לאַווינע פון שנייקאַלאָס דונערט. דאָס, וואָס פון אומערשעפּלעכן „ווערן“, וואָס קייקלט זיך איבער דיר.

ציעס, וועלכע שטייגן נאָך ווייט אריבער די מעשים פון גאָרטן־שלימאַק.

די צוטיילונג פון אַפּאַראַט האָט אַלס ערשטן רעזולטאַט קודם כל דאָס, וואָס נישט קוקנדיק אויף זייער דאָפּלט־געשלעכטלעכקייט, באַגעגענען זיך די געשלעכטער געוויינלעך נאָר אַזוי, אַז איינער טרעט אַרויס אַלס „ער" און דער צווייטער אַלס „זי". זיי באַהעפטן זיך אַזוי אַרום קיינמאָל נישט אַזוי, אַז יעדער שלימאַק גיט דעם אַנדערן און נעמט ביי אים אין דער זעלבער צייט. איין שלימאַק כאַפּט אָן דעם אַנדערן נאָר אַזוי, אַז זיין מענלעכע (ד. ה. די וואָס געפינט זיך פון פאָרנט) געשלעכטלעכע עפענונג ווערט צוגעדריקט צו דער פרעמדער ווייבלעכער עפענונג.

דאָס וואָלט אויף אַזאַ אופן אפילו געווען איינפאַכער, ווי די פריערדיקע געשיכטע אין ווייַנגאָרטן. אָבער שטעל דיר נאָר איצט פאָר מאַטעמאַטיש־שאַרף דעם ווייטערדיקן המשך. איין שלימאַק באַהאַנדלט דעם אַנדערן מענלעך. דערביי בלייבט זיין אייגענע ווייבלעכע געשלעכטלעכע עפענונג, וועלכע ליגט ווייטער פון הינטן, נאַטירלעך, אין דער דאָזיקער אַקטיווער האַנדלונג נישט באַטייליקט. איצט אָבער קומט צו צו זיי אַ דריטער שלימאַק, וועלכער איז אויך גרייט צו פונקציאָנירן אַלס מאַן. ער געפינט די פרייע ווייבלעכע עפענונג פון צווייטן שלימאַק און הייבט אָן זיין אַרבעט. דער דאָזיקער צווייטער שלימאַק, וועלכער האָט אייגנטלעך געוואָלט זיין פאַרן ערשטן נאָר מאַן, ווערט איצט מיט געוואַלד פאַרן דריטן ווייב. דערביי בלייבט אָבער ווידער ביים דריטן די ווייבלעכע עפענונג פריי, און דאָ נעמט זיך ווידער אַ פערטער שלימאַק צו דער מענלעכער אַרבעט. אַזוי אַנטשטייט, ענדלעך, אַ גאַנצע קייט. ערשט נאָר דער לעצטער שלימאַק בלייבט מיט זיין ווייבלעכער זייט אינגאַנצן פריי און שליסט אַלס דער איינציקער באמת נאָר מענלעך־אויסשליסלעכער טייל די ריי, בשעת דער ערשטער גליד פון דער קייט איז אַלס געגנזאַץ נאָר ווייב און אַלע איבעריקע גלידער זענען גלייכצייטיק אַקטיוו מאַן און פּאַסיוו ווייב.

איצט מאָל דיר נאָך אויס צו דער דאָזיקער גראָטעסקער אַראַ־

אמיך דיר דאס בילד פון דער שלימאק־ליבע פארענדיקן נאך מיט א ווילד שרי־שפיל, וואס רוקט זיך ארויס פון וואסער ווי אן אמתער דיפירראמב פון דער גרעסטער ליבע־ענערגיע.

שוין ביי די דאזיקע ערד־שלימאקעס קומט נישט זעלטן פאר, אז אנשטאט צוויי באגעגענען זיך דריי ליבע־דורשטיקע שלימא־קעס, וועלכע טרעט דאן אלע דריי אריין אין ליבע־שפיל. ביז, ענדלעך, צוויי פון זיי, וואס ליגן גראד נענטער איינער צום אנ־דערן, קומען צום העכסטן אקט.

דו דערמאנסט זיך אבער אז דער קליינער לעבער־פיאוקע, וועגן וועלכער איך האב דיר דערציילט. פון דעם גאל־גאנג פון שאפס זענען יענע יונגע חיות אוועק אין קערפער פון די וואסער־שלימאקעס פון מין לימנעאוס, וואס האלטן זיך אויף אין שליים פון אונזערע טייכן. דארט איז אין יעדן קליינעם פיאוועקל אויס־געוואקסן א נייער פיאוקע־דור, וועלכער האט די מוטער אדער אם אינערלעכן צעקוועטשט, און אין די קליינע פיאוועקלעך האבן רא געגומען ארויסשפראצן, נאך איידער זיי האבן דורכגעריסן די הויט פון דער טרימער מוטער, ווידער גאר קלייניקע פיאוועקלעך. די דאזיקע שרעקלעכע פיראמידע האט זיך אויפגעשטעלט, ווי נע־זאגט, איגעווייניק, אין שלימאק, און דער שלימאק אליין האט זיך גארנישט וועגן דעם געזארגט.

איצט לאמיר אבער ווידער אינדרויסן בלייבן ביי די דאזיקע שלימאקעס און זען, וואס פאר אן אייגענע ליבע־פיראמידן זיי בוי־ען אויף צווישן זיך.

די דאזיקע זומפ־איינוווינער זענען אמתע שלימאקעס. פונקט ווי אונזער גארטן־שלימאק, און זיי זענען אינערלעך אנדרוגונסן, ד. ה. יעדער איז אין דער זעלבער צייט מאן און פרוי, אויך פונקט ווי אונזער גארטן־שלימאק. נאר זיי שיידן זיך אונטער פון די גארטן־שלימאקעס דערמיט, וואס זיי האבן, אנשטאט איין געשלעכט־לעכער עפענונג, פון וועלכע כקומען ארויס ביידע שטאפן, צוויי, — א מענלעכע, נענטער צו די „פילער" און א ווייבלעכע, ווייטער ביים אטעם־לאך. די דאזיקע אויסערלעכע צוטיילונג גיט אבער איצט די דאזיקע שלימאקעס די מעגלעכקייט צו ליבע־קאמפליקא־

געבליבן, און ער נעמט זיך צו דער מוטערשאַפט מיט דער גאַנצער קראַפט. ער דאַרף אויסערלעך אָפּלייגן די רייפע אייער.

אונזער גאָרטן־מוטער לייגט דורכשניטלעך אַ בערגעלע אייער פון זעכציק ביז אַכציק שטיק, איינס נאָכן אַנדערן. איידער זי נעמט זיך אָבער דערצו, בויט זי זיך אַליין אויס דערצו אַ זיכערע וויג. זי, וועלכע ווייסט קיינמאָל נישט פון גראָבן, שטופּט זיך אַרויס מיט דעם פאָדערשטן טייל פון קערפּער, ווי ווייט זי קאָן נאָר, פון איר הויז און גראָבט זיך אַריין אין דער פייכטער ערד, ביז זי מאַכט אַ קיילעכיק לאָך פון אַן ערך זיבן צענטימעטער אין דער טיף. זי זעצט זיך דאַן אַוועק ביי דער עפענונג פון דעם דאָזיקן לאָך אַזוי, אַז איר שלימאַק־הויז דעקט פון אויבן צו און באַהאַלט דעם גאַנצן אַקט. איצט ערשט ווערן די אייער אין משך פון איין אָדער צוויי טעג אַריינגעוואָרפן, און ווי נאָר דאָס איז אָפּגעטאָן, שאַרט די באַזאָרגטע אַלטע ווידער צונויף די ערד און דעקט צו די גאַנצע וויג אַזוי, אַז מען זאָל קיין שפּור מער פון איר נישט קאָנען געפינען. אין אַ חודש אַרום קריכן, ענדלעך, אַרויס די יונגע פון זייער קבר, פאַרטיק אַנטוויקלט צום פרייען לעבן אויף דער לופט.

ווידער שטייט אויפן לייטער פון דעם ים־שטערן צו דער מאַדאָנע אַ ניי שטאַפּל פאַר דיין בליק... אויפן אָרט פון דעם ווילדן אומקומען פאַר די קינדער, וועלכע דער וואָרים האָט דיר פאָרגעשטעלט אין אַזעלכע שוידערלעכע בילדער, — די רירנדיקע זאָרג פון דער ל ע ב ע ד י ק ע ר מוטער פאַר די נאָך נישט אויס־געשפּיקטע יונגע. די מוטערלעכע זאָרג, די דאָזיקע גרויסע גע־שלעכטלעכע ליבע, וואָס פירט צו נייע צילן, גייט איבער פון פאַסיוון טויט צום אַקטיוון לעבן, — אָן אָנווייזונג, ווי אַזוי אין דער ליבע פלעכטן זיך לעבן און טויט צונויף, און די העכערע ליבע־פאָרמען פאַרוואַנדלען דעם טויט אין אַן איבערגאַנג צו אַ העכערן לעבן...

האט דער מעלעכקאפ זיין ארבעט אפגעטון און ער קאן זיך ווידער ארויסציען.

אין קעסל וועט זיך דער פאטראן איצט עפענען, און די פרעמדע זוימען־היהלעך וועלן ארויסשווימלען. זיי וועלן זיך ווייטער זעלבסטשטענדיק אוועקלאזן וואנדערן דאך נאר ביז צום ווינקל, ווו עס הויבט זיך אן דער וועג ארויף צו דער אמתער גרויסער אייער־שאכט. איצט וועלן זיי זיך אריינבאקומען אין דער דאזיקער שאכט. און ווי נאר סוועט זיך אזא רייפן און דרייכטן זוימען־היהלע טרעפן ביים אויבערשטן ראנד פון דער שאכט א רייף איי, וועט ער דאס דאזיקע איי באפרוכטיקן: קערן וועט קומען צו קערן און, לויט דעם אלטן מעטאד, זיך צונויפגיסן. ווי אבער דאס וועט נאר געשען, וועט זיך דאס באטרעפנדע איי גלייך איבערציען מיט א מין נאדל־קלייד, ווי א קליין נאדל־היהלע, כדי א צווייט צו היציק זוימען־היהלע זאל אין אים נישט קאנען אריין. לויט דעם, ווי דאס דאזיקע נאדל־היהלע לאזט זיך אראפ אלץ טיפער און טיפער אין שאכט, שלייפט זיך אים אלץ מער אפ דאס נאדל־קלייד, און עס ציט זיך איבער מיט א שיינער הארטער קאלך־שאל, וועלכע מאכט עס ענלעך צו א שניי־ווייס פייגל־איי. ביי אונזערע היימישע שלימאקעס קאן מען עס פארגלייכן נאר מיט אמתע ליליפוט־פויגל. אייער, פון העכסטנס זעקס מילימעטער די לענג. עס זענען אבער פאראן דרום־אמעריקאנישע לאנד־שלימאקעס, וועלכע לייגן באמת אן איי, וואס איז אזוי גרויס ווי א נארמאל טויבן־איי.

דערווייל אבער, ביז דאס געשעט, קאן דער גרויסער שלימאק נאך עטלעכע מאל האבן איבערגעהזרט דעם גאנצן קאמפליצירטן ליבע־אקט. נייע ליבע־פיילן, נייע זוימען־פאטראנען זענען אין אים אויפגעוואקסן און צוזאמען מיט זיי נייע אומגעצוימטע ליידנשאפט. אזוי קומט אריין אין יענעם קעסל נאך פיל נייע זוימען, וועלכע מאכן דורך דעם זעלבן וועג, ביז, ענדלעך, אלע אייער פון דעם דאזיקן סעזאן זענען באפרוכטיקט. און ווי נאר דאס איז פארענדיקט, האט שוין דער גומער שלימאק נישט מער קיין פאטערלעכע פליכטן. נאר די מוטערלעכע איז אים נאך

אַריינגעפֿירט ווערן אין דער פֿרעמדער עפֿענונג פֿון דער אייער־שאַכט. אָבער דערצו מוז איצט, ענדלעך, באמת שוין די געשלעכטלעכע עפֿענונג פֿון איין שלימאַק, פֿון וועלכער עס שטעקן אַרויס דער מענלעכער טעלעסקאָפּ און דאָס ווייבלעכע מויל, געניי זיך צונויפֿקומען מיט דער אַנטשפּרעכנדיקער דאָפּלט־אויפֿגעפּראַלטער עפֿענונג פֿון צווייטן שלימאַק. נאָך אַן עקשנותדיקער אַרבעט, נאָך אומצייליקע אומגעלונגענע עקספּערימענטן, לייגן זיך די העלזער אַרויף קרייצאַרטיק איינער אויפֿן אַנדערן אַזוי, אַז די געשלעכטלעכע טיילן קומען זיך צונויף. פֿון ביידע זייטן רוקט זיך דער טעלעסקאָפּ אַלץ טיפֿער און טיפֿער אַריין אין דער ווייבלעכער שאַכט. נאָר ווען ביידע אָרגאַנען זענען אינגאַנצן פֿאַריייניקט, דאָס הייסט, ווען ביידע שלימאַקעס זייען אין דערזעלבער צייט אַלס מאַן און שניידן אַלס ווייב, טרעט איין אַ פֿולשטענדיקע באַרואיקונג, דער העכסטער פּונקט פֿון גאַנצן אַקט פֿאַר ביידע. די פֿריערדיקע שטאַרקע נשמה־אויפֿרעגונג מיט איר אומרואיקייט לאָזט נישט איבער קיין ספֿק דערין, אַז אויך אין נשמה־זין איז איצט אין דער אינדיווידועלער ליידנשאַפֿט דערגרייכט דער העכסטער פּונקט פֿון תענוג. הגם די ווילדע אויסערלעכע באַוועגונגען הערן אין דעם דאָזיקן מאָמענט כמעט אינגאַנצן אויף. דער איינגאַנצלעכער אַקט דויערט אַזוי פֿון פֿיר ביז זיבן מינוט.

ווען יעדן וואָלסט געקאָנט גלייכצייטיק אַריינקוקן אינעווייניק אין קערפּער פֿון די פֿאַרחלשטע שלימאַקעס, וואָלסטו געזען, ווי דער מענלעכער טעלעסקאָפּ האָט זיך פֿעסט אַריינגערוקט אין דער ווייבלעכער שאַכט. דורך אַ בלוט־פֿאַרהאַלטונג איז ער דאָרט אָנגעשוואָלן געוואָרן אַזוי, אַז ער קאָן זיך נישט גלייך צוריק אַרויסציען. ער האָט זיך אָבער אַריינגערוקט נישט דירעקט אין דער אייער־שאַכט, נאָר אינדער זייט אין יענעם ליידיקן רעזערוואַר, וועגן וועלכן מיר האָבן פֿריער נישט געהאַט קיין אָנונג, צו וואָס ער קאָן דינען.

נאָכן ביים אַריינגאַנג אין דעם דאָזיקן רעזערוואַר ווערט איצט דער זיכערהייטס־קאַמער גליקלעך אַרויסגעלאָזן פֿון טעלעסקאָפּ. דערויף

ליידנשאַפֿט, אַ „ליבע־איינשפּריצונג“. אינגאַנצן אויפֿגעקלערט איז דערווייל אָבער די דאָזיקע וווּנדערלעכע געשיכטע פֿון דער ליבע פֿון דער שנאָבל־חיה נאָך אויך נישט. עס איז ווערט דערצו צו באַמערקן, אַז, הגם די ליבע־פֿייל פֿון די שלימאַקעס איז נישט הויל, ווערט זי אָבער תּמיד אויסגעשאָסן אין אַ גאַנצן וואָלקן פֿון ווייסלעכן דריזל־זאַפֿט. דאָס דריזל, וואָס גיט אַרויס דעם דאָזיקן זאַפֿט, שטעלט מיט זיך פֿאָר אַ ריזיקן אָרגאַן, און ס׳וואָלט געווען אַ וווּנדער, ווען אַזאַ גרויסער אָרגאַן זאָל צושטעלן נישט מער, ווי אַ פּאָר טראָפּן אייל אויף אויסצושמירן דעם פֿייל־טאַש און די פֿייל. ווען מען זאָל וועלן מיינען, אַז דער דאָזיקער זאַפֿט איז אויך אַן אַפֿראָדיזיאַקום, פֿון וועלכן ס׳איז גענוג אַ קליינער טראָפּן אויף צו דערוועקן די גרעסטע ליידנשאַפֿט אין בלוט פֿון דעם געטראָפֿענעם שלימאַק, וואָלט מען זיך געקאָנט פֿאָרשטעלן, אַז די פֿייל טראָגט מיט זיך תּמיד אַריבער אַ ביסל פֿון דעם דאָזיקן זאַפֿט און רופֿט אַזוי אַרויס דעם געהעריקן עפֿעקט. מען קען אָבער נישט אָפּלייקענען, אַז די זיכערע באַאָבאַכטונגען האָבן ביז איצט אין ערגעץ נישט געגעבן קיין דירעקטן אָנהאַלטס־פּונקט פֿאַר דער דאָזיקער דרייסטער השערה, און דעריבער בלייבט די גאַנצע זאַך נאָך אַ ביסל טונקל. נאָר אַז נאָך דער פֿייל קומט אַן עראָטישער אויפֿרעגונג — דאָס איז אינגאַנצן פֿעסטגעשטעלט.

דער ערפֿאָלג באַמערקט זיך גלייך, ווי געזאָגט, אין דער ווייטערדיקער פֿירונג פֿון ליבע־שפּיל. מיט אַ נייעם שטורעם, וועלכער ווערט שוין איצט נישט איבערגעריסן, הייבט זיך אָן דאָס קושן פֿון די ליפּן און דאָס פּרעסן זיך איינער צום אַנדערן. פּלוצלונג רוקן זיך אַרויס ביי ביידע ליבנדיקע די געשלעכטלעכע טיילן, און איצט שוין נישט נאָר די ווייבלעכע, נאָר אויפֿן ערשטן פּלאַן אויך דער גרויסער „טעלעסקאָפּ“, מיט וועלכן ס׳קומען אַרויס די זוימען־באַהאַלטער. פּונקט ווי אַן אמתער טעלעסקאָפּ רוקט זיך דער מענלעכער גליד פֿריער נאָך האַלב אַרויס, דערנאָך שרויפֿט זיך אַרויס פֿון אים אַ צווייטער טייל, ביז ביידע טיילן גיסן זיך נישט, ענדלעך, צונויף אַלס איין רער. די דאָזיקע רער דאַרף אַרויסלאָזן דעם זוימען־פּאַטראָן. זי מוז דעריבער דורך יעדן ליבע־פּאַרטנער

נימפן איז דאָס געוואָרן די נאָרם, די פעסטע געוווינהייט? פריער אַ קויל, כדי שפּעטער זאָל אויפפלאַמען די ליידנשאַפט?

איך בין זיך מודה, אַז גראָד דער דאָזיקער געדאַנק ברענגט מיך אַריין אין אַ ספק. איך האָב אַ צייט געטראַכט, צי איז נישט אַמאָל די דאָזיקע ליבע־פייל אַן אַנדער מיטל, צי פירט זי נישט אַמאָל אויס אַ מין איינשפּריצונג, וואָס פירט אַריין אין בלוט וועלכן ס׳איז שטאָף, וואָס ווירקט אַלס אַפראָדיזיאַקום, אַלס ליבע־רייץ־מיטל. אַז עס זענען פאַראַן אַזעלכע רייץ־מיטלען ווייסטו שוין מסתמא, אַלע ליבע־געטראַנקען שטיצן זיך שוין פון די אַלטסטע צייטן אָן דערויף, און דער איינפאַכער אַלקאָהאָל איז ביי אונז איינער פון די זיכערסטע בלוט־פאַרפירער, וועלכער האָט שוין אומצייליקע עראָטישע קאַטאַסטראָפעס אויפן געוויסן. אַז אויך חיות ווענדן בכלל אָן ביי פרעמדע אַזעלכע איינשפּריצונגען, ווייזט דיר יעדע גיפט־שלאַנג, וועלכע שטעכט אַריין אַ דורכגעלעכערטן צאָן, ווי אַ מאָרפיום־שפּריץ, אין פרעמדן פלייש און שפּריצט דאָרט אַריין דורך דעם קאַנאַל פון דעם דאָזיקן צאָן דעם זאַפט פון אַ גיפט־דריזעל, וואָס ווירקט אין דעם פאַל, אמת, אַלס טויט און צושטערונג. אין איין איינציקן פאַל רעכנט אָבער די וויסנשאַפט ביי אַ געוויסער חיה, אַז זי ווענדט אָן אַזאַ הוילן שפּריץ־שטעכער אויך אויף אַריינצושפּריצן אין דער פרעמדער חיה אַ געשלעכטלעך־אויפרעגנדיקן רייץ־זאַפט, אַן אַפראָדיזיאַקום. דאָס איז יענע משונהדיקע אויסטראַלישע בריאה, וועלכע שטייט אויף אַ געוויסער שטופע נאָענט צו אונזערע אייגענע מענטשלעכע אור־עלטערן, די שנאָבל־חיה, דאָס הייסט, אַזוי אַרום, אַ זויג־חיה, הגם אפילו אַ גאַנץ נידעריקע. די מענלעכע שנאָבל־חיה האָט אין די הינטערשטע פיס אַ הוילן נאָגל, אין סוף פון וועלכן ס׳געפינט זיך אַ דריזל, וואָס גיט אַרויס אַ שאַרפן זאַפט. דער דאָזיקער זאַפט איז אַגב פאַר אַנדערע זויג־חיות גיפטיק, אָבער אין קיין אמת גיפט־געווער איז עס, ווי ס׳ווייזט אויס, נישט, נאָר עס איז פאַראַן אַ גרויסע וואָרשיינלעכקייט, אַז דער „ער“ קראַצט מיט דעם דאָזיקן נאָגל די „זי“ בשעת דעם באַהעפטונגס־אַקט, און מאַכט איר אַזוי אַרום מיט דעם רייץ־מיטל, וואָס דאַרף פאַרגרעסערן די געשלעכטלעכע

אַז דאָס איז אַזוי, האָבן שוין דייטלעך באַמערקט די עלטערע באַאָבאַכטער פֿון דער דאָזיקער שלימאַק־ליבע, און דער נייעסטער פֿאָרשער האָט עס נאָר געקאָנט באַשטעטיקן; מען האָט די פֿייל דעריבער שטרענג פֿאַכמעסיק אָנגערופֿן „ליבע־פֿייל". דער גענויער געבוי פֿון די דאָזיקע ליבע־פֿיילן איז ביי די פֿאַרשידענע מינים שלימאַקעס זייער פֿאַרשידן און גיט דעם פֿאָרשער אַ שטאַרק־סיסטעמאַטיש דערקענ־מיטל. נאָר אין דער לעצטער צייט האָט יאָהאַנעס מייזענהיימער אין זאָאָלאָגישן אינסטיטוט פֿון מאַרבורגער אוניווערסיטעט נישט נאָר נאָכאַמאָל גענוי נאָכגעשפּירט דעם ליבע־ראָמאַן פֿון דעם גאָרטן־שלימאַק, נאָר אויך אויפֿגענומען אין אַ גאַנצער סעריע באַרימטע פֿאָטאָגראַפֿיעס דאָס פֿייל־שיסן און אַלע איבעריקע מאָמענטן פֿון דער דאָזיקער הויך־דראַמאַטישער האַנדלונג. ביי דעם אַלעם מוז איך זיך פֿאַר דיר מודה זיין, אַז די פֿייל־געשיכטע איז פֿאַר מיר דאָך נישט אינגאַנצן קלאָר.

מיר דאַרפֿן גלויבן, אַז אַן אויסגעשפּראָכענער שמערץ־אַקט, אַן אָפֿטמאָל געפֿערלעכע פֿאַרוואונדונג, שפּילט דאָ די ראָל פֿון אַ רייץ־מיטל פֿאַר דער העכסטער גייסטיקער ליבע־אויפֿרעגונג. פֿריער האָט מען גערעכנט, אַז די ליבע־פֿייל ווערט יעדער מאָל אויסגעשאָסן מיט דעם ציל צו טרעפֿן גענוי אין דער פֿרעמדער ליבע־עפֿענונג. דאָס וואָלט פֿון איר געמאַכט אַ דירעקט קיצל־געצייג, וואָס מען וואָלט נאָך געקאָנט, נישט קוקנדיק אויף דער קאָמפּליצירטקייט, באַגרייפֿן צוליב ענלעכע פֿאַלן אין דער חיות־וועלט. אָבער פֿון דער דאָזיקער מיינונג איז נאָך דער קלאָרער נייער אויספֿאָרשונג גאָרנישט געבליבן. דו ווייסט אָבער, אַז שמערץ און תאווה־תענוג האָבן זייער קרובֿהשע שטריכן. דו ווייסט, אַז אויך ביי אונז מענטשן זענען פֿאַראַן קרענקלעכע פֿאַרקריפּלונגען פֿון געשלעכטלעכן לעבן ביי וועלכע נאָר דער שמערץ קאָן אַרויסרופֿן דעם תאווה־תענוג, דאָס העכסטע עראָטישער געפֿיל איז מעגלעך נאָר ביי דער שוידערלעכקייט פֿון קערפּערלעכן שמערץ. די אומגליקלעכע פֿאַרקריפּלונגען פֿון סאַדיזם, וועלכע פֿאַרוואַנדלען דאָס זיסע לאַנד פֿון אמתן ליבע־געפֿיל אין אַ בלוטיקער ליבע־אינקוויזיציע, געהערן אַהער. צי זאָלן מיר זיך פֿאָרשטעלן, אַז ביי די דאָזיקע נאַקעטע שנעקן־

אין דער ליבע־שפּענונג. זי האָט געדאַרפט נאָר ווו עס איז טרעפן דעם צווייטן שלימאַק. אין דער גרעסטער צאָל פאַלן טרעפט זי אים איינפאַך אין ראַנד פון דעם אויסגעצויגענעם קערפּער. אָבער דער מוסקול־שטויס, וועלכן די פייל האָט באַקומען, איז געווען גענוג שטאַרק, אַז זי זאָל זיך אַריינבויערן פעסט אין קערפּער פון דעם ליבע־פּאַרטנער. די דאָזיקע שלימאַק־ליבע איז אויך אין דעם פּונקט זייער ערנסט. זי שיסט, ווען עס מוז שוין אין מיטן פון ליבע־שפּיל געשאָסן ווערן, מיט אמתע קוילן. גאַנץ דייטלעך באַמערקסטו, ווי דער געטראָפענער שלימאַק גיט אַ צאַפּל, פול אַ מאָמענט ווײ־טאָג. אָפט דרינגט אַריין די שאַרפע פייל אין דער גאַנצער לענג אין פרעמדן קערפּער און עס קאָנען, אמת אין זייער זעלטענע און אומבאַרעכנטע פאַלן, פאָרקומען קאָמפּליקאַציעס, ווען די פייל לעכערט דורך די לונג און מאַכט אַ לעבנסגעפערלעכע וווּנד.

נאָכדעם קומט גלייך דער אומדערוואַרטעטער ליבע־ערפאָלג: ווי אויפגערעגט דער געטראָפענער שלימאַק איז שוין פריער נישט געווען, דערגרייכט אָבער איצט צוליב דעם שאָס, נישט קוקנדיק אויף דעם גאַנצן ווייטאָג, זיין ליידנשאַפט די העכסטע מדרגה.

דאָס אויסשיסן רופט אָבער אַרויס אין ערשטן מאָמענט ביי דעם רעוואָלווער־געליבטן אַליין אַ מין פאַרמאַטערונג. אויף אַ קורצער ווײַלע פאַלט זי אַנידער ווי טויט־מיד, און ווען ביידע פּאַרטנערן האָבן אָפּגעשאָסן, דאַרפן זיי קודם כל האָבן אַן אָפּרו־פּויזע. האָט אָבער נאָר איינער געשאָסן, לאָזט זיך דער צווייטער, דער פאַרוווּנדעטער, גלייך נאָך דעם שמערץ־צאַפּל מיט אַזאַ ברען צו דעם ערשטן, אַז ער גיט אים קוים צייט צו זיך צו קומען. און דער דאָזיקער ברען דערפירט ענדלעך צו דעם העכסטן אַקט, צו דער געשלעכטלעכער פאַראייניקונג פון ביידע שלימאַקעס.

ווי אַזוי האָט די פייל געהאַט די דאָזיקע ווירקונג? זי אַליין ווערט אין נאָרמאַלן פאַל שפּעטער איינפאַך ווידער אַרויסגעשטויסן פון דער וווּנד און פאַלט, אַלס אומנוצלעכע זאַך, אַוועק. ביידע שלימאַקעס האָבן אין זייער נאָדל־מאַש די קראַפט צו פּראָדוצירן אַ נייע פייל שוין אין משך פון עטלעכע טעג. אָבער ווי אַזוי האָט דער שאָס אַליין געקאָנט אַרויסרופן אַן עראָטישע אויפרעגונג?

קענען אויסגליטשן די דאָזיקע אייער אינדרויסן אויפֿן קערפּער?

ניין, אויך דאָס איז עס נישט. צוזאַמען מיט דעם זוים פֿון דער אייער־שאַכט, אין וועלכן עס וויגן זיך גאָר איצט נישט קיין אייער, קומט אַרויס — און דאָס איז, ווי סאָווייזט אויס איצט דער נאָענטסטער ציל — אויף דער ליכטיקער וועלט יענע געהיים־ניספֿולע זאַך, וועלכע איך האָב פֿריער דאָ באַצייכנט אַלס פֿייל־טאַש, און אין וועלכער סטעפּיטס זיך די קליינע שאַרפֿע שפּיצי־קע פֿייל פֿון קוילאַייערן קאַלך. דער דאָזיקער טאַש און זיין גע־היימניספֿולע פֿייל איז איצט פֿאַר די פֿאַרליבטע שלימאַזלעס דער עיקר. נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל ווערט געפּרוּווט, געענדערט דאָס אָרט, געשוועטשט, געפּרעסט, פּונקט ווי די ברואים וואָלטן זיך געצילט איינער אין אַנדערן. צוויי שעה קאָן עס דויערן, אײדער ס'געלינגט אײַנצושטעלן די זאַך אַזוי, ווי מען וויל. דאַן אָבער טוט מיט אַמאָל אַ פּלאַץ, דער פֿייל־טאַש טוט זיך אַ רוק אַרויס אין זיין גאַנצער גרויס, און איצט קומט אַמאָל פֿאַר די ווילדסטע ערשיינונג.

דער „פֿייל־טאַש“ שיסט אויס.

ביז איצט איז עס געווען נאָר אַ טאַש, איצט ווערט עס מיט אַמאָל אַ זעלבסטשטענדיקער האַרמאַט. ווי אַ רויך־וואָלקן פֿון אַ פּיסטאָלעט. אַזוי פּלאַצט אַ ווייס וואָלקנדל פֿאַר דעם פֿייל־טאַש. עס איז אָבער נישט קיין אמתער רויך, נאָר אַן אויסברוך פֿון אַ צעשוימטער ווייסער פֿליסיקייט. דער עראַטישער האַרמאַט שיסט, ווייזט אויס, מיט וואַסער. אָבער צוזאַמען מיט דער פֿליסיקייט פֿליט אויך אַרויס אַן אמתער קייל צום צווייטן שלימאַזל.

צי האָבן מיר נישט געהאַט קיין טעות? אָדער האָט אפֿשר נאָר אויסגעשאָסן יענער זאַרנפֿעלסיק צוגעגרייטער חימען־פּאַטראָן? האָט אפֿשר דער שאָס געצילט אין דער פֿרעמדער אייער־שאַכט־עפֿע־נונג, אַזוי אַז דערמיט איז שוין, ענדלעך, פֿאַרגעקומען די אמתע באַהעפֿטונג? ניין, ווידער נישט. אַרויסגעפֿלויגן און געטראָפֿן דעם צווייטן שלימאַזל האָט נאָר די שפּיציקע קליינע פֿייל פֿון יענעם טאַש. און סאָווייזט אויס, אַז די פֿייל האָט נאָר־נישט געצילט גראָד

אויך דעם זעלבן פאַרלאַנג. אָבער מען זעט באַלד, אַז מען איז נישט ביי גאַנץ נידעריקע חיות. מען זעט באַשיינפּערלעך, ווי עס מישט זיך אַריין אַ פאַרזוויקלטער נשמה־עלעמענט.

ביידע שלימאַזלעס גייען זיך אָפּ מיט אַ באַשיינפּערלעכער אויפּרעגונג. פריער דרייען זיי זיך איינע אַרום דער אַנדערער אין מין אויסטערלישן שלימאַזל־טאַנץ. דאַן ציען זיי זיך ביידע אויס, ווי גרויס זיי זענען, איינער נעבן אַנדערן, דריקן זיך צונויף מיט די סקרפּערס, אָנלענענדיק זיך מיט די רוקנס אויף זייערע „הייזער", און גיסן זיך צונויף אינגאַנצן ווי מענטשן, מיט זייערע דיקע ליפּן אין אַ הייסן קוש. לעבהאַפט ווערן באַוועגט די פּיל־הערנער, דער אָטעם פליט. די ליידנשאַפט ברענט.

אָבער דאָ טרעט ווידער איין אַ פּויזע. די אויפרעגונג ווערט נישט פאַרשוווּנדן, נאָר זי שטעלט זיך אָפּ אויף אַ ווײַלע. עס גייט דורך נאָך אַ האַלבע שעה, אין וועלכער עס זעט אויס, ווי ס׳וואָלט זיך געגרייט עפּעס אויסערגעוויינלעכעס, אַנשטאָט די זאַך זאָל גלייך, לויטן אַלטן נאַטור־סדר, דערפירט ווערן ביזן סוף. און, באמת, נאָכדעם ווי עס גייט דורך די דאָזיקע ווײַלע קומט פאָר דער משונהדיקסטער אינטערמעצאָ. זיי ציען זיך אויס פּונ־קטלעך. ציטערנדיק פאַר אויפרעגונג, דערנענטערט זיך איין שלי־מאַזל צום אַנדערן מיט דער געשלעכטלעכער עפענונג, און עס זעט אויס, ווי ווען ביי אונז מענטשן וואָלט איינער פון די פאַרליבטע מיט דעם גאַנצן ליבע־שטורעם געשטופּט און געפּרעסט די רעכטע זייט פון זיין האַלז צו דעם צווייטן. אַט־אָט עס נאָר איין שלי־מאַזל אַזוי, אָט טוען עס באַלד ביידע. אָבער עס מאַכט זיי נישט אויס (און דאָס איז דערווייל דאָס מערקווירדיקסטע), צי דריקן זיי זיך דערביי צונויף גראָד מיט די געשלעכטלעכע עפענונגען. אויך ווערט פון די ברייט אויפגעפּראַלטע עפענונגען נישט אַרויס־געשטעקט יענער באַהעפטונגס־מעלעכאַניזם, הינטער וועלכן די זוי־מען־חיהלעך וואַרטן אויף דער געלעגנהייט אַרויסצוגיין, נאָר עס שטופּט זיך גאָר אַרויס דער זוים פון דער אייער־שאַכט. צי ווילן די דאָזיקע משונהדיקע ברואים זיך אויסטוישן, אַנשטאָט די זוי־מען, מיט די אייער? אָדער ווילן זיי זיך נאָך פאַר דער באַפרוכטי־

עפּעס פונדרויסן דורך יענע עפענונג, און דערפון וועלן מיר באַלד עפּעס הערן.

הערט ביי דער געשלעכטלעכער עפענונג געפינט זיך אָבער נאָך אַ צווייטע זאַך, און דאָס איז דאָס מערקווירדיקסטע. דאָס איז אַ קליינינק שעכטעלע, אַ מין גילזע, וואָס עפנט זיך אין דער זייט פון דער געשלעכטלעכער עפענונג; אין אים ליגט אַ קלייניקער געגנשטאַנד פון אַ קאַלך־מאַסע אין געשטאַלט פון אַ שאַרף פייל־לעכל. אויך די דאָזיקע געהיימניספולע זאַך האָט צו די אייער און צו די זוימען אַבסאָלוט נישט קיין שייכות: זי מוז אויך וואַרטן אויף עפּעס אַזעלכעס, וואָס זאָל קומען פון דרויסן.

לאָמיר איצט פאַרלאָזן דעם קערפּער פון אונדזער שלימאַק, אין וועלכן מיר האָבן אַנטדעקט די אַלע צייכן און וווּנדער, און זיך צוקוקן אַ ווײַלע פונדרויסן צו דער גאַנצער חיה. אירע מענלעכע געשלעכטלעכע פּראָדוקטן באַוועגן זיך אַלץ שטאַרקער אין איר קערפּער, אָבער זי אַליין קאָן מיט זיי גאָרנישט טאָן. ווען זי זאָל וועלן, וואָלט איר, נישט קוקנדיק אויף דער גאַנצער קאָמפּליצירטער קייט פון געשלעכטלעכן אַפּאַראַט, דאָך גאַנץ לייכט געווען זיך אַליין צו באַפרוכטיקן. דער באַוועגלעכער באַהעפטונגס־גליד מיט זיין רייפן זוימען־פּאַטראָן וואָלט זיך נאָר געדאַרפט אויסבייגן און אַריינרוקן אין דער גרויסער שאַכט, וווּ עס וואַרטן די רייפע אייער, און אויסשיסן אַהין זיין פּאַטראָן.

אָבער אונדזער שלימאַק איז ווייט פון אַזאַ „פּאַרטאַטשנער" האַנד־לונג. ער בלייבט אויפן באָדן פון דער „מאָראַל", הגם נישט אַזוי פיל צוליב זיין רעספּעקט פאַר דעם נאַטור־געזעץ, ווי צוליב אַנ־גענעמלעכקייט־מאָטיוון. ער האָפט אויף עפּעס באַזונדער אויפ־רייצנדיקעס און אָנגענעמס, וואָס די זעלבסטבאַפרוכטיקונג וועט אים קיינמאָל נישט געבן. און דאָס דאָזיקע „אַנדערע" באַווייזט זיך טאַקע גלייך איינפאַך אין געשטאַלט פון אַן אַנדערן שלימאַק פון דעמזעלבן מין.

אַט קומט ער אָן אין דעם הייסן זומער־טאָג מיט דעם שווער־וואַקלדיקן שלימאַק־גאַנג. פון דעם זעלבן געבוי ווי זיין פּאַרטנער (די ווערטער כלה און חתן לאָזן זיך דאָ נישט אָנווענדן), האָט ער

לעך, גייען אריין אין לינקען ענגערן טייל פון קאנאל, בשעת דער רעכטער פאראלעלער טונעל איז רעזערווירט נאר פאר שעפסן, דאס הייסט פאר איי־קעמערלעך און פאר פרעמדע זוימען־קעמערלעך, וואס קומען אריין פון דרויסן. דער ענגערער זוימען־קאנאל פירט אריין אין א גרוימען רעזערוואר, וועלכער איז נישט עפעס אנדערש, ווי א ריזיקער מענלעכער באהעפטונגס־גליד, וואס ליגט נעווינלעך טיף אריינגעצויגן אין קערפער. דער דאזיקער באהעפטונגס־גליד ענדיקט זיך מיט א פרייער עפענונג הארט ביי דעם אויסערלעכן ראנד פון דער געשלעכטלעכער עפענונג, אין דער אנדערער זייט פון וועלכן סיעפנט זיך אויך ברייט דער גרויסער אייער־רעזערוואר. אין נויטיקן פאל האט דער מענלעכער רעזערוואר די פעאיקייט זיך ארויסצושטופן אינדרויסן און זיך אומצודרייען, אזוי אז ער רוקט זיך, ענדלעך, ארויס, ווי א לאנגער טעלעסקאפ, פון דער גרויסער ליבע־עפענונג און זעט איצט שוין אויס ווי אן אמתער מענלעכער גליד. אלס אזא גליד קאן ער אריינציען די אנגעזאמלטע זוימען־חיהלעך פון דער עלטערלעכער חיה און זיי עווענטועל אריינווארפן אין אן אנדערן שלימאק־קערפער.

פריער אבער, ווי נאר זיי קומען אריין אין דעם מענלעכן רעזערוואר, בלייבן די זוימען־חיהלעך נאך א ווײלע דארט רואיק ליגן און מאכן פריער, אזוי צו זאגן, זייער טואלעט. דורך א באזונדערן קלעפיקן שליים ווערן זיי צונויפגענומען אין איין קנויל און פארוואנדלט אין אזוי גערופענעם זוימען־פאטראן. דער דאזיקער זוימען־פאטראן האט ווידער זיין באזונדערן צוועק, ווי מיר וועלן דאס גלייך זעען.

מיט דעם אלעם איז נאך דער אפאראט פון שלימאק נישט אינגאנצן פארענדיקט, ער האט נאך צוויי פארוויקלטע נעבן־מאשינען. קודם כל איז דא נאך א ליידיקער קעסל, וועלכער איז דורך א באזונדערן קאנאל אויך פארבונדן מיט דער אויסערלעכער געשלעכטלעכער עפענונג און גלייכצייטיק נאך ענגער מיט דער אינערלעכער אייער־שאכט. פון אינעווייניק ווערט אבער דער דאזיקער קעסל נישט אנגעפילט — נישט מיט קיין אייער און נישט מיט קיין זוימען. ער איז אנגעגרייט, ווייזט אויס, אויף אויפצונעמען

ארויס, אַנשטאָט דײַטלעכע אויגן און אויערן, יענע אויסטערליש־אויסגעשטרעקטע „פּילער", וועלכע נאָר אומוויסנדיקע קינדער רופֿן פֿון „אויערן". אויף די פּילער געפֿינען זיך בײַ די גרויסע שלימאַ־קעס, באמת, אַ פּאָר קליינע, גאַנץ שלעכטע אויגן.

האָרט אָבער נעבן העכטן אויגן־פּילער געפֿינט זיך אַ קליין לאָך, און דאָס — אויף דעם דאָזיקן אויסטערלישן אָרט, אַזוי נאָענט פֿון קאָפּ — איז נישט עפּעס אַנדערש, ווי די געשלעכטלעכע עפֿע־נונג. ווען דו וועסט דאָס וועלן נאָכזען בײַ אַ לעבעדיקן שלימאַק, זאָלסטו עס נאָר נישט צונויפֿמישן מיט דעם גרויסן אָטעם־לאָך פֿון די לונגען, וואָס געפֿינט זיך אַביסל ווײַטער.

נישט לײַכט וועט מען בײַ אַ צווייטער חיה געפֿינען הינטער אַזאַ איינפֿאַכער עפֿענונג אַזאַ פֿאַרוויקלטן אַפּאַראַט, ווי בײַ דעם דאָזיקן שלימאַק הינטער זײַן געשלעכטלעכער עפֿענונג. אַלס גרונט־פֿאַקט קודם כּל פֿאַלגנדעס: יעדער גאָרטן־שלימאַק איז אַן אַנדראָגי־נוס, פּונקט ווי די אויסטער. מיר אין ליב האָט ער אַן אַזוי גע־רופֿן „אַנדראָגינוס־דריזל", אין וועלכן עס ווערן אין אַ וווּנדערלעכער צונויפֿמישונג פּראָדוצירט בײַדע שטאָפֿן, די מענלעכע זאָמען און ווײַבלעכע אייער. פֿון דער דאָזיקער פֿאַבריק פֿירט צו יענער אוי־סערלעכער געשלעכטלעכער עפֿענונג אַ העכסט־פֿאַרוויקלטער קאַנאַל, דורך וועלכן סווערן אַרויסגעשיקט אי די רײַפֿע אייער, אי די אונטערנעמערישע זוימען־חיהלעך, און סווערן אויך אויפֿגענומען די פֿרעמדע זוימען־חיהלעך פֿאַר דער באַפֿרוכטיקונג פֿון די איי־גענע אייער. ווײַל, לויטן אַלטן געזעץ, טאָר, נאַטירלעך, אויך דאָ נישט קיין איינציקער זוימען אין דעמזעלבן קערפּער באַפֿרוכטיקן די אייגענע אייער, הגם זיי וואַקסן אויף אין אַהויב, ווי עפּל אויף איין און דעמזעלבן בוים פֿון דעם אַנדראָגינוס־דריזל. דער טייל פֿון קאַנאַל, וואָס ליגט דירעקט בײַם דריזל איז נאָך פֿאַר די אייגענע אייער און זוימען־קעמערלעך אײַנגאַנצן אַ בשותּפֿותדיקער, אָבער ווען די בײַדע פּראָדוקטן באַגעגענען זיך דאָ, זענען די זוימען־חיהלעך נאָך נישט אײַנגאַנצן רײַף צו דער באַפֿרוכטיקונג, און דע־ריבער קאָן דאָ דערווײַל נאָך גאָרנישט געשען. ווײַטער איז שוין אָבער דער קאַנאַל פֿאַנאַנדערגעטיילט: די בעט, די זוימען־קעמער־

מאָל דיר אויס אַ פּיין בילדל אין וואַסער־פאַרבן. אויף גאָלד־גרינע ווייסבלעטער קומען זיך אַקעגן פון פאַרשידענע זייטן צוויי גרויסע שלימאַקעס פון דעם באַקאַנטסטן מין מיט זייערע דיקע ברוינע שלימאַקהייזער. זיי גייען זיך אַקעגן מיט אַ וואַקל־דיקן טריט און הייבן אויף די קעפּ. אָבער מיטאַמאָל דערזעסטו: די גרויע שלימאַקעס־לייבער זענען געוואָרן ראָזע מלאָכימלעך, קליי־נע כיטרע אַמאָרעטן, וועלכע האָבן נאָר אויף שפּאַס אָנגעטאָן די לאַנ־גע פילדהערנער, אַלס קלאָאון־מיצן. און איצט ציען די ביידע שעל־מעס אַרויס פון אונטער זייערע שוידערלעכע קליינינקע, שיטע בויגנס, צילן זיך אָן איינער אויפן אַנדערן און באַשיסן זיך מיט קלייניקע זילבערנע פיילן, ליבע־פיילן, וועלכע טרעפן גלייך אין האַרץ, הגם זיי מאַכן נישט קיין אמתע בלוטיקע וווּנדן...

הוש! דער כּשוף איז פאַרשוווּנדן: עס זענען ווידער נאָר צוויי אַלטע פרעסערישע גאָרטן־שלימאַקעס. און דאָך האָסטו איצט מיט די אויגן פון דער פּאָעזיע געזען עפּעס אַזעלכעס, וואָס די נאַטור־געשיכטע ווייס אויך אויף איר אופן צו דערציילן.

און דער ליבע־געשיכטע פון די שלימאַקעס דערציילט אויך די שטרענגע וויסנשאַפט פון „ליבע־פיילן“, מיט וועלכע די ליבנדיקע באַשיסן זיך. נישט מער, וואָס די געשיכטע גייט דאָ אויך, ווי תמיד, גיכער לויט אַריסטאָטעלן, ווי לויט פּעטראַרקאַ...

די שלימאַק איז פאַרן פּראָפאַן פיל פאַרשטענדלעכער אין זיין קערפּערלעכן געבוי, ווי אַן אויסטער. אויפן אָרט פון דער כלומרשט צונויפגעמישטער קאַשע פון דער געשבנטער מושל, וועלכע זעט סמעם אויס ווי שוין איינמאָל צוקייט און איבערגעשפּיגן, זעט אויס דער שלימאַק גוט פּראָפּאָרציאָנירט. דו דערקענסט, וווּ ס'איז דער קאָפּ און וווּ דער סוף פון קערפּער, וווּ ס'איז דער רוקן און דער בויך. קיין פיס האָט ער, אמת, נישט, און פון דעם קאָפּ שטאַרן

אַנדערהאַלבן: זיי בילדן אויס אין דעם זעלבן קערפּער אי אייער, אי זוימען. אָבער די באַפרוכטיקונג קומט פאָר, נישט עקסטריק רעדויף, פּונקט אַזוי, ווי ס'איז אויבן געשילדערט געוואָרן. ווייל די נאַטור האָט דאָ אויך שטרענג דורכגעפירט איר געזעץ קעגן דער זעלבסט־באַפרוכטיקונג.

דערזעלבער אָרגאַן אין לייב פון דער אויסטער־חיה בילדעט אויס זוימען און אייער, אָבער נישט אין דערזעלבער צייט, נאָר איינע נאָך די אַנדערע. היינט שפּראָצן ארויס אייער, וועלכע ווערן ארויסגעלאָזן און קומען אריין אין די זשאַברעס פון דער מוטער, דאַן שלינגט די מוטער אריין וואַסער, וואָס איז פול מיט זוימען פון אַ שכנותדיקער אויסטער, און די באַפרוכטיקונג קומט פאָר. מאָרגן אָבער וועט אונזער מוטער־אויסטער מיט־אַמאָל ווערן פאָטער און פּראָדוצירן נאָר זוימען. ביי איר שכנטע איז אָבער איצט, פּונקט פאַרקערט, דער „מוטער־טאָג“, ביי איר איז היינט פאַראַן אייער אַנשטאָט זוימען, און דער זוימען פון דער ערשטער אויסטער ווערט גערן איינגעשלונגען צוזאַמען מיטן וואַסער פון דער אַנדערער און באַפרוכטיקט יענע אייער.

די צאָל אייער, וועלכע יעדע איינצלנע אויסטער קאָן ביי אַזאַ דאָפּלט־אַרבעט ארויסלאָזן, איז כמעט אומגלויבלעך: איין איינציקע עלטערע ליבע־ערפאַרענע אויסטער קאָן אין משך פון יאָר פּראָדוצירן מער ווי אַ מיליאָן אייער. צו דער פולשטענדיקער אַנט־וויקלונג קומט דערפון נאָר אַ קליינער פּראָצענט.

עס איז אָבער קיין ספק נישט, אַז דורך אַ ראַציאָנעלער אויס־מערן־קולטור, וועלכע זאָל זיך שטעלן פאַר אַן אויפגאַבע זאָרגן קודם כל פאַר די ארויסגעווימלענדיקע יונגע, וואָלט מען געקאָנט ביי אונזערע ים־ברעגעס אַזוי פאַרמערן די אויסטערן, אַז זיי וואָלטן געוואָרן די ביליקסטע פאָלקס־שפּייז אין גאַנצן לאַנד. מען זאָגט: אַ פולער בויך שטודירט נישט גערן. ספּעציעל גערעכט איז דאָס אין אונזין. אַ זאַטער, פאַרניפּטיק־געשפּייזטער בויך הייבט בכלל ערשט אָן צו שטודירן. צי וואָלט נישט פאַר דער בילדונג פון דער מענטש־הייט די פאַראינטערעסירונג מיט די אויסטערן נישט געהאַט אַמאָל אַ גרעסערן נוצן, ווי דאָס שטודירן די אומרעגלמעסיקע גריכישע צייטווערטער אודרעאלע באַרינגונגס־צאַן?...

צײלן אַפֿילו קײן פֿאַרהעלטניסמעסיק אינטערעסאַנטע ליבעגעשיכטע.

דער גרעסטער טײל פֿון די מושלען זענען דאָפּל־געשלעכטלעך, זײ האָבן אָבער נישט קײן שום באַהעפֿטונגס־אָרגאַנען און העלפֿן זיך אַרױס אױף דעם פּרימיטיװסטן אופֿן, װעלכער איז מעגלעך נאָר אין באַװעגלעכן װאַסער. דער „ער“ און די „זי“, װעלכע זיצן נאָענט אײנס נעבן אַנדערן אין זײערע שאָלן, לאָזן אַרױס צו דער רעכטער צײַט זױמען און אײער.

די „זי“ האַלט נאָך אָפֿט די רײפֿע אײער בײַ זיך, אַרײַנציענדיק זײ אין איר אָטעם־אַפּאַראַט און האַלטנדיק זײ דאָרט אַ געװיסע צײַט.

דער „ער“ דאַקעגן לאָזט אַרױס זײַן פּראַכט פֿרײַ אין װאַסער און נעמט צײַטװײַליק אַרום די גאַנצע אױפֿגעקלאַפּטע שאָלן פֿון זײַן דאַמע מיט דער זױמען־פֿליסיקײט. די „זי“ אָטעמט דעמאָלט אַרײַן טיף: דאָס הײסט זי ציט אַרײַן אַ גרױסן שלוק װאַסער אין אירע זשאַברעס, און די זאַך איז ערלעדיקט: זױמען און אײער האָבן זיך געטראָפֿן.

שפּעטער לאָזן זיך די יונגע אַרױס מיט אַ געװימעל פֿון דער מוטערס אָטעם־טאַש. זײ װימלען אַרום, װײַל דו מוזסט דיר פֿאָרשטעלן, אַז די יונגע פֿריש־אױסגעפּיקטע מושעל האָט שױן, אמת, אַ קלײנע שאָל, אָבער זי האָט נאָך נישט די נײגונג פֿון דער עלטערער חיה צו זיצן אױף אײן אָרט. באַזונדער די יונגע פֿון די ים־מושלען שװימען און װימלען אַרום נאָך אַ לענגערע צײַט מיט זײער דאָפּל־שעלעכל אין אָפֿענעם װאַסער און זוכן אַ באַקװעם אָרט צום באַזעצן זיך, ביז זײ גיבן נאָך דער װאַקסנדיקער שװערקײט פֿון זײער נאַטירלעכן הױז און באַזעצן זיך, ענדלעך, פֿעסט אױף אַן אָרט. די יונגע פֿון דעם גרעסטן טײל פֿון די טײַך־מושלען טשעפּען זיך װײניקסטנס אָן אַ פֿיש און לאָזן זיך דורך זײ פֿיל חדשים לאַנג אַרומפֿירן שפּאַצירן אין פֿרײַען װאַסער.

אין אַלגעמײן איז דאָס אױך דער אײנפֿאַכער פֿאַרלױף פֿון דעם ליבע־ראָמאַן פֿון אונזערע אױסטערן. נאָר אײן אײגנאַרטיקע אײגנשאַפֿט האָבן זײ. גראָד זײ זענען, אין זײער באַקאַנטסטן צפֿון־אײראָפּעיִשן מין, אַלס אױסנאַם צװישן זײערע שװעסטער,

צוויי שאָלן, ווי אַ שטיקל וואָרשט צווישן צוויי שטיקלעך ברויט. די געשמאַקסטע אויסטער אין איר באַשיידענעם רעקל איז אַזאַ מושל און דאָסזעלבע איז אויך די בלויע מיזמושעל מיט איר געלן פֿערן. דאַקעגן איז דער שלימאַק אָדער אינגאַנצן נאַקעט, ווי אונזער רויטער, שוואַרצער אָדער ווייסלעך־גרינער וועג־שלימאַק. אָדער זי האָט, ווי אונזער עסבאַרער ווייַנבערג־שלימאַק אַן איינצלנע, מערסטנטיילס געדרייטע שאָל, אַ „הויז“, פֿון וועלכן ער קאָן, ווען ער וויל, אַרויס אָדער אַרייַנקריכן.

דער שנעק איז אין יעדער הינזיכט די העכערע חיה אין פֿאַרגלייַך מיט דער מושל, ער האָט אַ דייַטלעך־אָנגעמערקטן קאָפּ, מערסטנטיילס מיט באַוועגלעכע „פֿילער“ און אויגן, און ער האָט נישט נאָר פֿאַרטרעטער אין וואַסער, וועלכע אָטעמען מיט זשאַברעס, ווי אַלע מושלען אָן אויסנאַם טוען דאָס, נאָר עס זענען אויך פֿאַראַן שלימאַקעס, וואָס לעבן אויף דער טרוקעניש, און וואָס אָטעמען דורך די לונגען, אַזוי ווי מיר מענטשן.

אין זין פֿון דער געשיכטלעכער אַנטוויקלונג קאָן מען זיך דאָס פֿאַרהעלטעניש צווישן די גרופּן פֿאָרשטעלן אַזוי, אַז מיט אַ צייַט צוריק זענען פֿון די ווערים אַנטשטאַנען געוויסע אור־שלימאַקעס, פֿון וועלכע ס׳האָבן זיך אַנטוויקלט פֿון איין זייַט די הייַנטיקע שלימאַקעס, בשעת פֿון דער צווייטער זייַט זענען דורך דער צופּאַסונג צו אַ קאָנסעקווענט־זיצנדיקן לעבנס־שטייגער און דורך אַ דעגענעראַציע, וועלכע איז דערמיט פֿאַרבונדן, אַנטשטאַנען די מושלען. בשעת דו עסט, אַזוי אַרום, אויף מיט דעם ווייַנבערג־שלימאַק דעם שפּיץ און די צירונג פֿון דער ווייך־חיות־וועלט, שליגסטו איין מיט דעם אומפּאַכעריקן קנויל פֿון דעם אויסטער־לייַב דעם פֿאַרשטאַרטן און אָפּגעשטאַנענעם יורד און פֿיליסטער פֿון דער זעלבער וועלט.

און דער דאָזיקער קעגנזאַץ שפּיגלט זיך זייער אָנשוילעך אָפּ אויך אין ליבע־לעבן פֿון די ביידע, פֿון די שלימאַקעס און מושלען.

וויפֿיל פּאָעזיע עס זאָל בייַ דיר אין זכּרון נישט דערוועקן די אויסטער: פֿון אים אַליין קאָן מען בייַם בעסטן ווילן נישט דער־

— אויב די מענטשן וועלן זיך נאָר וועלן העלפן, וועלן זיך נאָך וועלן פאַרשטענדיקן...

„ווי אין דער מוטל דער היילקער ים
ווייטיק טרוממענדיק קלינגט,
אַזוי דורך מיין נשמה
טרוימענד די בענקשאַפט זינגט."

די אויסטער איז אַ חיה. אַזוי פיל ווייסטו ווייניקסטנס זי־כער, נישט אַזוי?

אמת, אַן אויסערגעוויינלעך רואיקע חיה, זי לאָזט אַפילו פון דיר לעבעדיק אויפעסן און באַוועגט זיך נישט. צוליב דעם שלאָפנ־דיקן צושטאַנד, אין וועלכן זי געפינט זיך, קאָן ביי דיר אַפילו אַנטשטיין אַ ספק, צי דאָס איז באמת אַ חיה. ווייניקסטנס, שטימ־סט זיך אָן, מוז עס זיין אַ גאַנץ נידעריקע חיה. שטעל דיר פאָר אַ וואָרים, ווי ער וואָלט זיך געדרייט, ווען דו זאָלסט אים אַרויסציען פון זיין באַהעלטעניש און אים אַוועקלייגן לעבעדיקערהייט אויף אַ שיסל אין דעם עלעקטרישהעל באַלויכטענעם זאַל פון אַ גרויס־שטעטישן רעסטאָראַן. און דאָך איז די דאָזיקע אומבאַוועגלעכע מאָ־סיטערין העכער אָרגאַניזירט ווי אַן איינפאַכער וואָרים.

מיט איר קומסטו אַריין אין צווייטן פון יענע פיר שטופן פון דער העכערער חיות־וועלט, וועלכע שטייען איבער דעם וואָרים.

זי געפינט זיך ביי די ווייך־חיות, ביי די מאָלוסקן.

צוויי גרופן פון די דאָזיקע ווייך־חיות באַגעגענען דיך אין לעבן אויף שריט און טריט, — צוויי גרופן, וועלכע דו פלעגסט אַפילו תמיד צונויפמישן. אונזער שפּראַך־געברויך טיילט זיי פֿאַר־כאַנדער אינגאַנצן ריכטיק דורך צוויי ווערטער, אָבער דער פּראַקטיש געברויכט נישט די דאָזיקע ווערטער ריכטיק און האַלט זיי פֿאַר סינאָנימען.

איין וואָרט איז — מושעל און דאָס צווייטע — שליי־מאַק.

גראָב פֿאַנאַנדערטיילן קאָן מען די דאָזיקע צוויי מינים אויף אַזאַ אופן: די מושעל איז אַ ווייך־חיה, וועלכע שטעקט צווישן

אויך אזוי געטאן און האבן פונקט אזוי נישט געוווסט, וואס דאס איז פאר א באשעפעניש. זיי האבן אבער געקאנט די אורדעאלע באדינגונגס־זאצן און האבן זיי אונז איבערגעגעבן בירושה, און איצט געהערן זיי, אלס אומבאדינגט־וויסיקער באשטאנדטייל, צו אונזער הומאניסטישער בילדונג. דעריבער קאנען זיין פארשידענע מיינונגען.

די אויסטער איז אבער אויף אלע פאלן אייגנטלעך א צו ליבנסווירדיקע זאך, אז מען זאל מעגן צוליב איר זיך ארומטריבן, און דעריבער ווילן מיר עם מאקע נישט טון.

פאר מיר האט יעדע אויסטער א גאנץ שטיק פאעזיע. איך געדענק שטילע לעבנס־שעהן, וועלכע איך וואלט אזוי נישט געוואלט האבן אין זכרון. שעהן, ווען דער איינפאכער גענוס איז פארוואנדלט געווארן אין א מין געבענטשטער באגייסטערונג. ליבע מיידל־קעפ טויכן פאר מיר אויף... און אלערליי... פון אלע קולינארישע געריכטן איז די אויסטער זיכער איינער פון די אידעאלסטע. גאנץ ווייניק געריכטן קענען זיך מיט איר פארמעסטן, — און, כאראקטעריסטיש אלץ נאר „ריינע" שפייזן, וועלכע דארפן נישט האבן קיין שום אייגנטלעכע צוגרייטונג. צום ביישפיל די טריפל. און ווי דער ריח פון די טריפל ציט דיך ווייט אוועק אין ווורצל־פארפלאכטענעם פארכישופטן וואלד צום קבר פון מערלין, וועלכער שלאפט אונטער די פלאמענדיק־גרינע טויזנט־יעריקע סאסנעס, אזוי פארשלעפט דיך אויך די אויסטער ווייט אוועק פון דער יבשה צום ים מיט זיין זאלץ־אטעם, מיט זיין שוים, טיף אין אפגרונט פון דער שווארץ־גרינער ריזן־מעשה פון אייביקן ים, וועלכער ווארפט ווייסע קאמען און וועלכן עם פליען, ווי ווייסע פלעקן, די מעוון.

און דער גייסט שוועבט מיט דער מעווע פון איין מעשהלע צום אנדערן. ווי אלע מענטשן וועלן אמאל פאראייניקט און ברידערלעך זיצן צוזאמען ביי אויסטערן און אלטן ריין־ווין, און ווי אלע וועלן זיך ערשט באמת פילן איינדערהיים אויף דער דאזיקער רייכער ערד, וועלכע האט אזא שפע פון אויסטערן און טרויבן.

„וואָס פאַר אַ סוד פון דערמיס פון געווימעל
וויל זיך פאַר אונזערע אויגן אַנטפּלעקן?
וואָס פלאַמט אַרום דער מוטל, ׳דום גאַלאַמעס פיס?
באַלד פלאַמט עס אויף מעכטיק, באַלד ליבלער, באַלד זיס,
ווי ס׳וואַלט עס דער פּולס פון דער ליבע באַוועגט“

פאַוסט (קלאַסישע וואַלפּורגיס־נאַכט)

ד ו האָסט אין שול געלערנט אַלערליי שיינע זאַכן. איך וועל דיך אויפוועקן פון שלאָף און אָנהייבן panis, piscis וועסטו גלייך ווייטער זאָגן: crinis, finis אַלס אַלטער מאַן וועסטו נאָך, אויב דו האָסט צו שטאַרק אָנגעגעסן, אָנהייבן זאָגן פון שווערן שלאָף אומרעגלמעסיק גריכישע צייטווערטער אָדער אורדעאַלע באַדינגונגס־זאַצן, שטעקן בלייבן אין דערמיט און איינגעזעצט ווערן אין קאָר־צער. און מיט די דאָזיקע זאַכן האָסטו דאָך פאַרבראַכט דיינע שענסטע יאָרן, ווען די פאַנטאַזיע האָט אין דיר אָנגעהויבן אויפ־בליען, ווי אַ יונגער גאָרטן. די דאָזיקע זאַכן זענען געווען דער האַר־מאָניסטישער יסוד, אויף וועלכן דו האָסט שפּעטער געדאַרפט אויפ־בויען דעם אידעאַלן טייל פון דיין וועלט־אָנשויאונג.

ווען איך וועל דיך אָבער פרעגן, און נישט אין שלאָף נאָר אין די מאָמענטן ווען דו ביסט אינגאַנצן וואַך: וואָס איז אַזעלכעס די אויסטער פון דיין טיש, וועסטו בלייבן שטיין אָן לשון.

און דו וועסט דיך העכסטנס טרייסטן, אַז די אויסטער קאָנען פּרינציפּיעל נישט האָבן קיין צוזאַמענהאַנג מיט דיין וועלט־אָנשויאונג. עס ווערט פאַרדינט געלט, כּדי פאַר זיי צו באַצאָלן. און דערנאָך ווערן זיי געגעסן, מיט אָדער אָן ציטרין; אָן ציטרין איז אַ געשמאַקלאָזיקייט. דאָס האָבן די אַלטע שבורים ביי האָראַצעס טיש

טיילונג אַ „טויט״, ביי וועלכן איין אינדיווידואום „שטאַרבט״, אָדער איז זי אַ שריט פֿאָרויס צו אַ פֿאַרברייטערטן לעבן, אַ פֿרוכ־פּערונג, ביי וועלכער דאָס אינדיווידואום גייט איבער צו אַ העכע־רער פֿאָרם?

אפשר באַנוצסטו די פֿרייע צייט פֿון אַן אויספֿלוג צום באַל־טישן ים, וווּ די כוואַליעס וואַרפֿן דיר אַלע טאָג אַרויס גרויסע און קליינע, רויטע און געלע ים־שטערנס פֿון זייער בלויען וואַסער־הימל, כּדי אַביסל צו טראַכטן וועגן די דאָזיקע פֿראַגן. פֿאַרלאָז דיך דערויף, אַז וועהן זיי זאָלן דיך נישט פֿאַרפֿירן, וועלן זיי דיך דאָך ברענגען ווייטער, ווי אַלע בעטערע פֿון דער שפּעקולאַטיווער פֿי־לאָזאָפֿיע און טעאָלאָגיע.

ועסטו אין א באהעלטעניש אונטער שטיינער דאָס ים־שטערן־ווייב ליגן מיט פארשפרייטע אָרעמס איבער אירע באַפּרוכפּיקטע אייער און אַרויסקריכנדיקע יונגע, — א וווּנדערלעך בילד און און דער־זעלבער צייט אַן ערשטע שטופּע פון דער אומגעהויערער לייטער, וועלכע ענדיקט זיך הויך אויבן מיט דעם קינד ביי דער ברוסט פון דער מאַדאָנע. ביי געוויסע מינים שטערן און אַנדערע נאָדל־הויטיקע געפינען זיך אויך באַזונדערע טאַשן אין לייב, אין וועל־כע די עלטערלעכע חיה שלעפּט אַרום אירע יונגע, ווי אַ קענגורו זיינע בייטל־יונגע.

און דאָך: דער דאָזיקער „גוטער אידיוווידואום" קאָן זיך, נישט קוקנדיק אויף זיין גאַנצער קאָמפּליצירטער אינדיווידואַליזמעט, פּונקט ווי יענע פּרימיטיווע אור־חיות צעשפּאַלטן אויף צוויי אינדיווי־דואומס. ביי א ווילדן צאַפּל גייט דורך דורכן גאַנצן שטערן מיט־אַמאָל אַן אינערלעכער ריס. איין טייל פון די שטערן־אָרעמס וויל זיך אָפּרייסן פון דעם אַנדערן. אָבער עד קאָן עס נאָר מאַכן אויף אַזאַ אופן, אַז אויך דאָס מ...לסטע שטיק ווערט צעהאַקט. אַלץ פּלאַצט: די נערוון־פּאַרעמס און די געפּעסן ווערן צוריסן, די האַרטע טיילן ווערן צעבראָכן, אפילו דער מאָגן ווערט צעשפּאַלטן און בלייבט ליגן צעטיילט אויף צוויי אָפּענע העלפטן. אָבער יעדער העלפט לעבט. איז דער שטערן געווען א פינפשטראַליקער, פלעגט איין העלפט באַקומען צוויי און די אַנדערע דריי אָרעמס. ביי אַכט אָרעמס ווערט צעטיילט פיר אויף פיר, ביי זעקס — דריי אויף דריי. אַביסל שפּעטער ווערט די שרעקלעכע וווּנד פאַרקלעבט און היילט זיך אויס אויף אַזאַ אופן, אַז די פעלנדיקע העלפט וואַקסט גאַנץ אייגנפּאַך צו. און אין אַ קורצער צייט אַרום זענען ביידע אינדיווידואומס ווידער „גאַנץ".

נאָר עס זענען איצט דאָ צוויי אינדיווידואומס, אויפן אָרט פון דעם פריערדיקן איינעם. נו, זעץ זיך אריין אין דער אינדיווי־דועלער נשמה פון דעם דאָזיקן ערשטן ים־שטערן און מאַך צוזאַ־מען מיט איר דורך די טיילונג... וואָס זאָל זיך די חיה דערביי „טראַכטן"? ווי לאַנג זאָל „זי" טראַכטן אלס „איינע", און פון ווען אָן זאָלן איר „טראַכט־איך" בילדן צוויי נשמות? איז די צו־

האָט געשיכטלעך געקאָנט אָפּשטיין אויף אַזאַ אופן: פון דעם אַר־נויפוואַקסן זיך פון פינף איינצלנע ווערים; די ראַדיקע היפּאָטעזע האָט מען אָבער היינט אָוועקגעוואָרפן.

אַזאַ ים־שטערן אין דערוואַקסענעם, געשיכטלעך־רייפן צו־שטאַנד איז אומצווייפלהאַפטיק אַ פולשטענדיק אַנטוויקלטער איינ־היימלעכער „אינדיווידואום“. זיין יחיד־אַנטוויקלונג איז צוגעגאַנ־גען ענלעך ווי ביים ים־צאַרל־חיהלע: אויך ער האָט שוין אַמאָל ביי זיין אָנהייב פון לעבעדיקן לייב אַרויסגעצויגן דעם מאָגן און דאָס איבעריקע מוטער־לייב אַוועקגעוואָרפן ווי אַן אַלט נאַכט־מיצל. אָבער זייט דעמאָלט איז ער געבליבן „איינהייטלעך“ אין דער עכטסטער באַדייטונג פון דעם וואָרט, ד. ה. פשוט אַן אינדיווידואום, פונקט אַזוי ווי דו.

הגם אַזאַ ים־שטערן זעט אויס אין דער פאָרם, ווי מען גע־פינט אים אַרויסגעוואָרפן אויפן ים־ברעג, טויט־פאַרגליווערט ווי אַ פּאָמעראַנצן־שאָל, דאַרף מען אים אָבער נאָר איינמאָל האָבן געזען פריי אין וואַסער, כדי צו פאַרשטיין, אַז ער האָט זיין אייגן גאַנץ גוט אַנטוויקלט חיהשדיק נשמה־לעבן. אַ קאָמפּליצירטער נערוון־אַפּאַראַט מיט אַ גרויסן נערוון־רינג, פון וועלכן ציִען אַוועק נערוון־פעדים, ווי שטראַלן, זאָגט עדות וועגן דער שטאַרקער נשמה־איינהייטלעכקייט. אין קעגנזאַץ צום גרעסטן טייל אַנדערע נאָדל־הויטיקע האָט ער אַפילו דייטלעך־אָנגעוויזענע אויגן אין געשטאַלט פון גלאַנציקע רויטע פונקטן אויף די שפּיצן פון די אָרעמס. גאַנץ ווייט פון צו זיין אַ פּאַסיווער גאַסט אין די טיפענישן פון ים, פירט ער דאָרט אַן אמת רויבער־לעבן, באַפאַלט און פרעסט אויף קליינע קרעבסן, אויסטערן און פיש וויפל זיין האַרץ גלוסט. און דערצו נאָך געפינסטו ביי טייל מינים אַזעלכעס, וואָס לאָזט איבער, אפשר מער ווי אַלץ, דעם איינדרוק פון אַ נשמהדיק און קער־פערלעך־פעסטן אינדיווידואום.

דער דערוואַקסענער ווייבלעכער ים־שטערן, וועלכער איז אַליין אַרויסגעקומען פון דער אומברחמנותדיקער צעשטערונג פון זיין אָם־באָרם, ווייזט אַרויס זייער בולט געוויסע מוטערלעכע געפילן בנוגע זיינע אייגענע קינדער, ווי אַ האָן אויף די אייער,

דיווידועלע פרייהייט. עס ליגט א גרויסער געדאנק אין אזא שטרעבן, ווען עס דערשיינט נאך אין א ריינער געשטאלט, אָבער ווער איז געווען שטארק דערצו? דער רו־שטערער זיצט טיף אין דעם אוי־סערלעכסטן „איך" אליין, און דו זעסט, ווי דעם קאנסעק־ווענטן אינדיווידואליסט באפאלט א ניי בענקשאפט: ווען עמיץ זאל מיך נאך איצט באפרייען פון מיר אליין, מיך פון מיר אליין אָפּשיידן!

אומזיסט! דו קאנסט אין נשמה־זין זיין נאָדל־הויטיקער ווי־פיל דו ווילסט: אלס מענטש האסטו נאך, ווי בוש זאגט, דעם „אייגענעם טויט־פאל" אלס לעצטן אויסוועג, אָבער קיינמאל קאנסטו נישט קומען צו דער לעבעדיקער זעלבסט־צוטיילונג.

דו דערמאנסט זיך אָן די איינקעמערלדיקע אור־חיהלעך, וועל־כע האבן זיך געשפרוכפערט אייספאך דאדורך, וואס זיי זענען זיך צעפאלן אויף צוויי אָדער מער שטיק. פאר דעם פּראָבלעם פון אינ־דיווידואום, ביי וועלכן מיר האבן זיך נאר וואס אזוי אָפּגעמאַ־טערט, איז דאס שוין אויך א גאנץ פארוויקלטע זאך. אָבער דא קאן מען נאך זאגן, אז ביי די דאזיקע נידעריקסטע ברואים איז דער גאנצער באגריף פון אינדיווידואום נאך אזוי נעפּלדיק און די נאטור פון די נשמה־איבערלעבונגען נאך אזוי ווייניק אויס־געפארשט, אז מען דארף דערפון נישט פיל ארויסדרינגען. איצט באטראכט אָבער דעם פאלגנדן פאל.

דער נאָנטסטער קרוב פון ים־נאָדל־חיהלע איז דער ים־שטערן.

אויך א נאָדל־הויטיקע חיה, הגם שוין אָן דער קיילעכיקער שטעכעדיקער פּרחכם־שאָל פון דעם ים־נאָדל־חיהלע. אויב איך האב דיך ביים ים־נאָדל־חיהלע געבעטן זיך פארצושטעלן א ווארים, וועלכן מען האט צעקוועטשט אין דער פויסט און געמאכט פון אים א דיקן קנויל, מוז איך דיך איצט בעטן זיך פארצושטעלן א ווארים, וועלכן מען האט צעריסן אויף אזא אופן, אז עס זעט אויס, ווי ער וואלט פון זיך געבוירן פינף יונגע ווערים, וועלכע זענען אין צענטער געבליבן פארבונדן אזוי, אז זיי שטעלן מיט זיך פאר א אמתן ווארים־שטערן, אזא בילד איז נאך מער ערלויבט צוליב דעם, וואס די נאטור־פארשער האבן אמאל געגלויבט, אז דער ים־שטערן

„אָס־פּראָבפּערטאָג" פֿון באַנדוואַרים באַלד לכתחילה אַריין אין דעם רעגנגוס, און דערנאָך וואַנדערן ווייטער צו רעזולטאַטן, ווי דו ווילסט. דעמאָלט ביזטו דער הער פֿון דער לאַגע. די פֿאָרשונג איז דעמאָלט דער זיכערער פּלאַנעט, וואָס שיצט און טראָגט דיך. אין קעגנפֿאַל בלייבט זי תמיד דער מאַגנעט־באַרג, וואָס ציט דיר ווי־דער און ווידער אַרויס די נעגל פֿון דיינע פֿילאָזאָפֿישע שיפֿן.

דעם גרעסטן טייל דענקער גייט עס היינט נאָך אַזוי. אין זייער דענקען פֿאַלט די נאַטור־פֿאָרשונג אַריין ווי אַ קלאָץ, מיט וועלכן זיי קאָנען זיך קיין עצה נישט געבן. אַלץ שווימט, וואַקלט זיך און ווערט דערטרונקען. און דאָך איז זי גראָד דאָס באמת אומ־געהויערע אין גוטן זין, וואָס אונזער צייט גיט דיר אַלס דיין אייגנס, אויף איר וועט דיין דענקען אויפֿסניי אויפֿבליִען. פֿאַרשטיי דאָס גוט: דיין דענקען אין יעדן זין. מיט רעזולטאַטן, וועלכע קאָנען זיין אַזוי דרייסט, ווי דו ווילסט נאָר אַליין. אויך אין דעם פּראָב־לעם פֿון אינדיווידואום. פֿון דער אומגעהויערער פֿאַרוויקלונג, וועל־כע דער נאַטור־פֿאָרשער ברענגט אין אים מיטאַמאָל אַריין, דאַרף ער ערשט אויפֿסניי אויפֿשטיין, ווי אַ יונגער פֿעניקס...

דערווייל, כדי דיר צו געבן נאָך אַ שיינעם מוסטער, נאָך אַ צווייטע געשיכטע פֿון אַ נאָדל־הויטיקן.

אַ ליבע־געשיכטע איז עס אפֿילו שווער אָנצורופֿן, ווייל — אויב עס קומט דאָ אַפֿילו פֿאָר אַ פֿאַרמערונג, זעט עס אָבער גיכער אויס ווי אַ גט, איידער אַ חתונה. אַ גט פֿון אַ באַזונדערן מין, וועלכן קיין שום מאָדערנער זיטן־דראַמען האָט נאָך נישט באַהאַנדלט: דהיינו, אַ בריאה, ער אָדער זי, גט זיך מיט זיך אַליין.

מיר שיינט טיילמאָל, אַז אַזאַ צושיידונג מיט דעם אייגענעם איך וואָלט געווען זייער ווינטשנסווערט פֿאַר טייל צו קאָנסעקווענ־טע אינדיווידואַליסטן צווישן אונז מענטשן.

זיי צוימען זיך אָפּ פֿון זייערע מיטמענטשן, און חתונה איז פֿאַר זיי אַ גרויל, ווייל זי וואָלט געקאָנט פֿאַרגוואַלטיקן זייער אינ־

אילוסטרירט מיט אַזעלכע פֿאַקטן. אָבער פֿאַרשטיי מיך גוט. איך וויל דיר גאָרנישט צושטערן, וואָס ס'איז דיר ליב, וואָס ס'איז דיר, ווי דיר דוכט זיך, נויטיק פֿאַר דיין לעבן. איך האָב דיר נאָר געוואָלט געבן בלויז פֿאַקטן, די אויספֿירן פֿון זיי קאָנסטו, ווען דו וועסט דאַרפֿן, אַליין מאַכן. נאָר איינס מוז פֿאַר דיר קלאָר ווערן. דו מוזסט דאָס, וואָס דער נאַטור־פֿאָרשער גיט דיר, אַריינציִען אין דיינע באַטראַכטונגען און השערות. דו קאָנסט דאָ נישט פֿאַרבייגיין, ווי דער פֿאַריזייער פֿאַרביי דעם פֿאַרוווּנדעטן מאַן, וואָס איז געלעגן אין מדבר. דו מוזסט דיר אינגאַנצן קלאָר מאַכן, אַז דער גאַנצער קאָנווענציאָנעלער אונטערבוי פֿון דיינע אידעען וועגן וועלט, אינדיווידואום, אייביקייט, אומשטערבליכקייט, לעבן, טויט, איך, דו, מוטער, קינד א. אַ. וו. איז צו דיר איבערגעגאַנגען פֿון ציַיטן, אין וועלכע מען האָט נאָך נישט געהאַט די מינדסטע אַנונג פֿון די רעזולטאַטן פֿון אונזער נאַטור־פֿאָרשונג.

אויף דעם דאָזיקן שלעכטן פֿונדאַמענט זענען אָבער אין משך פֿון דער צייט אויפֿגעשטעלט געוואָרן וווּנדערליכע געביידעס פֿון השערות, און דער גלאַנץ פֿון דער מענטשלעכער לאָגיק האָט געמאַכט פֿאַרגעסן אָן דעם שלעכטן פֿונדאַמענט. אָבער אין דער זעלבער צייט האָט זיך די פֿאָרשונג פֿאַר זיך שטיל געאַרבעט, כּדי דאָרט אונטן אויפֿצובויען אַ נייעם פֿונדאַמענט, און שפּעטער, האָט זי אים אויפֿגעבויט. איצט מוז מען פֿאַרלאַנגען, אַז דער דאָזיקער נייער פֿונדאַמענט זאָל ווייניקסטנס רעספּעקטירט ווערן.

זייער פֿיל מענטשן מיינען, אַז דאָס גאַנצע דענקען, יעדע פֿילאָזאָפֿיע, יעדער פֿרייער שוווּנג פֿון געדאַנק פֿאַרלירט יעדן זין, אין דעם מאָמענט, ווען דער נאַטור־פֿאָרשער באַקומט אַזעלכע ברייטע רעכט. דאָס איז די גרעסטע טפּשות. דאָס, וואָס דער נאַטור־פֿאָרשער גיט דיר, איז פֿאַר זיך אַליין ווידער אַבסאָלוט פֿרייער מאַטעריאַל. נאָר נעמען דאַרפֿסטו דעם דאָזיקן מאַטעריאַל. וואָס דו ווילסט מיט אים מאַכן, דאָס איז דיין זאַך. בוי דיר, ווי פֿריער, די דרייסטסטע מעטאַפֿיזיקען וועגן דעם אינדיווידואום, איך ווינטש דיר גליק. אָבער בוי זי אויף און מיט דעם נייעם מאַטעריאַל. נעם די

ער איז, אַלס חומר־השׂכל־דיקע חיה, אַנטשטאַנען פֿון אַזעלכע ווערים. און אַז דער פּראָצעס פֿון יענער „אָפּ־פּראָגרעסירונג" איז וואַרשײַנלעך ערגעץ געלעגן אויך אויפֿן וועג פֿון זײַן אַנטוויקלונגס־געשיכטע, האָט ער האָט אים הײַנט שוין אָפּגעוואָרפֿן אַלס דורכ־געמאַכטע סטאַדיע.

ווען, פֿרעג איך דיך, איז אין דער דאָזיקער אַנטוויקלונג דער אינדיווידואום געוואָרן אַזוי וויכטיק, אַז ער האָט פֿאַרדינט אַ באַזונדערע אומשטערבלעכקייט, אַ חוץ דער אײַנגעבאַקענער פֿאַרזאָרג־לונג אין זײַנע קינדער? אָדער צי ווערט דיר פֿון יענע ממשותדיקע גראָבע בײַשפּילן נישט קלאָר, אַז מיר מוזן דאָס גאַנצע פּראָבלעם פֿון אינדיווידואום באַטראַכטן אַלס אומענדלעך מער פֿאַרוויקלט, ווי עס דוכט זיך אונדז געוויינלעך?

מיר באַלעבאַטעווען דאָ, ווי מיר זעען, פֿילאָזאָפֿיש מיט אַ באַ־גריף, וועלכער פֿאַרפֿלאָנטערט זיך נאַטור־געשיכטלעך אין אַ גאַנצן שטשורעדיקעניש פֿון אײַנצעלנע פּראָבלעמען. דו קאָנסט דיר פֿרעג־דיקן: דער אינדיווידואום דאַרף זײַן אומשטערבלעך. אָבער ווען דער דאָזיקער אינדיווידואום אַליין צעשטערט זיך דיר אונטער די הענט וואָס מיטער דו דרייסט אַרײַן אין דער חיות־און צמחים־וועלט? נישט צעשטערט זיך — פֿאַרשטיי מיך גוט — אין טויט, נאָר צעשטערט אין לעבן.

עלטערן צעטיילן זיך אין קינדער, קינדער וואַקסן אַרײַן אין עלטערן, עלטערן און קינדער מישן זיך צונויף און האָבן אַ בשותּפֿותדיקן אָרגאַן, ווי דער מאָגן... אומעטום באַוועגונג, אומעטום איבערגאַנג פֿון לעבן צו לעבן, און פֿון דער דאָזיקער גאַנצער באַ־וועגונג קומט אין איין שיינעם טאָג אַרויס דער מענטש אַליין, אַ חיה פֿון אַ גאַנץ באַשטימטן מין, אַ קאָמפּלעקס פֿון קערפּערלעך, וואָס פֿרוכפּערט זיך געשלעכטלעך דורך זוימען־קערפּערלעך און איי־קערפּערלעך, אַ חומר־השׂכל־דיקע חיה, אַ וויכטיקע... עס איז דאָך נישט מעגלעך פֿאַר אים צו מאַכן ספּעציעלע ערפֿינדונגען, נאָר אַלץ, וואָס מיר ווילן באַשאַפֿן פֿאַר אים, מוז זיך לאָזן פּונקט אַזוי אַרײַנפּאַסן אין דער דאָזיקער וועלט אונטן, אומעטום.

דו וואַקלסט זיך, דו האָסט דיר ביז איצט דאָס אַלץ נישט

אָדער שלייערל, נאָכאַמאָל זיך מער אָדער ווייניקער ריטמיש דורכ־לויפֿן די גאַנצע רייע פֿאָרמען, וועלכע זיינע אור־עלטערן האָבן דורכגעמאַכט. דער מענטש ווערט אין מוטער־לייב נאָכאַמאָל אַ פֿיש ענלעכע בריאה מיט פֿלוס־פֿעדערן און זשאַבערס־שפּאַלטן. די זשאַבע ווערט, אַלס קעפּלעכל, נאָכאַמאָל פֿיש און מאַלק־חיה. אַזוי רעכנט מען, מוז אויך דאָס יונגע ים־נאָדל־חיהלע נאָכאַמאָל ווערן וואָרים־שלייערל, כדי עדות צו זאָגן, אַז זיינע אור־עלטערן זענען אַמאָל געווען ווערים. דאָס איז אויף אַלע פֿאַלן גענוג אינטערעסאַנט און באַמערקנסווערט, די פֿולשטענדיקע לאָגישע אויפֿקלערונג איז אָבער פֿאַר דעם פֿאָרשער אַ האַרטע נוס, וועלכע ער וועט נאָך לאַנג נישט קאָנען צעבייסן. אונדז אינטערעסירט די זאַך דאָ אייגנט־לעך פֿון גאַנץ אַנדערלעכן שטאַנדפּונקט; זי אינטערעסירט אונדז אַלס נייע פֿאַרצווייגונג אין לאַבירינט פֿון באַגריף אינדיווידואום. די דאָזיקע גאַנצע געשיכטע ביז צום סוף, ווען דאָס יונגע עסט נישט נאָר אויף די מוטער אָדער די „אַם" אָדער האָט „איבער־שלייערל", אָדער ווי דו ווילסט עס דאָרט אָנרופֿן, אַלס פֿרעמדן אָביעקט, נאָר נעמט נאָך ביי איר צו איין אָרגאַן און לאָזט איר אין זיך אַריינוואַקסן — צי זאָל די דאָזיקע געשיכטע נישט באַוועגן דעם פֿילאָזאָף זיך אויפֿסניי מיט צו פֿאַרטראַכטן איבער דעם עצם פֿון אינדיווידואום?

און דאָ קומט אונדזער באַטראַכטונג, נאָך אַזוי פֿיל באַנדווערים, לעבער־פּיאַווקעס, פּאַראַם־ווערימלעך און, ענדלעך, ים־נאָדל־חיהלעך, אַליין צוריק צו דעם, וואָס איך האָב דיר פֿריער געזאָגט וועגן דער אומשטערבלעכקייט.

דו האָסט שוין איצט געזען גענוג פֿאַלן, ווען איין אינדיווי־דואום האָט געמוזט אינגאַנצן פֿאַרברויכט ווערן, כדי מעגלעך צו מאַכן די עקזיסטענץ פֿון דעם אַנדערן, ביז צו אונדזער נאָדל־חיהלע, וווּ איין אינדיווידואום האָט געמוזט איבערלאָזן דעם אַנדערן זיין מאָגן, כדי דער דאָזיקער אַנדערער זאָל ווערן לעבנספֿעיִק. און איצט זאָגסטו אפֿשר: וואָס גייט דאָס אַלץ אָן דעם מענטש, פֿאַר וועלכן מיר זוכן אייגנטלעך, נעבן יענע אומשטערבלעכקייט־טענ־דענצן. אָבער פֿאַרגעס נישט, אַז דער מענטש איז אַ חיה. אַז

די פיקל־הויב איז געווען נאָר א מין „פאַרלויפיקער" אינ־דיווידואום, אין וועלכן ס'איז ערשט דורך א מין קנאָספּונגס־פּראָצעס אויסגעוואַקסן די איינציקע בריאה.

דאס קנאָספּע־אייניקל איז, ווי מען קאן גלייך דערקענען, אן אמתדיק־קליין ים־נאָדל־חיה'לע. דאס דאזיקע שאכטל־ענלעכע ים־נאָדל־חיה'לע וואקסט אזוי אריין אינעווייניק, אין דער לעבעדי־קער פיקל־הויב, אז עס נעמט אין זיך אריין איר מאָגן. די פיקל־הויב, ביי וועלכער דער נייער גאסט האָט צוגערויבט איר מאָגן, שטארבט, נאטירלעך, אפּ און פאלט אראפּ פארטרוקנט, ווי א פארוועלקטע בלום, פון דעם יונגן נאָדל־חיה'לע. מינכהויזנס בער איז איינגעשפּאנט אין צוים! דאס ים־נאָדל־חיה'לע, נאָך דער דאזיקער האלבירונג פון זיין „מוטער" און מיט דעם מו־טערס ארבעטנדיקן מאָגן, זאָרגט זיך גאנץ ווייניק פאר דעם אפּ־שטארבנדיקן געשפּענסט: עס פרעסט, וואקסט, פארפולקאָמט זיך און ווערט ענדלעך געשלעכטלעך־רייף, ווי זיין זיידע־באבע איז געווען.

איך וויל דאָ נישט אריינפירן אין דער פאַרוויקלטער זאָאָלאָגישער דיסקוסיע ארום דעם, צי איז דער דאזיקער וואונ־דערלעכער פּראָצעס אן אמתע „אם־פרוכפערונג" אין דעם זין פון דער באנדוואָרים־געשיכטע (מיט דער פיקל־הויב אלס „אם"), אָדער זי פאָדערט אן אנדערן נאָמען. דאָ גייען די מיינונגען נאָך ביזן היינטיקן טאָג נישט אינגאנצן קלאָר, און די ענדגילטיקע אנטשיידונג איז א סך אָפּהענגיק דערפון, ווי אזוי מען וויל זיך פאַרשטעלן די אנפאנגס־אנטוויקלונג פון אזא ים־נאָדל־חיה'לע פון א וואָרים־ענלעכע חיה. פאר דעם דענקענדיקן נאטור־פאָרשער, וועל־כער וויל דערלערנען די „געשיכטע" פון דער חיות־וועלט און דעם גרויסן צוזאמענהאנג צווישן די איינצלנע גרופּן, האט די דאזיקע פאַרוויקלטע געשיכטע, זעלבסטפאַרשטענדלעך, אויסערגעוויינלעך־באַלערנדע מאָמענטן. ער דערמאָנט זיך ווידער אָן יענעם וויכטיקן פּרינציפּ פון דער אָרגאנישער אנטוויקלונג, דעם ביאָגענעטישן גרונט־געזעץ, וואָס הייסט יעדער בריאה אין איי, אלס שפּראָצלע

מענלעכע ניסט גלייך איבער זיי אוים זיינע זוימען; צו קיין אייגנטלעכער באהעפטונג קומט צווישן די ברואים נישט. די דאזיקע איינפאכקמע פארב פון דער געשלעכטלעכער ליבע, וועלכע איז נאטירלעך מענלעך נאָר אין דעם פייכטן עלעמענט, געפינסטו שטארק פארשפרייט אין דעם מיטעלן שטאפל פון דער חיות־וועלט, און נאָך ביי די פיש, ווי דו ווייסט עס שוין פון די הערינג, הערשט דער דאָזיקער סיסטעם. אין דעם אפענעם שט־אָם טרעפן זיך צונויף דאס זוימען־קעמערל און דאס איי־קעמערל אויף צו גרינדן א ניי נאָדל־חיה'לע. אבער איידער דאָס דאזיקע חיה'לע ווערט פארטיק, קומען נאָך פאר די משונהדיקסטע זאכן.

פון דער צונויפגיסונג פון זוימען און איי קומט ארויס א קליין דורכזיכטיק בריאה'לע, וועלכעס איז, ווי ס'ווייזט אוים אינגאנצן פארטיק אין זיין געבוי, אבער וועלכעס איז מער ענלעך צו אלעם אין דער וועלט, איידער צו א נאָדל־בריאה פון דעם מין ים־נאָדל־חיה'לעך. דאס פארגליווערט־ווייכע קערפערל האָט א מויל, געדערים און אן אונטערשטן ארויסגאנג און שווימט ארום לוסטיק אין אפענעם ים. מיט דער הילף פון באוועגלעכע ווימפער־הערעלעך. לויט דעם גאנצן געבוי, מוז מען עס האלטן פאר א יונגן ווארים, און ווען עס זאָל אין איין שיינעם טאָג ווערן געשלעכטלעך־דייף און זאל געבוירן יונגע ענלעכע חיה'לעך, וואלט מען עס פשוט געדארפט דירעקט צורעכענען צו געוויסע ווערים. אבער עס ווערט נישט געשלעכטלעך־רייף.

עס אנטוויקלט זיך דורך משונהדיקע שפיצן און ארויסשפראָצונגען, אין וועלכע עס שטעלן זיך אריין קאלך־שטעקעלעך, ווי דראטן פון א שירם, אלס א בריאה, וואס זעט כמעט אוים, ווי אן איבערגעקערט פיקל־הויב. און אין איין שיינעם טאָג הויבט אן אינעווייניק, אין דער דאזיקער פיקל־הויב צו וואקסן א קנאָספע, אין דעם חלל צווישן דער הויט פון לייב און דעם מאָגן וואקסט אריין א ג א נ ץ נ י י ע חיה, וועלכע איז לויט איר געבוי אינגאנצן נישט ענלעך צו דעם ערשטן חיה'לע.

ארויסגעווארפן געווארן פון ים, נאר א חיה.

אז דו קוקסט זיך נענטער צו, באמערקסטו ביי די באקאנטע מינים אין ביידע עקן פון דעם קנויל עפענונגען, וואס פירן אריין אינעווייניק. די אויבערשטע עפענונג — דאס איז דער אונטערשטער ארויסגאנג פון דער חיה, די אונטערשטע איז דאס מויל. און צווישן דעם דאזיקן אונטערשטן ארויסגאנג און דער מויל ליגט אין דער שאל באמת א גאנץ גוט אנטוויקלטע חיה, וואס שטייט שוין אין פיל הינזיכטן, העכער פון דעם ווארים. צום בעסטן וועסטו די דאזיקע חיה פארבינדן מיט דעם ווארים, ווען דו וועסט דיר פארשטעלן דעם ווארים צונויפגעוויקלט אין א קנויל מיט דעם מויל פון אונטן און דעם אונטערשטן ארויסגאנג פון אויבן, מיט א פארהארטעוועטע הויט ווי א מין פאנצער, אויף וועלכן ס'געפינען זיך נאך צום בעסערן שוץ באוועגלעכע נאדלען. די איבעריקע זאאלאגישע פרטים קאנסטו דיר איצט מוחל זיין, זיי זענען, אנטשפרעכנד דעם איינגעארטיקן געבוי פון דער חיה גאנץ פארוויקלט.

אונזער חיה'שדיקער קאשטאן האט אויך זיין ליבע־געשיכטע, און דערצו נאך א גאנץ משונה'דיקע.

דער איטאליענישער פישער כאפט ים־נאדל־חיה'לעך פון א באזונדערן מין, אנדערע וועלכע פאלן צו אים אריין, ווארפט ער ארויס. יענע קאן ער געברויכן, ער צעברעכט זייער שאל און נעמט זיך ארויס פינף טרויביקע גאלד־געלע קוילן, וועלכע געהערן צו די געשמאקסטע מאכלים פון זיין טיש. די געלע קוילן — דאס זענען די אייער־שטאקן, און דער באזונדערער מין ים־נאדל־חיה'לעך — דאס זענען די ווייבלעכע. די אויסגעווארפענע זענען געווען די מענער. אזוי ארום זעסטו: מיר זענען, נאך די אלע אנדרוגונים'ן ווידער אין דעם קעניגרייך פון דער געשלעכטלעכער צוטיילונג.

ווען די לבנה צעשיט איר זילבער־שטויב איבער דעם טרוימענדיקן ים, ווארפט ארויס אין דער טיפעניש פון דעם וואסער דאס ווייבלעכע ים־נאדל־חיה'לע אירע רייפע אייער, און דאס

פאר זיך ווידער אנטוויקלט, נישט צונויפקומענדיק זיך שוין מער אויך אין דער ווייטערדיקער אנטוויקלונג. פון דעם שטאם, וועלכער הייבט זיך אן (איבערפלעכלעך גערעדט) מיט דעם שלימאק, איז אלס העכסטע פארם ארויסגעקומען דער טינטענפיש. פון דעם פארצייטישסטן אינסעקט איז די ליניע געגאנגען ביז, לאמיר זאגן, דער מוראשקע. דער פיש איז אין משך פון מיליאנען יארן געווארן מענטש. ווייניקער פון אלע האבן זיך אבער ווייטער אנטוויקלט ים־נאדל־חיה׳לעך און די ים־שטערן; דאס ים־נאדל־חיה׳לע אליין איז כמעט געבליבן דער שפיץ פון איר גאנצן אנטוויקלונגס־צווייג. דאס דאזיקע פארהעלטעניש: די פיר העכערע הגם זייער פארשידן־לאנגע פאראלעלן אויף איין געמיינזאמער ווארים־באזע, מוזסטו אויף ווייטער כסדר האלטן פאר די אויגן, כדי זיך נישט צו פארפלאנטערן.

נאכדעם, ווי מיר זענען איצט פארטיק געווארן מיט די ווערים, האב איך דיר פון די דאזיקע פיר אויבערשטע פאראלעל־שטאמען, פון די ליבע־געשיכטעס פון די ים־שטערן, שלימאקעס, קרעבסן, אינסעקטן און חוט־השדרהדיקע חיות, צו דערציילן א גאנצן דעקאמעראן: עס מוז פאר דיר אבער קלאר זיין, אז אינגאנצן מאכן מיר דורך פון איצט אן פיר הויפט־ראמאנען, וועמענס קאפיטלען עס גייען אפילו אפטמאל געשלאסן איינס נאכן אנדערן אבער מישן זיך קיינמאל צווישן זיך נישט צונויף.

מיר הייבן־אן ביי דער ליניע פון די ים־שטערן, ווייל די דאזיקע פירט אונז ווייטער ארויף אויף דער ליניע פון די גרעסטע וואונדער־מעשיות פון דער ליבע.

שטעל דיר פאר א ים־נאדל־חיה׳לע, ווי דו האסט עס געזען אין אקוואריום אדער אויפן ברעג פון ים. דו פארשטייסט גלייך, פארוואס מען האט די דאזיקע גאנצע גרופע אנגערופן „נאדל־הויטיקע“. דא ליגט פאר דיר א חיה, וואס זעט אויס, ווי א שטעכעדיקע פרוכט, א קויל פון הארטער שאל מיט שארפע שפיצן אין אלע זייטן. ערשט דערפון, וואס די זאך באוועגט זיך, פארשטייסטו, אז עס איז נישט קיין אמתע קאשטאן־פרוכט, וואס איז

ענדלעך, די גאנצע חיה אין זיך ארייננעפּרעסן, און איז געבליבן אונטער דעם הייליקן אדער דעם ריטער אלס רייט־חיה, איינגעשפּאנט אין צוים און אין זאטל. דער אייזל איז אין אונזער פאל די מוטער, דער בער — דאס קינד און דער צוים — די נאָז פון דער מוטער, נישט מער וואס די לעצטע וואקסט זיך נאָך צונויף מיט דעם קינד, וואס ס'איז אזוי ווילד, אז אפילו די לעגענדע האָט זיך נישט דערוואגן עס אויסצוטראכטן פאר אירע נאָאיווסטע קינדער. איך וויל דיר אבער פארשטעלן א חיה, ביי וועלכער עס קומט פאר עפּעס זייער ענלעכעס.

אמת, מיר מוזן דערצו אדורך פון דער ווערים־וועלט.

שטעל דיר ווידער פאר דעם געבוי פון דעם העכערן חיות־סיסטעם. פון דער איינפאכער אור־מאָגן־חיה, דער גאסטרעא, זענען געקומען פון איין זייט די פּאָליפּן און מעדוזן און פון דער אנדערער זייט די ווערים אין דריי הויפּט־גרופּן: די פּלאטווערים (צ. ב. באנדווערים), די מיטעלע ווערים (צ. ב. די פאדעם־ווערים, ווי די טריכינען) און די רינגל־ווערים (צ. ב. דער רעגן־ווארים).

אויף די ווערים שטייען דאַן די פיר העכסטע שטאמען פון דער חיות־וועלט: די ווייך־חיות (שלימאקעס און אנדערע), די גליד־פיסער (ראקעס, אינסעקטן א. אנד.), די חוט־השדרה־דיקע חיות (צו וועלכע דו אליין געהערסט צוזאמען מיט די פיש, פייגל, רעפּטיליען א. אנד.) און די אזוי־גערופענע נאָדל־הויטיקע, ווי דאָס ים־נאָדל־חיה'לע אָדער דער ים־שטערן. אלע פיר גרויסע גרופּן זענען געשיכטליך ארויסגעקומען פון די ווערים, אָבער נישט איינער פון דער אנדערער, נאָר פּאראלעל איינע נעבן דער אנדערער. קיינמאָל איז א ים־שטערן נישט געוואָרן א שלימאק, א שלימאק־א קרעבס, אָדער א קרעבס — א פיש. אין יעדער פון די דאזיקע גרויסע אפּטיילונגען איז די ווייטערדיקע אנטוויקלונג פון ווערים געגאנגען אויף איר אייגענעם וועג. און אין איין טאָג זענען אויף דער וועלט שוין געווען ים־שטערן, שלימאקעס, קרעבסן און נידעריקסטע אינסעקטן און פיש, וועלכע האָבן זיך יעדערס

מיר זענען מיט דעם ליבע־ראמאן פון דער רהאַבדיטיס־מוטער גלייכלעך צוגעקומען צו דעם פאל, ווו די פרוכפערונג פארלאַנגט נישט־נאָר דעם טויט אלס נויטווענדיקן קרבן פון דעם מוטער־אינדיווידואום, נאָר ווו דאָס יונגע עסט פשוט אויף די מוטער, פונקט ווי א היגרעלע פארשלינגט ביסלעכווייז דאָס שפייז־געלעכל פון איי. די אינערלעכע ארגאַנען פון דער מוטער האָבן מיט זיך פארגעשטעלט א מין ספעציעל צוגעגרייטן שפייז־זאפאס פאר דעם יונגן, און די הויט פון דער מוטער האָט א ווײַלע געדינט אלס אויבערשטע שוץ־הויט פון דעם קינד, אלס א מין ארגאַן, וואס איז אים פון דער מוטער איבערגעגעבן געוואָרן.

מען וואלט זיך אין דער ריכטונג נאָך ווייטער געקאָנט פארשטעלן, אז דאס יונגע באשעפעניש וואַקסט, ענדלעך, אריין אין דער מוטערס הויט אויף אייביק, אדער עס נעמט איבער פאר זיך וועלכן ס׳איז אנדער ארגאַן פון דער מוטער. מען וואלט זיך דאָס געקאָנט פארשטעלן, ווען מען זאל זיך ווען אויסמאָלן דאס ווילדסטע בילד, וואס איז נאָך אין די דאזיקע פארהעלטנישן מעגלעך.

שטעל דיר פאר א מענטשלעכע פרוי. אין איר וואקסט אויס א קינד. דאָס קינד באקומט שוין אין מוטער־לייב ציין, און הייבט אן אויפצופרעסן די מוטער. אבער עס עסט זי נישט אינגאַנצן אויף. עס לאזט איבער, לאָמיר זאגן, די הענט און דאס פנים. און די דאָזיקע הענט און דאָס פנים נעמט עס צו פאר זיך, לאזט זיי צו זיך צווואקסן און ווערן זיינע אייגענע.

דו קאנסט די געשיכטע, וועלכע ווערט דערציילט רעליגיעז וועגן הייליקן אַנטאָניוס פון פאדוא און וועלטלעך וועגן ריטער פון מינכהאַוזן: ווי א בער האָט זיך פון הינטן ארײַנגעפרעסן אין זיין אייזל אדער אין זיין פערד, בשעת דער רייטער איז נאָך דערויף געזעסן, און האָט עס אַזוי לאנג געפרעסן, ביז ער האָט,

אייגציקער ארבעטס־טיילונג, וועלכע האט פיזיש צעטיילט די אינ־
דיווידואומס, האט זיך דער מענטש אין ארט ווארצלען און אין
דער גאנצער פאנאנדערבלאזונג פון זיין קראפט.

ווילסטו צו די דאזיקע פארהעלטעניש צוגיין מיט דיינע צו־
קונפטצערזאגעכען, מוזסטו זיך לאזן אויפן וועג פון דעם גייסט,
געוויס, אין גייסטדזין טייכם פאר אונז אויך שוין אויף א בלאסער
שיין, אז דער דאזיקער קענטזאין קאן ווידעראמאל פארשווינדן,
נאכדעם ווי ער וועט שוין האבן ביזן סוף פארענדיקט זיין גרויסע
ארבעט פון דער מענטשן־שאפונג. אבער דאס קאן דעמאלט נישט
געשען אין זין פון א צוריקגאנג צום אלטן. דורך דעם גייסט
מוז עס זיין, נאר אין דעם דאזיקן העכערן שטאפל קאן עס פאר־
ווירקלעכט ווערן. און ווען עס וועט פון דארט צוריקקומען צום
קערפער, וועט אלץ זיין ניי, אינגאנצן אנדערש. וואס פאר א ווערט
וועט אבער האבן קערפער, וואס פאר א ווערט וועלן האבן אלע
אונזערע היינטיקע באגריפן אין א צוקונפט, אין וועלכער ס׳וועט
הערשן דער גייסט: זיי וועלן אפשר זיין נישט מער ווי ליידיקע
פארמען פון דער פארגאנגענהייט, פארמען, וועלכע די אנטוויקלונג
האט אפגעווארפן, פונקט ווי זי האט נעמלעך אפגעווארפן דעם ווארים,
כדי צו קומען צום מענטש...

דאך, איך האב דיך איינגעמלעך נאר געוואלט האלטן א ווילע
ביי דער איבערראשונג און שלעכטע קרוביטשע זאכן, כדי דו
זאלסט אינגאנצן צעקריגן דעם דאזיקן אינטערעסאנטן פרינציפ
ביז אין אלע זיינע פילאזאפישע טיפענישן.

טאַש האָבן זיי נישט, און דער זוימען ווערט דירעקט דורך א באַהעפטונגס־גליד אַריינגעפירט אין דעם ווייבלעכן געשלעכטלעכן אָרטן.

אויב ביי די האָמיקע אַנדראָגינוסן זעען, פונקט ווי ביי די העכערע נישט־הערמאַפראָדיטישע חיות, ביידע געשלעכטלעכע טיילן באַזונדערס פאַר דעם אַקט מיט באַזונדערע שטאַרקע [illegible] געפילן, פילט יעדע פּיאַווקע גלייכצייטיק דעם דאָפּלטן תענוג, דעם נעבנדיקן און נעמענדיקן.

מען דערמאָנט זיך אָן דעם רוימישן קייזער העליאָגאַבאַלוס, וועלכער האָט אין זיין קייזערלעכער משוגעת באַשטימט א פּרעמיע פאַר דעם, וואָס וועט אים צו זיין מענלעכקייט צוגעבן נאָך די ווייבלעכקייט, אין זין פון דעם געשלעכטלעכן תענוג־געפיל. עס איז אָבער גאָר קיין פראַגע נישט, אַז די גרינטלעכע פאַנאַנדערטיילונג פון די געשלעכטער, וועלכע דער דאָזיקער געקרוינטער משוגע האָט אַלס העכערע [illegible] חיה אויך געווינטשט, איז געווען גראָד איינע פון די וויכטיקסטע באַדינגונגען פון דער העכערער, אידעאַלערער אַנטוויקלונג, פון וועלכער מיר וואָלטן זיך נאָך צו אונזער שאָדן געקאָנט אָפּזאָגן. דער הערמאַפראָדיטיזם איז א סטאַדיע פון דער ליבע, וועלכע ליגט אויף דעם אַנטוויקלונגס־וועג הינטער אונז, און וועלכע מוז דאָרט ליגן. קוק זיך צו צו דער קונסט, פון וועלכער מען וועט מיט דער צייט, מסתּמא, פיל מער לערנען, ווייל אין איר שטייט אונז פאַר די אויגן, ווי אין א שפּיגל, די אייגנטלעכע נאַטור־געשיכטע, די נאַטירלעכע אַנטוויקלונגס־געשיכטע פון דער מענטשהייט. ווי האָבן זיך נאָך די גריכן געמאַטערט, פאָרצושטעלן אין מאַרמאָר־פיגורן הערמאַפראָדיטן, א אידעאַל געשטאַלט, וואָס זאָל אין זיך פאַראייניקן מאַן און פרוי. עס האָט אָבער גאָרנישט געהאָלפן, דער הערמאַפראָדיט איז פאַרשוווּנדן, אויב ס׳האָט זיך אַמאָל באַוויזן אַן אַנדראָגינוס איז עס גאָר געווען א פאַרזעעניש. ביי דער פּיאַווקע איז עס נאָך אַמתע [illegible] נאַטור. ביים מענטשן פון דער צייט פון פידיאַס איז עס נאָר א האָפענונגסלאָזער קריפּל.

אויף דעם קאָנטראַסט פון פרוי און מאַן, אויף דער דאָזיקער

אין דעמזעלבן צענטן רינג, ווו עס געפינען זיך די זוימען־אַפּאַראַטן, געקאָנט ווערן העל־דורכזיכטיק, וואָלסטו געזען פאָלגנדעס.

אין צענטן און עלפטן רינג פון יעדן קערפּער (געציילט פון דעם שאַפּ־עק, ווו סגעפינט זיך דאָס מויל) ליגן ביי יעדן אַ פּאָר זוימען־אַפּאַראַטן, פון וועלכע עס פירן גרויסע זוימען־רערן ביז צום פופצענטן רינג און פון דאָרט אַרויס, צו דער אויסערלעכער וועלט. אין דעמזעלבן צענטן רינג, ווו עס געפינען זיך די זוימען־אַפּאַראַטן, און אויך אין ניינטן געפינט זיך אַ פּאָר זוימען־טאַשן, וועלכע זענען גרייט אויפצונעמען די פרעמדע מענלעכע זוימען און צו דער רעכטער צייט זיי צו שיקן ווייטער צו די אייער־טרויבן, ווו די ווייבלעכע אייער וואַרטן אויף דער באַפרוכטיקונג. יעדער אַנדראָגינוס וואָרים באַמיט זיך איצט אַזוי צוצודריקן צום פּאַרטנער מיט דער קריטישער געגנט פון ניינטן ביזן פופצעגטן רינג, אַז דער אייגענער אַרויסשטאַרנדיקער זוימען־קאַנאַל זאָל אַרויסקומען ביים ליידיקן זוימען־טאַש פון דעם אַנדערן, און דער אייגענער זוימען־טאַש זאָל זיין צוגעפּרעסט צום זוימען־קאַנאַל פון דעם אַנדערן. אין דער מאָמענטאַלער אויפרעגונג הויבן אָן די הויט־דריזן פון די אַנטקעגנדיקע רינגען אַרויסצולאָזן אַ פליסיקייט, וועלכע ווערט שנעל פאַרטרוקנט און בילדעט אויף דער צייט פון אַקט אַ מין שוץ־וואַנט אַרום דער גאַנצער געשלעכטלעכער געגנט און קניפּט צונויף דאָס פּאָר אַזוי, אַז עס דוכט זיך, אַז זיי זענען זיך באמת אויף אַ ווילע צונויפגעוואַקסן. אַז דער אַקט איז געענדיקט, רייסן זיך די ווערים גלייך אָפּ איינער פון אַנדערן, יעדער וואָרים איז איז איצט באַפרייט פון זיין אייגענעם זוימען, דערפאַר אָבער טראָגט ער אין זיך אַ רעזערוואַר פון פרעמדן זוימען, וועלכן ער וועט פון איצט אָן, אָן דער געפאַר פון זעלבסט־באַפרוכטיקונג, צושמעלן לויט דער נויטווענדיקייט די אייגענע ווייבלעכע אייער.

זייער ענלעך קומט פאָר דער ליבע־אַקט פון די פּיאַווקעס, אָבער, נאַטירלעך, אין וואַסער. דאָס פּיאַווקע־פּאָר לייגט זיך אין פרילינג־צייט אַזוי ענג איינע נעבן דער אַנדערער, אַז די קעפּ און די עקן. זענען האַרט צונויפגעפּרעסט. קיין באַזונדערע זוימען

דער רעגנוואָרים און די פּיאַווקע זעען אונדז דאָ אויס ווי מאַליגנע הערן, ווען מיר קומען פון דעם גאַנצן וויסטן געווימל פון אונטן.

מיר קאָנען די דאָזיקע ביידע מינים גוט, ווייל זיי האָבן, אַזוי צו זאָגן, אַ חלק אין דער מענטשלעכער קולטור־געשיכטע. די פּיאַווקע שפּילט אַ ראָל אין דער אַנטוויקלונגס־געשיכטע פון דער מעדיצין. דער רעגנוואָרים ווידער, דער דאָזיקער שטילער דורכקנעטער און דורכאַקערער פון דער ערד — ער איז זייט טויזנטער יאָר געווען דער שטילער העלפער פון דעם אַרכעאָלאָג: אַדאַנק זיין אַרבעט זענען מאָזאַיק־שטיינדלעך, קאָלאָנעס־שטיקער, מטבעות און צירונג־זאַכן באַגראָבן געוואָרן טיף אין דער ערד און דערהאַלטן געוואָרן פאַר די שפּעטערדיקע דורות. זייער ביידענס לעבן־ לעבן איז זייער ענלעך צווישן זיך און איז פאַרהעלטנישמעסיק איינפאַך.

דער רעגנוואָרים און די פּיאַווקע זענען אַנדראָגינוסן אָדער הערמאַפראָדיטן. יעדער וואָרים האָט ביידע געשלעכטלעכע אַפּאַראַטן אין דעמזעלבן קערפּער. אָבער דו דערמאָנסט זיך ווידער אָן דעם גרויסן געזעץ, וואָס גייט דורך דער אָרגאַנישער וועלט, אָן דעם געזעץ: דו זאָלסט דיך אַליין נישט באַפרוכטיקן. אויך דער רעגנוואָרים און די פּיאַווקע שטייען פעסט אונטער דער ווירקונג פון דעם דאָזיקן געזעץ.

אין דער קילקיים פון אַ פייכטער נאַכט, ווען סיבאַוועגט זיך נישט קיין שום בריאה, ווען קיין לימט־שיין שרעקט נישט זייערע קאָפּ־שפּיצן, וואָס האָבן נישט קיין אויגן און זענען דאָך זייער עמפּפינדלעך אויף ליכט, קריכן אַרויס צוויי רעגנווערים פון דער שוואַרצער ערד. זיי שלענגלען זיך האַרט צו איינער צום אַנדערן, אַזוי, אַז די פאָדערשטע עקן ליגן פאַרקערט אין צוויי באַזונדערע זייטן. און איצט קוקט זיך צו זיי גענוי צו. די גאַנצע לייבער זענען צונויפגעשמעלט פון די באַקאַנטע פלייש־רויטע רינגען. קיין אויסערלעכע אונטערשיידן באַמערקסטו נישט, ווייל עס איז דאָך נישט מאַן און פרוי, נאָר יעדער וואָרים איז מאַן און פרוי

געפּאָרן אין בויך פון דעם וואַלפיש, אַזוי לאָזן זיך אויך אַנדערע ליליפּוטן מיט דעם גאַנצן קערפּער, אַלס אַנטשלאָסענע וואָנ־זוכער, אַריין אין דער טיפעניש פון דעם ווייבלעכן געשלעכטס־אָרגאַן. און איינמאָל אַריין, בלייבן זיי שוין אויף אייביק אינעווייניק. זיי באַוועגן זיך פעסט אין די אינערלעכע געשלעכטלעכע טיילן פון דער פרוי, דאָרט וווּ ס׳געפינט זיך דער פרוכטהאַלטער און די אייער וואַרטן אויף דער באַפרוכטיקונג. די דאָזיקע קליינע זועדריכלעך, וועלכע זענען מער ענלעך צו זוימען־היהלעך ווי צו גאַנצע זעלבסטשטענדיקע מענער, געפינען זיך איצט אויפן זיכערסטן אָרט און קאָנען רויק דורכפירן די באַפרוכטיקונג: דער רידיקער קערפּער פון דער גרינער פרוי באַשיצט דעם גאַנצן אַקט און באַהאַלט די מענער און די אייער פון אַלע עולות פון ים אַזוי לאַנג, ביז יעדער איי באַקומט נישט זיין נויטיקן חלק פון דער פּאַטערלעכקייט. די פאַרטיקע אייער לאָזן זיך שפּעטער, נאַטירלעך, אַרויס אויף דער פריי. די קליינע מאַנהייזער פאַרבלייבן אָבער שוין ביזן סוף פון זייער לעבן אין דער פרוי וואָגוס בעת.

די פילאָזאָפן רייבן זיך שוין אַרום זינט יאָרן, צו וועלכן שטייג פון דער גרויסער וואָרים־מענאַזשעריע צוצורעכענען די באָנעליאַ. פריער האָט מען זי צוגעשטעלט צום פּריאַפּולוס, — אַ וואָרים, וועלכער האָט זיין משונהדיקן נאָמען (מענלעכער גליד) צו פאַרדאַנקען זיין העכסט־אייגנאַרטיקן אויסזען. מען האָט פון ביידע געמאַכט אַ וואָרים־גרופּע „ג ע פ י ר ע ע ן", וואָס באַדייט „בריקן־ווערים"; די בריק האָט געזאָלט גיין פון די ווערים צו די ים־אוגערקעס; ס׳האָט זיך אָבער שפּעטער אַרויסגעוויזן, אַז דאָס איז געווען אַ טעות. דאַן האָט מען געוואָלט די גאַנצע גרופּע צורעכענען צו די רינגל־ווערים; דאָס האָט זיך אָבער אויך לאַנג נישט גע־קאָנט האַלטן. היינט רעכנט מען, אַז נאָר די באָנעליאַ אַליין איז אַ שטאַרק דעגענערירטער רינגל־וואָרים. אַזוי אַרום וואָלטן מיר מיט איר שוין אַריינגעקומען אין דער הויכער, העכסטער וואָרים־גרופּע, פון וועלכער איך האָב דיר פריער דערציילט.

גשוואָלם". דאָס איז אָבער נאָך אַלץ גאָרנישט קעגן די פֿאַרהעל־טענישן אין דעם באָנעליאַ־הויז. נעבן דער פֿרוי, וועלכע דער־גרייכט צוזאַמען מיט דעם אויסגעשטרעקטן גראָב־פֿינגער העכער דרייסיק צענטימעטער אין דער לענג, שטייט דער מאַן פֿון העכסטנס צוויי מילימעטער די גרייס. דאָס איז, מענטשלעך גענומען, אומגעפֿער דער אונטערשייד צווישן אַ מענטש און אַ פֿלוי. דער זיכערסטער אופֿן „מיטצאַמיין" איז ביי אַזאַ מיניאַטור־מענעלע באמת זיך צו באַהאַלטן ערגעץ אין אַ פֿאַלד פֿון זיין „גרויסן ווייבס" קלייד. און דו מוזסט טאַקע די מעגלעכע ליניע פֿון באָנעליאַ־שטאַם זוכן אין בוכשטעבלעכן זין אין די טיפֿענישן פֿון דער ווייבלעכער.

דאָס גרויסע גרינע ווייב זאַמלט אָבער אָן אונטער איר שויס דאָך נישט איין ליליפּוט, נאָר פֿיל. מען געפֿינט ביי איר טיילמאָל ביז צו אַכצן שטיק. אין אָנהייב, ווען די „ער"ס זענען נאָך יונג און אָן דערפֿאַרונג זעט זיי אויס דאָס ברייטע מויל פֿון זייער דאַמע אַלס די בעסטע טיר. אין איר שפּייזרער (כמעט פּונקט ווי יע־נער באָמאַק־פֿאַרליבטער) זוכן זיי זיך, ווי באַנדורעם, פֿעסט אַריין און פֿירן אַ ווילע אַ זאָרגלאָז פּאַראַזיט־לעבן. זאַט אָנגעגעסן, הויבט זיי אָבער באַלד אָן צו ציען צו דער ליבע, אויף וועלכער אַ געוואַלטיק־גרויסער זוימען־בלאָז אין זייער קליינינקן קערפּערל גיט זיי דאָס פֿולע רעכט. די שפּייזרער באַפֿרידיקט זיי מער נישט. זיי קריכן ווידער אַרויס פֿון דעם צוקונפֿטיקן אָביעקט פֿון זייער ליבע דורכן מויל, לאָזן זיך אַראָפּ אַביסל נידעריקער אויף דער גרינער אַנגערקע און אַנטדעקן אַ בעסערע טיר, די ווייבלעכע גע־שלעכטלעכע עפֿענונג.

ביי דעם אונטערשייד אין דער גרייס איז אויך די דאָזיקע עפֿענונג פֿאַר דעם „ער" אַ גאַנץ גרויסער טויער, פּונקט ווי דאָס פֿאַרלאָרענע מויל. פֿון אַ באַהעפֿטונגס־אַקט אין געוויינלעכן זין קאָן, נאַטירלעך, גאָר קיין רייד נישט זיין, ווייל די געשלעכטלעכע עפֿענונג פֿון דער „זי" איז ברייטער ווי דער גאַנצער „ער" אויף זיין ריכטן אָרט. דעריבער מוז עס פֿאָרקומען אַנדערש.

ווי מינכהויזן איז דרייסט מיט זיין גאַנצער שיף אַריינ־

איצט שטעל דיר פאָר די ב אַ נ ע ל י אַ, וועלכע ווערט נאָך גערופן די „גרינע“, און וועלכע איז אין אַלע הינזיכטן איינער פון די וווּנדערלעכסטע ווערים אויף דער וועלט.

עס איז פאַראַן אַ פרייַלעכע לעגענדע ביי די באַטאַק־פעלקער אויף דעם אינזל סומאַטרע. אַ שלעכטער הויז־פריינט וויל דורכויס צונעמען ביי זיין פריינט די פרוי. אומזיסט, ער קאָן נישט געפינען קיין טיר צו איר האַרץ. וואָס טוט ער? ער פאַרוואַנדלט זיך אין אַ זיסן עפּל און ווינקט צו איר אַראָפּ פון בוים. דער פרוי פאַרגלוסט זיך גראָד אַן עפּל, זי רייסט אים אָפּ און עסט אים אויף. דאָ טריומפירט, הייסט עס, דער שלעכטער חברה־מאַן טיף אינעווייניק אין מאָגן: „הורא, כ'האָב מיינס דאָך דערגרייכט!“ דעם גוטן באַטאַק מאַכט אין זיין אויטאָנאָמיע נישט פיל אויס, צי איז עס דאָס האַרץ אָדער דער מאָגן. ווען דו שטודירסט אָבער די ליבע־פאַרהעלטענישן פון דער באַנעליאַ, דוכט זיך דיר, אַז די שיינע געשיכטע איז גראָד פאַר זיי אויסגעטראַכט געוואָרן אַלס שאַבלאָנען־לעגענדע.

די באַנעליאַ איז אין איר געוויינלעכער פאָרם ענלעך צו אַ קליינער טונקל־גרינער עסיק־אוגערקע פון אַן ערך פינף צענטימעטער די לענג, פון וועלכער עס וואַקסט נאָך אַרויס אַ מין פּיסל אָדער שפּראָצונג, וואָס קאָן זיך אויסציִען און דערגרייכן אַ פיל גרעסערע לענג ווי די אייגנטלעכע חיה, און וואָס קרייזלט זיך פון פאָרנט, ווי אַ וויינטרויב־שטענגל. אַזוי ליגט זי אונטער שטיינער אין שליים פון אַדריאַטישן ים. די אוגערקע איז דער קערפּער, דאָס „פּיסל“ איז אַ „כאַפּ־פינגער“, און די גאַנצע מיאוסע בריאה אין דער דאָזיקער געשטאַלט איז דערהויפּט נאָר די ווייבלעכע חיה, די באַנעליאַ־פרוי. דאָס פּראָבלעם צו געפינען נעבן איר דעם מאַן איז פיל שווערער פון דער באַקאַנטער פראַגע פון די וויצן־בלעטער: „וווּ איז די קאַץ?“.

דו קענסט דאָס ליד פון דער גרויסער פרוי, וועלכע איז געגאַנגען טאַנצן, און דעם קליינעם מאַן, וואָס „האָט אויך מיטגיין

לעבער ליבע און דעם מענטשלעכן אַלזאַרומנעמענדיקן רחמנות, איז נישט מער ווי אַזאַ געשפּענסט. איין איינציקער בלוט־ערות, ווי די רהאַבדיטיס, און עס ווערט צעשווומען. די פילאָזאָפיע פון דעם קלייניקן ווערימל וואַרפט אום און מאַכט צונישט די גאַנצע קלוגע מענטשלעכע פילאָזאָפיע אין דער האַזיקער ריכטונג...

פון די ווערים אין אַלגעמיין קאָן מען נאָך שרייבן נישט איין וווּנדערלעך ליבע־קאַפּיטל. גלייך נעבן דער רהאַבדיטיס געפינסטו צווישן די פּאַראַזיט־ווערים דעם סינגאַמוס. סין הייסט אויף גריכיש צוזאַמען און גאַמוס הייסט חתונה. דאָ האָסטו באמת אַ באַשעפעניש, וואָס נעמט זיך די חתונה אויסערגעוויינלעך צום האַרצן. דער סינגאַמוס גיט אויך אין דער זעלבער צייט אַ זעלטענעם באַווייז דערפאַר, אַז מען קאָן אומעטום לעבן. דער סינגאַמוס באַזעצט זיך אין האַלז פון אַ גרויסן טייל פייגל: סראָקעס, פּיקהעלצער, פאַזאַנען, קאַטשקעס א. אַנד. ווי קליינע ווורשלטעך, רויטע ווי פייער, הענגען די ווערימלעך אין דעם גרויסן ווענטילאַציע־גאַנג פון דער לופטרער און פאַרשטאָפּן טיילמאָל אַזוי דעם גאַנצן קאַנאַל, אַז דער פויגל ווערט דערשטיקט. צי האָבן די דאָזיקע ווערים מורא, אַז די לופט, וועלכע שפּאַצירט אומאויפהערלעך אין זייער היים, קאָן זיי צעשיידן, אָדער צי האַלטן זיי בכלל אַזוי שטאַרק פון דער ליבע: אַלנפאַלס, געפינט מען דעם „ער" תמיד צונויפגעקלעפּט מיט דער געשלעכטלעכער עפענונג צו דער געשלעכטלעכער עפענונג פון דער „זי". דו האָסט פאַר זיך אַ חיה, וועגן וועלכער מען קאָן מיט ווייניק גוזמא זאָגן, אַז זי לעבט אין „אייביקער באַהעפטונג". עס פעלט נאָר, דוכט זיך, איין שריט, און די געשלעכטער וואַקסן זיך צונויף און פון ביידע ווערט צוזאַמען אַ מאָנאָגעשלעכטלעכער הערמאַפראָדיט, וועלכער וואָלט שוין אָבער צוליב דעם באַקאַנטן געזעץ נישט געקאָנט זיך אַליין באַפרוכטיקן און וואָלט זיך געמוזט זוכן אַן אַנדערן אַנדראָגינוס. באַהאַלט אין זכרון דעם דאָזיקן אויסטערלישן פאַל, מיר וועלן נאָך שפּעטער ווידער אַהער זיך אומקערן.

זשאַבע צדרים אין שליים און ווערן די פֿאַרשיידנטלעכסטע רהאַבדיטים־באַרלעך פֿון דעם פֿריערדיקן מין.

די דאָזיקע ווונדערלעכע פֿאַרוואַנדלונג, ביי וועלכער איין ,,זייד באַשטייט תמיד פֿון שטרענג געטיילטע ,,ער"ס און ,,זי"ס, דאָס אַנ־דערע ראַסן פֿון הערמאַפֿראָדיטן מיט ביידע טיילן אויף איין און דעמזעלבן קערפּער, און ערשט דאָס דריטע ווידער פֿון ,,ער"ס און ,,זי"ס, רעכנט זיך דער פֿאָרשער צו דער אַזוי גערופֿענער ,,ה ע ט ע־ר אָ ג אָ נ י ע".

אפֿשר וועסטו דיר אָבער נעמען אין זין אַריין דעם רהאַבדיטים פֿאַל גאָר צוליב אַ באַזונדערער סיבה. ווען פֿרומע נשמות וועלן דיר אָנהייבן אַביסל צו התפּעלותדיק און אַביסל צו לייכטזיניק פֿאַרצייכענען, ווי די נאַטור איז אויפֿגעבויט אויף דער ליבע אין זין פֿון דער זאָרגנדיקער גוטסקייט. ווען ס'וועט דיר אָנהייבן פֿרעדיקן אַז יעדער קלענסט ווערימל לעבט די ליבע פֿון דעם, וואָס האָט עס באַשאַפֿן. דעמאָלט זאָל פֿאַר דיר אויפֿטויכן די געשטאַלט פֿון דער אָרעמער קליינער רהאַבדיטים אין שליים־וועלט, ווי זי הדיים זיך פֿאַר יסורים אַלס קאַניבאַל־סעודה פֿון אירע אייגענע קינדער...

איך האָב דיר פֿריער אַמאָל געגעבן צו פֿאַרשטיין, אַז איך אַליין גלייב ביי זיך טיף אין האַרצן, אַז די ,,ליבע" קאָן אויך אונז אין אַ גאַנץ באַשטימטן זין ברענגען צום יסוד פֿון דער וועלט. אַז מיר וועלן אין איין שיינעם טאָג פֿאַרשטיין, ווי דאָס דאָזיקע וואָרט, גאַנץ רעאַליסטיש גענומען, איז אונזער טיפֿסטער סימבאָל: דער סימבאָל דערפֿון, ווי אַזוי סוף־סוף אויסגעגאָסן די שווערסטע צעשיידונג, די טרויעריקסטע איזאָלירונג פֿון אינדיווידואום, דער סימבאָל פֿון דעם שמייכלענדיקן טויט, וועלכער איז באמת נאָר נישט קיין טויט, נאָר אַן אַנטוויקלונג... מיר באַגרייפֿן דאָס נאָך איצט מיט דעם געדאַנק, מיר פֿילן עס נאָך נישט, אָבער דאָס קאָן קומען, גאַנץ זיכער. אומעטומלעך וועט וועט אָבער שטיין אַזאַ פֿאַרלייקענונג פֿון טויט פֿון די אַלטע געשפּענסטער, וועלכע זעגן נאָך איצט דאָ צווישן אונז ווי זאַמד אויפֿן ברעג פֿון ים. אויך דער גלויבן, אַז די נאַטור איז אין פּשוטן זין געגרינדעט און איינ־געאָרדנט געוואָרן אויף דער פֿיינקייט פֿון דער העכסטער מענטש־

ווייבלעכער, נאָר עס העלפֿן אים צו אויך גאַנץ באַזונדערע זייער נוצלעכע באַהעפֿטונגס־אַפּאַראַטן. זייער אָפֿט האָט דער „ער" אַ פּאָר פּעסטע שמעק־כאַפּערלעך, וועלכע ליגן געווייגלעך באַהאַלטן אין אַ באַזונדערן טאַש און ווערן נאָר ביי אַ נויטווענדיקייט אַרויסגערוקט. טיילמאָל צעשפּרייט זיך אויך די גאַנצע געשלעכטלעכע עפֿענונג פֿון דעם „ער" און נעמט אַרום די „זי", ווי אַ זויג־גלאָק.

קוים אָבער איז ביי אונזער רהאַבדיטיס דער גאָלדענער ליבע־מאָמענט אַוועק, הויבן זיך אָן אין קערפּער פֿון דער „זי" צו באַווייזן סמנים און וווּנדער פֿון געפֿערלעכסטן מין. ווי אַלע פּאַדים־ווערים, האָט אויך די רהאַבדיטיס־„זי" אין איר בויך אַ פּרוכט־האַלטער, וועלכער האָט אין זיך איצט נאָך דעם פֿאַרענדיקטן ליבע־אַקט, באַפֿרוכטיקטע אייער. עס דויערט נישט לאַנג, און פֿון די אייער ווערן ייִנגע קליינינקע רהאַבדיטיסלעך, וועלכע וואָלטן שוין געקאָנט אַליין פֿריי אַרויסקריכן אין שליים. דאָס געשעט אָבער נישט. ניי זענען אין דעם פּרוכט־האַלטער נישט פֿיל, העכסטנס פֿיר אַמאָל אַפֿילו נאָר איין איינציקס. אָבער זיי ציען זיך אויס, וויקלען זיך פֿאַנאַנדער, טוען אַ ריס איבער די הויט פֿון פּרוכט־האַלטער, און — איצט ווערט נישט היימלעך.

דאָס הייסט, פֿאַר דער מוטער. די קליינע ווערים־פּעליקאַנען הייבן אָן צו פֿרעסן, צו פֿרעסן אין בוכשטעבלעכן זין פֿון דעם וואָרט די געדערים פֿון זייער אייגענער מוטער. און זיי רוען נישט איין פֿריער, ביז די מוטער רהאַבדיטיס איז אויפֿגעפֿרעסן ביז צו דער הויט און סיבלייבט פֿון איר נאָר אַ ליידיקע, טויטע הילע אַרום אירע מערדערישע קינדער...

נאָך אַ ווײַלע ווערט אויך די מוטער־הויט צעריסן און די ייִנגע רהאַבדיטיסלעך לאָזן זיך אַרויס אין דעם שליים. זיי זענען דאָן נאָך געשלעכטלאָז, און טאָפּן זיך קודם כּל אַריין אין די לונגען פֿון אַ זשאַבע. אַלס פּאַראַזיט־חיות פֿון אַ גאַנץ אַנדערער מעשׂה־מאָלט לעבן דאָ די ווערים אַ לענגערע צייט און אַנטוויקלען יעדערס ביי זיך ביידע געשלעכטלעכע טיילן אויף איין און דעם זעלבן קערפּער, להיפּוך די פֿאַרשידן־געשלעכטלעכע עלטערן. און ערשט זייערע יונגע וואַנדערן אַרויס דורך די געדערים פֿון דער

נאָך ס'איז געווען אַזוי לאַנג, אַז זי איז תמיד געווען אויף אַ מייל פֿאַרויס און איז איינמאָל אָנגעקומען מיט צוויי שעה פֿריִער פֿאַר אים צום שטאָט־טויער און איז אַרעסטירט געוואָרן, ווײַל זי האָט נישט געהאַט בײַ זיך קיין פּאַס.

אַלץ קלענער און קלענער פֿאַרלירט זיך די מוטער, פֿאַרשווינ־דענדיק אונטער דער לאַסט און שווערלעכקייט פֿון פּעקאַמען. נאָך אַ ווײַלע: און זי פֿאַלט אָפּ, ווי אַן איבעריק מיקראָסקאָפּיש אויס־געטרוקנט רעשטעלע פֿון איר אייגענעם ווילד־אויסגעוואַקסענעם אָרגאַן, און אין דער בין פֿאַלט אַרײַן, ווי אַ רײַפֿע אַרבעס־שויט, דער קאָלאָסאַלער געשלעכטלעכער אָרגאַן מיט אַ פֿרישן פֿריילעכן געווימל פֿון נאָר וואָס אויסגעפּיקטע יונגע ספּערולאַריאַ־ווערימ־לעך...

אָבער דאָס אַלץ איז ווידער נאָר אַזוי. דער אייגנטלעך ווי־טיקער פֿאַל, צוליב וועלכן איך האָב דיך אַרײַנגעפֿירט אין דער דאָזיקער געזעלשאַפֿט, איז דער פּאָדים־וואָרעם פֿון יענעם מין, וועלכן דער זאָאָלאָג רופֿט אָן מיטן נאָמען ר ה אַ ב ד י ט י ס (רהאַב־דאָס הייסט אויף גריכיש אַ שטעקן); זײַן אייגענער נאָמען איז די ש וו אַ ר ץ־אָ ד ע ר ד י ק ע (ניגראָווענאָזאַ) רהאַבדיטיס.

די רהאַבדיטיס־„ער“ און רהאַבדיטיס־„זי“ געפֿינט מען אין אָנהייב שטאַרק פֿאַרשידן־געשלעכטלעך און שליים אין זייער אַ קליינער גרויס: דער „ער“ איז אַ האַלבן מילימעטער, די „זי“ כמעט אַ גאַנצן מילימעטער לאַנג. זיי געפֿינען זיך גיך און ליבן זיך שנעל, אַלץ אין וועלכן שליים, אַלס פֿרײַע, אַבסאָלוט נישט פּאַראַזיטישע וועלט־בירגער.

בײַ דעם דאָזיקן גאַנצן פֿאָלק פֿון די פּאָדים־ווערעם איז דער באַהעפֿטונגס־אַקט זייער באַזונדערס אײַנגעאָרדנט. די גרעסערע „זי“ האָט איר געשלעכטלעכע עפֿענונג אונטן־אונטער אין דער מיט פֿון קערפּער, דער קלענער „ער“ האָט די דאָזיקע עפֿענונג אין עק פֿון קערפּער צוזאַמען מיט דעם הינטערשטן אַרויסגאַנג. צום געשלעכטלעכן אַקט ווערט אָבער נישט נאָר די מענלעכע עפֿענונג צוגעדריקט צו דער

זי ווערט דאָרט איינעווייניק אַפּלייגן אירע אייער, טראַכטסט דו. און סיזעט אויס, אַז זי אַליין טראַכט אויך אַזוי. נאָכדעם, ווי זי האָט זיך באַקוועם איינגעאָרדנט אין דער נייער היים, הויבט זי אָן אַרויסצודרוקן איר געשלעכטלעכן אָרגאַן דורך דער געשלעכטלעכער עפענונג מיט דער כוונה אויף אַזאַ וועג פטור צו ווערן וואָס שנעלער פון דער באַפרוכטיקטער לאַסט. אָבער וואָס איז דאָס?

אַנשטאָט די באַפרוכטיקטע אייער זאָלן אַרויס און לאָזן די מוטער צו רו, ווייזט גאָר אויס, אַז דער אַרויסגעדרוקטער אָרגאַן ווערט אַליין לעבעדיק.

ער ציט זיך אויס, וואַקסט, ווערט אָנגעשוואָלן, בלאָזט זיך אָן ווי אַ באַפרייטער באַלאָן, וואַקסט אַלץ מער אַרויס פון דער געשלעכטלעכער עפענונג און שלעפט מיט זיך מיט דאָס מוטער־לייב און דעם אייער־שטאָק. דער רייז־טאָפ פון מעשהלע! אָט איז שוין אַזוי לאַנג ווי די גאַנצע געפייניקטע מוטער, אָט איז ער שוין לענגער, אָט איז ער שוין צוויימאָל אַזוי לאַנג, דריימאָל, צענמאָל, אין דער זעלבער צייט וואַקסט ער אויך אין דער דיק, ער איז שוין פופציק מאָל אַזוי גרויס, הונדערט מאָל, טויזנט מאָל, אַן אומגעהויערע קישקע פון דער אומבאַגרייפלעכסטער גרויס, און ער וואַקסט נאָך אַלץ! ווי דאָס דאַרף אין רייז, אַזוי פאַרשווינדט די מוטער אונטער אים ווי אַ קליין בלעזעלע, ער איז שוין פופצן טויזנט מאָל אַזוי גרויס, און סע שטעקט נאָך נישט קיין סוף. ער וואַקסט אויס צום סוף ביז העכער צוואַנציק טויזנט מאָל אַזוי גרויס ווי דער מוטערס קערפער... דער געשלעכטלעכער אָרגאַן אַליין האָט זיך דאָ אין פאַרגלייך מיט זיין פריערדיקער גרויס פאַרגרעסערט אויף זעכציק טויזנט מאָל.

שטעל דיר עס פאָר מענטשלעך און טראַכט נאָר וועגן דער לענג. דאָס מוטער־לייב פאַלט אַרויס און וואַקסט אויף אַ מעטער, צען מעטער, הונדערט מעטער, אַ קילאָמעטער אין דער לענג... ביז עס שטייגט ענדלעך אַריבער (אויב צו רעכענען די גרויס פון מענטש, אויף אַנדערטהאַלבן מעטער) דרייסיק קילאָמעטער, ד. ה. פיל מער ווי די שטרעקע פון בערלין ביז פאָטסדאַם. די רעד־ מאַכט זיך די געשיכטע פון חשבון פאַל: פון דעם הער, וועמענס

אין אַ ברוינער שאָל, וועלכע שטעקט שטייף און טיף אין דער וואָרצל־הויט. און אין איין שיינעם טאָג פֿאַלט די דאָזיקע שאָל אָוועק, ווי אַ רייפֿע פֿרוכט, פֿון דער ריבן־הויט, די יונגע ווערימלעך רייסן זיך דורך און ווימלען אַרום פֿריי אין דער שוואַרצער ערד, זוכנדיק אַ נייעם ריבן־וואָרצל. די „ער"ס, וועלכע זענען אַרויסגע־טריבן געוואָרן פֿון זייער היימישן ריב, זענען שוין דערווייל אויך לאַנג אומגעקומען. און צום סוף קומט נאָך אַלס לעצטער טייל פֿון דער טראַגעדיע דאָס אַלגעמיינע איינטרוקענען פֿון דעם גאַנצן גרויסן ריב, די „ריב־מידקייט": וועלט־אונטערגאַנג.

אין אַנדער קאַלייִדאָסקאָפּ־בילד. די ס פּ ע ר ו ל אַ ר י אַ ב אָ מ ב י. מיט קיין באָמבע האָט עס גאָרנישט צו טון, באָמבוס הייסט די ערד־בין. דאָס איז, הייסט עס, דאָס ערד־בין־ווערימל.

דו קענסט דאָס פֿאָלקס־מעשהלע פֿון רייזטאָפּ, וועלכער איז פֿאַרכישופֿט געוואָרן צו קאָכן אַזוי לאַנג, ביז מען וועט אים נישט אָפּשטעלן דורך אַ צויבער־שפּרוך? דעם שפּרוך האָט מען פֿאַרגעסן, און דער טאָפּ האָט געקאָכט און געקאָכט אַזוי לאַנג, ביז דאָס גאַנצע דאָרף איז דערטרונקען געוואָרן אין דער זיסער רייז. די שרעקלעכע געשיכטע, וואָס איך וויל דיר דאָ דערציילן, דערמאָנט אָן דעם דאָזיקן מעשהלע, זי איז אָבער נאָך פֿיל ערגער. דער אָנהייב קלינגט אפֿילו מילד, ווי אַ פֿרילינגס־אידיליע.

די יונגע ערד־בין־ווערימלעך האַלטן זיך אויף ווייט פֿון ערד־בינען, פֿון אַלעם גוטס און שלעכטס און דרויס — אין דער ערד, ווערן דאָרט רייף און ליבן זיך צווישן זיך. די באַהעפֿטונג קומט פֿאָר, די „זי" האָט זיך אירע באַפֿרוכטיקטע אייער אין לייב, און דער „ער" שטאַרבט. דאָ ערשט הויבט זיך אָן די ווילדסטע וואָל־ווערטיאַדע פֿון דער וואָרים־וועלט.

די „זי" צוזאַמען מיט אירע אייער גראָבט זיך אַרײַן שפּעטער־הערבסט אין אַן ערד־בין־„זי", וועלכע האַלט זיך אויף ווינטער אין דער ערד, און באַזעצט זיך טיף אינעווייניק אין לייב פֿון דער ערד־בין.

די וואַרצל־הויט און דער שפּיץ פֿון דער ציטרין רוקט זיך אַרויס אינדרויסן. אין אָטעם איז דער תּרצפּהדיקער שפּיץ דער לעבעדיקער הינטערטייל פֿון דעם וואָרים. אין אים באַווייזט זיך אַן עפֿענונג. א געשלעכטלעכער טייער. א ווייבלעכער. דאָס ציטרין־חיהלע איז זיך נאָך אינדערטשטיל געוואָרן א „זי“. און אַזוי, מיט דעם הינ־טערטייל און דער געשלעכטלעכער עפֿענונג פֿריי אינדרויסן, וואַרט עס אומבאַוועגלעך אויף דעם, וואָס דאַרף ווייטער קומען.

און דאָס, וואָס דאַרף קומען, לאָזט אויף זיך לאַנג נישט וואַרטן. נישט אַלע ריבן־וואָלט־דרייזנדע זענען געוואָרן ווייבלעכע ציטרינען. א טייל האָבן זיך. נאָכדעם ווי ער האָט דערהרייכט די באַקאַנטע פֿלאַש־פֿאָרם, גלייך פֿון אינגטן אַרויסגעצויגן פֿון זיין אייגענער פֿלאַש־הויט, ווי א וווּרשט, וואָס קריכט אַרויס פֿון דער אייגענער הויט. ווידער א דין פֿאָדים־וועריטל, איז אָבער יעדער איינער פֿון די דאָזיקע אומרויִקע נשמות נאָכן ביַיטן די הויט געוואָרן „מאַן“, מיט אַן אָטעם מענלעכן געשלעכטלעכן אָרגאַן. און איצט, באַווייזנדיק די דאָזיקע נייע קראַפֿט, ווערט דעם טייל באַמת נמאס דער אַלטער ריבן־וואָרצל: די פֿריש־געבאַקענע „מענער“ שטעכן דורך די וואָרצל הויט, קריכן אַרויס אויף דעם דאַך פֿון זייער געפֿענגעניש און קלעטערן איבן אַרום, געטריבן דורך דער אַלטער סוד־התּפּילער עדאָ־טישער „צוציִונג“, און זוכן ליבנדיק דאָס „איבעריק־ווייבלעכע“. עס ליגט פֿאַר זיי אָנגעגרייט אויפֿן וועג: אומעטום שטעקן אַרויס די ציטרין־„פֿרויען“. שנעל איז די געלעגנהייט אויסגענוצט.

עס איז אָבער נאָר א צו קורצע באַרוישונג! „די בלום בליט אָפּ, די פֿרוכט מוז וואַקסן“.

קוים זענען אין דער ציטרין־„זי“ די אייער באַפֿרוכטיקט, הויבן אָן אַלע אירע אינערלעכע אָרגאַנען איינער נאָכן אַנדערן צו פֿאַרשווינדן. דאָס מוטערלייב פֿלאַצט און וואַרפֿט אַריין די אייער גלייך אין בויך פֿון דער מוטער, דערפֿאַר פֿאַרשווינדן אָבער פֿון דאָרט די גדרים. און די טראַגעדיע פֿון דער מוטערשאַפֿט גייט שנעל פֿאָרויס: נאָך האָבן זיך פֿון די אייער נישט אַרויסגעפּיקט קיין נייע ווערימלעך, און די גאַנצע „מוטער“ איז שוין פֿאַרוואַנדלט

גיך, מיט לעבן, ליבע און טויט, — אַלץ אויף דעם רוים פֿון אַ בתּכשיל פֿון אַ ריב.

אין געזונטער שטאַרקער קראַפֿט וואַקסט דער ריב אין ערד־פֿרוכט. אין זיינע דינסטע וואָרצל־עקן בויערן זיך אָבער אַריין קלייניטשקע זועדימלעך, וועלכע דערגרייכן נישט אַפֿילו קיין האַלבן מילימעטער אין דער לענג, מיט אַ שפּיציקן שטאָכל, וועלכער איז אין דערזעלבער צייט אַ זויג־רערל. לאַנגזאַם רוקן זיי זיך אַרויף אין דער זאַפֿטיקער קערן־מאַסע פֿון דעם צוקער־ריב. ווי דאָס קינד אין די לעקעך־בערג פֿון מעשהלעך פֿרעסן זיי זיך דורך, גייען דורך דעם גאַנצן וואָרצל־קערפּער און געפֿינען זיך אין איין שיינעם טאָג, ווי אַ קאָלומבוס פֿון זייער גאַנצער פּלאַנעטע, האַרט ביי דער אויסערלעכער וואַנט, אויף דער גרענעץ פֿון אַ נייער וועלט. אַ לעצטער שטויס, און אויך די וואָרצל־הויט האָט געוואָרן דורכ־געריסן און די טיר אין דער נייער, אויסער־ריבישער וועלט אויפֿגע־מאַכט.

אָבער גראָד איצט, אַזוי האַרט אויפֿן שוועל פֿון „דער וועלט" און „יענער וועלט", באַפֿאַלט די וועלט־רייזנדע אַ מאָד־נע איבערראַשונג און בענקשאַפֿט: נאָך אינעווייניק, אין דעם ריב האָבן זיי אַרום דער ליבע־טרוים. ביז איצט האָבן זיי גאָרנישט געהאַט אַזעלכעס, וואָס זאָל זיי שטויסן צו ליבע: קיין איינס איז נישט געווען מאַן אָדער פֿרוי, האָט זיי בכלל געפֿעלט יעדער סימן פֿון געשלעכטלעכע טיילן. אָבער איצט בייטן זיי פּלוצלונג די הויט: אין פֿון דעם פּשוטן ווערימל ווערט אַ גאַנץ נײַ באַשעפֿעניש. האַרט צוגעדריקט צו דער אויסערלעכער וואָרצל־הויט, בלאָזט זיך יעדעס פֿון די קליינינקע לעבעדיקע פֿעדימלעך אָן און הויבט אָן צו דערמאָנען אַ קליין פֿלעשעלע. די פֿלעשעלעך ווערן וואָס אַמאָל דיקער, און שוין הויבט זיך אָן איבער זיי אָנצובלאָזן די עלאַסטישע וואָרצל־הויט: עס זעט אויס, ווי דער אַלטער ריבן־קערפּער וואָלט געוואָלט פֿון זיך געבוירן אַ געשלעכט פֿון משונהדיקע יונגע ריבעלעך. און באמת: אַ טייל פֿון די פֿלעשעלעך ווערט אַלץ מער און מער אָנגעשוואָלן, ביז די פֿלאַש הויבט אָן אויסצוזעצן ווי אַ בייטיקע ציטרין, די ציטרין שטויסט און מיט אַמאָל פּלאַצט

דאָ האָט דערגעבן דאָס ווייצן־ווערימל, וואָס האָט אַלס שלייערל אַן אמתע טומיען־אויסגעהאַלטנקייט: עס ליגט זיך יאָרן־לאַנג אין טרוקענעם ווייץ, וואַרט, האָפֿט און לעבט איבער, ביז דער ווייץ וועט ענדלעך פֿאַרזייט ווערן, און עס וועט ווידער קאָנען אָנהויבן דאָס העכערע ליבע־לעבן אין די פֿרייע זאַנגען־קנאָספּן.

דאָס איז די העטעראָדעראַ, דער אַזוי גערופֿענער „פֿאַרים־וואָרים פֿון דער רייבן־מידקייט" — אַ וואָרעם, וואָס איז ערשט געשאַפֿן געוואָרן אין די זעכציקער יאָרן פֿון דעם לעצטן יאָרהונדערט. דאָס איז געווען אַן אמתע פּלאָג פֿון דער לאַנדווירטשאַפֿט, וועלכע מען האָט געקאָנט פֿאַרגלייכן מיט דעם רוף פֿון די אַלטע לעגענדאַרישע צייטן: „די הונגען גייען". פֿון דער ערד איז ער דאָסמאָל געקומען, דער שרעקלעכער שונא. אומעטום האָבן די צוקער־רייבן אָנגעהויבן איינצוטרוקענען. עס האָט אויסגעזען, ווי די געטרייע ערד, וועלכע האָט זיי ביז איצט אויפֿגעהאַלטן, וויל זיי מער נישט שפּייזן. אַ רעוואָלוציע פֿון דער ערד קעגן די רייבן. דער באָדן איז אויסגעזויגט, האָט מען געזאָגט, ער איז „רייבן־מיד"; און די כעמיקער האָבן אַרויסגעפֿונען, אַז דאָס פֿעלט אים דער קאַלי, וועלכער איז דורך דער לאַנגער רייבן־קולטור פֿון אים אַרויסגעצויגן געוואָרן. אַזוי זענען מיליאָנען אַרייַנגעוואָרפֿן געוואָרן אין דער קאַלי־מיסטיקתג פֿון באָדן, ביז איינער האָט ענדלעך אַנטדעקט דעם אמתן שולדיקן, אַ באַהאַלטענעם פּאַראַזיט אויף די רייבן־וואָרצלען. אַ וואָרים, וועמעס ליבע־דראַמע שפּילט זיך אָפּ אויף דעם קורצן וועלט־שפּאַן פֿון דער הויט פֿון ריב ביז צו זיין אינערלעכער מאַסע און ווידער ביז צו דער הויט.

דו, מענטש, לעבסט אין קאָסמאָס, דיין בליק זוכט די ווייטסטע שטערן, און די אומגעהויערע ערד הויבט דיר שוין אָן צו קליין צו ווערן. צו קליין איז זי שוין לאַנג פֿאַר דיין געדאַנק. זי איז שוין אָבער כמעט באַלד צו קליין אויך פֿאַר אַ פּשוטער תּנועה־רייזע. דאָ אָבער האָסטו דעם ווערים פֿון אַ צוקער־ריב, און אויף אַ ברוכ־טייל פֿון דעם דאָזיקן ווערים אַ גאַנצן אויסערגעוויינלעך פֿאַרוויקלטן לעבנס־דראַמע, מיט דער העכסטער פֿרייד און ביטערסטער טרע־

לעבן פּיאַנאָקע... גרויסאַם... אַם... אַמעריק פּיאַנאָמעקינד. אויך דאָ קומט צו אַ צווייטמאָליקן אומגעשלעכטלעכן לעבן, צוויי מאָל טויט אַלס קרבן און העכסטע פּיין, איידער עס קומט אָן איינמאָל אין דער קיים די אמתע ליבע. נאָר דאָ קומט דער טויט פון דעם עלטערלעכן אינדיווידואום נישט בלויז צוליב אויסערלעכע אומ־שטענדן, וועלכע זענען נאָר פאַר דעם יינגן גינסטיק, ווי ס׳איז געווען די פאַרניכטונג אין דעם פּאָליטישן מיטל אָדער אין דער מאַנך־זיגערקייט: דו זעסט דאָ, ווי די מוטער ווערט צעקוועטשט דורך אירע אייגענע קינדער און איר אייגענעם ליב און דורך זיי פאַר־וואַנדלט אין אַ פּשוטן טויטן שוידערשידעם... דוכט זיך דיר נישט, אַז עס לאָזט זיך איבער דיר אַראָפּ ,דער טאָרימטער פּעליקאַן פון דער געטרייער קריסטלעך־קאַטאָלישער לעגענדע, וועלכע גיט די קינדער אויסצוזויגן דאָס בלוט פון זיין אייגענעם האַרץ?...

זיי גייען אַפילו אַזוי ווייט, די אָרימע ווערימלעך, וועלכע לעבן ביי דער מוטערס ברוסט, אין דעם דרייסטסטן זין פון דעם וואָרט...

איך האָב דיר געזאָגט: די מיטעלע, פאַרשפּרייטסטע שטאַפּע פון דעם ליבן וואָרים־געשלעכט נעמט אַרום, אַ חוץ אַנדערע אומ־צייליקע גרופּן, אויך די אַזוי גערופענע פּאַרים־ווערים, צו וועלכע געהערט די טריכינע און דאָס עסיג־ווערימל. אין דער נאָמען פון דעם דאָזיקן עסיג־ווערימל וועלן מיר זיך ווידער אויף אַ ווײַלע אָפּשטעלן, כדי צו דערגאַנצן דאָס באַהאַוואָרים־בילד.

ווען דו טוסט אַ שאָקל דיין עסיג־פלאַש אָדער, אַלס באַרוף־שריפטשטעלער דיין קלייסטער־טאָפּ, און הויבסט די אויף צו דער ליכט, כדי צו באַטראַכטן די איבערגעגערטע קליינינקע חברה־לייט, וואָס וואַלגערן זיך דאָרט אויף און וואָס שרעקן זיך נישט נישט פאַר קיין זויערקייט, נישט פאַר קיין קלעפּיקייט, באַטראַכטסטו זיכער נישט, וואָס פאַר אַ הערלעכער געזעלשאַפט דו האָסט דאָ פאַר זיך, — אַ הערלעכע אין יעדנעם זינען פון דער נאַיווער נאַטור, וועלכע איז אַזוי אומבאַשרייבלעך אין אירע ליבעדראַמען.

אַם אַרויס. כּדי דעם וואַכער וועגן זיי איצט פֿאַרטראָגן חיים, אויף פֿאַרפֿלייצטע לאָנקעס. אויף אַ גוטן אָרט, בײַ וועלכן ס'איז געשטיקט שטעלט מען זיך אָפּ. דאָס עקעלע ווערט אויסגעוואָרפֿן, אַ באַזונדער הדיאָל פֿון קערפּער גיט אַרויס אַ קלעפּעדיקן שלײַם, וועלכער שאַפֿט זייער שנעל אײַנטרונקענדיק, אַ האַרטע שאָל אַרום דעם גאַנצן בריאהלע. איצט האָרף מען וואַרטן. די שאָל שיצט פֿונקט אַזוי גוט, ווי ס'האָט אַמאָל די באָבע באַשיצט דאָס איי. אָבער פֿריער צי שפּעטער, ווען דאָס גליק וויל, קומט אַ שעפּס און עסט אויף דאָס געוויקס צוזאַמען מיט דעם קלײנעם אייעלע. די שאָל צעגייט, די לעבער־פּיאַווקע קריכט אַרײַן פֿון מאָגן אין די גע־דערים, פֿון די געדערים אין גאַל־גאַנג... דרײַ מאָל געראַסעוועט, די ערשטע פּאָזיציע איז דערגרייכט, דער שעפּס באַקומט די לעבער פֿיילעניש, און די ליבע אין גאַל־גאַנג שיקט אַרויס מיליאָנען אייער אויפֿבויי צו דער וואַנדערשאַפֿט.

דאָס איז דער ראָמאַן פֿון דער לעבער־פּיאַווקע. טראַכט אים ריר נאָך נאָכאַמאָל שנעל דורך „מענטשלעך".

דו נעמסט אַ ווײַב און געווינסט מיט איר אַ קינד, וואָס איז אָבער צו דיר אינטערעסאַנט נישט ענלעך. אין אַ געוויסער עלטער זעסטו פּלוצלונג דאָס קינד אַוועקפֿאַלן אויף פֿאַרדעכטיקע וועגן. צו שום ליבע וואַקסן אין אים אינעווייניק אויף אין אַ מאָראַדיקער צאָל אײַניקלעך, וועלכע פֿרעסן עס צעגויף אין אייגענעם לייב צו דער וואָס אַזוי לאַנג, ביז עס בלײַבט דערפֿון נישט מער, ווי אַ בלויזע הויט, וואָס הילט אַרום די בייזע חבֿרה. אינעווייניק אין די אײַניקלעך אָבער וואַקסן שוין ווידער נײַע אור־אײַניקלעך, וועלכע צעקוועטשן די געדערים פֿון די אײַניקלעך, אַזוי אַז די לעצטע מאַכן אויף אַלע ווײַטערע טירן, כּדי פּטור צו ווערן פֿון דעם ווילדן אַנטיקעניש, ביז דער דאָזיקער נאַגצער שרעקלעכער קנויל פּלאַצט, און די אור־אײַניקלעך מוזן זיך אַ לאָז אַרויס מיט אַ גע־רויש אויף דער פֿרייער וועלט. זיי וואַקסן דערנאָך אויף אַלס נײַע מענטשן, אַזוי ווי דו, וועלכע זוכן ווידער פֿרויען־ליבע מיט זייער זיסער אייך אַזוי ווי דו...

פּונקט ווי בײַם באַנדוואָרעם האָסטו דאָ די קייט: געשלעכט

אויף אַ העכסט־געהיימניספֿולן אופֿן פֿון אומבאַפּרוכטיקטע קעמערלעך, ייִנגע חיהלעך פֿון אַ לעגלעכער געשטאַלט, וואָס אַמאָל אַלץ מער און מער. ס׳דויערט נישט לאַנג, און זיי פֿילן אויס דאָס גאַנצע לייב פֿון אַלטן וואָרים, וועמענס אָרגאַנען ס׳ווערן פֿאַרשוווּנדן, די הויט ווערט אָנגעבלאָזן, די גאַנצע מוטער־חיה, אין וועלכער ס׳וואַקסט אויף דער שרעקלעכער דור, שטאַרבט אָפּ און ס׳בלייבט פֿון איר נאָר אַ גרויסע, אַרום און אַרום פֿאַרמאַכטע וואָרשט־הויט, אין וועלכער עס ליגט דערווײַל גוט באַהאַלטן דער נײַער וואָרים־דור אין דער געשטאַלט פֿון אַ סאַלאַניע קליינע לעבעדיקע וואָרשטלעך.

קרבן־טויט, נײַ לעבן... דו דערוואַרטסט, אַז די קליינע וואָרשטלעך וועלן צו דער העכסטער צײַט צערײַסן די הויט און זיך לאָזן צו זייער אײַגענעם לעבנס־ציל. זיי זענען נישט קיין בלויזע הויטן, נאָר זענען אויס אינגאַנצן פּיקס און פּאַרטיק צו זײַן צום אינדיווידועלן לעבן, מיט מויל און געדערים, ווי ס׳האָבן עס געהאַט די ערשטע לעבער־פּיאַווקעס אין גאַל־גאַנג פֿון שעפּס, און אַפֿילו מיט אַ באַזונדערער עפֿענונג אין לײַב, וועלכע קאָן אָנווײַזן אויף זייער מעגלעכקייט פֿון ריכטיקער ליבע און ריכטיקן אייער לייגן. אָבער זיי קריכן נישט אַרויס. נאָך ליגן די קליינע פּיאַווקע־וואָרשטלעך אָן באַוועגונג אין דער גרויסער הוילער מוטער־הויט, און שוין הויבט זיך אָן אין די לעבעדיקע, נאָר וואָס לעבנס־פּאַרטיק־געוואָרענע וואָרשטלעך צו באַוועגן אַ נײַ לעבן. ייִנגע וואַקסן אין זיי אויס אויף דעם זעלבן געהיימניספֿולן אופֿן אָן שום געשלעכטלעכן אַקט; דאָס מאָל זענען עס נאָר קלייניטשקע פּיאַווקעלעך מיט אַ רודער־עקעלע, וואָס דערמאָנט כמעט אינגאַנצן אָן די קעפּל־עקעלעך. און ווײַטער וואַקסן די דאָזיקע קליינע פֿון דריטן גראַד אויס אין אַזאַ צאָל, אַז די אָרגאַנען פֿון דער מוטער ווערן אינגאַנצן אומברחמנותדיק אַוועקגעקוועטשט אין דער זײַט. אָבער די זאַך איז דאָס מאָל אויף אַזוי פֿיל גליקלעכער, וואָס די אײַנגעשלאָסענע ייִנגע געפֿינען אין דער העכסטער נויט אָן אָפֿענע נאַטירלעכע טיר. באַפֿרײַט פֿון דער מוטער, שטעכן זיי אויך דורך די דערווײַל אינגאַנצן פֿאַרטרוקנטע באָבע, ווימלען פֿרײַ אַרויס אין דעם שלײַם און דערנאָך אויך פֿון

מיט דער ליבע. אַלע טאָפּלט געשלעכטלעך, באַפרוכטיקן זיי זיך, ווי די באַגאַתערים, איינער דעם אַנדערן, און וואַרפן אַריין מיליאַר־נען באַפרוכטיקטע אייער אין די געדערים פון שעפּס, פון וואַנען זיי קומען אַרויס אומגעשטערט צוזאַמען מיט די אָפּפאַלעכצן אויף דער פרייער וועלט.

דער שעפּס האָט איצט פאַר דער ליבע־געשיכטע זיינס געטון און קאָן ניין. דער רעגן וואַשט אָפּ די לאָנקע, אויף וועלכער יענע פאַבריק־אָפּפאַלעכצן זענען פאַנאַנדערגעוואָרפן: די פּיאַווקע־אייער פאַלן אַריין אין וואַסער, און פון דער געפּלאַצטער שאָל לאָזט זיך אַרויס אַ לוסטיקער קליינער עמבריאָ, אַ פּיאַווקע־שליישל, וואָס באַוועגט זיך פריי אין וואַסער מיט דער הילף פון אַ געדיכטן ראָק ווימפּער־האָר, און וואָס האָט אַפילו אַן אויג אויף צו געניסן פון דער ליכטיקער וועלט — אַ מעלה, מיט וועלכער די עלטערע לעבער־פּיאַווקע קאָן זיך נישט רימען און וועלכע זי דאַרף אויך גאָרנישט אין איר פינסטערן גאַל־לאַגער. דער דאָזיקער ליכט־און פרייהייטס־מאַגיז איז אָבער זייער קורץ. דער ווימפּער־פעלץ פאַלט אַוועק, און ווי אַן אמתער וואָרים קריכט דאָס פּיאַווקעלע אַריין אין לייב פון איינעם פון יענע טייך־שלימאַקעס פון דעם מין לימנעוס, וועלכע מיר געפינען אומעטום אין שליים פון אונזערע טייכן. דו פאַר־שטייסט שוין, וואָס עס געשעט ווייטער: עס ווערט, פונקט ווי ס'איז פאָרגעקומען ביים באַנדוואָרים, דערפון אַ „פינע“. אָבער זי מוז דאָך ווידער אַריין אין שעפּס. און שעפּסן עסן דאָך נישט, ווי באַקאַנט, קיין טייך־מושעלן. די זאַך אָבער אַנטוויקלט זיך דאָ נאָך פיל ראַפינירטער.

ווי נאָר ער קומט אַריין אין שלימאַק, הויבט אָן מיט אונזער וואָרים פאָרצוקומען אַ משונהדיקע זאַך. אויב זיינע עלטערן האָבן פריער באַדראָט די בעמישע פאַבריק פון שעפּס, הויבט זיך אין אים אַליין איצט אָן צו באַמערקן עפּעס אַזעלכעס, וואָס ווירקט ווי אַ נעמעזיס. קיין אייגנטלעכע ליבע־פרייד איז עס זיכער נישט, ווייל ער דאַרף נאָר דערצו נישט קיין אָרגאַנען. און קיין פרייד איז עס, ווי מען קאָן פאַרשטיין, מסתּמא איבערהויפּט נישט.

אין זיין לייב הויבט זיך אָן אַ באַוועגונג; עס וואַקסן אַרויס

קרענק"; בילהאַרץ איז געווען אַ דייטשער דאָקטער אין קאַיר, און נאָך אים הייסט די משונהדיקע בריאה „בילהאַרציאַ".

אָבער דאָס איז אַלץ נאָך אייגנטלעך ניט געווען דאָס, וואָס איך האָב דיר געוואָלט צוגעבן צום פֿאַל „באַנדוואָרים".

דו מוזסט ווידער אַרײַן אין דער קונסטפֿולער כעמישער פֿאַבריק פֿון אַ פֿאַרדײַעוודיקן קערפּער, דאָסמאָל פֿון שעפּס. אַ באַזונדער וויכטיקע אָפּטיילונג פֿון דער דאָזיקער פֿאַבריק הייסט די לעבער. דאָ ווערט דעסטילירט ווײַטער אַ טײַערער עקסטראַקט, וועלכן די גאַנצע פֿאַבריק דאַרף אומבאַדינגט האָבן: די גאַל. אין עק פֿון דער דאָזיקער אָפּטיילונג ליגט אַ גרויסער רעזערוואַר פֿאַר דעם דאָזיקן עקסטראַקט, דער גאַלבלאָז, און פֿון דער אָפּטיילונג, ווי אויך פֿון דעם דאָזיקן רעזערוואַר פֿירט אַ באַזונדערער פֿאַרבינדונגס־קאַנאַל צום הויפּטזאַל, וווּ עס אַרבעטן די פֿאַרדײַאונגס־אַפּאַראַטן: דער גאַלגאַנג, וועלכער ענדיקט זיך אין די געדערעם.

דאָ, אין דער דאָזיקער וויכטיקער רער פֿון דער פֿאַבריק, האַלט זיך אויף די לעבער־פּיאַווקע, אַ פּלאַטוואָרים, וועלכער איז דאָ, נאַטירלעך, פּונקט אַזאַ רויבער און אומגעבעטענער מיטעסער, ווי דער באַנדוואָרים אין דײַנע געדערעם.

די לעבער־פּיאַווקע איז אַפֿילו זעלבסטשטענדיקער ווי דער באַנדוואָרים: זי האָט נאָך איר אייגן מויל און געדערעם. גראָד דערפֿאַר איז זי אָבער פֿאַר דער פֿאַבריק, אין וועלכער זי האָט זיך אַרײַנגעשמוגלט, נאָך געפֿערלעכער: זי זויגט ניט נאָר די גאַל, נאָר דירעקט לעבער־בלוט און באַשעדיקט די ווענטלעך פֿון קאַנאַל. די דאָזיקע פּאַראַזיטן זאַמלען זיך צונויף מאַסנווײַז אויף איין אָרט, רופֿן אַרויס פֿאַרשטאָפּונגען, אָנצינדונגען, אומקרעפֿטיקונג פֿון גאַל־אַפּאַראַט און דערפֿירן סוף כּל סוף די גאַנצע פֿאַבריק צום באַנקראָט: די שעפּסן שטאַרבן אויף דער אַזוי גערופֿענער לעבער־פֿוילעניש.

אָבער כּל זמן דער שפּײַזשטאָף רינט זיי נאָך אין מויל אַרײַן, קוויקן זיך די לעבער־פּיאַווקעס רעכט ווויל בײַם געדעקטן טיש איך.

כאַפּט דעם צווייטן מיט אַ קלענערן זויג־לאָך פון זיין בויך און אַ קליינעם צאַפּן, וועלכן יעדער אייגער פון זיי האָט אויפן רוקן; זיי זעען זיך אַזוי אַרום צונויפגעוואַקסן ווי אַ סיאַם־צווילינג און זעען אויס פון איצט אָן ווי איין חיה. איצט ערשט, אַלס „טאָפּלט־חיה" ווערן זיי געשלעכטלעך־דייף: יעדע העלפט באַקומט אַ מענ־לעכע, אי ווייבלעכע אָרגאַנען. דאָס געזעץ קען דער זעלבסט־פרוכפערונג פאַרלאַנגט אָבער, אַז די חיה זאָל זיך נישט אַליין באַפרוכטיקן. כדי צו דערפילן דאָס דאָזיקע געזעץ דינט טאַקע באַשיינפערלעך יענער פאַרשפּיל, אין וועלכן זיי כאַפּן זיך אַזוי האַרציק אַרום, אַז זיי ווילן זיך מער נישט אָפּלאָזן. כדי אָבער די זאַך אינגאַנצן צו זיכערן, וואַקסן צונויף ביי דעם קינסטלעכן סיאַמישן צווילינג־פּאָר די ווייבלעכע אָרגאַנען פון איינעם מיט די מענלעכע זוימען־אָרגאַנען פון אַנדערן. אַזוי אַנטשטייט אַ בריאה, וועלכע באַפרוכטיקט זיך, ווי מען קען אין פלוג מיינען, אַליין אין געשלאָסענעם, אייגנהיימלעכן ליבע־אַקט; באמת לעבן אָבער אין דעם דאָזיקן אָרגאַניזם צוויי אינדיווידואומס, וועלכע קרייצן זיך געשלעכטלעך... אַ ווילדער ראָמאַן, אַן עראָטישע טאָפּלט־חיה מיט פיר געשלעכטלעכע טיילן, וועלכע באַפרוכטיקן איינער דעם אַנדערן אין דעם טאָפּלטן קערפּער...

אַט איז אַן אַנדערער, נאָנט־קרובישער פּלאַטוואָרים, וועלכן מיהאָט אַמאָל גאַנץ ריכטיק גערופן דערגינעקאָפאָרוס, אָדער דער ווייב־טרעגער. ער איז נאָר איינגעשלעכטלעך, אָבער צו־ליב זיכערקייט בלייבן די „זי" אויף אייביק ביים „ער" און האַלטן זיך אויף ביי איר באַשיצער אין אַ באַזונדערן באַהעלטעניש אויף זיין בויך, אַזוי אַז מען קען כמעט זאָגן: דער „ער" שטעלט מיט זיך פאָר אַ מין קענגורו, וועלכער טראָגט אַליין זיין געליבטע, ווי אַ יונג חיהלע אין בייטל. די דאָזיקע געטריַיע חיה האַלט זיך אויף זעלטנדיק ווי אַלע פּאַראַזיט־ווערים, אין דעם אורין־פּענכער פון די נעגערס אין אַפריקע און רופט ביי זיי אַרויס געשוויסע שווערע בלוטונגען, וועלכע זענען באַקאַנט אונטערן נאָמען די „בילהאַרציאַ־

אַלע באַקאַנט; דער רעגנוואָרים און די פּיאַווקע. און אַזוי קאָנסטו דיר איצט ווײניקסטנס אין איינעם אָדער צוויי בײַשפּילן פֿאָרשטעלן אַלע דרײַ הויפּט־גרופּן פֿון דעם ווערים־געשלעכט; דאָס איז פֿאַר אונדזער צוועק אינגאַנצן גענוג.

איך וויל נאָר פֿריִער נאָך איינס באַמערקן: אַ גאַנצע מענגע חיות, וועלכע דו רופֿסט געוויינלעך אָן מיטן נאָמען „וואָרים“, די אַלע חברה־לײַט אין דעם פֿוילנדיקן פֿלייש, אין „לעבעדיקן“ לימבורגער־קעז, אין „ווערמיקע“ עפּל זענען בכלל, זאָאָלאָגיש גערעדט, גאָר קיין ווערים נישט: דאָס זענען שלײַערלעך אָדער אומאַנטוויקלטע יוגנט־פֿאָרמען פֿון אינזעקטן; און ווען דו באַטראַכטסט אַזוי אַ געוויסע צײַט אַ קעז־„וואָרים“, אָדער אַ פֿלייש־„וואָרים“, זעסטו, ווי ער פֿאַרוואַנדלט זיך ענדלעך אין אַ פֿליג, וועלכע שטעלט מיט זיך פֿאָר אַן אומענדלעך העכער־אַנטוויקלטע חיה, ווי אַ וואָרים. די פֿאַרפֿירערישע וואָרים־געשטאַלט פֿון די דאָזיקע אינזעקט־שלײַערלעך באַווײַזט נאָר (מיט דער הילף פֿון ביאָגענעטישן גרונד־געזעץ), אַז די דאָזיקע אינזעקטן האָבן אַמאָל דורכגעמאַכט געשיכטלעך די פֿאָרם פֿון וואָרים.

מיר בלײַבן אָבער נאָך אַ ווײַלע בײַ די פּלאַטוואָרים, ד. ה. גאַנץ אַנטן. משונה־ווילדע ליבע־געשיכטעס איז נאָך דאָ פֿאַראַן גענוג.

דאָ איז די טאָפּלט־חיה אָדער דער דיפּלאָצאָאָן, אַ קלייַנע אויסטערלישע בריאה, וועלכע לעבט ווי אַ פּאַראַזיט אויף די זשאַבערעס פֿון קאַרפּן. שטעל דיר פֿאָר, נאַטירלעך שטאַרק פֿאַרקלענערט, צוויי אוגערקעס, וועלכע זענען זיך צונויפֿגעוואַקסן קרייצאַרטיק. יעדע אוגערקע איז איינצלעך אַ וואָרים פֿאַר זיך. יעדער איינער האָט טאַקע אויך מיט אַ ווײַלע פֿריִער אינגאַנצן זעלבסטשטענדיק אַרומגעוואַנדערט. דעמאָלט האָט ער נאָך נישט געהאַט קיין שום סימן פֿון געשלעכטלעכע טיילן. און דאָך האָט אים איינמאָל אַרומגעכאַפּט אַ משונהדיקער פֿאַרלאַנג. ער האָט זיך צונויפֿגעפֿאָרט מיט אַ צווייטן פֿון זײַן מין. יעדער איינער האָט אָנגע־

שוין אַביסל די חוט־השדרהדיקע חיות, ד. ה. זיי גיבן אָן אַן אָנדייטונג אויף דער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג צום מענטש, וועלכער האָט זיכער אַמאָל געמוזט דורכמאַכן געשיכטלעך אויך דעם דאָזיקן וואָרים־וואַלד. נעבן יענעם ריז זעסטו דעם קליינינקן, אינפוזאָריע־ענלעכן קאָרליק אין דער געשטאַלט פון דעם מיקראָסקאָפּישן רעדל־חיהלע. אַלס משונהדיקע נעבן־מינים זעסטו די מעך־חיהלעך, וועלכע בילדן פּונקט ווי די קאָראַלן קאָלאָניעס, די מושלדיקע אָרעם־פּיסלעך, וואָס לעבן אין הילצערנע טעשעלעך, וועלכע זיי מאַכן זיך אַליין, און די מאַנטל־חיות אָדער אַסצידיען, וועלכע זענען אויך נענטער ווי די אַנדערע ווערים צו די חוט־השדרהדיקע חיות. אַלס פּראָפאַן קאָנסטו, ווי איך בין כמעט זיכער, פון דעם דאָזיקן ווילדן פּאָלק פּאַקטיש נאָר איין איינציקע גרופּע, דהיינו איינציקע פּאַדעם־ווערים: דאָס איז די מענטשנפריינטלעכע טריכינע, דער שפּול־וואָרים, וועלכער לעבט אויך ווי אַ פּאַראַזיט אין דיינע געדערים, דאָס עסיג־ווערימל, וואָס מאַכט אַ לעבן אין דיין פּלאַש. דאָס זענען אַלץ, ווי געזאָגט, אמתע ווערים פון „מיטעלן שטאַנד".

און איצט טייל דיר אָפּ נאָך אַ דריטע גרופּע, די „רינגל־ווערים". אייגנטלעך שטייען זיי שוין אַביסל העכער פון דעם דורכשניטלעכן ווערים־טיפּ. דו טאָרסט נישט פאַרגעסן, אַז פון די אמתע ווערים שטאַמען געשיכטלעך אָפּ אַלע העכערע חיות־גרופּן: די מושעלן, די שלימאַקעס, די טינטענפיש, די ים־שטערן און ים־נאָדל־חיהלעך, די ראַקעס, שפּינען און אינזעקטן, די פיש, אַמפיביעס, רעפּטיליען, פויגל און זויג־חיות (ד. ה. אויך די שפּעטערע נאָנטע מענטשן־קרובים). דערביי זענען נאַטירלעך, אויך געווען איבערגאַנגס־גרופּן, וועלכע זענען נאָך נישט אינגאַנצן אַרויס פון ווערים, אָבער נישט אינגאַנצן געווען מיט אים. אַזאַ איבערגאַנגס־גרופּע בילדן, לויט דער מיינונג פון דעם גרעסטן טייל פאָרשער, די רינגל־ווערים; זיי ציען זיך פון די אמתע ווערים אַרויף כמעט ביז צו די קרעבסן און אינזעקטן. אַנדערע ווילן זיי נאָך אַ חוץ דעם פאַרבינדן מיט די אור־עלטערן פון די חוט־השדרהדיקע חיות; דאָס איז זיי אָבער ביז איצט נישט אינגאַנצן געלונגען. יעדנפאַלס געהערן אַהער גראָד די „ווערים", וואָס זענען דיר מער פון

נאָכדעם ווי דו האָסט זיך איצט באַקענט מיט דער אָפּ־פּונ־
פערונג אויף א גרויסן ביישפּיל, קאָן איך דיר איצט צו דעם
לעצטן געדאַנק צוליבן נאָך א פּאָר ליבע־געשיכטעס, וועלכע דריקן
נאָך קלאָרער אויס דאָס פאַרהעלטניש צווישן מוטער צו קינד.

מיר בלייבן ביי די ווערים.

איך קאָן דיר דאָ נישט פאַנאַנדערוויקלען דעם גאַנצן ווערים־
סיסטעם. דאָס איז א פאַרצווייפלט־שווערע זאַך. די זאָאָלאָגן אָפּ־
פערן זיך אליין שטאַרק דערביי, און שוין מיט א צייט צוריק
האָט דער דיקער טאָל פּאָפּ פון גענף געזאָגט, אז עס איז
סמעט דאָס גלייכסטע זיך אויפצוהערן דאָ צו פאַרנעמען מיט דער
גאַנצער סיסטעמאַטיק און זיך צו איינינקן אויף דעם פּערז פון
כרש, אז „דעם וואָרימס לעג איז פאַרשידן". דעריבער נאָר צוויי
ווערטער צו דער נויטיקסטער פאַרשטענדיקונג. צעוואַרף דיר די
ווערים אין קאָפּ גאַנץ איינפאַך אויף דריי גרופּן.

אין איין גרופּע זאָלן זיין די פּ ל אַ ט ווע ר י ם. אַהער גע־
הערן די באַנדווערים אליין. די דאָזיקע גרופּע שטייט אויפן טיפסטן
שטאַפּל: זי האָט זיך וואַרשיינלעך אַנטוויקלט דירעקט פון יענער
אור־מאַגן־חיה, פון דער גאַסטריא, דאָס טייל מיטגלידער פון דער
דאָזיקער גרופּע האָבן, ווי דו האָסט עס געזען ביי די באַנדווערים,
שפּעטער ווידער ביי זיך צוגעשאַפט דעם באַקומענעם מאָגן.

פון די פּלאַטווערים האָבן זיך דאַן געשיכטלעך ערשט אויס־
געבילדעט די מיטעלע ווערים־קלאַסן, א ריזן־גרופּע פון די פאַר־
שידנסטע געשטאַלטן. אַלס אַן איבערגאַנגס־גרופּע פון די אמתע
פּלאַטווערים האָבן דאָ די ש נ ו ר ווע ר י ם, ביי וועלכע סיזענען
פאַראַן ריזן פון זיבן און צוואַנציק מעטער לאַנג. דאַן גייען די
פּ יי ל ווע ר י ם, פּ אָ ד י ם ווע ר י ם און ק ר אַ צ ווע ר י ם,
ש ט ע ר ן ווע ר י ם און א יי ג ל ווע ר י ם; די לעצטע דערמאָנע

מאָגן־זויערקייט — אַלץ, כדי דער קאָפּ־באַנחוואָרים זאָל זיך אריינ־קריגן אויף זיין באַשטימונגס־אָרט, אין די מענטשלעכע געדערים.

אמת, איין דור לעבט און לעבט זיך ווייטער, נישט קוקנדיק אויף דעם אַלעם, וואָס קומט פאָר מיט זיינע קינדער און אייניקלעך: דאָס איז דער קאָפּ־באַנחוואָרים. ער זיצט ביים קוואַל פינף, צען, אין אויסערגעוויינלעכע פאַלן, ווי מען זאָגט, אפילו צוואַנציק יאָר, לאָזט פון זיך אַרויסוואַקסן אַלץ נייע און נייע דורות און זאָרגט זיך נישט וועגן זיי, — אַ פּאַטריאַרך, אין וועלכן דער טויט האָט ווייזט אויס, גאָר פאַרגעסן. ערשט ווען זיין מענטש שטאַרבט, כאַפּט אים דער הונגער־טויט. און דאָך איז גראָד ער נאָר אַ באַשעפעניש פון צווייט גראַד, אַן „אַם“, ווען ס'איז אינגאַנצן פרעמד די הויכע ליבע, די ליבע פון „דו“ און „דו“...

אייניקל... אוראייניקל א. א. וו. פאסט אבער נישט אינגאנצן. אין אונזער בילד האָט זיך די זאַך פאַרגעשטעלט אומגעפער אזוי: פאָטער... אומענלעכער זון... גאָזיקינד... אַקסל־קינד... ענלעכער זון. דער זאָלגאַ פירט אריין ביים באַנדוואָרים דאָס וואָרט „אַם". ער צײַלט: אַמאָליקער באַנדוואָרים־פאָטער (דאָס זענען די פאַרקייטלטע באַנדוועורים אין די מענטשלעכע געדערים), גרויס־אַם (דאָס איז די פינע), אַם (דאָס איז דער קאָפּ־באַנדוואָרים אין די מענטשלעכע געדערים), ואמעריק באַנדוואָרים־קינד (דאָס זענען די נייע פאַרקייטלטע באַנדוועורים, וואָס קומען אַרויס פון קאָפּ־באַנדוואָרים).

דו זעסט: דער דאָזיקער ליבעדראַמאַן קאָן קיינמאָל אין דעם זעלבן דור נישט קומען צום גוטן סוף, אַז „זיי נעמען זיך". ער מוז, כדי צוצוקומען צו דעם דאָזיקן גוטן סוף, אומבאַדינגט פריער דורכ־גיין דורך עטלעכע דורות און — ווי משונהדיק דאָס זאָל נישט קלינגען: איידער דער באַנדוואָרים קומט צום אמתן געשלעכטלעכן ציל, מוז ער מינדעסטנס איינמאָל שטאַרבן (אַלס פינע און אַלס קאָפּ־באַנדוואָרים) דורכמאַכן אַ שטרענג לעבן אָן געשלעכטלעכער ליבע.

דיר דרייט זיך דער קאָפּ... אָבער לאָז דיך נאָך אויף איין זאַך אויפמערקזאַם מאַכן. באַמערק גענוי, ווי אין דעם דאָזיק־ראָמאַן קומט צווייִמאָל פאָר דער פאַל, אַז איין אינדיווידואום מוז שטאַרבן, כדי דער קומענדיקער זאָל לעבן. דער קייט־באַנדוואָרים, וועלכער איז אָן שום ספק אין פיל הינ־זיכטן די העכסטע שטופע פון דעם גאַנצן מין, די איינציקע גע־שלעכטלעכע פאָרם, מוז פאַרלאָזן די ליבע וואַרימע געדערים, ווו עס פליסט פון אַלע זייטן דער מן אין געשמאַלץ פון די מענטשלעכע שפּייזדזאַפטן, מוז אַרויס אין תהום פון דעם מענטשלעכן אַרויס־גאַנגס־קאַנאַל, אַריינפאַלן אין דעם שרעקלעכן פוילנדיקן לאַבאָראַ־טאָריום און דאָרט האָפנונגסלאָז אומקומען, כדי דאָס גוט־פאַרפּאַנ־צערטע איי זאָל נאָכדעם אָנהייבן דעם רעטונגס־וועג דורך רינד אָדער חזיר. און די פינע מוז ווידער אַרויס פון דעם רינד און חזיר, מוז אַריין אין מענטשלעכן מאָגן, כדי דאָרט אומצוקומען אין דער

נאָר קײן װוּנדער נישט. אָבער באַטראַכט נאָר איצט נאָכאַמאָל דעם נעכטן באַל.

דער ליבעדראַמע פֿון באַנדװאָרים אױף דעם װעג דורך דער פֿינע מאַכט דורך, װי דו האָסט געזען, נישט װײניקער, װי פּ י ר ד ו ר ו ת. אמתע געשלעכטלעכע ליבע מיט זױמען, אײער און באַהעפֿטונג איז דער אױסערלעכער סימן פֿון דעם ערשטן, העכסטן דור: דאָס איז די ליבע פֿון דער באַנדװאָרים־קײט אין די מענטש־לעכע געדערים.

פֿון די באַפֿרוכטיקטע אײער קומט אַרױס די פֿינע.

פֿון דער פֿינע קומט אַרױס אַלס קנאָספּע דער קאָפּ־באַנד־װאָרים.

פֿון דעם באַנדװאָרים װאַקסן אַרױס אַלס קנאָספּן די צװײ־געשלעכטלעכע צונױפֿגעקײטלטע באַנדװערים.

שטעל זיך עס פֿאָר אַזױ בײַם מענטש. דו געבױרסט מיט דײַן פֿרױ אױפֿן נאַטירלעכן װעג אַ קינד. דאָס קינד פֿירט זיך פֿריער אױף אינגאַנצן מענטשלעך, אָבער װען עס װערט גרױס, דערזעסטו, אַז עס אונטערשײדט זיך שטאַרק פֿון דיר און װיל אױך לעבן אינגאַנצן אַנדערש װי דו. דו קוקסט אױף אים און שאָקלסט מיטן קאָפּ, — און פּלוצלונג זעסטו, װי אים װאַקסט אַרױס פֿון דער נאָז אַ נײַ קינד, װאָס איז צו אים שױן אינגאַנצן נישט ענלעך. דאַקעגן אָבער צו דיר אַביסל ענלעכער. דו קוקסט זיך צו צום אײניקל און זעסט מיט אַמאָל, װי אים װאַקסט אַרױס (פֿון אַקסל אַ נײַ באַשעפֿעניש, װאָס איז שױן אינגאַנצן ענלעך צו דיר, און זוכט זיך אױך אַ װײַב, כּדי אױפֿן אָרט פֿון דער (משונהדיקער נאָז־און אַקסל־קינדער־פּראָדוקציע, אַרױפֿצוגײן אױף דעם אַלטן ליבעװעג, אױף װעלכן דו אַלײן ביסט געגאַנגען.

דו באַמערקסט די ענלעכקײט מיט דער געשיכטע פֿון דער מעדוזע. אָבער איר פֿאַרלױף איז דאָכצמאָל נאָך פֿאַרװיקלטער. דער זאָאָלאָג האָט געמוזט געפֿינען אַ װאָרט, װאָס זאָל אַביסל אױפֿ־קלערן דעם דאָזיקן פּלאָנטער. ער האָט אײנגעזען (און דו אַלײן, װען דו װאָלסט געװען אױף זײַן אָרט, װאָלסט אױך דאָס זעלבע געמוזט אָנערקענען), אַז דער אַלטער דורות־סדר: פֿאָטער... זון...

דעם פֿינע־בלאָז און באַנדוואָרים־קאָפּ אין יאַטקע. און ס'קומט א שעה, און דער העכט ווערט געפֿאַנגען. איצט הויבט זיך אָן א נייע געשיכטע.

אויב דו הייצסט, אַלס אָרימער דיכטער אויף דעם בוידעם־שטיבל דיין מוח מיט דעם ביליקסטן לעבער־וווּרשט, אָדער אויב דו זעצסט זיך אַוועק צופֿרידן ביי דיין פֿרייטיקדיקן פֿיש: דו עסט, האָסט הנאה, און — כאַפּסט דעם באַנדוואָרים. די פֿינע פֿון דעם פֿיש אָדער פֿון חזיר ווערט צוזאַמען מיט דעם פֿלייש איינגעשלונגען און קומט אַריין אין מענטשלעכן מאָגן. זי האָט דאָ דערגרייכט איר לעבנס־ציל; דער מאָגן־זאַפֿט צעשמערט די האַרטע שאָל פֿון דעם בלאָז, ער „פֿאַרדייעט" זי, פּונקט ווי ער פֿאַרדייעט דאָס פֿלייש, אין וועלכן דער בלאָז, וואָס געפֿינט זיך אינעווייניק אין דעם בלאָז, דערפֿילט באַלד די נייע לאַגע, דרייט זיך איבער און שטופּט זיך אַרויס פֿון בלאָז. ער זעט איצט אויס, ווי א קנאָספּע, וואָס וואַקסט אַרויס פֿון דעם פֿאַרבליבענעם רעשט פֿון פֿינע־בלאָז; באַלד אָבער פֿאַרשווינדט אויך דער דאָזיקער רעשט און ס'בלייבט נאָר די באַנדוואָרים־קנאָספּע אַליין. זי גייט אַריבער פֿון מאָגן אין די געדערים נישט אַלס אומפֿאַרדייעטער רעשט, נאָר אַלס פֿריילעכער הער פֿון דער לאַגע, און איצט... ביסטו ווידער ביים אָנהייב. זויגנדיקער קאָפּ־באַנדוואָרים, ניי קנאָספּונג, באַ־העפֿטונג פֿון די קנאָספּן־באַנדוואָרים, פֿופֿציק מיליאָן אייער אין דעם אָרימען דיכטער, אָדער נאָר — ווען די ברכה האָט געבראַכט דער העכט, וועלכער ברענגט מיט גלייך דאָס באַנדוואָרים־קעפּל — צוויי־הונדערט מיליאָן.

דו דאַרפֿסט זיך פֿאַר דער צאָל נישט אַזוי שטאַרק שרעקן. דו דאַרפֿסט דיר נישט פֿאָרשטעלן, אַז די באַנדוואָרים גופֿא פֿאַרמערן זיך אַזוי שטאַרק און פֿאַרפּלייצן די וועלט. פּאַקטיש קומט אַרויס פֿון יעדן באַנדוואָרים מינדעסטנס נאָר איין נייער. פֿון די צוויי־הונדערט מיליאָן אייער שטאַרבט נאָר איינס געוויינטלעך גליקלעך דורך די גאַנצע פֿאַרוויקלטע בריק צווישן איין מענטש און דעם אַנדערן, וואָס ס'איז ביי דער קאָמפּליצירטקייט פֿון דער דאָזיקער בריק

ווידער מיט אַ האַרטער שאָל. ב ל אַ ז ו ו ע ר י ם אָדער פּ י נ ע רופֿט אים איצט דער פּראָבאַן, ווען ער שטויסט זיך אויף אים אָן, נישט וויסנדיק, אַז ער האָט דאָ פֿאַר זיך אַ באַהאַלטענעם באַנדוואָרעם.

די פּינע זעט אויס צו זיין פֿאַרורטיילט צו אומעטיקייט. זי קאָן זיך נישט אַליין אַרויסקריגן פֿון איר באַלעבאָס. קיין געשלעכטלעכע אָרגאַנען האָט זי אויך נישט, אַזוי אַז אין דער ריכטונג קאָן זי אויך גאָרנישט אויפֿטאָן. אָבער אין אַ ווײַלע אַרום באַוויזט זיך דאָך אין איר אַ געהיים לעבן.

פּונקט ווי פֿון דעם מענטשלעכן באַנדוואָרעם איז אין אָנהייב פֿון אונזער ליבע־דראַמאַ אַרויסגעוואַקסן דער ערשטער דור פֿון די באַנדוואָרעם־קינדער דורך קנאָספּירונג, אַזוי וואַקסט איצט אַרויס אינעווייניק אין דעם פּינע־בלאָז אַ קעפּעלע מיט אַ העלזל, וואָס שטעלט מיט זיך איצט ווידער פֿאָר נישט עפּעס אַנדערש, ווי יענעם ערשטן קאָפּ־באַנדוואָרעם, וועלכן דו קענסט שוין פֿון דיינע איינענע געדערים. ביי טייל מינים באַנדווערים ענדיקט עס זיך נישט מיט איין באַנדוואָרעם־קאָפּ אין דער פּינע, נאָר עס וואַקסן אַרויס נאָך פֿיל און פֿיל, הונדערטער און טויזנטער, זיי וואַקסן אַרויס אויף צוויי אופֿנים: אָדער איינפֿאַך אינעווייניק אין דער איינציקער פּינע, אָדער די פּינע לאָזט פֿון זיך אַרויסוואַקסן דורך קנאָספּונג נייע טאָכטער־פּינעס, און אין יעדער איינער וואַקסט אויס אַ קאָפּ־באַנדוואָרעם. אָבער לאָמיר זיך האַלטן ביי דעם איינפֿאַכסטן פֿאַל, מיט דעם איינעם קאָפּ אין דעם איינציקן בלאָז.

די לאַגע איז שוין אַזוי אויך גענוג משונהדיק. די פּינע זיצט, אָפּגעריסן פֿון דער גאַנצער וועלט, אין דעם מוסקול־פֿלייש פֿון אַ חזיר אָדער פֿון אַ רינד; ביים העכט קומט דאָס אַלץ פֿאָר אויף אַן ענלעכן אופֿן, נאָר עס גייט צו אַביסל איינפֿאַכער. און אין דער דאָזיקער פּינע שטעקט אַלס קנאָספּע־קינד דער באַנדוואָרעם אין דער פֿאָרם, וועלכע קאָן זעלבסטשטענדיק לעבן און ווייטער פֿירן דאָס באַנדוואָרעם־געשלעכט נאָר אין מענטשלעכע געדערים. וואָס זאָל דאָ ווערן? די פּינע און דער באַנדוואָרעם־קאָפּ האָבן און וואַרטן. און סיקומט אַ שעה, און דאָס רינד און דער חזיר ווערן געשאָכטן און הענגען אין שיינע מוסקול־שטאַרקע הינטערפֿערטלען צוזאַמען מיט

דערמיט דאָס, וואָס ס'געשעט מיט דעם, און וואָס עס ליגט.

דאָ קאָנען שוין זיין פאַרשיידענע מזלות. טייל ווערן פאַרוואָרפן אין פרייען פעלד, אויף דער ליבער אָפענער גרינער נאַטור. טייל פאַלן אַריין אין לויטערן, פליסנדיקן שטראָם און ווערן פאַרטראָגן אין קרישטאָל־גרינע אָזערעס, אין בלויע טייכן. טייל ווערן אויפגעפרעסן פון חזירים, מיט דער נאַיוויטעט פון דעם הונגעריקן, פאַר וועלכן אַלץ איז ריין. טייל ווערן, נאַטירלעך, אויך פאַרוואָרפן אויף דעם נאַקעטן פעלזן, וווּ קיין שום לעבעדיקע בריאה קאָן לאַנג נישט אויסהאַלטן. אָבער אויף די ערשטע דריי געלעגנהייטן, ווייזט אויס, האָט דער דאָזיקער דריטער באַנדוואָרים־דור נאָר געוואַרט. אַ רינד פאַשעט זיך אויף דעם גראָז. מיט אַמאָל איז אַזאַ איי מיט זיין אינערלעכן באַנדוואָרים־עמבריאָ פלינק אַריין אין דעם רינדער־מאָגן. אַ העכט כאַפּט אַ גוטן שלונג... און דער באַנדוואָרים־עמבריאָ וועלכער איז מיט דעם איי אַריינגעפאַלן אַהער אין קלאָרן וואַסער אַריין, און האָט שוין דערווייל אפילו באַוויזן אַראָפּצוּוואַרפן זיין איי־שאָל, און פריי אַרומגערודערט אין וואַסער, זיצט שוין אין פיש־מאָגן. דאָס פעטע אַלטע חזיר נישטערט אַרום אין מיסט... און אַ דריט באַנדוואָרים־איי, וואָס האָט נאָך אפשר גאָרנישט באַוויזן אַרויסצוקומען פון זיין אָפּשטאַרבנדיקער מוטער־חיה, פאַלט אַריין צוזאַמען מיט איר, נאָכדעם ווי ס'האָט ערשט נאָר וואָס דורכגעמאַכט די רייזע אַראָפּ אין שרעקלעכן תהום, גלייך דערויף אין אַ נייער וואַרעמער טיפקייט: אין דעם חזיר־מאָגן.

און אין אַלע דריי ערטער ווייזט זיך באַלד דער קליינער עמבריאָ ווי אַזוי אויפצופירן. ליגט ער נאָך (ווי דאָס איז געוויינלעך ביי די באַנדווערים־מינים, וואָס פאַלן אַריין צום רינד אָדער צום חזיר) אין זיין איי־שאָל, צעגייט די דאָזיקע שאָל גלייך אין דער מאַגן־זויערקייט און באַפרייט אים. מיט זיינע האַקנס, וועלכע ער האָט שוין, שטעכט ער זיך אַריין אין דער מאַגן־וואַנט, בויערט זי דורך און קריגט זיך אַריין אין דעם נעקסטן מוסקול־פלייש. דאָרט באַזעצט ער זיך פעסט, וואַרפט אָפּ די האַקנס און וואַקסט זיך פאַנאַנדער פון דעם מיקראָסקאָפּישקליינינקן בריאהלע אין אַ פעכן בלאָז, אַזוי גרויס ווי אַן אַרבעס, און באַדעקט זיך

וואָרים פון דיין קערפּער קאָן פון זיך ארויסלאָזן דורך קנאָספּונג אַזעלכע טויזנט יונגע טאָפּלט־געשלעכטלעכע באַנדווערים, דער קאָלאָסאַלער „ברייטער באַנדוואָרים" לאָזט אָבער פון זיך ארויס העכער פיר טויזנט. און יעדער איינס פון די האָזיקע יונגע באַנד־ווערימלעך האָט נאָך צום באַהעפטונגסאַקט אין זיך ביז פופצן טויזנט באַפרוכטיקטע אייער: דאָס מאַכט צוזאַמען אויס ביי דעם פרוכטבאַרסטן מין אַן ערך צוויי הונדערט מיליאָן אייניקלעך.

מיט דער אויסבילדונג פון די פּאַרטיקע אייער איז די וויכ־טיקסטע לעבנס־אויפגאַבע פון דעם צווייטן באַנדוואָרים־דור דורכ־געפירט. די גאַנצע קייט מיט אירע טויזנט און מער גלידער קאָן בשום אופן נישט לאַנג בלייבן ליגן אין דעם לעבעדיקן מענטש. אויב דער קאָפּ קאָן זיך, אַדאַנק זיינע האָקנס און זויגטעלער־לעך, פעסט האַלטן אין די געדערים און אין טייל פאַלן דאָרט בלייבן אפילו צוועלף יאָר און נאָך לענגער, רייסן זיך אָבער די עלסטע גלידער פון דער קייט אַלעמאָל אָפּ און פאַרשווינדן אין דער עפענונג, דורך וועלכער די גרויסע כעמישע פאַבריק וואַרפט ארויס אירע איבערפליסיקע, אויסגעניצטע אָפּפאַלעכצן. אָפטמאָל זענען זיי נאָך דערביי פיל אָנגעשטאָפּט מיט רייפע אייער, טיילמאָל זענען זיי אָבער דערמאָלט שוין ליידיק: אין לעצטן פאַל קומען די אייער, נאַטירלעך, אליין ארויס דורך דעם אָפּוואַרפנדיקן ארויסגאַנג. דו פאַרשטייסט, וווהין די געשיכטע פירט איצט...

די יונגע באַנדווערים, וועלכע האָבן זיך אָפּגעריסן פון דער פאַמיליע־קייט, — וועלכע זענען ארויסגעוואָרפן געוואָרן פון דעם איינגעקנעטעטן מיש פון דעם גרויסן לאַבאָראַטאָריום און פּלוצ־לונג אריינגעוואָרפן געוואָרן אין אַ שרעקלעכן תהום, באַוועגן זיך נאָך אַ ווײַלע קאָנוולסיוו דאָרט אונטן, ווו ס'איז אַזוי מוראדיק... און דאַן קומען די אום, איבערלאָזנדיק אַלס עדות פון זייער עק־זיסטענץ די אייער.

אַזאַ איי קאָן לענגער אויסהאַלטן. עס דאַרף דערווייל נישט קיין שפּייז, און דעם צעשטערנדיקן איינפלוס פון דער פוילנדיקער אומגעבונג שטעלט זיך זיין האַרטע שאָל מיט דערפאָלג אַקעגן. אָבער וואָס האָט סוף כל סוף דערמיט ווערן? נו, קודם כל געשעט

פלעכלעכן בליק דאָס בילד פון א ריזנוואָרעם מיט א קאָפּ און
רינגגלידער. דאָס אינטערעסאַנטסטע איז אָבער דאָס פאָלגנדע.

די יונגע ווערים, וועלכע זענען אַנטשטאַנען דורך דער גע-
שילדערטער קאָפּולאַציע, זענען נישט אינגאַנצן ענלעך צו זייער
פאָטער. זיי האָבן אויך זייערע גערוון און געוויסע שפּורן פון
אָרגאַנען, זיי זויגן אין זיך אַריין דעם שפּייז-זאַפט און זענען אייגנט-
לעך גאַנץ געוויינלעכע יונגע באַנדווערים. אָבער זיי האָבן נאָך
א חוץ דעם אינגאַנצן אויסגעבילדעטע געשלעכטלעכע אָרגאַנען,
מענלעכע און ווייבלעכע אין איין און דעמזעלבן קערפּער. יעדער
יונגער וואָרעם האָט אין זיך זוימען-חיהלעך, וועלכע קאָנען אויס-
געלאָזן ווערן דורך אַן אויסשטאַרטיקן באַהעפטונגס-אָרגאַן, און
דערנאָך אַן אייער-שטאָק מיט א ווייבלעכן געשלעכטלעכן אָרגאַן,
אונטער וועלכן פּליגן גרייט די אייער. און בשעת דער עלטער
באַנדוואָרעם העלט נאָך אַלץ נישט אויף פלייסיק צו פירן זיין
ליבע-אַרבעט לאָזט זיך שוין אין די דאָזיקע קינדערווערים אויך
פילן די זעלבע ליבע. נאָר מיט דעם אונטערשייד, וואָס דאָ גייט
זי שוין נישט אויף דעם קנאָספּעונג, נאָר אויף דעם העכערן
געשלעכטלעכן ליבעס-וועג. די באַנדוואָרעם-גלידער ווי זיי ליגן
זיך אַזוי איינער נעבן אַנדערן אין די מענטשלעכע געדערים באַ-
העפטן זיך איינער מיט דעם אַנדערן און דערביי גיט יעדער
איינער דעם אַנדערן דעם זוימען צו דער באַפרוכטיקונג פון יענעמס
אייער, און נעמט ביי יענעם דעם זוימען צו דער באַפרוכטיקונג
פון די אייגענע אייער. זעלבסט-באַפרוכטיקונג איז אויך דאָ, ווי
ס׳קומט אויס, אַן אויסנאַמס-פאַל, ווי בכלל ביי הערמאַפראָדי-
טישע ברואים.

פריער אָדער שפּעטער נאָך דער באַפרוכטיקונג ציען זיך
די אייער איבער מיט א האַרטער שאָל; ביי די באַקאַנטסטע
מענטשלעכע באַנדווערים געשעט דאָס ערשט נאָכדעם, ווי ס׳האָט
זיך אין זיי שוין אין מוטער-לייב אַנטוויקלט א נייער אייניקל-
באַנדוואָרעם אַלס עמבריאָ. די צאָל פון די אייער, וועלכע ווערן ביי
די דאָזיקע ליבע-אַקטן פון די קנאָספּן באַנדווערים באַפרוכטעט,
איז בשום אומגעהויער. דער אַזוי גערופענער באַנדוואָרעם באַנ-

מוס. ער האָט זיך זאַט אָנגעגעסן און פֿילט זיך אויפֿגעלייגט צו דער רײַכסטער האַנדלונג. אויף דעם אָרט, וווּ דער בלומערשטער האַלז (באמת איז דאָס דער הינטערשטער ראַנד פֿון קערפּער פֿון דעם גאַנצן וואָרים) פֿאַרענדיקט זיך שטומפּיק, הייבט אים אָן מיט אַמאָל אַרויסצושפּראָצן אַ ניי, אַ יונג באַשעפעניש. ער „שפּראָצט אַרויס“, קיין בעסערן אויסדרוק קאָן מען אויך דאָ נישט באַנוצן, ווײַל דאָס יונגע באַשעפעניש אַנטשטייט טאַקע פּונקט אַזוי, ווי אַ קנאָספּע ביי אַ געוויקס: עס וואַקסט פּשוט אַרויס פֿון דעם הינטערשטן עק פֿון דער אַלטער חיה אָן אַ באַזונדערן געבוירונגס־אַקט. און פּונקט ווי אַ קנאָספּע, רײַסט עס זיך דערווײַל נאָך נישט אָפּ פֿון דער אַלטער חיה. עס בלײַבט אויף איר הענגען, אַזוי אַז ס׳זעט אויס, ווי בײַם קאָפּ־וואָרים וואָלט איצט נאָך אַרויסגעוואַקסן פֿון הינטן אַ נײַער וואָרים־גליד.

די ענלעכקייט הערט אפֿילו דעמאָלט נאָך נישט אויף, ווען פֿון דעם עלטערן וואָרים וואַקסט אַרויס אַ צווייטע וואָרים־קנאָספּע, וועלכע רוקט זיך אַרײַן צווישן דער ערשטער קנאָספּע און דעם אַלטן וואָרים. ביידע קנאָספּן, וועלכע זענען פֿאַנאַנדערגעטרענט דורך אַן איבערפֿליסיקן שניט, האַלטן זיך אָבער צוזאַמען און שטעלן זיך אויס איינע נאָך דער אַנדערער, ווי די ערשטע גלידער פֿון דער קייט.

עס דויערט נישט לאַנג, און די קייט נעמט ווײַטער וואַקסן. די ליבע־ענערגיע פֿון דעם אַלטן באַנד־וואָרים זעט אויס צו זײַן פּשוט אומדערשעפּלעך: ער לאָזט פֿון זיך אַרויסוואַקסן איין קנאָספּע נאָך דער אַנדערער, איין גליד נאָכן אַנדערן רוקט זיך אַרײַן אין דער קייט, ביז דאָס ערשטגעבוירענע באַנדוואָרים־קינד, וואָס איז שוין דערווײַל אַליין ווײַטער דיק אויסגעוואַקסן, ווערט אָפּגעטיילט פֿון דעם אַלטן וואָרים דורך אַ לאַנגער קייט פֿון זײַנע שפּעטער־געבוירענע ברידער. אָנשטאָט איין וואָרים־אינדיווידואום האַלט איצט אין זיך אויף די כעמישע פֿאַבריק פֿון דײַנע געדערים אַ גאַנצע פֿאַמיליע, וועלכע שטעלט מיט זיך פֿאָר עפּעס צוזאַמענגעשלאָסן, דאָס, וואָס דער פּראָפֿאַן האַלט ערשט פֿאַר דעם אייגנטלעכן „באַנדוואָרים“, ווײַל ערשט איצט נעמט ער דעם אויבער־

געדערים מיט אן אומפארגלייכלעכער ענערגיע, הגם אביסל אויף א משוגעדיקן אופן.

דו האסט מסתמא א שטיקל אנונג, ווי אזוי א באנד־ווארעם זעט אויס. ביי דער אזוי גערופענער קאפ, מיט באזונדערע אפא־ראטן, זויג־בעכערלעך (וועלכע ווערן בטעות אנגענומען פאר אויגן) און ביים באוואפנטן מין, מיט האקנס, כדי זיך פעסט צו האלטן אין מאגן. אונטן איז דער „קאפ" אביסל שמעלער, און ס׳זעט אויס, ווי ער וואלט געזעסן אויף א האלז. דאן קומט די אומענדלעכע קייט פון די אזוי גערופענע גלידער, וועלכע גיבן דער גאנצער בריאה ערשט דעם אויסזען פון א „ווארים", ווי מען פארשטייט אים געוויינלעך, און וועלכע לאזן זיך, ווי באקאנט, לייכט אפרייסן איינס פון אנדערן. הארט ביים קאפ זענען די דאזיקע רינגען צום קלענסטן, און וואס ווייטער ווערן זיי אלץ דיקער און גרעסער.

אבער דו ווילסט דאס דאזיקע אלגעמיינע איבערפלעכלעכע בילד איצט נאך אביסל זאאלאגיש באטראכטן.

דאס, וואס דו רופסט אן קאפ און האלז איז שוין דער אייגנט־לעכער באנד־ווארים. אן אמתע ווארים־חיה פון דעם מין אזוי גע־רופענע „פלאטווערים", וועלכע שטייען אין אלגעמיינעם סיסטעם נאך פיל נידעריקער ביי די באקאנטסטע פארטרעטער פון ווארים־געשלעכט: דעם רעגן־ווארים און דער פיאווקע. אזא באנדווארים־קאפ מיט זיינע זויג־בעכערלעך און זיין האלז קאן דיצן און דיינע געדערים אינגאנצן אן דער גלידערקייט, און שטעלט מיט זיך פאר אן אמתן, פינסט־געשלעכטלעכן באנדווארים־אינדיווידואום. ער האט א געוויסן איינבארן שפור פון געהירן, א קאנצענטרירטן נערוון־אפאראט (אבער אן אויגן און אויערן), דערנערט זיך, ווי ס׳איז שוין פריער געשילדערט געווארן, מיט דעם שפייז־האפט פון דיין צעדייגטן באלעבאס, און ער וואלט געווען אינגאנצן קאמפלעט, ווען ער זאל האבן נאך איינס: געשלעכטלעכע ארגאנען. אבער דערפון האט ער גאר קיין שפור נישט!

דער דאזיקער ציפרידענער מיטעסער איז נישט מער, נישט פחות, און אויך נישט קיין הערמאפראדיט. און דאך: דו וואס ער

זיין לעבנס־שטייגער אין דעם אינערלעכסטן הייליקטום פון דער
דער פרעמדער פאבריק דערלויבט אים זיך אפצוזאגן פון פיל זאכן, וועלכע זענען געוויינלעך זייער נייטיק. ער דארף נישט האבן קיין אפן געשעפט, וואס זאל אים האלטן אין שטענדיקער פארבינדונג מיט דער אפענער וועלט און אירע רייכטימער: ער דארף נישט קיין מויל, וואס זאל פריער אויפנעמען די גראבע שפייז און ער האט עס טאקע נישט. ער דארף נישט קיין אייגענעם מאגן און קיין געדערים: דער שפייז־זאפט ווערט אים דירעקט צוגעשטעלט דורך דעם מענטשלעכן מאגן און די מענטשלעכע געדערים שוין אין דער נויטיקער פארם. אן א מויל און אן א מאגן, שוויצט ער פשוט אין זיך אריין די פרעמדע מענטשלעכע שפייז־פליסיקייט מיט דעם גאנצן קערפער־אויבערפלאך. אן אידעאל־טיפ פון פרייען ליידיק־גייער, פייפט ער אויף דעם כלל, אז ווער עס ארבעט נישט, דארף אויך נישט עסן. כּוויל צעליגט אינמיטן פון דער אינטענסיווער ארבעט, ווערט ער פון טאג צו טאג אלץ דיקער. באהאלטן אין דער פינסטערניש פון דער דאזיקער מדויסער מענטשלעכער פאבריק, בלייבט ער זייער אפט לאנג אומבאמערקט, און די אנפירער פון דער פאבריק, דארט אויבן אין די געהיידן פאר־צייכענען נאר פון צייט צו צייט אן אומבאגרייפלעכן דעפיציט אין דעם אונטער־שייד צווישן דעם קראפט־צופיר און דעם ווירקלעכן בלוט־רעזוין: זיי רעכענען אים אין די דאזיקע ציפערן דעם מיטעסער, נישט וויסנדיק וועגן דעם בלינדן פאסאזשיר אונטער דעם לאבאראטאריע־טיש. ער אבער, אזוי דיק אנגעפרעסן ווי ער איז, און העסלעך צו־פרידן פון זיין נעגאטיווער לעזונג פון דעם סאציאלן פראבלעם, פריי פון אלע אנדערע זארגן, נעמט זיך צו דער דערפילונג פון זיין לעבנס־אויפגאבע, צו דער ל י ב ע.

אין דיר, מיין ליבער, אפילו ווען דו ביסט דער פרומסטער און ריינסטער מענטש, וועלכער האט אויף אייביק א נדר געטאן נישט צו וויסן פון קיין ליבע, פאנסט דעם דאזיקן לייכטזיניקן גאסט נישט שטערן, אינמיטן פון דיין נאטירלעכער שטרענגקייט און נאטור־פיינטלעכער הייליקייט, צו דערפילן דאס גרויסע געזעץ פון דער נאיווער נאטור. אין דיר דערפילט עס אין די ביבלישן פון דיינע

קאָלאָסאַלע אומוואַנדלונגס־אַרבעט פאַר דער אויפהאַלטונג פון דער גרויסאַרטיקער מאַשינעריע, איז אים אינגאַנצן גלייכגילטיק. ער געפינט זיך אין דער לאַגע פון אַ קליינעם פאַבריקאַנט, וועלכן ס'איז געלונגען דורך אַ ראַפינירטן שווינדל צו פאַרבינדן זיין אייגענע קליינע מאַשין מיט אַ גרויסן פרעמדן מאָטאָר אַזוי, אַז ער אַליין זאָל נישט דאַרפן הייצן און פאַרנוצן די טייערע מאַטעריאַלן אויף צו שאַפן פאַר זיין מאַשין קראַפט; קיין רעכט דערויף האָט ער נישט, אָבער ס'איז גראָד געווען אַ געלעגנהייט, מאַכט ער עס זיך אַזוי פשוט און לאַכט זיך נאָך דערביי אין די פויסטן. פונקט אַזוי טוט ער דער באַנד־וואָרים אין דיינע געדערים.

אַלס חיה פון אַ געוויסער הויך און אַנטוויקלונג, אַלס „וואָרים“ האָט ער זיין אייגענעם קערפּער־מעכאַניזם. אויך ער דאַרף האָבן פאַר דער לעבנס־הייצונג געוויסע שפּייז־שטאָפן, וועלכע ער דאַרף אייגנטלעך אַליין אַריינעמען צו זיך דורכן מויל, פאַראַרבעטן אין די געדערים און ווייטער איבערגעבן אַלס קראַפט־קוואַל דעם גאַנצן אָרגאַניזם. אָבער צו וואָס טויג אים אַליין צו אַרבעטן! בשעת אין דער גרויסער פאַבריק פון די מענטשלעכע געדערים קאָכן די רע־טאָרטן, אַרבעטן די פּלומפּן, און דער ריכטיקער שפּייז־זאַפט רינט פון דעם דעסטילאַציע־אַפּאַראַט, ליגט זיך אויסגעשטרעקט אין דער פינצטערניש דער באַנד־וואָרים אין אַ ווינקל פון דעם פאַבריק־הויז, האָט זיך גאַנץ אינדערשטיל צוגעטשעפּעט זיין טראַנסמיסיע־רימען אָדער פאַרבינדונגס־דראָט צו דער קאָלאָסאַלער אויטאָמאַטישער פאַבריק און ציט די ריינע, אויסגעלייטערטע שפּייז־קראַפט גאַנץ געשמאַק אין זיך אַריין, פּונקט ווי ער וואָלט אויך געווען אַ בלוט־רעזערוואַר פון דער גרויסער פאַבריק, וועלכן מען דאַרף האָבן צו דער גאַנצער מאַשינעריע. שפּילנדיק האָט דער דאָזיקער כיטרער חברה־מאַן אומעטום דאָך מיט געלייזט דאָס גרויסע סאָציאַלע פּראָבלעם: ווי אַזוי די קליינע פאַבריק זאָל זיך האַלטן נעבן דער צושטעלנדיקער גרויסער פאַבריק; ער האָט זיך פשוט אַריינגעשמוגלט אין דער גרויסער פאַבריק און לעבט זיך ווי איר אַן אָרגאַן, בלייבנדיק אָבער אין דערזעלבער צייט זעלבסטשטענדיק עקאָנאָמירן מיט זיין אייגענעם קליינעם פאַבריקל.

מיקאָלן, שוין מער אָדער ווייניקער באַאַרבעט פֿאַר דער ווייטערדיקער פֿאַבריקאַציע. באַלד כאַפּט זיי די גרויסע מאַשינעריע מיט אירע רעטאָרטן און פּלוסקן, סאָרטירט, פֿאַרענדערט און שיקט זיי ווייטער. אַ רעשט, וואָס קאָן נישט פֿאַרנוצט ווערן, ווערט אָפּגעוואָרפֿן אין אַ טיפֿן קעלער. דאָס איבעריקע אָבער ווערט אַזוי לאַנג דיסטילירט און אומגעענדערט, ביז עס ווערט דורך זייער פֿיל, אויסערגעוויינלעך־קונסטפֿולע זויג־אַפּאַראַטן אַריינגעפֿירט, אַלס ריינסטער עקסטראַקט, אין אַ מין העכסטער אָפּטיילונג פֿון דער גאַנצער פֿאַבריק, אין וועלכער עס צירקולירט אין אַ באַשטימטן ריטם דורך אַ פֿאַרצווייגטן רער־סיסטעם אַ פּרעכטיקע רויטע פֿליסיקייט.

די דאָזיקע פֿליסיקייט — דאָס איז דיין בלוט. דורך דער כעמישער און מעכאַנישער אַרבעט אין לאַבאָראַטאָריום פֿון דיינע געדערים ווערט די שפּייז, וועלכע איז שוין אין מויל און אין מאָגן פֿריער געהעריק צערעכטגעמאַכט, אומדיסטילירט אין ריינעם שפּייז עקסטראַקט. דער דאָזיקער עקסטראַקט ווערט דאַן אַריינגעפֿירט אין דעם בלוט־קרייזלויף, ווו ער דערפֿילט זיין אייגנטלעכע באַשטימונג, אַלס הייץ־ און טרייב־קראַפֿט פֿון אַ נאָך אַ גרעסערן מאַשינען־סיסטעם. דאָס וווּנדערלעכסטע אין דעם אַלעם איז דאָס, ווי די דאָזיקע גאַנצע קאָמפּליצירטע פֿאַבריק־מאַשינעריע פֿונקציאָנירט, ווי סיווייזט אויס, ריין־אויטאָמאַטיש: זי דאַרף אַפֿילו נישט האָבן קיין באַלויכטונג; אין דער טיפֿער פֿינסטערניש אַרבעטן אירע רעטאָרטן, זויגן די פּלוסקן, לעזן זיך אויף, צעטיילן זיך, רייניקן זיך די שטאָפֿן, ביז דער גאַנצער רויער כאַאָס ווערט אויסגעלייטערט אַלס רויטער שטראָם און פֿליסט פֿון דאַנען אַוועק. אַ טיפֿער שוידער פֿאַר דעם ערהאַבענעם בילד וואָלט געמוזט אַרומנעמען דעם באַזוכער, וועלכער וואָלט דורך דעם אַלעם דורכגעוואַנדערט, ווי אַ מענטש אין אַן אמתן לאַבאָראַטאָריום: אַ פּראַכטפֿול־איינגעאָרדנטע פֿאַבריק, אין וועלכע אַלע אויטאָמאַטן־אידעאַלן פֿון דער צוקונפֿט זענען שוין דערפֿילט.

נו, און איצט: אין דער דאָזיקער הערלעכער פֿאַבריק האָט זיך אַריינגעשטעלט דער באַנדוואָרים.

די גרויסע פֿאַבריק, וועלכע רינגלט אים אַרום, מיט אירע

א הערלעך צווייבערמעשהלע אין מייסטער לאַראַוויקאַס ווען די עראָטישע לעבנס־וואַנדערונג פון באַנדהוואַרים אַליין וועט נאָך נעבן.

לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אַז אין די טיפענישן פון דיין לייב לעבט זיך צופרידן אַ באַנדהוואַרים. מיר מוזן די זאַך איצט באַטראַכטן פון זיין שטאַנדפּונקט, און דעריבער לאָמיר זיך פאָרשטעלן אַז דו ביסט נישט קיין מענטש, וואָס מאַכט דעם באַנדהוואַרים ביי זיך אומאַנגענעמלעכקייטן, נאָר אַז דו האָסט אים ביי זיך אינעווייניק און לעבסט זיך נאָרמאַל.

דו קאָנסט דיר נאָך אויסוויילן, וואָס פאַר אַ באַנדהוואַרים דו ווילסט: דעם אַזוי גערופענעם באַוואָפנטן באַנדהוואַרים, וועלכער איז הויפּטזעכלעך נישט מער ווי דריי און אַ האַלבן מעטער לאַנג, דעם אומבאַוואָפנטן, וועלכער דערגרייכט ביז אַכט מעטער, אָדער דעם ברייטן, וועלכער קאָן אויסוואַקסן ביז צו צוועלף מעטער אין דער לענג. אַלע דריי האָבן זייער ליבע־לעבן, נאָר מיט געוויסע וואַריאַנטן. דו מוזסט זיך נאָר איצט אויף אַ ווײַלע אָפּהערן פון די אַלע זאַכן צו מיאוסן. סוף כל סוף איז דאָך דיין אייגענער קערפּער אין זיינע אינטימע לעבנספּראָצעסן נישט אַזאַ אָפּשטויסנדע זאַך.

ווי דער וואָרעם, וואָס שליינגט זיך אַליין איין, מוזסט דו זיך איצט אַריינטראַכטן אין דיין אייגענעם קערפּער אַריין. אין דיינע געדערים, און אין די דאָזיקע געדערים, בשעת זיי פאַרדייען. דו וועסט זיך עס פאָרשטעלן, בפרט ווי מיר האָבן דאָס פריער געטראַכט מיט די אינגעוויידן, געשוואָלטיק פאַרטרעטערס און העל באַלויכטן דורך דעם בלויען שיין פון עלעקטרישן ליכט...

מאַך אויף די אויגן. דו וואַנדערסט אין אַ ריזיקער גאַלעריע, אין וועלכער כיקאַכט פון אינטענסיווער אַרבעט. אַ כעמישע באַבריק פון גרעסטן פאַרנעם רינגלט דיך אַרום. לאַבאָראַטאָריומס, ווו שטאָפּן ווערן פאַרוואַנדלט, ווו עס זידט און רינערט און קאָכט זיך, פאַרמט זיך און פאַרענדערט זיך. פּאָמפּ־מאַשינען, וואָס זויגן אַריין ווערטפולע פליסיקייטן און שיקן זיי אָפּ ווייטער צום אומאויפהערלעכן קרייז־לויף פון אַנדערע מאַשינען. פון אַ גרויסן רוים (פון מאָגן) ווערן אַרויסגעוואָרפן פּאַרטיעסווייז די געהעריקע בע־

וואקסן א לעבעדיקע חיה. פאַרקערט, די בייזע מאַטעריאַליסטן האָבן אָנגעהויבן צו פרעגן: אויב דער באַנדוואָרים קאָן זיך אַזוי יעדער מאָל אַנטשטיין אַליין פון זיך אָן א באַזונדערן שאַפונגס־אַקט, צי איז נישט מעגלעך, אַז אויך דער גאַנצער מענטש האָט זיך פּונקט אַזוי מיט א צייט צוריק פשוט און נאַטירלעך פון זיך אַליין אַנטוויקלט, אַזוי שפּילן זיך די אַנשויאונגען געשיכטלעך מיט די ערטער. די ענדגילטיקע לעזונג האָט אָבער געמוזט געבן די פאַך־נאַטור־פאָרשונג, וועלכע האָט אויפגעקלערט די גאַנצע אור־געבוירונגס־לעגענדע פון באַנדוואָרים אַלס זייפנבלאָז. און דערביי איז זי אַרויף אויף דעם שפּור פון דעם אמתדיקן ליבע־לעבן פון דער דאָזיקער באַהאַלטענער בריאה און האָט אַנטדעקט א קייט פון אַזעלכע רעטענישן, וועלכע האָבן גאָר דעם דרייסטסטן פילאָ... אויפן געדאַנק נישט געקאָנט קומען.

אין געביט פון דער וויסנשאַפטלעך אַזוי גערופענער „אַם־פּרוכפּערונג“ פירט, אונז אויעק די דאָזיקע ליבע אין דער לעבעדיקער הייל. דו דאַרפסט דיר אָבער דערביי נישט פאָרשטעלן, אַז עס האַנדלט זיך דאָ אין איינגעטלעכן זין וועגן אַן אַם. דער זאַמלאָג גיט דיר דאָ ווידער דעם ערגסטן נאָמען, פון וועלכן דו מוזט ערשט אַליין אויסקלפּינען א געדאַנקען־פּאָרעם מיטרעסטנס אַזוי לאַנג, ווי א גרויסער מענטשלעכער באַנדוואָרים פון אַן ערד צוועלף מעטער די לענג, כדי ערשט דערנאָך צו פאַרשטיין, וואָס דער דאָזיקער נאָמען וויל דיר זאָגן. און אַז דו וועסט אַזוי טון, וועסטו אין סוף פון דעם געדאַנקען־פּאָרעם געפינען עפּעס אַזעלכעס, וואָס ס'איז ווערט געווען צו זוכן, און וועגן וועלכן דו וועסט אים באַגרייפן, אַז ס'איז נישט אַזוי לייכט עס אַנצורופן מיט א גוטן, וויסנשאַפטלעך איינגאַנצן קלאָרן נאָמען.

די געשיכטע הייבט זיך אָן גאַנץ איינפאַך, כדי שפּעטער אַרייַנצופאַלן אין אַזעלכע פאַרפּלאָנטערטע, וועלכע שטייגן נאָך איבער די ליבע־לאַבירינטן פון אַריסטאָס ווילדן ראָלאַנד, וועגן וועלכע מען האָט שוין אַמאָל געזאָגט, אַז זיי זענען אַזוי לאַנג ווי די באַנדוואָרים, נישט האָבנדיק קיין אַכטע דערצוג, וואָס פאַר

פאַרשטייט איר, באמת, גאָרנישט. דער באַנהוואָרים איז טאַקע אונזער שטערבלעכער שונא, אבער זאגן, אז ער איז דערפאר א נישט אינטערעסאנט באשעפעניש, קאן מען נור, ווען מען ווייסט וועגן אים גארנישט.

פון שטאַנדפונקט פון דער נאאיווער נאַטור־פארשונג, וועלכע זארגט זיך נישט וועגן קיין שום קריגס־צושטאַנד, איז דער באַנד־וואָרים איינס פון די לעדרייכסטע באַשעפענישן אויף דער ערד און אן אמתדיק ווונדער פון דער נאַטור. ער האָט שוין פיל שטאָף פאר אומערמידלעכער ארבעט געגעבן די פארשער און פילאזאפן. זייט א לאנגער צייט וויקלט ער זיך דורך דער געשיכטע פון דער פילאזאפיע. מען האָט אמאָל באהויפטעט, אז ער באשטייט פון זיך אליין דורך אור־געבוירונג אין די מענטשלעכע געדערים. ווען די מאטעריאליסטישע אדער טעאלאגישע פילאזאפיע פלעגט דארפן האָבן די אור־געבוירונג פאר אירע באווייזן, פלעגט זי גלייך ארויס־ציען אַלס עדות דעם באַנדוואָרים. אין מיטלאַלטער און נאָך א לענגערע צייט שפעטער האָט זיך גראָד די אָרטאָדאָקסישע קריסטלעכע קירכע געהאלטן פעסט ביים שטאַנדפונקט, אַז געווויסע קליינע באַ־שעפענישן אנטשטייען נאָך ביזן היינטיקן טאג דורך אור־געבוירונג. מען האָט דאס באווייזן פון דער ביבעל, וועלכע דערציילט אין דער באקאַנטער שמשון־געשיכטע אין ספר שופטים, אז פון דער נבילה פון לייב זענען געבוירן געוואָרן בינען. נאַטור־פארשער, וועלכע זענען דערין מסופק געווען, האָבן דעמאָלט געשמט פאר אפי־קורסים. שפעטער, ווען קיין שום זאַלאָג האָט שוין מער נישט געגלויבט, אז א בין קאָן באמת אנטשטיין אָן אן איי, דירעקט פון פוילנדיקן פלייש, האָבן גראד דיזעלבע זאאלאגן אליין נאָך א לענ־גערע צייט עקשנותדיק באַהויפּטעט, אַז ביים באַנדוואָרים האָבן מיר דעם פאָל פון אור־געבוירונג. מיר האָבן שוין איינמאָל דער־פון דערציילט, אַז דאָס איז אזוי געבליבן ביז טיף אין ניינצנטן יארהונדערט אריין. דעמאלט איז ווידער דעם מאָדערנעם טעאָלאָג געוואָרן נישט היימלעך פון דעם דאָזיקן געדאנק: אז ביים מענטש אין לייב זאָל אזוי פשוט פון זיך אליין קאנען פלוצלונג ארויס־

בה'שע אינדיווידואומס שטעלט מיט זיך פאר אין משך פון טויזנטער יארן איין און דעמזעלבן אינדיווידואום, וועמענס ריזיקע לעבן ווערט אלעמאל דורכגעשניטן דורך געוויסע מאמענטן פון טיפן, באנייענדיקן „איך"־שלאף, פונקט ווי אונזער איינצל־לעבן ווערט דורכגעשניטן דורך אזוי פיל און אזוי פיל נעכט פון געוויינלעכן שלאף, אין וועלכע דאס באוווסטזיין ווערט אויך אויף א מאמענט איבערגעריסן. און, ענדלעך, וואלט א פערזענלעכע אומשטערבלעכקייט ביי אזא קינדער־אומשטערבלעכקייט באמת מער נישט געווען נויטיק.

אבער, גיט צו דער מדוימער מיט א זיפץ נאָך דער דאזיקער גאנצער פאנטאסמאגאריע, עס איז דאך נישט אזוי. דער אינדיווידואום פון די עלטערן ווערט ביי די העכערע היות נישט איינגאנצן אוועקגעגעבן דעם קינד, נור עס בלייבט נאָך איבער יענער ריזיקער טייל, עס בלייבט נאָך יענער גאנצער געטע־פאל, וועלכער איז אויבן געשילדערט געווארן, און וועלכן די וואלוואקבן האָבן אויפן געוויסן. און ווייל עס איז נישט אזוי, און ס'וואלט געדארפט יא אזוי זיין, מוז זיך אונזער אפטימיזם זוכן אנדערע פארזיכערונגען.

דאָ איז דאָס אָרט, ווו איך וויל דיך פון דער אומשטערבלעכקייט און פון געטע'ן אריבערטראגן צו עפעס אנדערש, צו אונזער ליבן באנדוואָרים.

דעם צוזאמענהאנג וועסטו שוין אליין געפינען.

דער באנדוואָרים איז פאר אונז מענטשן א שלעכטער חבר. ער געהערט צו די ערגסטע אויסנוצער פון אונזער קערפער, וועלכער כאפט זיך אריין אין די טיפעניש פון אונזערע געדערים און לעבט זיך דאָרט זארגלאז אויף אונזער חשבון. און דאך גייט עס מיט אים, פונקט ווי מיט דעם מענטשן־פלייש אין אנעקדאָט. דער מיסיאנער דערקלערט דעם ווילדן, אז מענטשן־פרעסעריי איז אן עבירה און א געשמאקלאזיקייט אין דערזעלבער צייט. יא, יא, זאגט דער גערידטער ווילדער, אן עבירה איז עס אפשר טאקע, דאָס זענט איר גערעכט, אבער אז עס שמעקט שלעכט, דערין

באַשעפּעניש. מען קאָן זיך פאָרשטעלן, אַז ביי אַזאַ ראַדיקאַלן אַקט
וואָלטן אויך די איינגעשאַפטן פון פאָטער אָדער פון דער מוטער
(די געשלעכטלעכע מישונג וועלן מיר דערווייל נישט נעמען אין
אַכט) מיט אַ גרעסערער זיכערקייט איבערגעגעבן געוואָרן   דעם
קינד, דער נייער אינדיווידואום וואָלט תמיד געהאַט אין זיך די
גאַנצע הויפּט־ירושה פון דעם אַלטן. דער טויט וואָלט אין דעם
פאַל געווען אַ מין טיפע שלאָף־נאַכט, פון וועלכער מען וואָלט
זיך אויפגעכאַפּט ווידער אין אָנהייב פון לעבנסוועג און מיט אַ
גאַנץ באַנייטער לעבנס־קראַפט. אמת, דערביי וואָלטן אונזערע
פּערזענלעכע ערינערונגען נישט איבערגעטראָגן געוואָרן   אויף
דעם נייעם אינדיווידואום, זיי וואָלטן געמוזט פאַרלוירן גיין. וואָס
זיינען אָבער, אין תוך גענומען, אונזערע ערינערונגען? איינגע־
קריצטע צייכן אין די געהירן, וועלכע ווערן מיטלוויילע שוין אין
משך פון אונזער איינענעם לעבן שטאַרק   אָפּגעמעקט. אמתע,
אויסערלעכע שריפט־צייכן, וועלכע מיר מאַכן ביי זיך אין נאָ־
טיצן, און טאָג־ביכער, האָבן שוין איצט פאַר אונז אָפטמאָל אַ
גרעסערן ווערט, באַזונדער ווען מיר האָפן זיי אויף אַ לענגערע צייט.
אפשר וועט דער צוקונפטיקער מענטשהייט געלינגען דעם פּערזענ־
לעכן זכרון, לאָמיר זאָגן, אויף אַ פאָטאָגראַפישן אופן אויסער־
לעך צו פאַראייביקן, און אַזוי אַרום אים ווייטער איבערצוגעבן,
נאָכדעם, ווי די געהירן, וועלכע האָבן אים אין זיך געהאַלטן, וועלן
אויפהערן צו עקזיסטירן. דעמאָלט וועט דער נייעגעבוירענער, אויפ־
געלעבטער „איך ווידער קאָנען צוריק באַקומען אויך אַלע אַלטע אי־
בערגעלעבטע ערינערונגען. מען קאָן אין דער ריכטונג נאָך פיל פאַנ־
טאַזירן. גאָר אינטערעסאַנט וואָלט נאָך דערנאָך געווען אַלס צו־
גאָב זיך פאָרצושטעלן, ווי אַזוי מאַן און פרוי וואָלטן זיך אויף
אַזאַ אופן צונויפגעגאָסן אין אַ דריטן נייעם אינדיווידואום. אָבער
גאָר בילדלעך קאָן מען זיך די גאַנצע זאַך פאָרשטעלן אין זין
פון דער אַלטער מעשהלע וועגן פאַרכישופטן ברונעם, אין וועלכן
מען טוקט זיך אונטער און מען קומט אַרויס ניי־געבוירן; און
אויף אַזאַ אופן וואָלט אויסגעקומען, אַז אַ גאַנצע קיום פון קאָר־

1789, ווען אויגוסט האט זיך פון אים אפגעשפאלטן. איז עס נישט דער ווערטפולסטער טייל, וועלכער וואלט אין א קלוג־באַשאפענער וועלט געווים געהאט דאס בעסטע רעכט אויף אן אנדערער, באזונדערער נשמה־אומשטערבלעכקייט מיט א גרעסערער שטאנדהאפטיקייט און מער זיכערקייט, ווי עס גיט אים יענע ליבע־ליניע?

און דערפון מאכט מען געוויינלעך אזא אויספיר: עס מוז עקזיסטירן נאך א באזונדערער מין אומשטערבלעכקייט, א חוץ דער ספק'דיקער אומשטערבלעכקייט דורך דער ליבע,—אן אומשטערבלעכקייט, וועלכע זאל דערהאלטן דעם טייל פון אינדיווידואום, וואס בלייבט נאך איבער נאך דעם באהעפטונגס־אקט. דער טאט פון דעם וואלוואקס קאן נישט גילטן אויך פאר אונז מיט אונזערע גייסטיקע פאדערונגען. יא—זאגט מען—ווען ס'וואלט געווען אנדערש! ווען דער באהעפטונגס־אקט זאל ביי אונז תמיד זיין דער לעצטער לעבנס־אקט פון אינדיווידואום — דאן וואלט דאס בילד געהאט גאר אן אנדער אויסזען. א מענטש לעבט, אנטוויקלט זיך, גיט דער וועלט, וואס ער קאן, דערגרייכט די העכסטע רייפקייט, געבוירט א קינד, און אין דעם מאמענט פאלט ער אנידער טויט, אדער נאך בעסער, ער פארוואנדלט זיך איינפאך דירעקט אין דעם קינד, די מוטער פארשווינדט אין א כישוף־ברונעם און אנשטאט איר, קומט ארויס פון דארט א קליין קינד, אין וועלכן ס'איז צונויפגעזאמלט אלץ, וואס ס'האט פריער צונויפגעשטעלט דעם אינדיווידואום פון דער מוטער. דאס וואלט אויך נישט איננאנצן באפרידיקט. אבער מען וואלט דאך דא באשיינפערלעך געהאט פאר די אויגן איין מעגלעכקייט פון דער אומשטערבלעכקייט: דער טויט וואלט אין א געוויסן זין, וויניקסטנס, פאר דעם אינדיווידואום, וואס וואלט זיך געפרובירט, פארוואנדלט געווארן אין א מין „ניי־געבוירן". דאס איינציקע זיימען־קעמערל אדער דאס איינציקע איי־קעמערל, וואס איז נויטיק צום באהעפטונגס־אקט, וואלט איינגעשלונגען דעם גאנצן עלטערלעכן אינדיווידואום און פארוואנדלט אין דעם נייעם

לעכקייט, וועלכע נעמט כסדר מיט און לאזט נישט פארלוירן גיין טייל̇עכלעך פון דעם באשטימטן מענטשן. עס איז דערביי, נאַטירלעך, פיל אָפּהענגיק פון דער לעזונג פון יענער פריער באהאנדלטער פראַגע: וויפיל פון אונזערע איינצלנע און העכסטע אינדיווידועלע איבערלעבונגען, פון אונזערע געהירן־איבערלעבונגען, באקומען צוטריט צו די ליבערקעמערלעך, ד. ה. אויף וויפיל „דערוואָרבענע איינגנשאַפטן" קאנען איבערגעבן ווערן בירושה.

אבער דער גריבלענדיקער געדאנק קאן זיך דערמיט נישט באפרידיקן. ער פרעגט זיך: אפילו אין גינסטיקן פאַל איז דען דאָס מער ווי אן איינזייטיקע און האלבע לעזונג פון דער פראגע. היינט שפאלט זיך פון מיר אָפּ א זוימענקעמערל, א מיקראסקאפּישקליין טיילעכל פון מיין קערפּער. איך אליין אבער בלייב לעבן נאָך דעם דאזיקן אקט נאָך דרייסיק, פערציק אדער נאָך מער יאָר, אלס פעסטער „איך", לעב ווייטער, אנטוויקל מיך, טראַכט, באַרייכער מיך, גיב דער וועלט און מיר אליין אין די דאזיקע יאָרן אפשר ערשט דאָס בעסטע, אָדער בכלל ערשט עפּעס ערנסט — און דער דאזיקער גאנצער לעצטער גרויסער „איך" זאָל גאר זיין אויסגעשלאָסן פון דער אומשטערבלעכקייט?

לאָמיר נעמען דעם באַקאַנטן ביישפּיל געטע. געטע האָט מיט כריסטיאַנע וואולפּיוס געבוירן דעם זון אויגוסט, וועלכער איז געווען, ווי באקאנט, אזוי שיין און אין דערזעלבער צייט אזוי אומגליקלעך. דער זון איז געשטארבן זייער יונג, דער פאָטער האָט אים איבערגעלעבט; אבער פון אים זענען געבליבן צוויי קינדער, די שפּעטער גוט־באַקאַנטע וויימארער „פּעטערס", וועמענס בעסטע טאָט אין לעבן ס'איז געווען זייער צוואה, און וועלכע האָבן שוין נאָך זיך קיינעם נישט איבערגעלאָזן. דערויף רייסט זיך איבער געטע'ס „אומשטערבלעכקייטס־ליניע", א גאנץ קורצע „אומענדלעכקייט". אבער לאָמיר אפילו אננעמען, אז זי וואלט זיך נאָך ביזן היינטיקן טאָג ווייטער געצויגן. איצט פאַרגלייך. שטעל דיר פאָר דעם אינדיווידואום וואלפגאנג געטע מיט דעם אַלעם, וואס ער האָט נאָך נעגעבן דער וועלט אין די יאָרן נאָך

איר הויבן־אָן ביים באַנהוזאַרים. אָבער פריער לאָמיר נעמען נאָך איין שלוק פילאָזאָפיע, כדי זיך צוצוגרייטן צום שווערן וועג. באַוואָפן זיך צום קאַמף מיט אַ געדאַנק, מיט אַ פּראָבלעם.

איידער איך גיי דיר שילדערן דאָס ליבע־לעבן פון באַנדווארים, ערלויב מיר צו מאַכן מיט דיר אַ קורצן אויספלוג אין דער גאַנצבאַרער טעאָריע איבער דער אומשטערבלעכקייט פון דער נשמה.

דערמאָן זיך אָן איינעם פון די שטאַרקסטע פונדאַמענטן פון דער דאָזיקער טעאָריע, אָן דעם זייל, אויף וועלכן זי האַלט זיך שוין אַזויפיל טויזנטער יאָרן אין דעם מענטשלעכן דענקען און אין דער מענטשלעכער בענקשאַפט. מען וויל זען דעם אינדיווידואום, די נשמה, דעם א י ך פון איינצלנעם מענטשן געראַטעוועט נישט נור אויף דעם—נישט תמיד זיכערן אופן—אַז ער בלייבט ווייטער לעבן אין דער עקזיסטענץ פון זיינע קינדער און אייניקלעך, נור מען וויל א י ם אַליין זען לעבן ווייטער נאָך זיין אייגענעם טויט. און מען לאָזט זיך דערביי אויף אַזאַ גאַנץ פּשוטן געדאַנקענגאַנג. מען זאָגט: נאַטירלעך, קאָן מען זאָגן, אַז דער מענטש לעבט ווידער אין זיינע קינדער. אין די קינדער לעבן, ווייניקסטנס, טיילווייז אונזערע אייגנשאַפטן, געוויסע טאַלאַנטן, געוויסע שלעכטע אָדער גוטע נייגונגען, מיט איין וואָרט, שטיקער פון אונזער אייגענעם „איך“, וועלכע זענען פון אונז איבערגעגאַנגען צו די קינדער בשעת דעם באַהעפטונגס־אַקט. בשעת דעם דאָזיקן אַקט רייסט זיך דאָך פון אונז טאַקע אָפּ אַ רעאַל טיילעכל פון אונזער קערפּער, אַ זוימען־קעמערל אָדער אַן איי־קעמערל: ס'איז אַזוי אַרום גאָר קיין וואונדער נישט. עס איז אויך מעגלעך, אַז ביי נאָרמאַלע אומשטענדן אַפילו וואַרשיינלעך, אַז די דאָזיקע קינדער וועלן ווידער געבוירן קינדער, צו וועלכע ס'וועט ווידער איבערגיין אַ טייל פון אונזער „איך“ און אַזוי ווייטער; עס ק אָ ן זיך אַזוי אַרום אויף דעם וועג באמת ציען אַ קייט אין דער אומענד־

ווייל די גרונט־זאך איז אויך ביי די דאזיקע וווּנדער־לעכע ברואים דיזעלבע: א זוימען־קעמערל און אן איי־קעמערל פון צוויי פארשיידענע „איבער־חיות“ מוזן זיך געפינען און צונויפגיסן, און דערויף הויבט זיך אן דאס שפיל פון דאזיגן. פון דעם צונויפגעגאסענעם קעמערל פון אזא „מלוכה־זוימען“ און אזא „מלוכה־איי“ קומט קודם כל ארויס גאנץ געוויינלעך א י י ן ח י ה, א י י ן א ק א ל ע פ ע. פון דער דאזיקער איינער אקאלעפע וואקסט דאן ארויס דורך קנאָספּונג (ד. ה. אומגעשלעכטלעך!) א געווימל נייע אקאלעפן, וועלכע שטעלן דאן צונויף די געשילדערטע „מלוכה“.

יענעם וועג פון איי צום פּאָליפּ און דאן פון פּאָליפּ צו דער אקאלעפע, וועלכן עס מאכן דורך די איינצלנע אקאלעפעס, דארפן שוין די סיפאָנאָפאָרעס נישט האָבן: פון דעם איי פיקסט זיך באלד ארויס די ערשטע אקאלעפע. און פון איר קומען ארויס דורך קנאָספּונג די איבריקע, און דאן בויט זיך אויף דער גאנצער אקאלעפן־פארבאנד מיט זיין ארבעטס־טיילונג. די איינצלהייטן פון דער דאזיקער אינדיווידועלער אנטוויקלונג זענען נאָך ביזן היינטיקן טאג נישט גענוי נאָכגעפארשט; דערווייל מוזסטו דיך באפרידיקן מיט דעם איינעם פעסטגעשטעלטן פאקט: אז פון א י י ן באפרוכטיקטן סיפאָנאָפאָרע־איי קומט ארויס די גאנצע פארוויקלטע סיפאָנאָפאָרע.

דו דארפסט דיך גארנישט אזוי וווּנדערן דערויף, וואס איין קינד געבוירט דאָ פ ו ן ז י ך אליין א גאנץ געווימל ברידער און שוועסטער־אקאלעפן. דא ווערט נאר אויף א העכערער שטופע איבערגעחזרט דאס זעלבע, וואס דו האָסט שוין געזען פריער ביים וואָלוואָקס. אין פּרינציפּ זענען אבער איצט דיינע אלע פיר מענטשלעכע גרונדזאצן שאכמאט, נישט אזוי? אלע פיר איבערגעזונגען מיט א י י ן מעלאדיע, מיט פּ אָ ל י פּ און מ ע ד ו ז ע...

פּאָליפּ און מעדוזע זענען אבער נור דאס ערשטע קליינינקע שטערנדל אין געווימל פון דעם, וואס עס טוט זיך אויף דער לייטער איבער דער גאָמעטריא אין דער היות־וועלט.

לאָמיר צוגיין צום צווייטן פּרינציפּ, צום וואָרים.

אזוי באשרייבט זיי זייער גענויסטער קענער, היקעל. זיי באַגעגע־
נען דיך אין פרייען טראַפּישן אָקעאַן אַלס די אזוי גערופענע י ם־
ב ל א ז ן אדער פ י ז א ל י ע ס: דער שווים־בלאָז, אזוי גרויס ווי
א קינדס א קאָפּ, טראָגט זיך איבערן וואסער, ווי שווימענדיק
זילבער, און שפּילט זיך מיט אַ הימל־בלויע, פּיאָלעטע און פּורפּור־
פארבן, אים באַקרוינט א קאַם פון קאַרמין־רויטער פארב, און פון
אונטן הענגען אראָפּ די געשלעכטלעכע, די פאַרטיידיקונגס־ און די
פרעס־אָקאַלעפּן — געפארבט אין אַ צאַרטן אולטראַמאַרין־בלוי.

און דער דאָזיקער גאַנצער ווונדערלעכער פאַרבן־טעמפּל
ל י ב ט נאַטירלעך אויך. די דאָזיקע ליבע איז אָבער באַזונדער
אינטערעסאַנט, ווייל זי ווייזט דיר קלאָר, ווי אזוי די דאָזיקע
ווונדערלעכע בריאה קומט צושטאַנד אינדיווידועל (אויף וויפיל
מען קאָן דאָ באַנוצן דאָס וואָרט).

צווישן די פרעס־חיות, באַוועגונג־חיות, פאַרטיידיקונג־חיות
זיצן, ווי דערמאָנט, אויך ריין־מענלעכע און ווייבלעכע געשלעכט־
חיות. ביי טייל סיפאָנאָפאָרעס ביידע געשלעכטער צוזאַמען, ביי
אַנדערע — נור ווייבלעכע אדער נור מענלעכע. אויסערלעך האָבן
זיי אינגאַנצן דעם אויסזען פון א געוויינלעכער אָקאַלעפע מיט דעם
שווים־גלאָק און א מין צאַפּן פון אונטן, וועלכער זעט אויס, ווי
א מויל־עפענונג. אבער אז דו קוקסט זיך בעסער איין, באַמערק־
סטו, אז דאָס כלומרשטע מויל איז צוגעוואַקסן; די געשלעכטלע־
כע אָקאַלעפע שפּייזט זיך אויך, ווי אַלע, מיט דעם שפּייז־זאַפט
פון די פרעס־חברים פון דער קאָלאָניע. דערפאַר אבער שפּאַלטן
זיך אָפּ פון דעם צאַפּן זייער פיל מענלעכע אדער ווייבלעכע קע־
מערלעך. און דער באַזונדערער שווים־גלאָק גיט די מעגלעכקייט
דער געשלעכטלעכער אָקאַלעפע אין דער צייט, ווען זי איז שוין
אינגאַנצן רייף, זיך אָפּצורייסן פון דעם אַלגעמיינעם פאַרבאַנד
און זיך אַוועקלאָזן זעלבסטשטענדיק אביסל וואַנדערן אין פרייען
ים, כדי צו געפינען אַן אָפּזאַץ־מאַרק פאַר אירע געשלעכטלעכע
פּראָדוקטן.

צונויפגעוואַקסן האָבן זיי מאַקע ביי זיך איינגעפירט די ארבעטס־טיילונג.

א טייל אקאַלעפן האָט זיך גענומען נאָר צום פרעסן. א טייל האָט גענומען אָטעמען נאָר מיטן שווים־בלאָז. איין טייל האָט נאָר גענומען פאַרטיידיקן און איין טייל איז געבליבן נאָר ביי דער פרוכפּערונג. וואָס איז דערפון אַרויסגעקומען? ביסלעכווייז זענען ביי אַלע צונויפגעוואַקסענע אקאַלעפן פאַרשווונדן די איבעריקע אָרגאַנען. די, וועלכע האָבן זיך געפונען פון אויבן און האָבן געדאַרפט פאַר אַלע שווימען, זענען געבליבן נאָר שווים־בלאָזן, אָן מאָגנס, אָן געשלעכטלעכע טיילן, אָן ברען־פעדימלעך. די ווייטער, וועלכע זענען געווען פון אונטן, זענען געבליבן נאָר מאָגן און מויל; זיי האָבן ביסלעכווייז פאַרלוירן די שווים־גלאָקן און זענען געוואָרן ריינע פאַליפּ־ענלעכע מאָגן־חיות. און אַזוי ווייטער. אַנדערע זענען געבליבן נאָר ברען־פעדים, אַנדערע ווייטער נאָר געשלעכטלעכע טיילן מיט זוימען און אייער.

דו האָסט ביז איצט געהערט וועגן דער *פילקעמערלדיקער* חיה. דאָ האָבנו פאַר דיר א *פיל־חיהדיקע* חיה. אין דער פילקעמערלדיקער חיה האָבן זיך די קעמערלעך צוליב דער אַרבעטס־טיילונג איינגעטיילט אין אָרגאַנען. דאָ זעסטו די פיל־חיהדיקע חיה, אין וועלכער אַלע פילקעמערלדיקע חיות צעטיילן זיך ווידער אויף אָרגאַן־חיות און בילדן אַזוי אַרום א מין „איבער־אָרגאַניזם", א מין צערבער, א מין הונדערטקעפּיקן ריז, דרייסטער, ווי סיהאָט אים ווען עס איז אויסגעטראַכט די דרייסטסטע לעגענדע. וואָס איז געבליבן פון דיין פערטן מענטשלעכן גרויסד־זאַץ?

כדי דו זאָלסט האָבן פאַר די אויגן א בילד פון די דאזיקע וואונדערלעכע סיפאָנאָפאָרעס, דאַרפסטו דיר נאָך פאָרשטעלן, אַז זיי געהערן צו די עסטעטיש־העלעכסטע דערשיינונגען פון דער נאַטור. ווי לעבעדיקע גאָרטנס פון דורכזיכטיקע פילפאַרביקע קריסטאַלענע בלומען שווימען זיי איינע נאָך דער אַנדערער, שורות־ווייז אין די טיף־בלויע ים־דורכגענג ביי מעסינאַ ווו די נאַטור האָט שוין אַחוץ דעם פאַרשווענדעריש אנגעזאַמלט אַלע אירע וואונדער.

פריי צירקולירן דורך די קערפערן פון אלע שמשורעס, וועט גאנץ גענוג זיין, אז פינף וועלן זיך אנעסן מער אלע. און אזוי ווי די פארטיידיקונג פון פינף וועט זיכער קלעקן אויף צו באשיצן פופצן וועט אויך גענוג זיין דאס בייסן פון פינף. און די דריטע פינף וועלן ווייטער גאנץ לייכט קאנען שלעפן די איבעריקע. יעדער איינע פון די שמשורעס וועט זיך פון איצט אן פארנעמען נאר מיט איר זאך, און זי וועט דערויף קאנצענטרירן איר גאנצע קראפט.

אין א קורצער צייט ארום וועלן זיך שוין באמערקן די פאלגן פון דער קאנסעקווענטער ארבעטס־טיילונג ביי אונזערע סאציאלע שמשורעס. די פינף, וועלכע וועלן נאר פרעסן, וועלן באקומען זייער אינטענסיוו ארבעטנדיקע מאגנס, דערפאר וועלן אבער זייערע אומניצלעכע פיס ווערן שרעקלעך פויל, אפגעשוואכט און זיי וועלן גאר אפדארן. די אנדערע פינף, וועלכע וועלן נאר דארפן בייסן, וועלן באקומען וואס אמאל מער לוסט און מוט צו דער דאזיקער ארבעט, אבער זיי וועלן גאר אנווערן דעם אומנוצלעכן מאגן. און צו וואס וועט דאס ברענגען גאר צום סוף? טייל שמשו־ רעס פון „קעניג" וועלן ווערן נאר מאגנס, די אנדערע וועלן ווערן נאר בייסנדיקע קעפ און די דריטע נאר שפרונג־פיס. ווען עמיץ זאל זיך דאן פלוצלונג אנשטויסן אויף אזא בריאה, וואלט ער גאר־ נישט געקלערט, אז ער האט דא פאר זיך צוואנציק שמשורעס, נאר אן איינהייטלעך משונהדיק באשעפעניש מיט פינף קעפ, פינף מאגנס, פינף מאל פיר פיס און אזוי ווייטער. דער צוזאמענ־ געוואקסענער קנויל פון די עטלעכע אינדיווידועס וואלט אים אויסגעזען ווי דער איינהייטלעכער גרונד־קערפער פון דער דאזיקער ווילדער בריאה, פון דער דאזיקער צערבער־שמשורע.

נו, ביי די שמשורעס קומט אזעלכעס נישט פאר, דערפאר אבער זעען מיר דאס פונקט אזוי ביי אונזערע סיפאנאפארן.

דאס איז א היפן אקאלעפן, וועלכע זענען זיך אזוי ענג צו־ נויפגעוואקסן, אז די לעבנס־זאפטן קאנען פריי צירקולירן פון איין קערפער אין אנדערן. נאכדעם, ווי די אקאלעפן זענען זיך אזוי

אַ בוקעט, אַ מלוכה, אַ קאָלאָניע, אַ סאָציאַלער פֿאַרבאַנד, אָדער ווי דו ווילסט עס אָנרופֿן, פֿון פֿיל חיות. אַ קנויל איינצעלנע משדוזעס האָט זיך אין איר, ווי אַ שטשורע־קעניג, צונויפֿגע־פֿלאָכטן.

זי האָט געהערט פֿון דעם ליבן באַשעפֿעניש, וועלכעס די גאָטער־ליבע רופֿט אָן „שטשורע־קעניג". אין אַ הייל באַלקן אָדער אין אַ לאָך פֿון אַן אַלטן שפּייכלער הערסטו אַ לענגערע צייט נאָכאַנאַנד — אַזוי ווערט דערציילט — אַ שרעקליך געסקלאַפּעריי און געקוויטשעריי. ענדלעך, פּלאַצט דיר דאָס געדולד, דו כאַפּסט אַ האַק און ברעכסט אויף די פּאָדלאָגע אָדער דעם באַלקן — טוט אויף דיר אַ לויף אַרויס פֿון דאָרט אַ משונהדיקע בריאה, וועלכע איז אַנגעשטאָפּט אין דעם ענגן שמוציקן שטשורע־לאָך צוליב אַן עקלדיקע פֿאַרקריפּלונג אָדער אַ קראַנקהייט: דאָס זענען צוואַנציק אָדער מער שטשורעס, וועלכע האָבן זיך אַזוי צונויפֿגעפֿלאָכטן און צונויפֿגעקלעפּט מיט די עקן, אַז איינע קאָן זיך מער פֿון דער אַנדערער נישט אָפּרײַסן און זיי מוזן שוין אַזוי צוזאַמען זייער גאַנץ לעבן לאַנג בלײַבן אַזאַ מין סיאַמישן צוואַנציגלינג. דאָס איז (אין דער וויסנשאַפֿטלעכער וועלט צווייפֿלט מען איצט אַפֿילו אין דער ריכטיקייט פֿון דער דאָזיקער דערציילונג) דער באַרימטער „שטשורע־קעניג".

דער דאָזיקער „קעניג" איז איגנטלעך נישט קיין מאָנאַרכיע, נאָר גיכער אַזאַ מין. העכסט־אומפּראַקטישע צוואַנגס־רעפּובליק, וועלכע קאָן באַטראַכט ווערן נאָר אַלס אַ צײַטווײַליקע קרענקלעכע דערשײַנונג אין שטשורע־לעבן. אָבער ווען ס'זאָל זיך מאַכן אַזוי, אַז אַזאַ צונויפֿגעוואַקסענע שטשורע־קעניג זאָל זיך פֿילן גוט אין זײַן צושטאַנד. און דערבײַ זאָלן די עקן זיך אַזוי צונויפֿוואַקסן, אַז עס זאָל זיך אײַנשטעלן אַ בלוט־צירקולירונג פֿון איין שטשורע צו דער אַנדערער. און דאַן זאָלן די צונויפֿגעוואַקסענע שטשורעס נעמען און אײַנפֿירן צווישן זיך אַן אַרבעטס־טיילונג.

פֿינף שטשורעס זאָלן נאָר פֿרעסן און פֿאַרדײַען. פֿינף זאָלן נאָר בײַסן, ווען דער פֿײַנט וועט זיך דערנענטערן. און פֿינף זאָלן נאָר לויפֿן און שלעפּן די איבעריקע. אַזוי ווי דאָס בלוט וועט דאָך

מאַנגס מיט מילער, דאָרט אַ הויפֿן ברען־פֿעדימלעך, דאָרט ווײַטער אַ הויפֿן מענלעכע אָדער ווײַבלעכע געשלעכטלעכע טײלן. און דאָ האָסטו די דאָזיקע הויפֿנס אַלע צונויפֿגעבונדן און געמאַכט פֿון זיי אַ גרויסן בוקעט, אַן אַקאַלעפֿן־בוקעט, וועלכער האָט אין איין עק צוועלף שווים־גלאָקן, אין אַנדערן צוועלף מאַנג־מילער, אין דריטן צוועלף מענלעכע און ווײַבלעכע געשלעכטלעכע טייל; און אין פֿערטן אַן אויסגעהויערן קנויל ברייטנדיקע קאַפּ־פֿעדימלעך. די אַקאַלעפֿן זענען אין וואַסער פּונקט אַזעלכע שיינע, פֿילפֿאַרביקע באַשעפֿענישן, ווי די בלומען ביי אונדז: פֿאַרוואָס זאָל נישט עפּעס אַ צאַרטע האַנט אין דער ים־טיפֿקייט צונויפֿשטעלן פֿון זיי אַזעל־כע בוקעטן?

אָבער וואָס איז דאָס? צי לעבט אין די טיפֿענישן פֿון די קריסטאַליקלאָרע אָקעאַן־שלעסער עפּעס אַ ים־מענטש, וועלכער פֿלעכט אין זײַנע פֿרייע שעהען אַזעלכע בוקעטן פֿון פֿילפֿאַרביקע מע־דוזעס, כדי זיי צוצושפּיליען זײַן געליבטער גרינאויגיקער וואַ־סער־ניקסע צו דער ברוסט? און צי האָט זיך אים אַזאַ בוקעט־אָרנאַמענט... אָרנאַמענטאַליסטיש פֿון דער האַנט און האָט זיך איצט דערטראָגן צו דיר, צו דעם זומערדיקן נאַטור־פֿאָרשער? ווײַל דאָס, וואָס דו האָסט באַטראַכט אַלס אַ משונהדיקע מעדוזע און וואָס ס׳ליגט איצט פֿאַר דיר צעפֿלידערט, דאָס איז נישט מער און נישט ווייניקער, ווי אַזאַ מין „בוקעט". נישט מער וואָס דער דאָזיקער בוקעט „לעבט".

נישט קיין וואַסער־מענטש האָט אים צונויפֿגעבונדן און נישט קיין מײַסטער האָט אים קינסטלעך אויסגעשניטן פֿון אַזוי פֿיל און אַזוי פֿיל מעדוזעס. ער איז פֿאַר זיך אַ זעלבשטענדיקער, לעבנס־און ליבע־פֿעיִקער אָרגאַניזם, וואָס האַלט זיך אויף אין ים. פֿאַר דיר ליגט אַן אַזוי גערופֿענע ס י פֿ אָ נ אָ פֿ אָ ר ע, אָדער אַ מ ל ו כ ה־ אַ פּ אַ ל ע פּ ע.

די סיפֿאָנאָפֿאָרע שיידט זיך אונטער פֿון אַלע אַנדערע אײַנ־צעלנע אַקאַלעפֿעס אין דעם וואָס. יענע לעבן מתנות־ווײַז, אָבער יעדע איינע פֿון דער משפּחה איז אַ באַזונדערע חיה פֿאַר זיך. די סיפֿאָנאָפֿאָרע אָבער איז נישט אַ איין חיה: זי איז שוין אַליין

אַט שווימט אַן אַקאַלעפּע אָדער אַ מעדוזע, אַן איינצלנער אינדיווידואום. דאָס איז אַ זעלבסטשטענדיקע, איינהייטלעכע בריאה, פּונקט אַזוי ווי דו.

זי באַשטייט פון אַ קנויל קעמערלעך, פּונקט ווי דו. די דאָזיקע קעמערלעך זענען פאַראייניקט אין אַן ענגן פאַרבאַנד, פּונקט אַזוי ווי דיינע, און דער דאָזיקער פאַרבאַנד שטעלט מיט זיך פאָר איין געשלאָסענעם אינדיווידואום. צווישן די קעמערלעך איז איינגעפירט אַן אַרבעטס־טיילונג, פּונקט ווי צווישן די קעמערלעך אין דיין קערפּער. זיי בילדן אָרגאַנען, נישט אַזוי פיל ווי די קעמערלעך פון דיין קערפּער, אָבער דאָך איטלעכע גאַנץ בולטע, צום ביישפּיל דעם מאָגן, דעם שווים־בלאָז, אַ געוויסן איינפאַכן נערוון־אַפּאַראַט און, דער עיקר, געוויסע גרופּן, וועלכע שפּאַלטן פון זיך אָפּ זוימען און אייער. מיט איין וואָרט, די איינצעלנע מעדוזע איז אַלס חיה נישט אַזוי הויך אַנטוויקלט, ווי דו, אָבער אַ באַזונדערער אינדיווידואום איז זי פּונקט אַזוי ווי דו, זי איז פרוי אַקאַלעפּע אַזעלכע און אַזעלכע, פּונקט אַזוי ווי דו ביסט דער און דער באַשטימטער מענטש, מיט דיין אייגענעם נאָמען, מיט דיין אייגענעם פּאַס.

אַזעלכע אַקאַלעפּן געפינסטו, ווי געזאָגט, אין ים מערסטנטיילס אין גרויסע מחנות. פאַרוואָס נישט? זיי שווימען מחנות־ווייז, אָבער יעדע איז אַן אינדיווידואום פאַר זיך. און מיט אַמאָל באַמערקסטו אין דער שיינער בלויער אָדער אָראַנזש־געלער ריי פון די שווימענדיקע אַקאַלעפּן אַ בריאה, וועלכע ווייזט דיר אויס צו זיין פון אַ גאַנץ באַזונדערן מין. דו כאַפּסט זי אַרויס פון וואַסער און באַטראַכטסט זי. עס איז אַ מעדוזע און נישט קיין מעדוזע. וואָס איז עס?

שטעל דיר פאָר, אַז דו האָסט אַרויסגענומען פון וואַסער אַ מין מעדוזעס און יעדע פון זיי צעשניטן אויף באַזונדערע אָרגאַנען. און דו האָסט די דאָזיקע אָרגאַנען פון דעם גאַנצן טוץ חיהלעך צונויפגעלייגט גרופּנווייז: דאָ אַ הויפן שווים־בלאָזן, דאָ אַ הויפן

פֿערטער גרונדזאַץ. דאָ האָסטו פֿאַר דיר איינס פֿון די גרעסטע אָרגאַנישע וווּנדער, וועלכע עקזיסטירן בכלל אויף דער דאָזיקער אַלטער וווּנדער־ערד.

ווען די לערע וועגן דער חיות־וועלט וואָלט ביז איצט נישט געווען אַזאַ פֿאַרשלאָסענער טורעם, אין וועלכן סקאַנען אָנקומען נור איינציקע אויסדערוויילטע, וואָלטן שוין לאַנג אַלע פּאָליטיקער, סאָציאָלאָגן און פֿילאָזאָפֿן געמוזט זיצן ביי דער איינציקער זאַך, וועלכע איך האָב דיר באַלד ווייזן, און טראַכטן און לערנען. איך ווייס אָבער נישט, וויפֿיל מענטשן סזעגען בכלל דאָ אויף דער וועלט, וואָס האָבן אפֿילו נור דעם בלויזן נאָמען דערפֿון געהערט. דו האָסט זיכער קיינמאָל נישט געהערט דערפֿון, און ווען איך זאָל וועלן מאַכן מיט דיר אַ בייזן שפּאַס און דיר זאָגן, אַז איך דערצייל דיר אַ מעשה פֿון מאַרס, וואָלסטו עס זיכער געהאַלטן פֿאַר אַ העכסט־פֿריילעכע סאַטירע, וואָס לאַכט אָפּ פֿון אונזער מענטש־לעכער געזעלשאַפֿט, און עס וואָלט פֿאַר דיר זיכער קיין ספֿק נישט געווען, אַז אין דער ווירקלעכקייט קאָן קיינמאָל גאָר אַזעלכעס נישט פֿאָרקומען.

דיין פֿערטער גרונדזאַץ האָט געזאָגט, אַז גאַנצע מענטשלעכע אינדיווידואומס קאָנען זיך קיינמאָל נישט צונויפֿוואַקסן איינער מיט דעם אַנדערן. קיין שום סאָציאַלער פֿאַרבאַנד, קיין שום פֿריינטשאַפֿט, קיין שום הייסע ליבע קאָן דערצו נישט דערפֿירן. דער פֿיזישער צווילינג איז אַן אויסנאַמען געבורט, אָבער בשום אופֿן נישט קיין העכערע אַנטוויקלונג. גראָד אויף דער אומאָפּהענ־גיקייט און קערפּערלעכער זעלבסטשטענדיקייט פֿון די מענטשלעכע באַזונדערע אינדיווידואומס האַלט זיך דער סאָציאַלער אידעאַל אין דער מענטשהייט און אַזוי ווייטער. דיר גלוסט זיך אַוועקצולאָזן אויף אַ סאָציאָלאָגישן אויספֿאַל און איך דריק דיר לכתחילה שוין די האַנט: דאָס איז אַ גאַנץ גוטע זאַך. איך וויל דיר נור דערווייל ווייזן עפּעס אַ זאַך אין איין ווינקל פֿון דעם גרויסן טורעם פֿון דער חיות־וועלט, איבער וועלכער דו וועסט מוזן זייער אַ סך טראַכטן.

נו, הייסט עס, אַז אונזער פּאָליפּ־ענלעכער מעדוזע־עמבריאָ פּראָליפֿערירט זיך, ער געבוירט פֿון זיך אַ גאַנצן הויפֿן יונגע מעדו־זעלעך. און די דאָזיקע מעדוזעלעך באַקומען ערשט די געשלעכט־לעכע אָרגאַנען פֿאַר דעם אַנדערן פּראָפּאַגאַציע־אופֿן: זיי טיילן פֿון זיך אויס זוימען און אייער און הייבן אָן די געשיכטע פֿון דאָס ניי.

די פֿאַרשטייסט, וואָס פֿאַרא קאָלאָסאַלער אונטערשייד עס איז דאָ צווישן דיין פּראָפּאַגירונג און דער פּראָפּאַגירונג פֿון די דאָזיקע מעדוזעס. דיין פֿיש־ענלעכער עמבריאָ פֿאַרוואַנדלט זיך אין אַ מענטש און ווען דער מענטש ווערט אַלט אַזוי פֿיל און אַזוי פֿיל יאָר, ווערט ער געשלעכטלעך רייף און קאָן געבוירן נייע מענטשן. דער פּאָליפּ־ענלעכער מעדוזע־עמבריאָ איז אָבער שוין אַלס אַזעלכער רייף און געבוירט פֿון זיך אַ גאַנץ געווימל פֿאַרטיקע מעדוזעס.

און דו זעסט, אַז מיר זענען רעדווייל צוגעקומען צו דיין היים: מענטשלעכן גרונד־זאַץ און האַלטן אים צונויפֿמען מיט דיין צווייטן גרונד־זאַץ אין שאַך. אייגס פֿון די צוויי: אָדער דו נעמסט אָן, אַז פֿון דער מעדוזע ווערט געבוירן אַן אַנדערע חיה, אַ פּאָליפּ, און פֿון אים ווייטער ווערן געבוירן מעדוזעס. דאַן פֿאַלט אום דיין צווייטער גרונד־זאַץ; דאָס קומט אויס אַזוי, ווי ווען דיין פֿרוי וואָלט געבוירן אַ שנאָבל־איה און די חיה וואָלט ווייטער פֿון זיך געבוירן אַ מענטשן. אָדער דו נעמסט אָן דעם פּאָליפּ, וועלכער איז אויסגע־וואַקסן פֿון מעדוזע־אַיי, פֿאַר אַן עמבריאָ, אַ שליירל, פֿאַר „אַן אומרייפֿער מעדוזע“, און דאַן פֿאַלט אום דיין דריטער גרונד־זאַץ, ווייל דו האָסט דאָ פֿאַר זיך אַן אומרייפֿע יונגבאַשעפֿעניש, וואָס ווערט שוין אַלס אַזעלכע רייף און פּראָליפֿערירט זיך.

...וואָס, עס דרייט זיך דיר דער קאָפּ? קום, דו מוזט נאָך ווייטער גיין. דאָס בוך פֿון דער ליבע אין דער נאַטור האָט אויך אַזעלכע ערטער, וווּ דער לייענער פֿאַרלירט אינגאַנצן דעם קאָפּ, אַזוי ווי דער ווילער מאַנגאָטשאַ, ווען וועלכן סדר־צייַלט סטרואַגסעס: „און ער האָט ריק גענומען גיין ווייטער, ווייל ער איז שוין פֿון איצט אָן געווען אינגאַנצן זיכער, אַז זיין העלד איז באמת משוגע געוואָרן“. דו מוזט דיך נאָך מער שטאַרקן. ווייל עס קומט דיין

געבוירן א פאליפ און פון דעם פאליפ ווידער א מעדוזע...

דו געדענקסט אבער נאך עפעס פון פריער און ביסט מיט מיר דא נישט מסכים. דא איז גאר קיין שום וווּנדער נישט פארגעקומען, זאגסטו, דא איז פשוט דורכגעפירט געווארן דאס ביאגענעטישע גרונדגעזעץ. די מעדוזע שטאמט אפ געשיכטלעך פון פאליף, דעריבער חזרט זי איבער אין איר אינדיווידועלער אנטוויקלונג די פארם פון פאליף, און דאן ערשט ווערט זי מע־דוזע. ביים מענטש, זאגסטו, קומט דאך אויך פאר דאס זעלבע וווּנדער, ווען ער באקומט אין מוטערלייב זשאברעס־שפאלטן, ווי א פיש, אדער אן עק, ווי א מאלפע.

און דו ביסט אפילו פון איין זייט אינגאנצן גערעכט. די מעדוזע שטאמט טאקע געשיכטלעך אפ פון פאליפ, און אויב אין איר אינדיווידועלער אנטוויקלונג מאכט זי נאכאמאל דורך די פארם פון פאליפ, איז עס זיכער א געשיכטלעכע עריגערונג אין דעם זין פון ביאגענעטישן גרונד־געזעץ, פונקט אזוי ווי עס איז מיט די זשאברעס און דעם עק, וועלכע דו באקומסט אין מוטער־לייב.

אבער פונדעסטוועגן איז דא נישט אלץ אזוי איינפאך. באטראכט דיך נאר גוט...

מיר ווילן זאגן, אז דער פאליפ, וועלכער קומט ארויס פון מעדוזישן איי, איז נאך אן עמבריא, א שפראצעלע פון דער קינפ־טיקער רייפער מעדוזע. אבער דער דאזיקער „עמבריא“ איז דאך שוין אין דער זעלבער צייט א רייפע בריאה! אונזער מענטש־לעכער עמבריא פארענדערט זיך, ווערט געבוירן, וואקסט אויף און ווערט ערשט דאן א רייפער מענטש. וואס טוט אבער דער פאליפ־עמבריא פון דער מעדוזע? ער פירט זיך אויף שוין ווי א רייפע חיה: ער אליין פרוכפערט זיך.

יא, דאס איז דאך זיכער אזוי. וואס איז דען די גאנצע אפשטאמונג פון יענע שעלעכלעך, אויב נישט קיין פרוכפערונג? נאטירלעך, נישט קיין געשלעכטלעכע. מיר האבן דאך אבער גע־זען, אז די הידרע־פאליפן פרוכפערן זיך אויך אפט אויף דעם אומגעשלעכטלעכן אופן.

נײַע שעלעכלעך איטס אין דעם אַנדערן. און דאַן טוט אַ קנאַק, דאָס אויבערשטע ברעכט זיך אָפּ, פֿאַלט אַראָפּ און בלײַבט שטיין אויפֿן טיש אַלס אַ נײַ, ייִנג שעלעכל, און באַלד נאָך אים טוט דאָס זעלבע דאָס מיטלסטע. און אַזוי ווי דאָס אונטערשטע בלײַבט אויך שטיין, אַלס קלײן שעלעכל, האָסטו אַנשטאָט דער פֿריערדיקער אײנער שאָל, דרײַ נײַע, קלײנע שעלעכלעך.

בײַ אמתע קאַווע־שאָלן וועסטו אַזעלכעס קאָנען זען אפֿשר נאָר אין אַ פֿאַרכישופֿטן סערוויז, ערגעץ אין אַ צויבער־שלאָס. אָבער בײַ ייִנגע פּאָליפּן, וועלכע קומען אַרויס פֿון דעם מעדוזיש אײ, קאָנסטו דאָס זען יעדן טאָג.

אָט זיצט זיך דער פּאָליפּ, וועלכער איז באמת גאַנץ ענ־לעך צו אַ קאַווע־שאָל. דער הוילער חלל פֿון דער שאָל — דאָס איז זײַן מאָגן. די עפֿענונג — דאָס מויל. און איצט — וואָס קומט מיט אים פֿאָר?

אין דער בריט פֿון מאָגן וואַקסן אים אַרײַן נײַע ווענטלעך. די גאַנצע בריאה קנײַטשט זיך אַביסל אַרײַן אין די ערטער, וווּ עס וואַקסן אַרײַן די ווענטלעך. אַנשטאָט אײן שאָל, זעסטו באַלד פֿיל, אַ גאַנצע רײ, וואָס שטײען אײנע אין דער אַנדערער. פֿריער האָט נאָר די אויבערשטע דעם קראַנץ טאַפּ־פֿינגערלעך. באַלד אָבער שפּראָצן אַרויס אַזעלכע פֿינגערלעך אַרום יעדן ראַנד פֿון די נײַע שעלעכלעך. און מיט אַמאָל — אַ קנאַק. די אויבער־שטע שאָל מיט דעם אַלטן מויל און מיט דעם אַלטן קראַנץ טאַפּ־פֿינגער רײַסט זיך אָפּ און ווערט אַ זעלבסטשטענדיקע חיה. נאָך איר טוט דאָס זעלבע די צווייטע, די דריטע און אַזוי ווײַ־טער.

און זע נאָר: די אָפּגעריסענע שעלעכלעך זעצן זיך נישט אַוועק אויפֿן דעק פֿון ים אַלס נײַע פּאָליפּן. זײ דרײען זיך אי־בער אין וואַסער, אַזוי אַז דאָס מויל מיט די טאַפּ־פֿינגערלעך קוקט אויס פֿון אונטן, און הײבן אָן צו שווימען. זײ ווערן מע־דוזעס.

ווּ איז דאָ דײַן צווייטער מענטשלעכער נאַטור־געזעץ? פֿון אַ מענטש ווערט געבוירן אַ מענטש. אָבער פֿון דער מעדוזע ווערט

מיט אייער. דערמיט זענען זיי אפילו מער ענלעך צום מענטש, ווי דער הידרע־פּאָליפּ.

ניט אזוי מענטשלעך איז אפילו דאָס, וואָס זיי וואַרפן פיל מאָל ארויס די געשלעכטלעכע פּראָדוקטן דורכן מויל. אָבער דאָס מויל — דאָס איז דאָך ביי זיי די איינציקע עפענונג פון קערפּער, און קיין אונטערשטן ארויסגאַנג האָבן זיי נישט, אזוי אז דאָס דאַרף דיך גאָר אזוי נישט וווּנדערן. אז א באַשעפעניש וואַרפט ארויס די אומנוצלעכע פאַרדייאונגס־רעשטלעך דורכן מויל, פאַרוואָס זאָל עס נישט אויך דורך דער זעלבער עפענונג ארויסלאָזן זיינע געשלעכטלעכע פּראָדוקטן און קריגן קינדער; ביי דיר קומט דאָך דאָס אויך פאָר דורך דעם זעלבן קאַנאַל, וועלכער פירט ארויס פון קערפּער די אורין, ד. ה. אויך אזא איבעריקן פאַרדייאונגס־רעשט. און דאַן גייט שוין אלץ צו גלאַטיק. ווייטער א זוימען־קעמערל גיסט זיך צונויף מיט אן איי־קעמערל, און איצטער ווערט — דו מיינסט א נייע מעדוזע? יאָ, דאַן וואָלט איך דיר דאָ די גאַנצע געשיכטע גאָרנישט דערציילט...

פון דעם באַפרוכטיקטן איי פון דער מעדוזע וואַקסט ארויס (נאָך אן אַכטמאַגנעטישער איבערראַשונג פון דער וואָלוואָקס און גאַסטרעאַ־פאָרם) א פּאָליפּ, וועלכער זיצט פעסט אויבן דעק פון ים. ער זיצט זיך ווי א בעכער, האָט זיך אינעווייניק א מאָגן, פון אויבן א מויל מיט כאַפּ־פינגער ארום אים, און לעבט און פרעסט און זעט אויס צו זיין אינגאַנצן א רייפע בריאה. עס איז פונקט אזוי, ווי ווען דיין געליבטע זאָל אין איין שיינעם טאָג געלעגן ווערן און ברענגען אויף דער וועלט אַנשטאָט א יונג מענטשעלע, א רייפן קענגורו אָדער א שנאָבל־חיה. וואָס זאָל דאָ זיין? וואַרט צו.

שטעל דיר פאָר אזעלכעס. אָט שטייט א קאַווע־שאָל. די דאָזיקע קאַווע־שאָל טוט דיר מיט אַמאָל אָפּ אזא מין ווילדע זאַך. זי באַקומט קליינע קאַווע־שעלעכלעך. און מאַכן מאַכט זי עס אויף אזא מין אופן. אינדערמיט וואַקסט איר ארויין א נייע דנאָ. און דאַן צעווישן דער נייער דנאָ און דער אַלטער נאָך א דריטע. ענדלעך, זאָגסטו פאַר דיר, אַנשטאָט איינער, דריי קלע־

נו גוט. דו קענסט די הערלעכע מעדוזעס און אקאלעפן, וועלכע שווימען ארום פריי אין ים. דו געפינסט זיי אויף יעדן ים־ברעג. נאך א שטורעם ליגן זיי אלס גלאטע דורכזיכטיקע פאר־ פליוועדטע שייבלעך אויפן ווייסן זאמד און טריקענען, און שטארבן אפּ. אין פרייען ים זעסטו זיי אבער פון שיף אין זייער גאנצער ליבנס־פראכט, ווי זיי שווימען זיך אין לאנגע רייען, די וואנדערלעכסטע באשעפענישן פון ים, פילפארביקע, מיט זייער עלאסטישן שוים־קערפער כמעט אן א פינטעלע הארטן שטאף, אויף צו להכעיס דעם וועלט־ים, וועלכער צוברעכט דיין ריזי־ קע מענטשן־שיף, אזוי ווי שטרוי.

אזא מעדוזע איז א חיה, וועלכע שטייט מיט א שטאפּל העכער פון דער גאסטרעא. דאס גאנצע באשעפעניש זעט אויס ווי א שווימענדיקער גלאק. די אויסערלעכע טיילן פון דעם דאַ־ זיקן גלאק שטעלן מיט זיך פאר א זעלטענעם שוים־אפאראט. אז ער ציט זיך ריטמיש צונויף, שווימט די גאנצע חיה אין וואסער. פון דעם אונטערשטן ראנד פון דעם גלאק הענגען אראפּ פיל דינע, בריענדיקע כאפּ־פעדימלעך, וועלכע זענען אינגאנצן ענלעך צו די אנטשפרעכנדיקע כאפּ־פינגערלעך פון הידרא־פאַ־ ליפּ. אין מיטן פון גלאק זיצט, ווי א דיק צינגל, דער גאסטרעא־ מאגן, וועלכער גרענעצט זיך מיט די כאפּ־פעדימלעך. אין עצם זעט עס אויס אזוי, ווי דו וואלסט דעם קליינעם הידרע־פאליפּ אפּגעריסן פון זיין ארט און געלאזן פריי שווימען אין ים. דו פארשטייסט דאך, אז די דאזיקע מעדוזע שטאמט אפּ געשיכט־ לעך פון יעדער הידרע. איצט באטראכט די אנטוויקלונג פון אזא היינטיקער מעדוזע, די געשיכטע פון איר ליבע און איר פרוכפּערונג. די אזוי גערופענע לאפּן־אקאלעפע (דאס איז א מין מעדוזעס, צו וועלכן עס געהערט אויך די באקאנטע אויערן־ אקאלעפע פון די דייטשע ים־ברעגן) זאל אונז דינען אלס מוס־ טער.

כמעט אלע די דאזיקע מעדוזעס זענען גאר איינגעשלעכטיק. עס זענען פאראן מענלעכע מעדוזעס מיט זוימען און ווייבלעכע

אויפֿן אָרט פֿון דעם זעקסטן אָבער, ווי די באַזונדערע שטיקער פֿון דער קאָלאָניע נעמען זיך פֿלייסיק צו דער אַרבעט און הייבן אָן אויפֿצובויען נייע גאַנצע קאָלאָניעס. האָסטו די הידרע גע־האַט צעשניטן אויף פֿיר שטיק, לאָזט יעדער שטיקל זיך באַלד צוזאַמען די פֿעלנדיקע דריי פֿערטל פֿון קערפּער, און אין אַ קורצער צייט אַרום האָסטו שוין ווידער פֿיר גאַנצע לעבעדיקע הידרע־קאָלאָניעס. עס איז כּמעט אוממעגלעך, ווי חיים מען קאָן ביי די דאָזיקע הידרעס גיין מיט דעם צעשנײַדן; מען קאָן זיי צעשנײַדן אויף אַלערלייע ברעקלעך, וועלכע מען קאָן קוים מיטן אויג נאָך דערזען, און דאָך וואַקסט כּמעט פֿון יעדן פֿון די דאָזיקע ברעקלעך צוריק אויף די גאַנצע בריאה. ביי אַזאַ ווייך שוואַך באַשעפֿעניש, וועלכעס קאָן זייער לייכט אין וואַ־סער צעגיין ווערן, איז אַזאַ מעגלעכקייט זיכער אַ גלענצנדער שוץ. נאַטירלעך, איז די דאָזיקע דערשיינונג מעגלעך ביי דער בריאה נאָר דערפֿאַר, וואָס דער גאַנצער געבוי פֿון איר פֿילקע־מערלדיקער קאָלאָניע איז נאָך נישט קיין צו קאָמפּליצירטער, קיין צו געשלאָסענער. ביי די העכערע אָרגאַניזמען, וואָלט די דאָזי־קע איינשאַפֿט נישט געקאָנט פֿיל העלפֿן, ווײַל די צעשנײַדונג וואָלט גיכער געבראַכט צום פֿולשטענדיקן טויט, איידער סיוואָלט געקאָנט צוזאַמענוואַקסן וועלכער ס'איז אָפּגעשניטענער אָרגאַן. דערי־בער האָבן די העכערע אָרגאַניזמען אינגאַנצן מער נישט די דאָ־זיקע איינשאַפֿט. אַז מען שנײַדט דיר אָפּ אַ פֿוס, וואַקסט דיר שוין נישט אַרויס קיין נייער. דערפֿאַר הערט אָבער אויך אויף דאָס געבוירן דורך קנאָספּונג, און געשלעכטלעכער באַהעפֿטונג. און דעם האָסטו צו פֿאַרדאַנקען דאָס, וואָס דו קאָנסט הייַנט געבוירן קינדער נאָר דורך דעם ליבע־אַקט, און וואָס עס וואַקסן דיר אָדער דיין פֿרוי נישט אַרויס אַ חוץ דעם נאָך קליינע מיי־דעלעך און ייִנגעלעך פֿון דעם רוקן, פֿון דער קני אָדער פֿון פֿוס, אַזוי ווי סאַלאַט־הייפּעלעך פֿון אַ פֿרוכטבאַרער גאָרטן־בייט.

דאָך מיר גייען איבער צו דיין צווייטן מענטשלעכן גרונט־זאַץ. פֿון מענטשלעכן כּומער־לייב קומט אַרויס אַ מענטשן־קינד. דאָס איז דאָך, דוכט זיך, אינגאַנצן זעלבסטפֿאַרשטענדלעך.

דעם דאָזיקן דאָפּלטן פּרוכפּערונגס־אופן צוגעוווינט און דעריבער וואונדערט עס אונדז נישט.

די האָסטו פאַר זיך אַ דערשיינונג, וועלכע איז זייער כאַראַקטעריסטיש פאַר דער גאַנצער אַנטוויקלונג פון אָרגאַנישן לעבן און באַזונדער פון ליבע־לעבן. דער פאָרטשריט קומט לאַנגזאַם. פריער מאַכט ער אַ פּרוּוו איינצושטעלן עפּעס אַ נייעס אין לעבן. דאַן ווען עס טויג, אַנטוויקלט זיך עס ווייטער. דאָס איז נישט קיין באַוווּסטזיניקער גאַנג צו אַ באַשטימטן העכערן ציל. אַז עס ווערט געפונען עפּעס נייעס, בעסערס, ווי דאָס, וואָס ס'עקזיסטירט, מוז זיך עס ערשט ביסלעכווייז דורכשלאָגן אַ וועג, אַ לאַנגע צייט בלייבט אָבער צוזאַמען דערמיט גילטיק אויך דאָס אַלטע. אַן איבערבלייבעכץ פון דעם אַלטן ווערט אָפילו אָפטמאָל פאַרשלעפּט ביז אין די ווייטסטע אַנטוויקלונגס־צייטן ווי אַ מין שטענדיקער באַהאַלטענער רעזערוו..

אַזוי האָט זיך די איינפאַכע, אַלטע טייל־ליבע אויפגעהאַלטן נאָך אַ לאַנגע צייט נאָכדעם, ווי די געשלעכטלעכע ליבע איז שוין געווען אויף דער וועלט און ווען אין די פילקעמערלדיקע סאָציאַלע קאָלאָניעס האָט זיך שוין לאַנג געהאַט איינגעשטעלט די אַרבעטס־טיילונג אויף ליבע־קעמערלעך און נישט ליבע־קעמערלעך, האָבן די לעצטע דאָך לאַנג נאָך איינגעהאַלטן אין זיך די קראַפט ביי געוויסע אומשטענדן צו קאָנען פון זיך אַליין לאָזן אַרויסוואַקסן אַ גאַנצע קאָלאָניע. בשעת די ליבע־קעמערלעך האָבן כסדר געגרינדעט נייע קאָלאָניעס אויפן שטרענג־געשלעכטלעכן וועג, האָבן די נישט־ליבע־קעמערלעך געקאָנט פון צייט צו צייט דורך קנאָספּונגען לאָזן אַרויסוואַקסן אַ נייע קאָלאָניע, אויסמיידנדיק די ליבע־קעמערלעך און דעם געשלעכטלעכן וועג.

איך פאַרשטייסט, ווי נאַטירלעך דאָס קאָן זיין פאַר די דאָזיקע ברואים. שטעל דיר פאָר, אַז דו צעשניידסט אַזאַ הידראַלע אויף עטלעכע שטיק. וואָלטן די געוויינלעכע קעמערלעך פון דער הידראַ־קאָלאָניע נישט געהאַט יעדע אייגנשאַפט, וואָלט זיך באַלד אויפגעהערט דאָס גאַנצע לעבן אין דער קאָלאָניע, און אַפילו די ליבע־קעמערלעך וואָלטן געמוזט אומקומען פון הונגער־טויט.

בּיטער קיין לעגענדאַרישן ריז מיט הונדערט קעפּ און הונדערט הענט. און דער נאָענטסטער געזעלשאַפֿטלעכער פֿאַרבאַנד האָט נאָך קיינמאָל נישט געשאַפֿן קיין מענטשלעכן „שטשורע־קעניג“, ווו פּופּציק מענטשן זאָלן זיך צונויפֿוואַקסן, זאָל זיין, מיט די הינטערשטע טיילן פֿון די קערפּערס. און אַפֿילו די ברענענדיקסטע ליבע פֿון צוויי מענטשן, וועלכע ווילן זיך אויפֿפֿרעסן איינער דעם אַנדערן, לאָזט זיי זיך נישט צונויפֿגיסן אַלס געשלעכטלעכע דאָפּלט־חיה.

אָנגעלאָדן מיט די דאָזיקע פֿיר גרונטזאַצן, קלאַפּ איצט אָן אין אַ צויבער־שלאָס. ער איז קריסטאַל־בלוי, און עס וווינען אין אים שיינע, פֿילפֿאַרביקע דורכזיכטיקע עלפֿן. טייל זיצן אַזוי ווי וווּנדער־שיינע בלומען־בעכערס אויפֿן דעק. אַנדערע שווימען אַרום אין דער בלויקייט ווי גרויסע ליכטיקע גלאָקן. דו ביסט ביי פּאָליפּן און מעדוזעס. און איצט ליגט צו דיינע פֿיר גרונט־זאַצן ווי אַן איל און מעסט.

דער קליינער גרינער הידראַ־פּאָליפּ אין זיסוואַסער וואַרפֿט מאָל אום דיין ערשטן זאַץ. דער זעלבער אינדיווידואום אַנטוויקלט פֿון כמעט, ביי דעם קראַנץ פֿון די מויל־פֿינגער, מענלעכע זיימען און ווייטער פֿון הינטן ווייבלעכע אייער. נאַטירלעך מוז אויך דאָ די באַפֿרוכטיקונג פֿאָרקומען צווישן צוויי אינדיווידואַליטעטן, ווי געדענקסט דאָך דאָס געזעץ וועגן דער אינצוכט. אָבער דאָך האָסטו דאָ אַ גוואַלדיקן אונטערשייד קעגן דיר.

איבעריקנס, איז די זאַך, אויב דו ווילסט, נאָך פֿיל פֿאַרוויקלטער. די קליינע הידרע קאָן זיך פֿרוכפּערן נישט נאָר אויפֿן געשלעכטלעכן אופֿן. זי קאָן פֿון זיך לאָזן אַרויסוואַקסן קליינע פּאָליפּעלעך, אַזוי ווי קנאָספּעלעך, וועלכע טיילן זיך דאַן אָפּ און הויבן גלייך אָן צו פֿירן אַ זעלבסטשטענדיק לעבן אַלס פּאָליפּ, נישט דאַרפֿנדיק דורכמאַכן פֿריער קיין צונויפֿמישונג און אַזוי ווייטער. פֿונקט אַזוי ווי פֿאַרשידענע געוויקסן קאָנען זיך פֿרוכפּערן נישט נאָר דורך זוימען, נאָר אויך דורך דער איינפֿאַכער צווייגנאָכפּונג; נישט מער וואָס ביי געוויקסן זענען מיר צו

לעבן, און וועלכע דיין גאַנץ ליבע־לעבן וואָלט גאָר אוממעגלעך געווען.

קודם כל: דו ליבסט באַרוויזן, מאַן און פרוי. די פרוי האָט די אייערשטאָקן, דו האָסט די זוימען־דריזלעך, יעדער גאָר איין טייל פאַר זיך.

דאַן ווייטער: אַז איר ביידע, מאַן און פרוי, ליבט זיך, אַנטשטייט אַלס פּראָדוקט פון אייער ליבע ווידער אַ נייער מענטש, אַ קינד, וועלכעס איז נאָך אַפילו אַ „קליין“ מענטשעלע, אָבער דאָך שוין אָן אַ שום ספק פון זיין געבורט אָן אַ „מענטש“ און נישט קיין אַנדער בריאה.

דריטנס: דאָס קינד, וואָס איר געבוירט, מוז ערשט פיל יאָרן לעבן אויף דער וועלט, עס מוז ערשט באַקומען די פולע רייפקייט פון קערפּער, איידער עס קאָן אָנהויבן אַליין צו געבוירן קינדער. קיינמאָל אָבער מאַכט זיך נישט, אַז אַ נאָך נישט געבוירן קינד אין מוטער־לייב, אָדער אַ נאָר־וואָס געבוירן קינד זאָל שוין פון זיך ווייטער געבוירן קינדער.

און ענדלעך: דו, מענטש, ביזט מאַקע, ווי דו ווייסט שוין אַ מין מלוכה, אַ סאָציאַלער פאַרבאַנד פון מיליאַרדן איינצעלנע קערפּערלעך, אָבער דו ביזט פאַר זיך, אַלס מענטש, איין פעסט־געשלאָסענער אינדיווידואום. פון אַזעלכע אינדיווידואַליטעטן בילדעט זיך די מענטשהייט. עס קאָן זיך מאַכן, אַז פיל אַזעלכע מענטשלעכע אינדיווידואומס נעמען זיך צונויף, כדי צו טון צוזאַמען עפּעס אַ געמיינזאַמע זאַך. איר מענטשן האַלט זיך צוזאַמען אַלס קרייז פון פריינט, אַלס געזעלשאַפט, אַלס סאָציאַלער קערפּער, אַלס מלוכה. איר האָט אויך צווישן זיך איינגעפירט אַ געוויסע אַרבעטס־טיילונג, אַזוי אַז איינער צ.ב. נייט פאַר פיל די שיך, איינער שרייבט פאַר פיל די צייטונג, און איינער מאַכט פאַר פיל וואַרשט. יעדער ליבע־בונד פון צוויי מענטשן איז אויך אַזאַ מין פאַראייניקונג. קיינמאָל מאַכט זיך אָבער נישט, אַז גאַנצע מענטשן־אינדיווידואומס זאָלן זיך ביי אַזעלכע פאַראייניקונגען באַמת צונויפגיסן, אַזוי ווי די קערפּערלעך פון איין אָרגאַניזם. אַפילו דער גרעסטער מלוכה־פאַרבאַנד מאַכט נישט פון זיינע

מאָל נאָכאַנאַנד דעם אַמאָל טיפֿזיניק אויסגעטראַכטן אָבער איצט אומענדלעך באַנאַל־געוואָרענעם שפּרוך: „אָם מאַני פּאַדמע הום“ — „דער אוצר אין לאָטאָס, אמן“. אַזוי זאָל אויך ביי אונדז כּסדר קלאַפּן דאָס רעדל: מאַן און פֿרוי, אייקעמעדל, זוימען־קעמערל, מישונג, טיילונג, קנויל פֿון קעמערלעך, הום, בום, ביזן סוף. „אָם מאַני פּאַדמע הום“ פֿון דער ליבע.

אָבער אַזוי לאַנגווייליק איז דאָך די נאַטור נישט. גיי צו צום טעלעסקאָפּ. דאָרט זעסטו פּלאַנעטן, גרויסע, קליינע, ווייסע, רויטע, גרינלעכע, געל־ווייסע, ווענוס, מאַרס, נעפּטון, יופּיטער, סאַטורן, אַלע האַלטן זיך אויף דעם זעלבן גראַוויטאַציע־געזעץ, וואָס טראָגט זיי אַרום דער זון. דאָס וואָלט דאָך אויך געקאָנט ווערן לאַנגווייליק. און דאָך איז יעדע פּלאַנעט אַ וועלט מיט איר באַזונדערער הערלעכקייט: די ווענוס מיט איר ווייסער וואָלקן־דעק, דער מאַרס מיט זיינע רויטע מדבריות און גרינלעכע לעבנס־פּאַסן, דער אומגעהויערער יופּיטער מיט זיינע לאַקס־פֿאַרביקע דאָנער־בענדער און בלויִקע פֿלעקן, דער סאַטורן מיט זיין וווּנדערפֿולן רינגען־סיסטעם, אַן אומפֿאַרשעפּלעכער קוואַל פֿאַר דער פֿאָרשונג, וועלכער וועט קלערן דער מענטשהייט נאָך אויף טויזנטער יאָרן.

און יעדע איינצעלנע גרופּע פֿון דער חיות־וועלט, אַפֿילו יעדער איינציקער מין שטייט פֿאַר דיר אַלס אַזאַ איינצעלנע פּלאַנעט, וועלכע איז פֿאַר זיך די וווּנדערפֿולסטע אינדיווידואַליטעט, הגם זי האַלט זיך צוזאַמען מיט אַלע אַנדערע אויף דעם זעלבן גרונט־געזעץ. און פּונקט אַזוי ווי דיין ערד ווערט פֿאַר דיר ערשט באַזונדער אינטערעסאַנט און קלאָר, ווען דו באַטראַכטסט זי אין צוזאַמענהאַנג מיט די פֿאַרשידנאַרטיקייטן, וועלכע דו געפֿינסט ביי די אַנדערע פּלאַנעטן, אַזוי ווערט פֿאַר דיר קלאָר די מענטשלעכע ליבע באַלויכטן דורך די אַלע וואַריאַנטן און ליבע־מעגלעכקייטן פֿון דער איבעריקער חיות־וועלט. און ווי ווייט די דאָזיקע וואַריאַנטן קאָנען גיין, דאָס וועלן מיר באַלד אַלס אַנלייטונג אַ קוק טאָן ביי די פֿאַלן, וועלכע מיר האָבן אונטער דער האַנט.

דו ליבסט אַלס מענטש. נעם פֿיר גרונט־זאַצן פֿון דיין ליבע־

פֿאָרם פֿון דער גאַסטרעאַ ווערט נאָכגעמאַכט בײַ דער אָנטאָגענעטישער אַנטוויקלונג פֿון די העכערע ברואים, באַמערקט מען פֿאַרשיידענע ענדערונגען. איך האָב דיר געזאָגט, ווי אַזוי מען קען זיך פֿאָרשטעלן די געשיכטלעכע אַנטוויקלונג פֿון דעם וואַל־וואַקס ביז צו דער גאַסטרעאַ: די פֿרעס־קעמערלעך האָבן זיך אָנגעהויבן אַריינקנייטשן אינעווייניק אין דער קויל אַריין, אַזוי אַז די גאַנצע בריאה האָט אָנגענומען די פֿאָרם פֿון אַ בעכער מיט אַ טאָפּלטער וואַנט. פֿיל העכערע חיות מאַכן נאָך ביז איצט אָנטאָגענעטיש נאָך די זעלבע פּונקט אַזוי. בײַ אַנדערע דאַקעגן, לאָזן שוין דורך די שפּראָצל־קעמערלעך געוויסע פּונקטן פֿון דער דאָזיקער אַנטוויקלונג און שטעלן אויף אויף אַ קורצערן וועג די גאַסטרעאַ־פֿאָרם. עס גייט דאָ צו פּונקט ווי אין אַ טעאַטער־שפּיל, וווּ יעדער סטאַטיסט מוז זיך אין אָנהייב גענוי האַלטן בײַ זײַן פֿאָרגעשריבענעם מאַרשרוט; ווען מען איז שוין אָבער דורכגעגאַנגען אַזוי פֿיל און אַזוי פֿיל פֿאָרשטעלונגען, און יעדער פֿאַרשטייט שוין גוט די וויכטיקסטע הויפּט־צילן, מאַכט נישט אויס, אַז איינער לאָזט זיך אויף דעם אָדער יענעם גלייכערן וועג אָדער דערלויבט זיך בכלל וועלכע ס׳איז זעלבסט־שטענדיקע האַנדלונג: דער עיקר איז, אַז דער ציל זאָל זײַן דערגרייכט. און אַזוי גייט עס ווייטער. נאָר גראָד דערפֿאַר, וואָס די באַגרייפֿסט שוין גוט דאָס געזעץ און ווייסט שוין ווי אַזוי די „צילן" ווערן דערגרייכט, וועלן די דאָזיקע וואַריאַנטן דיך נישט לאַנג קענען פֿאַרווײַלן.

און דיר דוכט זיך: צי וועט בײַ אַזאַ פּרינציפּיעלער ענלעכקייט פֿון איצט אָן די גאַנצע ליבע־נאַטור־געשיכטע נישט ווערן שרעקלעך־לאַנגווײַליק? צי זאָלסטו מיר נישט מוחל זײַן די גאַנצע ווייטערדיקע אומנוצלעכע איבערחזרונג — דאָס דאָזיקע כינעזישע דאַוון־רעדל?

אין כינעזישן דאַוון־רעדל מעשהאַן (דאָס איז אַ גליקלעכע דערפֿינדונג פֿאַר פֿרומע, וועלכע פֿוילן זיך צו דאַוונען, אַ מאַשין, וואָס איבערמעכאַניזירט, אַזוי צו זאָגן, דאָס דאַוונען) דרייט זיך כסדר דאָס זעלבע צעטעלע און חזרט איבער מיליאָנען

„זאָג אונז, פֿאָטער, וווּ מיר וואַנדערן?
זאָג אונז, גוטער, ווער מיר זענען?
גליקלעך זענען מיר, אַלע, אַלע, —
ס'איז דאָס לעבן אַזוי זיס".

פֿאַוסט, צווייטער טייל.

איך וועל דיך נאָך אַ מאָמענט האַלטן בײַם פּאָליפּ. בײַם פּאָליפּ און זײַנע נאָענטסטע קרובים.

איך קען דיך דאָ באַלד באַפֿרײַען פֿון אַ פֿעלער, וועלכער דראָט אונזער גאַנצע ווײַטערדיקע ליבעסגעשיכטע צו מאַכן לאַנגווײַליק.

דער קליינער גרינער זיסוואַסער־פּאָליפּ, וועלכער לעבט דאָ אין טײַך אויף זײַן לינזען־בלאַט, און דו, האָמאָ סאַפּיענס, דער העכסטער שטאַפּל פֿון דער לעבנס־לייטער: איר ביידע האָט ביז צו דער גאַסטרעאַ געהאַט די זעלבע אור־עלטערן. און אַזוי ווי דאָס ביאָגענעטישע גרונד־געזעץ גילט פֿאַר אײַך ביידע, איז אויך אײַער ערשטע אַנטוויקלונג אַלס אינדיווידואום ביז צו אַ געוויסער שטופֿע זייער ענלעך. מענלעכער אָרגאַן און ווײַבלעכער אָרגאַן; זוימען־קעמערל גייט צו איי־קעמערל; דאָס באַפֿרוכטיקטע איי־שפּאַלט זיך; עס אַנטשטייט אַ פֿאַרבונדענער קנויל קעמערלעך און אַזוי ווײַטער און ווײַטער, ביז עס ווערט פֿון איינעם אַ פּאָליפּ, פֿון צווייטן דו. און אַזוי גייט עס צו נישט נאָר בײַם פּאָליפּ און בײַם מענטש, נאָר אויך בײַם וואָרעם און קרעבס, בײַם שפּין און זשוק, בײַם ים־שטערן און שנעק, בײַם טינטען־פֿיש און אמתן פֿיש, בײַ זשאַבע און פֿויגל.

איך האָב דיר אַפֿילו דערציילט, אַז דאָס ביאָגענעטישע גרונד־געזעץ ענדערט אין משך פֿון פֿיל דורות דאָס בילד פֿון דער אַמאָליקער אור־אַנטוויקלונג. שוין אין דעם אופֿן, ווי אַזוי די

פיל שיינע נאקעטע פרויען, זוי שוידערלעכע מיאוסקייטן, משונה־ווילדע ברואים, האלב סקעלעט, האלב עמבריא, האלב נאדל־חיה, האלב אלט־גערונצעלטע מכשפה. און דער פרומער זיצט הילפלאז ביי זיין מוסר־ספר.... איצט גייט פאר אונז אויך אויף די רויטע לבנה פון אזא געשפענסטער־נאכט. און די שדים־הינט און נישט־גוטע־חודים וואיען און גרעבצן איפן שיד־וועג. מיר האבן אבער א צוויבער־וואָרט, וואס האט אין דעם מוסר־טראקטאט פון הייליקן אנטאָניוס געפעלט: דער דאַרווין־יסטישער באטראכ־טונגס־אופן, וועלכער זעט אין דעם דאַזיקן שוידערלעכן גע־שפענסט די גרויסע אלץ־באַהערשנדיקע אנטוויקלונג. און צום סוף צופאלט זיך דער גאַנצער שדים־טאַנץ, און סבלייבט ליגן א לויטערע פרויען־געשטאַלט אין דער צניעותדיקער נאַקעטקייט פון א געטין: אפראָדיטע, די מענטשן־ליבע, די זיסע לאָטאָס־בלום, וועלכע בליט ארויס פון דעם שוואַרצן שטראָם פון די אלע טויזנטער שוידערלעכע חיהשדיקע ליבעס־פאָרמען.

זייטיק לויט דעם זעלבן פּרינציפּ, לויט וועלכן יעדער בוי־מייסטער שטעלט הייגט אויף א שיף אָדער א וואָגן. באַטראַכט דיך: דו אַליין ביסט אויך אַזוי צווייזייטיק געבויט, אַזוי ווי א לאַנגע אויסגעצויגענע פלוים, וועלכע האָט נאָר איין מאָגן מיט א מויל און מיט אַן אונטערשטן אַרויסגאַנג אין דערמים, און רעכטס און לינקס אין ביידע זייטן נאָר איין האַנט און צו איין פוס, צו איין ניר, צו איין זוימען־אַפּאַראַט אָדער צו איין אייער־שטאָק, צו איין אויער פון ביידע זייטן צום הערן, און וועמענס געהירן אַפּילו ס׳זענען אויך איינגעטיילט אין צוויי גלייכע העלפטן פון ביידע זייטן. מיר וועלן נאָך שפּעטער גענויער וועגן דעם רעדן. ביי דיר איז אָבער אַלץ פּונקט אַזוי, ווייל דו אַליין שטאַמסט ענדלעך דירעקט פון דעם צווייזייטיק־סימעטריש אויפ־געבויטן וואָרים. דער וואָרים, וועלכער האָט זיך ערשט אָנגע־הויבן צו אַנטוויקלען פון דער גאַסטרעא, האָט אָבער געמוזט דעם דאָזיקן באַקוועמען קערפּער־געבוי אַליין דערפינדן, און דער־מיט האָט ער זיך שאַרף אָפּגעטיילט סיי פון זיין אור־פאָטער, פון דער גאַסטרעא, סיי פון די איבעריקע גאַסטרעעס, די פּאָליפּן.

דו פאַרשטייסט איצט דעם ווייטערדיקן וועג, וועלכן די ליבע־אַנטוויקלונג האָט דורכגעמאַכט אין דער גאַנצער חיות־וועלט? פון דעם איינקעמערדיקן אור־באַשעפעניש, וועלכעס האָט געשאַפן די פילקעמערדיקע וואַקס־קויל — און דאַן ווייטער, דורך דער ווייטערדיקער אַרבעטס־טיילונג, צו דער גאַסטרעא, און פון איר ווייטער צו דער העכערער אַנטוויקלונג, וועלכע לאָזט זיך אָפּ אין צוויי צווייגן: די זיצנדיקע, אַזוי ווי א געוויקס צוגעקלעבטע בעכער־פאָרם, דער פּאָליפּ, און די רער־פאָרמיקע, צווייזייטיק סימעטריש אויפגעבויטע קריכנדיקע אָדער שווי־מענדיקע גאַסטרעא, וועלכע ווערט א וואָרים, און ווייטער אַלץ העכער און העכער, ביז עס קומט צו דיר, צום מענטש.

אויף ביידע זייטן ווימלט עס פּשוט פון געשטאַלטן פאַר אונזער ליבע־באַטראַכטונג. מאַנכע שווינדלער־געשטאַלטן פון דער ליבע. דו האָסט געזען אַמאָל די שיינע אַלטע בילדלעך פון מער־ניער: ווי דער הייליקער אַנטאָניוס ווערט געפּרואווט? ניט אַזוי־

געבים. אין דעם ווייטערדיקן פאַרלויף האָבן זיך דאַן פון די פּאָליפּן אַנטוויקלט די אַקאַלעפן און די מעדוזעס. דעם טיפּ קאָן מען אָבער אין די דאָזיקע אַלע פאַלן גלייך דערקענען: דער קערפּער, וועלכער האָט זיך אַנטוויקלט פון דער גאַסטרעאַ, האָט די פאָרם פון אַ בעכער, ער האָט נאָר איין עפענונג — דאָס מויל, די צווייטע זייט זייַנע איז אָבער נאָך אינגאַנצן פאַרשלאָסן: קיין אונטערשטער אַרויסגאַנג איז נישטאָ.

אָבער דער פּאָליפּ ווייזט דיר נאָר איין מעגלעכקייט פון דער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג פון דער גאַסטרעאַ. אין דעם זעלבן טייך, וואו דו געפינסט די הידרע, שטויסט דו זיך אָן אויף חיות, וועלכע זעגען נאָך חייער נידעריקע און גאַנץ ענלעכע צו דער גאַסטרעאַ; טייל קריכן, אַנדערע שווימען, אַ געווימעל פון געשטאַלטן, וועלכעס סינעמט אַרום איין וואָרט: וואָרים. אין דעם וואָרים זעסטו די זעלבע ווייטער אַנטוויקלטע גאַסטרעאַ, ווי אין דעם פּאָליפּ, נאָר זיין קערפּער־געבוי, איז צוגעפּאַסט צו דעם באַוועגלעכן צושטאַנד, אין וועלכן ער דאַרף זיך געפינען.

זיין קערפּער איז אויסגעצויגן, דאָס מויל האָט ער פון פאָרנט, אָבער אונטן האָט זיך ביי אים איינגעשטעלט אַן אונטערשטער אַרויסגאַנג, אַזוי אַז דער גאַנצער קערפּער שטעלט מיט זיך שוין פאָר נישט קיין בעכער, נאָר אַ רער. דער אונטערשטער אַרויסגאַנג וואַרפט אַרויס די נישט פאַרדייַטע אָפּפאַלעכצן. און וואָס מער עס ווערט איינגעשטעלט די אַרבעטס־טיילונג אין די דאָזיקע פיל־קעמערלדיקע פאַרבאַנדן, וואָס מער אָרגאַנען עס בילדן זיך אויס ביי די ווערים און די ווייטערדיקע העכערע ברואים, — צי זענען דאָס אָרגאַנען פאַר חושים (צב. אויגן), אָדער אַ באַזונדערער אָרגאַן אויסער דעם מאָגן־חלל פאַר דער פרוכפּערונג, אָדער באַזונדערע געפעסן פאַר צירקולירנדיקע שפּייז־זאַפטן (בלוט), אָדער, ענדלעך, אויסערלעכע באַוועגונגס־אָרגאַנען (פלוס־פעדערן, פיס) — אַלץ דייטליכער גרופּירן זיך די דאָזיקע אָרגאַנען פּאָרענווייז אין ביידע זייטן פון דעם קערפּער. די געדערים בלייבן אַזוי ווי אַ לאַנגע הויפּט־אַקס פון קערפּער, און רעכטס און לינקס גרופּירן זיך די איבעריקע אָרגאַנען צוויי

די דאָזיקע אַרבעט ווערט אויסגעפֿירט דורך באַזונדערע „ברעג־קעמערלעך"; אַזוי אַרום האָבן מיר דאָ פֿאַר זיך שוין אַ ווייטערדיקע אַרבעטס־טיילונג. ביי איינעם, אַ זייער איינפֿאַכן מין פֿון די דאָזיקע הידרעס, ביי דער פּראָטאָהידרע, געפֿינען מיר די דאָזיקע ברעג־איינשאַפֿט; די פּראָטאָהידרע האָט נאָך אָבער אינגאַנצן נישט קיין „קאָפּ־פֿינגער". זי איז אַזוי אַרום נאָך אַ מער טיפּישע און־גאַסטרעאַ. ווי איך האָב שוין דערמאָנט, איז נאָך ביז איצט נישט פֿעסטגעשטעלט, צי זענען נאָך היינט פֿאַראַן פֿריי־שווימענדיקע גאַסטרעעס. דאָס איז ביז איצט נאָך אַ שטרייט־פֿראַגע אין דער וויסנשאַפֿטלעכער וועלט צוליב אַ גאַנץ אייגנאַרטיקער סיבה. די ענלעכקייט פֿון דעם אינהאַלט פֿון דער פֿילאָגעניע און דער אָנטאָגעניע איז ביי זייער פֿיל נידעריקע ים־חיות אַזוי גרויס, אַז מען קאָן די ביידע דערשיינונגען פּשוט צונויפֿמישן. דאָס, וואָס טייל נאָכקענער האָבן באַשריבן אַלס נאָך איצט לעבעדיקע שווימענדיקע גאַסטרעעס, האַלטן אַנדערע נאָר פֿאַר אַ שליידעל פֿון אַ העכער באַשעפֿעניש, וועלכער מאַכט נאָך היינט דורך אָנטאָגענעטיש די גאַסטרעאַ־פֿאָרם. דאָך איז יעדנפֿאַלס זיכער, אַז אַמאָל אין דער ערשטער אַנטוויקלונגס־צייט האָבן עקזיסטירט אַזעלכע פֿריי־שווימענדיקע גאַסטרעעס.

פֿון די איינפֿאַכסטע פֿריערדיקע ביישפּילן קאָנסטו זען זייער קלאָר, ווי אַזוי עס איז צוגעגאַנגען די ווייטערדיקע אַנטוויקלונג נאָך דער גאַסטרעאַ. עס האָבן זיך געבילדעט פֿון איין זייט די פֿעסט־זיצנדיקע מאַגן־פּלוימען מיט אַ קראַנץ קאָפּ־פֿינגער אַרום דעם מויל: די פּ אָ ל י פּ ן. די הידרע לעבט ביי אונדז אין זיס־וואַסער, דער גרעסטער טייל אַנדערע פּאָליפּן האַלט זיך אויף אין ים. די שיינע פֿילפֿאַרביקע ים־רויז, וועלכע דו האָסט געזען אין אַקוואַריום, געהערט אַהער. ריזיקע קאָלאָניעס פֿון די דאָזיקע פּאָליפּן שטעלן אויף די „קאָראַלן", וועלכע דינען פֿאַר אַ צירונג דיין פֿרוי, און וועלכע בילדן אין דעם הייסן טראָפּישן ים גרויסע אינזלען און האָבן אין די אַלטסטע פֿון דער ערד־געשיכטע אויפֿגעבויט ריפֿן, וועלכע מיר באַוווּנדערן היינט אַלס די העכסטע בערג, ווי צ. ב. די דאָלאָמיט־שפּיצן פֿון אונדזער אַלפּן

פאַרגרעסער־גלאָז. דאַן וועסטו אויף זיי באַמערקן קליינינקע גרינע אָדער ברוינלעכע קנאַספּעלעך אָדער געפּענטע בעבערלעך, וועלכע זעען אויס, ווי פּאַראַזיט־געוויקסן, אָדער ווי א מין געהיימע בליעכץ פון דער טייך־לינזע אליין. זייערע באַוועגונגען און אַנדערע האַנדלונגען ווייזן דיר אָבער באַלד, אַז דו האָסט דאָ צו טון נישט מיט קיין געוויקסן, נאָר מיט חיות; חיות, וועלכע זיצן, אמת, תמיד פעסט צוגעקלעפּט צו איין אָרט, אָבער וועלכע באַווייזן דאָך פיל חיהשדיקע איינגעשאַפטן.

דאָס איז די אַזוי גערופענע הידרע, אָדער דער זיס־וואַסער־פּאָליפּ. איינע פון די לעררייכסטע חיות פון דעם גאַנצן האַלבן מיליאָן באַקאַנטע מינים פון חיות אויף דער ערד.

נעם זי איצט אונטער א שטאַרקער פאַרגרעסערונג, באַטראַכט זי, צעגלידער זי. וואָס זעסטו? די פּלוים. כמעט א טיפּישע גאַסטרעא. א חיה, וועלכע באַשטייט אייגנטלעך נאָר פון א מויל, אַן אינעווייניקסטן מאָגן־חלל, א מאָגן־וואַנט, א הויט און א באַזונדערע אָפּטיילונג פאַר אייער־קעמערלעך אָדער זוימען־קעמערלעך. צווישן די קעמערלעך פון דער הויט הייבן זיך שוין אָן אַרויסצוווייזן עטלעכע סימנים פון א ווייטערדיקער אַרבעטס־טיילונג, אָבער זיי זענען זייער שוואַך. נאָר איינס איז וויכטיק: די דאָזיקע גאַסטרעא שווימט נישט. זי קלעבט זיך צו צו עפּעס אין וואַסער, צב. צו א בלאַט פון א געוויקס, און לעבט אַזוי. און צוליב דעם האָט זי מער נישט קיין באַוועגונגס־אַפּאַראַט, וועלכער זאָל זי טראָגן פאַראויס און איר אַריינטרייבן די שפּייז אין מויל; אויפן אָרט פון דעם האָט זי אַזוי גערופענע „פּאָליפּ־פינגער", ד. ה. קליינע פעדעמלעך, אַרום דעם מויל, וועלכע כאַפּן פאַר איר די שפּייז און שטופּן זי אַריין אין מויל.

די דאָזיקע פעדעמלעך האָבן אַן אינטערעסאַנטע איינגעשאַפט צו „בריען": זיי שטעכן זיך אַריין אין פרעמדן קערפּער, מאַכן אין אים א וואונד און גיסן איר אַריין א ברענענדיקע פליסיקייט (אויב דו האָסט זיך אַמאָל געבאָדן אין ים, האָסטו זיכער געפילט אויף זיך די דאָזיקע איינגעשאַפט פון די ים־קאָלעפּן): די איינגעשאַפט העלפט די „פּאָליפּ־פינגערלעך" צו כאַפּן די שפּייז.

זיך אָפּ פון איר דאָפּלטער הויט. דו קאָנסט דיך פאָרשטעלן אויך ווייבלעכע פּלויכטען, וועלכע לאָזן פון זיך ארויס גרויסע אומבאַוועגלעכע איי־קעמערלעך. און דו קאָנסט דיר נאָך פאָרשטעלן אַזעלכע פּלוימען, וועלכע לאָזן פון זיך ארויס אי מענלעכע, אי ווייבלעכע קעמערלעך.

ווייל דאָס, וואָס איך האָב דיר אין דעם דאָזיקן בילד באַשריבן אַלס אַ פּלוים, איז נישט עפּעס אַנדערש, ווי אונזער שוין דערמאָנטע אור־גאַסטרעאַ, די אור־מאָגן־חיה, די שטאַם־גרונד־און אור־פאָרם פון אַלע העכערע אמתע חיות. אַ קנויל פון קעמערלעך, וועלכע האָבן זיך פאַראייניקט, כדי צו בילדן אַ נייעם העכערן אינדיווידואום, און ביי וועלכן די אַרבעטס־טיילונג איז שוין אַוועק אַ ביסל ווייטער, ווי ביי דעם וואָלוואָקס. קודם כל האָבן די קעמערלעך פון דעם דאָזיקן סאָציאַלן פאַרבאַנד זיך צעטיילט אויף „הויט“ (וועלכע באַשיצט און באַוועגט די גאַנצע בריאה) און „מאָגן“ (וועלכער עסט און פאַרדייעט). און דאַן איז ביי זיי פאַרבליבן אויך די אַרבעט־טיילונג, וועלכע איז שוין געווען ביים וואָלוואָקס: נישט יעדער קעמערל פון דער גאַנצער שווימענדיקער קויל שפּאַלט פון זיך אָפּ זוימען־אָדער איי־קעמערלעך, נאָר איינציקע קעמערלעך נעמען אויף זיך איבער די דאָזיקע אַרבעט פאַר דער גאַנצער קאָלאָניע; זיי פירן דורך די פרוכפּערונג פאַר דער גאַנצער קאָלאָניע, — די פרוכפּערונג, וועלכע בלייבט אָבער אין גרונד אַלץ די זעלבע: איין איי־קעמערל גיסט זיך צונויף מיט איין זוימען־קעמערל פון אַ פרעמדן אינדיווידואום, און פון דעם דאָזיקן צונויפגעגאָסענעם קעמערל אַנטשטייט שפּעטער אַ נייע בריאה, וועלכע אַנטוויקלט זיך זעלבשטענדיק, לויט דער ביאָגענעטישן גרונט־געזעץ, פון דעם איינציקן צונויפגעגאָסענעם קעמערל ביז צו דעם פילקעמערלדיקן פאַרבאַנד אין דער פאָרם פון אַ גאַסטרעאַ.

גיי צו אַ טייך און כאַפּ ארויס פון וואַסער אַ קנויל פון די באַקאַנטע שווימענדיקע געוויקסן, וועלכע מען רופט טייך־לינזען. וואַרף זיי אַריין אין דער היים אין אַ וואַש־בעקן, און ווען זיי וועלן זיך דאָרט ווידער אויסגלייכן, באַטראַכט זיי מיט אַ שוואַך

אין א שטילער בין־השמשות־שעה. דאָס וועלט־קינד פון דער ערד צו די אַלטע טשאַרליקליעך, וואָס האָבן עס גשווינט! זיי זאָגען גע־רוגצלט. אָבער דו טראַכסט, און דער נעראַנק ווערט א שטיל, גרויס געהיימניספול פעלד מיט דרויזן־שטרויכן, וועלכע בליען און דאָרטן איבער דער מאַנצער אַנטשוויגענער ליבע. און צווישן די רויזן לויכטן די אייביקע שטערן. עס איז נישטאָ קיין ווינקעלע אויף דער ערד, וווּ זיי זאָלן נישט זיין. און פון זייערע מיליאָנען זינגט אַרויס דאָס וועלט־ליד פון גייסט: „און זע, איך בין ביי אייך אַלע מאָל, ביזן סוף פון דער וועלט“...

שטעל דיר פאָר א פלוים.

אזא מין פלוים: אין איין עק האָט זי אַן עפענונג, א מויל, און איבעווייניק איז זי אינגאַנצן הויל. דאָס מויל פאַרבינדט מאַ־קע דעם דאָזיקן אינעווייניקסטן הוילן חלל מיט דער אויסערלע־כער וועלט. און די וואַנט אַרום דעם חלל באַשטייט פון צוויי הויטן. און די אויסערלעכע הויט איז באַדעקט מיט קליינע הערע־לעך. די פלוים פאַלט אַריין אין אָקעאַן. און מיט אַמאָל הייבן זיך אָן די הערעלעך צו באַוועגן אין א באַשטימטן טאַקט, אַזוי אַז די גאַנצע פלוים הייבט אָן צו שווימען. עס קומט איר אַקעגן עפּעס א קליין חיהלע: האָפּ, דאָס לאָך האָט עס שוין איינגע־שלונגען. אין דעם אינעווייניקסטן חלל קומט דאָס איינגעשלינ־גענע חיהלע אַריין אַזוי ווי אין אמתן מאָגן; די אינערלעכע הויט נעמט עס אַרום און הייבט זיך אָן דערמיט אויפצופירן פונקט אַזוי, ווי אונדזער מאָגן און די געדערים פירן זיך אויף מיט אַן איינגעשלונגענעם בעפשטיק אָדער א שטיקל נעבראָטן גענ־זענס: זי אַרבעט עס איבער, פאַרדייעט עס. אַזוי ווי קיין אונ־טערשטן אַרויסגאַנג האָט נישט די פלוים, מוזן די נישט פאַר־דייעטע רעשטלעך אַרויסגעשפּיגן ווערן דורך דעם זעלבן מויל. און אַזוי ווי די עפענונג דינט אַזוי אַרום אי פאַר א מויל, אי פאַר אַן אונטערשטן אַרויסגאַנג, איז דאָך אַלץ איינס, ווו דו ווילסט דיר די דאָזיקע עפענונג פאָרשטעלן: פון פאָרנט צי פון הינטן.

א חוץ דעם לאָזט אַרויס פון זיך די דאָזיקע פלוים פון צייט צו צייט באַוועגלעכע מענלעכע זוימען־קערנדלעך, וועלכע רייסן

באַנוצן נישט. און דאָך איז אויך פון דעם אַלעם אויסגעוואַקסן דער מענטש, אַלס אַ גרויסער וווּנדערלעכער איינצעלנער פאַל.

אונדז שטייט איצטער מער נישט פאָר צו גיין נאָך אַ פּעס־מער, גלייכער ליניע; עס ליגן פאַר אונדז קאַליידאָסקאָפּ־בילדער, איינצלנע. זיי מאָלן דיר אויס אין פלוג די גאַנצע לעבעדיקע חיות־וועלט: עס גייען פאַר דיר דורך שנעל, אַזוי ווי ווידזיעס, איינצעלנע בילדער, אָפּגעריסענע בילדער. דאָ אַ ליכט־שטראַל, דאָרט אַ ליכט־שטראַל. מיר וועלן באַלד צוריקקומען צום מענטש. און דאַן וועט זיך פאַר אונדז ווידער עפענען דער גלייכער וועג.

זיי גרייט! עס וועט זיך דיר פיל מאָל אויסדוכטן, אַז מיר מאַכן אַ שפּאַציר איבערן גיהנום. און דאָך איז ער נישט קיין גיהנום.

עס איז אַ שטילע רייזע דורך די אַלטע רוימען, דורך די אַלטע לאַלקעס־שענק פון דיין אייגענער זון־וועלט. אין טייל האָסטו אַליין אַמאָל געלעבט. אַנדערע זענען געלעגן נעבן דיר אין שכנות און שטייען נאָך היינט, אַזוי ווי אַמאָל, אין דער הויז־ווירטשאַפט. צי האָסטו נישט איבערגעלעבט אַמאָל אַזעלכעס: אין די ערשטע יאָרן פון דיין רייפקייט ביסטו צוריקגעקומען אין דער אַלטער שטאָט, וווּ ס'איז דורכגעגאַנגען דיין יוגנט, דיינע קינדער־יאָרן. אַלץ אַזוי וווּנדערלעך, קליין, פאַרשטויבט, דעם עלטער־זיידנס הויז. דו, נאָך אַזוי פיל הייסער וועלט־זון, נאָך אַזוי פיל שטערן־וואַנדערונג. די אַלטע באָבעשי אין איר ענגן שטיבעלע מיט די בלייכע, אָפּגעמעקטע שטיקערייען פון אַ צייט, ווען די וועלט איז נאָך אפשר געשטאַנען אויף אַן אָרט, וואַנט אין וואַנט מיט קאָפּערניק, דאַרווין און דער סאָציאַלער פראַגע... דו שמייכלסט, באַגרייפסט, און שטייסט דאָך גערירט. דיין יוגנט וועבט זיך דאָ, די ערשטע ליבע, וועלכע איז צו דיר געקומען, און די ערשטע, וועלכע איז פון דיר אַוועק. דעמאָלט איז דאָס אַלץ געווען גאָרנישט לעכערלעך.

אַזוי קוק אָן די אַלטע חיות־וועלט. די מעדוזע, דער קרעבס, די מוראַשקע, דער ים־שטערן, דער פיש; דאָס זענען אַלץ אַלטע, אַלטע באָבעשיס, צו וועלכע דו, דאָס וועלט־קינד, קומסט צוריק

נוג דער טיפער ערד־גרונט מיט זיינע פינסטערע לעבנס־גייס־טער, נאָר וועלכער דאַרף שוין האָבן פאַר זיין עקזיסטענץ דאָס איבערגעאַרבעטע העלע לעבן אַליין. פון דער חיה אין איר העכס־טער מדרגה וואַקסט דאַן אַרויס דער מענטש, וועלכער נעמט אַרום אין זיך אַלס די אַבסאָלוט־העכסטע גייסט־בריאה די חיה, פּונקט ווי די חיה נעמט אַרום דאָס געוויקס און דאָס געוויקס דעם ערד־גרונט.

אויך אין דער ליבע זעען מיר באַשיינפּערלעך, ווי די חיה גייט כסדר נאָך דעם העכערן פּרינציפּ. זי גייט אַלץ העכער און העכער ביז צום מענטש, אין וועמענס ליבע עס בויט זיך ערשט באמת אויף יענער העכסטער קופּאָל: די מענטשן־ליבע, די שעפֿערישע קונסט־ליבע.

מיר וועלן זיך איצט לאָזן אויף דעם דאָזיקן אייגנזייטיקן וועג גיין פֿאַרויס, אָבער גאַנץ, גאַנץ לאַנגזאַם.

מיט דעם ביאָגענעטישן גרונד־געזעץ האָב איך דיר געוויזן, ווי דער מענטש פון הייַנטיקן טאָג, ווי דו אַליין און דיין געליב־טע צוזאַמען מיט דיר זענט אוממיטלבאַר ענג פאַרבונדן מיט דער גאַנצער עלטסטער אַנטוויקלונגס־קייט פון דעם אָרגאַנישן לעבן אויף דער ערד. גראָד דער דאָזיקער „עלטסטער“ טייל פון אייער ליבע זעט אויך אויס ווי דער וויכטיקסטער. ער נעמט אַרום דעם גאַנצן באַהעפטונגס־אַקט און זיינע אַלע נאָענטסטע פאָלגן. אָבער פאַרשטייט: מיט דער אויפקלערונג פון דעם דאָזיקן וויכטיקן צוזאַמענהאַנג איז אונדזער טעמע נאָך בשום אופן נישט איבערגעשעפט, מיר זענען נאָר דערמיט ערשט צוגעקומען צו איר אָנהייב. דו זעסט איצט די גאַנצע גרויסע ליניע. אָבער נישט מער. אַ נייע אַרבעט עפֿנט זיך איצט פאַר אונז. צווישן דער נאַטור און דעם מענטש שטייט די גוואַלטיק־ריזיקע רייע פון די העכערע חיות מיט זייערע טויזנטער און טויזנטער ליבע־פאָר־מען. אַלע האָבן צווישן זיך עפּעס געמיינזאַמעס, און דאָס ווייסטו שוין. אָבער די וואַריאַנטן, די טויזנטער און טויזנטער מעגלעכ־קייטן פון דער איינער, דער זעלבער טעמע קאָנסטו נאָך איינ־

דאַן דער פּילקעמערלדיקער פאַרבאַנד, אַזוי ווי עס שטעלט אים
דיר פֿאַר דער וואַלוואַקס. און דאַן אַזעלכע פּילקעמערלדיקע פֿאַ־
באַדן. וועלכע קלעטערן אַרויף העכער און ווערן אַ געוויקס,
אַ באַרן־בלאַט, אַ סאַסנע, אַ נוס־שטרויך פון דעם דאָזיקן וואַלד־
זוים. אָדער וועלכע צעגליטערן זיך אויף מאַגן און הים, פירן
ביי זיך איין אַ באַשטימטע אַרבעטס־טיילונג און ווערן אַ גאַס־
טריא, אַן אור־מאַגן־חיה מיט אַ מויל, מיט אַ מאַגן, מיט אַ הוים.
און נאָך דער גאַסטריא די גאַנצע שפּעטערדיקע פילגעשטאַלטי־
קע וועלט פון חיות, אַ לייטער נעבן אַ לייטער, ביז ענדלעך אויף
דער העכסטער שטאַפּל אַרויס דער מענטש מיט דעם זתיק־
העלן אויג פון גײַסט.

גורט אַן דייגע לענדן, מיר שטייגן איצט אַרויף אויף דער
דאָזיקער לייטער צוזאַמען מיט דער גאַסטרעאַ.

די עלטסטע אור־פאָרמען פאַרזינקען ווידער אין נעפּל אונ־
טער אונז.

נעבן אונז באַהאַלט זיך אָבער אויך אין נעפּל די אומבע־
הויערע פּאַראַלעלע לייטער פון דער צמחים־וועלט.

אַ טיפער תהום שיידט אָפּ דאָס העכערע געוויקס פון דער
העכערער חיה נאָך דעם וואַלוואָקס און דער גאַסטרעאַ. דאָס גע־
וויקס נעמט צו (אַלגעמאָלס ביימאַג) פון דער לופט דעם קוילנ־
זויער און לאָזט צוריק אַרויס דעם זויער־שטאָף, ד. ה. גראָד דעם
עלעמענט, וועלכער קרעפטיקט די חיה ביים אָטעמען. דאָס גע־
וויקס האָט זייגע וואָרצלען טיף אין דער ערד און שפּייזט זיך
דירעקט מיט אירע מינעראַל־שטאָפן; די חיה קאָן דאָס בשום
אופן נישט. דאָס קעמערל פון דער חיה דאַרף האָבן צום שטענ־
דיקן ווידעראויפבוי און צום וואַקסן דעם שוין אָרגאַניש־איבער־
געאַרבעטן שטאָף אין דער פאָרם פון אַ חיה אָדער פון אַ גע־
וויקס; די פעיקייט דירעקט אויפצונעמען די מינעראַל־שטאָפן איז
אים נישט געשאָנקען געוואָרן. די חיה איז אַזוי אַרום אויסגע־
שטעלט אויפן געוויקס אין די באַדינגונגען פון איר עקזיסטענץ.
אָבער דערטיט איז זי נישט קיין נידעריקערער, נאָר אַ העכערער
שטאַפּל. דאָס איז דאָס לעבן, פאַר וועלכן ס'איז שוין נישט גע־

און דאָס װעװערקעלע, דער זילבערנער פֿיש און דאָס גרױסע פֿיל־פֿאַרביקע ים־אױג, די מעדוזע, — אַלץ לעבט, פּונקט אַזױ װי דו אַלײן, װאָס טרױמסט װעגן דײַן געליבטער. אַלץ אײן אײנהײטלעכע גרױסע לעבנס־קײט, ליבע־קײט.

שפּאַר אָן דײַן קאָפּ אָן דעם גראַניט־שטײן, װעלכער איז אַמאָל װײַט פֿון שװעדן פֿאַרשלעפּט געװאָרן מיט די גלעטשערן פֿון דער אײז־צײַט אַהער, אין דעם דאָזיקן זאַמד־מאָל אַרײַן, און מאַך צו אױף אַ מינוט דײַנע אױגן.

די אַלטע לעגענדע: און יאַקוב איז געקומען אױף אַן אָרט, און איז געבליבן דאָרט איבערנעכטיקן, װײַל די זון איז אונטער־געגאַנגען. און ער האָט גענומען אַ שטײן פֿון דעם אָרט און האָט זיך אים געלײגט צוקאָפּנס און זיך געלײגט שלאָפֿן. און ס׳האָט זיך אים געחלומט: אַ לײטער האָט זיך אױפֿגעשטעלט פֿון דער ערד און איר שפּיץ האָט באַרירט דעם הימל, און גאָטס מלאכים זענען געגאַנגען איבער דעם לײטער אַרױף און אַראָפּ...

דער מאָדערנער נאַטור־פֿאָרשער רירט אָן מיט דער האַנט דײַן שטערן, און פֿאַר דיר שטעלט זיך אױך אױף אַזאַ הימל־לײטער.

דער מענטש איז דער הימל פֿון דער ערד, ער האָט דער ערשטער אָנגעקוקט דעם גאָלדענעם שטערן־הימל איבער איר מיט באַװוּסטזײַן. ער האָט זיך אַלײן אױפֿגעבױט אַ ותינאָרט אין דעם איבערערדישן גײַסטיקן הימל־געװעלב. ער האָט גאָט געשאַפֿן, אין דער קונסט, אין אידעאַל, אין דער גוטסקײט, אין דעם אמת, אין זיך אַלײן. און צו דעם דאָזיקן מענטשן אַרױף ציט זיך די אומגעהײַערע לײטער פֿון דעם ערדישן לעבן. אַ געשטאַלט נאָך אַ געשטאַלט, נאָך איצט לעבעדיקע און שױן לאַנג פֿאַרשװוּנדענע, גײען איבער דעם לײטער אַרױף און אַראָפּ: די אַלע לעבנס־פֿאָרמען, װעלכע זענען אױף דער ערד טיפֿער, װי דער מענטש. אַ ריזיקער בױם, דו מאָדערנער טרױמער, איז דײַן הימל־לײטער, אַ שטאַפּל נאָך אַ שטאַפּל, אַ צװײַג נאָך אַ צװײַג.

אונטן דאָס אור־קעמערל, די ערשטע לעבעדיקע בריאה, װעלכע איז נאָך נישט קײן חיה און נאָך נישט קײן געװיקס.

נער ברוינער רייע. הינטער זיי שיט מיט זאמד א משוגעדיקער אינסעקט, דער מוראשקע־לייב. אין דער לופט, אין דעם ליכטיקן וואלד־נעפל פליט אהין און אהער א געווימעל פון אנדערע אינסעקטן, — און צווישן זיי וויגט זיך שטיל אין דער לופט דאס געוועב פון א שפין.

אומענדלעכע וועלטן פון לעבן נעמט ארום דיין בליק. און דו אליין ליגסט אינדערמיט, ענג פארקניפט מיט דעם גאנצן לעבן ארום. איין איינהייטלעכע לעבנס־כוואליע אויף דער ערד: די סאסנע און דאס פארן־גראז, דער אינסעקט און דער פויגל און דו. איר אלע, באוועגט דורך דעם זעלבן געזעץ. די זון טרינקט אייך אן מיט קראפט, — די זון, ארום וועלכער איר וואנדערט צוזאמען מיט אייער אלטער ערד. קינדער פון ליכט. וויגעלעך פון גייסט. ברידער פון די ערשטע טעג אן פון אייער פלאנעטע, פארקניפט דורך די אורמיליאנען יארן. נאר דורך פארשידענע מזלות געקומען צו פארשידענע צילן: סאסנע און פארן־גראז, מוראשקע, שוואלב, וואווערקע און מענטש.

איר אלע זענט קינדער פון דער ערד, שוין דערמיט אליין זענט איר ענג פארבונדן. קינדער פון די גרויסע ערד־אינזלען, ארום וועלכע עס שווימט דער בלויער ים, אזוי ווי די אייגנטלעכע פארצייטישע אור־ערד. אט דער הימל, וועלכן דו זעסט איבער דיר, דערמאנט דיך אן די דאזיקע בלויע ריזיקע וואסער־ווייטקייטן, וועלכע ספארשטעלט פון דיר דער וואלד. אויך דארט ווימלט דאס אומענדלעכע לעבן. עס שטארן ארויס פון די טיפקייטן קאראלן־בוימער און פארשפרייטן אין אלע זייטן נישט קיין גרינע בלעטער, נאר א־ראנזשענע מיליער פון רויבערישע פאליפן־חיות. עס שלענגלען זיך שטיפעריש זילבערנע פיש. און ס׳שווימט אן שטיל, אין א לאנגער קייט, א רעגנבויגן־פארביקער חיל פון גלאקן. מעדוזעס, די וואונדערלעכסטע פון אלע קינדער פון ים. לעבן, לעבן אין דער כוואליע און אויף דער ערד. אין מיי־טראפן לעבט א וועלט. מיריאדן ציטערדיקע נשמות. און אומעטום די בענקשאפט פון „דו" צו „דו". די סאסנע און פארן־בלאט, דער פינקפויגל און דער מוראשקע־לייב, דער שוואלב־

„דער גאָט, דער אייביקער
וואַרט אין דעם לויף פון צייט,
וואָס ער איז נישט געווען
אין נאָר דער אייביקייט“.

אַנגעלוס סילעזיוס.

א סאָסנעוואַלד אין זיין זומער־איינזאַמקייט. דו ליגסט אויפן גראָז און קוקסט אין זיידן־בלויען הימל אריין. ארום און ארום, ווי ווייט דאָס אויג כאַפּט נאָר איז אַלץ וואַלד. הויכע שטאַמען מיט זייער טונקל־געשפּאַלטענער רויטער קאָרע. איבער זיי דאָס וואָליקע, גרויליך גרינע נאָדל־געוועב, אין וועלכן די זון וואַרפט אומעטום אריין איר בריענדיקע בראָנז־פאַרביקע ליכט. אונטן פאַר דיר שפּרייט זיך אויס, ווי א קליינער צווייטער מעשה־וואַלד, דער שפּיציק־אויסגעשניטענער ריזיקער טעפּיך פון פאַרן־גראָז. אין דער טיפקייט פון וואַלד ציטערט א גאָלד־גרויער דונסט — און סיזעט אויס, ווי דאָס וואָלט געווען די היץ אליין, וועלכע ציטערט איבער אַלעם.

דו ליגסט און טראַכטסט אריין, טראַכטסט אריין אין די אַלע שטילע קולות, וועלכע דו הערסט ארום זיך: דאָס לעבן פון וואַלד, וואָס הערט זיך קוים, וואָס קלאַפּט אָבער און פּולסירט אומאויפהערלעך. א וועלט פון חיות. א וועלט פון צמחים. פינק־פיגל שוועבן פלינק אהין און אהער צווישן די שטאַמען. דער קוקוק רופט, ווי א ווייט פאַרטראָגן גלעקעלע הינטער וואַלד און וואַלד, ווייט — ווייט. אונטער דעם בלויען הימל־פאַס בליצט פלוצלונג דורך דער ווייסער בליק פון א שוואַלב. א וואַסער־קעלע פליט דורך ווי אן אָפּגעריסענער רויטער פלעק פון איין רויטן שטאַם צום אנדערן איבער דעם גרינעם פאַרן־טעפּיך. נעבן זיך הערסטו א שטיל געריש. מוראַשקעס מאַרשירן אין א לאַנ־

דאָס פערטע בוך.

דער קאַלײַדאָסקאָפּ פֿון דער ליבע.

Printed in Poland

Wilhelm Bölsche Miłość w przyrodzie

Wydawn. „Di Welt", Warszawa 1927

Druk. „Di Welt", Nowolipie 7

ווילהעלם בעלשע

די ליבע אין דער נאטור

ענטוויקלונגס-געשיכטע פון דער ליבע.

איבער.עצט פון דער לעצטער דייטשער אויסגאַבע
פון יאָר 1921 דורך י. מאַיסקי.

ערשטער טייל.

ערשטער באַנד. — בוך 4.

פאַרלאַג „די וועלט" וואַרשע, 1927.

און די פרוי וואס נעמט.—די איי־ריחות און די איי־טעמים.—די זוימען־קעמער־
לעך זוכען עפעל־זויער.—דער געגענזאץ צווישען מאן און פרוי אלס אנ'אויסע־
רער הילפסמיטעל.—ווי האלט'ס־מיט דעם אינדיווידועלען אנטייל.—געגען דער
מינדערווערטיקייט פון דער פרוי.—דער טריאומף פון פערזענליכקייט.—די אנט־
שטייאונג פון די געשלעכטס־ארגאנען.—וואס טיילט אפ די אינפוזאריע פון מענ־
שען.—וועגען קעמערל־מויל און זיין אונטערשטען טייל.—ס'בלייבט א געגענזאץ!

ז. 104—74 דאס ווערטעל „סאציאל“ אין דער געשיכטע פון ליבע.—וועגען לעבען פון תאונדערבארען וואלוואקס.—דער נייער בע־
גריף פון ארבייטס־טיילונג.—די ארבייטס־טיילונגביים פרעסען.—אין דעם דאזי־
גען בעגריף שטעקט נישט קיין שום אנטראפאמארפיזם.—דאס אנטשטיין פון דער
גאסטרעא אלס ערשטער טריומף פון ארבייטסטיילונג.—ווי אזוי איז בעשאפען גע־
ווארען זיין נשמה.—דאס רעטעניש פון איך באוואוסטזיין ביי די פיל קאמערדי־
גע ברואים.—ווי אזוי די וואלוואקסען ליבען.—דאס פראבלעם פון יונגלעך- און
מיידלעך־געבורטען.—דער סאציאלער פערבאנד פון שוועסטער אין געגענזאץ צו
ליבע.—וועגען דעם הערמאפראדיט און זיין אור־געשיכטע.—נאך אמאל וועגען
געגענזאץ פון ליבע און טוידט.—דער ענטשטעהונגס־מאמענט פון נאטירליכען
טוידט.—א טראגעדיע אין גן־עדן.—איבער דער נאטור־געשיכטע פון דער מורא
פאר'ן טוידט.—וועגען דעם פרייוויליגען טוידט אלס קרבן.—די בעדייטונגס־פולע
רעזולטאטען פון דער גאנצער מחלוקת.—אנ'ארבייטס־פעלד פאר פעדאגאגען.—
וועגען איינקלאנג צווישען שטאם־ענטוויקלונג און איינצעלן־אנטוויקלונג.—דאס
ביאגענעטישע גרונד־געזעץ.—זיין אנווענדונג אויפ'ן מענשען.—די גרענעצען פון
ביאגנעטישען גרונד־געזעץ.—די געשיכטספערספעקטיוו אין מענשליכען עמבריא.

**ז. 150—105 די ערווערבליכקייט, די ערווארבענע אייגענ־
שאפטען ביים אינדיווידואום.**—די ארבייטס־טיילונג אין ליבעס־קעמער־
לעך און נישט ליבעס־קעמערלעך.—דער אינדיווידואום לעבט איבער און ער־
ווערבט מאנכערליי.—וואס זיינע ליבעס־קעמערלעך לעבען־מיט און ערווערבען
דערפון.—דאס גיפט ווירקט ביז אויף די ליבעס־קעמערלעך.—געגען אלקאהאל
אין ליבעס־לעבען.—די געשיכטע פון שמעטערלינג אינ'ם אייזקעלער.—די ווירי־
קונג פון איבען זיך.—די ענדערונגען אין געהירן דורך לערנען.—צי ווערען
אויף די דאזיגע ערווערבונגען איבערגעגעבען בירושה.—דער קריגס־ראט פון
גוצליכקייט.—דער ווארשיינליכער בעשלוס.—ווייסמאנס עקספערימענט מיט די
אנגוויידעלדיקע מייז.—די ספיקות אין דער ערבליכקייט פון ערווארבענע אייגענ־
שאפטען.—דער אינסטינקט פון אונזערע יאגד־הינד.—דאס לערנען רעדען אונ־
זערע קינדער.—געירשנ'טע געהירן־דיספאזיציעס.—די טעאריע פון ריכארד סע־
מיאן.—די מעטאדען פון ערבליכקייט.—פאנגענעזיס.—וועגען דער יעגערפרייד
ביים זוכען דעם אמת.

אינהאַלט־איבערזיכט
פון ערשטען טייל.

דאָס דריטע בוך. — דאָס קאַרליק־מעשהלע.

זייטעל 5–26 וועגען דער ליבע פון רומפעל־שטילצעך.—

דער אויסגעלאָשענער שטערן—דער כשוף-רינג.—וועגען דער פייע „ניצלעכקייט“.—ווי אזוי די רומפעלשטילצלעך זענען געקומען צו קינדער.—די שפּאַלטונג פון רינג.—צוויי קאַרליקלעך, וועלכע עסען זיך אויף לעבעדיקערהייט.—דער וויטערדיקער גורל פון רינג.—אַ געשיכטע פון צאָן־ווייטאָק.—די צעטיילטע קאַרליקעס אויף דער נסיעה.—זייער באַגעגעניש מיט די איינגעזעסענע גרויסע קאַרליקעס.—ווי אזוי די רומפעלשטילצעל האָט אַלץ אָמבעסטען איינגעאָרדענט און זי איז אַמענדע געוואָרען סאָציאַל.

ז, 27–47 וועגען דער „דריטער מלוכה“ און אור־ליבע.—

האָט שפּילט זיך אָפּ די קאַרליקען־מעשה׳לע?—דער בעגריף פון אַן איינקעמערלדיקער בריאה.—אַ מלוכה פון ריזען.—דער בראשית פון אינדיווידועלען.—די ירושה־סובסטאַנץ.—די אור־ליבע איז געשלעכטסלאָז.—דאָס וואַקסען און פרוכטפערן זיך.—די צענויפגיסונג פון צוויי קעמערלעך.—הענגען דער שאַכט־קונסט פון די דיאַטאָמעעס.—די געבורטס־שעה פון דער געשלעכטס־ליבע.—די געשלעכטסליבע אלס אַ פאַרפיינערטע פאָרם פון פרעסען.—כאַראַקטער-פרעסער.—וואָס באַדייטען די ריכטונגס־קערפערלעך.—די צונויפשמעלצונג פון די כראָמאזאָמען ביי די איינצעלקעמערדיקע־

ז, 48–72 דאָס געזעץ קעגען דער בלוטמישונג.— פאַר

וואָס טאָר מען נישט חתונה האָבן מיט אַ שוועסטער.—אַ בלעטעל נאַטור־חומש.—וואָס די פליגען מוזען איבערלעבען אין אהרנס־שטעקען.—די ליבע אין דער מויזלאָך. וועגען דער באַליסנעריע.—די שעדלעכקייט פון אינצעסטצוכט.—די ברכה פון אַ נייער התחלה.—ווי אזוי די מעשה מיט׳ן צאַנשמעויק ווערט געלעזט ביי דעם רומפעלשטילצעל.—די ליבע שטעלט זיך אין דינסט פון דער אנטוויקלונג.—די געשלעכטס־פאַרשידענקייט ווערט אַ פעסטע אינסטיטוציע.—דער מאַן וואָס גיט

אַז ער זאָל דאָרט דאַרפֿען בייסען און עסען מיט'ן מויל. און אַזוי ווי עס געפינען זיך נאָך היינט וואַלפיש=ענליכע ים=זויג=חיות, וועלכע האָבען און בענוצען אין משך פון זייער גאַנץ לעבען אמת'דיגע ציין; און אַזוי ווי די עלטסטע וואַלפישען, וועלכע ווערען געפונען אין די אויסגראָבונגען פון דער טערציער צייט און וועלכע מיר האַלטען צוליב פערשיידענע סיבות פאַר די געשיכטליכע אור=עלטערן פון דעם גרענלאנדישן וואַלפיש האָבען אויך זייער גאַנץ לעבען געהאַט שטאַרקע ציין,— קאָנסטו אין דעם דאָזיגען פאַל אַזוי גוט ווי אויף זיכער קומען צום אויספיר, אַז די דאָזיגע ציין פון דעם היינטיגען וואַלפיש=עמבריאָ שטעלען מיט זיך פאָר אַנ'איבער'חזר'ונג פון אַנ'אור=אייגענשאַפט לויט דעם ריכטיגסטען זין פון דעם ביאָגענעטישען גרונד=געזעץ.

ערשט איצט זעסטו דעם גאַנצען סוד.

בעגרייפסטו איצט, פאַרוואָס איך האָב דיך אַוועקגעפירט צום אַלגאָנקיש=קאַמברישען ברעג און נאָך ווייטער? זעסטו ווי ער שיינט אויף, דער דאָזיגער ברעג, און דער יוראָ=ברעג, וואו ס'האָבען געלעבט די אור=זויג=חיות און די בייטעל=חיות, און לאַנג פאַרביידע דער אור=ברעג מיט דער גאַסטרעאַ, מיט דעם אור=וואָלוואָקס, מיט די אור=איינקעמערלדיגע — זעסטו ווי דאָס שיינט אויף אין דעם מאגישען רויטען ליכט פון דעם מענשליכען מוטער=לייב און בעהערשט נאָך דאָרט היינט די ענטוויקלונג, בעהערשט די טיפע, סודות'דיגע ערד=מלוכה, פון וועלכער עס הויבט זיך אויף און וואַקסט אַרויס די יונגע פרוכט פון מענשליכען לייב...!

מען מוז נור דערבײַ פֿערשטײן ווי געהעריג אָפּצושאַצן דאָס, וואָס מען זעט, מען מוז קאָנען אָפּטײלן די פּלעווע פֿון ווייץ. אַזוי דאַרפֿסטו נישט צורעכענען צו דעם ביאָגענעטישן גרונד־געזעץ דאָס, וואָס די נאַטור האָט שפּעטער געשאַפֿן אַלס שוץ־מיטל פֿאַר דער יונגער חיה, פֿאַר דעם איי אָדער פֿאַר דעם עמבריאָ. דאָס, וואָס דאָס יונגע פֿויגעלע ווערט רייף אונטער דעם שוץ פֿון אַ האַרטער פֿערקאַלכטער איי־שאָל, בעווייזט גאָרנישט, אַז די אור־עלטערן פֿון דעם דאָזיגן פֿויגל האָבן אַמאָל געלעבט אין אַזעלכע האַרטע קאַלך־שאָלן. ביים זומער־פֿויגעלע דערמאָנט די רויפּע זיכער אין אַ געוויסן זין אָן אַזאַ אַמאָליגע ענטוויקלונגס־שטופּע; דאַגעגן איז די בעשיצענדיגע שאָל פֿון דעם שלייערל, אין וועלכען עס קומט פֿאָר די ווייטערדיגע אומוואַנדלונג פֿון דער רויפּע ביז צום זומער־פֿויגעלע, בשום אופֿן נישט קיין אנטאָגענעטישע איבער׳חזר׳ונג, ווי עס האָט דאָס אַמאָל געמיינט דער נאַטור־פֿילאָזאָף אָקען, בשעת ס׳זענען אַרויסגעשוואומען די ערשטע אַנונגען וועגן דעם ביאָגענעטישן גרונד־געזעץ; אָקען האָט געמיינט, אַז די דאָזיגע ענטוויקלונגס־פֿאָרם פֿון דעם זומער־פֿויגעלע דערמאָנט אָן דעם האַרט־הויטיגען ראַק אַלס כלומר׳שטען אור־פֿאָטער פֿון דעם אינזעקט; דאָס איז אָבער דורכאויס אונמעגליך. מיר וועלען די שפּורען פֿון דעם דאָזיגן געזעץ געפֿינען גראָד אין אַזעלכע פֿאָרמען, וועלכע זענען בשום אופֿן נישט נויטיג אַלס שוץ־מיטל פֿאַר דעם עמבריאָ, און וועלכע מיר געפֿינען אינגאַנצען נישט ביי דער דערוואַקסענער חיה. אַזוי בעווייזען זיך ביים עמבריאָ פֿון דעם ריזיגען גרענלאַנדישען וואַלפֿיש אין מויל ריכטיגע האַרטע ציין. דער רייפֿער וואַלפֿיש האָט אָבער נישט קיין שום שפּור פֿון קיין ציין, ווייל דער בעקאַנטער פֿישביין, וועלכער ווערט אַרויסגענומען פֿון זיין ריזיגען פֿרעסער, איז באמת נישט קיין ציין, נור האַרטע גומען־שטעקעלעך. און דער עמבריאָ דאַרף די דאָזיגע ציין בשום אופֿן נישט האָבן, ווייל ער בעקומט זיי נאָך בשעת ער געפֿינט זיך אין מוטערלייב און פֿערלירט זיי דאָרט באַלד, און ס׳קאָן דאָך קיין רייד נישט זיין דערפֿון,

פערבייט אַסאָציאַציעס, רוקט אַרויס פאָראויס אַלטע געשעענישען און פערדרוקט צוריק שפּעטערדיגע. מען פילט תּמיד, אַז אונ־זער זכּרון איז נישט קיין טויטער צילינדער מיט שריפט־ציי־כענס, נאָר אַז ער שטעקט אין לעבעדיגע געהירען, אויף וועל־כע עס ווירקען כּסדר טויזענטער איינדרוקען, און אַז ער מוז אַליין ווייטער אָנטיילנעמען אין דעם לעבען פון די געהירן אויך נאָך דעם, ווי ס'האָבען זיך אין אים אריינגעקריצט די ערשטע אַיינדרוקען. פּונקט אַזוי האָט אויך די אינדיווידואַל־געשיכטע אַלס אַזעלכע אין משך פון דער צייט פיל „איבער־געלעבט", זי האָט זיך געמוזט צו פיל זאַכען צופּאַסען, פון פיל איבער'חזר'ונגען זיך אָפּזאָגען. אַזוי ווי מען האָט אין דער אנטאָגעניע צו טון מיט פיל אַזעלכע שפּעטערדיגע „שטערונגען", האָט מען גענומען צווייפלען, צי מעג מען דאָ בענוצען דאָס וואָרט „געזעץ", ווען עס זענען פערהאַן אַזוי פיל אויסנאַמען. אָבער מיר דוכט זיך, אַז אין פּרינציפּ האָט דאָך דאָ דאָס דאָזיגע וואָרט פּונקט דעם זעלבען זין, ווי ביי די ערשיינונגען פון אונזער געהירן־לעבען, וואו מען קאָן זאָגען, נישט קוקענ־דיג אויף אַלע נישט פּינקטליכקייטען, אַז דער גרונד־געזעץ פון זכּרון איז דאָס איבער'חזר'ן די אַמאָליגע איבערלעבונגען, וועלכע האָבען זיך אים איינגעקריצט.

און נאָך אַ זאַך: אונזער זכּרון איז נאָך מיט אַ מערקוויר־דיגער ערשיינונג ענליך צו דעם, וואָס מיר זען ביי דער אָנ־טאָגענעטישער ענטוויקלונג. ביי ביידע זענען גראָד די פריסטע איינדרוקען די דויערהאַפטיגסטע און פולשטענדיגסטע. שפּעטער ווערט פיל פערפלאָנטערט און פערגעסען. די ערשטע עטאַפּען אָבער ליגען קלאָר און שאַרף אַזוי ווי די ערשטע גרויסע שריפט אויף אַ ווייסען בויגען. דעריבער זעהט מען אַזוי בולט ביי דער ענטוויקלונג פון דעם מענשליכען שפּראָצעלע די ערשטע בילדער פון דעם ערשטען קעמערל ביז צו דער קויל פון קע־מערלעך, ד. ה. ביז צו דער וואָלוואָקס־שטופע. דערנאָך גייט שוין אַלץ צו נישט אַזוי קלאָר. אָבער דאָך איז עס אינגאַנצען נאָך אַ פראַכטפול בילד פאַר דעם, וועלכער פערשטייט נאָך זיין זין.

זיך זשאַבּרעס־שפּאַלטען: עס דוכט זיך. אַז פון עמבּריאָ ווערט אַ פיש. אָבער שוין פיהרט די שנעלע אויטאָמאַטישע ענטוויק־לונג צו פאָרמען, וועלכע דערמאָנען אין פערשידענע פּרטים דעם שרץ, די שנאָבּעל־חיה, די בּייטעל־חיה. אַ ווײַלע שטייט די וואָג אַזוי, אַז מען ווייסט נישט, וואָס ס׳וועט ענדגילטיג ווערען פון עמבּריאָ: אַ מאַלפּע צי אַ מענש. דאַן פאַלט אַוועק דער לעצטער ספק: ער ווערט אַ מענש. אַזוי בּיסטו געוואָרען. אַזוי איז געוואָרען דיין געליבּטע. אַזוי וועט ווערען יעדעס פון דיינע קינדער. יעדער מענש. דער קעניג און דער בּעט־לער. שפּינאָזע און היעראָנימוס יאָבּס. דער היילִיגער און דער מערדער...

דו ווערסט נאָכאַמאָל, דאָס, וואָס דו בּיסט געווען. דיי־נע אור־עלטערען זענען דאָס אַלץ געווען, בּשעת דו „ווערסט״, דאָס הייסט: בּשעת דו רייסט זיך אָפּ, אַלס אינדיווידואום פון דעם ריעזען־בּוים פון דער מענשהייט, טוט דיין אינדיווידואום נאָכאַמאָל אַ לויף דורך די גאַנצע ריעזיגע ליניע פון דער בּאַ־צילע בּיז צום מענש.

אמת, די זאַך גייט צו אין טייל פּרטים צו שנעל, אַזוי, אַז גאַנצע ליניעס קומען אַרויס נור ווי אין אַ נעפּעל, ווי אין אַ שאָטען. דער וועג איז צו ריזיג, די צייט צו אונגעהויער. דעריבּער ווערען טייל שטופען איבּערגעהיפּערט, פאַרווישט. העקעל האָט שוין אין זיין ערשטער ערקלערונג פון דער בּיאָגענעטישען גרונד־געזעץ, בּאַטאָנט אַז דער אינהאַלט פון דער אינדיווידואַל־געשיכטע איז בּעזונדער בּיי די העכערע בּרואים נישט קיין פולשטענדיגע איבּער׳חזר׳ונג פון דער שטאַם־געשיכ־טע, נאָר אַ מין קאָנספּעקט, אַ פערקירצטער אויסצוג פון דעם אינהאַלט פון דער שטאַם־געשיכטע.

און גראָד אין דעם פאַל ווייזט זיך ווידער דייטליך אַרויס די ענליכקייט פון דער דאָזיגער אנטאָגענעטישער ענט־וויקלונג מיט די ערשיינונגען, וועלכע קומען־פאָר בּיי אונז אין זכּרון. אונזער זכּרון איז אויך געניינט בּיי ערינערונגען טייל זאַכען צו פערענדערן. ער פערקירצט, דריקט צוזאַמען,

נאָך אַ קלענער איינציק קעמערל: אַ בעוועגליך זוימען־קעמערל. ביידע קעמערלעך (דו האָסט זייער סודות׳דיגען שפּיל געגוי גענזען) גיסען זיך צונויף און געבוירען פון זיך דורך צו־שפּאַלטונג אַ געווימעל נייע קעמערלעך. דאָס דאָזיגע געווימעל בלייבט פעראייניגט אין אַ סאָציאַלען פעדבאַנד, און אין דעם סאָציאַלען פערבאַנד ענטשטייט אַ געוויסע אַרבייטס־טיילונג: בעשטימטע גרופּען פון קעמערעך בילדען אויס אָרגאַנען...

דו בעמערקסט? דער מענש איז שוין נישט קיין וואַל־וואָקס. און דאָך מאַכט ער אויך נאָכאַמאָל דורך אין מוטער־לייב די גאַנצע ליניע, וועלכע דער וואָלוואָקס חזר׳ט היינט איבער אינדיווידועל לויט דעם ביאָגענעטישען גרונד־געזעץ. ער מוז דאָס טון... ווייל אין זיין געשיכטליכער ענטוויקלונג האָט ער אַמאָל דורכגעמאַכט די שטופּע פון וואָלוואָקס: זיין עקזיסטענץ אויף דער ערד נעמט איינפאַך אַרום אין זיך די עקזיסטענץ פון דעם וואָלוואָקס אַלס אַמאָליגע, פריע ענטוויק־לונגס־שטופּע.

אָבער ער בלייבט נישט שטיין ביים וואָלוואָקס. דער מענשליכער עמבריאָ אין מוטער־לייב מוז אַרומנעמען, מוז אי־בער׳חזר׳ן לויט דעם ביאָגענעטישען גרונד־געזעץ נאָך מער ענטוויקלונגס־פאָרמען, ווי דער וואָלוואָקס, ווייל זיין געשיכט־ליכע ענטוויקלונג ציט זיך דאָך דורך אַ לאַנגער קייט, וועלכע גייט אַוועק פיל ווייטער פון וואָלוואָקס, העכער, ביז צו דיר.

אָט זעסטו, ווי פון דעם איינפאַכען קנויל פון קעמער־לעך ווערט אַ גרופּע פון איניגע שיכטען קעמערלעך, פּונקט אַזוי ווי די גאַסטרעאַ איז געוועז אַ גרופּע פון צוויי שיכטען קעמערלעך: הויט און מאָגען. פון די שיכטען בויען זיך אויף אָרגאַנען, וועלכע דערמאָנען זייער די אָרגאַנען פון וואָרים. אָט ווייזט זיך דער ערשטער שפּור פון אַ חוט־השדרה, אַ רוי־קען־מארך נאָך אָן אַ שאַרבען אַזוי ווי ביי דעם אַמאָליגען אַמפּיאָקסוס־פיש. דאַן בילדעט זיך דער שאַרבען אָבער נאָך אָן די קינבאַקען, ווי ביי דעם נייגאויג־פיש. ביידע פאָרגלידער דערמאָנען די פאָרם פון פלוס־פעדערען, בייט האַלז בילדען

יויקלונגס-שטאָם האָבען געלעבט לאַנג פאַר יענער אַלגאָנקיש-
קאמבּרישער צייט, וועלכע איז דאָך שוין אויך געווען מיט
מיליאָנען יאָרען צוריק. פון דער גאַסטרעאַ (מיר וועלען נאָך
שפּעטער גענויער רעדען וועגען דעם דאָזיגען געשיכטליכען
ענטוויקלונגס-גאַנג) איז ערשט נאָך פערשידענע איבּערגאַנגען
געוואָרען אַ וואָרים, פון דעם וואָרים איז געוואָרען אַ פאַרצייטישע
איינפאַבע חוט-השדרה׳דיקה חיה אומגעפער פון דעם סאָרט,
ווי עס שטעלט מיט זיך פאָר דער אור-פיש אַמפיאָקסוס,
אַ פיש, וואָס דערמאָנט לויט דער פאָרם אָן דעם נייַנאויג-פיש.
פון דעם אַמפיאָקסוס איז געוואָרען אַ מין פיש, וואָס איז ענ-
ליך צו אונזער היי-פיש, פון דעם היי-פיש — אַ מאָלך-פיש, פון
דעם מאָלך אַ שרץ, פון אים ווייטער אַ אור-זויג-חיה. ענליך צו
אונזער שנאָבעל חיה, דאַן אַ בייטעל-חיה, דאַן צום סוף אַ האַלבּ-
מאַלפּה, אַ בּריאה. וואָס איז זייער ענליך צו די היינטיגע מאַל-
פעס, דאַן אַ מאַלפּע-מענש. און דאַן איז ענדליך געקומען דער
מענש. דער מענש, וואָס האָט אויסגעשמידט פון דער נאַטור קול-
טור אין דעם רויטען גלאַנץ פון זיין קינסטליך אָנגעצונדענעם
פלאַם...

אַנ׳אומגעהויערע ענטוויקלונגס-קייט, אַ ריזיגע אין פער-
גלייך מיט יענער קליינער קייט, וועלכע ציט זיך פון דער
איינקעמערלדיגער אור-בּריאה בּיז צום וואָלוואָקס אָדער בּיז
צו דער גאַסטרעאַ. און דאָך! דער וואָלקאָס מאַכט דורך דעם
בּיאָגענעטישען גרונד-געזעץ. און דער מענש טוט אויך דאָס
זעלבּע. דו האָסט עס געטון, ווען דו בּיסט געווען אין מוטער-
לייבּ. דיין קינד, וואָס דו געבּוירסט מיט דיין געליבּטער, טוט
דאָס.

פון דיין פרוי שפּאַלט זיך אָפּ אין דעם פרוכפּערונגס-
אָרגאַן פון איר קערפּער (ד. ה. אין דעם געבּיט פון איר
פיל-קעמערלדיגען קערפּער, אין וועלכען די קעמערלעך דינען,
לויט דער אַרבּייטס-טיילונג, נור דער פרוכפּערונג) אַנ׳איינצעלן-
קליין, שווער-בּעוועגליך איי-קעמערל. איין איינציג קעמערל!
צו דעם דאָזיגען איינצעלנעם קעמערל קומט צו מיט דיין הילף

האָבען מיר אָבער איצט מיט דער נייער בעהויפּטונג אַרונטערגעפירט אונטער דעם דאָזיגען געזעץ אַ פיל גרעסערען קרייז לעבעדיגע ברואים. מיר האָבען פערשפּרייט דעם דאָזיגען געזעץ אויך אויף דעם מין פון דער היות־וועלט, וועלכער רופט זיך „מענש“.

שוין דאָס וויכּעלטע מאָל מוז איך דיך בעטען צוריקצוקערען צו אונזער איינפאַכער מענשליכער האַנדלונג, וועלכע קומט־פאָר צווישען דעם זוימען־קעמערל און דעם איי־קעמערל, צו דער דאָזיגער בעריהמטער האַנדלונג, פון וועלכער ס׳האָט זיך אָנגעהויבען אונזער ליבע־שפּאַציר און וועגען וועלכער איך האָב דיר געזאָגט, אַז אויף איר רוט איין עק פון דעם גאַנצען גרויסען רעגענבויגען פון דער ליבע, וועלכער נעמט אונז אַרום אויף אונזער פּלאַנעטע ערד. און דאָס מאָל קומסטו צוריק צו דער דאָזיגער געשיכטע שוין מיט דיין נייעם גאָלדענעם צויבער־שליסעל אין דער האַנט.

דו ווייסט שוין גוט, אַז דו אַליין מיט אַלע דיינע מיריאַדען־קעמערלעך, מיט דיינע אָרגאַנען, אין וועלכע די דאָזיגע קעמערלעך פירען דורך זייער אַרבעטס־טיילונג, ביסטו נישט מער ווי אַ העררליכּסטע און העכסטע פאָרטזעצונג פון יענער קויל־ענטוויקלונג, וועלכע איז אָנגעהויבען געוואָרען דורך דעם וואָלוואָקס. ווי דו זאָלסט נישט זיין אַנדערש פון דעם וואָלוואָקס, זענען דאָרט ביי דעם וואָלוואָקס און ווייטער ביי דער גאַכטרעאַ שוין פאַרהאַן אין אַ געוויסען זין אַלע גרונד־פאַקטאָרען פון דיין עקזיסטענץ: קעמערלעך, וועלכע זענען פעראייניגט אין אַנ׳ענגען סאָציאַלען פערבאַנד; אַרבעטס־טיילונג, וועלכע פירט צו דער בילדונג פון אָרגאַנען; און צווישען די דאָזיגע אָרגאַנען קודם־כל די פרויפערונגס־אָרגאַנען, ביי דיר מענליכע און ביי דיין געליבטער ווייבליכע.

און נאָך: צווישען דיר און דעם וואָלוואָקס, אָדער צווישען דיר און דער גאַסטרעאַ ליגט נאָך אַ גאַנצע אומגעהויערע קייט פון ווייטערדיגע היסטאָרישע ענטוויקלונגען. דער ערשטער וואָלוואָקס און די ערשטע גאַסטרעאַ פון דיין ענט־

ליבע=לעבען פון די העכערע לעבעדיגע ברואים אויף דער ערד.

דו האָסט זעלבסשטענדיג אין דעם דאָזיגען איינפאַכסטען פאַל געפונען דעם אַזוי גערופענעם „ביאָגענעטישען גרונד=געזעץ”.

דער דאָזיגער געזעץ איז צום ערשטען מאָל גענוי ענטוויקעלט געוואָרען דורך העקעל׳ן. ער האָט אים אָנגערופען „ביאָגענעטישער” פון די גריכישע ווערטער „ביאָס” (לעבען) און „גענעא” (אומגעפער: אָפּשטאמונג); העקעל בענוצט דאָס וואָרט „גענעא” אין זין פון ענטוויקלונגס=געשיכטע; דאס גאַנצע וואָרט באַטייט אַזוי אַרום: דאָס גרונד=געזעץ פון דער ענטוויקלונגס=געשיכטע פון לעבען. אויף דעם אייגענטליכען פאַקט האָט נאָך פאר העקעלן ענערגיש אָנגעוויזען פריץ מילער, און שפּערען געפינט מען שוין אין דער צייט פון אָקען׳ען און נאָך פריער. די ענטשיידענדיגע פעסטשטעלונג פון דעם געזעץ געפינט זיך אויף דעם דרייהונדערטסטען זייטעל פון צווייטען באַנד פון העקעלס „גענערעלע מאָרפאָלאָגיע” פון יאָר 1866.

העקעל רופט דערביי אָן די לערע וועגען יענער אַלטער ענטוויקלונגס=גייסט אין דער געשיכטע פון יעדען היינטיגען מין פון דער חיות=און צמחים=וועלט „פילאָגעניע” אָדער „שטאַם=געשיכטע” (פון גריכישען וואָרט „פילאָן” – שטאַם און „גענעאַ”). די לערע וועגען דער ערינערונגס=קייט, וועלכע חזר׳ט זיך היינט איבער ביי דער ענטשטייאונג פון יעדער איינצעלנער בריאה רופט ער אָן „אנטאָגעניע”, דאָס הייסט „אינדיווידואַל=געשיכטע” פון גריכישען וואָרט „אנטאַ” – אַן׳איינצעלנע בריאה און „גענעא”). דאָס „געזעץ” זאָגט דעריבער קורץ: דער אינהאַלט פון דער אנטאָגעניע איז אין זיין גרונד=פערלויף אין יעדען איינצעלנעם פאַל אַ קורצע און שנעלע איבער׳חזר׳ונג פון דעם אינהאַלט פון דער פילאָגעניע.

ביי יעדען פון די היינטיגע מינים אין דער חיות=און צמחים=וועלט! אויב מיר האָבען ביז איצט גענומען פאַר אַ ביישפיל נור דעם וואַלוואָקס, אַלס דעם איינפאַכסטען פאַל,

קורצער ווײַלע, און דערבײַ גײען די ערינערונגען אײנע נאָך דער אַנדערער אין דער בעשטימטער אַמאָליקער אָרדענונג.

און ווי מיר זאָלען נישט בעטראַכטען די זאַך: צי אַלס אַ גײסטיגע ענליכקײט אָדער אַלס אַ רעזולטאַט פון דער ענליכ־קײט פון די מאַטעריעלע יסודות פון בײדע פּראָצעסען; יעדענ־פאַלס מעגען מיר רואיק זאָגען, אַז די אינדיווידועלע איצטיקע ענטוויקלונג און די אַמאָליגע היסטאָרישע ענטוויקלונג געפינען זיך צווישען זיך אין דעם זעלבען פערהעלטעניש, ווי אַנ׳אוי־סערליכע רײ פון ערשײנונגען און אײנדרוקען און אַנ׳אינער־ליכע, שפּעטער אויפוואַכענדיגע קײט פון ערינערונגען. ווי נור דער וואָלוואָקס לאָזט אַרויס אויף דער פרײ זײנע רײפע ליבע־קעמערלעך, געפינען זײ זיך שוין אויף דעם דאָזיגען צווײטען „ערינערונגס־וועג“, זײ הויבען אָן מיט אַפּעסטער זיכערקײט זײערע האַנדלונגען, אַזוי ווי אַ זײגער, וועלכען מען האָט אָנ־געדרײט און געלאָזען גײן.

פּרוב איצט דעם דאָזיגען אײנפאַכען פאַקט, וועלכען די וואָלוואָקס־קויל ווײזט דיר, אויסדריקען אין דער פאָרם פון אַ וויסענשאַפטליכען זאַץ, פון אַ „געזעץ“.

יעדע אײנצעלנע וואָלוואָקס־קויל—וועסטו זאָגען – מאַכט דורך אין משך פון איר אינדיווידועלער ענטוויקלונג גאַנץ שנעל און אויטאָמאַטיש אין דער אַלטער אָרדענונג נאָכאַמאָל די זעלבע ענטוויקלונגס־שטופען, וועלכע אירע אור־עלטערן האָבען אַמאָל געשיכטליך דורכגעמאַכט, ווען זײ האָבען זיך ערשט צום ערשטען מאָל ענטוויקעלט ביז צום וואָלוואָקס.

דו דאַרפסט שוין איצט פערשטײן נאָך דעם גאַנצען פער־לויף פון די געשעענישען, וועלכע איך האָב דיר דאָ פאָרגע־שטעלט, אַז אין דעם דאָזיגען „געזעץ“ שטעקט אײגענטליך נישט קײן שום כישוף.

אין דעם דאָזיגען „געזעץ“, וועלכען דו האָסט אַלײן ענט־דעקט, האָסטו געפינען אַ ווערטפולען אוצר: דו האָסט געפונען אַ שליסעל צו אַלע ענטוויקלונגס־פאַקטען אין דעם

איירעלעך פון חיות אַרויסרופען דעם דאָזיגען „דערמאָנענדיגען"
שטויס: מען האָט דאָס איי=קעמערל געריצט מיט מאגנעזיום=
כלאָריד, מיט שוועבעל=זויער אָדער מיט פשוט'ן מאַסאַזש. דאָס
נאָך נישט באַפרוכטיגטע איי=קעמערל האָט דאַן אָנגעהויבען
דורכצופירען די צוטיילונג. עס איז פעסטגעשטעלט, אַז די צו=
נויפמישונג פון ביידע קערענדלעך פון די קעמערלעך (דעם איי=
קערן און דעם זוימען=קערן) רופט באַלד אַרויס די נאָנטסטע
האַנדלונג. נור פונקט אַזוי, ווי ביי אונזערע ערינערונגען דאַר=
פען מיר נישט האָבען דעם דירעקטען אַלטען איינדרוק, און עס
איז גענוג זיינס אַ סוראגאַט אַ וואָרט, אַ ריח, אַזוי קומט פאָר,
ווייזט אויס, אויך אין דעם פאַל מיט דעם איי. די קרוב'ישע
כעמיקאַליען דערמאָנען אפשר אָן דעם ריח פון דעם נאָנטען
זוימען=קעמערל. דער מאַסאַזש דערמאָנט אפשר אָן דעם גערו=
דער, וואָס קומט פאָר אין דער איי=מאַסע בשעת דער צונויפ=
גיסונג פון די קערנדלעך. דעם אייגענטליכען עצם און דעם
צוועק פון דעם בעפרוכטיגונגס=אַקט: די צונויפמישונג פון צוויי
אינדיווידואומס און פון זייערע כראָמאָזאָמען=מאַסען קאָנען נאַ=
טירליך די סוראָגאַטען נישט פערטרעטען. אָבער דעם סיגנאַל
פאַר דער נאָנטסטער האַנדלונג גיבען זיי אין געגעבענעם מאָ=
מענט.

און פונקט ווי עס קומט פאָר ביי אַן ערינערונג, וואו
איין איינדרוק רופט אַרויס דעם אַנדערען, אַזוי רופט אויך דאָ
אַרויס דער צוטיילונגס=אַקט די נאָנטסטע שטופע: די קעמער=
לעך שטעלען זיך אויס אין אַ בעשטימטער אָרדנונג, אין דער
פאָרם פון א הוילער קויל, און דאָ קומט ווייטער די לעצטע
שטופע — די אַרבייטס=טיילונג. די געשיכטליכע ענטוויקלונג באַ=
שטימט די אָרדנונג פון די האַנדלונגען: איינע כמאַציע וועקט
אויף באַלד נאָך זיך די אַנדערע. פונקט ווי עס קומט פאָר ביי
אונז אין זכרון, ווען עס ערוואַרט אַ ריי אַלטע געשעענישען
אַלס ערינערונגען, וואָס זענען פערקניפט דורך אַסאָציאַציעס
דאָס, וואָס ס'איז אַמאָל פאָרגעקומען אין משך פון זייער אַ
לאַנגער צייט גייט דורך אונזער זכרון אין משך פון אַ

און זיִ אויספּרובען פאַר דער נוצליִכקייט. דיִ הייִנטיִקע וואָלוואַקס־קויל מאַכט שוין דורך דעם דאָזיִגען וועג גאַנץ זיִכער און קאָנסעקווענט.

דו קאָנסט דיִר דיִ פערהעלטניִש צוויִשען דיִ צוויי ערשיינונגען ערקלערען וויִ דו וויִלסט, לויט דעם, וועלכע אָנשויאונג דו האָסט איִן דער ערבליִכקייט־פּראַגע. דו קאָנסט בעטראַכטען דיִ דאָזיִגע ערשיינונגען אַזוי וויִ אַ טויטען אָביעקט און גאַנץ רואיִג זאָגען; דעמאָלט האָט זיך פון אַ פערפלאָנטערטען שפּיִל פון צופעליִג־ענטשטאַנענע כּוחות־פערהעלטניִשען געדאַרפט ביִסלעכווייז אויסביִלדען אַ לעבענס־פעאיִקע זאַך, איִצט, דאַגעגען, איִז שוין דער מעכאַניִזם איינגעשטעלט איִן דער געהעריִגער אָרדנונג און דער גאַנצער זייגער גייט שוין דעריִבער ריִכטיִג.

אָדער דו קאָנסט די איינצעלנע קעמערלעך איִן ביידע פאַלען באַטראַכטען אַלס לעבעדיִגע ברואיִם, דאַן וועסטו זאָגען: אַ מאָל זענען דיִ בעזונדערע איִנסטיִנקטיִווע האַנדלונגען (דיִ צונויפגיִסונג פון ביידע קעמערלעך, דער סאָציאַלער פערבאַנד, די אַרבייטס־טיילונג) ערשט ביִסלעכווייז אויף וועלכען ס׳איִז וועג אַריינגעשלאָגען געוואָרען דיִ איינצעלנע ברואיִם איִן קאָפּ, איִצט זענען שוין דיִ דאָזיִגע איִנסטיִנקטען איינגעשטעלט ביי דיִ ברואיִם איִן אַ פעסטער אָרדנונג, זיי שטויסען דיִ ברואיִם צו אַ בעשטימטער האַנדלונג און איין פערענדיִגטע האַנדלונג רופט באַלד נאָך זיך אַרויס דיִ אַנדערע.

און וויִ געזאָגט, איִז דער דאָזיִגער הייִנטיִגער גלאַטער פערלויף פון דיִ האַנדלונגען לויט זיין געזעצמעסיִגקייט שטאַרק ענליִך צו אַנ׳עריִנערונגס־ערשיינונג. אַ בעשטיִמטער שוואַכער שטויס רופט אַרויס אַנ׳עקוויִוואַלענט פון דיִ אַלטע געשיִכטליִכע געשעעניִשען פונקט אַזוי, וויִ עס וועקט זיִך אויף איִן אונזערע געהיִרען אַנ׳עריִנערונג. דיִ צונויפמיִשונג פון דעם איי־קעמערל מיִט דעם זוימען־קעמערל גיִט דעם שטויס, וועלכער „דערמאָנט" אָן דעם, אַז איִצט דאַרף פאָרקומען דיִ צושפּאַלטונג אויף פיִל קעמערלעך, דיִ ביִלדונג פון אַ סאָציאַלער קאָלאָניע. מען האָט געפּרובט דורך קיִנסטליִכע מיִטלען ביי נאָך ניִשט בעפרוכטיִגטע

געווען אַן׳איינציִג קעמערל, אַן׳אומבאַוועגליך איי־קעמערל. צו דעם דאָזיִגען איינציִגען קעמערל איז צוגעקומען נאָך אַ קלענער צווייט קעמערל: אַ באַוועגליִך זוימען־קעמערל. ביידע קעמערלעך האָבען זיִך צונויפֿגעגאָסען און געבוירען פֿון זיִך דורך שפּאַל־טונג אַ געוויִמעל נייע קעמערלעך. די דאָזיִגע נייע קעמערלעך האָבען זיִך באַלד פֿעראייניִגט איִן אַ סאָציאַלען פערבאַנד. און איִן דעם דאָזיִגען פערבאַנד איִז ענטשטאַנען אַ געוויִסע אַרבּעטס־טיילונג, וועלכע וועט בעשאַפֿען איִן דער וואָלוואָקס־קויל נייע איי־קעמערלעך פֿאַר דער ווייטערדיִגער פרוכפערונג.

דוכט זיִך דיִר ניִשט, אַז די דאָזיִגע ביידע ערשיינונגען: איינע פֿון דער אור־אַלטער צייט, פֿון פֿאַר דעם קאמבּריִשען ברעג, פֿון פֿאַר דער עקזיִסטענץ פֿון מענשען, און די צווייטע, וועלכע קומט פֿאָר היינט פֿאַר דיינע אויגען — זענען פּונקט די זעלבע?

יאָ, זייערע ענטוויִקלונגס־שטופֿען זענען טאַקע איִנגאַנצען די זעלבע. יעדע וואָלוואָקס־קויל מאַכט דורך היינט איִן איִר איִנדיִוויִדועלער ענטוויִקלונג גענוי די זעלבע קליינע קייט פֿון געשעניִשען און פֿאָרמען, וועלכע זענען פֿארגעקומען איִן דעם אַלטען פֿאַרצייטענס, ווען ס׳האָבען זיִך צום ערשטען מאָל גענומען ענטוויִקלען פֿון איינקעמערלדיִגע בּרואים פֿיִלקעמערלדיִגע וואָלוואָקסיִשע פערבאַנדען.

און עס איִז פֿערהאַן נור איין איינציִגער אונטערשייד. דאָס, וואָס עס קומט היינט פֿאָר ביי דער וואָלוואָקס־קויל איִן אַ גאַנץ שנעלען און גלאַטען טעמפּ, אַזוי ווי לויט אַן׳אָנגעדרייטען מעכאַניִזם, דאָס איִז איִן יענע אַלטע טעג, איִן די טעג, ווען די וואָלוואָקס־קוילען האָבען זיִך ערשט אָנגעהויבען צו ענטוויִקלען, פֿאָרגעקומען זייער לאַנגזאַם, שטופֿע נאָך שטופֿע איִן משך פֿון אַן׳אומגעהויערער צייט, איִן משך פֿון אַ לאַנגער קייט דורות. גאַנץ, גאַנץ לאַנגזאַם האָט יענע אַלטע דורות־קייט געדאַרפֿט געפֿיִנען פֿאַר זיִך יעדע נייע סטאַציע ביי טויזענטער פּארוויק־לונגען, פּרובען, אויסוואַלען, שטערונגען, גאַנץ לאַנגזאַם האָט אַ דור נאָך אַ דור געמוזט ענטדעקען יעדע ווייטערדיִגע איינצעלנע שטופֿע

איז געווען זיין געשיכטליכע ענטוויקלונג? פריער זענען נור געווען איינקעמערלדיגע ברואים. די דאָזיגע איינקעמערלדיגע האָבען נאָך אַ געוויסער ענטוויקלונגס=צייט זיך גענומען אויפֿ=פירען אַזוי, אַז זיי האָבען זיך געזוכט צו צוויי, אַ בעוועגליכע קלענערע איינקעמערלדיגע בריאה האט געזוכט אַ גרויסע, אַ שווער=בעוועגליכע. זיי האָבען זיך צונויפגעגאָסען און געבוירען פון זיך דורך אָפּשפּאַלטונג אַ געווימעל נייע איינקעמערלדיגע. עס האָט געקאָנט דורכגיין זייער אַ לאַנגע צייט, און דער פאָרטשריט האָט זיך מער אויף קיין האָר נישט גערירט פון דעם אָרט. דערנאָך איז געקומען אַ נייע ענטוויקלונגס=שטופע. פיל איינקעמערלדיגע האָבען זיך צונויפגענומען אין אַ סאָציאַ=לען פערבאַנד. אין דעם דאָזיגען פערבאַנד האָט זיך אָנגעהויבען די ערשטע אַרבייטס=טיילונג. עטליכע קעמערלעך האָבען איבערגענומען אויף זיך די פּרוכפּערונג פאַר'ן גאַנצען פער=באַנד, נור זיי אַליין האָבען פון זיך אָפּגעשפּאָלטען פאַר דער גאַנצער קויל זוימען=קעמערלעך אָדער איי=קעמערלעך.

דו האָסט געזען, ווי אַזוי די דאָזיגע שטופען האָבען זיך ענטוויקעלט איינע פון די אַנדערע. די דאָזיגע איינפאַכע ענט=וויקלונגס=ליניע האָט זיכער פאַרנומען אַ שטיק געשיכטע, וואָס האָט געדויערט אַ לאַנגע צייט און וואָס איז שוין זייער, זייער אַלט. פיל עלטער, ווי יענער אלגאָנקיש=קאמברישער ברעג...

איצט בעטראַכט נאָך אַ מאָל די איינצעלנע וואָלוואָקס=קויל. אָבער דאָס מאָל פערגעס איר גאַנצע געשיכטליכע בע=דייטונג, פערגעס אַלץ, וואָס קאָן אין איר דערמאָנען דאָס אַמאָליגע לעבען אויף דער ערד, די אַמאָליגע ענטוויקלונג. נעם די קליינע קויל בלויז אַלס איינצעלנע בריאה פון היינטיגען טאָג, אַ בריאה, וואָס לעבט אינדיווידועל אונטער דער זעלבער זון, וועלכע שפּינט אויף דיך אַרום מיט איר גאָלדענער נעץ,— נעם זי אַלס גרינע פּינטעלע, וואָס טראָגט זיך אין דער מינוט לוסטיג אין דעם קריסטאל=בלויען שטראָם. ווי אַזוי איז דאָס דאָזיגע בעשעפעניש אינדיווידועל, פאַר זיך „ענטשטאַנען"? מיט אַ פערהעלטנישמעסיג גאַנץ קורצער צייט צוריק איז עס נאָך

לאָמיר ווידער אָנהויבן ביים וואָלוואָקס. איך מיין, אַז די גרויסע ליניע, די גאַנצע ליניע איז דיר שוין איצט אינגאַנצן קלאָר. פון דעם אור=בעשעפעניש, וואָס האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט נישט מער ווי איין קעמערל, וואָס איז נאָך נישט געווען נישט מאַן און נישט פרוי, און וואָס האָט זיך געפּרוכפּערט צושפּאַלטענדיק זיך אויף צוויי העלפט. ביז צו דעם העכערן בעשעפעניש, וואָס בעשטייט פון אַ מין פערבאַנד פון פיל קעמערלעך און וואָס שטעלט מיט זיך דאָך פאָר איין איינהייטלעכע אינדיווידואַליטעט. אַ בעשעפעניש, וואָס האָט ביי זיך איינגעפירט די אַרבייטס=טיילונג און האָט אַזוי אַרום פערטיילט זיינע קעמערלעך אין בעזונדערע אָרגאַנען. און וואָס בעזיצט אַ ספּעציעלן אָרגאַן פאַר דער פּרוכפּערונג, וועלכע געפינט זיך אָדער געפינט זיך נישט אין אַ געוויסער פערבינדונג מיט דעם לעבן פון די איבעריגע קעמערלעך פון אָרגאַניזם. און דער דאָזיגער אָרגאַן קאָן זיין אַ מענליכער אָדער אַ ווייבליכער. ער קאָן אויסטיילן פון זיך איינצעלנע זוימען=קעמערלעך אָדער איינצעלנע איי=קעמערלעך. זוימען-קעמערלעך און איי=קעמערלעך, וועלכע מישן זיך צונויף ביי דער בעהעפטונג, שטרענג אויסמיידענדיק דערביי די אינצוכט. און פון זייער צונויפמישונג וואַקסט ערשט שפּעטער אויס די נייע בריאה.

און וועגן דעם לעצטן, וועגן דעם אויפוואַקסן פון דער נייער בריאה ווילן מיר דאָ זאָגן נאָך אַ וואָרט, — אַ וואָרט, וואָס בעריִרט, אמת, ווידער דאָס שווערע פּראָבלעם פון דער ערבליכקייט, אָבער אין אַ מער קלאָרן פונקט.

בעטראַכט נור און פערגלייך זאָרגפעלטיג צוויי ערשיינונגען. אָט האָסטו דאָ אַ וואָלוואָקס=קנויל, אָדער וועלכן ס'איז מער ענטוויקלטן, ענליכן פיל=קעמערלדיגן פערבאַנד. וואָס

בלייבן אָפגעשטאַנען? אין לעצטן פֿאַל מוז די פראַגע וועגן
אויפהויבן די מענשהייט אויף אַ העכערע מדרגה, איבערגע-
לאָזן ווערן דעם זעלבן נאַטירליכן אויסוואַל, וועלכער
ראָט ביסלעכווייז אויס די ווייניגער צוגעפּאַסטע צום לעבענס-
קאַמף און לאָזט נור איבער די צופעליג-ענטשטאַנענע גוטע
וואַריאַנטען. די דאָזיגע פראַגע ווערט נאָך היינט דורך דער
וויסענשאַפט נישט געלעזט. און איר לעזונג איז טאַקע אָפּהענ-
גיג אין אַ גרויסער מאָס פֿון די ערפֿאַרונגען, פון די ערפאָל-
גען פֿון דער זעלבער פעדאַגאָגיק. קורץ: עס שטייט-פֿאָר אַ
גרויסע, כמעט גאָר נישט אָנגעהויבענע פּיאָנער-אַרבעט...

פינקטלעכקייטען" ביי די רינג-אָפּשפּאַלטונגען, אָדער אַדאַנק פערשידענע צופעליגע קרייצונגען ביי דער געשלעכטליכער ליבע, אָדער אויך צוליב יענע דערמאָנטע דורכדרינגליכע גיפט אָדער טעמפּעראַטור-ענדערונגען, וועלכע האָבען זיך אַריינגעגעסען אין די צויבער-רינגען. פון דעם דאָזיגען צופעליגען פערשידענאַרטיגען מאַטעריאַל האָט דאַן דער דאַרוויניסטישער נאַטירליכער אויסוואַל געדאַרפט אויסוויילען נור די וואַריאַנטען, וועלכע זענען געווען מער צוגעפּאַסט צו די אויסערליכע בעדינגונגען פון לעבען; די נישט-צוגעפּאַסטע זענען אויסגעראָטעט געוואָרען. דער דאָזיגער מעטאָד איז, נאַטירליך, פיל אומזיכערער, ווי דער ערשטער. לויט דער ערשטער טעאָריע האָט דער נאַטירליכער אויסוואַל געדאַרפט נור אויסראָטען פערשידענע אָפּנייגונגען פון דער גלייכער ענטוויקלונגס-ליניע. לויט דער צווייטער האָט דער נאַטירליכער אויסוואַל געדאַרפט אַליין אויפבויען דאָס גאַנצע העכערע לעבען. היסטאָריש קאָן מען דאָס אַזוי בעצייכענען: די ערשטע טעאָריע נייגט זיך מער צו דער עלטערער לערע לאמארק'ס, די צווייטע שטיצט זיך אויף דאַרווינס לערע, אָבער זי גייט ווייט אַרויס פון די גרעניצען פון דאַרווינס אנשויאונג; זי איז אַ מין היפּער-דאַרוויניזם. דער הויפּט-פערטרעטער פון דער לעצטער אָנשויאונג, ווייסמאַן, העלפט זיך אַרויס ביים בעווייזען די ריכטיגקייט פון זיין טעאָריע מיט אַ גאַנצען בינטעל הילף-היפּאָטעזען. מיר קאָנען אָבער נישט אין אונזער בעגרענעצטען שמועס וועגען דער ליבע זיך אַריינלאָזען אַזוי טיף אין דער דאָזיגער פראַגע.

די לעזונג פון דער דאָזיגער פראַגע האָט אויך אַ געוואַלדיגע בעדייטונג פאַר אונזער מענשליכער פּעדאַגאָגיק. עס שטייט אַ פראַגע: צי וועט אונזער ערציערישע אַרבייט ענדליך נאָך אַ געוויסער צאָל דורות בכלל העכער אויפהויבען דעם גייסטיגען מצב פון דער גאַנצער מענשהייט? אָדער צי וועט איר אויפגאַבע כסדר זיין, ווי ביז איצט, צו ענטוויקלען ביז צו דער העכסטער מדרגה נור די נאַטירליכע גוטע וואַריאַנטען, די טאַלאַנטען, בשעת די ערגערע וואַריאַנטען וועלען כסדר

„ג“, וועלכער ווערט דורך די אויסערליכע איינדרוקען אויף אַ געהעריגען אופן פֿערענדערט.

נאַטירליך, איז אויך אויף אַזאַ אופן נאָך נישט אַלץ קלאָר. אָבער עס שאַדט נישט אויך אין אונזער געשיכטע פון דער ליבע אָנצוווייזען פֿון צייט צו צייט אויף דעם שאַרפען קאַמף, וועלכער ווערט געפירט אין דער וויסענשאַפטליכער וועלט אַרום געוויסע פראַגען. איך גיב דיר בכלל נישט אין דעם דאָזיגען בוך קיין פעלזען־פעסטע מיינונגען פון דער וויסענשאַפטליכער וועלט. זאָל זיין אין אונזער שמועס אַ שטיק יעגער־פרייד. דער יעגער קוקט זיכער אויס די געלעגענהייט צו געבען אַ שאָס; אַזוי יאָגען מיר אויך און זוכען די ווילדע חיה, וואָס ענטלויפט און בעהאַלט זיך פאַר אונז — דעם אמת. אָבער דאָס יאָגען לוינט זיך שוין צוליב דער ריינער לופט, צוליב דעם וואַנדערן און אַרומבלאָנדזשען אין דער וואַלד־פֿרישקייט, אין דער אונבעריִרטער נאַטור־הערליכקייט.

איך וויל אויך בעמערקען, אַז דערפֿון ווי אַזוי די פראַגע וועגען דעם איבערגעבען בירושה די ערוואָרבענע אייגענשאַפטען וועט געלעזט ווערען, איז אָבהענגיג אַ צווייטע זייער וויכטיגע פראַגע: די פֿראַגע וועגען דעם טעמפּ פֿון דער ענטוויקלונג פון דעם העכערען אָרגאַנישען לעבען אויף דער ערד. ווען מען זאָל אָננעמען, אַז דירעקטע פערענדערונגען פון אָרגאַנען צוליב דעם שוואַכען אָדער שטאַרקען געברויך, אַז איבונג און אינדיווידועלע ערפֿאַרונגען האָבען זיך ביסלעכווייז — זאָל זיין גאַנץ לאַנגזאַם — סוף כל סוף איבערגעגעבען די ווייטערדיגע דורות, — וועט מען מוזען אַנערקענען, אַז די ענטוויקלונג אין דעם זין פון כסדר׳דיגער צופּאַסונג און בעהערשונג פֿון דער אויסערליכער וועלט איז צוגעגאַנגען פערהעלטניסמעסיג גאָר שנעל און קאָנסעקווענט. אויב אָבער די דאָזיגע ערוואָרבענע אייגענשאַפֿטען זענען נישט איבערגעגאַנגען בירושה, האָבען די נייע, העכערע ברואים געקאָנט ענטשטיין נור אַ דאַנק פערשידענע צופעליגקייטען, אַדאַנק די דערמאָנטע „נישט

זיך שפּעטער מיט דער הילף פון דעם גאַנצן נערוון־סיסטעם פערשפּרייטען איבער דעם אָרגאַניזם און אַלס אָפּגעשוואַכטער אָפּקלאַנג אָנרירען אַלע איבעריגע קעמערלעך פון דעם אָרגאַ־ניזם. און אויב מען נעמט־אָן, אַז די לעבעדיגע ליבע־קעמער־לעך האָבען אויך די פעאיגקייט אַריינצוגראָבען אין זיך ערי־נערונגס־צייכענס — איז די הויפּט־זאַך ערקלערט. און עס איז פערשטענדלעך, אַז עס איז נויטיג אַ לאַנגע, אונאויפהערליכע ווירקונג פון דעם זעלבען אויסערליכען איינפלוס, כדי דאָס, וואָס ס'האָט זיך אין די געהירן — אין דער ערשטער אינסטאַנץ — באַלד אַריינגעגראָבען אַלס אַ מאַטעריעלער שפּור, אַלס „אַנ'ע־רינערונג", זאָל אַזעלכע זיך ווי עס איז אַריינגראָבען אויך אין די ליבע־קעמערלעך.

עס האַנדעלט זיך דאָך נישט דער עיקר אין דעם, ווי אַזוי דער דאָזיגער וועג גייט פון די געהירן צו דעם איי־קעמערל, נור אין דעם, אַז דאָס איי־קעמערל דאַרף זיין אַזוי סענסיטיוו און אין עצם געהירן־ענליך, אַז עס זאָל אויך ווי עס איז פילען די איינפלוסען, וועלכע טרעפען די געהירן. דערמיט האָבען מיר זיך אונבעמערקט דערנענטערט צו אונזער פריערדיקען ביישפּיל מיט דעם בער־זומער־פויגעלע, ביי וועל־כען די קעלט האָט פערענדערט די פאַרב פון די פליגעל און געווירקט ווייטער ביז'ן צווייטען דור. און דער דאָזיגער ביי־שפּיל ענטפערט אונז אויך אויף דער ווייטערדיגער פראַגע: צי באַהאַלט שוין דאָס איי־קעמערל אָדער דאָס זוימען־קעמערל אין זיך די געהירן פון דעם שפּעטערדיגען קינד, אין וועלכע עס קאָן פאַר דעם דאָזיגען קינד צונויפזאַמלען די „ערינערונגען". די געהירן זענען נאָך אין דעם איי נישטא, פונקט ווי אין דעם בער־שלייערל איז נאָך נישט געווען דאָס שפּעטערדיגע פליגעלע פון דעם יונגען זומער־פויגעלע. אָבער מיר האָבען דאָרט בילדליך געזאָגט: עס איז געווען אַ ירושה־צייכען „פ" אויף דעם רינג, און דער דאָזיגער צייכן איז פערענדערט גע־וואָרען. דאָ איז ווייטער פאַראַן דער ענטשפּרעכענדיגער צייכן

בע-קעמערלעך, ווי אין אַ זאַמעל-קאַסטען. דו בעמערקט דאָ מסתמא באַלד, אַז די דאָזיגע היפּאָטעזע (זי איז באַרימט געוואָרן אַלס „פּאַנגענעזיס") מאַכט אייגענטליך אין דער שטיל אַ תּל פֿון דער גאַנצער אַרבייטס-טיילונג צווישען די ליבע-קעמערלעך און די נישט-ליבע-קעמערלעך: אַלע קעמערלעך פֿון דער קאָלאָניע, אויב זיי שפּאַלטען פֿון זיך אויך אָפּ לעבעדיגע טיילעכלעך, בלייבען, אַזוי צו זאָגען, „פֿאַרשעמטע" ליבע-קעמערלעך, און די אמת'ע ליבע-קעמערלעך זענען אייגענטליך נור אַזאַ מין זאַמעל-פּונקט, וואו די אַלע בעזונדערע אָפּשפּאַלטונגען קומען זיך צונויף און ווערען, גלייך ווי אין דעם פּאָסט-אַמט, געבראַכט אין אָרדענונג. די בעזונדערע שפּאַלט-טיילעכלעך מוזען תּמיד אַרומווימלען מאַסענווייז אין דעם גאַנצען קערפּער; די אמת'דיגע ליבע-קעמערלעך האָבען נור די אייגענשאַפֿט צו פֿאַרהאַלטען די דאָזיגע אַרומווימלענדיגע טיילעכלעך.

אַזוי ווי מען קאָן זיך די דאָזיגע טיילעכלעך פֿאָרשטעלען ווי צום קלענסטען, האָט גוסטאַוו יעגער, דער באַרימטער גייסט-רייכער זאָאָלאָג, זיך פֿאָרגעשטעלט, אַז זיי שטעלען מיט זיך פֿאָר נישט מער ווי אַ ריח: יעדער קעמערל גיט אַרויס זיין אינדיווידועלען ריח, און די דאָזיגע ריחות האָבען די אייגענשאַפֿט (ווי אַזוי דאָס קומט פֿאָר, האָב איך קיינמאָל רעכט נישט פֿערשטאַנען) אויפֿצובויען אויך אַזעלכע קעמערלעך מיט אַלע זייערע ערפֿאַרונגען; דערביי זענען די איי- און זוימען-קעמערלעך אויך נור אַזעלכע זאַמלער פֿון די דאָזיגע ריחות.

מיר דוכט זיך, אַז די דאָזיגע און ענליכע מער אָדער ווייניגער גייסטרייכע טעאָריעס זענען מער קאָמפּליצירט, ווי ס'איז נויטיג. אייגענטליך געפֿינען זיך דאָך די ליבע-קעמערלעך ביז צו זייער רייפֿקייט אין אַ רעאַלער ענגער פֿערבינדונג מיט דער גאַנצער קאָלאָניע. אַלע אויסערליכע איינפֿלוסען, וועלכע טרעפֿען וועלכען ס'איז פּונקט פֿון דער קאָלאָניע, קאָנען זיך ביסלעכווייז פֿערשפּרייטען איבער דער גאַנצער קאָלאָניע און אַזוי אַרום טרעפֿען אויך די ליבע-קעמערלעך. יעדער איינדרוק, צום ביישפּיל, וועלכער גראָבט זיך אַריין אין די געהירען, קאָן

גאַנצען די ערשיינונג, וועלכע מיר לעבען איבער ביי אַן׳ערזי. נערונג. סעמאָן איז געקומען צום אויספיר, אַז, אַלענפאַלס בנוגע די מאַטעריעלע יסודות פון ביידע פראָצעסען, האָבען מיר דאָ צו טון נישט נור מיט אַן׳אַנאַלאָגיע, מיט אַן׳ענליכקייט, נור מיט אַן׳אידענטיטעט: אַז ביידע פראָצעסען קומען פאָר אויף איין און דעם זעלבען אופן. די ליבע־קעמערלעך בויען אויף די נייע בריאה, די נייע פיל־קעמערלדיגע קאָלאָניע לויט די זעלבע געזעצען, וועלכע מיר קאָנען שטרענג וויסנשאַפטליך באַצייכענען אַלס „ערינערונגס־געזעצען“.

דער דאָזיגער אויספיר, געגען וועלכען איך געפין איי־גענטליך נישט קיין שטאַרקע ערווידערונג, וועט אונז לייכטער מאכען זיך פאָרצושטעלען דעם וועג, וואָס קאָן פירען פון די געהירען צו די ליבע־קעמערלעך. די ערינערונגען, וועלכע שאַ־פען זיך אין די געהירען, געפינען אַ געוויסען אָפקלאַנג אין די ערינערונגען פון די ליבע־קעמערלעך.

וועגען דעם, ווי אַזוי מען קאָן זיך פאָרשטעלען דעם דאָזיגען וועג — ווען מען זאָל אָננעמען, אַז ער איז פאַר־האַן — איז אויך זייער פיל געקעמפט געוואָרען אין דער וויסענ־שאַפטליכער וועלט. ווייסמאַן, וועלכער האָט אָפּגעלייקענט די דאָזיגע גאַנצע טעאָריע, האָט געזאָגט, אַז די אוממעגליכקייט זיך פאָרצושטעלען דעם דאָזיגען וועג איז אַליין זייער אַ גוטער אַרגומענט געגען דער גאַנצער טעאָריע. די אָנהענגער פון דער דאָזיגער טעאָריע האָבען, צוליב דער שוועריגקייט פעסטצושטע־לען דעם וועג, זיך געלאָזען אויף זייער דרייסטע השערות. דאַרווין, וועלכער האָט שטארק געגלויבט אין דעם, אַז די עלטערן גיבען איבער בירושה די אייגענשאַפטען, וועלכע זיי האָבען ער־וואָרבען, האָט אַרויסגערוקט אַ השערה פון אַ מין לעבעדיקער פאַסט: יעדער קעמערל פון דער קאָלאָניע, האָט ער געזאָגט, שפּאַלט אָפּ פון זיך אומבעמערקט קליינינקע לעבעדיקע טיילעכ־לעך, וועלכע ענטהאַלטען די כראָניק פון זייערע איבערלעבונ־גען, פון זייערע ערפאַרונגען און פערענדערונגען, און די דאָ־זיגע קליינע „ידיעות“ זאַמלען זיך צונויף כסדר אין די לי־

אָבער ווי נור דער דאָזיגער אויסערליכער שטויס חזר'ט זיך איבער, ווערט זי אויף אַלס אמת'ע „ערינערונג“. אָבער דאָס כאַראַקטעריסטישע איז דאָס, אַז די דאַרף גאָרנישט, אַז דער דאָזיגער אויסערליכער שטויס זאָל זיך איבער'חזר'ן אין דער פולער קראַפט. עס איז גענוג אַ טייל, אַ פערבינדונג, וועלכע „דערמאָנט“ אָן עפעס פון יענעם שטויס. מיר האָבען געזען אַ מענשען. ער איז אונז געבליבען אין זכרון. איצט בעגעגענט ער אונז נישט. מיר הערען זיין נאָמען. אָדער מיר בעגעגענען איינעם, וואָס איז צו אים ענליך מיט אַ קליינינקייט. אָדער מיר הערען זיין בעליבטע מעלאָדיע, מיר זעען זיין בעליבט מאכל. באַלד וועקט זיך אויף די ערינערונג, מיר זעען אים ווידער אינגאַנצען, אינערליך, אין אונז.

דאָס זעלבע זעען מיר ביי יענע גע'ירשנ'טע נייגונגען. די מאַטעמאַטישע פעאיקייט ליגט פריער אומבעוועגליך, זי דרימעלט. וואָלט איר בעזיצער קיינמאָל נישט געקומען אין בעריהרונג מיט מאַטעמאַטיק, וואָלט זיי קיינמאָל באמת נישט אויפגעוואַכט. אָבער ווי נור עס קומט דער שטויס, טוט באַלד א קלונג די אינערליכע סטרונע. וואו זי איז פערהאַן, קאָן דער שטויס זיין אומפערגלייכליך קלענער, ווי ביי עמיצען, וועלכער בעזיצט נישט די דאָזיגע גע'ירש'נטע אייגענשאַפט. דעם לעצטען מוז די גאַנצע זאַך ערשט אויפסניי אַריינגעגראָבען ווערען אין זכרון. אין ערשטען פאַל וועקט אָבער אויף דער שוואַכסטער שטויס די שוין פערהאַנענע קראַפט, פונקט ווי אַ פונק, וועלכער רייסט אויף אַ פאַס פולווער. די אַנאַלאָגיע איז אַ פולשטענדיגע; גיב דיר נור די מי זי גוט דורכצוטראַכטען. אַ געניאַלער פאָרשער, ריכאַרד סעמאן, האָט נישט לאַנג געמאַכט אַ פרווו דורכצופירען אַזאַ אַנאַלאָגיע צווישען אַלע ערבליכקייט־ערשיינונגען און געווענליכע ערינערונגען. ער האָט זיך אראָפגעלאָזען פון די געהירען־ערשיינונגען ביז דעם, וואָס ס'קומט פאָר אין בעפרוכטיגטען איי, אין עמבריאָ. די אַלע וואַנדלונגען פון דעם עמבריאָ שטיצען דאָס זיכער אויף דער ערבליכקייט. און ער האָט אויפגעוויזען, אַז אַלץ, וואָס עס געשעט דאָרט, דערמאָנט אינ־

אַז עס וואָלט געלונגען צופעליג צו ענטדעקען אַזאַ ספּעציפישע גע׳ירשנ׳טע נייגונג צו אַ געוויסען מוזיקאַלישען אינסטרומענט, לאָ׳מיר זאָגען צו דער פּיאַנע. קיין שום קינד קאָן נישט שפּילען פּיאַנע אָן אַ לערער. אַזוי ווייט גיבען זיך די פעאיקייטען פון די עלטערן בירושה נישט איבער. אָבער עס קאָן זיך אפשר ביי אים אַרויסווייזען אין אַ זייער כאַראַקטעריסטישער מאָס דער אַקעגענקומענדיגער טאַלאַנט, פּונקט אַזוי ווי ביי יענע שילער — צום דייטשן סטיל, אָדער צו מאַטעמאַטיק. די פּיאַנע איז אַנ׳ערפינדונג פון היסטאָרישער צייט, איר טעכניק איז זיכער ערשט אין דער דאָזיגער צייט ערלערנט געוואָרען. אפילו דער דרייסטסטער סקעפּטיקער וועט דאָך נישט בעהויפּטען, אַז עס איז שוין פון די עלטסטע צייטען אָן, נאָך פאַר דער ערפינדונג פון דער פּיאַנע, געווען אַ בעזונדערע מענשען־ראַסע, וועלכע האָט געהאַט אַ ספּעציעלע נייגונג צום פּיאַנע־שפּילען. אַנ׳איינציגער זיכערער געווינס אויף דעם דאָזיגען געביט וואָלט אונז העל בעלויכטן דעם גאַנצען גרויסען ענטוויקלונגס־וועג פון דעם וואָלוואָקס ביז צו אונז. די געשיכטע פון דעם ליבע־לעבען איז אויף דעם געביט אַ פּראַקטישע אויפגאַבע פאַר יעדען איינעם. אָבער צו וואָס די דאָזיגע פאָרשונגען זאָלן נישט ברענגען, קאָן מען שוין איצט אָנווייזען אויף דעם פאָלגענדען פאַקט.

דער גאַנצער אופן, אויף וועלכען אַזעלכע גע׳ירשנ׳טע געהירן־נייגונגען וועקען זיך אויף, האָט אַ מערקווירדיגע ענליכקייט דערמיט, וואָס מיר לעבען איבער, ווען עס וועקט זיך ביי אונז אויף אַ געוועגליכע ערינערונג.

אַנ׳אויסערליכער איינדרוק שאַפט אַנ׳ערינערונג אין אונזערע געהירן. (ווי געזאָגט לאָזט איבער די ערינערונג אין די געהירן אויך אַ געוויסען מאַטעריעלען שפּור). די ערינערונג בלייבט, נאָכדעם, ווי דער אויסערליכער איינדרוק, וועלכער האָט זי אַרויסגערופען איז אינגאַנצען אַוועק. אָבער זי בלייבט נישט פּערמאַנענט טעטיג. זי טרעט אַריין אין אַ רו־סטאַדיע. אויב דער אויסערליכער שטויס וועט זיך מער נישט איבער׳חזר׳ן, וועט זי אויף אייביג בלייבען אין אַ מין שלאָף.

השגחה איִבערן געמלטן און נעמט איִם אַרונטער אונטער זײַן שוץ.

די מילה ווערט פאַרוואַנדלט אין אַן איִבער־נאַטיִרלעכן פאַרביִנדונגס־אַקט.*) וואָס באַקומט אַ פײַערלעכן רעליִגיעזן כאַראַקטער, און ווערט, וואָס ווײַטער אַלץ מער אַרומגענומען מיִט פאַרשיידענע צערעמאָניעס און לסוף אויך פאַרבונדן מיִט אַלערליי בלוט קרבנות און בלוט מיִשונגען. דאָס בלוט, וואָס לויפט אָפּ פון מעַנער־גליִד ווערט מיִט גרויס פאָרזיִכט צוזאַמענגענומען און געבראַכט אַלס קרבן דעם טאָטעם־גאָט. ביי געוויִסע אויסטראַליִשע שבטים איִז פאַראַן אַ מנהג, אַז ווען מ׳איִז מל עטלעכע יונגעלייט מיִט אַמאָל, מיִשט מען צוזאַמען אַ טייל פון זייער בלוט און מ׳באַשמיִרט דערמיִט יעטוועדנס מענער־גליִד; דורך דעם דאָזיִקן אַקט ווערן זיי „בלוט־ברידער״, — אַ מיִן פאַרביִנדונג, וואָס איִז אָפטמאָל נאָך שטאַרקער ווי די לייבלעכע בלוט קרובה־שאַפט. אַזאַ מיִן „בלוט־ברודערשאַפט״ ווערט אויך איינגעשטעלט לויט דעם מנהג פון אַנדערע שבטים — צוויִשן דעם סנדק, און קוואַטער־פאָטער מיִט דעם געמלטן: זיי זענען זיִך נוהג, אַז דער קוואַטער־פאָטער עפנט־אויף אַ קליינעם אָדער אויף דער האַנט, אַ טייל פונם בלוט ווערט אַרויסגעשפריִצט אַלס קרבן צו גאָט און פונם איִבעריִקן גיִבן זיי אַ טרונק־טון די געמלטע.

אַזאַ מיִן איינגעשטעלטע „בלוט־ברודערשאַפט״, וואָס שטאַמט פון בלוט מיִשונג אָדער בלוט־טריִנקען טרעפן מיִר ניִשט בלויז ביי די אויסטראַליער, נאָר אויך ביי אַ סך שבטים, וואָס וווינען ביים דרום־ים, איִן צפון־אַמעריִקע און אַפריִקע. די בלוט־בריִדער דאַרפן ניִשט בלויז שיִצן איינע די אַנדערע, נאָר זיי קאָנען אויך נעמען איינער ביים צווייטן פאַרשיידענע חפצים, וואָס זיי האָבן

---

*) „און איר זאָלט זיִך מל זיין, און זאָל דאָס זיין א פאַרביִנדונגס־צייכן — לאות ברית — צוויִשן אייך און מיִר״ — אזוי האָט גאָט געזאָגט צו אברהם׳ן. (בראשית, לך־לך, קאַפּ. י״ז, פסוק י״א).

דאָס וואָרט ברית, מיִט וואָס ביי יידן ווערט אָנגערופן די צערעמאָניע פון מילה איִז טייטש — פאַרביִנדונג.

דער איִבערזעצער.

טעלעפֿאָן מיט געוויסע יאַגד־אייגענשאַפֿטען: דאָס איז צו פֿאַרדאַנקען נור דער אויסגעהאַלטענער ריינקייט פֿון דער ראַסע און דער אויסגעהאַלטענער ריינקייט פֿון די ראַסע־אינסטינקטען. מען ווייסט אָבער ניט, ווען די דאָזיגע ראַסע האָט באמת צום ערשטען מאָל בעקומען די בעטרעפֿענדיקע אייגענשאַפֿטען. דער געגנער קאָן זאָגען, אַז די דאָזיגע אייגענשאַפֿטען זענען ביי אַ טייל פֿון די הינט ענטשטאַנען אַ דאַנק אַ צופֿעליגער ניט פּינקטליכער אָפּשפּאַלטונג פֿון די „ריִנגען"; דער מענש האָט ענטדעקט, אַז די דאָזיגע אייגענשאַפֿט קאָן אים ברענגען אַ נוצען, און האָט דעריבער אויפֿגעהאַלטען די ריינקייט פֿון דער דאָזיגער צופֿעליג־ענטשטאַנענער ראַסע; דאַן האָט ער נאָך אויסגענוצט די אייגענשאַפֿט פֿון די הינטישע געהירען און האָט יעדען אינדיווידואום בעזונדער צוגעלערנט, אָבער בירושה האָט זיך ווייטער איבערגעגעבען ניט דאָס דאָזיגע צוגעלערנטע, נור די אַלטע אור־אייגענשאַפֿט פֿון דער ראַסע; אויב די יונגע הינטעלעך ווערען אַזוי־אַרום געבוירען מיט געוויסע נייגונגען צו דרעסור, איז עס ניט אַ דאַנק דעם פֿאָטערס לערנען, נור אַ דאַנק די אַלטע שטאַם־אייגענשאַפֿטען, מיט וועלכע ס'איז געבוירען געוואָרען אויך דער פֿאָטער.

עס איז אַזוי אַרום אויך דאָ נויטיג אַ געוויסע פֿאָרזיכטיגקייט. דאָך דאַרף זיך אָבער קיינער פֿון אונז ניט לאָזען אָבשרעקען און אָביעקטיוו זוכען און נאָכפֿאָרשען דעם דאָזיגען אָפֿענעם פּראָבלעם פֿון דעם ליבע־לעבען.

איך אַליין רעכען, אַז די פֿראַגע וועט זיך לאָזען לעזען נור נאָך אַ זאָרגפֿעלטיגער בעאָבאַכטונג פֿון אונזער מענשליכען געהירן־לעבען. ווער עס האָט אָביעקטיוו נאָכגעפֿאָלגט די ענטוויקלונג פֿון קינדער פֿון די ערשטע טעג ביז די שול־יאָרען קאָן זיך ניט בעפֿרייען פֿון דעם איינדרוק, אַז די קינדער אָפּעריִרען מיט פֿיל ירושה־מאַטעריאַל. ביים לערנען מיט די קינדער בעמערקט מען אויף שריט און טריט, ווי עס קומט זיי אַקעגען אַ מין אינערליכע הילף, וועלכע פֿערלייכטערט זיי דאָס בעגרייפֿען אינגאַנצען נייע זאַכען; אויף מיר האָט דאָס

איז מען לייכט גענויגט אָנצווייזן, אַז דער פלעק שטאַמט פון אַ וואונד, וועלכע דער פאָטער האָט אויך אומגעפער אויף דעם זעלבן אָרט. עס קאָן אָבער זיין, אַז דער פאָטער האָט אויף דעם אָרט אויך געהאַט דעם מוטער־פלעק, און אַז דער דאָזיגער פלעק האָט זיך איבערגעגעבן בירושה, נישט די וואונד. און דער מוטער־פלעק האָט געקאָנט איבערגיין פון פאָטער צום זון גאָר אויף אַן׳אַנדערן וועג, ווי דורך דעם איבערגיין בירושה אַ בעקומענע אייגענשאַפט. דערמאָן זיך אָן די צויבערינגען פון די קארליקעס. עס קאָן זיין, אַז ביים אָפשפאַלטען די רינגען איז אין די ליבע־קעמערלעך פאָרגעקומען עפעס אַ נישט־פינקטליכקייט, און דאָס האָט געקאָנט שאַפען דעם מוטער־פלעק. דאָס האָט געקאָנט זיין אַזוי אַרום אַן׳אינערליכער פאָרפאַל פון דעם ליבע־קעמערל אַליין, וועלכער האָט זיך, אַלס אַזעלכער, נאַטירליך, געמוזט איבערגעבן אויך ווייטער. אַז דו וועסט וועלען דיר צונויפזאַמלען ביישפילען פון דיין אייגענער ערפאַרונג, כדי זיך צו שאַפען אַן׳אייגענע מיינונג אין דער דאָזיגער פראַגע, וועסטו זיך מוזען שטאַרק היטען פאַר אַזעלכע טעותים.

נאָך שטאַרקער ווייזען אָן די אָנהענגער פון דער דאָזיגער מיינונג דערויף, אַז לאַנגע כסדר איבערגע׳חזר׳טע איבערלעבונגען פון די געהירען גיבען זיך בעשיינפערליך איבער בירושה. מען מוז אָבער אויך ביי אַזעלכע אָפשאַצונגען זיין שטאַרק פאָרזיכטיג. הינט־דרעסירער בעהויפטען אָפט, אַז די קינדער פון דרעסירטע יאַגד־הינט ווערען באַלד געבוירען מיט געוויסע דרעסור־אייגענשאַפטען. דערמיט האָט מען געוואָלט בעווייזען, אַז דאָס, וואָס די הינט לערנען זיך אויס, גיבען זיי איבער בירושה די קינדער. דאָס איז אָבער אַ טעות. זייט אַ לאַנגער צייט זענען כסדר אויסגעזוכט געוואָרען אַזעלכע הינט, וועלכע האָבען געהאַט געוויסע אייגענשאַפטען, וואָס האָבען גענוצט צו דער יאַגד. די דאָזיגע הינט זענען אין ריינער קולטור כסדר געפאָרט געוואָרען. עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואָס פון דעם גוטען יאַגד־הונט ווערען געבוירען הינ־

גען אויספיר, אַז עס איז אַזאַ וועג אינגאַנצען נישט געשאַפען געוואָרען, אַפילו אין זין פון יענעם קאָמפּראָמיס־פאָרשלאַג. די דאָזיגע געלערטע בעהויפטען, אַז ביי די העכערע פיל־קעמערלדיגע ברואים איז אַבסאָלוט נישט געווען און ס׳איז נישטאָ קיין מעגליכקייט, קיין וועג (אַפילו נישט קיין טיילווייזער, צופעליגער, בעגרעניצטער), אויף וועלכען די אייגענשאַפט פון די נישט־ליבע־קעמערלעך זאָלען זיך קאָנען איבערגעבען די ליבע־קעמערלעך און דורך זיי די ווייטערדיגע דורות. אַנ׳אַנדערער טייל אויך אַזעלכע קלוגע און אָביעקטיווע געלערטע גלויבט דאַגעגען, אַז אַלס אויסוועג האָט די לעבענס־אַנטוויקלונג אָנגענומען טאַקע יענעם פשרה־פאָרשלאַג, יענעם מיטעל־וועג, און אַז דער דאָזיקער וועג גילט נאָך ביז היינט. זיי האַלטען, אַז פון אַלע ערפאַרונגען פון אינדיווידואום גיט זיך איבער בירושה די ווייטערדיקע דורות נור אַ געוויסער פּראָצענט; דערביי סומירען זיך און בלייבען אויף ווייטער נור אַזעלכע ערפאַרונגען, וועלכן ווערען אונאויפהערליך געמאַכט דורך אַ לאַנגער קייט דורות. אויסערליכע בעשעדיגונגען, וועלכע זענען מערסטענטיילס נור אַ צופעליגע זאַך, גיבען זיך צום שוואַכסטען איבער בירושה; אָבער די קליינע עקשנות׳דיגע ווירקונגען פון אַ שטאַרקערען אָדער שוואַכערען געברויך פון אַ געוויסען אָרגאַן און די כסדר איבערגע׳חזר׳טע ערינערונגען און צונויפבינדונגען אין לעבען פון די געהירען האָבען די בעסטע שאַנסען זיך איבערצוגעבען בירושה. אַזאַ אויסוועג ענטשפּרעכט דעם מאַקסימום פון דער מעגליכער נוצליכקייט; ער איז דעריבער אין זין פון דעם דאַרוויניסטישען געדאַנק וועגען דער „דערהאַלטונג פון דעם נוצליכסטען" טעאָרעטיש דער אויסגעהאַלטענסטער.

די אָנהענגער פון דער דאָזיגער לעצטער, געמעסיגט־פּאָזיטיווער מיינונג פאַררופען זיך דערויף, אַז בעשעדיגונגען מוזען, אמת, נישט תמיד איבערגעגעבען ווערען בירושה, דאָך קען מען אָבער פאַלען, ווען אזעלכע בעשעדיגונגען ווערען יאָ איבערגעגעבען. אין דעם בעאָבאַכטען מוז מען דאָ זיין זייער פאָרזיכטיג. אַז דער זון האָט ערגעץ אויפ׳ן לייב אַ מוטער־פלעק,

פיאַנע, ווייל די מוטער האָט עס געקאָנט, איז כמעט צו באַנאַל איבערצו׳חזר׳ן. דו קענסט טענה׳ן, אַז דאָ ווירקט די מישונג פון די געשלעכטער: די העפטען פון פאָטער גלעט אויס אויף דעם פנימ׳על פון קינד דאָס גלאַטע פנים פון דער מוטער; די מילה האָט אויך תמיד געטראָפען נור די פאָטערליכע זייט; דאָס לאַטיין פון פאָטער איז אויסגעמעקט געוואָרען פון דעם נישט לאַטיין פון דער מוטער. דער לעצטער זאַך איז שוין פשוט קאָמיש. און מען קאָן בעווייזען, אַז אין זייער פיל פאַלען האָבען די דאָזיגע טענות קיין שום גרונד נישט. ביי אונז, קולטורעלע מענשען, שטאַמט די גרעסטע מערהייט קינדער פון עלטערן, וועלכע האָבען זיך ביידע געלערנט רעדען; און דאָך ווערען די דאָזיגע קינדער געבוירען אָן דער שפּראַך פון די עלטערן. ביי חיות האָט מען דורכגעפירט סיסטעמאַטישע עקספּערימענטען, כדי פעסטצושטעלען אויף ווי ווייט די בעשע־דיגונגען קאָנען זיך איבערגעבען. דערצו האָט מען כסדר גע־פּאָרט אַזעלכע עלטערן, וועלכע האָבען ביידע געהאַט די זעלבע בעשעדיגונג. דער נור וואָס דערמאָנטער גרויסער פאָרשער וויסמאַן האָט אין משך פון צוויי און צוואַנציג דורות געפּאָרט מייז, ביי וועלכע ער האָט כסדר אָפּגעשניטען די עקען. ער האָט באַקומען 1502 יונגע מייזלעך—און אַלע מיט עקען. אמת, אַז צוויי און צוואַנציג דורות זענען, בעזונדער ביי מייז, וועלכע ווערען זייער שנעל געשלעכטליך רייף, נישט אַזאַ לאַנגע צייט. אָבער דער דאָזיגער עקספּערימענט בעווייזט אויף זיכער, אַז אַלענפאַלס קאָן מען נישט זאָגען, אַז די בעשעדיגונגען פון די עלטערן מוזען זיך אומבעדינגט איבערגעבען די קינדער. אַזויאַרום קאָנען מיר פעסטשטעלען אויף זיכער, אַז דער ער־שטער פאָרשלאַג, וועלכער איז געמאַכט געוואָרען אויף יענעם געמיינדע־ראַט, — דער פאָרשלאַג, אַז עס זאָל איינגעשטעלט ווע־רען אַנ׳אומבעגרעניצטער וועג פאַר דער ערבליכקייט, איז אָפּ־געוואָרפען געוואָרען.

פון דעם דאָזיגען זיכערען פאַקט האָט אַ געוויסע ריי נאַ־טור־פאָרשער (מיט וויסמאַנ׳ען בראש געמאַכט דעם ווייטערדי־

מיט אַרבּייטס־טיילונג, דאָס הייסט אויך בּיי אונז מענשען.

איך האָב דיר בּכּיון פריהער צוגעפירט צו דער דאָזיגער פראַגע דיין טעאָרעטיש, דורך דער לאָגיק פון דער זאַך. ווייל דער ענטפער פון די פאַקטען אויף דער דאָזיגער אוי־סערגעוועהנליך וויכטיגער פראַגע איז בּיז'ן היינטיגען טאָג נאָך נישט אינגאַנצען קלאָר. מיר שטייען דאָ בּיי אַ פּונקט, וואו די געשיכטע פון דעם ליבּע־לעבּען שטעלט נאָר פאָר בּיז דעם לעצטען טאָג אַ קאַמפּס־פּלאַץ פון אַ שטאַרקער מיינונגס־פער־שידענהייט צווישען די ערליכסטע און גייסטרייכסטע געע־לערנטע.

אינגאַנצען זיכער איז דערווייל איינס. נישט אַלע העפטען און וואונדען פון פאָטער און פון דער מוטער ווערען איבּערגעגעבּען די קינדער בּירושה. און אויך נישט אַלע ערפאַרונגען, נישט אַלע געוואוינענער ערינערונגען און קרעפ־טיגונגען פון די אָרגאַנען ווערען איגערגעגעבּען פון די דאָ־זיקע עלטערן די קינדער.

מיר קאָנען זעען אונאויפהערליכע פאַלן בּיי אונז מענשען און בּיי די העכערע חיות. ווען דער פאָטער אָדער די מוטער בּעקומען אַ שטענדיגען וואונד און דאָך ווערט דאָס קינד פון זיי געבּוירען אָן דעם דאָזיגען וואונד. אַלטע סטודענטען, ווע־מענס געזיכט ס'איז בּעדעקט מיט העפטען פון אַמאָליגע דועלען, קאָנען האָבּען קינדער, בּיי וועלכע מען זעט נישט קיין שום שפּור פון אַזעלכע העפטען. ווען מען זאָל אונז דערציילען ווע־גען אַ ליבּ טעכטערל, וואָס האָט בּעקומען בּירושה פון דעם פאָטער אַ רויטען העפט אויף דעם נעזעל און אויפ'ן בּעקעל, וואָלט דאָס אונז אויסגעוויזען שרעקליך (ווי ווייסמאַן האָט שוין אַמאָל לאַכענדיג געזאָגט), קיין כּלל איז עס אַזוי אַרום אַלענ־פאַלס נישט. די מילה, הגם זי איז שוין זייער אַנ'אַלטער מנהג, האָט בּיז איצט קיינמאָל נישט דערפירט צו די פעלקער בּיי וועלכע, אַלע יונגלעך זאָלען געבּוירען ווערען שוין אָן דער ערלה. אַז דער זון קאָן נישט קיין לאַטיין, ווייל דער פאָטער האָט עס געלערנט, אַז די טאָכטער קאָן נישט פון געבּוירען אָן שפּילען

פאַר די ווייטערדיגע דורות, און אַן ערפאַרונג, וועלכע איז באמת נוצליך, ווייל זי שטיצט זיך אויף אַ דויערענדיגען, שטענדיגען איינפלוס. עס וועלען אַזוי אַרום באמת איבערגעגעבען ווערען בירושה נור די ערפאַרונגען, וועלכע אַ לאַנגע רייע דורות וועט כסדר מאַכען, נור אַזעלכע ערפאַרונגען וועלען איבערלאָזען אַ ווירקליכען שפור אין די ליבע קעמערלעך, וועלען זיך אַריינקריצען אַלס אַ נייער פעסטער צייכען אין דעם צויבערינג. און דאָס ענטשפּרעכט דאָך דער העכסטער נוצליכקייט: יעדער באַלאַסט פאַלט אַוועק און עס בלייבט נור דער אונצווייפעלהאַפט־זיכערער מאַטעריאַל, וועלכער איז זאָרגפעלטיג דורך אַלע דורות דורכגעזיפּט געוואָרען. און דאָס לעצטע קאָן אָנגעווענדעט ווערען אויך בנוגע יענע דערמאָנטע פּאַטאַלע איבערלעבונגען. ווען עס זאָל זיך מאַכען אַזוי, אַז אין משך פון דורות זאָל זיך אַ געוויסע פּאַטאַלע איבערלעבונג כסדר איבערחזרן, לאָמיר זאָגען, ווען עס זאָל זיך מאַכען, אַז אין משך פון הונדערט־טויזענט דורות זאָלען ביי אַלע איינצעלנע ברואים ככזר אָפּגעריסען ווערען די עקען, זע איך גאָרנישט קיין אונגליק דערין, אַז די דאָזיגע פּאַטאַלע זאַך זאָל, ענדליך, אויך איבערגעגעבען ווערען בירושה, ד. ה. אַז יעדע נייע בריאה זאָל באַלד געבוירען ווערען אָן אַן עק; ווייל אויב די פאַר'עקשנטע אויסערליכע ערשיינונג וויל נישט אויפהערען, מוזען מיר זיך אונטערגעבען: מיר וואַרפען אַוועק דעם עק און העלפען זיך אַרויס אויף אַן'אַנדערן אופן".

די דאָזיגע רעדע גיט זייער אַ קלאָרען אויסוועג. און ווען דו דערמאָנסט זיך, אַז די אמת'ע ענטוויקלונג איז, אמת, נישט פאָרגעקומען אויפ'ן סמך פון בעשלוסען פון פערזאַמלונגען פון די קעמערלעך, אָבער דאָך אויפ'ן סמך פון אַ געוויסען לאָגישען שלוס פון דער דאַרוויניסטישער „דערהאַלטונג פון דעם נוצליכען", מוזטו זיין געשפּאַנט, וואָס איז דעמאָלט אויף דער פאַרזאַמלונג דורכגעגאַנגען, וועלכע לעזונג פון דער פראַגע איז דעמאָלט אָנגענומען געוואָרען, — אַ לעזונג, וואָס האָט פון דאַן אָן געזאָלט הערשען ביי אַלע פילקעמערלדיגע ברואים

מעגליך זיין. לאָזט פּרינציפּיעל יעדער ליבע־קעמערל נעמען אַ געוויסען אָנטייל אין די איבערלעבונגען פון יעדען אַנדערן קעמערל. אָבער זאָל דער דאָזיגער אָנטייל בעטרעפען, לאָמיר זאָגען. נישט מער ווי איין פּראָצענט פון הונדערט. דערמיט וועט איר שטאַרק פּערקלענערען די געפאַר פון איבערגעבען בירושה די נישט געוואונשענע וואונדען און העפטען. אין זיי שטעקט תמיד עפעס צופעליגעס, אונרעגעלמעסיגעס. ביי אַזאַ קליי־נעם פּראָצענט. אָנטייל וועלען זיי וואָס אַ מאָל ווערען קלענער, זיי וועלען זיך נישט סומירען, נאָר אינגאַנצען צושפּליטערן, און דערביי וועט דאָך ווירקען די געגענאַרבייט פון דער געשלעכט־ליכער ליבע. ביי דער שטרענגסטער אויסמיידונג פון דער אינ־צוכט; דאָס אַלץ וועט פירען דערצו, אַז פון זייער זייט וועט כמעט מער נישט זיין קיין געפאַר. אמת, די גוטע זאַך וועט ביי דער רעדוצירונג אויף איין פּראָצענט אויך ליידען. אָבער דאָ וועלען כסדר פּאָרקומען סומירונגען. איבונג און ערפאַרונג זענען געוויינלעך אָבהענגיק פון רעגעלמעסיגקייטען, פון אויסער־ליכע איבערלעבונגען, וועלכע חזר'ן זיך אָפּט איבער. דער זון וועט מיט איין פּראָצענט פון פּאָטערס חכמה זיכער ווייניג וואָס קענען מאַכען. אָבער אויף אים וועלען ווידער ווירקען די זעלבע רעגעלמעסיגקייטען, און אַז ער וועט דעם אייניקעל ווידער אי־בערגעבען איין פּראָצענט פון זיינע נייע ערפאַרונגען, וועט דאָס זיין אין דער זעלבער ריכטונג, אַזוי, אַז דאָס אייניקעל וועט אייגענטליך בעקומען שוין צוויי פּראָצענט פון דער נוצ־ליכער ירושה. און אַזוי ווייטער. אויך אויף די „זי"ס און די „ער'ס" וועט, נישט קוקענדיג אויף דער זייער בערעכטיגטער אויסמיידונג פון דער אינצוכט, מוזען ווירקען די דאָזיגע אַל־געמיינע רעגעלמעסיגקייט, אַזוי אַז די געשלעכטליכע מישונג וועט דאָ מיטהעלפען אין פּאָזיטיווען זין. און, ענדליך, איז די דאָ־זיגע אויסרעכענונג אויף לאַנגזאַמע סומירונגען אין משך פון פיל דורות אַ גוט מיטעל, אויף אונטערצושיידען צווישען אַ צו־פעליגער ערפאַרונג, וועלכע איז צוגעפּאַסט נור צו אַ געוויסען מאָמענט, און וועלכע האָט דעריבער נישט קיין שום בעדייטונג

געקאָנט זיך פשוט בעטייליקען אין די דאָזיגע ערפאַרונגען. אויף זייערע רינגען האָבען זיך די דאָזיגע ערפאַרונגען אינ־גאַנצען נישט אָפּגעשפּיגעלט. און די נייע ברואים, וועלכע זיי האָבען שפּעטער געשאַפען, האָבען אויך דאָ אַלץ געמוזט אָנ־הויבען פון דאָס ניי. אַזוי־אַרום האָט אין דעם פאַל ערשט געמוזט געשאַפען ווערען אַ בריק, וועלכע זאָל אויסבעסערען דעם דאָזיגען חסרון פון אַרבייטס־טיילונג.

אָבער פאַטאַל: ווערט געשאַפען די דאָזיגע בריק, ווערט זי דאָך מוזען אַריבערטראָגען צו די ליבע־קעמערלעך אויך יענע שלעכטע העפטען, וואונדען. אָבגעשניטענע פיס, אָפּגעריסענע אויערן, אָפּגעהאַקטע עקען און איבערגעבען די אַלע פעלערן פון די עלטערן די קינדער און אייניקלעך: דאָ שטייט אַ די־לעמע. ווי זאָל געטון ווערען איינס און אויסגעמיטען ווערען דאָס אַנדערע.

לאָמיר אויף אַ שפּאַס זיך פאָרשטעלען אָט וואָס. אין דער געגענד פון די אַמאָליגע וואָלוואָקסען איז פאָרגעקומען אַ גע־מיינדע־ראַט פון די חברים קעמערלעך, אויף וועלכען ס׳איז בעטראַכט געוואָרען די דאָזיגע פראַגע. עס האָט זיך ענטוויי־קעלט אַ הייסע דיסקוסיע וועגען דעם, וועלכען מאָדוס מ׳דאַרף אָננעמען און ביי וועלכער שטעלונג מען דאַרף אין די אינטע־רעסען פון פאָרשריט זיך האַלטען בנוגע דער דילעמע. איינער האָט אין אַ זייער לאָגישער רעדע אויפגעוויזען, אַז עס דאַרף איינ־געשטעלט ווערען אַנ׳אונבעגרעניצטער וועג פון יעדען קעמערל פון דער קאָלאָניע צו יעדען ליבע־קעמערל. אַנ׳אַנדערער האָט זיך שאַרף אַרויסגעזאָגט געגען דעם און אויפגעוויזען, וועלכע אונגעהויערע שאָדענס אַזאַ וועג וואָלט געמוזט ברענגען, ווייל ער וואָלט דאָך צוזאַמען מיט די נוצליכע ערפאַרונגען געמוזט מאַכען ״אונשטערבליך״ אויך די נעגאַטיווע, די וואונדען און העגטען, דאַן האָט זיך אויפגעשטעלט אַ קלוגער זקן, אַנ׳אַלט ערפאַרען קעמערל און האָט אַזוי געזאָגט: „קינדער, זייט פאַר־זיכטיג, און לאָזט זיך נישט אויףביידע עקסטרעמען. שטעלט אין דעם וועג, אָדער בעשווערט אים ווי עס ווערט נאָר

דיווידואומס מוזען באַמערקען, אַז געוויסע געפאַרען אָדער גע-
וויסע גינסטיגע ערשיינונגען חזר'ן זיך איבער רעגעלמעסיג אין
בעשטימטע צייטען. און דער געווינס פון די ערפאַרונגען בע-
שטייט טאַקע אין דעם, וואָס זיי ווערען ביסלעכווייז בעהערשט,
אזוי אַז די עלטערע „קליגערע" איינצעלנע בריאה האָט זיי
שוין אין זיך, זי ווייסט זיי שוין פאָרויס. דאָס זעלבע קומט
פאָר ביי די איינצעלנע ברואים מיט די פערשטאַרקונגען פון
א געוויסען אָרגאַן דורך דעם געבר־ויך. דער דאָזיגער פער-
שטאַרקטער געברויך קומט אויך פאָר צוליב געוויסע רעגעל-
מעסיגע ערשיינונגען פון דער אויסערליכער וועלט. און מ'קאָן
דאָך זאַגען אויף זיכער, אַז דאָס, וואָס ס'האָט זיך געטראָפען
די עלטערען, ווערט זיך זיכער שפּעטער טרעפען אויך די קינדער
און די אייניקלעך, און דעריבער וואָלט דאָך זייער נוצליך גע-
ווען פאַר דער גאַנצער ענטוויקלונג, ווען דער יונגער דור זאָל באַלד
מיט זיך ברענגען אויף דער וועלט בירושה פון די עלטערן די דאָזיגע
אלע נייע ערפאַרונגען א ן פערשטאַרקונגען פון די אָרגאַנען.
דערצו האָט אָבער ערשט געמוזט געשאַפען ווערען אַ ספּעציע-
לער וועג, ווייל אַז אַ געוויסער בעוועגונגס-אָרגאַן האָט זיך אין
דער קאָלאָניע צוליב וועלכער סאיז סיבה פערשטאַרקט, האָט
דאָס בשום אופן נישט געקענט דירעקט באַרירען די ליבע-קע-
מערלעך. אמת, דערפון האָט געקאָנט אַרויסקומען אַ געוויסער
נוצען אויך פאַר די ליבע-קעמערלעך, כל זמן זיי זענען געווען
אין דער קאָלאָניע מיט דעם פערשטאַרקטען אָרגאַן. אָבער ווען
די דאָזיגע ליבע-קעמערלעך האָבען זיך שפּעטער גענומען אויף
אייגענער האַנד אויפבויען די נייע ברואים, האָבען זיי אין
זייערע כראָמאָזאָמען. אויף זיי'ע צויבער-רינגען נישט געהאט
קיין שום נייעם צייכען, וועלכער זאָל ענטשפּרעכען דעם נייעם
פערשטאַרקטען אָרגאַן: זיי האָבען געמוזט שאַפען נייע ברואים
לויט דעם אַלטען מוסטער, אָן דעם פערשטאַרקטען אָרגאַן, און
די געשיכטע האָט זיך געדא־רפט אָנהויבען פון דאָס ניי. און
פונקט אזוי האָט געמוזט זיין מיט די געהירן, אַז די געהירן
האָבען בעקומען ערפאַרונגען, האָבען די ליבע-קעמערלעך נישט

אַ שטיין. ער פערקניפּט די דאָזיגע ערינערונג מיט אַ צווייטער: „וויטאָג״ און אַנטלויפט. די ערפאַרונג האָט אים געשליפען, זי וואָרנט אים פאַר דער געפאַר, די קאָנסט דאָס זעלבע זעען ביי פיל אַנדערע נידעריגערע ברואים, ביז צו די אינזעקטען, למשל, ביי די בינען. מען האָט פעסטגעשטעלט, ווי די בינען דערקענען אַן אָרט, וואו עס ווערט פאַר זיי רעגעלמעסיג צוגעגרייט אַ געשמאַקע זאַך; מען האָט בעמערקט ווי זיי נעמען גיך אין זינען אַריין, ווען זיי פליען אָפּ צום ערשטען מאָל פון דעם בינשטאָק, וואו דער דאָזיגער בינשטאָק געפינט זיך. און פאַרוואָס זאָל עס נישט גיין אַזוי: דיביידע חיות, דער הונט און די בין, האָבען דאָך שוין יעדע אויף איר שטייגער, גוט ענטוויקעלטע געהירען. די געהירען זענען ביי אונז בעשיינפּערליך די ספּעציעלע אָפּטיילונג פאַר ערינערונגען און צונויפּבינדונגען פון ערינערונגען. פאַרוואָס זשע זאָל ביי די חיות די אַרבעט אויך נישט צוגיין אויפ׳ן זעלבען שטייגער, ווען מיר זעען ביי זיי בעשיינפּערליך די זעלבע געביידע, דאָס זעלבע מיניסטעריום, אַזוי צו זאָגען. און די געהירען זענען ביי אונז, פּונקט ווי ביי דעם הונט און ביי דער בין, אַנ׳אָפּטיילונג פון ק ע מ ע ר ל ע ך: פון קעמערלעך באַשטייען זיי און פאַר קעמערלעך אַרבייטען זיי.

און זיכער איז, אַז די דאָזיגע ערפאַרונגען, וועלכע די חיה מאַכט מיט דער הילף פון איהרע געהירען, שפּילען זייער אַ גרויסע ראָל פאַר איר לעבענספעאיגקייט, פאַר פעאיקייט צו בעהערשען די ווידערשטאַנדען פון לעבען, פאַר איר „גליק״. און דעריבער פרעגען מיר זיך: צי וואָלט נישט געווען זייער געוואונשען דעם דאָזיגען געווינס ווי עס איז צו פערבינדען מיט דער „אונשטערבליכקייט פון דער ליבע״, ד. ה. מיט די פּרובפערונגס־קעמערלעך פון דער קאָלאָניע.

די ערפאַרונגען ווערען געמאַכט דורך דער איינצעלנער בריאה אויפ׳ן סמך פון ערשיינונגען, וועלכע חזר׳ן זיך אָפּט איבער אין דער אויסערליכער וועלט. די דאָזיגע ע־שיינונגען קומען געוויינליך פאַר גאַנץ רעגעלמעסיג. די בעזונדערע אינ־

דייט אַ מין בעשעפטיגונג, אַ פערוואונדונג. די דאָזיגע פיינע אריינקנייטשונגען אין די געהירען, זענען, פערקערט. אומגעהויער נוצליך. אז עס חזר׳ט זיך איבער דער אויסערליכער איינפלוס, וועלכער האָט זיי אַרויסגערופען, ערוואַכען זיי אַליין. און ערוואַכענדיג וועקען זיי ווידער אויף אַנדערע אַריינקנייטשונגען, וועלכע זענען מיט זיי ווי עס איז פערבונדען. אַ קינד האָט עפּעס איבערגעלעבט,—אַ זאַך וואָס האָט שלעכטע פאָלגען. לאָמיר זאָגען אַ הונט איז עס בעפאַלען און האָט עס געוואָלט בייסען. אז עס בעגעגענט עס ווידער אַ הונט, דערקענט עס אים אַדאַנק דער אַריינקנייטשונג אין די געהירען, וועלכע די ערשטע בעגעגעניש האָט אַרויסגערופען, און באַלד רופט זיך אָפּ אויך די צווייטע אַריינקנייטשונג, וואָס איז מיט דער ערשטער פערבונדען: „בייסען”, דער הונט איז בייז, מען מוז אַנטלויפען. ערינערונג אין די אינערליכע צונויפבינדונג פון די ערינערונגען זענען די גרויסע כשוף־מאַכער, וועלכע לאָזען די לאַלקעס טאַנצען. דאָס גאַנצע דערקענען דאָס לעבען איז מעגליך נור אַ דאַנק דער דאָזיגער אייגענשאַפט; און דער מענש האָט דערצו נאָך אַזוי פיל מיטלען, וועלכע העלפען דער דאָזיגער אייגענשאַפט: די לערע, די שפּראַך, די שריפט און אַזוי ווייטער און ווייטער. דערמאָן זיך, וואָס אַ קולטורעלער מענש לערנט זיך אַלץ אויס ביז די יאָרען פון זיין רייפקייט! און דאָס מאָל אַלץ נישט אַלס בעשעדיגונג, אַלס פערוואונדונג, נור אַלס ריינע הילף אין זיין פילגעשטאַלטיגען לעבען.

מיר האָבען דאָ אָנגעהויבען באַלד ביים מענש, אָבער די דאָזיגע ערשיינונג זעען מיר אויך ביי חיות, וועלכע שטייען פיל נידעריגער ווי דער מענש, און וועלכע האָבען נישט אַזאַ וואונדערליכען אַפּאַראַט ווי די מענשליכע געהירען. דו ווייסט, וואָס עס קען זיך אויסלערנען אין משך פון זיין אינדיווידועל לעבען אַ הונט, אַ פערד, אָדער אַ פאַפּוגיי. דער וועג פון דעם דאָזיגען לערנען איז ביי זיי אויך פונקט דער זעלבער, וואָס ביים מענש. אַ הונט, וועלכער איז איינמאָל בעוואָרפען געוואָרען מיט שטיינער, דערמאָנט זיך, ווען אַ מענש הויבט פאַר אים אויף

זיגער אַרבייט די אָרגאַנען, טייל לעבהאַפטער, אַפטער, אַנדע־
רע שוואַכער. באַלד ווייזט זיך אַרויס, אַז די אָרגאַנען, די
איינצעלנע קעמערלעך־אָפטיילונגען, ווערען דערפון בעאיינפלוסט.
דער לעבהאַפטער געברויך מאַכט טייל אָרגאַנען שטאַרקער,
דער שוואַכערער געברויך האַלט אָפּ די ענטוויקלונג פון אַנ־
דערע אָרגאַנען. דערמאָן זיך אָן די פיס־און הענד־מוסקולען
פון דעם טורנער, ווי זיי ווערען אָנגעשוואָלען, ווי זיי ווערען
פון דער אַרבייט האַרט ווי שטאָל; און נעם דערנעבן דעם
נעבעכדיגען אַפּאַראַט פון דעם שטוב־זיצער. אָבער ניט נור
די גראָבע קראַפט וואַקסט אַזוי. אויך די נערוועזע פיינקייט,
די סענסיבּיליטעט. דערמאָן זיך אָן דער האַנד פון דעם פּיאַ־
ניסט. די אונאויפהערליכע איבונג מאַכט פון דעם אָרגאַן עפעס
נייעס: זע ווי שנעל זי אָריענטירט זיך, ווי זי רעאַגירט אויף
יעדען גרינגסטען אויסערליכען שטויס. מיר ווייסען אָבער, אַז
די סיבה דערפון ליגט ניט אין דער אויסגעשולטער האַנד.
הינטער איר שטייט דער גרויסער נערוועזער צענטראַל־אַפּאַראַט
פון די געהירן־קעמערלעך, וועלכען די אַרבייטס־טיילונג האָט
ביי אונז אַזוי וואונדערליך געשאַפען; דאָרט ווערט געטון דאָס
העכסטע, דאָס גאַנצע, דאָרט ווערט אייגענטליך געהערט, גע־
זען, געהאַנדעלט, בעוועגט. אויך די דאָזיגע געהירען ווערען
געקרעפטיגט דורך דעם געברויך; אַלע זייערע אַפּאַראַטען ווע־
רען אַ דאַנק דעם רעגעלמעסיגען געברויך גלאַטער און אַרבייטס-
פעאיגער. און ביי דעם דאָזיגען רעגעלמעסיגען געברויך ווערט
קלאָר אַנ'אונגעהויער וויכטיגע אייגענשאַפט פון די געהירען:
די געהירען **לערנען** זיך פון לעבען.

די געהירען בעקומען איינדריקען פון דער אויסערליכער
וועלט. און אַ דאַנק אַ העכסט־מערקווירדיגער אייגענשאַפט פון
דעם לעבען פון די קעמערלעך קאָנען די געהירען די דאָזיגע
איינדרוקען אין זיך בעהאַלטען. דו קענסט גראַב זאָגען, אַז עס
קנייטשען זיך אין זיי אַריין געוויסע דויערהאַפטיגע העפטען.
יעדענפאַלס קומט טאַקע דערביי פאָר עפעס מאַטעריעלס. ניט
מער, וואָס דער בעגריף „העפטען" איז דאָ צו גראָב: ער בע־

אויף'ן לייב. דערמאָן דיך, וויפיל מענשען עס זענען פאַראַן מיט פערהיילטע מלחמה־וואונדען. וויפיל פון דיינע בעקאַנטע פעלט אַ פינגער־גליד. וואָס בעסער ס'ווערט איינגעשטעלט אונזער געזעלשאַפטליך לעבען, אַלץ בעסער גיט זיך אַנ'עצה אין לעבען אַ מענש מיט אַ הילצערנעם פוס. אונזער כירורגישע טעכניק ענטוויקעלט זיך פון טאָג צו טאָג, און אַלץ אָפטער שניידט דער דאָקטאָר אַוועק ביים קראַנקען אַ גליד, ער שניידט אַוועק די בלינדע קישקע אָדער וועלכע ס'איז אַנדערע קישקע, ער שניידט אַרויס דעם זאָב, זעגט אַרום אַלע ביינער. זאָל דאָס אַלץ איבערגיין בירושה, זאָל דאָס אַלץ פעראייביגט ווערען? דער דאָזיגער שרעקליכער צוג פון וואונדען, העפטען און הילצערנע פיס, — זאָל פאַר אים ספעציעל געשאַפען ווערען אַ בעזונדערער וועג, וועלכער זאָל די דאָזיגע גאַנצע אויסערליכע קאַמף־צופיצלונג פון קערפער איבערגעבען אויך די ליבע־קעמערלעך און בעשעדיקען אונדירעקט די צויבער־שריפט פון זייערע כראָמאָזאָמען? זאָל זיין, אַז די ברכה פון דער געשלעכטליכער צונויפמישונג נעמט שפעטער צו ביי דער דאָזיגער געפערליכער ערבליכקייט איר שאַרפע ווירקונג. אָבער מען דאַרף דאָך נישט אויפבויען אַ ספעציעלען וועג פאַר שעדליכע ווירקונגען אין דער האָפענונג, אַז דאָס דאָזיגע שעדליכע וועט שפעטער ביסלעכווייז אויסגעראָט ווערען...

דו טאָרסט אָבער נישט פערגעסען, אַז עס זענען פערהאַן נאָך אַנדערע איבערלעבונגען, — אינגאַנצען אַנדערע, ווי די אויבערפלעכליכע, וועלכע מיר האָבען נור וואָס אַרומגערעדט. הויב איצט באַלד אָן פון דיר אַליין, אַלס מענשליכע פילקעמערלדיגע קאָלאָניע. דערמאָן זיך, וואָס אַ קולטורעלער מענש לעבט אַלץ איבער, אַחוץ פערגיפטונגען און בעשעדיגונגען. ווען דו ווערסט געבוירען איז שוין די פילקעמערלדיגע קאָלאָניע פון דיין קערפער אינגאַנצען צוגעגרייט צום לעבען, זי האָט שוין אַלע וויכטיגסטע אָרגאַנען. ווי נור דאָס קינד טרעט אָבער אריין אין דער וועלט, שטעלט אים די וועלט באַלד אירע אַרבייטס־פאָדערונגען. זי ציט אריין אין דער דאָ-

מוז זיך די דאָזיגע איבערלעבונג אויך איבערגעבן די ליבע־קעמערלעך, צי מוז זי אויך אַריינברענגען אין זייערע רינגען אַנ׳ענדערונג, וואָס זאָל זיך איבערגעבן די קינדער און איי־ניקלעך? עס דוכט זיך, אַז עס קאָן גאָרנישט זיין קיין מער „זעלבסטפערשטענדליכע״ זאַך, ווי דאָס.

ווי אַזוי האָט זיך אָבער די דאָזיגע איבערלעבונג גע־קאָנט איבערגעבן די ליבע־קעמערלעך? אונמיטעלבאַר האָבן זיי דאָך די דאָזיגע איבערלעבונג נישט געקאָנט מיטמאַכען. מוז מען אַזוי אַרום רעכענען, אַז די „פייע נוצליכקייט״ (ד. ה. די דאַרוויניסטישע „דערהאַלטונג פון דעם בעסטען״) האָט געשאַפען אַ ספעציעלען וועג, אַ מין פאָסט, וואָס זאָל איבער־געבען די איבערלעבונגען פון די געווענליכע קעמערלעך צו די ליבע־קעמערלעך. צו וואָס האָט אָבער די „דערהאַלטונג פון דעם בעסטען״ געדאַרפט אויפבויען דעם דאָזיגען וועג, וואָס זאָל איבערגעבען די פּאַטאַלע איבערלעבונגען פון דער קאָ־לאָניע די קינדער און אייניקלעך? פערקערט, זי וואָלט דאָך געדאַרפט מיט אַלע מיטלען אויסראָטען דעם דאָזיגען וועג, ווען ער זאָל זיך צופעליג האָבען איינגעשטעלט געגען איר ווילען. און ווייטער: וואָס גרעסער, וואָס קאָמפליצירטער עס זענען געוואָרען די קעמערלעך־קאָלאָניעס, אַלץ אָפטער האָבען געקאָנט געשען אַזעלכע „בעשעדיגונגען״. איז די בע־שעדיגונג געווען אַ שווערע, איז די גאַנצע קאָלאָניע אָפּגע־שטאָרבען און צוזאַמען מיט איר, נאַטירליך, אויך די ליבע־קעמערלעך. אָבער אין וויפיל פאַלען בעקומט אַ העכערע חיה בעשעדיגונגען פון איר קערפער, וועלכע פירען נישט באַלד צו איר טויט! דאָ בעקומט זי אַ ריס אין דער הויט, וועלכער לאָזט איבער אַ העפט אויפ׳ן לייב. אָדער דער עק ווערט ביי איר אָפּגעריסען. אָדער, ווען עס איז אַ זומער־פויגעלע, ווערט אים אַ שטיקעל פליגעלע אָפּגעריסען, אַ ביסעל פאַרב־שטויב אָפּגעווישט. דאָס לעבען איז קאַמף, און יעדער קומט דערפון אַרויס מיט אַ ביסעל אונטערגעהאַקטע אויגען. בעטראַכט אונז, מענשען. ווער האָט נישט פון די קינדער־יאָרען קיין העפט

שאַפֿן בײַ די קינדער=זומער=פֿויגעלעך אויך אַזעלכע פּערנ=
דערטע פֿליגעל. אַלענפֿאַלס איז דער בײַשפּיל זייער אינטערע=
סאַנט און גיט אַ סך צו טראַכטן.

און עס בלײַבט קלאָר: נישט קוקנדיק אויף דער אַר=
בייטס=טיילונג זענען די ליבע=קעמערלעך נישט געבליבן אָפּ=
געשניטן פֿון די איבערלעבונגען פֿון אָרגאַניזם. כּל זמן די
ליבע=קעמערלעך זיצן צוזאַמען מיט דער גאַנצער קאָלאָניע
בײַ דער גרויסער שיסל זופּ, מוזן זיי אויך אַרײַננעמען אין
זיך דעם סם, וואָס פֿאַלט צופֿעליק אַרײַן אין דער זופּ. בײַם
מענטש קאָנסטו זען גאַנץ דײַטלעך, ווי דאָס איי (ד. ה. דאָס
ווײַבלעכע ליבע=קעמערל) ווערט אַזוי לאַנג, ווי עס האַלט זיך
אין אייערשטאָק, געשפּייזט דורך באַזונדערע קעמערלעך פֿון
דער קאָלאָניע; דאָס זענען די אַזוי גערופֿענע פֿאָליקעל=קעמערלעך
פֿון דער שוין פֿריער דערמאָנטער קנאָספּע. אין וועלכער דאָס איי
האַלט זיך אויף: די דאָזיקע שפּייז=קעמערלעך שטעקן אַרײַן
דורך יענע שמאָלע קאַנאַלערלעך, וועלכע גיבן שפּעטער די
מעגלעכקייט די זוימען=חיה׳לעך אַרײַנצודרינגען אין איי, זייער
דינע הערעלעך, שפּיציקע צינגעלעך, פֿון וועלכע עס טריפֿט
כּסדר דער שפּייז=זאַפֿט, וואָס קומט פֿון דער שפּייז=אָפּטיילונג
פֿון דער קאָלאָניע. דערמיט ערקלערט זיך, פֿאַרוואָס ס׳איז
אוממעגלעך אָפּצוגרעניצן דעם ליבע=אַפּאַראַט פֿון די פֿאַטאַלע
איבערלעבונגען, וועלכע עס מאַכט דורך די גאַנצע קאָלאָניע.
דאָס ליבע=קעמערל דאַרף זופּ, עס דאַרף וואַרעמקייט. קאָן מען
עס דעריבער נישט אָפּשליסן הערמעטיש פֿון די איבערלעבונ=
גען פֿון דער גאַנצער קאָלאָניע. עס זענען אָבער פֿאַראַן נאָך
אַנדערע איבערלעבונגען פֿון דער קאָלאָניע, וועלכע מוזן זיך
איבערגעבן די ליבע=קעמערלעך.

לאָמיר זיך קודם כּל פֿאָרשטעלן אַזעלכעס. אַ וואָלוואָקס
האָט בעקומען אין אַ געוויסן אָרט פֿון זײַן קויל, גאַנץ ווײַט
פֿון די ליבע=קעמערלעך, אַ שטאָך, וואָס האָט בעשעדיקט עט=
לעכע קעמערלעך. די גאַנצע קאָלאָניע האָט ווײַטער געאַרבייט,
ווי פֿריער, און בעזאָרגט מיט אַלעמען די ליבע=קעמערלעך. צי

פֿון די אייערלעך רויפּען און ענדליך שלייערלעך, און האַלט מער נישט די דאָזיגע שלייערלעך אין קיין קינסטליכע קעלט. וואָס זעסטו דאַן? די זומער-פֿויגעלעך, וועלכע קריכען אַרויס פֿון די שלייערלעך, האָבען אויך פֿערמעקטע פֿליגעל. די קעלט האָט דאָ בעשיינפּערליך געווירקט ביז אין צווייטען דור.

די דאָזיגע ערשיינונג מוזסטו פֿערשטיין אַזוי. ווען די קעלט האָט געווירקט אויף די אַלטע זומער-פֿויגעלעך און האָט פֿערענדערט זייערע פֿליגעל-קעמערלעך, זענען אין דער פֿילקעמערלדיגער קאָלאָניע פֿון די דאָזיגע אַלטע שוין געלעגען די ליבע-קעמערלעך, פֿון וועלכע ס'האָט זיך שפּעטער געזאָלט בילדען דער צווייטער דור. אויך צו די דאָזיגע קעמערלעך איז אַריינגעדרונגען די קעלט און האָט דאָרט עפּעס געענדערט אַזוי, אַז ס'האָבען פֿון זיי געמוזט אַרויסקומען זומער-פֿויגעלעך מיט פֿערענדערטע פֿליגעל. דו פֿרעגסט: צי איז דען דאָרט שוין געלעגען דאָס קינדער-פֿליגעלע גרייט אַזוי, אַז ס'האָט שוין געקענט דורך דער קעלט איבערגעפֿאַרבט ווערען? אַזוי גראָב טאָרסט דו דיר די זאַך אין קיין פֿאַל נישט פֿאָרשטעלען. דאָס ליבע-קעמערל איז נור איין איינציג קעמערל. אָבער אין דעם דאָזיגען קעמערל ליגט אַ געוויסע פֿעאיגקייט, וועלכע דאַרף דערנאָך בעשאַפֿען אַלע איבעריגע קעמערלך פֿון דעם שפּעטערדיגען זומער-פֿויגעלע, ד. ה. אויך דעם שפּעטערדיגען פֿליגעל. אונזער מעשה'לע רופֿט אָן די דאָזיגע פֿעאיגקייט „די צויבער-שריפֿט פֿון דעם רינג". ביי די אמת'דיגע קעמערלעך ליגט די דאָזיגע סודות-פֿולע פֿעאיגקייט בעהאַלטען אין די כראָמאָזאָמען. אַ געוויסער צייכען פֿון רינג, אַ געוויסער פּונקט פֿון די כראָמאָזאָמען מוז אין זיך זיין לויט זיין קראַפֿט שוין ענטהאַלטען דעם שפּעטערדיגען פֿליגעל. און די קעלט קאָן אויף דעם דאָזיגען פּונקט ווירקען פּונקט אַזוי, ווי זי ווירקט אויף דעם שוין ענטוויקעלטען פֿליגעל. שטעל דיר פֿאָר, אַז דעם אייגענטליכען פֿליגעל ענטשפּרעכט אויף דעם רינג אַ צויבער-צייכען „פּ". די קעלט, וועלכע ענדערט דאָרט אַביסעל דעם פֿליגעל, מוז אויך אַביסעל פֿערענדערן דעם צויבער-צייכען „פּ" אַזוי, אַז ער זאָל

הויפּטזונג אויף אַ זייער איבערצייגענדיקן אופן. ער האָט קינסטליך אָפּגעקילט די שלייערלעך פון דעם זומערדיקן דור אין אַן׳אייז=קעלער, און האָט, ענדליך, אין סוף זומער בעקומען די ווינטער=פאָרם פון דעם זומער=פויגעלע, די „לעוואנא״. מען קאָן אין דעם פאַל נישט זאָגן, אַז די קעלט האָט געשאַדט דעם זומער=פויגעלע. דאָס ווינטערדיקע זומער=פויגעלע איז געווען פּונקט אַזוי לעבענס=קרעפטיק, ווי די זומערדיקע. דאָס בילד פון דעם מין איז אפילו אַזוי אַרום געוואָרען רייכער, און דאָס איז תמיד עפּיס ווערט אין דער ענטוויקלונג. אָבער די קעלט האָט דאָך אין געוויסע קעמערלעך עפּיס געענדערט, זי האָט געטריבען די פליגעל צו אַ גאַנץ בעשטימטער אַנדערער בעפאַרבונג.

מען האָט שפּעטער די דאָזיקע ערשיינונג אויסגעפּרובט אויף פיל זומער=פויגעלעך. מען האָט אויף אַזאַ אופן ביי קינסטליכער קעלט און היץ „נאָכגעמאַכט״ די וואַריאַנטען פון אונזער „קליינעם פוקס״, וועלכע זענען בעקאַנט געווען אין צפון און אין דרום=אייראָפּע און וועלכע מען האָט אויך געהאַלטען פאַר זעלבסטשטענדיקע נאַטור=פּראָדוקטען. דערביי האָט מען אָבער בעמערקט אַ וויכטיקע זאַך. דו קענסט דעם געוועגליכען „בער״, אונזער זומער=פויגעלע, וואָס קומט אַרויס פון דער פאָריגער בערען=רויפּע; זיינע אויבער=פליגעל זענען גאָלד=ברוין געפאַרבט מיט ווייסע אָדערען, אַזוי ווי אַ שיינער מאַרמאָר, די אונטער=פליגעל זענען רויט מיט בלוי=שוואַרצע פלעקען. אַז דו האַלטסט אויס די שלייערלעך פון דער דאָזיגער הערליכער בריאה אין אַ קעלט פון מינוס אַכט גראַד, קומט אַרויס גאַנץ אָפּט אַ בערזומער=פויגעלע, ביי וועלכען די פלעקען אויף די אונטער=פליגעל זענען אַזוי צושוואומען און פערמעקט, גלייך עמיץ וואָלט זיי מיט גראָבע פינגער אין דעם שלייערעל אָפּגעווישט. דער דאָזיגער פינגער איז געווען די קעלט. איצט נעם אַ פאָר זומער=פויגעלעך מיט אַזעלכע פערמעקטע פליגעל, אַן „ער״ און אַ „זי״, פערמאַך זיי ערגיץ צוזאַמען, אַזוי אַז זיי זאָלען זיך פּאָרען, נעם די אייערלעך, וועלכע די „זי״ לעגט דאַן אָפּ און בעקום

דער חיות־וועלט, ביי וועלכע דאָס דאָזיגע פריִרען רופט־אַרויס געוויסע פערענדערונגען אין לעבען פון אָרגאַניזם, — פערענ־דערונגען, וועלכע זענען, אמת, נישט געפערליך, אָבער וועלכע גיבען זיך איבער אויך די קינדער און אייניקלעך און בלייבען אויף זייער לייב אַלס מערקווירדיגע פראָסט־סימנים, נישט קו־קענדיג דערויף, וואָס די דאָזיגע קינדער און אייניקלעך האָבען קיינמאָל קיין פראָסט נישט איבערגעטראָגען.

מיט אַ געוויסער צייט צוריק האָט זיך די זאַמלער פון זומער־פויגעלעך געטראָפען אַ גאַנץ זעלטענער פאַל: זיי האָבען געמוזט פון דעם זומער־פויגעלע־סיסטעם אויסשטרייכען איין מין פון אונזערע בעקאַנטסטע דאַטשע זומער־פויגעלעך, די אזוי גערופענע „שוואַרצע לאַנד־מאַפּע“, אָדער די „פּראַרזא“. די זאמלער האבען געקאָנט צוויי מינים „לאַנד־מאַפּעס“ (אַזוי ווערען די דאָזיקע זומער־פויגעלעך גערופען, צוליב א מין גע־אָגראַפישען נעץ, וואָס זיי האָבען אויף די אונטערשטע זייטען פון די פליגעל): די „שוואַרצע לאַנד־מאַפּע“, אָדער די „פּראר־זא“, אַ שוואַרץ זומער־פויגעלע מיט ווייסע שטרייפען, וועלכעס ווייזט זיך געוועהנליך אין סוף זומער, אָדער אין הערבסט, נאָך די גרויסע זומער־היצען, און די „לעוואנא“, אַ רויט זומער־פוי־געלע מיט לייכטע שוואַרצע פלעקען, וואָס ווייזט זיך געוועה־ליך אין פריִלינג, נאָך די ווינטערדיגע פרעסט. איינמאָל האָט אַ געוויסער נאַטור־פאָרשער בעוויזען, אַז די „לעוואנא“ און די „פּראַרזא“ זענען אייגענטליך איין און דער זעלבער מין זומער־פויגעלעך, פאַר וועלכען עס איז גענוג אַזוי אַרום נור איין נאָמען, לאָמיר זאָגען, דער נאָמען „לעוואנא“. די פערשידענ־אַרטיגקייט פון די פאָרמען איז נור אַ פּראָדוקט פון דער טעמ־פּעראַטור. אַז אויף דעם שלייערעל פון דעם דאָזיקען זומער־פויגעלע ווירקט די זומערדיגע היץ, קריכט אַרויס דאָס זומער־פויגעלע מיט שוואַרץ־ווייסע פליגעל. ווען אָבער, פאַרקערט, דאָס שלייערעל פריִרט אין דער ווינטערדיקער קעלט, קריכט אַרויס אין פריִלינג דאָס בלאַס־רויטע זומער־פויגעלע מיט לייכ־טע שוואַרצע פלעקען. דער פאָרשער האָט בעוויזען זיין בע־

דו דאַרפֿסט דאָ גאָרנישט ווייט זוכען די בילדער: דו האָסט די ממשות'דיגע ביישפּילען פֿאַר די אויגען. אַז די פּילע־קעמערלדיגע קאָלאָניע פֿון דיין קערפּער נעמט אויף דורך דעם מאָגען אַ סם, וועלכע עסט זיך ביסלעכווייז אַריין אין דעם גאַנצען קערפּער, פֿערדאַרבענדיג אַ קעמערל נאָך אַ קעמערל, מוז ער ענדליך דערגרייכען אויך צו די ליבע־קעמערלעך. דער סם קומט אויף צו די כראָמאָזאָמען־רינגען און עסט זיך אַריין אין דעם מעטאַל פֿון די צויבער־רינגען, אַזוי ווי אַ שאַרפֿע זויער־קייט; דערפֿון ווערט די צויבער־שריפֿט צושטערט, צייכענס ווערען אָפּגעמעקט און די איידעלע טראַדיציע פֿון די עלטערן ווערט געפֿעלשט. ווי איז דעם אומגליקליכען שפּאַלט־פּראָדוקט פֿון אַזאַ קראַנקען ליבע־קאַרליק. דו ווייסט, אַז אונזער מעדיצינישע וועלט ערקלערט היינט איינשטימיג, אַז דער אַלקאָהאָל־סם, צום ביישפּיל, איז אַזאַ פּראַקטישער פֿערדאַרבער, וועלכער עסט זיך אַריין נישט נור אין די מאָגען, נירען־לעבער־און געהירן־קעמערלעך פֿון דער פּערזענליכער קאָלאָניע, נור ער דרינג אויך אַריין אין דעם געהיימען שלאָס פֿון די אייער־און זוימען־קעמערלעך און צועסט אַזוי די כראָמאָזאָמען־רינגען, אַז די אומשולדיגע קינדער ווערען באַלד געבוירען מיט אַ גרייטען פֿעלער. צום גליק ברענגט אין דעם פֿאַל די אויפֿפּרישונג מיט געזונט בלוט זייער גוטע פֿאָלגען. די געשלעכטליכע ליבע טרעט דאָ אַרויס אין קאַמף געגען דעם געזעץ, אַז פֿאַר דעם פֿאָטערס זינד דאַרפֿען געשטראָפֿט ווערען די קינדער און אייניקלעך. די זעלבע ערשיינונג (אַלענפֿאַלס, ווי עס שיינט, נאָך אַ מער פֿערוויקעלטע) זעט מען ביים סיפֿיליס. מיר וועלען נאָך רעדען וועגען דעם.

דעם דאָזיגען פֿאַקט: אַז די ליבע־קעמערלעך מוזען מיטמאַכען אַלע ערפֿאַרונגען פֿון דער גאַנצער קאָלאָניע, קאָנסטו זעען נישט נור ביי סמ'ען, נור אויך ביי פּיל אַנדערע, ווייניגער געפֿערליכע ערשיינונגען. אַז אַן אָרעם מיידעל פֿרירט, פֿרירט אויך איר אייערשטאָק. מיר קאָנען אָבער אַזעלכע פֿאַלען אין

גאָר אין אָנהויב, ווען דאָס ליבע־קעמערל איז נאָך אַליין געווען די גאַנצע בריאה, דער גאַנצער אינדיווידואום, איז עס זיכער אַזוי געווען: יעדע אינדיווידועלע ערפאַרונג איז אויך געווען איר ערפאַרונג. ווי אַזוי האָט זיך אָבער דאָס איינגע־שטעלט ביי דער אַרבייטס־טיילונג? אָדער ווידער מיט דער שפּראַך פון אונזער קאַרליק־מעשה׳לע: אַז די גאַנצע קאָלאָניע האָט פערזענליך עפּעס איבערגעלעבט, איז עפּעס געוואָר גע־וואָרען, האָט זיך ערוואָרבען עפּעס אַ נייע אייגענשאַפט, — צי האָט דאָס געקאָנט ווי עס איז אַלס נייע שריפט, אַלס נייער צויבער־צייכען אויסגעקריצט ווערען אויף די רינגען פון די ליבע־קעמערלעך, וועלכע האָבען שפּעטער געפּאָדערט אויפבויען דעם נייעם דור?

אויפן ערשטען בליק ווייזט אויס דער ענטפער צו זיין אייגענטליך זעלבסטפערשטענדליך: ווי לאַנג די ליבע־קעמערלעך האָבען נאָך געהערט צו דער גאַנצער קאָלאָניע, האָבען זיי גע־מוזט איבערלעבען אַלץ, וואָס די דאָזיגע קאָלאָניע האָט איבער־געלעבט. און אַז זיי האָבען שפּעטער אויפגעבויט נייע קאָלאָ־ניעס, האָבען זיי שוין די דאָזיגע קאָלאָניעס איבערגעגעבען אויך די דאָזיגע נייע ערפאַרונגען. ווען די גאַנצע קאָלאָניע הונגערט אין ווערט דורך דעם שוואַך, מוז עס טרעפען אויך די ליבע־קעמערלעך, ווי לאַנג זיי ווערען צוזאַמען מיט דער גאַנ־צער קאָלאָניע געשפּייזט. ווען די קאָלאָניע ווערט דורך און דורך נאַס, מוזען אויך ווערען נאַס די ליבע־דעלעגאַטען, און ווען פון דער דאָזיגער נאַסקייט ווערען פערזשאַווערט אַלע צוי־בער־רינגען, מוזען אויך די צויבער־רינגען פון די ליבע־דעלע־גאַטען פערזשאַווערט ווערען און דערפון מוז אַרויסקומען אַ פערדאָרבענער נייער דור. אויב די קאָלאָניע איז אַליין שול־דיג אין דעם, וואָס זי איז נאַס געוואָרען, ליידען צוליב דעם פאָטערס זינד די קינדער און אייניקלעך, ביז די שפּעטערדיגע דורות בעפרייען זיך דורך נייע איבערלעבונגען פון דעם אומ־גליק, אָדער ביז עס מישט זיך נישט אַריין די ברכה פון דער צונויפגיסונג, וועלכע ברענגט תמיד אַריין אַ פרישען האלבען רינג, און ראַט ענדליך אויס דאָס שלעכטס.

מיידעל טראָגט אַרום מיט זיך אין לייב דעם אייערשטאָק, זי
בעהאַלט אים אין אַ פערבאָרגען ווינקעל אין איר לייב, און דער
דאָזיגער אייערשטאָק האָט נישט קיין בעזונדער מויל צום אָטע-
מען און עסען, ער האָט נישט קיין מאָגען פאַר זיך און קיין
לונג, נור דאָס גרויסע אַלגעמיינע מויל, דער אַלגעמיינער מאָ-
גען, די אַלגעמיינע לונג ארבייטען פאַר אים. דאָס איז אַלץ
קלאָר.

די דאָזיגע קאָלאָניע פירט אָבער אין משך פון יאָרען
אַן'אינדיווידועל לעבען, פונקט אַזוי ווי ס'האָט פריער געטון
יעדע איינקעמערלדיגע בריאה, יעדערס פון די פריערדיגע אור-
קאַרליקלעך. זי האָט פערזענליכע איבערלעבונגען, זי טראָגט
איבער גוטס און שלעכטס. ביי אַזאַ קליינעם גרינעם וואָלוואָקס
אין זיין בלאָטע זענען די דאָזיגע איבערלעבונגען נישט אַזעלכע
געוואַלטיגע, אָבער טו ווידער אַ טראַכט וועגען דיר אַליין: וואָס
לעבט אַלץ איבער אַ קינד פון מוטערלייב אָן ביז צו זיין ער-
שטער איי-אָדער זוימען-רייפקייט. און די דאָזיגע ערשטע רייפ-
קייט איז נאָך ווייט נישט די לעצטע איי-אָדער זוימען-אָפּשפּאַל-
טונג פון מענשען. ווען אַן'עלטערער מענש פון אַ יאָר זעכציג
געבוירט נאָך אַ קינד, — וויפיל אינטענסיוו לעבען, ערפאַרונגען
און איבערלעבונגען האָט דאַן מיטגעמאַכט דאָס לעצטע זוימען-
קעמערל, וואָס ער האָט פון זיך אָפּגעשפּאָלטען! גיב נאָך אַ
טראַכט וועגען אַ זומער-פויגעלע: ערשט אַלס אַזאַ פילפאַרביג,
אַרומפליענדיג בעשעפעניש ווערט עס רייף צו דער ליבע, אָבער
וואָס האָט עס שוין אַלץ איבערגעלעבט דורך דער לאַנגער צייט,
ווען עס איז אַלס קליינע רייפעלע אַרויסגעקראָכען פון דעם איי,
איז אַלס רויפּע געוואַקסען און זיך געשפּייזט, און ענדליך אַלס
שלייערל ווידער איינגעשלאָפען, ווי אין אַן'ענגען מתים-אָרון!
די רויפּעס פון טייל זומערפויגעלעך דאַרפען אָפט האָבען גאַנצע
דריי יאָר פאַר איר ענטוויקלונג. וואָס פאַר אַ צייט פאַר כל
המינים אינדיווידועלע איבערלעבענישען! צי בעקומט אויך דאָס
ליבע-קעמערל וואָס עס איז פון די דאָזיגע פערזענליכע ערפאַ-
רונגען פון דער גרויסער קאָלאָניע?

קאָלאָניע. ווי האָט, פאַרקערט, געווירקט די גאַנצע קאָלאָניע אויף די דאָזיגע ליבע־קעמערלעך?

אַ געוויסע צייט, ביז צו דער רייפקייט, ד. ה. ביז צו דער ריכטיגער ליבע־צייט, האָבען דאָך די ליבע־קעמערלעך אויך געהערט צום גרויסען פערבאַנד פון דער קאָלאָניע. ביים וואָלוואָקס איז עס געווען נישט אַזאַ לאַנגע צייט. אָבער מאַך נור דאָ אַ שפּרונג ביז צו דיר אַליין (דער שפּרונג איז דאָך דאָ אין דעם פּונקט שוין זיכער בערעכטיגט): שוין אין מוטער־לייב ווערט אין דער פילקעמערלדיגער קאָלאָניע פון דיין קערפּער אויסגעבילדעט די פּרוכפּערונגס־אָפּטיילונג; פון צווייטען יאָר אָן זענען שוין ביי יעדען מיידעל אויסגעטיילט די אייער, ד. ה. די אייגענטליכע ווייבליכע ליבע־קעמערלעך, יעדערס באַזונדער אין זיין הילע, און עס דוכט זיך, אַז יעדע מינוט קאָנען זיי שוין אָנהויבען די וואַנדערשאַפט; דאָך דויערט עס אָבער, ווי דו ווייסט, נאָך פיל יאָרען, אין אונזערע צפון־לענדער אָפט נאָך פופצען און מער יאָר, ביז די ערשטע מענסטרואַציע־בלוטונג בעווייזט, אַז עס האָט זיך ענדליך, דאָס ערשטע איי ארויס־געלאָזען אויף דער וואַנדערשאַפט און האָט געוואַרט אויף אַ זוימען־קעמערל פון אַן׳אַנדערע קאָלאָניע וואָס האָט געטון און וואָס טוט אין משך פון אַזוי פיל יאָרען די גאַנצע קאָלאָניע פאַר איר איי?

זי בעוועגט עס. דאָס איז שוין ביים וואָלוואָקס אויך אַזוי; אין דער וואָלוואָקס־קויל דערקענט מען טאַקע דאָס ליבע־קעמערל דאַדורך, וואָס עס האָט נישט קיין בעוועגונגס־עקל, קיין „שווים־הערעלע", נור עס לאָזט זיך בעוועגען דורך די אַנדערע קעמערלעך פון דער קאָלאָניע. די קאָלאָניע טוט נאָך עפּעס פאַר דעם ליבע־קעמערל: זי גיט איהם אַ בעשיצט אָרט אינעווייניג אין דער קאָלאָניע; דאָס טוט דער וואָלוואָקס אויך. ווייטער אויף דער גאַסטרעאַ־שטופע, וואו עס בילדעט זיך אויס א בעזונדערע ברעס־אָפּטיילונג פאַר דער גאַנצער קאָלאָניע, ווערען, נאַטירליך, די ליבע־קעמערלעך אויך געשפּייזט דורך דער דאָזיגער אָפּטיילונג. דאָס אַלץ איז ביי דיר אויך פּונקט אַזוי: דאָס

פּילקעמערלדיגקייט און אַרבייטס-טיילונג: דאָס איז יעדענפֿאַלס געווען אַ ריזיגער פֿאָרטשריט אויפ'ן וועג פון דער לעבענס־אַנטוויקלונג. דאָס גאַנצע העכערע לעבען האָט זיך אויפגעבויט אויף דעם דאָזיגען יסוד. ערשט אויף דעם דאָזיגען יסוד האָבען שפּעטער געקאָנט אַנטשטיין געשלאָסענע אינדיווידואומס פון אַזאַ קאָלאָסאַלער גרויס, ווי דער בראָנטאָזאורוס, וועלכע האָט געהאַלטען הונדערט פוס די לענג, אָדער דער וואַלפיש. און ערשט אויף דעם דאָזיגען יסוד איז מעגליך געוואָרען אין אָרגאַניזם אַזאַ אָפּטיילונג פון קעמערלעך, אַזאַ וואונדערליכער אָרגאַן פאַר קאָנצענטרירטער עמפּפינדונג און בעוועגונג, פאַר אָריענטירונג און גייסטיגער העכסטער אָנפירונג, ווי עס שטעלען מיט זיך פאָר אונזערע מענשליכע געהירען. און אַזוי ווי דער דאָזיגער גאַנצער פאָרטשריט איז ענג פערקניפּט מיט דעם ליבע־לעבען, שטייען מיר דאָ אויך פאַר אַ געוואַלטיגען ווענדע־פונקט אין דער ענטוויקלונג פון דעם ליבע־לעבען אליין. פאַר דער דאָזיגער ענטוויקלונג האָט זיך אָבער פון אָנהויב אָן געמוזט אַרויסרוקען זייער אַ האַרבע פראַגע, וועלכע האָט באַלד געמוזט ווי עס איז געלעזט ווערען.

די קעמערלעך פון דעם סאָציאַלען פערבאַנד האָבען זיך באַלד אין אָנהויב אייגעטיילט אין ליבע־קעמערלעך און נישט־ליבע־קעמערלעך. נור די ליבע־קעמערלעך האָבען פון זיך אַרויסגעגעבען כראָמאָזאָמען, נור זיי אַליין האָבען, לויט דער פריערדיגער קאַרליק־מעשה'לע, אָפּגעשפּאָלטען פון זיך די צויבער־רינגען און האָבען מיט דער הילף פון די דאָזיגע רינגען אויפגעבויט אַ נייעם דור.

דאָ איז ענטשטאַנען אַ פראַגע.

די ליבע־קעמערלעך האָבען געליבט פאַר דער גאַנצער

איינצעלנער קעמפט אַלס מערטירער אויפ'ן שלאַכט-פעלד פאַר דער דערהאַלטונג פון אַ גרעסערער געזעלשאַפט. די ביישפילען ביי אונז מענשען זענען יעדען בעקאַנט. אָבער אויך ביי די חיות, וועלכע פירען אַ געזעלשאַפטליך לעבען, קודם כל ביי די בינען און מילבען זעען מיר די זעלבע ערשיינונג; און דאָ איז די דאָזיגע אַבסאָלוטע זעלבסט-אָפּפערונג פון דעם איינצעלנעם פאַר דעם וואוילשטאַנד פון דער גאַנצער געזעלשאַפט נאָך בולט'ער, קלאָרער, ווייל דאָס אימפולסיווע, דאָס אינסטינקטיווע טרעט דאָך ביי די דאָזיגע ברואים אַרויס פיל דייטליכער: פון איין זייט די מורא פאַר'ן טויט, אַלץ אַ ריין שוץ-מיטעל, וועלכעס די נוצליכקייט האט אַריינגעשלאָגען אין קאָפּ דער איינצעלנער בריאה, און פון דער צווייטער זייט די פעראַכטונג פון טויט אַלס אויך אַזאַ שטאַרקער אויסדרוק פון דעם סאָציאַלען אינסטינקט. און עס איז ווידער אינטערעסאַנט גראָד דאָ צו בעמערקען, אַז אויך די גרויסע גרונד-פאָרם פון דעם אינדיווידועלען אינערליכען טויט איז אין אָנהויב געווען אַ רעזולטאַט פון דעם ערשטען סאָציאַלען אַקט, אַ געשעעניש, וועלכע האָט זיך אַריינגעריסען אין דער ברכה פון דער ערשטער אַרבייטס-טיילונג, וואו דער איינצעלנער איז צום ערשטען מאָל גערופען געוואָרען צו אַרבייטען פאַר אַנדערע. דאָס, וואָס איין טייל פון די קעמערלעך פון דעם וואָלוואָקס-פערבאַנד האָט זיך אויסגעשלאָסען פון דער פרוכפערונג און האָט זיך אַזוי אַרום אָפּגעזאָגט פון איר אונשטערבליכקייט פאַר דעם וואוילשטאַנד פון דעם גאַנצען מין,— דאָס איז שוין געווען אַ מין זעלבסט-אָפּפערונג. און אַזוי אַרום קאָן מען זאָגען, אַז ביז היינט איז יעדער אינערליכער טויט אייגענטליך אַן'איידעלער מערטירער-טויט, אַלענפאַלס לויט זיין טיפּסטען עצם. די מורא פאַר'ן טויט איז דאָ יעדענפאַלס נישט אויסגעשלאָסען געוואָרען: אויך די קעמערלעך, וועלכע נעמען נישט קיין דירעקטען אנטייל אין דער פרוכפערונג, זאָלען זיך אויפהאַלטען אַזוי לאַנג, ווי ס'איז נור מעגליך.

דער דיכטער, וועט וועלן צו דער דאָזיגער ערשיטערנדיגער גן-עדן-טראַדיציע צוגעבן דעם שוואַכן מאָרגן-שיין פֿון אַ פֿערגעלטונג, וועט דערצו נאָך אַרײנפֿירן אַ שטים, וועלכע וועט זאָגן עפּעס ענליכעס דערצו, וואָס גאָט זאָגט צו איוב׳ן: אַז אונזער גאַנצע שרעק שטאַמט אייגענטליך דערפֿון, וואָס מיר מיינען, אַז מיר ווייסען, וואָס ס׳איז אַזוינס דער טויט; בשעת מיר ווייסען דאָך אין טיפֿסטען עצם צו ווייניג דערפֿון, וואָס ס׳איז אַזוינס לעבען, וואָס ס׳איז אַזוינס אינדיווידואום, אַז מיר זאָלען באמת קאָנען פֿערשטיין דעם טויט. דער נאַטור-פֿאָרשער דאַרף דערצו נאָך צוגעבען, אַז עס איז פֿאַראַן אַ גרויסע וואַרשיינליכקייט, אַז די דאָזיגע מוראָ פֿאַר׳ן טויט, די דאָזיגע אומפֿאַרשטענדליכע שרעק פֿון דער אינדיווידואום פֿאַר דעם טויט אַלס אַן׳אומגליק, איז נישט עפּעס אַנדערש, ווי איינס פֿון די קליינע שפּיגלעך פֿון דער נאַטור, איינס פֿון די צוועקמעסיגקייט-מיטלען פֿון דער ענטוויקלונג אַליין, וועלכע צווינגט דעם אינדיווידואום צו דערהאַלטען און פֿאַרטיידיגען זיין אינדיווידועל לעבען אַזוי לאַנג, ווי לאַנג דאָס איז נור מעגליך. דאָס איז אייגענטליך נישט דער איינציגער פֿאַל, וואו די נאַטור האָט געשטעלט אַ פֿאָדערונג צו קעמפֿען פֿאַר אַ זאַך אין אַ געוויסען מאָמענט מיט דער גרעסטער ענערגיע ביז צו פֿערצווייפֿלונג, הגם די דאָזיגע זאַך שטעלט מיט זיך נישט פֿאָר דעם אַבסאָלוטען ווערט און איר געגענטייל — דאָס ערגסטע, וואָס עס קאָן נור געמאָלט זיין. אַזוי זען מיר, ווי די בעזונדערע מינים ביי די חיות און געוויקסען האַלטען זיך אויף אין משך פֿון דער לעבענס-ענטוויקלונג מיט אַלע מעגליכע שוץ-מיטלען, און דאָך פֿירט דער פֿאָרטשריט, ענדליך, צו דער פֿערניכטונג פֿון די אַלטע מינים, וועלכע מוזען נאָכ׳ן רומפֿולען ווידערשטאַנד סוף כל כוף אָפּטרעטען דאָס אָרט די נייע מינים. עס איז אויך זייער אינטערעסאַנט צו בעמערקען, ווי די מורא פֿאַר׳ן טויט הערט אינגאַנצען אויף אין אַזעלכע פֿאַלען, ווען די אומבעדינגטע זעלבסט-אָפּפֿערונג פֿון דעם אינדיווידועלען לעבען דינט אַ העכערן ציל. מיר בעמערקען דאָס אומעטום, וואו דער

די קלעפּ פון לעבען און ענטפערן אויף זיי מיט מענשען האָפ־נונגען, מענשען טרערען, מענשען־געמיט, אַזוי ווי די לעגענדע האָט זיך אויסגעמאָלט אדם און חוה׳ן; און ווען עס קומט זיי אונטער די דאָזיגע טראַגעדיע; וואָס פאַר אַן׳אומגעהויערער, ערשיטערנדיגער קאָנפליקט וואָלט דאָס געווען! און שטאָלצער האָפענונג זענען די דאָזיגע גן־עדן־לייט אַרויף אויף אַ נייעם וועג. זיי האָבען פון בוים פון דער ענטוויקלונג, פון בוים פון דעם פאָרטשריט אָפּגעריסען אַ געשמאַקע פרוכט: די ברכה פון דעם בשותפות׳דיגען לעבען, פון דער געמיינזאַמער אַרבייט, פון דער געגענזייטיגער הילף, פון דער אַרבייטס־טיילונג. עס דוכט זיך: אַ נייער וועלט־טאָג איז אויפגעגאַנגען. און דאָ רייסט זיך אַריין עפּעס אַ מורא׳דיגס. אין דעם אור־גן־עדן ליגט דער ערשטער טויטער קערפּער. דער טויט האָט צוגענומען זיין ערשטען קרבן. דער טויט, וועלכער איז פּלוצ־לונג אַרויס פון אונטער דער בלומען־וואַנד פון יענער גרויסער ברכה, ווי דער מלאך מיט דער פייערדיגער שווערד. איר אַלע מוזט פון איצט אָן שטאַרבען, ווייל איר האָט פון דער נייער פרוכט געגעסען. דאָס, וואָס ס׳איז ביז איצט נור געהאַנגען, ווי אַ וויטער צופאַל, איבער אייך, דאָס וואוינט פון איצט אָן צווישען אייך. דאָ ליגט דער ערשטער קרבן פון דעם אינער־ליכען טויט. דער ערשטער זקן. מיריאַדען וועלען קומען נאָך אים. אויף דער גרעסטער געניוס וועט ווערען אַלט און וועט זיך ענדליך געפינען אויף דער מטה. זאָלען אייערע מענשען דערגרייכען די העכסטע מדרגות. זאָלען זיי אין די שטערען [illegible], זאָלען זיי פון די טיפסטע טיפענישען פון דער מענש־[illegible] ברוסט זינגען. דאָס געזעץ פון דעם וואָלוואָקס בלייבט איבער אייך. ער שניידט דעם שטערענזעער און דעם דיכטער אַזוי ווי גראָז, ווען עס קומט זייער שעה...

אונזער צייט האָט נישט ווייניגער שטאָף פאַר ערהאַבענע מיסטעריעס, ווי די פריערדיגע. זי איז נור צושפּליטערטער, און אונזערע דיכטער האָבען נאָך קיין אַנונג נישט, וואו די נייע קוואַלען שפּרודלען גאַנץ אין דייר שטי.

ביי אונזערע וואָלוואָקסען. כדי נור איין קעמערל זאָל ליבען און ניין און ניינציג זאָלען בעפרייט ווערען פון דעם דאָזיגען „געשעפט“, מוזען די דאָזיגע ניין און ניינציג אויסגעשלאָסען ווערן אויך פון דער אונשטערבליכקייט. נאָך דעם ווי די ליבע-קעמערלעך לאָזען זיך אַרויס פון דער קויל, כדי זיך צונויפצוגיסען מיט אַנדערע און צו גרינדען נייע וואָלוואָקס-פערבאַנדען, פּלאַצט די גאַנצע קויל; זי דעגענערירט און שטאַרבט אָפּ. און אַזוי ווי מיר מענשען שטאַמען דאָך אָפּ געשיכטליך, אַלס פילקעמערלדיגע פערבאַנדען, פון די דאָזיגע וואָלוואָקסישע ברואים, איז דער דאָזיגער טויט דער אָנהויב פון אונזער אינדיווידועלן אינערליכען טויט. זעלטענער וואָלוואָקס, דאָס האָט דיין שריט אויף דעם דאָזיגען אומגעהויערען ווענדע-פונקט פון די געשעענישען געפירט דערצו, אַז געטע האָט געמוזט שטאַרבען!

נישט ווילענדיג פילט מען דאָ אַ באַדערפעניש צו מאַכען אַ שטילע פויזע פון געדאַנק. אונזער צייט האָט נישט ליב צו פאַרשלייערן אירע אמת'ן און וואַרשיינליכקייטען אין דעם געוואַנד פון מיסטישע בילדער, וועלכע דער דיכטער זאָל ווידער שענקען אַ נייע לעבען. דער ערשטער האָט דעם דאָזיגען אידעענגאַנג, וועלכען איך האָב דיר דאָ דורכגעפירט, אַרויסגעזאָגט איינער פון אונזערע בעסטע און ניכטערסטע נאַטור-פאָרשער אויגוסט ווייסמאַן. וואָס וואָלט געוואָרען מיט דער דאָזיגער אידעע, ווען דו זאָלסט זי דיר פאָרשטעלען אין לבוש פון ערהאַבענע סימבאָלישע בילדער, וועלכע זענען געשאַפען דורך אַזאַ קינסטלער, ווי מילטאָן אָדער דאַנטע! אייגענטליך האָט דאָך אין יענער וואָלוואָקס-שטופע שוין געשטעקט דער מענש אין די ערשטע טעג פון זיין ענטוויקלונג. ווען די קלאָר-זעענדיגע מאַכט פון דיכטער וואָלט פאַר דיר אויפגעשטעלט די דאָזיגע אור-ברואים אַלס לעגענדאַרישע אור-מענשען פון די ערשטע טעג פון דער וועלט-געשיכטע און וואָלט זיי צוגעגעבען סימבאָליש אַנ'אמת'ע מענשליכע פאָרם, מיט נאַקעטע מענשליכע קערפּערס און פילענדיגע מענשליכע נשמות, וועלכע פערנעמען

געוואָרען דורך דער אור=געבוירונג. באַלד אומגעקומען צוליב דער דאָזיקער אינערליכער סיבה, ביז ס'איז ענדליך נישט ער= פונדען געוואָרען די דאָזיגע קלוגע רעטונג: די צושפּאַלטונג. און דאַן איז שוין די אור=געבוירונג געוואָרען אומנוצליך, ווייל די פּרוכפּערונג האָט דאָך אַ סוף געמאַכט צו דעם אינערליכען טויט. אין ווערן פון די אור=באַשעפעני׳שען האָבען אָבער שוין געמוזט שטעקען ביידע פאַלען: דער טויט און די רעטונג דורך דער פּרוכטפּערונג, און דעריבער בלייבט דער קערן פון דער זאַך אויף יעדען פאַל פאַרבאָרגען אין דעם לעצטען סוד פון דעם לעבען בכלל.

די דאָזיגע גן=עדן=לאַגע איז אָבער שוין ביי אונזערע אור= קעמערלעך געשטערט געוואָרען דערמיט, וואָס געוויסע איינ= קעמערלדיגע האָבען אָנגעהויבען אָפּשפּאַלטען נור אַ קליינעם טייל פון זייער קערפּער צום צוועק פון דער פּרוכפּערונג, און דאָס גרעסערע שטיק האָט זיך מער אין די ווייטערדיגע ליבע= געשעעני׳שען (אין די צונויפגיסונגען און ווייטערדיגע טיילונגען) נישט בעטייליגט. איך האָב דיר פריער געזאָגט, אַז שוין אין דעם פאַל איז עס ביי די איינקעמערלדיגע געווען אַ מין פּרי= מיטיווע אַרבייטס=טיילונג. די דאָזיגע אַרבייטס=טיילונג האָט דורכ= געפירט דעם גרויסען אונטערשיד צווישען דער אונשטערבליכ= קייט פון די ליבע=טיילעכלעך און דער איינפאַכער צייטווייליגער אינדיווידועלער עקזיסטענץ פון דעם איבערגעבליבענעם גרויסען עלטערליכען שטיק. דער דאָזיגער פערבליבענער על= טערליכער טייל האָט אונבעדינגט שפּעטער געמוזט אומקומען פון דער האַנט פון דעם אינערליכען טויט. פאַר דער בעקווע= מער אַרבייטס=טיילונג האָבען שוין די אור=קעמערלעך בעצאָלט דערמיט, וואָס נור איין שטיק פון דעם קעמערל איז געבליבען אונשטערבליך, דעם אַנדערן דאַגעגען האָט אונבעדינגט געמוזט טרעפען דער טויט. און איצט זעסטו, ווי די זעלבע לאַגע גע= ווינט אַן׳אונגעהויערע בעדייטונג פאַר דעם גאַנצען ווייטערדי= גען לעבען נאָך דעם, ווי זי שטעלט זיך איין ביי די ערשטע סאָציאַלע פערבאַנדען פון קעמערלעך, וועלכע פירען איין ביי זיך די אַרבייטסטיילונג אויך אין דעם זעלבען פונקט, דהיינו

פריער איז ביי דעם שטאָף-ווערקסעל, דורך דער ערנערונג און דער אָפּוואַרפונג, נישט נור צוריקגעשטעלט געוואָרען כסדר דער שטענדיגער באַשטאַנד פון קערפּער. עס איז אויך פאָרגעקומען אַ געוויסע פּאָזיטיווע פערמערונג: דער אינדיווידואום איז געוואַקסען. און עס זעט אויס, אַז עפּעס אַן'אַלטער געזעץ פון לעבען ערלויבט דעם אינדיווידואום צו וואַקסען נור ביז צו אַ געוויסער מאָס. אויף אַ געוויסער הויך מוז דער אויפגעוואַקסענער קערפּער אָדער זיך פונאַנדערפאַלען אויף צוויי אינדיווידואַליטעטען, אָדער די מאַשין הויבט-אָן צו גיין שלעכט, די אַרבעטענדיגע קרעפטען ווערען אָפּגעשוואַכט, דער לעבענספּראָצעס דעגענערירט און שטעלט זיך, ענדליך, אָפּ. עס ווייזט דעריבער אויס, אַז די פרוכפּערונג דורך צושפּאַלטונג איז אָנגעווענדעט געוואָרען דורך די אור-בעשעפעניש'ען נור אַלס אַן'איינפאַך שוץ-מיטעל געגען דעם דאָזיגען פאַטאַלען אויסגאַנג. ביי די ערשטע איינקעמערלדיגע איז דאָס דאָזיגע שוץ-מיטעל אָנגעווענדעט געוואָרען גאָר ראַדיקאַל. ווי נאָר די וואוקס פון דעם קערפּער האָט דערגרייכט דעם קריטישען פונקט, איז זיך דער גאַנצער קערפּער צופאַלען (דערמאָן זיך אונזער קאַרליק-מעשה'לע) אויף צוויי אָדער פיל שטיק, און יעדערס פון די דאָזיגע שטיקער האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט אַ נייע אינדיווידואַליטעט. דערמיט איז דער שפּיל אינגאַנצען ווידער געוואונען געוואָרען. די ליבע האָט אין דעם מאָמענט, ווען ס'האָט געקאָנט אונטערקומען דער אינערליכער טויט, געשאַפען פון דעם אַלטען לעבען, נייע לעבענס.

איך האָב דיר פריער אונזער קאַרליק-מעשה'לע אָנגעהויבען דערפון, אַז די דאָזיגע מעטאָדע איז שוין ביי די קאַרליקלעך געווען אין פולען גאַנג. אפשר האָט טאַקע דאָס איינקעמערלדיגע לעבען באַלד ביי זיין ענטשטייאונג שוין מיטגעבראַכט מיט זיך די דאָזיגע צוועקמעסיגע זעלבסט-רעגולירונג. אָדער אפשר האָט די „פייע נוצליכקייט" ערשט ביסלעכווייז דורכגעפירט די דאָזיגע מעטאָדע ביי די איינקעמערלדיגע. אפשר זענען די קעמערלעך, וועלכע זענען כסדר געשאַפען

אונזער ערד פערטרעטען געווען נור דורך די איינקעמערלדיגע ברואימלעך, אויף יענעם עלטסטען אור-ברעג, איז אן א ספק א געוויסער טייל פון דעם דאזיגען לעבען כסדר פערניכטעט געווארען דורך געוואלטזאמע אויסערליכע שטערונגען. יעדער שטורעם יעדע קלענסטע נאטור-געשעעניש, יעדער גרעבערע ענדערונג פון די ליכט; טעמפעראטור-פאכקייט-פארהעלטענישען האט זיכער צוקוועטשט, פערברענט, פערטרוקענט אונצעליגע איינקעמערלדיגע. דאס איז היינט אזוי, דאס איז זיכער תמיד געווען אזוי. אבער אונצעליגע האבען דאך כסדר אויסגעהאלטען. די ליבע-קייט פון זייערע טייל-פראדוקטען האט זיך קיינמאל נישט איבערגעריסען. אנדערש וואלטען מיר אינגאנצען נישט געהאט דאס העכערע לעבען אויף דער ערד, וועלכעס האט דאך געמוזט אין די ערשטע טעג פון דער לעבענס-געשיכטע שטעקען אין אזעלכע איינקעמערלדיגע ברואים. און די דאזיגע ברואים׳לעך האבען מיט אלע זייערע רוחות געקעמפט געגען דעם דאזיגען צופאל-טויט. אומערשעפליך זענען די אופנים פון ווידערשטאנד, וועלכע די דאזיגע איינקעמערלדיגע קאנען ארויסווייזען. אונזער מעדיצין, וועלכע שטרעבט צו פערניכטען געוויסע בייזע באצילן, קאן דערפון מעשות דערציילן. מיר האבען דא פריער גערעדט, למשל, וועגען געוויסע באקטעריעס, וועלכע קענען פערטראגען אנ׳אומגעהויערע קעלט.

און אויב זיי איז געלונגען זיך צו בעשיצען געגען אזא אויסערליכען געוואלט-טויט, האבען זיי, אזוי לאנג, ווי זייער גאנצער קערפער האט זיך צום צוועק פון דער ליבע געשפאלטען, נ י ש ט געהאט קיין א י נ ע ר ל י כ ע נויטווענדיקייט פון טויט. מיר זעען היינט, אז דער דאזיגער אינערליכער טויט איז ביי אונז מענשען פארקניפט מיט א געוויסער עלטער, וועלכע אנ׳אינדיווידואום קאן דערגרייכען. א צייט האלט אונטער דער מענטש זיין קערפערליכען בעשטאנד דורך דעם שטאף-וועקסעל, פונקט אזוי, ווי עס טוט דאס א ברענענדיקער פלאם. ביסלעכווייז הויבט זיך אבער אן א מין זעלבסט-פארברענונג.

אַזוי לאַנג ווי אַלע קעמערלעך פון אַזאַ קויל האָבען זיך נאָך אַליין געפרוכפערט, האָבען אַלע געקאָנט בלייבען אונשטערבליך. די וואָלוואָקסען לעבען נאָך היינט; זיי לעבען שוין, וואַרשיינליך, מיליאָנען יאָרען. געוויסע גליקליכע קייטען פון אַזעלכע טייל־פראָדוקטען האָבען געקאָנט דורכלעבען די אַלע מיליאָנען יאָרען. אָבער זייט די אַרבייטס־טיילונג האָט אַזוי פיל און אַזוי פיל הונדערט קעמערלעך בעפרייט פון דער ליבע און איבערגעגעבען די דאָזיגע אַרבייט נור עטליכע, איז פאַר די דאָזיגע בעפרייטע די אונשטערבליכקייט מער נישט מעגליך געוועזען. יענע אונשטערבליכע ליבע־קעמערלעך האָבען אויך געקאָנט צוליב עפעס אַן׳אומגליקליכען צופאַל אומקומען; פאַר די קעמערלעך אָבער, וועלכע זענען בעפרייט געוואָרען פון דער ליבע, איז דער טויט מער נישט געוועזען קיין צופאַל: פאַר זיי איז ער אויפגעטרעטען אַלס דער לאָגישער גורל זייערער אַלס דער שניטער, וועלכער מוז זיי אַלעמען אומברענגען, אַלס דער אונפערמיידליכער פועל־יוצא פון זייער גאַנצען סאָציאַלען לעבענס־קאָנטראַקט.

דאָס איז אַזוי אַרום אַן׳אויסערגעווענליך־וויכטיגער מאָמענט נישט נור פון דער געשיכטע פון ליבע־לעבען, נור פון דעם גאַנצען לעבען בכלל. טיפע פילאָזאָפישע פראָבלעמען אַנטשטייען דאָ פאַר דיר, ווען דו באַטראַכסט דאָס קליינע גרינע וואָלוואָקס־קיילעכל. די אַרבעטס־טיילונג ערשיינט נישט נור אַלס אַ גרויסע ענטוויקלונגס־סטאַדיע פון דער ליבע. נאָר עס ווייזט זיך אַרויס אַ בעזונדערע באַציאונג צווישען איר און דעם טויט.

דו דערמאָנסט זיך, וואָס מיר האָבען גערעדט וועגען דעם גרויסען געגענזאַץ צווישען דעם פערזענליכען טויט און דער אייביגער אונשטערבליכקייט דורך דער ליבע. גאַנץ געוויס האָט דער טויט אין אַ געוויסען זין עקזיסטירט אויף אונזער פלאַנעטע, זינט ס׳איז אויף איר געוועזען לעבען. און שוין אפילו דעמאָלט, ווען דאָס דאָזיגע גאַנצע לעבען איז אויף

ווי די סאָציאַלע קויל זאָל ניִשט זיין, ריין־מענליך אָדער ריין־ווייבליך, אָדער זי זאָל אין זיך פעראייניגעןביידע געשלעכטער, זעען מיר אַלענפאַלס ביי איר דאָס, וואָס מיר האָבען פריִער בעטראַכט אַלס דעם אויסגאַנגס־פונקט פאַר דער גאַנצער העכערער ענטוויקלונג פון די לעבעדיגע ברואים: מיר זעען ביי איר די ערשטע אַרבייטס־טיילונג. ניִשט אַלע קערפערלעך פּרוכפּערען זיך אַליין פאַר זיך, נור עטליכע אויסדערוויילטע קעמערלעך טוען די דאָזיגע אַרבייט פאַר אַלע. די דאָזיגע אויסדערוויילטע קעמערלעך בילדען די ספּעציעלע פּרוכפּערונגס־אָבטיילונג אין דער קויל, יאָ, מען קאָן שוין איצט אַפילו אין אַ שטאַרק בעגרעניצטען זין זאָגען: זיי בילדען דעם פּרוכפּערונגס־אָרגאַן פון דעם פיל־קעמערלדיגען אָרגאַניזם. זיי נעמען מער ניִשט קיין אנטייל אין די בעוועגונגען פון דער קויל, אין איר פרעסען, זיי בעהאַלטען זיך אין דעם אינעוויי־ניגסטען הוילען חלל פון דער קויל און פערנעמען זיך דאָרט מיט זייער פּרוכפּערונגס־אַרבייט, ביז זיי רייסען ענדליך דורך די קויל, לאָזען זיך אַרויס דורך דעם ריס און פירען דורך די אייגענטליכע בעפרוכטיגונגס־אַרבייט.

נאָכדעם, ווי די דאָזיגע ליבעס־קעמערלעך האָבען אָבגעטון זייער אַרבייט, נאָכדעם, ווי זיי זענען אַרויס פון דער קויל דורך דעם דערמאָנטען שפּאַלט, זעסטו ווי די גאַנצע קויל ווערט מיט אַמאָל אַזוי ווי פערוועלקט, זי זינקט אַראָב צום דעק און שטאַרבט אָב. איר אייביגקייטס־ראָל אין זין פון דער אונשטערבליכקייט דורך דער ליבע ענדיגט זיך, נאַטיר־ליך אין דעם מאָמענט, ווען זי לאָזט אַרויס פון זיך די דאָזיגע ליבע־קעמערלעך. מיט דעם מאָמענט ענדיגט זיך דאָס אינדיווידועלע לעבען פון אַלע קעמערלעך: די ליבע־קעמערלעך פערענדיגען מיט דער שאַפונג פון נייע אינדיווידואומס, די אַנדערע קעמערלעך, וועלכע האָבען זייער ליבע־ראָל איבערגע־געבען די ערשטע קעמערלעך, פערענדיגען זייער אינדיווידועל לעבען בכלל. בעפרייט פון דער ליבע, הייסט אויך בעפרייט פון דער עקזיסטענץ!

ציִאונגען; זיי האָבען נאָך געלעבט אין סאָציאַלען פערבאַנד און האָבען פּראָדוציִרט דעם פרוכפּערונגס-מאַטעריאַל, וועלכען זיי האָבען איִבערגעגעבען פון קויל צו קויל.

עס זענען אָבער פערהאַן אויך געוויִסע העכערע וואָלוואָציִנעען, וועלכע ענטהאַלטען איִן זיִך ביידע געשלעכטער, ד. ה. אין איין קויל האַלטען זיִך אויף קעמערלעך, וועלכע פרוכפּערען זיך ווייבליִך, און קעמערלעך, וועלכע פרוכפּערען זיִך מענליִך. גראָד איין מין פון די אמת'ע וואָלוואָקסען ווייזט תמיד אַרויס די דאָזיִגע אייגענשאַפט. דעריִבער מוזען מיִר אָננעמען, אַז איִן די פריִסטע צייטען פון דער ענטוויִקלונג האָבען געקאָנט ענטשטיין אויך אַזעלכע סאָציאַלע פערבאַנדען, וועלכע האָבען איִן זיִך ענטהאַלטען מענליִכע און ווייבליִכע קעמערלעך. דו קענסט דיִר פאָרשטעלען, אַז אַזעלכע קוילען זענען ענטשטאַנען אויף אַזאַ אופן: געוויִסע איינצעלנע קעמערלעך האָבען געהאַט אַן'אייגענשאַפט זיִך צו פרוכפּערען אַמאָל מענליִך און אַמאָל ווייבליך, און פון אַזעלכע קעמערלעך האָט לויט דער פריִערדיִגער מעטאָדע געקאָנט ענטשטיין אַזאַ קאָלאָניע. דו טאָרסט אָבער דערביי קיינמאָל ניִשט פערגעסען, אַז די מענליִכע און די ווייבליִכע פרוכפּערונגס-פּראָדוקטען, וועלכע זענען ענטשטאַנען איִן איין קויל, האָבען זיִך בשום אופן ניִשט צוזאַמענגעגאָסען צוויִשען זיִך, נור זיי האָבען צום צוועק פון דער פרוכפּערונג אויפגעזוכט די פּראָדוקטען פון אַנדערע קוילען. דערצו האָט זיי געצוואונגען דאָס געזעץ געגען דער איִנצוכט. דער פאַל איז זייער וויִכטיִג און דו מוזט איִם געדענקען צוליִב דעם, וואָס עס זענען פאַראַן פיִל העכערע חיות און געוויִקסען, וועלכע זענען אַזעלכע „הערמאפראָדיִטען“ (דאָס איִז אַ גריִכיִש וואָרט, וואָס בעצייכענט אנדרוגונוס'ען, ד. ה. ברואים, וועלכע טראָגען ביידע געשלעכטער פעראייניִגט איִן איין קערפּער), און וועלכע מוזען זיִך דאָך צום צוועק פון דער ליִבע אויסזוכען אַ צווייטען הערמאפראדיִט, כדי צוזאַמען מיִט איִם דורכצופיִרען די בעפרוכטיִגונג, אויסמיידענדיִג די איִנצוכט. איִך וועל זיִך נאָך שפּעטער דערצו צוריִקקערען. דערווייל נור דער פאַקט אַליין.

ביז'ן פראָפעסאָר שענק און נאָך פיל אַנדערע). עס בלייבט דעריבער נור דער פעסטגעשטעלטער פאַקט.

ווען איך זאָג אָבער, אַז אין דער קאָלאָניע האָבן די קעמערלעך צווישן זיך בשום אופן נישט געהאַט קיין ליבעס־בעציִאונגען, דאַרף מען דערצו פערשטיין נאָך פאָלגענדעס. נאָך דעם, ווי די קעמערלעך האָבן זיך אָנגעהויבן פרוכטפערען אויפ'ן געשלעכטליכען אופן, האָבן זיי אָבער נישט איינגאַנצען פערוואָרפען דעם סיסטעם פון צושפאַלטען זיך. קודם כל האָבן זיי זיך דאָך געמוזט שפאַלטען, כדי אַרויסצולאָזען פון זיך די זוימען־קעמערלעך און די איי־קעמערלעך. און אַחוץ דעם זעען מיר פיל פאַלען, ווען דאָס אויסגעוואַקסענע קעמערל לאָזט נישט פון זיך גלייך אַרויס קיין געשלעכטליכע מענליכע זוימען־קעמערלעך אָדער ווייבליכע איי־קעמערלעך, נור עס צושפאַלט זיך פריִער אויף צוויי נייע איינקעמערלדיגע, און יעדערס פון די דאָזיגע איינקעמערלדיגע, פרוכפערט זיך דאַן ווייטער אויפ'ן געשלעכטליכען אופן. און עס טרעפט אויך אַז יעדערס פון די דאָזיגע צוויי נייע איינקעמערלדיגע, צושפאַלט זיך אויך נאָך פריִער, און ערשט דער נייער, דריטער דער פרוכפערט זיך אויפ'ן געשלעכטליכען אופן. אויב דו וועסט דיר דעמדאָזיגען פערלויף פאָרשטעלען אַביסעל ווייטער, וועסטו פערשטיין, אַז עס האָט געקאָנט אַמאָל אויף איין אָרט ענטשטיין אַ גרויסע קאָלאָניע ברודער־קעמערלעך, וועלכע האָבן געקאָנט דאַן בילדען די ערשטע סאָציאַלע קויל. און אויב דאָס ערשטע קעמערל, וועלכעס האָט געגעבען דעם אָנהויב דער דאָזיגער קאָלאָניע־איז געווען לויט איר נייגונג אַ ווייבליכע, האָבן אַלע שוועסטער־קעמערלעך פון דער גאַנצער קויל אויך געמוזט בלייבען ווייבליכע. און אויך פערקערט. אַזוי־אַרום זענען ענטשטאַנען שטרענג־איינהייטליכע ברידער־קוילען און שוועסטער־קוילען. און אויף אַזאַ אופן ווערט אונז דער פאַל „עאודאָרינאַ“ נאָך זעלבסטפערשטענדליכער. קיין אינצוכט האָט דאָ נישט געקאָנט פאָרקומען. די שוועסטער אָדער די ברידער פון איין קויל האָבן דאָך נישט געקאָנט צווישן זיך קומען אין געשלעכטליכע בע־

ליכען אופן. איך האָב דיר דאָרט דערציילט: די זאַך האָט זיך „איינגעאָרדענט גאַנץ געמיטליך“. לויט געוויסע אומשטענדען, וועלכע זענען לויט דער צוועגמעסיגקייט געווען אַ מאָל אַזעלכע און אַ מאָל אַנדערע האָט זיך דער־ביי־ענטשטאַנענער קאַרליק געפּרוכפּערט אַמאָל אויף דעם, אַ מאָל אויף דעם אַנדערען אופן, און אויף אזאַ אופן איז תמיד געווען פּונקט אַזוי פיל מענליכער, ווי ווייבליכער נייער מאַטעריאַל. איך האָב זיך דאָרט נישט אַריינגעלאָזען ווייטער אין דעם, ווי אַזוי די דאָזיגע רעגולירונג איז דורכגעפירט געוואָרען. גענוג, אַז די „פּייע נוצליכקייט“ האָט עס אַזוי איינגעאָרדענט, ווייל אַנדערש וואָלט די זאַך ווייטער נישט געקאָנט גיין. קיין בעזונדער וואונדער איז, נאַטירליך, דערצו נישט נויטיג געווען. עס האָט נור געמוזט ביי דער צוזאַמענשמעלצונג פון די כראָמאזאָמען־רינגען איבערוועגען אַ געוויסער גרונד, וועלכער האָט דאַן געצוואונגען די נייע בריאה זיך צו פּרוכפּערען אַזוי אָדער אַנדערש. ווען איך האָב ערקלערט דאָס קאַרליק־מעשה'לע אויפ'ן סמך פון דעם אמת'ן לעבען פון די איינקעמערלדיגע, האָב איך זיכער געדאַרפט אויך די דאָזיגע זאַך ערקלערען. נאָר איך האָב עס נישט געטון פּשוט דערפאַר, וואָס ביז'ן היינטיגען טאָג און ביז צו אונז מענשען איז אונז די דאָזיגע זאַך אַביסעל נישט קלאָר.

אונזער פאָרשונג ווייסט ביז היינט נישט, פאַרוואָס פון אַ בעפּרוכטיגטען מענשליכען איי ענטשטייט אַ מאָל אַ מענליך און אַ מאָל אַ ווייבליך קינד. מיר ווייסען נור, אַז די זאַך איז אַזוי רעגולירט, אַז אין יעדען דור זענען דאָ כמעט פּונקט אַזוי פיל מענער ווי פרויען. וואָס פאַר אַ געזעץ עס רעגולירט די דאָזיגע פערהעלטעניש און ווי אַזוי דאָס דאָזיגע געזעץ ווירקט אויף דעם בעפרוכטיגטען איי, דאָס ווייסען מיר דערווייל נישט. מיר האָבען אייגענטליך אַפילו נישט וועגען דעם קיין היפּאָטעזע, איבער וועלכער ס'זאָל זיך לוינען צו דיסקוטירען (נישט קוקענדיג דערויף, וואָס ס'איז געשריבען געוואָרען אַזוי פיל

אָדער נאָך ניִשט איִנגאַנצען דורכגעפיִרט, דעריִבער קאָנסטאַ בעטראַכטען ניִשט נור דעם פּערענדיִגטען שריִט, נור אויך די בעזונדערע שטופען, וועלכע האָבען צו איִם געפיִרט.

אַזוי איִז פערהאַן אַ גרופּע וואָלוואָקסיִשע בעשעפּעניִשען, וועלכע מען בעצייכענט מיִט דעם נאָמען פּאַנדאָריִנאַ: דאָס איִז אַ סאָציאַלע קויל פון זעכצען קעמערלעך, ביי וועלכער ס'איִז נאָך אָבער ניִשטאָ קיין שפּור פון וועלכער ס'איִז אַר־בייטס־טיילונג בנוגע דער פּרוכפּערונג. כּדי זיִך צופּרוכפּערען צושפּאַלט זיִך יעדער איינע פון די זעכצען קעמערלעך פאַר זיִך, און די טיילעכלעך גיִסען זיִך צונויף מיִט טיילעכלעך פון אַנדערע קוילען.

ביי אַ צווייטען קרוב'ישען וואָלוואָציִנעע־מיִן, ביי דער עאודאָריִנאַ, וועלכע שטעלט מיִט זיִך פאַר אַ קויל פון עטליִכע דרייסיִג קעמערלעך, איִז די אַרבייטס־טיי־לונג אויך נאָך איִנגאַנצען ניִשט איינגעשטעלט. אָבער ביי איִר איִז שוין רעגוליִרט אַנ'אַנדערע זאַך, וועלכע האָט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר דער וויטערדיִגער ענטוויִקלונג. יעדער קעמערל פון דער סאָציאַלער קויל פּראָדוציִרט נאָך דאָ זעלבסטשטענדיִג פּרוכפּערונגס־קעמערלעך, אָבער טייל גאַנצע קוילען פּראָדוציִרען שוין נור קליינע בעוועגליִכע מענליִכע קעמערלעך. די אַנדערע וויטער גיִבען אַרויס פון זיִך נור וואַרטענדיִגע גרעסערע וועיבליִכע קעמערלעך. דאָס הייסט: טייל גאַנצע קוילען זענען שוין, אַזוי צו זאָגען, „מענליִכע" און טייל „וועיבליִכע".

כּדי דיִר קלאָר צו מאַכען, ווי אַזוי די דאָזיִגע לעצטע רעגוליִרונג האָט געקאָנט צושטאַנד קומען, מוז איִך מיִט דיִר אַביסעל צוריִקגיין. איִך האָב דיִר שוין פריִער איִן דער קאַרליִק־מעשה'לע געזאָגט, אַז דער צונויפגעשמאָלצע־נער קאַרליִק (אָדער צונויפגעשמאָלצענע איינקעמערלדיִגע בריִאה), וועלכע איִז ענטשטאַנען פון דער צונויפגיִסונג פון אַ מענליִכען און אַ וועיבליִכען פאַרטנער, האָט זיִך שפּעטער אַליין געפּרוכפּערט אָדער אויפ'ן מענליִכען אָדער אויפ'ן וועיב־

פאַל געגעבן אַזעלכע גוטע רעזולטאַטן, פאַרוואָס זאָל מען זי נישט אָנווענדן אויך צו דעם צווייטן פאַל? עס וועט דאָך זיין אַ געוואַלטיגער געווינס פאַר דעם גאַנצן פערבאַנד, ווען ניין און ניינציג קעמערלעך וועלן אינגאַנצן אויפהערן פון זיך אָפּצושפּאַלטן שטיקלעך און וועלן די דאָזיגע גאַנצע אַרבייט איבערגעבן איין קעמערל. אַ געווינס אין דעם זין, וואָס די דאָזיגע צושפּאַלטונג אויף זוימען־אדער איי־קעמערלעך און דאָס צונויפגיסן זיך מיט אַנדערע איז דאָך אויך אַ נ׳אַרבייט. אַ געווינס אין דעם זין, ווי ס׳איז נאָך איצט ביי אונז דאָס, וואָס דאָס האַרץ, די לונגען, דער מאָגן קאָנען זיך מער אָדער ווייניגער רואיג טון זייער אַרבייט אין דער זעלבער צייט, ווען דער געשלעכטליכער אָרגאַן אנטוויקלט די אינטענסיווסטע טעטיגקייט.

דאָס אינטערעסאַנטסטע איז אָבער דאָס, וואָס דו קאָנסט נאָך היינט זען אין לעבן די ערשטע אָנהויבן פון דער דאָזיגער אַרבייטס־טיילונג אויפ׳ן געביט פון דער פרוכפערונג. דו זעסט עס גראָד ביי דער וואָלוואָקס־קויל, וועגן וועלכער מיר רעדן דאָ.

איך האָב דיר פריער דעם דאָזיגן וואָלוואָקס אָנגערופן נור אַלס אַ ביישפּיל פון דעם ערשטן סאָציאַלן פערבאַנד בכלל. די אַרבייטס־טיילונג בנוגע דעם פרעסן זעסטו נאָך אינגאַנצן נישט ביי דעם דאָזיגן מין ברואים: קיין שום וואָלוואָקס איז נאָך נישט קיין גאַסטרעא. אָבער ביי די וואָלוואָקסן איז שוין איינגעשטעלט איינע, אַ זייער וויכטיגע אַרבייטס־טיילונג. און דאָס איז טאַקע די אַרבייטס־טיילונג בנוגע דער ליבע: די אויסבילדונג פון אַ בעזונדערער גרופּע קעמערלעך, וועלכע דאַרפן דינען פאַר דער פרוכפערונג פון דער גאַנצער געזעלשאַפט. מען זעט דאָ, אַז די אַרבייטס־טיילונג בנוגע דער ליבע איז געשיכטליך פריער דורכגעפירט געוואָרן, ווי די אַרבייטס־טיילונג בנוגע דעם פרעסן. און אַזוי ווי דו געפינסט נאָך פערשידענע וואָלוואָקסישע ברואים, ביי וועלכע אַפילו די ערשטע אַרבייטס־טיילונג איז נאָך אינגאַנצן נישט דורכגעפירט

אַנ׳אָפּטיילונג פון קעמערלעך, וועלכע דאַרף לויט דער איינגעשטעלטער אַרבייטס־טיילונג פּראָדוציִרען פאַר אַלע אַנדערע די זוימען־קעמערלעך, פּונקט אַזוי ווי די געדערים־אָפּטיילונג פערדייעט פאַר אַלעמען, די געהיִרען־אָפּטיילונג אָריענטיִרט זיך פאַר אַלעמען, די רוקענמאַרך־און פיס־אָפּטיילונג פון קערפּער גייען פאַר אַלע און אַזוי ווייטער. און אַזוי איז אויך ביי דער פרוימיט איהרע אייער־אָרגאַנען.

דער דאָזיגער נייער „סאָציאַלער“ פאַקטאָר מאַכט די גאַנצע געשיכטע אַביסעל קאָמפּליציִרטער. אָבער בעזונדער האָט די לאָגיק פאַר דעם „ליבע־עק“ געמוזט זיין די זעלבע, ווי זי איז געווען אין דעם פריִערדיגען ביישפּיל פאַר דעם „פרעס־עק“.

מיר האָבען פריִער געזאָגט: דער וועג צום מענשליכען מאָגען איז ניִשט געגאַנגען דיִרעקט פון דער איינקעמערלדיגער בריאה, וועלכע האָט זיך אין איר קערפּער געשאַפען אַ מאָגען; זיין ענטוויקלונג האָט זיך אָנגעהויבען דערפון, וואָס אַ וואָלוואָקסענליכער פערבאַנד פון קעמערלעך האָט בעשטימט אַ געוויסען טייל חברים פון דעם פערבאַנד פאַר „פרעסער“ און האָט אַזוי אַרום געשאַפען אין פערבאַנד אַ פילקעמערלדיגען בשותּפות׳דיגען מאָגען. אַזאַ בשותּפות׳דיגער מאָגען אין דעם פילקעמערלדיגען קערפּער איז נאָך ביז איצט אונזער מאָגען.

און איצט מיט דער ליבע איז געשען פּונקט דאָס זעלבע: אַזאַ וואָלוואָקסישער פערבאַנד האָט געמוזט ביי דער אַרבייטס־טיילונג אויסוויילען אַ ריי חברים אַלס „פּרוכפּערער“, וועלכע האָבען געדאַרפט די דאָזיגע אַרבייט טון פאַר אַלע,— און אַזוי איז עס געקומען צו אונזער פּרוכפּערונגס־אָרגאַן אין דעם מענשליכען פילקעמערלדיגען פערבאַנד.

און באמת: פאַרוואָס זאָל דאָס, וואָס ס׳איז געשען ביים פרעסען, ניִשט קאָנען געשען אויך ביי דער ליבע. יעדער קעמערל פון פערבאַנד האָט פריִער געפילט די בעדערפעניש צו פרעסען און אָפּצוואַרפען פּונקט אַזוי שטאַרק, ווי די פליכט אָפּצושפּאַלטען פון זיך אַ טיילעכעל צום צוועק פון דער פּרוכפּערונג. און אַז די אַרבייטס־טיילונג האָט אין דעם ערשטען

עס איז אייגענטליך אַ זייער איינפאַכע זאַך. פיל איינפאַכער, ווי די נשמה־פראַגען. און אין תוך ווידער נור אַ קאָנ־סעקווענץ.

איך האָב דיר די אור־געשיכטע פון דער ליבע שוין אַזוי ווייט דערציילט, אַז דו האָסט געזען: די איינקעמערדיקע האָבען אויפגעהערט ביי דער פּרוכפּערונג צו שפּאַלטען דעם גאַנצען קערפּער אויף צוויי גלייכע טייל, זיי האָבען דערצו בענוצט נור איין עק פון זייער קערפּער, וועלכען זיי האָבען בעשטימט אַלס פּרוכפּערונגס־עק. דערמיט האָבען זיי איינגע־שטעלט גראָד בנוגע דער ליבע די ערשטע אַרבעטס־טיילונג: נישט דער גאַנצער מענליכער קערפּער צופאַלט זיך אויף זוימען־קעמערלעך, נאָר עס טוט דאָס פאַר דעם גאַנצען קערפּער איין עק פון דעם דאָזיגען קערפּער. מיר האָבען דאָס פערגליכען מיט דער העכערער חיה, מיט דיר אַליין, און האָבען געזען, אַז ביי דיר האָט זיך פון דעם דאָזיגען רעזערווירטען פּרוכפּע־רונגס־עק ענטוויקעלט ביים מאַן און דער פרוי דער „פּרוכפּע־רונגס־אָרגאַן“.

דערווייל זענען מיר איצט געקומען צום שכל, אַז דיין אָרגאַניזם האָט זיך נישט דירעקט ענטוויקעלט פון דעם איינ־קעמערלדיגען אור־בעשעפעניש, נור אַז דו שטעלסט מיט דיר פאָר אַ ריזיגען סאָציאַלען פערבאַנד פון אַזעלכע איינקעמערל־דיגע. אין דעם דאָזיגען פערבאַנד איז יעדער אָרגאַן אויך נור אַ געוויסער קנויל פון קעמערלעך, וועלכע זענען פערבונדען מיט די אַנדערע אויפ׳ן סמך פון דער אַרבייטס־טיילונג. דאָס הייסט, אויך דיין געשלעכטליכער אָרגאַן. דיין מענליכער אָרגאַן, וועל־כער פּראָדוצירט דעם זוימען, איז שוין נישט קיין רעזערוויר־טער עק אין אַן׳איינקעמערלדיגען קערפּער, נור ער איז אַ בע־זונדערע אָפּטיילונג אין אַ גרויסען פערבאַנד פון קעמערלעך,

דורכצוטראַכטען. מיר טאָרען נישט צו טיף אַריין אין דער
דאָזיגער זאַך, ווייל אַנדערש פֿערלירען מיר גאָר אין דעם גע=
ווימעל פֿון פראַגען אונזער גאָלדענעם פאָדעם, די ליבע. דע=
ריבער: אָנשטאָט אַוועקצולאָזען זיך אויף דעם נשמה׳דיגען נע=
בען=וועג, וואו דער אָנגעוואָקסענער טויזענט=יאָריגער געדאַנקען=
מאָך פֿערדעמפט דיינע טריט און פֿערשלינגט דיין שפור, ביז
דו פֿערלירסט זיך גאָר אין דעם סודות׳פֿולען גרינעם צויבער=
וואַלד פֿון מערלין... שטעל דיר די פראַגע: וואָס איז געוואָ=
רען מיט דער ליבעס=ענטוויקלונג נאָכדעם, ווי ס׳זענען ענט=
שטאַנען די סאָציאַלע פֿערבאַנדען פֿון די קעמערלעך מיט דער
אַרבייטס=טיילונג?

גלייך זיי וואָלטען „געמיינזאַם געטראַכט“, „געמיינזאַם געוואָלט“. אָבער דו קענסט זאָגען: איז עס דען אַנדערש, ווי ביי אַ קאָמפּאַניע סאָלדאַטען, וועלכע מאַרשירען אין געמיינזאַמען טאַקט? יאָ, עס מוז זיכער זיין עפּעס אַנדערש, עס מוז זיין עפּעס העכערס. די קערפּערליכע בעריהרונג און צונויפקייטלונג פון די קעמערלעך, וועלכע האָט געבראַכט דערצו, אַז דער לעבענסזאַפט האָט געקאָנט פריי אַריבערפליסען פון איין קעמערל אין דעם אַנדערען, האָט ביסלעכווייז געמוזט דערפירען צו אַזאַ מין צונויפגיסונג פון די נשמות (איצט, נאַטירליך, בילדליך גערעדט), וועגען וועלכער די סאָציאַלע פערבאַנדען פון מענשען צווישען זיך גיבען דיר גאָר קיין בילד נישט. און דער רעזולטאַט איז געווען (שוין נישט רעדענדיג וועגען דער אַרבייטס-טיילונג, וועלכע האָט ענדליך ביי די העכערע חיות געשאַפען אַ בעזונדערען „נשמה-אָרגאַן“ אין די געהירן, פונקט ווי זי האָט פריער געשאַפען אַ בעזונדערען פרעס-אָרגאַן אין מאָגען), אַז דער גאַנצער פערבאַנד פון די קעמערלעך האָט ענדליך בעקומען אַן איינהייטליכען „איך“-בעוואוסטזיין: דעם זעלבען „איך“-בעוואוסטזיין, וועלכען דו פילסט, אַלס אינדיווידואום, אין זיך. ווי אַזוי דאָס איז צוגעגאַנגען... ווי אַזוי מיליאָנען נשמה'דיגע „איכ'ס“ האָבען זיך פעראייניגט אין אַ מין געהיימניספולער נשמה-בעעטונג, ביז ס'איז, ענדליך, געבוירען געוואָרען אַ נייער „אי-בער-איך“, וועלכער האָט אין זיך ווידער אַרומגענומען אַלס איינהייט דעם איינהאַלט פון די אַלע מיליאָנען... דאָס איז דאָס אייגענאַרטיגסטע, דאָס, וואָס ס'איז נאָך ביז איצט אַ רעטעניש. יעדע פילאָזאָפיע, וועלכע אינטערעסירט זיך בעזונדער מיט דער דאָזיגער נשמה'דיגער זייט פון דער וועלט-ענטוויקלונג, מוז אויף דעם אָרט זיך טיף פערטראַכטען. אונז וואָלט דאָ דאָס דאזיגע פערטראַכטען זיך אַוועקגעפירט אין דער אונענדליכקייט פון די שווערסטע פראַגען. עס וואָלט אונז אַוועקגעטראָגען אויף גייסטיגע מיילן-וועגען, פונקט ווי מיר זענען פריער אויף קערפּערליכע אַוועק. אפשר וואָלסטו דיר דאָ דאָ דאָזיגע אָרט אָנגעמערקט מיט אַ רויטען שטריך, כדי עס שפּעטער ביי אַ געלעגענהייט

קאָנען מיר זיך פאָרשטעלען, אַז זיי זענען קערפּערליך געוואָרען אַ העכערע איינהייט. אָבער ווען מיר ווילען זיך עס פאָרשטעלען גייסטיג, נשמה׳דיג?

יעדעס איינצעלן קעמערל האָט אין אָנהויב זיכער געהאַט איר קליינע אינדיווידועלע „נשמה“, איר „קעמערל-נשמה“. נאָך היינט האָט יעדע באַצילע, יעדע אַמעבע, יעדע אינפוזאָריע איר אייגען נשמה׳לע. דו מעגסט דיר ווידער פאָרשטעלען דעם בעגריף „נשמה“ ווי דו ווילסט: אַלענפאַלס אַ נשמה האָבען אַלע. און דאָס איז דאָך גאָרנישט קיין וואונדער, פערקערט, עס איז גאַנץ זעלבסטפערשטענדליך. יעדע איינקעמערלדיגע בריאה פילט, זי אָריענטירט זיך אויף אַן׳איינפאַכען אופן אין אַלעם, וואָס רינגעלט זי אַרום; זי שטעלט-פאָר מיט זיך אין איר געפילען פונקט אַזאַ איינהייט, ווי זי איז אין קערפּערליכען זין. דאָס און נישט מער האָט דאָ צו זאָגען דער בעגריף „נשמה“, אָבער אויך נישט ווייניגער. אַז אַ „נשמה“ זאָל זיך קאָנען האַלטען אין אַ קעמערל, דאַרף דיך בעזונדער גאָרנישט וואונדערען, ווייל אין דיר אַליין האַלט זי זיך אויך נור אין קעמערלעך, אין געווענליכע קעמערלעך. דיינע קלוגע מענשליכע געהירען בעשטייען אויך נישט פון עפּעס אַנדערש, ווי פון געווענליכע לעבעדיגע קעמערלעך.

דאָס מערקווירדיגע בעשטייט אָבער אָט אין וואָס. אַזעלכע איינקעמערלדיגע שטעלען צונויף אַ וואָלוואָקס-קויל. אין אָנהויב האַלט זיך יעדער בעזונדער קעמערל אין דער קויל זיין בעזונדערע עקזיסטענץ, ד. ה. אויך זיין בעזונדערע "נשמה". אָבער באַלד זעסטו שוין אַן׳אָנהויב פון אַ נשמה׳דיגער צונויפמישונג, אַזוי צו זאָגען, פונקט אַזוי ווי דער קערפּערליכער פערבאַנד טרייבט צו אַ געוויסער ענגערער קערפּערליכער פעראייניגונג, צו דער בילדונג פון אַ העכערער קערפּערליכער איינהייט. דו זעסט, אַז דער גאַנצער קויל קעמערלעך ווערט אַזוי צו זאָגען, „בעגייסטערט“ דורך איין ציל, אַלע טויזענטער קעמערלעך בעוועגען די קויל אין איין ריכטונג, גלייך ווי אין אַלע טויזענטער נשמה׳לעך וואָלט געהערשט אַ געמיינזאַמע אָריענטירונג.

בעווייזען, אַז דער מענש האָט זיך ענטוויקעלט דירעקט פון אַנ׳אינפוזאָריע, וועלכע האָט זיך אין איר איינקעמערלדיגען קערפער געשאַפען אַ מויל. אָבער אומזיסט. קיינמאָל וואָלט דיר נישט געלונגען צו בעווייזען דעם צוזאַמענהאַנג צווישען אַזאַ אינפוזאָריע און דעם מענש, ווען זי זאָל אין זיך האָבען ענטוויקעלט אַפילו הונדערט אָרגאַנען. עס ווייזט אַפילו אויס, אַז דער סאָציאַלער פערבאַנד פון פיל קעמערלעך האָט געלעמט און אויפגעדריקט אין אַ זייט די ווייטערדיקע אינדיווידועלע ענטוויקלונג פון די איינקעמערלדיגע. נישט פון דער אינפוזאָריע אַלס אַזעלכער איז ענטשטאַנען דאָס גאַנצע העכערע לעבען אויף דער ערד מיט דעם מענש אין דער שפיץ. דאָס העכערע לעבען האָט זיך אויפגעבויט אויף דער אינפוזאָריעס־מלוכה, אויף דעם סאָציאַלען פערבאַנד פון פיל אינפוזאָריעס, פון וועלכען ס׳זענען ביסלעכווייז ענטשטאַנען די העכערע אינדיווידואומס.

פון די סאָציאַלע פערבאַנדען פון פיל אינדיווידואומס זענען ענטשטאַנען נייע איינהייטליכע אינדיווידואומס. דאָס איז אַ טיפער וואונדערליכער פּראָצעס, וועלבער איז ווערט טיף דורכגעטראַכט צו ווערען.

דו ביסט אַנ׳אינדיווידואום, אַ „איך“, נישט אַזוי? דו ביסט פאַר דיר אַפילו דער ביישפיל, די אור־פאָרם פון דעם אינדיווידואום איבערהויפּט. און דאָך ביסטו ענטשטאַנען דערפון, וואָס פיל מיליאָנען קליינינקע איינקעמערלדיגע אינדיווידואומס האָבען זיך פעראייניגט אין איין סאָציאַלען פערבאַנד אַזוי ענג, אַז דער דאָזיגער פערבאַנד ערשיינט פאַר דיר ווידער ווי איין „איך“, ווי איין אינדיווידואום.

די זאַך איז בעזונדער מערקווירדיג פון נשמה־שטאַנדפונקט. שטעל דיר פאָר! פופציג קעמערלעך, לאָמיר זאָגען, שליסען צווישען זיך אַזאַ סאָציאַלען פערבאַנד. זיי דאַרפען זיך דערצו נישט צונויפגיסען; זיי לאָזען נור אַ פרייען דורכגאַנג פון איין קעמערל אין דעם אַנדערען, וועלכער זאָל לאָזען פליסען דעם דערנערענדיגען זאַפט דורך אַלע קעמערלעך. אַזוי

וועלכעס בעשטייט פון אַ מויל, הויט און געדערים. אין ערשט דאַן הויבט זיך עס אָן ווייטער צו קאָמפּליצירען, ביז עס שאַפט זיך דאָס גרויסע הויז: דער וואָרים אָדער דער ים-שטערען. די ווייטערדיגע ענטוויקלונג זעט מען נישט אַזוי דייטליך. אָבער דער אויסגאַנגס-פּונקט פון יעדער ווייטערדיגער ענטוויקלונג איז תמיד דער דאָזיגער אור-צושטאַנד מיט די צוויי שיכטען קעמערלעך. און אַזוי גייט עס ביז צו דיר אַליין. דער גאַנצער העכערער ענטוויקלונגס-שטאַם האָט געמוזט געשיכטליך דורכמאַכען, דורכלעבען די דאָזיגע הויט-מאָגען-פאָרם.

העקעל, וועמען דער דאָזיגער געדאַנק איז צום ערשטען איינגעפאַלען, האָט די דאָזיגע ענטוויקלונגס-פאָרם אַ נאָמען געגעבען „גאַסטרעא“. פון דעם גריכישען וואָרט גאַסטער, דער מאָגען. די אור-מאָגען-חיה. פונקט ווי עס לעבען נאָך היינט וואָלוואָקסען און ענליכע היה'שדיגע פערבאַנדען פון קעמערלעך, אַלס לעבעדיגע איבערבלייבעכצען פון דער דאָזיגער היסטאָרישער ענטוויקלונגס-שטופע, אַזוי בעהויפּטען טייל נאַטור-פאָרשער, אַז געוויסע לעבעדיגע בעשעפעניששען שטעלען מיט זיך נאָך היינט פאָר פערבליבענע גאַסטרעאַפאָרמען; אַנדערע נאַטור-פאָרשער זענען מיט זיי נישט מסכים. אָבער עס איז אינגאַנצען קיין ספק נישט, אַז אין אָנהויב פון דעם היסטאָרישען ענטוויקלונגס-וועג האָבען די שפּעטערדיגע העכערע לעבענס-פאָרמען דורכגעמאַכט די דאָזיגע גאַסטרעאשטופע. פונקט אַזוי, ווידער וואָרים און דער ראַק און דער אינזעקט, די מושעל-בריאה און דער טינטענפיש, דער פיש און די זשאַבע און דער פויגעל, דאָס נאָדעל-חיה'לע, און דאָס פערד און די מאַלפּע, אַזוי שטאַמסט דו אויך פון אַן אור-גאַסטרעאַ, פון אַן'ערשטען פערבאַנד פון קעמערלעך, וועלכער האָט אָנגעהויבען דורכצופירען די אַרבייטס-טיילונג צווישען די בעוועג-קעמערלעך און פרעס-קעמערלעך, צווישען דער הויט און די געדערים...

בעמערקסטו איצט דעם אונטערשיד? דעם ריזיגען אונטערשיד? דיר האָט זיך גנדוכט, אַז דו ביסט אויף אַ וועג צו

פון דער קויל בעשטייט פון צוויי שיכטען קעמערלעך: די פרי־עדיגע און די, וועלכע זענען ביםלעכווייז פון דעם פאל אריינגעקנייטשט געוואָרען. די קעמערלעך פון דער אויסערליכער וואַנט שווימען, די קעמערלעך פון דער אינערליכער פרעסען. אָנשטאָט דער איינפאַכער פריערדיגער סאָציאַלער קויל בעקומט זיך אַ פערבאַנד פון קעמערלעך מיט דער ערשטער אַרבייטס־טיילונג בנוגע דעם פרעסען און בעוועגען. דאָס לאָך איז שוין פאַקטיש אַ מויל; גלייכצייטיג איז עס נאָך אָבער אויך דער אונטערשטער אַרויסגאַנג, וועלכער וואַרפט אַרויס די אונפער־דייעטע אָפפאַלעכצען. די אויסערליכע וואַנט איז אַ הויט מיט בעוועגונגס־אָרגאַנען. די אינערליכע וואַנט איז אַ מאָגען און געדערים. פון דער דאָזיגער בריאה ביז צו דיר איז שוין אַ פיל קלענערער שריט. דאָ איז שוין די אַרבייטס־טיילונג אין פולען גאַנג. אַ מויל, הויט, געדערים—פונקט ווי ביי דיר. דאָס איז שוין נישט קיין פשוט'ער קנויל פון קעמערלעך: דאָס זענען שוין, אַזוי צו זאָגען, צוויי פעראייניגטע צימערען, פון וועלכע איינס איז אַנ'אויסגעשפראָכען עס־צימער און עס האָט אַ טיר עס איז שוין אַ הויז, וואָס בויט זיך, אַ קליין, פרימיטיוו הייזעל, אָבער צווישען דיר און אים בעשטייט שוין דער אונטערשיד נאָר אין דעם, וואָס דו ביסט מער קאָמפליצירט, ווי דאָס.

אַלע העכערע „חיה'שדיגע הייזער"; דער הונט־און דו, דער רעגען־וואָרים, דער ים־שטערן: אַלע האָבען זייער גאַנצע קאָמפליקאַציע פון זאַלען, קאַבינעטען, באַלקאָנען און לוקסוס־שטובען ענטוויקעלט פון יענעם ערשטען הייזעל, אין וועלכען די אַרבייטס־טיילונג האָט זיך אָנגעהויבען. נאָך היינט זעט מען ביי פיל חיות, ווען זיי ענטוויקלען זיך אינדיווידועל פון אַ בעפרוכטיגטען איי, ווי זיי מאַכען דורך דעם צושטאַנד פון דעם ערשטען איינפאַכסטען הייזעל. פון דעם בעפרוכטיגטען איי־קע־מערל שטעלט זיך פריער אויף אַ הוילער קנויל פון קעמערלעך, וועלכער דערמאָנט אינגאַנצען דעם וואָלוואָקס. אין דעם דאָזיגען קנויל הויבט זיך אָן אַריינצוקנייטשען אַ גרוב, ביז עס ווערט דערגרייכט די פאָרם פון דעם דערמאָנטען „איינפאַכען הייזעל".

שטעלען, אַז, פערקערט, דער הינטערשטער עק האָט געקאָנט פאָרשטעלען מיט זיך אַ גוט אָרט צום פרעסען, ווייל די שווימהערלעך יאָגען דאָך כסדר אַוועק מיט זייערע בעוועגונגען די אַקייגענקומענדיגע שפייז צום הינטערשטען עק פון דער קויל, און אַחוץ דעם איז דאָך דער דאָזיגער עק מער בעשיצט, ווי דער פאָדערשטער. דאָס קאָנסטו דיר פאָרשטעלען, ווי דו ווילסט. אַלענפאַלס האָט זיך געמאַכט אַזוי, אַז נור איין עק פון דער קויל האָט געטויגט צום פרעסען. דער רוים אין דעם דאָזיגען עק פון דער קויל איז אָבער געווען שטאַרק בעגרענעצט. אַז די קויל איז געוואַקסען, האָט דער דאָזיגער פרעסענדיגער פונקט געמוזט פערגרעסערט ווערען. ווי אַזוי אָבער? שטעל דיר פאָר אַן'ערד-קוגעל. אויף דעם נאָרד-פאָל זאָל גיין אַ רעגען פון געבראָטענע טויבען, און נור די עטליכע מענשען, וועלכע געפינען זיך דירעקט אויפ'ן פאָל, קאָנען זיי כאַפען. פערפעלט זיי דערצו הענט, גייען די טויבען פערלוירען. וואָס וואָלטען קלוגע קעפ אויפגעטון, כדי צו פערגרעסערען די צאָל הענט אויף דעם דאָזיגען בעגרענעצטען שטיקעל ערד? זיי וואָלטען אויסגעגראָבען אַ גרוב, אין דעם גרוב אַוועקגעשטעלט אַ לייטער, און מענשען וואָלטען זיך אויפגעשטעלט אויף דער לייטער איינער איבער דעם אַנדערען און וואָלטען געכאַפט די טויבען. מען וואָלט זיך געקאָנט בעגיין אויך אָן אַ גרוב, אָבער די לייטער, וועלכע מען וואָלט אויפגעשטעלט אַרויף, וואָלט נישט געקאָנט אויסהאַלטען די לאסט פון די מענשען. אַ גרוב איז בכלל זיכערער. און אַזוי האָבען אויך געטון די פרעס-קעמערלעך אויפ'ן פאָל פון זייער קויל. זיי האָבען זיך אַריינגעקנייטשט, געבילדעט אַ גריבעל, דאַן אַ לאָך; די ווענט און די דעק פון דעם לאָך האָבען זיי אָבער געדיכט בעזעצט. צוזאַמען מיט דעם וואַסער דרינגען אַריין די שפייז-טיילעכלעך אין דעם לאָך. דאָרט ווערען זיי אונגעשטערט איבערגעאַרבעט. וואָס קומט אַרויס דערפון?

פון דער קויל ווערט אַ בעכער. די קויל בעקומט אינעווייניג אַ לאָך, וועלכעס עפענט זיך ווי אַ מויל, און די וואַנט

בעשיצט דערפאַר די הילפלאָזע בלאַט=לויז. ראַקעס לעבען אַזוי צוזאַמען מיט חיות, וועלכע שטייען געוואַלטיג נידעריגער פון זיי: מיט פאָליפען (ים=רויזען). און עס זענען פערהאַן חיות, וועלכע לעבען אַזוי מיט צמחים. און נאָך מער: אויך ביי צמחים זעט מען שוין אַזעלכע פערבאַנדען. געוויסע שוואָמען לעבען אַזוי ענג פערקניפט מיט געוויסע וואַסער=געוויקסען, אַז די באָטאַניקער האָבען אַ לאַנגע צייט דעמדאָזיגען פערבאַנד געהאַלטען פאַר אַן׳איינהייטליך געוויקס, וועלכעס איז האַלב שוואָם און האַלב וואַסער=געוויקס. און האָבען אים אַ נאָמען געגעבען „פלעכט=געוויקס״. אַזעלכע פערבאַנדען רופט מען וויסענשאַפטליך „סימביאָזען״. דאָס וואָרט בעדייט: צוזאַמענלעבען, אָדער גענויער: בשותפות׳דיג לעבען, וואָס האַלט זיך אויף געגענזייטיגער הילף. דעם דאָזיגען בעגריף געפינסטו שוין אין יעדען בעסערען שול=ביכעל פון נאַטור=געשיכטע. שוואָמען און וואַסער=געוויקסען זענען אָבער גאָר די נידעריגסטע צמחים, און דאָס, וואָס מיר זעען ביי זיי, דאַרף אונז גאָרנישט פערוואונדערען אויך ביי די אמת׳ע איינקעמערלדיגע. און דעריבער ווער עס וועט דיר זאָגען, אַז דער בעגריף „אַרבייטס=טיילונג״ איז דאָ אַן „אנטראָפאָמאָרפיסטישער״, אַ פערמענשליכטער, דעם זאָלסטו אָבשיקען זיך לערנען דעם אַלף=בית פון דער מאָדערנער נאַטור=געשיכטע, און אַליין פאָלג ווייטער נאָך דעם טעקסט.

באַלד איז צו דער ערשטער אַרבייטס=טיילונג צוגעקומען נאָך די פאָלגענדע זעלבסטפערשטענדליכע זאַך.

אַז די קויל האָט זיך אַלץ בעוועגט מיט איין עק פאָרויס, האָט דער דאָזיגער פאָדערשטער עק, ד. ה. די קעמערלעך, וועלכע האָבען זיך אין דעם דאָזיגען עק געפונען, בעקומען דעם גרעסטען טייל פון דער אַקייגענקומענדיגער שפייז. אין דעם דאזיגען עק האָט זיך דעריבער איינגעאָרדענט אַ פעסטער שטאַם פון אויסגעשפראָכענע פרעס=קעמערלעך אין דעם פריערדיגען זין. זיי האָבען פערזאָרגט די גאַנצע קויל מיט דערנערענדיגען זאַפט, און די אַנדערע האָבען זיי צוליב דעם אַלגעמיינעם נוצען כסדר בעוועגט פאָרויס. מען קאָן זיך אויך פאָר-

גונג אַלץ נייע און נייע שפּייז, וועלכע וואָלט דאָך אָן זייער בעוועגונג פאַר אים פערלוירען געגאַנגען. און דערפון קאָן זיך דאָך אָנהויבען די אייגענטליכע אַרבייטס-טיילונג.

לאָמיר זאָגען איינפאַך אַזוי: פון פינף קעמערלעך נעמט אויף זיך איינס, זאָל זיין דאָס מיטעלסטע, צו דערנערען זיך און די פיר אַרומיגע, און דערפאַר ווערט עס אינטענסיוו בעוועגט דורך די אַנדערע קעמערלעך. דאָס ערשטע קעמערל דאַרף נור פרעסען און דערויף קאָנצענטרירען זיין גאַנצע קראַפט. די אַנדערע ווייטער דאַרפען נור בעוועגען און דערויף אָנווענדען זייערע אַלע פעאיגקייטען. דער נוצען פאַר אַלע איז געוואלטיג גרויס. אין דעם דאָזיגען איינפאַכסטען פון אַלע ביישפּילען זעסטו זיכער דעם קערן פון דער גאַנצער ווייטערדיגער ענטוויקלונג, וועלכע האָט זיך געצויגען פון דער וואָלוואָקס-קויל ביז צום מענש.

אפשר דוכט זיך דיר, אַז אין דעם דאָזיגען געדאַנקענגאַנג קלינגען די ווערטער: אַרבייטס-טיילונג, געגענזייטיגע הילף, סאָציאַלער פערבאַנד צו מענשליך? אָבער גראָד דאָ זענען די דאָזיגע ווערטער געברויכט נישט ווי אַ בילד, נישט ווי אַ פערגלייך פאַר דער קלאָרקייט וועגען. די דאָזיגע בעגריפען זענען נישט קיין ספּעציעל מענשליכע אויפטועכצען, זיי גילטען שוין ביי ברואים, וועלכע שטייען פיל נידעריגער, ווי דער מענש: ביי חיות און ביי געוויקסען. דו קאָנסט חיות, וועלכע לעבען אין סאָציאַלע פערבאַנדען: דערמאָן זיך אָן די קאָלאָסאַלע מלוכות פון די מילבען, פון די בינען. דו זעסט דאָרט די ווייטגייענדיגסטע געגענזייטיגע הילף, דו האָסט דאָרט די ראַפינירטסטע אַרבייטס-טיילונג. די בינען-קעניגין פרוכפערט זיך פאַר אַלע און זי ווערט דעריבער דורך אַלע אַנדערע בירגער פון דער בינען-מלוכה געשפּייזט. מיר וועלען וועגען דעם נאָך רעדען. עס ענדיגט זיך אָבער נישט דערמיט. געוויסע מילבען לעבען אין אַ מין פערבאַנד מיט פיל נידעריגערע אינזעקטען, מיט די בלאַט-לייז: די בלאַט-לויז גיט דער מילב איר צוקער-זיסע אורין, וועלכע איז ביי די מילבען אַ נאַשעריי, און די מילב

וועלכער דרייט און בעוועגט די גאַנצע קויל. דאָס איז, פאַר־שטייט זיך, נאָך נישט קיין אַרבייטס־טיילונג, עס איז נור די ערשטע סאָציאַלע האַנדלונג. אָבער קוים איז די דאָזיגע בשותּפות׳דיגע אַרבייט איינגעשטעלט, מוז זי שוין פון זיך אַליין פירען ווייטער צו דער ערשטער אַרבייטס־טיילונג.

אַלע קעמערלעך פון דער קויל פרעסען אין אָנהויב יעדע פאַר זיך. אָבער אַזוי ווי די קעמעלעך ליגען פעסט צו־נויפגעפרעסט איינס מיט דעם אַנדערען, אָדער אפילו צונויפ־געקייטעלט מיט דער הילף פון בעזונדערע הערעלעך, וועלכע קאָנען פריי דורכלאָזען פליסיגקייטען, קאָן זיך דאָך זייער לייכט מאַכען, אַז דער איבערגעאַרבייטער זאַפט זאָל אַריבער־פליסען פון אַ קעמערל, וועלכעס האָט גראָד עפּעס אויפגע־פרעסען און פערדייעט, אין די אַרומיגע קעמערלעך, וועלכע פרעסען נישט. דאָס איז נאָך אַלץ נישט מער ווי אַן׳איינפאַכע קאָנסעקווענץ פון דעם סאָציאַלען לעבען. דאס קאָן אָבער ביי געוויסע אומשטענדען ברענגען פיל נוצען די קעמערלעך, וואָס פרעסען גראָד נישט. איצט אָבער ווייטער אַ נאַטירליכע זאַך: די קעמערלעך, וועלכע פרעסען און פערדייען יאָ, מוזען זיין אין זייערע בעוועגונגען פוילער, ווי די אַנדערע, זיי בע־וועגען צייטווייליג שוואַך און טיילמאָל אפילו אינגאַנצען נישט זייערע שווים־הערעלעך. און זיי דאַרפען עס גאָרנישט. ווייל ווידער אַן׳איינפאַכע קאָנסעקווענץ פון דעם סאָציאַלען פער־באַנד: די אַנדערע קעמערלעך אַרום זיי, וועלכע צאַפּלען און רודערען לעבהאַפט מיט זייערע שווים־הערעלעך, טראָגען דאָך זיי אויך מיט זיך.

דו בעמערקסט! דאָ מערקט זיך שוין אָן אַ געגענזייטיגער נוצען: איין קעמערל פרעסט פאַר די אַרומיגע, דערפאַר אָבער בעוועגען עס די אַרומיגע אַזוי לאַנג, ווי עס פרעסט פאַר זיי. דאָס שווימען פאָראויס ברענגט אָבער כּסדר נייע שפּייז; דעריבער ווערט דאָס פרעסענדיגע קעמערל ווייניג וואס אָן: עס פערלירט אַביסעל דערנערענדיגען זאַפט לטובת די שכנים, דערפאַר ליפערען זיי אים צו דורך זייער בעווע־

אין אַלע אַנדערע קעמערלעך, וועלכע פערנעמען זיך נישט דירעקט מיט דעם פרעסען: אין די זע־קעמערלעך, הער־קעמערלעך, בעוועגונגס־קעמערלעך א. אַז. וו. די דאָזיגע אַלע פערשידענע גרופּען קעמערלעך פון דעם מענשליכען לייב ווערען אונדירעקט געשפּייזט און געשטאַרקט דורך די קעמערלעך פון די געדערים. די קעמערלעך פון די געדערים פרעסען פאַר אַלע.

די דאָזיגע וואונדערליכע אַרבייטס־טיילונג קאָנסטו, נאַטירליך, ביי דער אַמעבע אָדער ביי דער באַצילע נאָך נישט זען, ווייל דו האָסט דאָך דאָ פאַר זיך נור איין איינציג קעמערל, וועלכעס בילדעט דעם גאַנצען קערפּער און מוז דעריבער אויך אַלץ פאַר דעם דאָזיגען קערפּער אַליין טון: פרעסען, אָטעמען, פילען א. אַז. וו. אָבער אויך ביי דער וואָלוואקס־קויל זוכסטו אומזיסט סימנים פון דער דאָזיגער הערליכער אַרבייטס־טיילונג (מיט איין איינציגען אויסנאַם, וועגען וועלכען מיר וועלען באַלד רעדען). דאָ האָסטו שוין אַ סאָציאַלען פערבאַנד. אָבער יעדער קעמערל פון דעם דאָזיגען פערבאַנד פרעסט נאָך פאַר זיך; עס איז נאָך נישט געשאַפען קיין „געדערים“ אין זין פון אַ גרופּע קעמערלעך, וועלכע זאָלען אַלס אויסגעטיילטער אָרגאַן פרעסען פאַר דער גאַנצער קויל. די דאָזיגע פערוויקעלטע אַרבייטס־טיילונג האָט זיך באַשיינפערליך ערשט שפּעטער ענטוויקעלט אויפ׳ן וועג צווישען די וואָלוואקס־ענליכע קוילען און דיר.

און אַז דו טראַכסט זיך אַריין ווערט דיר דער דאָזיגער ענטוויקלונגס־גאַנג אויסערגעוויינליך קלאָר, כמעט זעלבסטפערשטענדליך. טראַכט נור דורך איין ביישפּיל. דעם ביישפּיל פון פרעסען.

עטליכע טויזנט קעמערלעך נעמען זיך צוזאַמען, בילדען אַ סאָציאַלען פערבאַנד און שטעלען אויף אַ שווימענדיגע קויל. יעדערס פון די דאָזיגע קעמערלעך האָט אַ דין צאַפּעלדיג הערעלע, מיט דער הילף פון וועלכען עס פלעגט פריער אַלס איינצעלנע בריאה שווימען אין וואַסער. איצט שווימען אַלע צוזאַמען, און זיי געוואוינען זיך צו צו אַ געוויסען טאַקט,

ליך. דיין קערפּער איז אַ ראַפינירט=איינגעאָרדענט „הויז“. אין דעם דאָזיגען הויז בילדען די קעמערלעך, פּונקט אַזוי ווי די ציגעל פון אַ מאָדערנער גרויסשטעטישער געביידע, באַזונדער „צימערען“ פאַר פערשידענע באַדערפעניסען: זיי בילדען אַ גאַנצע מאַסע אָרגאַנען. געדערים, אין וועלכע די שפּייז ווערט פערדייעט, לונגען, אין וועלכע דאָס בלוט ווערט גערייניגט און באַרייכערט, געהירן, וועלכע פירען מיט אַלעמען אָן. און עס איז פערהאַן אַ זייער איינפאַך וואָרט, וואָס לעזט דאָס גאַנצע רעטעניש פון דער דאָזיגער ראַפינירטער איינאָרדנונג פון די העכערע קערפּער=געביידעס.

צו דעם וואָרט „סאָציאַל“ קומט צו דאָס צווייטע גוטע וואָרט: די אַרבייטס=טיילונג.

Di מיריאַדען=קעמערלעך, וועלכע שטעלען צונויף דיין מענשליכען קערפּער, בילדען נישט נור אַ סאָציאַלען פערבאַנד, נור עס איז אויך צווישען זיי איינגעשטעלט אַן אויסערגעווענליך קלוגע און גליקליכע אַרבייטס=טיילונג. פון די מיריאַדען קעמערלעך, וועלכע בילדען דיין קערפּער, זענען נור אַזוי פיל און אַזוי פיל באַשעפטיגט מיט דעם פרעסען: זיי שטעלען צונויף דיינע ערנערונגס=אָרגאַנען, צ. ב. די געדערים. אַזוי פיל און אַזוי פיל ווייטער הערען נור: זיי בילדען דיינע שמיעה=אָרגאַנען ביז צו די געהירען. אַזוי פיל און אַזוי פיל באַשעפטיגען זיך נור מיט זעען: זיי בילדען דיין זע=אַפּאַראַט, וועלכער ציט זיך אויך פון דעם אויסערליכען אויג ביז די געהירען. און אַזוי ווייטער. אַזוי ווי אָבער אַלע איינצעלנע קעמערלעך און אַלע איינצעלנע אָרגאַנען, וועלכע באַשטייען פון די דאָזיגע קעמערלעך, געפינען זיך אין אַן ענגען סאָציאַלען פערבאַנד צווישען זיך, דעריבער דינט די אַרבייט פון יעדער באַזונדערער גרופּע=קעמערלעך אַלע אַנדערע: אַז די קעמערלעך פון די געדערים זויגען אַריין אין זיך דעם ערנערענדיגען זאַפט, שטראָמט דער דאָזיגער זאַפט באַלד אַריבער אויך

אויפצושטעלן געביידעס פון אַ העכערן מין: פריִער קליינע מויערלעך, שפּעטער הייזעלעך, נאָך שפּעטער פּאַלאַצן און ענדליך הויכע טורעמס, פון וועלכע דער גייסט פון דעם מענש קוקט צום שטערן־הימל...

די דאָזיגע וואָלוואַקס־קויל שטייט אפילו נענטער (לויט דעם ווי זי שפּייזט זיך) צו געוויקסן, ווי צו חיות. פון איר האָט זיך דירעקט געקאָנט ענטוויקלען נישט דער מענש, נור גאָר די שפּעטערדיגע צמחים־וועלט. אָבער אויך דער שוואַרצער קיפּאַריס, וועלכן דו זעסט דאָ קעגן דיר, איז אויך אַזאַ געוואַלטיגער טורים פון פיל מיליאָנען קעמערלעך. און אַ חוץ דעם האָבן מיר גענומען דעם וואָלוואַקס נור אַלס אַ צופעליגען ביישפּיל. עס זענען פאַראַן אַזעלכע פערבאַנדען פון קעמערלעך אויך ביי די אינפוזאָריעס, ד. ה. ביי די איינקעמערלדיגע, פון וועלכע ס'האָט זיך דירעקט ענטוויקעלט די חיות־וועלט, צ. ב. די מאַגאָספּעכאַ אָדער די נאָרוועגישע פלימער־קויל, וועלכע העקעל האָט בעשריבן: דאָס איז אַ פערבאַנד פון עטליכע דרייסיק ביז זעכציק בארגע־פאָרמיגע קעמערלעך, וועלכע בילדען צוזאַמען איין קויל און גיסן זיך דערביי נישט אינגאַנצן צונויף.

איצט אָבער קוק דיך נור ווידער גוט צו צו דעם, וואָס איך ווייז דיר. דו זעסט די אַמעבע אָדער וועלכע ס'איז אַנדערע איינקעמערלדיגע בריאה, זעסט די וואָלוואַקס־קויל און דו בעטראַכסט דיך אַליין. אין וואָס בעשטייט דער אונטערשיד צווישן אייך אַלעמען? צי בלויז אין דעם, וואָס די אמעבע איז נור איין איזאָלירטער לעבעדיגער ציגעל, די וואָלוואַקס־קויל — אַ פערבאַנד פון עטליכע טויזענט אַזעלכע ציגעל, וועלכע בילדען צוזאַמען אַ שווימענדיגע קויל, און דו אַליין — אַ ריזיגע געביידע פון מיריאַדען־ציגעל? ווידער ניין.

דערמאָן זיך, וואָס איך האָב דיר שוין פריִער דערציילט. איך האָב דיר געזאָגט, אַז דיין מענשליכער קערפּער איז, פונקט אַזוי ווי דער קערפּער פון אַ הונט אָדער פון אַ רעגענוואָרים, נישט בלויז אַ קאָלאָסאַלער פערפּלאָנטערטער קנויל פון קעמער-

דעם דאָזיגען מיטעל פון דער ליבע נישט צוליב ליבע־צוועקען. זיי האָבען זיך נישט געוואָלט צונויפגיסען. זיי האָבען זיך בלויז צוגעדריקט איינס צום אַנדערען, זיי האָבען אויסגעצויגען איינס צום אַנדערען דינע פעדעמלעך, וועלכע האָבען פערקניפּט זייערע קערפּערס, אָבער נישט מער.

פאַר דער דאָזיגער בעגרענעצונג אין איין הינזיכט האָבען זיי אָבער בעצאָלט דערמיט, וואָס זיי האָבען זיך פעראייניגט נישט נור צו צוויי, נור צו צען, הונדערט, טויזענט, יאָ אפילו ביז צו צוועלף טויזענט, ווי מען זעט עס אין דעם געווענליכען וואָלוואָקס־קיילעכעל. דער געווענליכער ליבעס־פערבאַנד איז אַן׳אומבעגרענעצט אינערליכער, ער נעמט אָבער אַרום נישט מער, ווי צוויי בּרואים; די וואָלוואָקס־בעשעפענישען האָבען בעשאַפען אַ מער אויסערליכען פערבאַנד, דערפאַר האָבען זיי אָבער געגעבען די מעגליכקייט טויזענטער בּרואים צוצושטיין צו דעם דאָזיגען פערבאַנד.

בעטראַכט אָבער ווידער דיך אַליין. דו אַלס מענש, צו וועמען ביסטו מער ענליך לויט דיין קערפּער־געבוי: צו אַן׳איינקעמערלדיקער אור־בּריאָה, אָדער צו אַ וואָלוואָקס־קויל? דערמאָן זיך, וואָס מיר האָבען גערעדט וועגען דעם פיל־קעמערל׳דיגען געבוי פון דיין קערפּער; וואָס איז אַן׳איינקעמערל׳דיגע איינצעלנע בּריאה, אַן׳איינצעלנע אַמעבע אָדער אַן׳איינצעלנע באַצילע? איין קעמערל, דאָ הייסט: איין לעבעדיגער ציגעל. וואס ביסטו? אַ פערבאַנד פון מיליאַרדען קעמערלעך, דאָס הייסט: אַ ריזיג הויז פון אונציילליגע אַזעלכע ציגעל. און וואָס איז די וואָלוואָקס־קויל? אַ פערבאַנד פון עטליכע טויזענט קעמערלעך, דאָס הייסט: אַ קליין הייזעלע פון עטליכע טויזענט ציגעל, וועלכע זענען גאַנץ שוואַך צוגעקלעבט איינער צום אַנדערן. וואָס קאָן זיין קלאָרער? די וואָלוואָקס־קויל ווייזט דיר דעם וועג, וועלכער האָט געפירט פון דעם איינקעמערלדיגען אור־בעשעפעניש צו דיר. דער דאָזיגער וועג האָט געפירט דורך דעם סאָציאַלען פערבאַנד פון פיל קעמערלעך, פון פיל לעבעדיגע ציגעל, וועלכע האָבען זיך צוזאַמענגענומען, כּדי

איך האָב אין סוף פון דער קאַרליק־מעשה׳לע דיר שוין אָנגעוויזן אויפ׳ן סאָציאַלען מאָמענט. דאָס, וואָס דער קאַרליק (אָדער דאָס אור־בעשעפעניש) האָט נישט באַלד אָפּגעלאָזען זיינע זוימען־קעמערלעך אָדער די איי־קעמערלעך פון זיך, נור ער האָט צוזאַמען מיט זיי אַביסעל געוואַנדערט, איז שוין פּאַקטיש געווען אַ גאַנץ איינפאַכער סאָציאַלער אַקט. אַזעלכע און העכערע סאָציאַלע אַקטען זענען שוין אָבער אין יענער צייט, ווען די אור־קעמערלעך זענען געקומען צו דער דאָזיגער העכסטער שטופע פון זייער ליבע־לעבען, געווען אין אַלגעמיין אין גאַנג אין דער דאָזיגער אור־וועלט; און זיי האָבען באַלד געוואונען אַ געוואַלטיגע בעדייטונג אין דעם לעבען פון די אור־קעמערלעך. מיר האָבען זיך שוין פריער אָנגעשטויסען צופעליג אויף אַזאַ סאָציאַלען פערבאַנד פון די אור־ברואימלעך, בעטראַכטענדיג דאָס לעבען פון די היינטיגע איינקעמערלדיגע אויף דער ערד. דאָס איז געווען די וואָלוואָקס־קויל. וואָס זעען מיר ביי דער דאָזיגער קויל?

עטליכע טויזענט קליינינקע איינקעמערלדיגע, וועלכע לאָזען זיך נאָך גוט דערקענען אַלס בעזונדערע אינדיווידואומס, בילדען צוזאַמען דורך אַ געוויסען שוואַכען פערבאַנד איין פערהעלטניסמעסיג גרויסע גרינע קויל, וועלכע שווימט אין וואַסער, לעבהאַפטיג בעוועגט, ווי איין גאַנצער אָרגאַניזם. פערשטיי גוט: דאָס איז נישט קיין ליבעס־אַקט פון עטליכע טויזענט איינקעמערלדיגע, וועלכע ווילען זיך „צונויפגיסען“ און שאַפען איין גרויסע איינהייטליכע קויל. עס זעט אפילו אויס, אַז דאָס האָט די ליבע געלערנט די וואָלוואָקס־ברואים׳לעך זיך האַלטען צוזאַמען. זיי האָבען פערשטאַנען דעם פּרינציפּ, וועלכען די ליבע האָט מיט זיי גוט איינגע׳חזר׳ט: אַז אין צווייען מאַכט מען תמיד בעסער ווי אַליין. אָבער דאָסמאָל האָבען זיי זיך גענומען צו

ווילנדיג, זוכט מען ביי העכערע אינפוזאָריעס צווישען דער קעל און דעם אונטערשטען אַרויסגאַנג אַ רערעל אָדער אַ בלע־זעל, וואָס זאָל שוין פערטרעטען דעם מאָגען און די געדערים. און אַז מען וועט דאָס געפינען, פּאַרוואָס זאָל מען זיך נישט קאָנען פאָרשטעלען, אַז אין דעם איינקעמערלדיגען קערפּער קאָנען אויסגעבילדעט ווערען נייע אָרגאַנען, אַז ס׳קאָן דורכ־געפירט ווערען אַ ווייטערדיגע „אַרבייטס־טיילונג“ צווישען די בעזונדערע טיילעכלעך פון קערפּער פונקט אַזוי ווי ס׳איז שוין געמאַכט געוואָרען מיט דעם טיילעכעל, וואָס איז אָבגעגעבען געוואָרען פאַר דער פרוכפּערונג ... און דאַן אַ גלייכער וועג פון דער אינפוזאָריע ביז אַרויף צום מענש?

ניין. די אמת׳ע ענטוויקלונג פון דער אור־בריאה ביז צום מענש און בכלל ביז צו דעם העכערען אָרגאַניזם איז גע־גאַנגען נישט אויף דעם דאָזיגען איינפאַכען, נאָר אויף אַ פיל קאָמפּליצירטערען וועג. און דאָס טאָרען מיר דאָ נישט לאָזען אונבעמערקט, ווייל אַנדערש וועט זיך אין אונזער לאָגישען פאָדעם פון דער ליבע־געשיכטע מאַכען אַ שווערער קנופּ אָדער גאָר אַ ריס.

די אָרגאַן־התחלות ביי די סיפּאָנען און אינפוזאָריעס זענען געבליבען פּרובען, וועלכע זענען ווייטער נישט ענטוויק־קעלט געוואָרען נאָך לאַנג איידער זיי האָבען זיך בעוויזען און זיך אָנגעהויבען צו ענטוויקלען, האָט זיך אָנגעמערקט אַ נייער, זיכערער וועג פאַר דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג, — אַ וועג, וועלכען נור איין וואָרט קאָן ריכטיג בעצייכענען: דאָס וואָרט „סאָציאַל“.

אַנ'אַמעבע? האָט אַ מאָגען און געדערים, אַזוי ווי מיר? גאָט בעהיט! ער פרעסט אין בוכשטעבלינען זין מיט דעם גאַנצען קערפער און וואַרפט אָב דאָס אונטויגליכע צום געברויך אויך מיט דעם גאַנצען קערפער. אַז דו שפייזט אַנ'אַמעבע מיט אַ קערענדל שפייז, וואָס האָט אַ געוויסע פאַרב, זעסטו, ווי דאָס דאָזיגע קערענדל קאָן אַריין אין דעם ווייכען לייב פון דער אַמעבע אין יעדען אָרט, און ווי די אַמעבע קאָן אין יעדען אָרט פון איר קערפערל אַרויסוואַרפען אַנ'אונטויגליך פערבליבען שטיקעלע אַלס עקסקרעמענט. פונקט אַזוי איז מיט דעם לופט-פרעסען, מיט דעם אָטמען, פונקט אַזוי איז מיט דעם פילען, און דו האָסט דאָס זעלבע געזען אויך ביי דער צו-צונויפשפאַלטונג און ביי דער צונויפגינונג, ביי דער ליבע הייסט עס, ווי די דאָזיגע אַמעבעלעך ליבען אין בוכשטעבליכסטען זין פון וואָרט „מיט דעם גאַנצען קערפער" (ווייל אין דער ליבעס-טעטיגקייט בעטייליגטזיך אויך דער קערן, וועלכער נעמט דאָך נישט קיין אנטייל אין אַלע איבעריגע האַנדלונגען פון דער אַמעבע).

נישט אַזוי איז אָבער ביי יענער העכערער אינפוזאָריע. איינקעמערלדיג איז זי פונקט אַזוי, ווי די אַמעבע. אָבער קוק זיך נאָר איין, ווי זי פרעסט און פערדייעט. דו בעמערקסט ביי איר אויפ'ן ערשטען בליק אַ שטענדיגע אמת'ע מויל-עפענונג, אין וועלכער זי נעמט אַריין די האַרטע און די פליסיגע שפייז. דאָס דאָזיגע „קעמערל-מויל" פירט מערסטענטיילס אַריין אין אַ קורצען קאַנאַל, אַ קעל, וואו ס'געפינען זיך אָפט אַזעלכע שטעקעלעך, וועלכע קאָנען אפשר שפילען די ראָל פון ציין. אָפטמאָל האָט דאָס מויל שוין ליפען און אפילו אַ לאַנג צינגעל צום זויגען. און מען זעט אָפט אויך אַ געגענזעצליכע עפענונג, אַנ'אונטערשטען אַרויסגאַנג פון דעם קעמערל. נישט מער דער מאָגען פעלט נאָך. צווישען דער קעל און דעם אונטערשטען אַרויסגאַנג געפינט זיך די שפייז דירעקט אין דער אָפענער קערפער-מאַסע. אָבער דו זעסט, ווי די שפייז ווערט דאָרט אַרומגענומען דורך אַ טראָפען וואַסער, ווי זי ווערט בעוועגט, ווי זי ווערט בעהאַנדעלט פונקט ווי אין אַ מאָגען, און נישט

היה „מענש". און עס דוכט זיך, אַז דא הויבט זיך אָן פאַר דעם בליק פונאַנדערוויקלען אַ פערספּעקטיוו.

די איינקעמערלדיגע בריאה הויבט־אָן ענליך צו ווערען צום מענש: זי האט שוין נישט נאר דאס זעלבע לעבען, וואס ער, נאָר אויך דעם זעלבען אונענדליך־וויכטיגען אָרגאַן. וואָס פעלט איר נאָך, כדי אינגאַנצען צו ווערען מענש? די גרויס. קאָן זי אויפוואקסען און דערגרייכען די נויטיגע גרויס. עס זענען פעראַן נאָך היינט אַזעלכע איינקעמערלדיגע ברואים, וועלכע זענען גאָרנישט מיקראָסקאָפּיש קליין; עס זענען פעראַן געוויסע איינקעמערלדיגע אַזוי־גערופענע ס י פ אָ נ ע ע ן, וועלכע דערגרייכען א מעטער די לענג. וואָס נאָך? אַ גאַנצע ריי אנדערע אָרגאַנען. דער מאָגען און די געדערים, די געהירן און דער חוט השדרה, די לונגען, דאָס האַרץ, די אָדערען און נאָך און נאָך. אבער פאַרוואָס זאָל זי נישט קאָנען בעקומען אויך די דאָזיגע אָרגאַנען, נאָכדעם, ווי זי האָט שוין איינעם אַזאַ וויכטיגען בעקומען? עס זענען פעראַן איינקעמערלדיגע אור־געווינקסען און איינקעמערלדיגע אור־חיה'לעך (אינפוזאָריעס), ד. ה. אמת'ע, הגם פערהעלטניסמעסיג הויך־ענטוויקעלטע איינקעמערלדיגע, וועלכע האָבען שוין אין זייער איינקעמערלדיגען קערפּער התחלות פון פערשידענע אַנדערע אָרגאַנען. ביי געוויסע מינים פון די נור וואָס דערמאָנטע וואַסער־אור־געווינקסען, ביי די סיפאָנעען, ענטוויקעלט אין זיך דאָס ריזיגע קעמערל אַ גאַנצע ריי בעזונדערע טיילען, וועלכע דערמאָנען אינגאַנצען אָן די אָרגאַנען פון הויך־ענטוויקעלטע וואַסער־געווינקסען: אונטערערדישע וואָרצלען און איבער־ערדישע גרינע צווייגען מיט צונג־פאָרמיגע אויסגעשניצטע בלעטער. און איניגע אַזעלכע סיפאָנעען ווייזען אויך אַרויס אַ העכסט־ענטוויקעלטע געשלעכטליכע פּרוכפּערונג. נאך אינטערעסאַנטער איז אָבער דאָס, וואָס ס'ווייזען דיר די אינפוזאָריעס, די איינקעמערלדיגע אור־חיה'לעך.

מיר האָבען פריער פיל גערעדט וועגען דעם פרעסען און אָבוואַרפען ביי די איינקעמערלדיגע. אָבער ווי אַזוי טוט דאָס אַזאַ איינקעמערלדיגער חברה־מאַן, ווי אַ באַצילע אָדער

דאָזיגער אָרגאַן פֿערנעמט זיך ביים מענשען פּונקט מיט דער זעלבער אַרבייט, ווי דאָס דערמאָנטע קליינע טיילעכל פֿון קענערל־קערפּער: ער גיט אַרויס מענליכע קעמערלעך און ווייבליכע קעמערלעך. אָבער דערביי האָט ער נאָך אַנדערע נוצליכע אויפֿגאַבען. צום ביישפּיל, ער גיט די מעגליכקייט דעם מענליכען קעמערל צוצוקומען צום ווייבליכען: ער איז נישט נור אַן אינערליכער רעזערוואַר פֿון די פֿרוכפּערונגס־קעמערלעך, וועלכע דאַרפֿען זיך באַלד אָבשפּאַלטען, נור ער פֿונקציאָנירט אויך אויסערליך אַלס מענליכער אָדער ווייבליכער בעהעפֿטונגס־(פֿרוכפּערונגס־)אָרגאַן פֿון יעדען אינדיווידואום. און אַזוי ווייטער. אייגענטליך איז דאָס אויך נישט קיין נייעס, און אַלס איינפֿאַכע קאָנסעקווענץ קאָנסטו עס דיר ווייטער צוגעבען צו אונזער מעשה'לע. מיר האָבען זיך דאָך, אַלץ איינס, פֿאָרגעשטעלט אונזערע רומפּעלשטילצלעך אין מענשליכען געשטאַלט; וואָס קאָן אונז דאַן אַרען, אַז מיר וועלען פֿערענדיגען דאָס מעשה'לע אַזוי: ביידע רומפּעלשטילצלעך, דאָס מענליכע און דאָס ווייבליכע, האָבען ענדליך בעקומען אמת'דיגע אינערליכע און אויסערליכע געשלעכטליכע אָרגאַנען פּונקט אַזעלכע, ווי מיר זעען ביים מענש. אָבער אַז מיר וועלען דאָס אַריבערטראָגען אויף די איינקעמערלדיגע, אויף די אמת'ע אור־ברואים'לעך... יאָ, דאָ קומען מיר צו אַ קריטישען פּונקט.

וואָס קאָן זיין איינפֿאַכער? נאָכדעם ווי די איינקעמערלדיגע ברואים האָבען זיך איינמאָל איינגעטיילט אויף מענער און פֿרויען, האָבען זיי בעקומען בעשטימטע געשלעכטליכע אָרגאַנען מיט אינערליכע זוימען־און אייער־רעזערוואַרען און אויסערליכע געשלעכטליכע אַפּאַראַטען, וועלכע האָבען געדאַרפֿט אַריבערטראָגען די זוימען צו די אייערלעך. און אַז די דאָזיגע אָרגאַנען זענען „ענטוויקעלט“ געוואָרען, איז די איינקעמערלדיגע אור־בריאה אין דעם פּונקט פֿון דער געשלעכטליכער פֿרוכפּערונג גייען שוין אינגאַנצען גלייך צו דער שפּעטסטער גייסט־בריאה פֿון דער ערד, צו דער הויך־ענטוויקעלטער איבער־

דאָס דאָזיגע שטיקעלע בעשטייט ביים מאַן פֿון אַ גאַנצען געווימעל קליינע בעוועגליכע קעמערלעך: די זוימען-חיה׳לעך. און ביי דער פֿרוי בעשטייט עס פֿון איין גרויסען רואיגען קעמערל, וועלכעס בעוועגט זיך פּאַמעליך צו דער הויבמוטער: דאָס איז דאָס איי-קעמערל. דער מאַן און די פֿרוי ווייסען, אַז זיי טאָרען נישט אַרויסלאָזען זייערע אָבגעשפּאָלטענע פּראָדוקטען, כּדי זיי זאָלען זיך אַליין אויפֿזוכען איינע די אַנדערע. ביידע גרויסע עלטערן-מענשען מוזען זיך דערצו ספּעציעל דערנענטערען איינער צום אַנדערען: זיי קומען זיך צוזאַמען, פֿירען זיך אויף אַזוי, ווי זיי וואָלטען גאָר געוואָלט צונויפֿגיסען זייערע גרויסע קערפּערס, אַזוי ווי ס׳האָבען אַמאָל, אַמאָל געטון זייער אור-אור-עלטערען; זיי טוען דאָס אָבער נישט, נור גיבען בלויז די געלעגענהייט איינעם פֿון די מענליכע זוימען-קעמערלעך צו דערגרייכען דאָס ווייבליכע איי-קעמערל און דאָרט אינעווייניג באמת דורכצופֿירען די צונויפֿגיסונג; ביידע קעמערלעך גיבען ביי דער צונויפֿגיסונג איינס דעם אַנדערען, אַזוי צו זאָגען, די „לעבעדיגע שפּייז”, וועלכע איז זיי נויטיג כּדי צו קאָנען אויפֿבליִען אַ נייע לעבעדיגע בריאה.

איז דאָך שוין דאָ גאָרנישט דאָ קיין אונטערשיד? הייסט עס, די לעצטע שטופֿע פֿון אונזער קאַרליק-מעשה׳לע איז אין דעם פּונקט פֿון דעם ליבע-לעבען שוין געווען דער מענש?

יאָ, אין אַ געוויסען זין זעט עס טאַקע אויס אַזוי. טראַכט אָבער דורך נאָך איין אונטערשיד. דאָס איינצעלנע קעמערל (אָדער זאָל זיין, דאָס קאַרליקל) בענוצט נור איין קליין טיילעכעל פֿון זיין קערפּער צו דער פֿרוכפּערונג. פֿון דעם דאָזיגען טיילעכעל ווערען אין איין פֿאַל פֿיל מענליכע קעמערלעך, אין אַנדערען עטליכע אָדער איין פֿרויען-קעמערל. ביים מענשען זעסטו שוין דאָס ספּעציאַליזירטער. ביי אים בילדעט דאָס דאָזיגע טיילעכעל אַ בעזונדער אָרט פֿון קערפּער, איבער וועלכען עס הענגט, אַזוי צו זאָגען, אַ ספּעציעלע שילד מיט דער אויפֿשריפֿט: „דאָ פֿרוכפּערט מען זיך”, דאָס דאָזיגע אָרט איז דער מענשליכער פֿרוכפּערונגס-אָרגאַן. דער

נעצטען טייל פון איר לייב; ביי איין קעמערל צופאַלט זיך דער דאָזיגער טייל אויף פיל מענליכע וואַנדער-קעמערלעך, ביים אַנדערען בלייבט עס זיצען אַלס עטליכע אָדער נור איין רו-קעמערל.

דאָס קאַרליק-מעשה'לע דערציילט דערנאָך נאָך אַלס צוגאָב, ווי אַזוי די מענליכע און ווייבליכע קאַרליקעס האָבען זיך דאַן גענומען אויפפירען ביי דער פרוכפערונג: פריער האָבען זיי פשוט פין זיך אַרויסגעלאָזען זייערע אָבגעשפאָלטענע טיילעכלעך, דערנאָך האָבען זיי אָבער אָנגעהויבען איינהאַלטען זיי ביי זיך און צוזאַמען מיט זיי צו וואַנדערען; דער גרויסער מענליכער קאַרליק האָט אָבגעזוכט דעם גרויסען ווייבליכען, זיי האָבען זיך דערנענטערט איינער צום אַנדערען, זיי האָבען זיך אַזוי צוגעדריקט איינער צום אַנדערען, גלייך זיי האָבען געוואָלט זיך צונויפגיסען, אָבער זיי האָבען דאָס נישט געטון, זיי האָבען בלויז צוזאַמענגעפירט זייערע אָבגעשפאָלטענע טיילעכלעך און געזען, אַז זיי זאָלען זיך אַ פאָר נאָך אַ פאָר צונויפגיסען. דו בעמערקסט, אַז דאָס איז נור אַ ציגאָב-ערשיינונג, וועלכע ענדערט אייגענטליך נישט דעם תוך פון דער גרונד-ערשיינונג.

מאַך אָבער ווידער מיט אַמאָל אַ שפרונג פון דער דאָזיגער אור-בריאה ביז צו דיר, דעם מענשען. וואו איז דער אונטערשיד? אָט האָסטו צוויי מענשליכע אינדיווידואומס. אַ מאַן און אַ פרוי. ביידע גייען זיך פרוכפערען. ווי אַזוי טוען זיי דאָס? קודם כל שפאַלטען זיך ביידע. דו פרעגסט: ווי אַזוי? דער מענשליכער מאַן און די מענשליכע פרוי צורייסען זיך דאָך נישט ביי דעם ליבע-אַקט איינפאַך אויף צוויי העלפט, אַזוי ווי רומפעלשטילצעל אָדער ווי אַ באַצילע? ניין, אויף צוויי העלפטען נישט. אָבער די קאַרליקלעך פון אונזער לעצטער שטופע טוען דאָס שוין אויך נישט. דער מאַן און די פרוי שפאַלטען זיך אויך ביים מענשען, אָבער זיי שפאַלטען זיך ביידע אויף נישט גלייכע טיילען. דער מאַן שפאַלט אָב פון זיין ריזיגען לייב אַ קליין שטיקעלע, און די פרוי טוט אויך אַזוי.

פונקט אין דער געשיכטע פון דעם ליבע־לעבן אויף דער
ערד.

אונזערע דיקע ווארט־קארליקעס גרייטען זיך אויפצונע־
מען די אנקומענדיקע וואנדער־קארליקעס: זיי ווארפען אב אנ־
איבעריק שטיקעל פון זייער לייב און צוזאמען דערמיט אויך
זייער האלבען רינג. דאס קאן אפשר ערקלערען, פארוואס דאס
איי־קעמערל שפאלט נאך היינט פון זיך אב די ביידע „ריכ־
טונג־קערפערלעך“. איך האב שוין דערציילט וועגען די אמת׳ע
לעבעדיקע איינקעמערלדיקע, וועלכע שפאלטען פון זיך אב פאר
דער צוזאמענגיסונג אזעלכע „ריכטונג־קערפערלעך“. דא איז אלץ
אין ארדענונג.

איצט אבער ווייטער. ביידע מינים קארליקעס הויבען זיך
אן צו טיילען אויפ׳ן זעלבען אופן: יעדער עלטערן־קארליק
שפאלט פון זיך אב איין גרויס שטיק אדער פיל קלענערע
שטיקלעך און לאזט איבער אלס רעשט א הויפט־שטיק. דאס
גרויסע שטיק שטעלט מיט זיך פאר דעם ווייבליכען זיך־קאר־
ליק, די קליינע — די מענליכע וואנדער־קארליקעס. נאטירליך,
בעקומט דערביי יעדער אבגעשפאלטען שטיקעל דעם גאנצען
רינג (די פולע צאל כראמאזאמען). אבער לויט דער גרויס פון
קערפער איז דאס איבערגעלאזענע הויפט־שטיק אינגאנצען נישט
ענליך צו די אבגעשפאלטענע קליינע שטיקעלעך. וואס הייסט
דאס מיט אנדערע ווערטער?

עס הייסט: פון איצט אן צופאלען זיך מער נישט די
קארליקעס (נישט די מענליכע, נישט די ווייבליכע) אויף א גאנ־
צען געווימעל פון קינדער, נור זיי שפאלטען אב א געוויסען
טייל פון זייער קערפער און בילדען פון אים זייערע קינדער.
ביים מאן צופאלט זיך דער דאזיגער טייל אויף קליינע לוס־
טיגע וואנדער־יונגצן, ביי דער פרוי בילדעט ער איינע אדער
עטליכע גרויסע רו־טעכטער. אויף „קעמערליש“ איבערגעזעצט
וועט עס הייסען: צוויי איינקעמערלדיקע אור־ברואים, א מענ־
ליכע און א ווייבליכע, פרובירען זיך פון איצט אן אזוי, אז
יעדערע גיט אוועק פאר׳ן נייעם דור נור א געוויסען בעגרע־

דער בעהעפטונג איינער אַ מאַן און איינע אַ פרוי, דאָס איז נור, אַזוי צו זאָגען, אַן'ערשטער אויסערליכער סימן פון דעם אונטערשיד. דער גאַנצער שניט צווישען מאַן און פרוי איז און בלייבט, שטרענג גענומען, נור אַזאַ מיטל פון דער נאַטור שארפער אונטערצושיידען איין אינדיווידואום פון דעם אנדערען. אָבער אַז די דאָזיגע אינדיווידואומס מישען זיך צונויף, ברענגט יעדער פון זיי צו דער דאָזיגער צונויפמישונג זיין גלייכען טייל, און עס קאָן בשום אופן נישט זיין קיין איבערגעוויכט אין איינעם פון די ביידע טיילען בלויז דערפאַר, וואָס איין טייל שטאַמט פון אַ מאַן און דער צווייטער פון אַ פרוי. אין דעם דאָזיגען זין איז נישטאָ קיין שום „אורשפרינגליכער אונטערשיד פון די געשלעכטער“ וועלכער נעמט אַרום אַלס אַ העכערע מאַכט דעם אונטערשיד צווישען די אינדיווידואַליטעטען און מאַכט דעם לעצטען אונטערשיד פון זיך אָבהענגיג. די פערזענליכקייט שטייט קודם כל איבער מאַן און פרוי. און דער העכסטער געשלעכטליכער אַקט געברויכט ערשט פונקט צוויי האַלבע פערזענליכקייטען צו דער בעהעפטונג.

עס איז נישט איבעריג דאָס צו דערמאָנען אין אַ צייט, ווען מען וויל צוליב די נעבענערשיינונגען פון דעם געשלעכטליכען געגענזאַץ ביי אונז מענשען דרינגען, אַז די פרוי האָט בכלל אַ קלענערען ווערט אַלס פערזאָן, אַז זי קאָן נישט בעזיצען די פולע רייכקייט פון דער פערזענליכקייט שוין דערפאַר, וואָס זי איז אַ פרוי. די נאַטור האָט געשאַפען די פרוי אַלס פערזענליכקייט, פונקט ווי דעם מאַן. און דו ווייסט, וואָס עס שטעקט אין דעם בעגריף „פערזענליכקייט“. אין איר שטעקען די גרעסטע סודות, די העכסטע ברכה, וועלכע איז דעם מענשען געשאָנקען געוואָרען; אין איר שטעקט די מעגליכקייט פון געניוס.

דער סוף פון דער קאַרליק־מעשה'לע איז גאַנץ פערשטענדליך אַלס איינפאַכע קאָנסעקווענץ. אָבער אייגענטליך איז די דאָזיגע קאָנסעקווענץ ווידער געווען אַ געוואַלטיגער ווענדע-

פירן צו דער צונויפשמעלצונג צוויי *פרעמדע* אינדיווידואַליטעטן, צוויי אינדיווידואַליטעטן מיט וואָס מער אינדיווידועל־פערשידענע כראָמאָזאָמען. דער עיקר, הייסט עס, איז נור געווען די *אינדיווידועלע* פערשידענהייט פון די כראָמאָזאָמען. ביי דער צונויפשמעלצונג איז פון די כראָמאָזאָמען־מאַסן פון ביידע אינדיווידואַליטעטן גענומען געוואָרן *פונקט* די *העלפט*. דעם דאָזיגן עיקר האָט דער געשלעכטליכער געגענזאַץ, וועלכער איז שפּעטער ענטשטאַנען, אַבסאָלוט נישט געשטערט. דער דאָזיגער געגענזאַץ האָט גאָרנישט אַריינגעבראַכט קיין נייעס אין דער צונויפמישונג פון די כראָמאָזאָמען: ער האָט נישט איינגעפירט, אַז ביי דעם אייער־קעמערל זאָל צוליב זיין גרויס גענומען ווערן מער כראָמאָזאָמען (ד. ה. אַ גראָבערע שטיק „רינג"!) ווי ביי דעם קלענערן זוימען־קעמערל (און דאָס וואָלט געגעבן אין די ווייטערדיגע דורות כסדר אַן איבערגעוויכט דעם ווייבליכען געשלעכט); אָדער, פערקערט, אַז ביי דעם זוימען־קעמערל זאָל צוליב זיין שטאַרקערער אַקטיוויטעט און בעוועגליכקייט גענומען ווערן דער גרעסערער טייל כראָמאָזאָמען, און דערמיט וואָלט ווייטער געשאַפען געוואָרן אין דער זייט אַ „שטאַרקער געשלעכט". דער געשלעכטליכער געגענזאַץ האָט גאָרנישט אָנגעהויבען צו גיין אַזוי ווייט. אין עצם פון דער געשלעכטליכער ליבע איז געבליבען, פונקט ווי פריער, די צונויפמישונג פון צוויי אינדיווידואומען, וועלכע ברענגען דערצו פונקט די העלפט פון זייער ערבליכקייט־סובסטאַנץ. און איך וויל באַלד ווייטער בעמערקען: די דאָזיגע גרונד־ערשיינונג איז *קיינמאָל* אפילו ביי דער ווייטסטער ענטוויקלונג פון דעם ליבע־לעבען אויף קיין האָר נישט געענדערט געוואָרען. נאָך היינט גיט ביי אונז מענשען דער מאַן פאַר דעם קינד זיינע צוועלף כראָמאָזאָמען און די פרוי אירע צוועלף כראָמאָזאָמען. דער עיקר איז, אַז די דאָזיגע צוועלף און צוועלף זאָלען שטאַמען פון צוויי פערשידענע, געגענזייטיגע מענשליכע אינדיווידואַליטעטן. דאַס, האָט די דאָזיגע צוויי אינדיווידואַליטעטן זענען תמיד ביי

שטאַרק בעוועגלי̇ך און אַמאָל אי̇נגאַנצען אומבעוועגלי̇ך. ווען אַנ׳איינקעמערלדי̇גע בריאה פּערדייעט די̇ שפּייז, אָדער ווען זי̇ וויל זיך בעשי̇צען פון וועלכער ס׳אי̇ז אויסערלי̇כער געפאַר, הערט זי פּלוצלונג אויף זי̇ך צו בעוועגען און בלייבט זי̇צען, ווי̇ צוגעקלעבט צום אָרט. ווי̇ די̇ געפאַר גייט אָבער פערביי, שפּרי̇נגט דאָס קעמערל מי̇ט אַמאָל אויף און הויבט ווי̇דער אָן אַרומצורודערען. עס אי̇ז דערי̇בער קיין וואונדער ני̇שט, וואָס די̇ איינקעמערלדי̇גע האָבען די̇ דאָזי̇גע געוואוינהייט זייערע אויסגענוצט אויף פּאַר דעם לי̇בע-לעבען; ערשט אי̇ן דעם לי̇בע-לעבען האָט זי̇ אָבער געוואונען אי̇ר גרויסע בעדייטונג. די̇ איינקעמערלדי̇גע האָבען זי̇ך גענומען אויפפי̇רען אַזוי, אַז צו דער צונויפגי̇סונג האָבען זיי געפּאָרט אַנ׳אומבעוועגלי̇ך מי̇ט אַ בעוועגלי̇ך קעמערל. און אַז דאָס אי̇ז צוזאַמענגעפאַלען מי̇ט דעם אונטערשי̇ד אי̇ן דער גרויס, האָט די̇ בעוועגלי̇כקייט געקאָנט ווערען אַלס רעזולטאַט אַ בעשטי̇מטער סימן פון איין געשלעכט (פון דעם מענלי̇כען!) און די̇ אומבעוועגלי̇כקייט ווי̇דער אַ סימן פון דער „ווייבלי̇כקייט“.

פערענפאַלס האָט זי̇ך אָנגעהויבען אָנצומערקען אַנ׳אונטערשי̇ד, און דאָס אי̇ז געווען דער עיקר. צום ערשטען מאָל האָט זיך בעוויזען אַ בלאַסער שיין פון אַ געשלעכטלי̇כען אונטערשי̇ד, פון אַ געשלעכטלי̇כען געגענזאַץ. דער געגענזאַץ צווי̇שען מאַן און פרוי, פרי̇ער אי̇ן דער איינפאַכער פאָרם, ווי̇ דאָס איינצי̇גע קעמערל, דאָס זוימען-חיה׳לע ביי די̇ר אַליין שטעלט היינט מי̇ט זי̇ך פאָר אַ „מאַן“ און דאָס איי-קעמערל פון דיין פרוי — אַ „פרוי“. נור איין זאַך מוזסטו די̇ר גראָד אויף דעם אָרט נאָכאַמאָל נעמען אי̇ן זי̇ן אַריין.

דער דאָזי̇גער אונטערשי̇ד, דער דאָזי̇גער געגענזאַץ צווי̇שען פרוי און מאַן אי̇ז אי̇ן זיין אויסגאַנגס-פונקט געווען ני̇שט מער, ווי̇ אַנ׳אויסערלי̇ך הי̇לף-מי̇טעל פאַר אַ בעשטי̇מטען אַנדערען צוועק. דער דאָזי̇גער צוועק אי̇ז געווען: צוזאַמענצו-

נישט ווייט פון דער הויבמוטער און ערשט דאָרט זיך צונויפגיסען. האָט מען אַוועקגעלייגט אַ פריש שטיקעל שליים־הויט פון אַ ווייבליכער הויבמוטער אונטערן מיקראָסקאָפ און אַריינגעלאָזען דאָרט לעבעדיגע הינטישע זוימען־חיה'לעך; די זוימען־חיה'לעך האָבען זיך באַלד גענומען באַוועגען צו דעם שטיקעל־הויט; דערנאָך האָט מען געפּרובט אַראָפּלאָזען די זוימען־חיה'לעך אויף אַ שטיקעל לעבער אָדער אויף שטיקלעך פון אַנדערע אָרגאַנען: די זוימען־חיה'לעך האָבען זיי נישט בעמערקט. עס איז דעריבער געבליבען העכסט וואַרשיינליך, אַז די הויבמוטער ווירקט אויף עפּעס אַ חוש פון די זוימען־חיה'לעך מיט אַ באַשטימטען רייץ־מיטעל. דו קענסט דיר אַזוי אַרום מיט דער שפּראַך פון אונזער מעשה'לע ערקלערען, אַז דאָס זוכענדיגע קאַרליקעל האָט געפילט פון דער ווייטענס דעם ריח פון דעם וואַרטענדיגען קאַרליק, אָדער ער האָט פערנומען דעם טעם, וועלכען דעם וואַרטענדיגער קאַרליק האָט אַרום זיך פערשפּרייט אין וואַסער.

איך וואלט דיר געקאָנט דערציילען נאָך אַ מאַסע פאַלען, וועלכע אילוסטרירען די דאָזיגע זייט פון דער קאַרליק־מעשה'לע. אָבער אַלע ענדיגען זיך מיט דעם זעלבען. אומעטום זעסטו קודם כל די פערשידענהייט פון די געשלעכטער אַלס אַ פערשידענהייט פון דער גרויס. דאַן קומט צו דערצו די בעוועגליכקייט: ביי איין געשלעכט אַ גרעסערע, ביים צווייטען אַ קלענערע. אונזער מעשה'לע דערציילט דיר, ווי אַזוי ביידע פאַלען האָבען זיך געקאָנט ענטוויקלען פון דעם איינפאַכסטען גרונד. וויכטיג איז אָבער דערצו נאָך צו וויסען פאָלגענדען פאַקט.

ביי דעם גרעסטען טייל פון די היינטיגע איינקעמערלדיגע זעען מיר די דאָזיגע פערשידענאַרטיגקייט פון בעוועגליכען און אומבעוועגליכען צושטאַנד אויך אונאָבהענגיג פון זייער ליבע־לעבען. עס ווייזט אויס, אַז די דאָזיגע פערשידענאַרטיגקייט איז שוין פון פריער געוועזען ביי די איינקעמערלדיגע. דו זעסט איינקעמערלדיגע, וועלכע לעבען אַמאָל

פון פארטנער, האָבען זיך אַרויסגעהאָלפען מיט כעמישע רייך־מיטלען, וועלכע האָבען געווירקט אויפ׳ן גערוך און אויפ׳ן גע־שמאַק (דערמאָן זיך דערביי, אַז די דאָזיגע רייך־מיטלען שפּילען נאָך אַ גרויסע ראָל אויך אין דעם ליבע־לעבען פון די העכסטע אָרגאַניזמען, וועלכע האָבען שוין גוט־זעעוודיגע אויגען). דעם פאָרשער איז אַפילו געלונגען נאָכצומאַכען די צוציענדיגע „איי־ריחות״ און „איי־טעמים״ פון איינציגע נידעריגע געוויקסען. מען האָט ענטדעקט, אז די פאַרן־קרייטעכצער ציען צו די זוימען־קעמערלעך מיט עפּעל־זויער. מען האָט געפּרובט זיי דער־מיט אויך קינסטליך צוציען. אין אַ טראָפּען וואַסער, אין וועל־כען עס האָבען פריי אַרומגעווימעלט זוימען־קעמערלעך פון אַ פאַרן־גרעזעל, האָט מען אַריינגעלייגט אַ קליין אָפּען רערעלע, וואָס האָט ענטהאַלטען אין זיך אַפליסיגקייט מיט 0,05 פּראָצענט עפּעל־זויער; אין איין רגע האָבען די זוימען־קעמערלעך בעמערקט דאָס רערעל, זיי זענען דערצו צוגעשוואומען און אָנגעהויבען אַריינצוקריכען אין דער עפענונג פון רערעל, פּונקט אַזוי ווי זיי וואָלטען געהאַט פאַר זיך אַן אמת׳דיג איי־קעמערל. אין משך פון צוועלף מינוט זענען פון די 24 זוימען־קעמערלעך, וועלכע זענען געווען אין טראָפּען, אַלע ביז איינעם אַריין דורך דער שמאָלער עפענונג אין דעם צוציענדיגען עפּעל־רערעל. ווי פיין האָט געמוזט זיין דער חוש ביי די דאָזיגע קליינינקע קע־מערלעך, וועלכע האַלטען אין דער לענג קוים 0,015 מילימע־טער, אַז זיי האָבען נישט נור דערפילט אין דעם גרויסען טראָ־פּען דעם עפּעל־געשמאַק, נור זיי האָבען אויך בעמערקט פון וואַנען ער קומט און זיך מאָמענטאַל געלאָזען צום רערעל!

דורך אַ צופעליגער ענטדעקונג ביים הונט איז אויך פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז אין דעם שפּיל צווישען דעם זוימען־חיה׳לע און דעם איי־קעמערל ביי די העכערע חוט השדרה׳דיגע חיות (ד. ה. בלי ספק אויך ביי אונז מענשען) פּערמיטלען אויך אַזעלכע רייך־מיטלען. מען ווייסט, אַז דער זוימען און דאָס איי מוזען זיך ביי די דאָזיגע הויך־ענטוויק־קעלטע חיות פריער אַריינבעקומען אין דער הויבמוטער אָדער

אַ גאַנצען געווימעל נייע בּרואימ׳לעך, זעסט צונויפגיסונג
(קאָניוגאַציע) פֿון אַזעלכע אינגאַנצען גלייכאַרטיגע קעמערלעך.
און דאַן בּעמערקסטו צווישען די קעמערלעך, וואָס גיסען זיך
צונויף, דעם ערשטען אינטערשיד אין דעם זין, וואָס איינס
איז גרעסער פאַר דעם אַנדערען. און ענדליך געפינסטו אויך
דעם שאַרפען געגענזאַץ. בּיי איין מין פון די אייגענטליכע גע=
ווענליכע וואָלוואקס=קוילען ווערען אויסגעבּילדעט אין דער קויל
נור גרויסע, אומבּעוועגליכע, זיך=קעמערלעך, בּיי אַנ׳אַנדערען
מין ווייטער נור קליינע, לעבּהאַפטיג=בּעוועגליכע, און די קליינע
בּעוועגליכע זוכען דאן אויף די גרויסע אומבּעוועגליכע און
גיסען זיך מיט זיי צונויף.

דו קאָנסט דאָס זעלבּע זער קלאָר זען אויך בּיי אַבּי=
סעל מער ענטוויקעלטע אמת׳ע געוויקסען. גיי ווידער אַוועק
צום בּרעג פון צפון=ים און זוך דיר אויס איינס פון די זער
פערשפרייטע געווענליכע וואַסער=בּלאָז=געוויקסען (פוקוס), אַ גאַנץ
נידעריג געוויקס. מיר האָבּען שוין אַמאָל גערעדט וועגען זיין
ליבּע=לעבּען. אויך דאָ שפּאַלטען זיך אָפּ פון איין זייט נור
גרויסע, רואיג וואַרטענדיגע קעמערלעך, און פון דער צווייטער
זייט נור אַרומווימלענדיגע קליינע, ווילד=בּעוועגליכע. אויך דאָ
זוכען אויף די בּעוועגליכע די דאָזיגע אַנדערע אומבּעוועגליכע
און גיסען זיך מיט זיי צונויף. מען רעכענט, אַז די גרויסע
רו=קעמערלעך פערשפרייטען אַרום זיך אין וואסער געוויסע
שטאָפען (אָרגאַנישע זויערען), וועלכע ציען צו די אַרומווימ=
לענדיגע קליינע קעמערלעך (די ליבּע=צוציאונג בּענוצט זיך שוין
דאָ אַזוי אַרום מיט אַ ווירקונג אויף די חושים). אין אונזער
קארליק=מעשה׳לע האָבּ איך כסדר סימבּאָליש דערציילט, אַז די
קארליקלעך האָבּען זיך „געזען“. אָבּער דו מוזסט דיר דאָס,
נאַטירליך, בּנוגע די איינקעמערלדיגע אור=בּעשעפענישען אָדער
בּנוגע די נידריגסטע געוויקסען פארשטעלען אינגאַנצען אַנדערש.
די בּרואים, וועלכע האָבּען נאָך נישט געהאַט קיין אויגען און
בּיי וועלכע דער זע=חוש איז אַלענפאַלס נאָך נישט געווען
אַזוי ענטוויקעלט, אַז ער זאָל זיי קאָנען איבּערגעבּען דאָס בּילד

אונזער מעשה׳לע. אַפילו דער אונטערשיד פון קליין און גרויס איז אין ביידע פאַלען דער זעלבער. איין זוימען־חיה׳לע איז אַריין אין איי. און דאָ האָסטו ווידער דאָס זעלבע בילד: בעטראַכט דאָס איי־קערענדל און דאָס זוימען־קעפעל. ביידע בעוועגען זיך. אָבער דאָס קערענדל גאַנץ פּאַמעליך, דאָס קעפעל — שנעל ווי אַ פייל. און דאַן ענדליך די צונויפשמעלצונג אַלס שלוס־אַקט, וועלכער פערענדיגט אין ביידע פאַלען אַלע געגענזאַצען: פון גרויס און קליין, בעוועגליך און אומבעוועגליך, מענליך קאַרליקל, מענליך קעמערל און ווייבליך קאַרליקל, ווייבליך קעמערל.

און דאָס וואָס דו זעסט ביים מענשען נאָר אין דעם אינטימסטען אינערליכען אַקט, זעסטו נאָך היינט ביי אַ גאַנצער מאַסע לעבעדיגע איינקעמערלדיגע, אַלס אויסערליכער אויסדרוק פון זייער ליבע. אָט זעסטו אַ קליין גרין קיילעכעל, ווי ס׳דרייט זיך פלינק און טראָגט זיך אין וואַסער: ס׳איז נישט קיין גאַנצער מילימעטער דיק, ד. ה. אַזוי גרויס ווי אַ שפּילקעקעפעל. דו בעטראַכסט עס אונטערען מיקראָסקאָפּ און דערזעסט: עס איז נישט קיין איינצעלן קעמערל, קיין איינצעלן בעשעפעניש, נאָר אַ גאַנצער קנויל בעשעפענישען. טויזענטער קעמערלעך, וועלכע האָבען צווישן זיך אַ מין זער איינפאַכען סאָציאַלען פערבאַנד. וואָלוואָקס, דאָס קויל־חיה׳לע אָדער דאָס וואַסער־קויל־געוויקס — אַזוי רופט דער פאָרשער די דאָזיקע זעלטענע בריאה: אין אמת׳ן איז עס נישט קיין חיה און נישט קיין געוויקס, נור אַ קנויל אור־ברואים׳לעך, וועלכע לעבען צווישען זיך געזעלשאַפטליך, און וועלכע שטייען נענטער צו געוויקסען ווי צו חיות. לאָז אַ וויילע אָן דער זייט דעם סאָציאַלען מאָמענט, וועלכען דו זעסט דאָ צום ערשטען מאָל. בעטראַכט נור די איינצעלנע ברואים׳לעך פון אַזאַ וואָלוואָקס־קויל. און בעטראַכט זייער פרוכפערונג. ביי פאַרשידענע מינים פון די דאָזיגע וואָלוואָצינען זעסטו (ווי ביי די איינקעמערלדיגע) פערשידענע פרוכפערונגס־מעטאָדען. דו זעסט די געוועגליכע שפּאַלטונג פון די קעמערלעך, זעסט אַ צופאַלונג אויף

מעשה׳לע, פון דער מעשה׳לע וועגן דעם בעוועגליכען קעמערל=
וואָס זוכט, און וועגן דעם אונבעוועגליכען, וואָס זיצט און
וואַרט. אין דעם אומגעהויערען לעבענס=ווירוואַר פון דער היינ=
טיגער קולטורעלער מענשהייט, געפינט זיך די פרוי אויך אומע=
טום אין בעוועגונג, זי נעמט אנטייל אין טויזענטער און טוי=
זענטער קערפערליכע און גייסטיגע בעוועגונגען, און גראָד אין
דער לעצטער צייט וואַקסט די דאָזיגע בעוועגליכקייט אירע פון
טאָג צו טאָג. האַלט אָבער דיין בליק אַביסעל ענגער, נור ביים
געשלעכטליכען לעבען, ביים געשלעכטליכען אַקט. דאָ איז דער
מאַן נאָך אַלץ דער געבענדיגער טייל, די פרוי — דער נעמענ=
דיגער. לאָז צוריק דיין פאַנטאַזיע צו יענעם געהיימניספולען
אור=פענאָמען פון דיין מענשליכער בעהעפטונג. אין פינסטערען
גרונד פון דעם ווייבליכען געשלעכטליכען אַפּאַראַט זעסטו
פונקט דעם זעלבען געגענזאַץ. דאָס איי=קעמערל פירט זיין
אייגען לעבען. עס רייסט זיך אָפּ פון דעם אייערשטאָק פון
דעם ריזיגען ווייבליכען אָרגאַניזם דורך אַ שפּאַלטונגס=אַקט,
פונקט אַזוי ווי יענער זיץ=קאַרליק האָט זיך אָפּגעריסען פון זיין
עלטערן=קאַרליק דורך אַן׳ענערגישען בעוועגונגס=אַקט. עס וואַנ=
דערט זעלבסטשטענדיג דורך אַ שטיקעל וועג ביז צו דער הויב=
מוטער; עס וואַנדערט אַקייגען דעם מענליכען זוימען. אינע=
ווייניג, אין דעם דאָזיגען איי=קעמערל, קומען פאָר בעוועגונ=
גען פון דעם קערן. דער פינקטליכסטער בעטראַכטער פון דעם
מענשליכען איי, נאָגעל, האָט, אַגב, זייער דייטליך געזען, אַז
אין דעם איי=קערן קומט פאָר עפּיס אַ געהיימניספולע בעוועגונג,
ווי עס וואָלט דאָרט אַרומגעקראָכען עפּיס אַ בעשעפעניש. אָבער
אויך די זיץ=קאַרליקעס פון אונזער מעשה׳לע האָבען זיך דאָך
געמוזט אַביסעל בעוועגען. נאַטירליך, ווייניגער, ווי די וואַנ=
דער=קאַרליקלעך. אָבער זע נור איצט, ווי די זוימען-חיה׳לעך
בעפאַלען ביי דעם איינגאַנג אין דער הויבמוטער, דאָס איי,
זע זייער געווימעל, זע, ווי זיי ווילען אַריין: פונקט דאָס
בילד, וועלכעס ענטשפּרעכט ערשט דער אַקטיווער, בעוועגליכער
מאַכט, — דער מאַכט פון די לוסטיגע וואַנדער=ברואים׳לעך פון

לאָמיר אָבער ווידער גיין ווייטער. די קליינע קאַרליקלעך האָבען געדאַרפט געפינען פרעמדע חברים, כדי זיך מיט זיי צונויפצוגיסען, און זיי האָבען דעריבער אנגעהויבען צו וואַנדערען. און דאָ האָבען זיי געפונען געוויסע פרעמדע אונבעוועגליכע קאַרליקעס, וועלכע זענען ענטשטאַנען פון אונגלייכער צווייטיילונג, און זיי האָבען זיך מיט זיי צונויפגעגאָסען. זיי האָבען געזען, אַז דאָס איז זייער גוט, און זיי האָבען זיך צוגעוואוינט צונויפצוגיסען זיך נור מיט אַזעלכע פרעמדע גרויסע קאַרליקעס. אַזוי איז ענטשטאַנען די פ ע ר ש י ד ע נ ה י י ט פון די ב ר ו א י ם, וואָס גיסען זיך צ ו נ ו י ף: עס האָט זיך דערמיט אָנגעהויבען די צוטיילונג אויף צ וו יי ג ע ש ל ע כ ט ע ר אין דעם זין, וואָס די געשלעכטער האָט מען שוין געקאָנט אויך אויסערליך אונטערשיידען איינעם פון דעם אַנדערן: אַ קליין בעוועגליך, זוכענדיג געשלעכט, און אַ גרעסערס, אַ רוהיגערס, אַנ׳ערוואַרטענדיגס.

בעטראַכט ווידער דיך אַליין: די העכסט־ענטוויקעלטע חיה פון דער ערד. צי זעסטו נישט אין דיר אַליין דעם פערבליבענעם שאָטען פון דער דאָזיגער ערשיינונג פון דער אור־קעמערל־וועלט.

קודם כל די פערשידענע געשטאַלט פון די אינדיווידואומס, וועלכע בעהעפטען זיך געשלעכטליך. נישט נור אַ ברודער מיידט אויס דעם ברודער און זוכט זיך צו דער בעהעפטונג אַ פרעמדען מענשען. נאָר יעדער זוכט זיך אַ צווייטען אינדיווידואום, וועלכער זאָל זיין קערפערליך געבויט איינגאַנצען אַנדערש פון אים: אַלס מאַן זוכט ער זיך אַ פרוי, און אַלס פרוי — אַ מאַן. קוק זיך אָבער נור בעסער איין אין דעם געגענזאַץ.

צי זעסטו ביי דיר אַ שפור פון דעם אוראַלטען קאַרליק-

קייט פון דעם פריערדיגען לעבען, וואו די קינדער און איי־ניקלעך און אור־אייניקלעך האָבען כסדר גע׳ירש׳ענט דעם זעלבען פערשטאַרטען כאַראַקטער פון זייערע אור־עלטערען, האָט די צונויפמישונג אַריינגעבראַכט אַ ווענדע פונקט: זי האָט געבראַכט מיט זיך די ברכה פון אַ נייעם אָנהויב, די מאָרגען־שעה פון אַ ווייטערדיגער ענטוויקלונג. בעטראַכט די דאָזיגע זאַך ווידער אַמאָל פון דעם מענשליכען שטאַנדפונקט. שטעל דיר פאָר, ווי גרויליך ס׳וואָלט געווען, ווען דיינע קינדער וואָלטען אין אַלץ געווען פונקט דו אָדער פונקט זייער מו־טער. דאָס לעבען ווערט אַזוי רייך ערשט דורך דעם, וואָס די נאַטור שמידט אויס פון אייך ביידען אייער קינד, אַלס אַ גע־היימניספול נייעס.

טראַכט דיך דאָ אַריין אין דער ראָל פון דער ליבע אויף דעם דאָזיגען ווענדעפונקט. (יאָ, מיר האָבען דאָס רעכט דאָ צו בענוצען דאָס דאָזיגע וואָרט, ווייל אין דעם גאַנצען ליבע־לעבען אין דער נאַטור ביז צו דיר איינשליסליך שפילען נאָך אַלץ אַ ראָל די דאָזיגע איינפאַכסטע געשעהענישען: די צושפאַלטונג פון קעמערל און די צונויפגיסונג פון צוויי קע־מערלעך). אין דער איינפאַכער צושפאַלטונג פון די קעמערלעך און אין דער איינפאַכסטער צונויפגיסונג פון צוויי קעמערלעך איז די ליבע אייגענטליך נור געווען אַ מיטעל צו דערהאַלטען אין לעבען דעם סטאַטוס קוואָ, די פריערדיגע גלייכגעוויכט, זי איז געווען אַ מין העכערער שטאָף־ווערקסעל. אָבער נאָך דעם ווענדע־פונקט, ווען צוויי אינדיווידועלע כאראַקטערען האָבען זיך צונויפגעמישט און געשאַפען איין נייעם כאַראַקטער, האָט זיך די ליבע צום ערשטען מאָל געשטעלט צום דינסט פון דער ענטוויקלונג. זי האָט געהאָלפען שאַפען נייעס, זי האָט געהאָלפען ענדערן דעם סטאַטוס קוואָ...

האָט זיך אָנגעהויבען: זי האָט זיך אָנגעהויבען מיט דער ער־שטער צונויפגיסונג פון צוויי איינקעמערלדיגע, וועלכע האָבען גלייכצייטיג צונויפגעשמאָלצען אויך זייערע קערענדלעך און דערביי אָבגעוואָרפען אַ העלפט פון זייערע כראָמאָזאָמען. מיט דער דאָזיגער צונויפשמעלצונג פון די כראָמאָזאָמען־מאַסען איז איבערהויפט צום ערשטען מאָל „בלוט" געקומען צו „בלוט". און אַז פאַמיליען־בלוט איז געקומען צו פאַמיליען־בלוט און האָט שלעכט געווירקט, און פרעמד בלוט איז געקומען צו פרעמד בלוט און האָט גוט געווירקט, איז דאַן געמאַכט געוואָרען די ערשטע ערפאַרונג. איינקעמערלדיגע פון דעם מין פון יענע זון־חיה׳לעך, וועלכע מישען שוין צוזאַמען זייערע כראָמאָזאָמען העלפט אויף העלפט, האָבען די ערשטע געמוזט מאַכען די דאָזיגע ערפאַרונג; זיי האָבען געמוזט געבען אין דער ריכטונג דעם ערשטען שטויס דער „פייע נוצליכקייט" (לאָמיר זאָגען: דעם דאַרוויניסטישען אויסוואַל פון פאַסענדיגסטען, פון נוצליכסטען) אַרויסצוגעבען איר געזעץ. אויפ׳ן סמך פון וואָס זיי האָבען געקאָנט זען, וואָס ס׳איז „גוט" און וואָס „שלעכט", האָב איך דיר שוין אָנגעמערקט אין דעם מעשה׳לע. נעגאַטיוו מיט דעם משל פון צאָן־ווייטאָג. פאָזיטיוו מיט דעם משל ווע־גען דעם כאַראַקטער. די אור־קעמערלעך, וועלכע האָבען נאָך בכלל נישט געהאַט קיין שום העכערע אָרגאַנען אין אונזער זין, האָבען, נאַטירליך, אויך נישט געהאַט נישט קיין ציין און נישט קיין ציין־ווייטאָג. אָבער זיי האָבען פונדעסטוועגען שוין געקאָנט האָבען געוויסע שוואַכקייטען און שלאַפקייטען און זיי איבערגעבען בירושה די קינדער. און עס איז קלאָר, אַז אַזעלכע פאַמיליען־שלאַפקייטען זענען דורך דער „אינצוכט" אַלץ מער קאָנסערווירט געוואָרען, אַלץ פעסטער איינגעהאַלטען געוואָרען, און אַז נור דורך דער צונויפגיסונג פון „פרעמדע" קעמערלעך האָבען זיי געקאָנט ביסלעכווייז בעזייטיגט ווערען. און פון דער צווייטער זייט האָט די צונויפמישונג פון צוויי אינדיווידועלע כאַראַקטערען געשאַפען אַ נייעם דריטען כאַראַק־טער מיט אַ דאָפעלטער רייכקייט. אין דער גרויסער איינטאָניג־

שיינליך", ווען די דערמאָנכט זיך, אַז דער מענש איז דאָך נור איינער פון די מינים, וועלכע מיר זעהען אין דער לעבע-דיגער וועלט, און אַז די פעראורטיילונג פון דער אינצוכט גייט דורך ווי אַ ברויזענדיגער שטורעם דורך אַלע חיות, דורך אַלע געוויקסען אויף דער ערד.

און איצט פרעג דיך: וואָס באַדייט דאָס אַלץ? וואָס באַדייט דער דאָזיגער מורא'דיגער ווידערשטאַנד פון דער נאַ-טור? אַז מען קוקט זיך צו צום לעבען פון די העכערע חיות, בעמערקט מען, אַז פאַר זיי האָט די נאַטור דורכגעפירט דעם דאָזיגען פערבאָט מיט דער גאַנצער שטרענגקייט. אין פיל פאַ-לען ווירקט נישט מער די אינצעסט-בעפרוכטיגונג. אין אַנדע-רע פאַלען ווירקט זי באַלד אַזוי שלעכט אויף די קינדער, וואָס ווערען פון איר געבוירען, אַז מען זעט בעשיינפערליך: דאָ איז שוין אַלץ איינגעאָרדענט אַזוי, אַז די נאַטור לייגט שוין נישט אָב די שטראָף אויף די אייניקלעך און אור-איי-ניקלעך, נור טרעט באַלד אַרויס מיט דער אונמיטעלבאַרער יוסטיץ געגען דעם פאַרברעכער אַליין. אָבער אַזעלכע פערקירצ-טע האַנדלונגען קומען אין דער נאַטור קיינמאָל נישט מיט אַמאָל, זיי אַרבייטען זיך אויס בּיסלעכווייז אין משך פון דורות, נאָך דעם, ווי די זאַך ווערט מיט אַלע אירע קאָנסעקווענצען גוט דורכגעפרובט. אַזוי ווערט הײנט דאָס קלײנע הינדעלע שוין אין פינסטערן איי געבוירען מיט אויגען; זיינע אור-עלטערן האָבען זיך אָבער לאַנג געמוזט אַרומשלאָגען מיט דעם געגענזאַץ פון ליכט און פינסטערניש, ביז זיי האָבען, ענדליך, בעקומען אויגען. די נאַטור האָט געמוזט אין משך פון אַנ'-אומגעהויער-לאַנגער צייט אַ דור נאָך אַ דור אַריינשלאָגען אין קאָפּ, אַז אינצוכט איז סוף כל סוף שעדליך, און אַז דורכמי-שונג מיט פרעמד בלוט איז, דאַגעגען, זער נוצליך. דערביי האָט זי געלערנט, אַז דאָס בלוט טאָר אָבער נישט זיין צו פרעמד. עס מוזען זיין געוויסע שטאַם-ענליכקייטען. אָבער אין דעם שטאַם מוז עס זיין פרעמד פאַמיליען-בלוט. מיר קאָנען אָבער פעסטשטעלען דעם פונקט, וואו די דאָזיגע ערפאַרונג

קראַנקער, זיי ווערען קורץ־לייביג, זיי ווערען, ענדליך, אין מענליכען און ווייבליכען געשלעכט אימפּאָטענט (זיי קאָנען זיך מער נישט פּרוֹפּערען). יעדער בהמות־האָדעווער ווייסט, אַז די אינצוכט אין איר עקסטרעמער פאָרם איז אומבאַדינגט שעדליך, ער ווייסט, אַז ער מוז דעריבער ביי דער פּאָרונג זיין זער פאָרזיכטיג, און ער זאָגט דיר פשוט: די אינצוכט גייט געגען די געזעצען פון דער נאַטור, די נאַטור האָט אויף איר געוואָרפען אַ קללה, וועלכע פירט ענדליך צו דעם אויס־שטאַרבען פון דער בעטרעפענדער גאַנצער פאַמיליע.

און איצט דערמאָן זיך אָן דיר אַליין. וועסטו חתונה האָבען מיט דיין שוועסטער, מיט דיין ברודער? דאָס יורידישע „געזעץ“ אין דער מאָדערנער קולטורעלער מלוכה לייגט דע־רויף אַרויף אַ שטרענגען פאַרבאָט. אויף וואָס שטיצט זיך דאָס דאָזיגע געזעץ? אויף מאָראַל־אַנשויאונגען, וועלכע זענען אונ־ענדליך עלטער ווי אונזערע אַלע מאָדערנע מלוכות, יאָ עלטער אַפילו פון אונזער גאַנצער קולטור. ווילדע פעלקער, וועלכע האָבען נישט קיין מלוכות און קיין געזעץ־פּאַראַגראַפען, וועלכע שטייען נאָך כמעט אויסער דער גאַנצער מענשליכער קולטור, דערלאָזען פונקט אַזוי נישט קיין חתונות צווישען שוועסטער און ברידער אָדער צווישען עלטערען און קינדער, ווי מיר. צי זענען די דאָזיגע אָנשויאונגען, וועלכע שטייען צווישען אונז לענגער און פעסטער ווי פּיראַמידען, רעליגיעס און טראָ־נען, נישט מער ווי אַ פערבליבענער פאַנאַטישער מנהג ביי דער מענשהייט? די מעדיצין, וואָס איר מאָראַל־קאָדעקס איז די סטאַטיסטיק, ענטפערט דיר דערויף: ניין. זי ווייזט דיר אין ציפערען, אַז ס'איז העכסט וואַרשיינליך, אַז אינצוכט און אינצעסט זענען ביי מענשען פונקט אַזוי געפערליך, ווי ביי חזרים. די דורות, וועלכע קומען אַרויס פון חתונות צווישען ברידער און שוועסטער אָדער פאָטערס און טעכטער א. אַז. וו. דעגענערירען ביי מענשען פונקט אַזוי, ווי ביי חזרים. אַזוי זאָגט דיר אַלענפאַלס אַ דערדריקענדע מערהייט פון דער מע־דיצינישער וועלט. די זאַך ווערט אָבער גאָר „מורא'דיג וואַר־

אַ גלכע פאַנג-הערעלעך אין קעפעל: איין ריי פֿאַר דעם אַריינגאַנג צו די מענליכע בלומען און אַ צווייטע צווישען די מענליכע און די ווייבליכע בלומען. די אונטערשטע רייע האַלט פריער איין די פרעמדע בעפֿודערטע פליגעלעך ביי זיך ביי די ווייבליכע בלומעלעך, די צווייטע האַלט איין די פליגעלעך אַביסעל ביי די מענליכע זוימען, ביז זיי ווערען בעפֿודערט פאַר אַ נייער בלום.

און אַזעלכע קונץ-שטיק זעסטו, ווי געזאָגט, אָן אַ שיעור. וואו עס פֿערמיטלען נישט די אינסעקטען, דאָרט טוט עס דער ווינט.—דער ווינט, וועלכער בעשטויבט אָפט דיך אַליין מיט זוימען, ווען דו גייסט דורך אין פרילינג פֿערביי די ניס-קוסטעס. אין זעלטענע פאַלען איז אַפילו העכערע געוויסקען געלונגען איינגאַנצען צו בעקעמפֿען אין דעם פרט זייער שטייפע אונבעוועגליכקייט. אין די בלויע וואַסערען פון דער גאַרדאַאָזיערע זעסטו די שיינע באַליסנעריע, אַ וואַסער-געוויקס, וואָס טראָגט קיינמאָל נישטביידע געשלעכט-טיילען אין איין בלום, און דאָס דאַרף זי נישט האָבען קיין אינסעקט, וואָס זאָל איר העלפֿען צו דער בעפרוכטיגונג. איין בלום אירע, וועלכע טראָגט נור דאָס ווייבליכע פרוכט-ביטעלע, וואַקסט אויף אַ לאַנגען שטענגעל פון דעק אַרויף ביז צו דער אויבערפלעך פון וואַסער. איר אַנדערע בלום אָבער, וועלכע איז נור מענליך, ד. ה. זי גיט אַרויס פון זיך נור דעם קלעביגען מענליכען זוימען, רייסט זיך שוין אַלס קנאָספע איינגאַנצען אָב פֿון דעם שטענגעל, שווימט אַרויף אויפ׳ן וואַסער און טראָגט זיך אַזוי לאַנג אַרום, ביז זי געפינט די ווייבליכע בלום און בעפרוכטיגט זי.

גיי אָבער נאָך ווייטער. צו העכערע חיות. פרעג אַ געניטען בהמות-האָדעווער, וואָס ער קלערט וועגען איינצוכט, (בלוט-מישונג), אָדער נאָך ענגער וועגען איינצעסטצוכט. אַז מען פאָרט חיות, צ. ב. חזרים, פון דער זעלבער פאַמיליע, קודם כל ברודער און שוועסטער צווישען זיך, זעט מען אין משך פון דורות, ווי די ברואים ווערען אַלץ שוואַכער און

ווערען די זעלבסטבעפרוכטיגונג? דאָס געוויקס גיט זיך אָבער אַנ׳עצה: דיביידע בלומען־קרענץ ווערען נישט רייף גלייכצייטיג, נור איינס נאָכ׳ן אַנדערן. פריער דער ווייבליכער און נאָך דעם ערשט דער מענליכער. בשעת די געפאַנגענע ווימלען נאָך אַזוי אַרום אומרוהיג, קומט גראָד אָן די צייט, ווען די מענליכע בלומען ווערען אויך רייף. זיי טיילען פון זיך אָב דיקע מאַסען „בלומען־שטויב״, דאָס הייסט: אמת׳ען מענליכען זוימען פון דער בלום. די פליגען ווערען דיק בעפודערט מיט דעם שטויב, נישט בעמערקענדיג גאָר דאָס, ווייל עס ציט זיי באַלד צו עפּעס אַ וויכטיגערע זאַך. מיט די הערעלעך, וועלכע האָבען זיי פערמאַכט דעם וועג געשעט עפּעס אַזעלכעס, גלייך ווי דאָס רייף־ווערען פון דעם זוימען וואָלט ביי זיי צוגענומען די גאַנצע קראַפט. זיי ווינקלען זיך פלוצלינג איין און וועלקען אָב. דער וועג צו דער ליכטיגער שיין איז ווידער פריי, די אינסעקטען פליען פרייליך אַרויס. הייסט עס, איז עס גאָרנישט אַזוי שלעכט מיט דעם „אַהרונס שטעקען״! ווי זיי זענען נור אַרויס, זעסטו זיי שוין ווידער פליען צו אַ צווייטער בלום,—וועלכע ציט זיי צו מיט איר ריח. און אין איר אַריינקריכען. ווידער אַריין אין דעם רערל, און זיי זענען ווידער אינעווייניג. ווידער עטליכע טאָג תפיסה!

אָבער איצט זע נור, וואָס דאָ קומט־פאָר. אין דעם מאָמענט, ווען די געסט זענען אַריין אין דעם דאָזיגען נייעם קעסעל זענען נאָך די מענליכע בלומען נישט רייף, דערפאַר איז אָבער דער ווייבליכער בלומען־קראַנץ אין דער פולער רייפקייט און איז גרייט צו דער בעפרוכטיגונג. און פאַר דעם דאָזיגען רייפען ווייבליכען קראַנץ ברענגען איצט די פליגעלעך מיט דעם רייפען מענליכען זוימען פון אַנ׳אַנדערען פרעמדען „אַהרונס שטעקען״; פשוט אַרומווימלענדיג קלעבען זיי צו דעם דאָזיגען זוימען, אין זייער ווילען, צום געהעריגען אָרט. ציז איז דאָס נישט אַנ׳אונפערגלייכליכע ראַפינירונג? ביי טייל מינים „אַהרונס שטעקענס״ זענען פאַרהאַן אפילו צוויי רייהען

האָבען זיי זיך דאָרט גענומען? דו האָסט פאַר דיר איינעם פון די וואונדערליכסטע מעכאַניזמען פון דער גאַנצער צמחים-וועלט; אַ מעכאַניזם, וועלכער האָט פאַר אַ ציל איינצושטעלען די קריי-צונג און אונמעגליך צו מאַכען די בלוט-מישונג.

דער „אהרונס שטעקען" לאָזט אַרויס פון זיך אַ פוילען ריח, וועלכער ציט צו קליינע שוואַרצע מיסט-פליגעלעך. זיי גע-פינען דאָרט אַ אַנ'אָפען גרין רערעל און קריכען דאָרט אַריין; דאַן שטויסען זיי זיך אָן אויף אַ דיקען קעפעל, וואָס שטעקט אַרויס פון דעם אָפענעם בלומען-קעסעלע: דאָס איז דער שפּיץ פון דער אייגענטליכער בלום (אָדער בעסער געזאָגט פון דער בלומען-קאָלאָניע, ווייל דו האָסט דאָ צו טון נישט מיט איין בלום), וועלכע שטייט אַלס נאַקעטע אַקס, אָן אַ בעזונדערער אי-נערליכער הילע, אינדערמיט פון דעם קעסעל. דאָרט מוז גוט זיין: אין דרויסען פאַלט אַ קילער טוי, און דאָ איז אַזוי וואַרעם, און די אינערליכע ווענט פון דעם קעסעל האָבען אַזוי פיל זאַפט צום עסען. אָבער וואָס איז דאָס? אַ פליגעלע וואָס האָט זיך שוין אָנגעוואַרעמט און אָנגעגעסען צו דער זעט, וויל אַרויס פון דעם פריינדליכען גאַסט-הויז, — און עס בעמערקט, אַז די נאַש-חברה איז געפאַנגען אין קעסעל. זיי האָבען גאָרנישט בעמערקט, אַז זיי זענען אַראָבגעקראָכען דורך אַ קראַנץ בויגעוודיגע הערעלעך, וועלכע האָבען זיך איצט צוריק אויפגעהויבען און פערשטעלט דעם וועג אַרויס. ס'איז שלעכט! די קליינע געפאַנגענע ווימלען-אַרום עטלעכע טעג אומרוהיג אין זייער תפיסה, זיי ווערען אָבער כסדר געשפּייזט און געוואַרעמט. דערווייל קומט-פאַר אין געוויקס עפּעס אַ נייעס, וואָס די פליגען בעמערקען גאָרנישט, ווייל עס גייט זיי, דוכט זיך, נישט אָן.

אויף דער אַקס פון דעם קעסעל זיצען ענג איינער נע-בען דעם אַנדערן פריער אַ קראַנץ מענליכע און דאַן אַ קראַנץ ווייבליכע בלימעלעך. זיי זיצען אַזוי ענג איינער נעבען אַנדע-רען און אין אַזאַ געפערליכער פאָרם איינער איבערן אַנדע-רען, און דערצו נאָך דאָס אַרומווימלען פון די פליגען! וואָס קאָן נאָך זיין געפערליכער? ווי אַזוי זאָל דאָ אויסגעמיטען

בעפֿרוכטיגט מיט דעם שטויב פֿון אַנדערע בלומען, וועלכער ווערט אַריבערגעטראָגען פֿון איין בלום אויף דער אַנדערער דורך די אַרומפֿליענדיגע אינסעקטען. די דאָזיגע אינסעקטען (בינען, פֿליגען, זומער-פֿויגעלעך) ווערען ציגעצויגען צו דעם געוויקס דורך אַלערליי פֿאַרבען, ריחות און זיסע האָניג-קוועלען. כדי צו דערגרייכען צום האָניג מוזען זיי אַריינקריכען אין דער בלום; דערביי בעפֿודערט זיי די בלום מיט איר בלומען-שטויב, ד. ה. מיט אירע זוימען-קעמערלעך, און אַז אַזאַ בעפֿודערטער אינסעקט פֿליט אַזוי ווייטער אַרויף אויף אַ צווייטער בלום פֿון דעם זעלבען מין, קלעבט ער צו נישט ווילענדיג די דאָזיגע זוימען-קעמערלעך צו דעם ווייבליכען געשלעכט-טייל און פֿערמיטעלט אַזוי אַרום די בעפֿרוכטיגונג פֿון צוויי פֿרעמדע (נישט ברידערליכע) בלומען פֿון דעם זעלבען מין; דער אינסעקט העלפֿט אַזוי אַרום די בלומען דורכצופֿירען די קרייצונג, וועלכע איז בעשיינפערליך אַ וויכטיגער, אונפֿערמיידליכער בעדינג פֿאַר דער גאַנצער עקזיסטענץ פֿון די דאָזיגע געוויקסען. דער זעלבער פֿאַל דאָ און דאָרט (זאָל זיין, אַ פֿיל מער קאָמפּליצירטער): דער ברודער-זוימען פֿון דעם אייגענעם בלומען-שטאָק ווערט דורכאויס אויסגעמיטען, דאַגעגען דער פֿרעמדער זוימען, וועלכען דער אינסעקט ברענגט מיט, איז אַ ליבער גאַסט און ווערט גערן אויפֿגענומען צו דער צונויפֿשמעלצונג. איך וויל דיר נאָך איין ביישפּיל גענויער פֿאָרשטעלען, ווייל די זאַך איז אין יעדער ריכטונג זער אינטערעסאַנט.

נעם דאָרט אין דעם גראָז, אונטער די אייל-בוימער, איינס פֿון יענע זעלטענע בלייך-גרינע שטענגעלעך, ביי וועלכען אַ גרויסער בלאַט הילט אַרום ווי אַ פֿונאַנדערגעוויקעלטער פֿאָן די בלום. דאָס איז אַן'אַזוי גערופֿענער „אַהרונס שטעקען", פֿון דער גרופּע א ר אָ א י ד ע ן. צורייס דעם גרינעם אַרומהילענדיגען בלאַט. די בלום אונטער אים איז געהאַלטען ווי אין אַ קעסעל. און אַז דו צורייסט אים, טוט אַ פֿלי אַרויס אַ גאַנץ געווימעל שוואַרצע פֿליגעלעך. עס זעט דיר אויס, אַז דו האָסט זיי פֿלוצלונג בעפֿרייט פֿון אַ תּפֿיסה. אָבער פֿון וואַנען

זיך אַ פּאַרטנער צו דער צונויפגיסונג. זיי זענען אמת'ע ברי־
דער פון איין צושפּאָלטענעם קעמערל. זיי בעגעגענען זיך,
אָבער זיי מיידען זיך אויס. עס זעט אויס, ווי עפּעס אַנ'אַנ־
טיפּאַטיע וואָלט זיי מיט אַמאָל אַוועקגעטריבען איינס פון דעם
אַנדערן, אַנ'אַנטיפּאַטיע, וועלכע בעהערשט זיי אונ'רחמנות'דיג.
אַזוי ווי אַנ'עלעקטרישע אָבשטויסונג. באַלד האָט אָבער יעדערס
פון זיי בעגעגענט אַ פרעמד, נישט ברידערליך, אַרומשווימענדענ־
דיג קעמערל, און באַלד קומט פּאָר די איניגסטע צונויפגיסונג,
פאַרוואָס אַנטלויפט עס ברודער פון ברודער?

זע נאָך עפּעס. העכערע געוויקסען. דאָ האָט שוין אַ
צוטיילונג אויף געשלעכטער, אַ ווייבליכער טייל אין דער בלום:
דאָס פרוכט־בייטעלע, און מענליכע טיילען: די שטויב־פעדעמ־
לעך. אָבער דאָס איז נישט וויכטיג. יעדענפאַלס האָט זער
פיל פאַלען, וואו ביידע געשלעכט־טיילען, וועלכע דאַרפען ביי
דער בעפרוכטיגונג צווישען זיך עפּעס צונויפמישען, זיצען
דאַרט איינער נעבען דעם אַנדערן אין דערזעלבער בלום. די
דאָזיגע העכערע געוויקסען שיקען נישט אַרויס פון זיך קיין
בעוועגליכע קעמערלעך אַזוי ווי יענע וואַסער־געוויקסען. די
בלום זיצט פעסט איינגעוואָרצעלט, פונקט אַזוי ווי דאָס גאַנצע
געוויקס. וואָס וואָלט ביי אַזאַ לאַגע געקאָנט זיין לייכטער, ווי
אַ פעראייניגונג פון ביידע געשלעכט־טיילען אין איין און דער
זעלבער בלום? די שטויב־פעדעמלעך דאַרפען נור צו דער
רעכטער צייט אַראָבשיטען זייערע שטויבעלעך, וועלען זיי
אַראָבפאַלען אין דעם ווייבליכען פרוכט־בייטעלע און דורך דער
צונויפשמעלצונג עס בעפרוכטיגען.

אָבער וואו זעכטו אַזעלכעס? אין ניין און ניינציג פאַלען
זעכטו ביי דער בלום די ראַפינירטסטע אויפטועכצען, כדי צו
שטערען די בעהעפטונג פון ביידע געשלעכטליכע טיילען אין
דערזעלבער בלום. אין אונצעליגע פאַלען איז די גאַנצע בלום
איינגעאָרדענט אַזוי, אַז, נישט קוקענדיג אויף דער גרעסטער
נאָנטקייט, איז די זעלבסטבעפרוכטיגונג בשום אופן נישט מעג־
ליך. דאַגעגען ווערען די אונבעוועגליכע בלומען אונפערמיידלעך

דורך דעם גאַנצען לִיבּע=לעבּען אִין דער נאַטור גייט דורך אַנ׳אונגעהויערער געזעץ. ווען דער מענש האָט ערוואַכט, ווען ער האָט זיינע אומפערשטענדלִיכע אִינסטִינקטען אִיבּער=געמאַכט אויף פעסט=בּעשטִימטע געזעצען, אִיז דאָס דאָזִיגע גע=זעץ געווען איינס פון די ערשטע, וועלכעס ער האָט פער=שרִיבּען. אָבּער פערהאַן אִיז עס געווען אַלס אייזערנער גע=בּאָט פון דער נאַטור לאַנג פאַר אִים. ער אַליין וואָלט קיינ=מאָל אויף דער וועלט נִישט געווען, ווען דאָס דאָזִיגע געזעץ יואָלט נִישט דורכגעפִירט געוואָרען אויך אָן טאָוועל און שרִיפט.

דאָס דאָזִיגע אייזערנע געזעץ פעראורטיילט די בּלוט=מִישונג (אִינצוכט). דו זאָלסט נִישט געבּוירען קיין קִינדער מִיט דיין פאָטער, מִיט דיין מוטער. דו זאָלסט נִישט געבּוירען קיין קִינדער מִיט דיין זון, מִיט דיין טאָכטער. דו זאָלכט נִישט געבּוירען קיין קִינדער מִיט דייך בּרודער, מִיט דיין שוועסטער. דאָס קִינד, וואָס וועט געבּוירען ווערען פון אַזאַ בּעהעפטונג, וועט זיין אַ פערשאָלטען קִינד. ווייל עס אִיז אַ קִינד פון דער בּלוט=מִישונג, פון דער בּעהעפטונג פון בּלוט מִיט צו נאָנטען קרובה׳שען בּלוט.

טִיף אונטען אִין דער וועלט פון דעם לעבּעדִיגען קלִינגט שוין דער דאָזִיגער רוף, הערשט שוין די דאָזִיגע קללה.

ער קלִינגט פון דער בִּיבּעל פון דער נאַטור, וועלכע אִיז מִיט מִיליאָנען יאָרען עלטער, ווי די מענשלִיכע בִּיבּעל.

קוק זיך נאָכאַמאָל צו צו די פייערדִיגע קליינע גרִינע פעדִים פון דעם וואַסער=געווִיקס, וועלכע שטייען, אמת, אַבִּיסעל העכער פון די איינפאַכע איינקעמערלדִיגע אור=בּרואים, אָבּער בּיי וועלכע דו האָסט נאָך געזען די איינפאַכסטע צונויפגִיסונג פון גלייכע אִינדִיווִידואומס. אָט זעסטו צוויי אַזעלכע קליינע טייל=קערפערלעך, ווי זיי בּעוועגען זיך אִין וואַסער און זוכען

וואָס די צונויפגיסונג האָט זיי ביז דאַן געקאָנט געבען; עס האָט זיך ביי זיי אָנגעהויבען גאָר אַ נייע ערע.

דער דאָזיגער זאַץ בעדייט אין דער ווירקליכער געשיכטע פון די איינקעמערדיגע אָט וואָס: צו דעם איינפאַכען פאַקט פון דער צונויפגיסונג פון צוויי קעמערלעך איז צוגעקומען איינס פון די גרעסטע פראָבלעמען פון דעם גאַנצען איינקעמערדיגען לעבען און פון דעם ליבע-לעבען בכלל: דאָס פראָבלעם פון דער קרייצונג און פון דער נישט דערלאָזבאַרער בלוט-מישונג.

נאָך היינט זעהר שווער; דעריִבער איז אויך שווער צו זאָגען אויף זיכער, אויף וויפיל דער דאָזיגער העכסטער שטאַפּעל איז פערשפּרייט ביי די איינקעמערלדיגע ברואים, וועלכע ווייזען שוין אַרויס קאָניוגאַציע, דאָס הייסט צונויפגיסונג; עס איז אָבער וואַרשיינליך, אַז די דאָזיגע הויכע שטופע איז זער וויים פערשפּרייט.

אין פלוג קאָן זיך דוכטען, אַז די דאָזיגע קלוגע רעגו־לירונג איז נור אַ נעבעגזאַך, אַ פאָרם־זאַך. זי בעוואָרענט פּשוט פאַר אַנ'אומנוצליכען איבערפלוס פון כראָמאָזאָמען. אָבער דער־מאָן דיך, אַז זי טוט־אויף נאָך עפּעס. ווען ביידע „רינגען", ד. ה. ביידע כראָמאָזאָמען־מאַסען פון די צונויפגעגאָסענע קע־מערלעך וואָלטען געבליבען בעזונדער ביי דעם נייעם אינדי־ווידואום און זיי וואָלטען ווייטער איבערגעגעבען געוואָרען ביי דער פּרוכפּערונג, וואָלט קיינמאָל, ביי קיין שום קעמערל ניט צושטאַנד געקומען קיין אמת'ע צונויפשמעלצונג פון די כראָ־מאָזאָמען. קיינמאָל וואָלטען דאַן ניט „געקרייצט" געוואָ־רען צוויי ערבליכקייט־מאַסען צו איין נייער איינהייט פון פערשידענאַרטיגע ירושה־טיילען. מיט דער צונויפשמעלצונג פון די צוויי „האַלבע רינגען" איז אָבער די דאָזיגע אינערליכע מישונג דורכגעפירט געוואָרען אין אַנ'אָננעמבאַרער און ענד־גילטיגער פאָרם. אַלע איינציקלעך און אור־איינציקלעך ירש'ענען פון איצט אָן אַלץ פון דעם דאָזיגען נייעם „רינג", פון דער דאָזיגער געמישטער ערבליכקייט־מאַסע. עס פעראייניגען זיך אין זיי די כאַראַקטערען און די שיקזאַל־ביכער פון צוויי אינדיווידואומס, האַרמאָניש דורכגעפלאָכטען האַלב אויף האַלב. און וואָס דאָס בעדייט, דערציילט דיר דאָס קאַרליק־מעשה'לע באַלד ווייטער.

די קאַרליקלעך האָבען זיך צוגעוואוינט צוליב נוצליכקייט זיך ניט צונויפצוגיסען מיט זייער אונמיטעלבאַרע בלוט־קרובה'שע ברידער, נור זיך צו זוכען דערצו פרעמדע ברואים פון דעם זעלבען שטאַם. און דאָס האָט זיי אומגעריכט געגע־בען גאָר אַ נייעם געווינס, וועלכעס האָט איבערגעשטיגען אַלץ,

„האַלבען רינג"). דאָס זוימען־חיה'לע, דאָס זוימען־קעמערל, האָט דאָס זעלבע שוין פריער געהאַט געטון. אַזוי אַרום איז ענטשטאַנען אַ ניי צונויפגעשמאָלצען קעמערל, וועלכעס האָט, נישט קוקענדיג אויף דער צונויפשמעלצונג, געהאַט נישט מער ווי די נאָרמאַלע צאָל כראָמאָזאָמען, וועלכע עס דאַרף האָבען איין איינציגער אינדיווידואום; די דאָזיגע צאָל איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען פון צוויי העלפטען, וואָס די קעמערלעך האָבען מיט זיך צו דער צונויפגיסונג מיטגעבראַכט. דאָס איז פונקט דער אויסוועג, וועלכען אונזער געשיכטע האָט דערציילט וועגען די ביידע האַלבע רינגען ביי אונזערע קאַרליקלעך.

און אויך די דאָזיגע אַלע ענטוויקלונגס־שטופען קאָנען מיר נאָכפאָלגען נאָך היינט ביי אונזערע אמת'ע איינקעמערלדיגען מיר קאָנען אַזעלכע איינקעמערלדיגע, ביי וועלכע די קערענדלעך שמעלצען זיך נישט צונויף אין דעם צונויפגעגאָסענעם אינדיווידואום. דאָ פערבלייבען אַזוי אַרום נאָך ביידע „צוויבער־רינגען". דאַגעגען זעהען מיר אָבער, צום ביישפיל, ביי דעם אַזוי גערופענעם זון־חיה'לע, אַ וואָרצעלפיסעל, וואָס האַלט זיך אויף אין אונזערע וואַסערען, אַ צונויפגיסונג, וועלכע איז שוין ענטוויקעלט ביז'ן לעצטען שטאַפעל: מיר זעהען ווי ביידע אינדיווידואומס וואַרפען אָב פאַר דער צונויפגיסונג צו איין „ריכטונג־קערפערל", דערנאָך ווערען ביי דער צונויפגיסונג ביידע קערענדלעך איינגאַנצען צוזאַמענגעשמאָלצען. מיט די דאָזיגע ריכטונג־קערפערלעך ווערען איינפאַך דורך ביידע ברואים'לעך אַוועקגעוואָרפען זייערע „האַלבע רינגען" (דאָס הייסט אַ העלפט פון דעם כראָמאָזאָמען־מאַטעריאַל), און אין דעם ניי ענטשטייענדיגען צוזאַמענגעשמאָלצענעם קערענדל האָט דער נייער צונויפגעגאָסענער אינדיווידואום זיין איינציגען נייעם „רינג", וועלכער איז צוזאַמענגעשטעלט פון ביידע פערבליבענע העלפטען; דאָס הייסט: די ביידע פערבליבענע טיילען פון כראָמאָזאָמען־מאַטעריאַל בילדען אין אים איין נייע איינפאַכע כראָמאָזאָמען־מאַסע פון זיין נייעם קערענדל. גענוי נאָכצופאָרשען די דאָזיגע האַנדלונג ביי אונזערע איינקעמערלדיגע איז

דוכט זיך, הויבט דאָ אָן פּאַר אונז קלאָר צו ווערן: אַז די לעצטע בעגריפען זענען ערשט די שפּעטערדיגע, די העכערע, די קאָמפּליצירטערע אויף דער זעלבער ענטוויקלונגס-לייטער פון די לעבענס-ערשיינונגען.

באַלד די וויטערדיגע שטופּע פון אונזער מעשה׳לע ווייזט דיר, ווי אַזוי די ליבע האָט דאָס „לעבעדיגע כרעסען" שוין ביי די איינקעמערלדיגע אַזוי פערטיפט, אַז עס איז דערפון געוואָרען אַ גאַנץ נייע ערשיינונג. ווילדע פעלקער גלויבען נאָך היינט, אַז ווען אַ מענש טרינקט דאָס בלוט פון אַ לייב, בעקומט ער עפּעס פון זיין כאַראַקטער, פון זיין מוט און פון זיין קראַפט. דערמאָנסט דיך דאָ דאָס זעלבע אין אונזער קאַרליק-מעשה׳לע? פון דער איינפאַכער צונויפגיסונג, וועלכע האָט געדאַרפט ניגשט מער ווי פערגרעסערן דעם וואוקס, איז ביי די קאַרליקעס באַלד געוואָרען אַן׳אמת׳דיג „כאַראַקטער-פרעסען". און דערמיט איז ערשט די גאַנצע צונויפגיסונג-געשיכטע אַרויף אויף אַ העכערער מדרגה.

ביי אונזערע קאַרליקלעך איז ענטשטאַנען די פראַגע, וואָס זאָלען זיי טון מיט ביידע רינגען, ווען צוויי אינדיווידואומס גיסען זיך צונויף. אויף דער שפּראַך פון אונזערע קעמערלעך אין דער אמת׳דיגער נאַטור, וועט עס הייסען: וואָס זאָל ווערען ביי אַזאַ צונויפגיכונג פון צוויי קעמערלעך מיט דעם כראָמאָזאָמען-אינהאַלט פון ביידע קערענדלעך? די כראָמאָזאָמען האָבען אין זיך ענטהאַלטען ערבליכקייט-מאַטעריאַל פאַר צוויי גאַנצע אינדיווידואומס. וואָס זאָל אַלזוי ווערען איצט, ווען פון די ביידע דאַרף איצט ווערען נור איין אינדיווידואום?

מיר דערמאָנען זיך אָבער ווידער אָן אונזער איי-קעמערל אין דער פינסטערער שאַכט. איידער עס האָט זיך צונויפגעגאָסען מיט דעם צווייטען קעמערל, מיט דעם זוימען-קעמערל, האָט עס אָבגעוואָרפען אין דעם אַזוי גערופענעם „ריכטונגס-קערפּערל" אַ העלפט פון זיינע כראָמאָזאָמען (דאָס הייסט, זיין

בין פּרעסען), וואָס האָט דעם צוועק צו בעזייטיגען די דאָזיגע אונטויגליכע טיילען און צוזאַמען דערמיט אויך די נישט פּערדייעטע טיילען פון דער שפּייז. דאַן קומט־צו אַלס פּאָזיטיווע פּאָרטזעצונג פון דעם איינפּאַכען צוריקשטעלען די אונטויגליך־געוואָרענע טיילען פון קעמערל־דאָס וואַקסען, און דאָס דאָזיגע וואַקסען וויטער בעשאַפט ווידער אַ מין פּאָזיטיווע פאָרם פון אַ העכערער, לעבעדיגער אָבוואַרפונג: די פּרוכפּערונג ד. ה. דאָס צושפּאַלטען זיך אויף צוויי טייל אָדער ווייניגסטענס דאָס אָבשפּאַלטען פון זיך אַ קנאָספּע. און איצט קאָנסטו דאָס אָן בעזונדער מי אַוועקפירען נאָך ווייטער און זאָגען: פּונקט אַזוי ווי דאָס איינפאַכע פּרעסען מוז אַלעמאָל צוריקשטעלען דאָס, וואָס עס איז דורך דער איינפאַכער אָבוואַרפונג פאַרלאָרען געגאַנגען. אַזוי מוז אויך ביי געהעריגע אומשטענדען אַ בעזונדערער נייער מין פּרעסען צוריקשטעלען דאָס, וואָס ס'איז דורך דער צופיל אינטענסיווער פּרוכפּערונג אָבגעוואָרפען געוואָרען. אַזוי ווי די פּרוכפּערונג איז אָבער אַ „לעבעדיגע אָבוואַרפונג”, מוז דאָ פאָרקומען אויך אַ „לעבעדיג פּרעסען”, דאָס הייסט: לעבעדיגער שטאָף אַלס אַזעלכער מוז אַריין אין דעם קעמערל. אויב דו ווילסט עס גאַנץ גראָב אויסדריקען, קאָנסטו זאָגען: די ערשיינונג פון „קינדער האָבען” איז נור אַ העכערער פאָרם פון דער אָבוואַרפונג פון אַנ'עקסקרעמענט; און די ליבע אין זין פון דער צונויפגיסונג פון צוויי אינדיווידואומס, כדי צו שאַפען אַ דריטען אינדיווידואום, איז נור אַ פערפיינערטע פאָרם פון פּרעסען. דו בעגרייפסט אָבער, וואָס דאָ ווערט אייגענטליך געמיינט, אָן שום פּאַראַדאָקסישען שפּאַס. דאָס איז אַנ'אויספיר פון אַ העכסטניכטערן געדאַנקענגאַנג. און ענדליך ווייסען מיר אייגענטליך וועגען אָנהויב פון דעם פערגלייך פּונקט אַזוי פיל ווי וועגען סוף, מיר ווייסען פּונקט אַזוי נישט, וואָס עס איז אַזעלכעס דאָס „איינפאַכע”, ווי מיר ווייסען נישט, וואָס עס איז דאָס „פערפיינערטע”. פּרעסען און עקסקרעמענט זענען סוף כל סוף פּונקט אַזעלכע טיפע און ערהאַבענע רעטענישען פון דעם לעבען, ווי די פּרוכפּערונג און די ליבע. און נור איין זאַך,

עס פאַר נאָך היינט ביי אמת'ע וואַסער=געוויקסען! פאַר וואָס זאָלען מיר נישט זאָגען (די זאַך איז דאָך אַזוי לאָגיש!), אַז אַזוי איז אויך געגאַנגען דער וועג גאָר אין די אור=צייטען, ווען עס האָט זיך נור וואָס אָנגעהויבען די צוזאַמענגיסונג, ד. ה. די געשלעכטליכע ליניע, וועלכע האָט שפּעטער דערפירט צו דער געשלעכטליכער פּרוכפּערונג?

נאַטירליך, בלייבען דאָ פאַר אונז אויך געוויסע סודות. אָבער אַזעלכע סודות בלייבען דאָך פאַר אונז אויך אין תּוך פון אַלע לעבענס = ערשיינונגען. ווי איז מעגליך, אַז צוויי זעלבסטשטענדיגע אינדיווידואומס, אַלץ איינס, צי זענען זיי גרויס אָדער קליין, גלייך אָדער נישט גלייך, זאָלען איבער= הויפּט זיך קאָנען לעבעדיגערהייט צוזאַמענגיסען? וואָס פאַר אַ „סימפּאַטיע" קומט דאָ פּלוצלונג אָן, וועלכע צווינגט די צוויי לעבעדיגע קעמערלעך זיך צוזאַמענצושמעלצען, אַזוי ווי צוויי גרונד=שטאָפען ביי דער בילדונג פון אַ כעמישער פערבינדונג? דאָס ווייסען מיר, נאַטירליך, נישט. אָבער דו מוזסט דאָך דיר קלאָר מאַכען: מיר ווייסען אויך אייגענטליך נישט, פאַרוואָס עס איז נויטיג פאַר'ן לעבען פון דעם קעמערל דער שטאָף=וועק= סעל, פאַרוואָס דאַרף דאָס קעמערל אָבוואַרפען אונטויגליכע טיילען און פערדייען נייע, פאַרוואָס איז נויטיג דאָס פרעסען און זיין געגענטייל, פאַרוואָס קומט פאַר דאָס וואַקסען און דאָס צושפּאַלטען זיך. מען האָט דעם איינדרוק, אַז אויך ביי דער צוזאַמענגיסונג פון צוויי לעבעדיגע קעמערלעך אין דער פּרימיטיווער פאָרם, ווי מען זעט זי ביי יענע דיאַטאָמעעס, קומט=פאָר נור אַ מין פּאָזיטיווע פאָרטזעצונג אָדער פערענדע= רונג פון איינער פון יענע אונפערשטענדליכע גרונד=ערשיינונ= גען פון לעבען. איך האָב דיר שוין געזאָגט: די איינפאַכסטע געשעהענישען אין לעבען פון די קעמערלעך שטיצען זיך בע= שיינפערליך אויף דעם איינפאַכען שטאָף=וועקסעל; דאָס זענען: דאָס אויפנעמען שפּייז (פרעסען), וואָס האָט דעם צוועק צו= ריקצושטעלען די טיילען פון דעם קעמערל, וועלכע טויגען מער נישט צום געברויך, און דאָס אָבוואַרפען, (דער געגענטייל

האָבען דאָ געזען פריִער אַלס אַנ׳אויסערליִכע ערשיינונג, האָט זיך מיט דער צייט אונגעהויער פערטיפט.

ווייל עס קאָן קיין צווייפעל ניִשט זיין, אַז מיט אַזאַ ערשטער צונויפגיסונג פון צוויי איִנדיִוויִדואומס איז די ענטוויקלונג פון דעם ליִבע־לעבען איִן דער נאַטור אַרויף אויף אַ גאָר נייעם וועג. די דאָזיגע איינפאַכע קאָניוגאַציע (אַזוי האָט מען די צונויפגיסונג אָנגערופען) פון צוויי יונגע איינקעמערלדיגע ברואים פון דעם זעלבען מין האָט געמוזט געבען דעם ערשטען שטויס צו דער געשלעכטליִכער ליִבע און דערמיט אויך צו דער ליִבע איִן ענגערן זין איִבערהויפט.

נאַטירליִך, זענען נאָך דערביי איִנגאַנצען ניִשט פערהאַן געווען קיין „געשלעכטער“, וועלכע זאָלען זיך אונטערשיידען איינער פון דעם אַנדערן לויט דער פאָרם. ביידע בעשעפעניִשען, וואָס גיסען זיך צונויף, האָבען איין און די זעלבע געשטאַלט. דאָס קאָנסטו נאָך היינט איִן טייל פאַלען זען אפילו ביי ברואים, וואָס שטייען העכער פון די איינקעמערלדיגע. די חייסט דאָך, אַז די חיות און די געוויקסען האָבען זיך ערשט שפעטער געשיכטליִך ענטוויקעלט פון דער אור־וועלט פון די איינקעמערלדיגע. קוק זיך צו צו די צאַרטע שמאַראַגד־גריִנע וואַסער־געוויקסען אויף די שטיינער פון טייך און אויף נאַסע ערטער ביים ברונעם. יעדער פאָדעם בעשטייט פון אַ לויזער קייט פון קעמערלעך. צו דער רעכטער צייט צופאַלט זיך יעדערס פון די דאָזיגע קעמערלעך פאַר זיך איִן אַ גאַנצער קאָלאָניע, איִן אַ גאַנצען געוויִמעל פון נייע קלייניִנקע קעמערלעך. באַלד לאָזען זיך די דאָזיגע נייע קעמערלעך לעבהאַפט אַרויס איִן וואַסער. און אַז עס בעגעגענען זיך דאָרט צוויי, וועלכע שטאַמען, אמת, פון פערשיִדענע קאָלאָניעס, אָבער וועלכע האָבען פונקט דעם זעלבען אויסערליִכען אויסזען, מיידען זיי זיך ניִשט אויס, נור דריִקען זיך צוזאַמען, גלייך עס וואָלט זיי מיט אַמאָל בעהערשט אַ געגענזייטיִגע סיִמפּאַטיע, און זיי גיִסען זיך ענדליִך צונויף און ווערען איין קערפּער. אַזוי קומט

צווייטער, דער קלענערער איז אויך אַזאַ קיילעכיגער אונטער־שיסעלע. אַז אַזאַ דיאַטאָמעע צושפּאַלט זיך, בעקומט איין טייל־קינד דאָס גרעסערע שאַכטעל־דעקעל און דאָס אַנדערע–דאָס קלענערע שאַכטעל־שיסעלע. ביידע נעמען זיך באַלד אַרבייטען און שטעלען זיך אויף גאַנצע שאַכטלען. אָבער ביידע בויען צו נור דאָס אונטערשטע שיסעלע. אויך דער קלענערער טייל, וועלכער האָט בעקומען דאָס אונטערשטע שיסעלע, בענוצט עס ווייטער אַלס אַ דעקעל, אין וועלכען ער בויט אַריין נאָך אַ קלענער אונטער־שיסעלע. אַלס רעזולטאַט האָט די דאָזיגע צווייטע דיאַטאָמעע אַ קלענער שאַכטעל, אין וועלכען עס קאָן זיך ענטוויקלען נור אַ קליין קערפּערל. און אַז די צושפּאַלטונג גייט אַזוי ווייטער, ווערען די קינדער אַלץ קלענער און קלענער. שטעל דיר עס פאָר אַזוי' אָן אַ סוף, וועסטו זען, אַז די שאַכטלען ווערען אין איין ליניע אַלץ קלענער און קלע־נער, זיי ווערען טעשעלעך און קאַרליק־שקעטעלעך און ענדליך אַזעלכע ליליפּוט־פּילעכלעך, אַז קיין שום נאָרמאַל־קעמערל קאָן אין זיי מער נישט לעבען. אין אַזאַ פאַל געשעט פאָלגענדעס: צוויי איינוואוינער פון אַזעלכע אומעגליך־פערענגטע הייזלעך וואַרפען פּשוט אַוועק זייער גאַנצע שאַכטלען און נאַקעט, אַזוי ווי זיי קריכען אַרויס, גיסען זיי זיך צונויף. דערמיט דערגרייכען זיי ווידער אַנ׳ערטרעגליכע גרויס און זיי בויען זיך טאַקע באַלד דערנאָך אויף אַ שאַכטעל אונגעפער פון דער פריהערדיגער מאָס.

איך מיין, אַז מיר קאָנען זיך דעם אָנהויב פון אַזעלכע צונויפשמעלצונגען ערקלערען מיט אַזעלכע אָדער ענליכע פּשוטע ביישפּילען. אין אָנהויב איז עס אַזוי אַרום געווען נור אַנ׳אויסוועג בשעת אַ נויט, און די דאָזיגע נויט האָט זיך אַ לאַנגע צייט אַלעמאָל ווידער געקאָנט איבער׳חזר׳ען.

און דערנאָך האָט זיך געקאָנט, אַזוי ווי עס געשעט אָפט אין דער נאַטור, פון דער דאָזיגער איינפאַכער זאַך ענט־וויקלען עפּעס נייעס, אונגעהויערס און אונערוואַרטעטס. עס האָט זיך געקאָנט ענטוויקלען דערפאַר, ווייל דאָס, וואָס מיר

די גרונד־ערשיינונג פון אַזאַ צונויפגיסונג פון צוויי איינקעמערלדיגע ברואים קאָנסט נאָך היינט אויפן בעסטן אופן נאָכפאָרשען ביי אונצייליגע פערטרעטער פון דער אור־וועלט, ביי די אַזוי גערופענע: קאָניוגאַטען, דיאַטאָמען, ריזאָפאָדען, ספּאָראָזאָען, בייטש־אינפוזאָריעס, וויהע־אינפוזאָריעס און פיל אַנדערע. וואָס מער מען איז אין דער לעצטער צייט אַריינגעדרונגען אין דער וועלט פון די דאָזיגע משונה׳דיגע בעשעפענישען. האָט מען אַלץ דייטליכער געזען, אַז די דאָזיגע צונויפגיסונג איז פּאַראַלעל צו דער איינפאַכער צושפּאַלטונג אַזוי פערשפּרייט אין דער דאָזיגער גאַנצער אור־וועלט, ווי מען האָט זיך גאָר נישט דערוועגט פריער פאָרצושטעלען. און עס לאָזט זיך נישט אָבלייקענען, אַז אין אַ גאַנצער ריי אַזעלכע פאַלען האָט דער דאָזיגער וואונדערליכער צונויפגיסונגס־אַקט קודם כל דעם פשוט׳ען צוועק צו פערגרעסערען דעם געפערליכען וואוקס. ביי פיל פון די דאָזיגע משונה׳דיגע ברואים זעט דער גאַנצער שפּיל אויס אַזוי, ווי זיי וואָלטען אַלעמאָל געלאָזען ביי זיך גיין די פּראָגרעסיווע פערקלענערונג ביז צום קריטישסטען פונקט, און דאַן מיט אַמאָל אַרויסגעלאָזען דאָס רעטונגס־מיטעל, אַזוי ווי אַן׳אָנגעגרייטע זאַך. זיי שפּאַלטען זיך אַזוי לאַנג, ביז די גרויס פון יעדען בעזונדער קומט צו ביז דעם מינימום, דאַן הויבען זיי אָן דורכצופירען די צונויפגיסונג פון צוויי אינדיווידואומס און ברענגען דערמיט אַריין אַ נייע וואוקס־כוואַליע און דערמיט אויך אַ נייע כוואַליע ענערגיע אין זייער גאַנצען פאָלק.

אַזאַ ערשיינונג זעסטו, למשל, זער קלאָר ביי אַ טייל פון די איינקעמערלדיגע, וועלכע ערנערען זיך אַזוי ווי געוויקסען, און וועלכע מען רופט דיאַטאָמעעס. יעדע דיאַטאָמעע געפינט זיך אין אַ בעוועגליכער דאָפּעלטער שאָל פון האַרטען קיזעל־שטאָף. די דאָזיגע שאָל שטעלט מיט זיך פאָר אַזאַ מין פּילען־שאַכטעלע: זי בעשטייט פון צוויי נישט גלייכע טיילען, איין טייל, דער גרעסערער, איז אַ מין קיילעכיג דעקעל, דער

האָט איינער פון זיך אָבגעשפּאָלטען נישט קיין העלפט, נור א קלענער שטיקעל, דאָ איז זיך איינער גאָר צופאַלען אויף אַ גאַנצער מאַסע קליינינקע טיילעכלעך.ביידע פאַלען געפינסטו נאָך ביי לעבעדיגע איינקעמערלדיגע.

ביי אַ גאַנצער מאַסע אַזוי גערופענע אינפוזאָריעס, ד. ה. ביי אַ גרופּע בעשעפענישען, וועלכע געהערען נאָך אויך איינגאַנצען צו דער איינקעמערלדיגער אור־וועלט, זעסטו אָנ־שטאָט דער צושפּאַלטונג אויף צוויי העלפט די איינפאַכסטע פאָרם פון דער אַזוי גערופענער „קנאָספּונג“. די גאַנצע אינפו־זאָריע שפּאַלט זיך נישט ביים „קינדער־האָבען“ אויף צוויי גלייכע טיילען, נור זי טיילט אָב פון דעם גרעסערען הויפּט־טייל אַ קליינעם נעבענטייל, אַזוי ווי אַ מין קנאָספּע: די טיילונג איז דאָ, אמת, נאָך „צוויי־טיילונג“, אָבער אַלס רעזולטאַט גיט זי צוויי שטאַרק נישט גלייכע פּראָדוקטען.

און ווייטער: ביי אַ נאָך גרעסערער מאַסע אור־ברואימ־לעך זעסטו מער אינגאַנצען נישט קיין צוויי־טיילונג, נור די גאַנצע אויפגעוואַקסענע בריאה צופאַלט זיך מיט אַמאָל אויף אַ גאַנצען באַרג זעלבסטשטענדיגע טייל־שטיקעלעך. אין דער מער ענטוויקעלטער אַביסעל פערענדערטער פאָרם רופט מען שוין אָן די דאָזיגע צופאַלונגס־מעטאָדע „ספּאָרען־בילדונג“: דער איינקעמערלדיגער קערפּער פון אַזאַ אור־בעשעפעניש פּלאַצט און פערוואַנדעלט זיך אין אַ גאַנצען שטויב־וואָלקען פון ליליפּוט־קעמערלעך („ספּאָרען“), און יעדער איינס פון די דאָזיגע קליינינקע קעמערלעך איז פאַר זיך אַ זעלבסטשטענדיגער אינדיווידואום. געוויסע אינפוזאָריעס צופאַלען זיך אַזוי אויף 250 און נאָך מער ספּאָרען־קינדער. אין עצם איז דאָס דער צווייטער פאַל פון אונזער קאַרליק־מעשה׳לע.

און דאַן ווייטער: אונזערע קליינינקע שוואַכע צוועלפ־לינגלעך האָט גאָר געדראָט אויסצושטאַרבען, ווען נישט די רעטונג, וועלכע איז געפונען געוואָרען אין לעצטען מאָמענט: די צונויפגיסונג.

בערפולען אַלע אָקעאַנען און בעדעקען די ערד מיט הויכע בערג: אַזוי ערשיינט פאַר אונז די דאָזיגע שוידערליכע ליבעסטעטיגקייט, פונקט אַזוי ווי מיר זעען אין אַזאַ גראָב־ריזיגען, דעמאָנישען שיין אַלע נאַטור־ערשיינונגען אין דער וועלט פון די דאָזיגע כלומרשטע בעשיידען־קליינע קאַרליקלעך.

איין זאַך איז אָבער וויכטיג אויך ביי די דאָזיגע אַלע שפאַלטונגען. דער „רינג“ מיט די אויסגעקריצטע הייליגע פאַמיליען־צייכענס מוז יעדערס מאָל איבערגעגעבען ווערען ביידע אָדער אַלע אָבגעשפאָלטענע טיילען. ווער עס וואָלט דעם דאָזיגען „רינג“ נישט בעקומען, וואָלט געווען אַן אומגליקליכער פערלאָזענער, אָן שום הילף און אָן שום צוזאַמענהאַנג מיט דער וועלט, פון וועלכער ער שטאַמט. אַלס ראַדיאָלאַר וואָלט ער נישט געוואוסט, ווי אַזוי אויפצובויען זיין מושעלשיסעלע, אַלס אַמעבע וואָלט ער נישט געוואוסט ווי אַזוי צו קריכען, ווי אַזוי אויפצונעמען שפייז און ווי אַזוי צו אָטעמען. ער וואָלט גאָרנישט געוואוסט וועגען די אַלע שוץ־מיטלען, וועלכע זיינע אור־עלטערען האָבען אין משך פון אַזוי פיל דורות געשאַפען אַלס די ענטשפרעכענדיגסטע פאַר זייער אומגעבונג. אין אמת'ען איז דער רינג מיט זיינע ירושה־צייכענס — דער קערן מיט זיין כ ר אָ מ אָ ז אָ מ ע ן־סובסטאַנץ. דעריבער מוז ביי דער שפאַלטונג דער דאָזיגער קערן זיך אויך צושפאַלטען, אָדער בעסער געזאָגט: ער מוז זיך פערדאָפלען אין זיין גאַנצער קראַפט. מיר האָבען געזען ביי דעם איי־קעמערל, ווי עס פערדאָפעלט פאַר אַזאַ שפאַלטונגס־מאָמענט זיינע כראָמאָזאָמען: זי נעמט אַראָב פון יעדען ערבליכקייטס־קערפערל אַן'אָבצוג, אַזוי צו זאָגען, אַ קאָפיע, וועלכע טראָגט אין זיך די גאַנצע קראַפט. און דאָס זעלבע ווערט אויך דאָ געמיינט מיט דעם אָבשפאַלטען אַ צווייטען „רינג“.

איצט ווייטער לויט אונזער מעשה'לע. די קאַרליקלעך האָבען זיך אָנגעהויבען נישט ווי געהעריג צו שפאַלטען: דאָ

צוצושפאַלטען אויף „צוויי קינדער“ איז אויך אַן אינערליכע נויטווענדיגקייט און גרונד-אייגענשאַפט פון דעם איינקעמערלדיגען לעבען, פונקט אַזוי ווי דאָס פרעסען און וואַקסען; די דאָזיגע אייגענשאַפט מוז זיך אויך האַלטען אויף די גרונד-קרעפטען פון דעם דאָזיגען לעבען, וועלכע מיר קאָנען נאָך נישט, אָבער וועלכע מיר מוזען אָנערקענען אַלס אַ פעסט-ווירקענדיגען געזעץ. אין אַ געוויסען זין זעט אויס, אַז די דאָזיגע „צושפאַלטונג“, די דאָזיגע איינפאַכסטע פאָרם פון דער פרוכפערונג, איז פונקט אַזאַ פאָזיטיווע פאָרם פון דעם אָבוואַרפען אין דעם שטאָף-וועקסעל, ווי דאָס וואַקסען איז אַ פאָזיטיווע פאָרם פון דעם פערדייען. אָבער ווי ס'זאָל נישט זיין: דער פאַקט בלייבט שטיין מיט אַן אייזערנער פעסטקייט. אַן איינצעלנע אַמעבע מאַכט דיר היינט דורך דעם גאַנצען שפיל: אַז איר ווייכער שליים-קערפער דערגרייכט אַ געוויסע גרויס, וואַקסט זי מער נישט ווייטער, נור זי ציט זיך איין אינדערמיט, די קארבען פון ביידע זייטען ווערען אַלץ טיפער און טיפער, אָט האַלט נאָך אַ דין פעדעמעל לעבעדיגער שטאָף ביידע טיילען צוזאַמען אָט צורייסט זיך אויך דאָס דאָזיגע פעדימעל: און אַנשטאָט דער אַלטער גרויסער אַמעבע, ליגען פאַר דיר צוויי נייע בעשעפענישען, יעדער פונקט אַ העלפט פון דער אַלטער אַמעבע, אָבער יעדערס פאַר זיך בעזונדער אַן אינדיווידואום, וואָס איז גרייט דורך דעם פרעסען ווידער אויפצווואַקסען און דאַן זיך ווידער צו טיילען. ביי די באַצילען גייט אָפט צו דער גאַנצער פראָצעס פון וואַקסען, שפאַלטען זיך, ווידער אַמאָל וואַקסען און ווידער זיך שפאַלטען מיט אַזאַ געוואַלטיגער שנעלקייט, אַז דו זעסט די דורות זיך אָבטיילען איינע פון די אַנדערע אין משך פון שעה'ען, אפילו אין משך פון טיילען פון אַ שעה, אַזוי ווי אונטער'ן מעסער פון אַ בליץ-שנעל בעוועגטער מאַשין. ווען דער דאָזיגער בעקוועמער און אונגעהויער-שנעלער פרוכפערונג זאָלען זיך נישט אַ קייגענשטעלען געוויסע נאַטירליכע שטערונגען, וואָלט אַזאַ איינציגע באַצילען-קולטור אין משך פון עטליכע טעג געקאָנט אי-

ניין: זיי האָבען גאָר ניט קיין צוויי געשלעכטער. אַלע זע־
נען גלייך צווישען זיך, און הגם זיי „האָבען קינדער", האָבען
זיי אָבער אַזאַ אייגענשאַפט, אַז זיי בעקומען די דאָזיגע קינ־
דער אָן אַ שום שפור פון געשלעכטליכער בעהעפטונג. זיי
מאַכען עס פונקט אַזוי, ווי יענע קאַרליקלעך.

זיי האָבען אַ פעהיגקייט אויפצונעמען פרעמדע שטאָפען
אין זיך אַריין און זיי באַלד איינגאַנצען אין זיך איבערצואַר־
בייטען און פערוואַנדלען אין זייער אייגענעם לעבענס־שטאָף.
די דאָזיגע אויפנאַמע און פערוואַנדלונג איז נויטיג פאַר דעם
אַזוי־גערופענעם „שטאָף־וועקסעל", וועלכער איז בעשיינפערליך
אַ גרונד־ערשיינונג פון דעם גאַנצען לעבען. תמיד ווערען אין
לעבענס־פראָצעס די אַלטע בעשטאַנד־טיילען פון קערפער אונ־
טויגליך פאַר'ן געברויך און זיי מוזען אַרויסגעוואָרפען ווערען.
עס מוז דעריבער אויפ'ן אָרט פון די דאָזיגע אַרויסגעוואָרפע־
נע טיילען געשאַפען ווערען נייע, און דאָס געשעט דורכ'ן
פרעסען און פערדייען. און אַזוי ווי מיר מענשען, די העכסט־
ענטוויקעלטע חיות, טוען עס נאָך היינט, אַזוי האָבען עס גע־
טון און טוען עס נאָך איצט אויך די איינקעמערלדיגע: זיי
פרעסען, פערדייען און האַלטען זיך אַזוי אויף אין דעם שטאָף־
וועקסעל.

אָבער עס ענדיגט זיך ניט בלויז מיט דעם דאָזיגען
איינפאַכען שטאָף־וועקסעל. אַ קינד, אַז עס עסט, טוט עס
דערצו נאָך עפּעס פּאָזיטיוועס: עס וואַקסט. און פונקט אַזוי
האָבען געטון אונזערע אור־איינקעמערלדיגע, די „קאַרליקלעך".
זיי האָבען געגעסען צופיל, און זיי זענען דערפון געוואָרען
פּאָזיטיוו גרעסער: זיי זענען געוואַקסען.

איצט אָבער ווייטער: אַז דאָס דאָזיגע וואַקסען האָט
דערגרייכט אַ געוויסע גרויס, האָט זיך פּלוצלונג אַריינגעמישט
אַ נייע וואונדערליכע קראַפט: דער קאַרליק האָט זיך געשפּאָל־
טען, ער האָט זיך צוריסען אויף צוויי טייל... ער האָט „בע־
קומען קינדער", דאָס הייסט: ער איז זיך צופאַלען פשוט אויף
צוויי קינדער. עס איז קלאָר, אַז די דאָזיגע פעהיגקייט זיך

דאָס געוואָרען ווארשיינליך פון דעם מאָמענט אָן, ווען מען האָט פערשטאַנען דעם זין פון דעם דאָזיגען קערן אַלס אַ זאַמעלפונקט פון די כראָמאָזאָמען, און אויב דער קערן איז אין אונזער מעשה׳לע דער „רינג", זענען די כראָמאָזאָמען, וואָס אין אים, די צויבער׳דיגע „צייכענס" פון דעם דאָזיגען רינג. דאָס וואָרט „צויבער" דאַרף דאָ, נאַטירליך, פערדעקען אונזער אונוויסען וועגען דעם, וואָס עס שטעלען מיט זיך פאָר די דאָזיגע כראָמאָזאָמען און ווי אַזוי זיי פירען דורך זייער טעטיגקייט אין דעם קעמערל. מיט אַ געדיכטען סודות׳דיגען שלייער איז נאָך ביז היינט אויך פאַר דער שטרענג־סטער פאָרשונג פערצויגען די ערבליכקייט אַליין און דער איי־גענטליכער מעכאַניזם פון איר אַרבייט. און דאָס סימבאָלישע מעשה׳לע קאָן אים אויך נור בעצייכענען מיט אַזאַ וואָרט, וואָס בעהאַלט אונטער זיך אַזאַ אונפערשטענדליכע, אונבע־שרייבליכע ווירקונג.

לאָמיר אָבער צוריקקערען צו דער ליבע פון אונזערע קאַרליקלעך.

מיר האָבען זיי באַלד אין אָנהויב פון דער געשיכטע געזען אינדיווידואַליזירט, אָבער דערביי זענען זיי נאָך גע־ווען אינגאַנצען געשלעכטלאָז; מיר האָבען נישט גע־זען ביי זיי נישט קיין מאַן און נישט קיין פרוי. און דעם דעם דאָזיגען צושטאַנד זעסטו אויך נאָך היינט ביי אונצעליגע איינקעמערלדיגע; יאָ, דער דאָזיגער געשלעכטלאָזער צושטאַנד איז אין דער וועלט פון די איינקעמערלדיגע אַזוי פערשפרייט, אַז ער בילדעט איינעם פון אירע הויפט־סימנים. אומזיסט זוכסטו ביי איינעם פון יענע אונפאָרמיגע שליים־קנוילעכלעך אין זאַמד פון אונזערע טייכלעך, ביי די אַזוי גערופענע אַמעבעס, אָדער ביי וועלכער ס׳איז פון די אמת׳ע בערימ־טע באַציילען סימנים פון „מענליכקייט" אָדער ווייבליכקייט". זיי זענען נישט דאָס און נישט יענץ. זיי זענען אויך נישט קיין אַזוי גערופענע הערמאַפראָדיטען אָדער אַנדרוגנוס׳ען, וועלכע פעראייניגען ביידע געשלעכטער אין איין קערפער.

האָט אין זיך אַזאַ ערבליכקייט-סובסטאַנץ, וועלכע האָט אַלס פֿעסטער קאָדעקס רעגולירט דאָס לעבען פֿון די דאָזיגע קעמערלעך. עס איז לייכט זיך איבערצייגען דערין ביי די איינקעמערלדיגע, וואָס לעבען נאָך היינט. עס זענען פֿאַרהאַן, למשל, אַזעלכע איינקעמערלדיגע, וועלכע מען טרעפֿט מערסטענטיילס אַרומשווימען אין אָקעאַן און וועלכע מען רופֿט ר אַ ד י אָ ל אַ ר י ע ס. די אינדיווידואומס פֿון דעם גרעסטען טייל פֿון די דאָזיגע ראַדיאָלאַריעס קאָנען פֿון דער האַלב-פֿליסיגער פֿאַרגליווערטער מאַסע, וואָס בילדעט זייער גאַנצען קערפּער, אויסטיילען העכסט קונסטפֿולע מושעל-שיסעלעך פֿון האַרטען פֿאַרשטיינערטען שטאָף. מען ציילט דערביי פֿיר ביז פֿינף טויזענט פֿאַרשידענע הערליכע קונסט-פֿאָרמען, וועלכע די דאָזיגע מושלעס נעמען אָן: שטערן, קרייצען, קוילען, געשטריקטע ווי אַ נעץ און אַזוי ווייטער. און מען בעמערקט, ווי די בעזונדערע ראַדיאָלאַריעס חזר'ן כסדר איבער עקשנות'דיג יעדע איר מוסטער פֿון די דאָזיגע עטליכע טויזענט פֿאַרהאַנענע פֿאָרמען: טייל כסדר דעם קרייץ, אַנדערע כסדר די קויל א. אַז. וו. דאַ זעהען מיר בעשיינפּערליך אַ טראַדיציע, אַ מאָדעל, אַזוי צו זאָגען, וואָס ווערט דורך דער ערבליכקייט-סובסטאַנץ כסדר ווייטער איבערגעגעבען די קינדער און אייניקלעך.

און מיר זענען איצט אימשטאַנד אפילו צו בעשטימען דאָס אָרט, וואו דאָס קאַרליקעל האַלט דעם דאָזיגען וויכטיגען ריג ביי אונזער איי-קעמערל איז עס געוועזען דער קערן, וואו ס'האָט זיך אויסגעשפּרייט די געהיימניספֿולע נעץ, וועלכע האָט שפּעטער פֿון זיך, אַרויסגעגעבען די כראָמאָזאָמען, די אייגענטליכע ערבליכקייטס-קערפּערלעך. אויך ביי די איינקעמערלדיגע קאַרליקלעך זעהען מיר אַזאַ ק ע ר ן. מען האָט זיך לאַנג געשפּאַרט דעריבער, צי איז אַזאַ קערן פֿאַרהאַן ביי אַלע איינקעמערלדיגע; היינט וועגט איבער די מיינונג, אַז פֿאַקטיש עקזיסטירט דער קערן אומעטום (הגם אין טייל פֿאַלען איז אים שווער צו בעמערקען); און אויב טעאָרעטיש איז

דער וויסענשאַפט און וועלכע שטייען היינט צו עפענטליכער דיסקוסיע.

נור צו דער זאַך. מיר האָבען געזען אונזערע קאַרליק־לעך פון אָנהויב אָן אינדיווידואַליזירט: אַלס אַ געוויזמעל פון איינצעלנע ברואים. אַזוי מוזען מיר זיך אויך פאָרשטעלען די איינקעמערלדיגע פון דער צייט, ווען דאָס לעבען אין אונזער זין האָט זיך אָנגעהויבען אויף דער ערד, אין אַזוי זעהען מיר נאָך היינט אויף דער ערד די איינקע־מערלדיגע אַלס אַ געוויזמעל פון מיריאַדען און אָבער מיריאַ־דען פון איינצעלנע בעשעפענישען. וועגען קיין איינהייט־ליכען „אור־שליים" פון וועלכען די דאָזיגע אור־אינדיווידו־אומס זאָלען זיך האָבען אָבגעטיילט, ווייסען מיר נישט: נישט פון דער טעאָריע, נישט פון דער פראַקטיק, נישט פון דער פערגאַנגענהייט, נישט פון דער געגענוואַרט. אויב עס איז אַמאָל באמת געווען אַזאַ שליים, איז דאָס זיכער געווען נאָך פאַר אונזער „ליבע־צייט".

יעדער קאַרליק האָט אָבער, אַלס אַזאַ אינדיווידואום, זיין „רינג", וועלכער איז זיין שיקזאַל־בוך און די כראָניק פון זיין אָבשטאַמונג. וועגען דעם דאָזיגען רינג האָסטו מסתמא באַלד פערשטאַנען, אַז דאָ האַנדעלט זיך אין אַ געוויסען בע־שטאַנד פון יענער ווערטפולער ערבליכקייט־סובסטאַנץ, וועלכע מיר האָבען פריער אַרומגערעדט ביי דעם איי־קעמערל און דעם זוימען־קעמערל. אין דער דאָזיגער סובסטאַנץ איז באמת אויסגעקריצט אַלץ, וואָס די עלטערען האָבען איבערגעלעבט און נאָך זיך איבערגעלאָזען, זייער ערפאַרונג און די לערע פאַר די קינדער, אַלס רעזולטאַט פון דער דאָזיגער ערפאַרונג. די דאָזיגע לערע בעוואָרענט דעם נייעם אינדיווידואום דער־פאַר, אַז ער זאָל נישט דאַרפען אַלץ ווידער אָנהויבען פון דאָס ניי. עס איז קיין ספק נישט, אַז אויך די דאָזיגע איינ־צעל־קעמערלעך פון די איינקעמערלדיגע ברואים האָבען גע־

פאַר דיִר איִן ביִלדער דעם דערמאָנטען וועג. דו קאָנסט דעם אָדער יענעם פּרט אָבוואַרפען, אָבער איִן אַלגעמיין קאָנסטו דיִר פאָרשטעלען, אַז דיִ זאַך איִז צוגעגאַנגען אַזוֹי. ווייל דיִ בעזונדערע טיילען פון דעם פאָרגעשטעלטען וועג געפיִנסטו היינט נאָך אַלע ביי דיִ פערהאַנענע איינקעמערלדיִגע בעשעפעניִשען אויף דער ערד.

ניִשט אומנוצליִך איִז אַפשר נאָך דערביי אויסדריִקליִך צו בעמערקען (הגם דאָס דאַרף אייגענטליִך זיין שיִער זעלבסט־פערשטענדליִך), אַז דיִ אַנטראָפּאָמאָרפּיִסטיִשע, פערמענשליִכענדיִגע פאָרם, וועלכע האָט פאָרגעשטעלט וויִ דיִ „קאַרליִקלעך” האָבען יעדער מאָל איִבערגעטראַכט דיִ לאַגע און אָנגענומען דעם קלוגסטען בעשלוס, איִז אויך נור געווען אַזאַ מין מעשה־פאָרם. דיִ וועגען פון דער „פּייע נוצליִכקייט” קאָנסטו דיִר אָביעקטיִוו פאָרשטעלען לויט דער דאַרוויִניִסטיִשער טעאָריע מיט איִר „נאַטיִרליִכען אויסוואַל” און מיִט דעם „צוואַנג־קיום פון דעם אַממערסטען פאַסענדסטען” וויִ דו וויִלסט; איִן דעם געביִט לאָז איִך דיִר איִנגאַנצען פרייע . הענט. איִך וויִל דאָ מאַכען אַ בעמערקונג, וועלכע וועט דיִנען אויך אויף ווייטער פאַר פיִל אַנדערע שיִלדערונגען איִן פערלויף פון אונזער שמועס וועגען דעם ליִבע־לעבען. אַז איִך פערזאָניִפיִציִר ווען עס איִז געוויִסע האַנדלונגען, ווען איִך זאָג, למשל: דיִ חיות האָבען געוואָלט זיִך ענטוויִקלען אַזוֹי אָדער אַנדערש, זיי האָבען בעשלאָסען דאָס, ענטדעקט דאָס—איִז עס נור אַזאַ שפּראַך־פאָרם, כּדי צוצוגעבען דער היִסטאָריִשער געשעהעניִש וועלכען ס'איִז פּנים, וועלכע ס'איִז ממשות'דיִגע געשטאַלט. דערביי רעד איִך אָבער גאָרניִשט וועגען דער אמת'ער איִנסטאַנץ, וועלכע פיִרט אייגענטליִך אָן מיִט דער ענטוויִקלונג (סיידען איִך פערטיִף זיִך איִן טייל פאַלען ספּעציעל איִן דער דאָזיִגער פראַגע); אונטער דער סיִמבאָליִשער פאָרם, וועלכע איִך גיִב, קאָן מען זיִך אויפשטעלען ויעלכע מען וויִל ערקלערונגען וועגען דיִ אייגענטליִכע וועגען פון דער ענטוויִקלונג,-ערקלערונגען, וועלכע ווערען פערטיידיִגט דורך פערשיִדענע שאַרפזיִניִגע פערטרעטער פון

דען, אַלערליי נייגונגען, אַלערליי וואַריאַנטען, וועלכע פּלאָנטערען זיך דורך צווישען זיך, ווי דיר דוכט זיך, אָן אַ שום סדר. אַז דו קוקסט זיך אָבער בעסער איין, קומט דיר אויפ׳ן געדאַנק אַ השערה. עס הויבט זיך דיר אָן צו דוכטען, אַז די דאָזיגע פערשידענע, לפנים אונבעדייטענדיקע וואַריאַנטען, שטעלען מיט זיך פאָר אַלע מעגליכע „ערינערונגען״ פון אַ געוויסער דורכגעמאַכטער ענטוויקלונגס־ליניע,—אַנ׳ענטוויקלונגס־ליניע, וועלכע איז גאָר אין דער פריסטער צייט דורכגעגאַנגען דורך דער ליבע.

נישט ווילענדיג, הויבסטו אָן פאַר זיך ווידער אויפצושטעלען די דאָזיגע גאַנצע ליניע. עס זעט אויס, ווי יעדע בעזונדערע איינקעמערלדיגע בריאה וואָלט נאָך ביז היינט מיט עקשנות איינגעהאַלטען אין וועלט־זכרון דאָ די, דאָ יענע, דאָ אַ דריטע שטופע אין דער ענטוויקלונג פון דער ליבע. צי איז נישט אַמאָל מעגליך דאָ צוריק אויפצושטעלען אַ גאַנצע לאָגישע קייט?

דו בעמערקסט באַלד פאָלגענדע הויפט־זאַך. אין די פערשידענאַרטיגע ליבע־מעטאָדען פון די היינטיגע איינקעמערלדיגע זעסטו, אַזוי צו זאָגען, אַלע פערבליבענע צובראָכענע שטיקער פון איין גרויסער אור־אַלטער בריק: פון דער בריק, וואָס האָט געפירט פון דער איינפאַכסטען אופן פון דער פרוכפערונג בכלל צו דער געשלעכטליכער ליבע. ביי די העכערע געוויקסען און חיות (נעם דיר פאַר אַ ביישפיל דיך אַליין) גייט די דאָזיגע געשלעכטליכע ליבע ווי געשמירט. ביי די נידעריגערע חיות און געוויקסען גייט זי נישט צו אַזוי גלאַטיג. די איינקעמערלדיגע אָבער האָבען, ווייזט אויס, אַמאָל גאָר די ערשטע ענטדעקט דעם וועג, וועלכער האָט געפירט צו דער געשלעכטליכער ליבע.

לעז אָנשטאָט „קאַרליקעס״ „קעמערלעך״, איינקעמערלדיגע ברואים — און דו פאַרשטייסט מיין מעשה׳לע.

דאָס איז געוועזן אַ סימבאָלישער פרוב פאָרצושטעלען

קינדער פון דער דריטער וועלט. פון דיין ענטשטעאונג אָן, ווען אין דעם העכסטען אָרגאַניזם בעווייזען זיך דאָס איי און דער זוימען, צוויי „איינקעמערלדיגע ברואים”, כדי זיך צו געבוירען, און ביז צו דיין טויט, ווען איינקעמערלדיגע באַקטעריעס הויבען אָן די פוילונג, כדי צו פערוואַנדלען דיינע קערפער-שטאָפען אין די אורשפרינגליכע עלעמענטען.

אָבער נישט בלויז צוליב דעם, וואָס זיי זענען נאָך אַזוי „אַקטועל” פאַר אונז, דערוועקען ביי אונז די דאָזיגע אור-קעמערלעך די גרעסטע פעראינטערעסירונג. זיי זענען פאַר אונז נאָך מער. זיי זענען אין דעם זין פון דעם פריער גע-זאָגטען נאָך היינט זייער געטרייע, וויניג אָדער אינגאַנצען נישט פערענדערטע קאָפּיעס פון אונזערע עלטסטע אור-עלטע-רען אויף דער ערד.

די זענען זיי דירעקטע אונפערענדערטע אור-אור-איי-ניקלעך פון יענעם ערשטען לעבעדיגען דור אויף דער ערד, פונקט אַזוי ווי די געוויקסען און מיר חיות זענען זיינע אונ-דירעקטע און פערענדערטע אור-איינעקלעך; אָדער זיי זענען ווידער און ווידער מיליאָנען מאָל לויט דעם אַלטען מוסטער ענטשטאַנען דורך אונאויפהערליכער איר-געבוירונג; אָדער זיי זענען גאָר, ווי איינציגע פאָרשער מיינען (דאָס דאָזיגע געביט איז נאָך זייער וויניג אויסגעפאָרשט געוואָרען) טיילעכלעך פון געוויסע העכערע פאָרמען, וועלכע זענען זיך פון אַ פילקע-מערלדיגען צוזאַמענשטעל צוריק פונאַנדערגעפאַלען אויף איינ-צעלנע קעמערלעך: ווי עס זאָל נישט זיין זענען זיי פערטרע-טען פון אונזערע עלטסטע אור-עלטערען. און זייערע לעבענס-געוואוינהייטען קאָנען אונז אפשר מער אָדער וויניגער דער-מאָנען די געוואוינהייטען פון יענעם ערשטען לעבעדיגען דור אויף דער ערד.

און אויך זייער ליבע איז אַזוי אַרום אַן׳אָפּשפּיגלונג, אַ לעצטער פערבליבענער זכר פון דער „אור-ליבע” אויף דער ערד.

און די דאָזיגע „ליבע”, אַז דו קוקסט זיך צו איר צו, ווייזט דיר אַ גאַנצע ריי פערשידענע פאָרמען. אַלערליי מעטאָ-

צום עסען אַנדערע חיות אָדער געוויקסען. אָבער עס זענען אויך פערהאַן פערשידענע אַנדערע אונטערשידען אין דעם פּרימיטיוון קערפּער-געבוי פון די ברואים און אין זייער-אויפפירונגען. דו זעסט, ווי געזאָגט, פאַר זיך אַ ריזיגע וועלט פון ברואים, וועלכע נעמט אַרום די גאַנצע ערד, פונקט אַזוי ווי די צמחים-און חיות-וועלט; און די דאָזיגע צמחים-וועלט און די חיות-וועלט שטעלען מיט זיך פאָר נישט עפּעס אַנדערש, ווי צוויי פּאַראַלעלע צווייגען פון יענער גרויסער דריטער וועלט,— צווייגען, וועלכע האָבען זיך זייער הויך אויפגעהויבען, בשעת די מאַסע פון יענע איינקעמערלדיגע ברואים ווימעלט נאָך היינט אַרום אויף דעם ערד-קוגעל גאָר אין דעם אַלטען אור-צושטאַנד.

אונאויפהערליך שטויסטו זיך אָן, דו אַליין, וועלכער רופסט זיך אָן דער העַר פון דער ערד, אויף דער דאָזיגער אומעטום פערהאַנענער וועלט פון די קאַרליקלעך. קיין איין מויל לופט, קיין איין שלונג וואַסער איז פון זיי נישט פריי. ווי איז דיר, אויב עס ענטשטייט וועלכע ס׳איז געגענזעצליכקייט צווישען די קעמערלעך פון דיין קערפּער און דער מחנה פון אַזעלכע איינקעמערלדיגע ברואים, וואָס איז אין דיר אַריין! אַלס כאָלערא-באַצילען שניידען די קאַרליקעס אייך, מענשען, ווי געלען קאָרן, און מיט קיין שום אַנדערע בריאה אויף דער ערד, נישט מיט דעם טיגער אָדער מיט דער גיפטיגער שלאַנג און נישט מיט דער בעלאדאָנע איז דער קאַמף נאָך היינט פאַר דעם קולטור-מענש נישט אַזוי הייס און אַזוי שווער, ווי מיט די דאָזיגע איינקעמערלדיגע אור-קאַרליקלעך. פון דער אַנדערער זייט אָבער וואָלט די דאָזיגע גאַנצע מענשען-קולטור מיט איר לאַנדווירטשאַפט און פּראָדוקציע געווען כמעט אונמעגליך אָן דער הילף פון געוויסע נוצליכע קאַרליקלעך פון דעם דאָזיגען מין; אים פערדאַנקען מיר די וויכטיגסטע פערמענטירונגס-און גערונגס-ערשיינונגען. וואוהין דו קוקסט זיך אום, ביסטו פערפלאָנטערט און פערוועבט אין דעם נעץ און אין דער אַרבייט פון די דאָזיגע

נעם נור אַראָפּ די מעשה־ביכלען. װאָס האָסטו געזען? ס'איז געװען אַמאָל...? יאָ, אָבער װאָס?

אין אמת'ן זענען די דאָזיגע קאַרליקעס אַ מין ברואים, װאָס פֿילן אָן אומעטום די גאַנצע ערד. זײ זענען יענע אײנקעמערלדיקע אור־בעשעפֿעניש׳ן. ניט קײן חיות און ניט קײן געװיקסען. נאָך ניט קײן חיות, און נאָך ניט קײן געװיקסען! קאַרליקלעך, קלײנינקע קאַרליקלעך זענען זײ, אויב דו פֿערגלײכסט זײ מיט דיר אַלײן (ד. ה. מיט אַ הויך־ענטװיקעלטער חיה) אָדער מיט אַ פֿיש, אָדער מיט אַ קאַרטאָ־פֿעל־געװיקס. ערד, לופֿט און װאַסער זענען אומעטום איבער־געפֿולט פֿון די דאָזיגע ברואים'לעך, הגם זײ זענען מערסטענ־טײלס אַזוי קלײן, אז דו קאָנסט זײ גאָר מיט'ן בלויזען אויג ניט בעמערקען.

לאָמיר צוליב אײנפֿאַכקײט װידער בענוצען דאָס װאָרט באַצילען. איך האָב אָבער שוין געזאָגט, אַז דאָ האַנדעלט זיך װעגען אַ גאַנצער װעלט פֿון די פֿערשידענסטע ברואים. ניט קוקענדיג אויף דעם אויסערגעװוינליך־אײנפֿאַכען געבוי פֿון זײער קערפּער (אײן אײנציג קעמערל, אײן אײנציגער אָרגאַ־נישער ציגעל־שטײן בילדעט בײ זײ דעם גאַנצען קערפּער), ניט קוקענדיג אויף דעם, װײזען אַרויס צװישען זיך די ברואים פֿערשידענע אונטערשידען. קודם כל אונטערשידען, װאָס זענען נוגע זײער לעבענס־סדר. טײל שפּײזען זיך אַזוי װי געװיקסען (און מעגליך, אַז די געװיקסען האָבען זיך פֿון זײ טאַקע ענטװיקעלט) אונמיטעלבאַר מיט אונאָרגאַנישע שטאָ־פֿען. אַנדערע װײטער שפּײזען זיך נור מיט דעם דאָזיגען ערשטען מין ברואים, ד. ה. זײ פֿירען זיך אויף פּונקט אַזוי, װי די חיות, װעלכע קאָנען קײנמאָל ניט דירעקט פֿעראַרבײ־טען און פֿערדײען געװיסע עלעמענטאַר־שטאָפֿען, נור בענוצען

געווען די פערמיטלערין ביי אַזאַ דערנעענטערונג; די קליינע צונויפגעפּאָרטע ברואים׳לעך אַליין האָבען זיך געדאַרפט בע־מערקען און דערקענען גאָר אין אויסערסטען מאָמענט. וואונ־דערליכע נייע איינפּירונגען, וועלכע האָבען געדאַרפט אין דער דאָזיגער קאַרליק־מדינה אויפבויען גאָר אַ נייע וועלט...

דאָך בלייבען מיר דאָ איצט אַ ביסעל שטיין. האַלט נור גוט איין אין זכרון נאָכאַמאָל דאָס שלוס־בילד. צוויי קאַרלי־קעס. איינער שפּאַלט פון זיך אָב נײַנצען זייער קליינע קאַר־ליקלעך; דער אַנדערער נור איינעם אָבער אַ גאַנץ גרויסען. דער ערשטער קאַרליק לאָזט זיך אַוועק צו דעם צווייטען און, צוקומענדיג גאָר נאָענט, לאָזט ער אַרויס מינדעסטענס איינס פון זיינע נײַנצען קאַרליקעס אויף דעם אָבגעשפּאַלטענעם טייל פון צווייטען קאַרליק. פון דער דאָזיגער צונויפגיסונג וואַקסט־אויס אַ נייער קאַרליק, וועלכער געהערט צום ערשטען אָדער צום צווייטען מין...

ײַרויסגעלאָזען פון זיך די דאָזיגע מונטערע באַנדע אויף אַזאַ=
ו טען אונבעקאַנטען וועג. ער אַליין האָט אָנגעהויבען צוזאַ=
מען מיט דער גאַנצער קאָלאָניע צו וואַנדערן. ער האָט זיך
געזוכט אַ קאַרליק פון זיין מין, וועלכער האָט גראָד פון זיך
אָבגעשפּאָלטען אַ העלפט. און אַז ער איז צוגעקומען גאָר
האַרט צו יענעם אַנדערען קאַרליק, פלעגט ער גיך אַרויסלאָזען
פון זיך איינעם אָדער עטליכע פון זיינע ניינצען קינדער=קאַר=
ליקלעך און זען, ווי דער איינער, אָדער פון עטליכע דער
פלינקסטער, גיסען זיך צונויף מיט דעם צווייטען אָבגעשפּאָל=
טענעם קאַרליק.

די דאָזיקע מעטאָדע איז געווען אַ פערבעסערונג אין
דעם זין, וואָס זי האָט געמאַכט די גאַנצע זאַך זיכערער. אין
דער זעלבער צייט האָט דאָס געבראַכט צו אַן׳ענדערונג אין
דעם גאַנצען לעבענס=סדר פון די קאַרליקעס. די צונויפגיסונג
בכלל האָט באַלד פון אָנהויב אָן איינגעבראָכען די געוואוינ=
הייט פון דעם אָבגעזונדערטען לעבען אַלס פרוש, וואָס האָט
זיך בעמערקט ביי די קאַרליקעס. איצט האָט עס אָנגעהוי=
בען צו פירען גאָר צו אַ נייעם לעבען. אין יענער געזעל=
שאַפט פון ניינצען וואַנדער=קאַרליקעס און איין גרעסערען
פאָטער=קאַרליק האָט זיך געמוזט אויסבילדען עפּעס אַ מין
ענגערער סאָציאַלער פערבאַנד, אַ מין העכערע ברודערשאַפט,
אין וועלכען איין גליד איז געווען אַזוי ווי אַן׳אָנפירער. און
ענטשפּרעכענד האָט זיך געמוזט איינשטעלען אויך אַזאַ ענגע=
רע פערהעלטעניש צווישען די צוויי גרעסערע זיך=קאַרליקעס.
און נאָך אַ פיל אייגענאַרטיגע נייע פערבינדונג האָט זיך גע=
מוזט איינשטעלען צווישען יענעם אָנפירענדיגען פאָטער=קאַרליק
און יענעם גרעסערען זיך=קאַרליק, וועלכע האָבען זיך געגענ=
זייטיג צונויפגעפּאָרט זייערע קינדער=קאַרליקלעך. זיי אַליין
פלעגען זיך, אמת, נישט צוזאַמענגיסען; אָבער כדי זייערע
קליינע זאָלען זיך קאָנען צונויפשמעלצען, האָט זיך דאָך גע=
פאָדערט צווישען זיי אַ געוויסע דערנענטערונג. עס האָט זיך
געמוזט ביסלעכווייז פערקניפּען אַ ס י מ פּ אַ ט י ע, וועלכע איז

די ניי־ענטשטאַנענע קאַרליקעס זיך געטיילט אַמאָל לויט איין מעטאָדע און אַמאָל לויט דער אַנדערער. און סוף כל סוף איז תמיד געווען אַזוי פיל קאַרליקעס מיט פיל־טיילונג און אַזוי פיל מיט צוויי־טיילונג, ווי ס'איז נויטיק געווען, כדי אויף ווייטער צו גאַראַנטירן די דערהאַלטונג פון שטאַם פון ביי־דע גרופּן.

און בלויז נאָך איינס איז צוגעקומען. דו דערמאָנסט זיך: יענע קאַרליקלעך, וועלכע האָבן זיך געפּרוכּפּערט דורך אונגלייכער צווייטיילונג, האָבן אָנהויב־אָן אַלס רעזולטאַט פון דער טיילונג תמיד אַרויסגעגעבן אַ גרויס מוטער־שטיק, אַזוי צו זאָגען, און אַ קליין טאָכטער־שטיק. די דאָזיקע מעטאָ־דע פון דער „אונגלייכהייט" ביי דער טיילונג איז זייט דע־מאָלט דורכגעפירט געוואָרען ביי אַלע שפּעטערדיקע ברואים, אַפילו ביי די, וואָס האָבן זיך געפּרוכּפּערט דורך אַ צושפּאַל־טונג אויף צוועלף און צוואַנציק שטיק. אויך זיי האָבן אָנגע־הויבען דורכצופירן די צושפּאַלטונג אַזוי, אַז דער אַלטער רומפּעלשטילצעל האָט פון זיך אָבגעריסען אַ גאַנצע מאַסע קליי־נע טיילעכלעך און האָט דערביי איבערגעלאָזען איינעם אַ פיל גרעסערען טייל אַלס רעשט. אַזוי אַרום איז געבליבן אַזאַ לאַגע: פון איין זייט כסדר צוויי־טיילונג: איין גרויסער טייל און איין קלענערער, פון דער צווייטער זייט, זאָל זיין, צוואַנ־ציג־טיילונג: איין גרויסער טייל און נײַנצען קליינע.ביידע הויפּט־טיילען זענען זיך געבליבן גענוג גרויס, און האָבן געקאָנט אויך אָן אַ צונויפגיסונג זיך אָנפּרעסען ביז דער פולער גרויס. אין ביידע פאַלען זענען זיי זיך פשוט געבליבן זיצען אויפ'ן אָרט, און נור די נײַנצען קליינע אָבגעשפּאָלטענע קאַר־ליקלעך פלעגען זיך אַוועקלאָזען אין וועג, און איינס פון זיי פלעגט ענדליך דערגרייכען דעם קלענערען אָבגעשפּאָלטענעם טייל פון דעם אַנדערען קאַרליק און זיך מיט אים צונויפגיסען.

און שפּעטער איז דערצו צוגעקומען נאָך איין פערשטענד־ליכע אויסבעסערונג. דער גרויסער קאַרליק, וואָס האָט גע־דאַרפט פון זיי אָבשפּאַלטען די נײַנצען, האָט מער נישט

פאַרבערייטונגען. אויב זייער קערפער־מאַסע האָט זיי אויסגע־
זען צו זיין אַביסעל צו דיק, אויף זיך צונויפצוגיסען מיט אַנ־
אָנקומענדיגען קאַרליקעל, האָבען זיי פון זיך אין דער לעצ־
טער מינוט נאָך אָבגעשפּאָלטען אַ קליין קאַרליקעל, וועלכעס
איז אָבער געווען אַזוי שוואַך, אַז ס'איז גאָרנישט פעהיג גע־
ווען אַליין צו לעבען: דאָס איז ביי זיי געווען אַזאַ מין „קאַרל־
סבאַדער קוראַציע", וועלכע האָט נור געדאַרפט מאַכען אָרט
אין דעם אַלטען קערפער פאַר דעם קליינעם אָנקומענדיגען
קאַרליקעל. בשעת אַזאַ אָבשפּאַלטונג פלעגען די גרויסע קאַר־
ליקעס שוין לכתחילה אָבוואַרפען פון זיך דעם איבעריגען
האַלבען רינג. זיי האָבען שוין דאַן געוואוסט, אַז די אָנקומענ־
דיגע וואַנדער־קאַרליקלעך ברענגען מיט זיך צו דער צונויפגי־
סונג אויך נור אַ האַלבען רינג. די אייגענטליכע צונויפגיסונג
פלעגט דעריבער צוגיין זייער גלאַטיג.

דער דאָזיגער צושטאַנד האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט,
ווייזט אויס, אַ העכסטען שטאַפעל. אין פּרינציפּ האָט דאָס מער
נישט געקאָנט נישט פערשווינדען, נישט נאָך מער פערפול־
שטענדיגט ווערען. און עס זענען טאַקע מיט דער צייט דער־
צו נאָך צוגעקומען נישט מער ווי געוויסע אויסערליכקייטען.
דהיינו פאָלגענדע.

קודם כל האָט ביי דיר שוין געמוזט ענטשטיין די פראַ־
גע: יאָ, ווי האָבען זיך דאַן געשפּאָלטען די קאַרליקעס, וועל־
כע זענען ענטשטאַנען פון דער צונויפגיסונג פון אַזאַ קליינעם
וואַנדער־צוועלפלינגעל מיט אַזאַ גרויסען זיץ־קאַרליק. דו ווייסט
דאָך, דאָס וואַנדער־קאַרליקעל איז ענטשטאַנען דערפון, וואָס אַ
גרויסער קאַרליק האָט זיך צושפּאָלטען אויף צוועלף אָדער
צוואַנציק אָדער נאָך מער גלייכע טייל־שטיקעלעך; דער זיץ־
קאַרליק ווייטער איז אַרויסגעקומען פון אַ צוטיילונג פון אַ גרוי־
סען קאַרליק אויף צוויי שטיק. יאָ, די דאָזיגע פראַגע האָט
זיך אויך אין קורצען גאַנץ געמיטליך פערענטפערט.

לויט געוויסע אומשטענדען, וועלכע זענען לויט דער
צוועקמעסיגקייט געווען אַמאָל אַזעלכע, אַמאָל אַנדערע, האָבען

מיט יעדן אונטערקומענדיקן פֿרעמדן, נור אָפּזוכן יענע גאַנץ אַנדערע רוהיק־זיצנדיקע פֿרעמדע קאַרליקעס, וועלכע זענען זיכער די נויטיקע „געגענזייטיקע" פּאַרטנערן.

מיט דער צייט האָבן זיך ביידע פּאַרטייען אַזוי צוגעוואוינט צום צונויפֿגיסן זיך איינע מיט די אַנדערע, אַזוי ווי עס וואָלט גאָר אַנדערש נישט געקאָנט זיין. די גרויסע קאַרליקעס האָבן געוואַרט אויף די קליינע, און די קליינע האָבן געוואַנדערט, זוכנדיק די גרויסע. איצט ערשט איז דער גורל פֿון די קליינע קאַרליקלעך געווען געזיכערט, יאָ, זיי האָבן דרייסט געקאָנט ווערן אַפֿילו נאָך קלענער: די גרויסע האָבן דאָך תּמיד אַרויסגעהאָלפֿן מיט זייער דויערהאַפֿטיקן ריזיקן וואוקס. היי, ווי שיין אַלץ האָט איצט געקלאַפּט! דאָס פֿריערדיקע איינפֿאַכע קינדער־קריגן איז איצט גאָר געוואָרן אַ קאָמפּליצירטער ענין. עס איז מער נישט געווען פּשוט: עס, וואַקסט און צעשפּאַלט זיך. בשעת דעם וואַקסן האָט זיך איצט אָנגעהויבן די נייע סדרה: זוך דיר אַ חבר, וואָס זאָל זיין אַביסל אַנדערש פֿון דיר, אָדער וואַרט און האָף, אַז ס'וועט צו דיר אָנקומען אַזאַ וואַנדערנדיקער חבר, און דאַן גיב זיך אים איבגאַנצן אָפּ, ביז דו וועסט זיך נישט איבגאַנצן אַריינגיסן אין אים; ערשט פֿון אייך ביידע וועט דאַן אַרויסקומען די נייע, רייפֿע בריאה, וועלכע וועט זיך דורך צעטיילונג ווייטער פֿרוכפּערן. אָבער וויפֿיל שענער, וויפֿיל זיכערער איז דערמיט אין גרונד אויך געוואָרן דער גאַנצער לעבנס־שפּיל! פֿריער איז דאָך דאָס געוויינלעכע פּרעסן געווען דער איינציקער לעבנס־אינהאַלט פֿון אַ קאַרליקל פֿון זיין געבוירן אָן ביז צו דעם טיילונגס־מאָמענט: איצט אָבער איז אים צוגעקומען דער גאַנצער ראָמאַן מיט זיין זוכן, האָפֿן, וואַרטן און ערפֿילן, מיט זיין תּענוג'פֿולער צונויפֿגיסונג. אַז ס'איז אָנגעקומען די שעה, ווען די קליינע וואַנדער־צוועלפֿלינגלעך פֿלעגן געוויינלעך אָנקומען צו די גרויסע זיץ־קאַרליקעס, האָבן די לעצטע שוין פֿריער געמאַכט אַלע מעגלעכע

צאָל. איך האָב דיר שוין פריער געזאָגט, אַז דעם קלענערען פון ביידע קאַרליקעס איז אויך אָנגעקומען גאָר שווער זיך אָנצופרעסען ביז דער נאָרמאַלער גרויס. אָבער די צונויפגיסונג איז נאָך דאָרט נישט געווען אַזוי אין דער מאָדע. אַזאַ קלענערער טייל פון דער צושפּאַלטונג איז דאָך נאָך אַלץ געווען אַ ריז געגען יענע דערמאָנטע צוועלפליַנגלעך אָדער גאָר צוואַנציגליַנגלעך. ער האָט נישט געדאַרפט אומבאַדינגט האָבען די דאָזיגע צונויפגיסונגס־מעטאָדע, כדי זיך אויפצוהאַלטען. אַזאַ צונויפגיסונג האָט ביי די דאָזיגע קאַרליקעס גאָר געקאָנט אָפּט ברענגען צו אונגעוואונשענע רעזולטאַטען, ווייל ביידע ברואים, האָבען נאָך דער צונויפגיסונג געקאָנט דערזען, אַז זיי זענען שוין אַריבער די נאָרמאַלע גרויס. קורץ: זיי זענען פּרינציפּיעל נישט געווען געגען דער צונויפגיסונג, אָבער זיי האָבען זי נישט געזוכט. און אַזוי ווי קיין ברודער־פערמישונג האָט דאָ אויך נישט געקאָנט זיין (ווייל ס׳זענען דאָך דאָ נישט געווען קיין ברידער פון דער זעלבער גרויס), האָבען זיך די דאזיגע קאַרליקעס אָבגעהאַלטען פון וואנדערען, זיי זענען געבליבען געדולדיג זיצען און האָבען געשפּילט אַ רוהיגערע ראָל, ווי יענע אַקטיווע רומפעלשטילצעלעך.

און דאַן איז עס געשען! אויף אַזעלכע גרויסע, רוהיגע קאַרליקעס האָט אָנגעטראָפען אַ וואַנדערנדיג צוועלפליַנגעל. היי, זע נור אַ ביסען! ער איז דאָך זיכער אַ פרעמדער, דער דאָזיגער גרויסער אָנגעפרעסענער חברה־מאַן. עס פרעגט זיך נור, צי וועט ער וועלען זיך צונויפגיסען. אָבער זע נור: ער וויל! אים פעלט דאָך צו זיין גרויס גראָד אַזאַ קליינער צוגאָב. און דאָ איז דאָס פרעמדע בריאה׳לע ווי פון הימעל אַראָבגעפאַלען. עס וועט אַקוראַט פּאַסען, נישט צו גרויס און נישט צו קליין. אָפּענע אָרעמס, דריק, צוזאַמענגוס: אַ שיינער קאַרליק איז דאָ.

דאָס איז באמת געווען אַ מציאה פאַר ביידע. און דאָס האָט געמוזט אויסגענוצט ווערען. עס איז אַרויס אַ נייער פּאַראָל: מען דאַרף זוכען נור אַזעלכע גרויסע שווער־בעוועגליכע קאַרליקעס! נישט צוזאַמענגיסען זיך מיט ברידער, און נישט

בילדונגס־פעהיגער! אַזאַ אונגעהויערע געווינס: אַז דאָס צונויפגיסן זיך מיט אַ פרעמדען קאַרליקל מאַכט נישט נור בלויז שטאַרקער דעם קערפּער, נור מאַכט אויך די גאַנצע בריאה געזונטער, פרייער, שענקט איר אַ נייעם ירושה־און כאַראַקטער־אייגענטום, מאַכט זי בעוועגליכער, מיט איין וואָרט, אַז אַזאַ צונויפגיסונג מאַכט די בריאה אין עצם אייגענטליך „נײַ“, — אַזאַ געווינס האָט נישט געקאָנט לאַנג בלייבן אומבעמערקט. צו דעם איינפאַכען מנהג פון צונויפגיסען זיך איז צוגעקומען אַ נייער, אַז מען דאַרף אַן'אייגענעם ברודער ווי ווייט מעגליך אויסמיידען און גלייכער זיך צונויפגיסען מיט גאָר אַ פרעמדען.

און דאָס האָט ווידער נאָך זיך געבראַכט אַ נייעס. די פּיצינקע קאַרליקלעך, וועלכע זענען אַרויס פון איין נעסט האָבען זיך גאָר גענומען צום וואנדערען. אַזוי ווי זייער אויסזען איז געווען גאָר אַנ'ענליכער, איז אין ערשטען מאָמענט שווער געווען צו ענטשיידען, צי איז דער אונטערגעקומענער אַ ברודער אָדער אַ פרעמדער. אַז מען איז אָבער אַוועק ווייט, גאָר ווייט פון אַלע ברידער איבערהויפּט, איז די דאָזיגע געפאַר כמעט מער נישט געווען. און אויב אַזוי, קום וואַנדערען! דאָס וואַנדערען איז אויף אַזאַ אופן געוואָרען אַ לעבענס־צוועק. און די פּיצינקע רומפּעלשטילצעלעך זענען געוואָרען אַזוי לעבעדיג אין זייערע בעוועגונגען, אַז מען האָט זיי קוים, אין פערגלייך מיט זייער פריערדיגער קנאַפּער בעוועגליכקייט, געקאָנט דערקענען, נישט לאַנג האָט אָבער געדויערט, און דאָס דאָזיגע וואַנדערען האָט דערפירט צו אַ נייעם פאָרטשריט.

מיר האָבען דאָ די גאַנצע צייט גערעדט נור וועגען די פּיצינקע קאַרליקלעך, וועלכע זענען ענטשטאַנען פון אַ מאַסען־טיילונג פון דעם אַלטען קאַרליק אויף צוועלף אָדער מער טיילען. אָבער דו דערמאָנסט זיך: עס זענען דאָך פריער געווען דערמאָנט נאָך אַנדערע קאַרליקעס, וועלכע האָבען זיך צוריסען אויף צוויי שטיק: איינס אַ גרעסערס און איינס אַ קלענערס. אַזעלכע קאַרליקעס האָבען ערגעץ דאָרט אין אַנ'עק פון דעם קאַרליק־לאַנד געלעבט אין אַ גאַנץ גרויסער

קען פֿון דער פֿאַמיליע". קיינמאָל איז אַזאַ משפּחה'לע, וועלכע איז תּמיד געבליבן צווישן זיך, נישט אַרויסגעקראָכן פֿון דעם צאָן-ווייטאָג.

און פֿערקערט: אַזאַ צאָן-ווייטאָג-יורש איז צונויפֿגעוואַקסן מיט אַ פֿרעמדן אונטערגעקומענעם חברה-מאַן, וועלכער האָט קיין שום שייכות נישט געהאַט צו צאָן-ווייטאָג. אַלץ, וואָס ס'איז אין אים געווען קראַנקס, איז ווי פֿערגלעט געוואָרן דורך דעם צופֿלוס פֿון דער נייער געזונטקייט. זיין שיקזאַל-רינג, וועלכער איז אין דעם פּונקט געווען זיין אומגליקרינג, האָט אָנגעוואוירען אַ העלפֿט פֿון זיין קראַפֿט. אַלס אַזעלכע האַלבע קראַפֿט האָבן אים בעקומען אויך זיינע אייגענע טייל-קינדער. און אַז זיי האָבן זיך ווידער צונויפֿגעגאָסן מיט אַ פֿרעמדן קאַרליק, וועלכער איז אינגאַנצן „רינג-ריין" געווען פֿון דער דאָזיגער שמערצליכער נייגונג, האָט זיך די אומגליק-ירושה שוין פֿערקלענערט גאָר אויף אַ פֿערטעל. און אַזוי ווייטער. אין די נייע דורות איז דאָס טראָפּען-קראַנקהייט דורך דער „אויספֿרישונג מיט געזונטען בלוט" אַלעמאָל געוואָרן אַלץ האָמעאָדאַטישער, גלייך ווי אַ טראָפּען קאָניאַק, צו וועלכען דו מישסט אַזוי לאַנג צו אַ וועלט-ים ריין וואַסער, ביז עס פֿערשווינדט ענדליך זיין גאַנצע ווירקונג. נאַטירליך האָבן זיך געקאָנט טרעפֿן שלימ'מזל'ען. אַ יורש פֿון אַ צאָן-ווייטאָג-פֿאַמיליע האָט צופֿעליג געקאָנט אָנטרעפֿן אויף אַ פֿרעמדן צאָן-ווייטאָג-קאַנדידאַט פֿון אַנ'אַנדער פֿאַמיליע. אָבער דאָס איז דאָך געווען אַזוי אומוואַרשיינליך, אומפֿערגלייכליך אומוואַרשיינליכער, ווי ביי ברידער פֿון איין פֿאַמיליע!

דער משל מיט צאָן-ווייטאָג איז נור אַ נעגאַטיווער. וויפֿיל פּאָזיטיווען פֿאָרטשריט האָט אבער געגעבן אַזאַ צונויפֿגיסונג פֿון די ערפֿאַרונגען פֿון פֿערשידענע פֿאַמיליעס, אַזאַ צונויפֿמישונג פֿון זייער רייכטום פֿון זייער גאַנצער פֿילזייטיגקייט! און דאס, וואָס דער פֿעסט-בעשטימטער כאַראַקטער פֿון יעדען יחיד האָט געקאָנט אויפֿ'ן גרונד פֿון דער נייער רינג-העלפֿט זיך אויפֿסנייי אויפֿפֿרישען, ווערען בעוועגליכער,

רומפעלשטילצלעך בכלל, אַז אַלע אַנדערע צילען פון דער צוזאַמענגיסונג האָבען זיך פאַר אים געמוזט גאָר אָבטראָגען.

אונזערע קאַרליקלעך האָבען פון אָנהויב אָן, ווי כ'האָב דיר געזאָגט, געלעבט ווי פרושים. זיי האָט נישט געאַרט, צי זענען די אַרומיגע פרעמדע אָדער ברידער. איצט אָבער זינט די צוזאַמענגיסונג איז געוואָרען—וויניגסטענס פאַר די צו קליינע—אַ לעבענס־פראַגע, האָט זיי דאָס לעבען באַלד געגעבען צו פערשטיין, אַז ס'איז פערהאַן אַן'אונטערשייד צווישען ע נ ג ע ק ר ו ב י ם און פ ר ע מ ד ע.

אין אַלגעמיין פלעגען די יונגע קאַרליקלעך זיך גלייך פונאַנדערפליען פון דעם זעלבען נעסט און מער נישט אָנזען איינער דעם אַנדערן פאַר די אויגען. אָבער זייט דאָס צוזאַמענגיסען זיך איז אַריין אין דער מאָדע, האָט זיך דאָך, נאַטירליך, גאַנץ אָפט געקאָנט טרעפען, אַז צוויי ברידער האָבען זיך נאָכאַמאָל בעגעגענט אין קריטישען מאָמענט און זענען זיך ווידער צונויפגעוואקסען. און דאַן האָט אָנגעהויבען כסדר קלאָר צו ווערען, אַז אַזאַ צוזאַמענגיסען זיך און צונויפשמעלצונג פון די רינגען מיט אַן'אייגענעם ב ר ו ד ע ר גיט אין אַ גאַנץ בעשטימטען זין וויניגער גינסטיגע שאַנסען, ווי דאָס צונויפוואַקסען מיט אַ גאַנץ פרעמדען קאַרליקעל, וואָס איז גראָד אונטערגעקומען אויפ'ן וועג.

שטעל דיר דאָס פאָר אויף אַזאַ פשוט'ען ביישפיל. לאָמיר זאָגען אַזוי: אַן'אַלטער קאַרליק, וועלכער איז צוגעטרעטען צו דער זעלבסט־שפאַלטונג, האָט אין זיין שיקזאַל־רינג געהאַט אַלס ירושה פון זיינע אור־עלטערן אַ שמערצליכע פאָרנייגונג צו צאָן־ווייטאַג. אַלע זיינע „קינדערלעך“, אַלס טיילען פון אים, האָבען, נאַטירליך, אויך פון אים בעקומען די דאָזיגע שלעכטע נייגונג צו צאָן־ווייטאָג. און איצט קומט פאָר ביי די דאָזיגע יונגע ברואימלעך די צונויפגיסונג. וואַקסט זיך צונויף אַ ברודער מיט אַ ברודער, קומט צאָן־ווייטאָג ווידער צו צאָן־ווייטאָג. דער פרינציפ, „אין דער פאַמיליע צו בלייבען“, האָט אין דעם פאַל אויך געהייסען „בלייבען אין אַלע אומגלי־

דער רינג אין זיך געמוזט אָבשפּיגלען, ווייל ער האָט דאָך אויף זיך געטראָגען ווי אַ כשוף־שפּרוך די גאַנצע געשיכטע פון דער פאַמיליע. וועלכער פון די צוויי רינגען זאָל אַוועקגעוואָרפען ווערען, ווען עס גיסען זיך צוזאַמען צוויי קאַרליקלעך, וואָס טראָגען אויף זיך איינגאַנצען פערשידענע רינגען?

די פייע „נוצליכקייט" האָט ענטשידען אַזוי: קיין איינער זאָל איינגאַנצען נישט געאָפּפערט ווערען. אָבער אַזוי ווי עס קאָן דאָך נור בלייבען איינער, זאָל פון יעדען איינעם אַוועקגעוואָרפען ווערען אַ העלפט. און פון די צוויי פערבליבענע העלפטען זאָל צוזאַמענגעשטעלט ווערען איין נייער גאַנצער רינג פאַר דעם צוזאַמענגעגאָסענעם בעשעפעניש. און פון די צוויי העלפטען וועט זיך זיכער צוריק אויפשטעלען דער גאַנצער פריערדיגער צויבער־כתב, ווייל עס האַנדעלט זיך דאָך דאָ וועגען צוויי רומפּעלשטילצעל־רינגען. אויף אַזאַ אופן וועט נישט זיין די אומנוצליכע איבער'חזרונג. און דאָס, וואָס ס'איז פאַראַן „פערשידענס", אין די דאָזיגע צוויי רינג־העלפטען, מוז זיך אין דעם נייעם איינהייטליכען רינג אויך צוזאַמענגיסען אַלס אַנ'אמת'ע נייע איינהייט. צויבער מוז זיך מיט צויבער צוזאַמענגיסען, פונקט אַזוי ווי איר, רומפּעלשטילצלעך, האָט קערפּער מיט קערפּער צוזאַמענגעגאָסען.

און די גוטע פייע האָט שוין דאַן באַלד געמוזט וויסען דאָס, וואָס עס איז ערשט קלאָר געוואָרען נאָך דעם, ווי די רומפּעלשטילצלעך האָבען זיך באמת גענומען אויפפירען לויט דער מעטאָדע.

עס וואָלט באמת געווען אַ קללה פון גאָט, ווען די רומפּעלשטילצעלעך וואָלטען איינעם פון דיביידע רינגען איינגאַנצען אַרויסגעוואָרפען! ווייל גראד די פאַראייניגונג פון די אונגלייכהייטען פון צוויי אַזעלכע רינגען (וואָס ס'איז מעגליך געוואָרען ביי דער נור וואָס פאָרגעשטעלטער צוזאַמענשמעלצונג פון ביידע העלפטען) האָט געגעבען אַזאַ נישט־פאָראויסגעזעענעם גליק־אוצר פאַר דעם לעבען פון אונזערע

קאָן זיך אָבער בשום אופן נישט בעוואָרענען פאַר געוויסע גאָר, גאָר פיינע אונטערשיידען. דאָ איז אַביסעל דער גלאַנץ העלער, דאָרט איז די שאַרפקייט גרעסער, דאָ האָט די מאַשין שלעכט אַ שניט געטון און ס׳איז אויפגעשפרונגען אַ בערגעלע. פאַר אַזעלכע פיינע אונטערשיידען איז מען דאָך ביי דער שפאַלטונג פון די רינגען אויך זיכער נישט בעוואָרענט. איצט נעם נאָך אַזעלכע צוויי ברואים׳לעך, וועלכע זענען געקומען מיט זייערע רינגען פון צוויי פערשידענע שפאַלטונגען. דאָ קאָן מען זיכער זאָגען, אַז די רינגען זענען בכלל צווישען זיך אַביסעל פערשידען. זייער אַלגעמיינע געשטאַלט איז זי־כער די זעלבע. דערפאַר געהערען דאָך ענדליך די דאָזיגע אַלע ברואימלעך צו דעם אמת׳ן פאָלק „רומפעלשטילצלעך”. אין כאַראַקטער, אָדער לאָמיר זאָגען אין דער פאָראויס־בעשטימטער בילדונגס־פאָרם פון דער נאַז אָדער פון דער האַנט (כדי אזוי מענשליך צו פערגלייכען) זענען צווישען זיך אַלע רומפעל־שטילצלעך זיכער אינגאַנצען גלייך. דאָס איז דאָך ביי אונז מענשען אויך פונקט אַזוי. אָבער אין דערזעלבער צייט קאָנסטו דיר פאָרשטעלען ביי פיל פון זיי, וועלכע האָבען געשטאַמט פון גאַנץ ווייטע טייל־דורות, גאַנץ פערשידענע פ אַ מ י ל י ע ן־ג ע ג ע נ ז אַ צ ע ן, פונקט ווי ביי אונז. דו קאָנסט דיר די ענט־שטעאונג פון די דאָזיגע געגענזאַצען ערקלערען אויף פערשי־דענע וועגען. די ערשטע קאַרליקלעך גאָר אין אָנהויב האָבען געקאָנט זיין צווישען זיך אַביסעל פערשידען, און דאָך האָט שוין געקאָנט אַזוי אַוועק ווייטער אין אַלע פּאַראַלעלע פאַ־מיליען־שטאַמען. און עס האָבען געקאָנט זיין סיבות צום פער־שידען װ ע ר ע ן אין דעם פערשידענעם לעבענס־גורל, וואָס איז אויסגעפאַלען די איינצעלנע פאַראַלעלע פאַמיליען־שטאַמען פון די ברואימלעך. געוויסע געשעהענישען אין לעבען פון דער אָדער יענער פאַמיליע, גליקליכע אָדער אומגליקליכע, האָבען געקאָנט נאָך זיך ברענגען געוויסע פעסטע פאָלגען, גליקליכע אָדער אומגליקליכע.

און דאָס אַלץ, ווי ס׳זאָל נישט האָבען געקומען, האָט

און האָט שפּעטער בײַ דער טײלונג געדאַרפט אַוועקגעבען יעדען אָפּגעשפּאָלטענעם קאַרליקעל אַ טײל פון זײַן אינווענטאַר, האָבען לויט דער אַלטער שפּאַלטונגס-מעטאָדע. די דאָזיגע צוויי פערשידענע רינגען זיך אויך געדאַרפט צו שפּאַלטען, און יע-דער טײל-קאַרליקעל האָט אַזוי אַרום געדאַרפט בעקומען שוין צוויי רינגען. און אַז צוויי אַזעלכע טײל-קאַרליקלעך האָבען זיך ווידער צוזאַמענגעגאָסען, האָט דער נײַער צוזאַמענגעגאָסע-נער קאַרליק געדאַרפט בעקומען שוין גאַנצע פיר רינגען. און אַזוי וואָלט עס געגאַנגען אַלץ ווײַטער און ווײַטער. אין אַ פּאָר דורות אַרום וואָלטען זיך די קאַרליקלעך שוין געמוזט אַרומשלעפּען מיט גאַנצע בערג רינגען. דערבײַ איז דאָך דער גרעסטער טײל פון די צײַכענס געווען אויף אַלע רינגען דער זעלבער; אַזוי אַרום וואָלט זיך בעקומען אין צווייפאַכיגען זין אַן אומנוצליכער באַלאַסט.

דעריבער האָט די פּײַע „נוצליכקייט" ענטשידען פּשוט, אַז בײַ דער צוזאַמענגיסונג מוז יעדער מאָל אַ טײל פון דעם פאַמיליען-אוצר אַוועקגעוואָרפען ווערען, און דאַן אַלט דאָך צום פּשוט'סטען געווען צו דעקרעטירען! אין מאָמענט פון דער צוזאַמענגיסונג מוז איינער פון די בײדע רינגען אַלס איבע-ריגער אַרויסגעוואָרפען ווערען. ענטשטייט אָבער די פראַגע: וועלכער פון די צוויי? און די דאָזיגע פראַגע ענטשטייט ווי-דער דערפאַר, וואָס די צוויי רינגען, וועלכע שטאַמען דאָך פון צוויי פערשידענע אינדיווידואומס, זענען, נישט קוקענדיג אויף זייער גרויסער ענליכקייט, פאַקטיש נישט תמיד אינגאַנ-צען די זעלבע.

אמת, ווען צוויי קאַרליקלעך, וועלכע זענען ערשט דורך דער שפּאַלטונג „געבוירען" געוואָרען, זאָלען זיך באַלד דערויף ווידער צוזאַמענגיסען, וואָלט מען געקענט רעכענען, אַז זייערע רינגען זענען געווען אַזוי גוט ווי די זעלבע. אָבער אפילו שוין אין דעם פאַל זאָגען מיר גאַנץ פּאָזיטיוו: „אַזוי גוט ווי". דו האָסט געזען פרישע גאָלד-שטיקלעך פון דער דרוק-מאַשין. זיי דאַרפען זיין צווישען זיך אַבסאָלוט ענליך. מען

פעלטע קראַפט. איצט, אַז דער נייער קערפּער וועט דערגריי־כען די פולע גרויס, וועט זיך ווידער אָנהויבן דער שפּיל. באַלד קומט טאַקע די דאָזיגע גרויס, און דאַן הויבט זיך ווי־דער אָן: דאָס צורייסען זיך, דאָס קינדער האָבען, די פּרוכפּע־רונג פון דעם קאַרליק־פאָלק אָן אַנ׳אויפהער, הורא!

דאָ האָט געמוזט זיין עפּעס אַ ספּעציעלע אייגענשאַפט פון די קאַרליקלעך, וואָס האָט מעגליך געמאַכט אַזאַ סאַלטאָ מאָרטאַלע פון לעבען צו לעבען. אָבער צי טראָגסטו נישט אַרי־בער, דו אַלס מענש, שפּראָצענדיגע צווייגלעך פון איין געוויקס אויף דעם אַנדערען און לאָזט זיי דאָרט נישט לעבעדיג צו־זאַמענוואַקסען? צי גיסט דיר נישט אַריבער דער דאָקטאָר ביי דער אַזוי געררופענער טראַנספוזיע לעבעדיג בלוט פון אַ פרעמדען מענשען אין דיינע אָדערען? אָדער צי ווערט דיר נישט אין דער מעדיצינישער פּראַקטיק פון דער דערמאָ־פּלאַסטיק פּשוט אַריינגעזעצט אַ לעבעדיג שטיק הויט, כדי צו פערדעקען אַ אַנ׳ענטבלויזטע וואונד? פאַרוואָס זאָלסטו עס נישט קאָנען פאָרשטעלען אויך אין קאַרליק־לאַנד?

אַז די זאַך האָט זיך אַזוי ביי ענליכע געלעגענהייטען נאָכאַמאַל און נאָכאַמאָל איבערגע׳חזר׳ט, האָט זי זיך ביסלעכ־ווייז פערשפּרייט אַלס טראַדיציע ביי אַלע קאַרליקעס, וועלכע האָבען געהאַט אַ נייגונג צו פּיל־טיילונג, און די צוזאַמענגיסונג אין פאַל פון אייגענער שוואַכקייט איז ביי זיי געוואָרען פונקט אַזאַ פעסטע געוואוינהייט, ווי דאָס קינדער האָבען. נור איינס האָט מען זיך דערצו נאָך אויסגעלערענט, און דאָס איז אַלענ־פאַלס געווען זייער וויכטיג.

דו האָסט דיר שוין זיכער אַליין געשטעלט די פראַגע, וואָס איז ביי דער דאָזיגער צוזאַמענגיסונג געוואָרען מיט ביידע צווייבער־רינגעןֹ? צי זענען זיי, אַזוי ווי זיי זענען געווען, געבליבען אַלס אייגענטום פון דעם נייעם צוזאַמענגעגאָסענעם קאַרליקעל? אין אָנהויב איז טאַקי אַזוי געווען. אָבער דאָס האָט געקאָנט ברענגען צו גרויסע אונבעקוועמליכקייטען. אַז יעדער ניי קאַרליקעל האָט שוין געהאַט אויף זיך צוויי רינגען

נישט געקאָנט ברײַנגען די נויטיגע גיכע הילף. און מיט אַמאָל איז דעם דאָזיגען בריליענדיגען לײַבעלע ענטקעגענגעקומען אַ צווייט בעשעפעניש פון זיין גלייכען, אויך אַזאַ נעבעכדיגע שוואַכע בריאה. דער צווייטער חברה־מאַן איז אויך אין דער זעלבער לאַגע, ווי אונזער פרײַנד, ער טרוימט אויך וועגען אַ הויפּט־ביסען, וואָס זאָל מיט איינמאָל אַרײַנברענגען אַ ברכה אין זיינע קורץ־געוואַקסענע פיס, אָבער ער געפינט נישט אַזעלכעס. ביידע קוקען אַזוי אָן איינער דעם אַנדערען און טראַכטען זיך: אָט דאָס וואָלט דאָך געווען פאַר מיר אַ גוטער ביסען. און אָט — דו זעסט ווי זיי רוקען זיך צו איינער צום אַנדערען, כאַפּען זיך אַרום. דו טראַכטסט זיך, איינער וועט דאָך זיין שטאַרקער, וועט דעם אַנדערען דער׳הרג׳ענען און אויפפרעסען, — אָט אַ קאַניבאַל, פלייש פון אַ קרוב — אַ קאַרליק זאָל פאַר אים זיין דער לעצטער שטאַרקסטער עליקסיר, וואָס קאָן אים מיט אַמאָל העלפען.

אָבער וואָס געשעט? ביי די דאָזיגע קאַרליקעס זענען, ווייזט אויס, פאַרהאַן עפּעס משוגע׳נע מידות. ביידע האָבען זיך פעסט אַרומגענומען; אָבער ווי זיי דריקען זיך אַזוי איינער דעם אַנדערען אין די אָרעמס, לויפט זיי, ווייזט אויס, דורך גאָר אַ נייער געדאַנק. צו וואָס הרג׳ענען? צי זענען זיי דען נישט פלייש פון גלייכען פלייש און בלוט פון זעלבען בלוט? פאַרוואָס זאָלען זיי נישט אַריין איינער אין דעם אַנדערען און צוזאַמען בלייבען לעבען? שטאַרקער און שטאַרקער דריקען זיי זיך צוזאַמען. און מיט אַמאָל — ביידע קערפּערלעך פּלאַצען, דער לעבענסזאַפט פון ביידע מישט זיך צונויף, נאָך איין פרעס... און ביידע זענען איינס געוואָרען. אַ גרויסער תענוג נעמט זיי דורך: דער תענוג פון דער בעגערטער אָנזעטיגונג. זיי האָבען זיך באמת אויפגעפרעסען, ווי די צוויי ליבען, און אפילו די עקען נישט איבערגעלאָזען. אָבער קיינער פון זיי האָט דערביי נישט געפילט קיין טויט־שמאַרץ, איין לעבען האָט זיך אינגאַנצען צוזאַמענגעגאָסען מיט דעם אַנדערן. און אין דעם נייעם דאָפּעלט־קערפּער פולסירט איצט אַ נייַ דאָ־

די מאָס געבראַכט נאָך מער שאָדען ווי די פוילקייט. די אַנ־דערע קאַרליקעס, וועלכע זענען זיך אַ לאַנגע צייט רוהיג גע־זעסען איבער זייערע טעפּ מיט פלייש פון מצרים, האָבען ע.ד־ליך, ווען זיי זענען צוגעטרעטען צו דעם „קינדער־האָבען", זיך גענומען דערצו מיט אַזאַ ענערגיע, אַז זיי האָבען זיך מיט איינמאָל צוהאַקט נישט אויף צוויי, נור אויף פיר, אויף אַכט, אפילו אויף צוועלף און נאָך מער יונגע רומפּעלשטילצעלעך. אין דעם פאַל איז אַפילו אַריינגעקומען אַ ברכה אין דער צאָל קינדער, אָבער אין דער זעלבער צייט זענען דאָס געווען אַזעלכע שוואַכע ווערעמלעך און פיצינקע קאַרליקלעך, אַז אפילו דער פעטסטער פלייש־טאָפּ האָט זיי שוין נישט געקענט אויפהויבען ביז וועלכער ס'איז אָנשטענדיגער גרויס. און דערצו נאָך האָט די דאָזיגע פיצינקע חברה אויך נישט געוואָלט זיך אָבזאָגען פון קינדער האָבען; שוין צופיל דורות פאַר זיי האָבען זיך אַזוי געפירט, און אַזוי ווי דער פייע „נוצליכקייט" איז עס געפעלען, האָט זי עס געלאָזען אויסקריצען אַלס געבאָט אין אַלע געזעץ־צייכענס פון די מאַגישע רינגען. די ליליפּוטען האָבען זיך דעריבער גענומען שפּאַלטען, נישט דערגרייכענדיג די נאָרמאַלע גרויס; און דאָס איז שוין געוואָרען גאָר שלעכט. דערפון איז שוין אויסגעוואַקסען די געפאַר, אַז דאָס גאַנצע פאָלק פון די רומפּעלשטילצעלעך זאָל אין איין שיינעם טאָג, אין מיטען פון דעם בעסטען וואוילטאָג, אויפ'ן שויס פון אַ לאַנד, וואָס פליסט מילך און האָניג, אָלץ מער און מער אַראָבוואַקסען און דאַן באמת שטאַרבען פאַר אויסצערונג בי'ם געדעקטען טיש. חייל דער פיצינקער וואוקס און די שוואַכקייט האָט דאָך סוף כל סוף געדאַרפט מאַכען אונמעגליך אויסצופי־רען דעם געבאָט פונ'ם רינג. וואָס זאָל דאָ זיין?
און מיט אַמאָל — אַ לוסטיגער אויסוועג.

עס איז זיך געווען אַזאַ אָרעם שוואַך קאַרליקעל, וואָס האָט שוין זייט אַ געוויסער צייט געמאַכט פערצווייפעלטע אָנ־שטרענגונגען אַביסעל אויסצוּוואַקסען. עס האָט געזוכט און געזוכט און געגעסען און געגעסען, אָבער קיין שום ביסען האָט

ווי ס'זאָל נישט זיין, אַזוי איז געווען, און דאָס פֿאָלק פֿון די קאַרליקעס איז געוואַקסען ווי דאָס זאַמד פֿון ים. ערשט אין אַ צייט אַרום האָבען זיך אַרויסגעוויזען געוויסע אונבעקוועמליכקייטען, וועלכע האָבען געקאָנט שפּעטער ווערען געפֿערליך. געווען איז עס אַזוי.

אַז אַ קאַרליק האָט זיך צוריסען אויף דער העלפֿט, אין אין אָנהויב געווען אַ הויפּט-בעדינג אַז ביידע שטיקער זאָלען האָבען פּונקט די זעלבע גרויס. ווייל נור דאַן האָבען די ביידע צושפּאָלטענע העלפֿטען געהאַט גענוג כּח, אין אַ קורצער ווײַלע אַרום צוריק אויפֿצוּוואַקסען ביז צו דער פֿריערדיגער גרויס. שפּעטער האָט זיך אָבער אָנגעהויבען צו טרעפֿען, אַז טייל קאַרליקלעך האָבען זיך גענומען צו דער זאַך גאַנץ לייכטזיניג און אָן דער נויטיגער פּינקטליכקייט. עס האָט געקאָנט זיין, אַז טייל האָבען געפּרובט זיך צורייסען, נאָך נישט האָבענדיג זיך גענוג אָנגעגעסען, אַנדערע ווידער האָבען זיך גענומען דערצו ערשט דאַן, ווען זיי האָבען שוין געהאַט צופֿיל איבערגעגעסען: ווי ס'זאָל נישט זיין. עס האָט זיך אָנגעהויבען מאַכען אַזוי, אַז טייל האָבען ביים צורייסען זיך אָנגעווענדעט צו ווייניג קראַפֿט און אַנדערע צופֿיל. טייל קאַרליקעס האָבען זיך צוריסען אַזוי פֿויל, אַז איין שטיק האָט בעקומען אַן ערך פֿון דריי פֿערטעל פֿון אַלטען קערפּער און דאָס צווייטע נור איין פֿערטעל. שוין אין דעם פֿאַל האָט דאָס צווייטע שטיק געמוזט אונטערהינקען אין דער ענטוויקלונג, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס ס'האָט מיטבעקומען אַ גאַנצען רינג. נאַטירליך, דעם רינג האָבען די צוריסענע קאַרליקלעך תּמיד בעקומען, אָבער די כאַראַקטער-ענערגיע און די קלוגע אָנווייזונגען פֿון די עלטערען האָבען דאָך נישט געקאָנט אַרויסהעלפֿען פֿון דער דאָזיגער פֿלוצלינגער אָבצערונג. דאָס שוואַכע קאַרליקעל האָט געמוזט דורכמאַכען אַן'אונגעהויער שטאַרקע „שפּייז-קוראַציע”, כּדי זיך ווידער אָנצועסען ביז צו דער פֿריערדיגער גרויס.

אָבער דער דאָזיגער פֿאַל איז נאָך נישט געווען דער ערגסטער. ווי גאַנץ אָפֿט אין לעבען, האָט דאָס איבערכאַפּען

קאַרליק־וועלט גערעכענט פאַר נישט אָנשטענדיג: ריס, האָט ער זיך אין מיטען אליין איבערגעהאַקט און געבליבען ליגען אין צוויי העלפט.

אָבער מאָדנע: דאָס איז גאָרנישט געווען אזוי, ווי ווען מען וואָלט איינעם פון אונז איבערגעהאַקט אויף דער העלפט מיט אַ האַקמעסער. יעדער העלפט איז געבליבען פאַר זיך לעבעדיג, און אין אַ קורצע ווייַלע אַרום, נאָכדעם, ווי זי האָט אריינגעפּהאַקט אַ פּאָר גוטע מאָלצייטען און גענומען שנעל צו־וואַקסען, איז שוין פאַר אונז אויסגעוואַקסען אַ נייער קאַרליק, וועלכער איז פּונקט אַזוי גרויס געווען, ווי דער פריערינער נישט צוריסענער רומפּעלשטילץ. און דאָס (שטעלט זיך פאָר!) האָט די חברה גערופען קינדער האָבען.

נור איינס האָבען זיי ביי דעם דאָזיגען בעקוועמען אַקט שטרענג אָבגעהיט, און דאָס האָט די גוטע פּייע „גוצליכקייט” ביי זיי אַבסאָלוט דורכגעפירט. יעדע פון די ביידע העלפטען האָט מיטבעקומען אַ גאַנצען פּאַטעררינג. ווי אזוי איז דאָס מעגליך געווען? דערצו האָבען די דאָזיגע צויבער־רינגען גע־האַט אַ גליקליכע אייגענשאַפט. יעדער רינג איז אייגענטליך תמיד בעשטאַנען פון פיל רייפען, וועלכע זענען געזעסען איי־נע אין דער אַנדערער, און יעדע פון די דאָזיגע רייפען האָט אויף זיך געהאַט אַנ׳אָבדרוק פון די צויבער־צייכענס, וועלכע זענען געווען אויפן רינג. פאַר דער שפּאַלטונג האָט זיך דער גאַנצער רינג פונאַנדערגעטיילט אויף צוויי אָדער מער רייפען און יעדע פון זיי האָט מיטבעקומען דעם גאַנצען צויבער, וועלכער איז געווען בעהאַלטען אין די אויסגעקריצטע צייכענס. די מאַסע פון דער רייף האָט דאָך דאָ זיכער קיין ראָל נישט נישט געשפּילט; אפשר האָבען די צושפּאָלטענע קאַרליקלעך— שפּעטער געדאַרפט אליין דיקער מאַכען די דינע רינגען, וועלכע זיי האָבען בעקומען, אָדער אפשר איז טאַקע געווען געוואונשען. די רינגען אַלעמאָל לייכטער צו מאַכען. דאָס הייסט די פאַמיליען־כראָניק. אזוי צו זאָגען, צו פירען אויף אַלץ אַ דינערען פּאַפּיר.

אויך דאָס, וואָס די קינדער האָבען צוזאַמען מיט דעם רינג בעקומען אַ פעסטען פאָרויס־בעשטימטען כאַראַקטער, האָט זיך אָפּט אַרויסגעוויזען אַלס שטערונג פאַר זייער בעוועגליכקייט, פאַר זייער צופּאַסונגס־פעהיגקייט צו גאַנץ נייע פאָדערונגען פון זייער אייגענעם לעבען. אָבער דאָך האָט דער נוצען פון די רינגען זיכער איבערגעוואויגען די דאָזיגע אונבעקוועמליכקייטען, ווייל אַנדערש, וואָלט דאָך די פערבאָרגענע שיקזאַל־פייע, וועלכע האָט אונבעמערקט פון די פריסטע צייטען אָן כסדר געפירט אירע קאַרליקלעך אין דער ריכטונג פון דעם „נוצליכסטען“, איינגאַנצען זיי נישט געגעבען די מאַגישע רינגען.

דאָס מערקווירדיגסטע ביי אונזערע קליינע ברואימלעך איז אָבער גאָר געווען דאָס פאָלגענדע: עס איז ביי זיי נישט געווען קיין „ער“ און קיין „זי“. הגם זייער קערפערליכער און גייסטיגער כאַראַקטער האָט שוין אַרויסגעוויזען קליינע פערזענליכע פערשידענהייטען, זענען זיי דאָך אין געשלעכטליכען פונקט אַלע געווען אין עצם אינגאַנצען גלייך; מען האָט ביי זיי נישט געזען קיין שום פון די אונטערשיידען, וועלכע לאָזען אונז פעסטשטעלען דעם גרויסען געגענזאַץ צווישען אַן „ער“ און אַ „זי“. און קינדער האָבען זיי געבוירען אויף אַ משונה־חילדען אופן.

דו האָסט געלעזען דאָס מעשה׳לע וועגען דעם בייזען קאַרליק רומפּעלשטילצכען, וועלכער האָט אין פערצווייפלונג זיך אָנגעכאַפּט מיט איין האַנט ביי דעם שפּיץ באָרד און מיט דער אַנדערער ביי דעם גראָבען פינגער פון פוס און מיט איין ריס זיך אַליין צוריסען אויף צוויי שטיקער נו, זענען אונזערע קאַרליקעס אַלע אייגענטליך געווען אַזעלכע רומפּעלשטילצלעך. נישט מער, וואָס זיי האָבען דאָס נישט געטון פון עגמת־נפש און פונ׳ם ווילען זיך אַליין אומצוברענגען. נור זיי האָבען זיך פון דעם אַליין־צורייסען זיך געמאַכט אַ פריילעכען ספּאָרט, וועלכער האָט גאָרנישט געהאַט קיין שום טראַגישע פאָלגען. האָט זיך איינער פון זיי אַזוי קיילעכיג אָנגעפרעסען און דערגרייכט אַ וואוקס, וועלכע האָט זיך שוין אין דער

זיי האָבען זיך געלעבט יעדער פאַר זיך אַלס אָבגעזונדערטער פרוש; זיי האָבען געפּרעסען און געפּרעסען, וויפיל זייער האַרץ האָט געגלוסט, און האָבען זיך געלאָזען אויפוואַקסען גאַנץ קיילעכיגע בייכלעך.

עס זענען נאָך דעמאָלט קיין שולן נישט געווען, וואו זיי זאָלען בעקומען אַ געזעלשאַפטליכע ערציאונג. אָבער יעדער קאַרליקל האָט פון געבוירען אָן געהאַט אויף זיך אַ וואונדערליכען רינג, אויף וועלכע עס זענען געווען אויסגעקריצט צויבער־צייכענס. די דאָזיגע צייכענס האָבען אין אַ געוויסען זין פאָרגעשטעלט זייער פאַמיליען־כראָניק און זייער גאַנצען ווייטערדיגען גורל אין דער פאָרם פון אַ פעסטען לעבענס־סדר. עס זענען דאָרט געווען אַלע ערפאַרונגען פון זייער מין, אַלץ וואָס ס'האָט זיך אין דעם שווערען לעבענס־קאַמף פון אַ לאַנגער קייט פון דורות אַרויסגעוויזען אַלס דאָס נוצליכסטע. ווען דאָס לעבען האָט אַרום זיי געברויזט, איז דער דאָזיגער קלוגער ספר־זכרונות פאַר זיי געווען דער קורצער סך־הכל פון די לעבענס־ערפאַרונגען פון זייערע אורעלטערען, זייער פּאָטערליכע ברכה איז עס געווען, וועלכע האָט זיי געלערנט אין די וויכטיגסטע פאַלען גיין אויף דעם בעסטען וועג, נישט דאַרפענדיג פריהער אַליין אַלע גוטע און שלעכטע וועגען דורכצופּרובען. אָבער אויך זייער גאַנצע קראַפט, זייער געזונטקייט איז אין די דאָזיגע צייבער־צייכענס געלעגען בעהאַלטען, זייער גאַנצע אויפפירונג, ווי זי האָט געדאַרפט אין פערשידענע פאַלען זיין. מיט איין וואָרט, אין די דאָזיגע צייכענס איז אויך געגעבען געוואָרען זייער גאַנצער כאַראַקטער, דער פערזענליכער כאַראַקטער פון יעדען בעזונדער.

נאַטירליך, האָט אין אַזאַ פעסטען לעבענס־רינג געקאָנט גיין בעהאַלטען נישט נור אַלע מעגליכע פערלייכטערונגען אין לעבען, נור אויך אַ געוויסע געפאַר. זענען די עלטערען אַמאָל זעסטרויכעלט געוואָרען אין לעבען, זענען זיי אַריינגעפאַלען אין אַ קרענק אָדער אין אַנ'אַנדער אומגליק, האָבען זיי דאָס באַלד איבערגעגעבען צוזאַמען מיט דעם רינג די קינדער. און

„...אזוי, אז נאַטור אין האַס אין ליבען
האָט גאָספון זיך אַלס בלוט געבוירען".
(פון לענאַו׳ס, פאַאוסט).

א מעשה׳לע. עס איז געווען אַ מאָל אַ ליבער גרויסער שטערן אין דער וועלט. די אַסטראָנאָמען פון אַ שכנות׳דיגען וועלט-שטערן האָבען אים בעטראַכט שוין זייט לאַנגע, לאַנגע צייטען. זיי האָבען אים נישט גערעכנט פאַר קיין זעלבשטענדיגען שטערן, נור פאַר אַ פלאַנעטע פון אַ גרעסערן סיסטעם. עס איז ביי זיי געווען אַנ׳אַלטע, אַלטע מסורה, אַז דער שטערן איז אַמאָל בלוט-רויט געווען. און אַז מען האָט געקאָנט מיט דער הילף פון דעם ספעקטראַל-אַנאַליז בעווייזען, אַז ער שטראַלט אַרויס פון זיך אייג׳ן ליכט. אָבער דאָס האָט געמוזט זיין שוין זייער לאַנג. דאָס שוואַכע ליכט, וועלכעס מען האָט איצט ביי אים געזען, איז זיכער געווען נור אַנ׳אָבש׳ין פון אַ נאָענטן און פיל גרעסערען ליכטיגען שטערן, אַרום וועלכען אונזער קלענערער שטערן האָט זיך געדרייט און געמאַכט אַ גאַנצען קרייז פונקט אין משך פון אַ יאָר צייט.

און אויף דעם דאָזיגען שטערן האָט זיך מיט אַ מאָל בעוויזען אַ געווימעל פון לעבעדיגע קליינע קאַרל קעס.

קיינער האָט נישט געוואוסט פון וואַנען זיי האָבען זיך גענומען. צי זענען זיי אַמאָל פון בלויען הימעל אַראָבגעפאַלען, ווי פערשטאַרטע מומיעס, אין וועלכע דאָס לעבען איז ווי אין אַ היפנאָטישען שלאָף געווען בעהאַלטען? אָדער צי זענען איינציגע פון די שפיציגע, האַרט-קאַנטיגע באַרג-קרייסטאַלען פון זייער געגענד מיט אַמאָל ווייך און בעוועגליך געוואָרען און האָבען זיך פערוואַנדעלט אין אַזעלכע קאַרליקלעך מיט שפיציגע היטעלעך? דאָס האָט קיינער נישט געוואוסט; מען האָט מיט אַמאָל דערזען, אַז זיי זענען דאָ.

„אָט מיִר האָבען זיך בעװיזען,
װײסען ניִשט, װיִ ס'איִז געשעהן.
פרעגט ניִשט, װיִ אַזױ געקומען,
װײל מיִר זענען דאָך שױן דאָ!
פאַר דעם לעבענס פרײען װיִמלען
טויג דאָך, װײסטו, יעדער אָרט;
װײזט זיִך װאו אַ פעלזען־שפעלטעל,
איִז שױן דאָרט אַ קאַרליִק דאָ.
קאַרליִק „ער“ און קאַרליִק „זיִ“ —
האָסטו שױן אַ ליִבע־פּאָר.
כ'װײס ניִשט, ציִ אַזױ איִז טאַקע
איִן גן־עדן אויך געװען.
אָבער זעה, װיִ גוט אַזױ איִז,
און לויב דאַנקבאַר אונזער שטערן;
װײל איִן מזרח און איִן מערב
בעצװױרט דיִ מוטער ערד דאָך גערן“.

פ אַ אוּ ס ט, צװײטער טײל.

דאָס דריטע בוך

דאָס קארליק־מעשהלע.

WILHELM BÖLSCHE
MIŁOŚĆ W PRZYRODZIE
Wyd. „DI WELT"
Warszawa 1922
DRUK. „DI WELT"
WARSZ. NOWOLIPIE 7

וױלהעלם בעלשע

די ליבע אין דער נאַטור

ענטװיקלונגס־געשיכטע פון דער ליבע

איבערזעצט פון דער לעצטער דייטשער אויסגאַבע
פון יאָר 1921 דורך י. מאַיסקי.

ערשטער טייל.

ערשטער באַנד. — בוך 3.

פאַרלאַג „די װעלט“ װאַרשע 1922

בעמערקטע טעותים.

זייטעל 22 שורה 16 פֿון אויבען שטייט רעש דאַרף זיין ראַש

„ 24 „ 4 פֿון אונטען „ איליאָן „ „ איליסאָס

„ 61 „ 8 „ „ „ פֿון געהירען „ „ פון די געהירען

„ 130 „ 12 פון אויבען „ איפּטיאָזאַורוס „ „ איכטיאָזאַורוס

„ 138 „ 14 „ „ „ אַטלאַנטאָזאַרויער „ אַטלאַנטאָזאַוריער

„ 139 „ 15 „ „ „ אילטיאָזאַוריצחן „ איכטיאָזאַוריער

„ 156 „ 3 „ „ „ דעם מענשענס גייסטער שפּירט איר נאָך

דאַרף זיין דעם מענשענס גייסט ער שפּירט איר נאָך.

קלעטערדיג געוויקס — א געוויקס, וואס וויקלט זיך ארום אנדערע געוויקסן.

קענגורו — זע ביטל־חיות.

קפעלעקעל — אנ'ענטוויקלונגס־פארם פון א פראש; א בריאה'לע, וואס באשטייט פון א קאפ און אנ'עק.

קראַנאָם — זע א ו ר א נ א ס.

קרייד־צייט — זע ערדגעשיכטליכע עפאכן.

שטיינקוילען־צייט — זע ערדגעשיכטליכע עפאכן.

שלייערלעך — א רואיגע ענטוויקלונגס־פארם הויפטזעכליך ביי אינזעקטן; פופע.

שנאָבעל־חיה — א זעלטענער מין חיות; האט א ווייכע פעל, א שנאבעל און לייגט אייער. האלט זיך אויף אין אויסטראליען און אין דרום־אמעריקע.

שנעק — א פארשפרייטער מין ווייך־לייביגע באשעפענישן; שלימאק.

פאַטאַמאָרגאַנאַ — מיראַזש; אַן אַטמאָספערישע ערשיינונג, אַ דאַנק וועלכער עס קאָנען ביי געוויסע אומשטענדען געזען ווערען זאַכען, וועלכע געפינען זיך זייער ווייט פון דעם אָרט, וואו מען זעט זיי.

פאַטראָקלוס — אַ העלד פון דער טראָיאַנישער מלחמה; איז געהרג'עט געוואָרען דורך דעם גאָט אַפּאָלאָ.

פאַנצער=חיה — זויג-חיות, בעשיצטע מיט אַ רוקען-פאַנצער; האַלטען זיך אויף אין דרום=אַמעריקע.

פאָליפּ — אַ נידעריג=ענטוויקעלטע ים=חיה.

פאַרנען=בוים — פאַרנען זענען אין אונזערע לענדער גראָז=געוויקסען, אין די טראָפּישע לענדער טרעפען זיך אויך פאַרנען=ביימער, אין די אויסגראָבונגען טרעפען זיך פיל שפורען פון אַמאָליגע מעכטיגע פאַרנען=ביימער (פּאַפּאָראָטניק, paproć).

פּויליאַקעס — מאַלפּען=ענליכע חיות, וואוינען אין דרום=אַמעריקע.

פיאָרד — ים=אַרבעל, וועלכע שניידען זיך טיף אַריין אין לאַנד און פערצווייגען זיך דערביי. די ברעגען פון סקאַנדינאַווישען האַלב=אינזעל, פון שאָטלאַנד, אירלאַנד, איסלאַנד זענען שטאַרק צושניטען דורך אַזעלכע פיאָרדען.

פּלאַטאָן — אַן אַלטער גריכישער פילאָזאָף (געבוירען אַן ערך אין 430=סטען יאָר פאַר כריסטוס'ן).

פערד=באַנד=וואָרים — זע באַנד=וואָרים.

פערו — אַ לאַנד אין דרום-אַמעריקע; אַ לאַנד מיט אַן אַלטער געשיכטע און מיט אַן אייגענאַרטיגער קולטור.

פעכנער — אַ בערימטער דייטשער פילאָזאָף (געב. 1801 געשט. 1887).

פרת — דער הויפּט-טייך פון דעם נאָנטען אזיען; גרענעצט=אָב די היים פון דער אַלטער קולטור—מעסאָפּאָטאַמיען.

ציקלאָפּ — זע אָדיסיי.

קאַמבּרישע עפּאָכע — זע ערדגעשיכטליכע עפּאָכען.

קאָסמאָס — די וועלט, די אַלוועלט.

קוילען=שטאָף — אַ כעמישער עלעמענט.

קיימל=גראָז — אַ זייער פערשפּרייטער מין גראָז.

קירקע — זע אָדיסיי.

עאָצען=צייט — זע ערד=געשיכטליכע עפּאָכען.

ערד=געשיכטליכע עפּאָכען — די געשיכטע פון דער ערד ווערט איינגעטיילט אויף א רייע עפּאָכען, וועלכע ווערען דערקענט און אבגעטיילט איינע פון דער אנדערער לויט די אויסגראָבונגען, וואָס ווערען געמאַכט אין ערד=שיכטען פון א פערשידענער עלטער. די איינטיילונג איז פאָלגענדע. אין דער געשיכטליכער ענטוויקלונג פון דער ערד שיידט מען קודם=כל אונטער פיר ערען: די ארכייאישע ערא, די פּאַלעאָזאָאישע, די מעזאָזאָאישע און די קאַינאָזאָאישע ערא. די ארכעאישע ערא ווערט ווייטער איינגעטיילט אין צוויי פעריאָדען: דער לאַורענטישער סיסטעם און דער גוראָנישער. אין די ערשטע שיכטען פון די דאָזיגע ביידע פעריאָדען זעט מען נישט קיין שום סימנים פון אָרגאַנישען לעבען אויף דער ערד, דערפאַר געפינט מען אָבער שוין אין די נאָנטסטע שפּעטערדיגע שיכטען (אין דעם אלגאָנקישען, קאמברישען) שפּורען פון גאַנץ הויך ענטוויקעלטע לעבעדיגע ברואים.—די פּאַלעאזאָאישע ערא ווערט איינגעטיילט אין פיר פעריאָדען: דער סילורישער, דעוואָנישער, דער שטיין=קוילען=פעריאָד און דער פּערמער=פעריאָד. פון דעם דאָזיגען פעריאָד געפינט מען שוין פיל איבערבלייבעלצען פון געוויקסען פון וואַסער=חיות און צום סוף פון דער ערא—שפּורען פון אמפיביעס און פון די ערשטע שרצים. — די מעזאָזאָאישע ערא ווערט איינגעטיילט אין דריי פעריאָדען: דער טריאַס=פעריאָד, דער יורא=פעריאָד און דער קרײַד=פעריאָד. אין דער דאָזיגער ערא געפינט מען שוין די סאַגאָ=פּאַלמען און די גאָדעל=בוימער; עס באַווייזען זיך די ערשטע זויג=חיות אין געשטאַלט פון ביי=טעל=חיות; צום סוף פון דער ערא באַווייזען זיך די ערשטע פויגעל, וועלכע האָבען נאָך געהאַט סימנים פון שרצים. — די קאַינאָזאָאישע ערא, וועלכע ווערט אנדערש גערופען, די טערציערע ערא, אָדער די טערציער עפּאָכע, קומט נאָך דעם קרײַד=פעריאָד; דאָס איז די עפּאָכע, וועלכע איז געווען דירעקט פאַר דער הייניגער. די אויסגראָבונגען פון דער דאָזיגער עפּאָכע זע=גען זייער רייכע און זיי זענען נאָך ביז איצט נישט אינגאַנצען סיסטעמאַטיזירט. די עפּאָכע ווערט איינגעטיילט אין פאָלגענדע פעריאָדען: עאָצען, אָליגאָ=צען, מיאָצען און פּליאָצען, דערנאָך קומט די אייז-עפּאָכע (אָדער די דילוויאַלע עפּאָכע) און דאַן שוין די נייעסטע צייט. אין דער טערציער עפּאָכע האָבען זיך ביסלעכווייז באַוויזען אלע העכערע צמחים און חיות און ענדליך אויך דער מענש. די ערשטע אומצווייפעלהאַפטע שפּורען פון מענש געפינט מען ערשט אין דעם אייז=פעריאָד, אָבער מען רעכענט לויט גע=וויסע סימנים, אז דער מענש האָט זיך באַוויזען פון פריער, דהיינו נאָך אין דעם עאָצין=פעריאָד אָדער אלענפאַלס אין סוף פון דער טערציער עפּאָכע.

מעגאַטעריע — אַ ריזיגע פֿאַרצײַטישע אויסגעשטאָרבענע חיה, וועלכע דערמאָנט לויט זײַן קערפּער=געבוי אַביסעל די הײַנטיגע פּוליאַקעס (זע).

מעווען — אַ מין רויב=פֿויגעל, וועלכע וווינען אויף די ברעגען פֿון די צפֿון=ימים (סטאַיקאַ, mewa).

מעמנאָם=זאַל — דאָס איז אַ קאָלאָסאַלע סטאַטוע פֿון אַ עגיפּטישען קעניג, וועלכע זאָל זײַן אויפֿגעשטעלט דורך מעמנאָס'ען (מעמנאָנ'ען), אַ לעגענ=דאַרישען העלד (אַ זון פֿון דעם פרימאָרגען=שײַן) נאָך אַנ'ערד=ציטערנ׳ש איז דער דאָזיגער זאָל געפּלאַצט, און דאַן האָט מען אַלע טאָג בײַם זון=אויפֿגאַנג געהערט פֿון אים געוויסע קלאַנגען. עס האָט זיך פערשפּרייט אַ לעגענדע, אַז מעמנאָס ענטפֿערט מיט די דאָזיגע קלאַנגען אויף דער בעגריסונג פֿון זײַן מוטער, דעם מאָרגענשײַן.

נאָז=האָרן — אַ גרויסע זעלטענע זויג=חיה, וועלכע האַלט זיך אויף אין אַפֿריקע און אין דרום=אַזיען; איר נאָמען האָט זי צו פערדאַנקען אַנ'אײַנציגען אָדער אַ דאָפּעלטען האָרן, וועלכען זי האָט אויף דער נאָז.

נאַטריום — אַ כעמישער גרונד - שטאָף, אַ כעמישער טייל פֿון קאָך=זאַלץ.

ניל, נילוס — דער הויפּט=טײַך פֿון אַפריקע; דער וועליגער טײַך פֿון מצרים (עגיפּטען).

סאַגאָ=פּאַלמע — אַ פערשפּרייטער און זייער אַנ'אַלטער מין פּאַלמעס, וועלכער וואַקסט אין אַלע טראָפּישע לענדער אויף דער וועלט.

סאָליטער — זע באַנד=וואָרים.

סיריוס=ווײַטקייטען — סיריוס איז דער ליכטיגסטער שטערן אויף דעם הימעל=געוועלב; ס.=ווײַטקייטען—הייסט אונגעהויער ווײַטע שטרעקעס.

סירענעס — זע אָדיסעע.

סכאָלאַסטיקער — מיט דעם דאָזיגען נאָמען ווערען אָנגערופֿען די מיטעלאַלטערליכע פֿילאָזאָפען, וועלכע האָבען זיך מערסטענטיילס געגריבעלט אין רעליגיעזע פֿילאָזאָפֿישע פֿראַגען.

ספּעקטראַל=אַנאַליז — דאָס איז אַ מעטאָדע, לויט וועלכער דער כעמישער צוזאַמענשטעל פֿון קערפּערס ווערט פֿעסטגעשטעלט אויפֿ'ן סמך פֿון דעם ליכט, וועלכע די דאָזיגע קערפּערס גיבען פֿון זיך אַרויס. די דאָזיגע פעסט=שטעלונג ווערט דורכגעפֿירט מיט דער הילף פֿון אַ ספּעציעלען אָפּטישען אַפּאַראַט, דעם אַ. ג. ספּעקטראָסקאָפּ.

ספּעקטראָסקאָפּ — זע ספּעקטראַל=אַנאַליז.

טעלעסקאָפּ — אַ גרויסע זע־רער (שפּאַקטיוו) אויף צו בעטראַכטען זייער ווייטע קערפּערען, למשל די שטערען אין הימעל.

טערציער־עפּאָכע — זע „ערדגעשיכטליכע עפּאָכעס".

טרילאָביטען — פאַרצייטישע ראַקעס, שפּורען פון וועלכע מען געפינט היינט ביי אויסגראָבונגען.

יאַבּסיאַדע — אַ קאָמיש העלדען־געדיכט פון דר. קאַרל אַרנאָלד קאָרטום, אָנגעשריבען אין דער צווייטער העלפט פון 18־טען יאָרהונדערט.

יורא־עפּאָכע — זע „ערדגעשיכטליכע עפּאָכעס".

ים־הונט — אַ גרויסע ים'ישע זויג־חיה; האַלט זיך אויף אין די צפון־ימים.

כעמישע קרובה'שאַפט — די אייגענשאַפט פון איין כעמישען עלעמענט זיך צונויפצוגיסען מיט אַ בעשטימטען אַנדערען און צו בילדען דערביי אַ נייעם, אינגאַנצען פערשידענעם כעמישען שטאָף.

לאָטאָפאַגען — זע אָדיסעע.

מאַגנאָליע — מאַגניאָליע; אַ מין גרויסע, שיינע ביימער, וואָס וואַקסען איצט אין צפון־אַמעריקע, אין כינע און אין יאַפּאַן.

מאָלעקולען — אַ טיילעכל, אַ גרופּע אָדער אַ סיסטעם פון אַטאָמען (זע)

מאַמאָנט — אַן אויסגעשטאָרבענע ריזיגע פאַרצייטישע חיה, וועלכע איז געווען זייער ענליך צום היינטיגען העלפאַנט.

מוסקום־ריח — אַ שאַרפער ספּעציפישער ריח, וועלכען ס'גיט־אַרויס דער זוימען פון אַ געוויסער חיה, קאַבאַרגע, וועלכע האַלט זיך אויף אין אַזיען.

מיילעכל — דער וויבליכער אָרגאַן פון אַ בלום.

מינוציוס פעליקס — אַ רוימישער אַדוואָקאַט (געשטאָרבען אַן ערך אין יאָר 210 נ. כר.). ער האָט אָנגעשריבען אַ בערימטע אַפּאָלאָגיע פון קריסטענטום אין דער פאָרם פון אַ דיאַלאָג „אָקטאַוויוס".

מיקראָסקאָפּ — אַ שטאַרק פערגרעסערענדיגער שפּאַקטיוו, מיט דער הילף פון וועלכען ס'ווערען בעטראַכט אַזעלכע קערפּערלעך, וואָס ווערען מיט דעם פּשוט'ען אויג נישט געזען.

מיקראָקאָסמאָס — דאָ אין דעם זין „אַ גאַנצע קליינע וועלט".

הויב־מוטער — געבער־מוטער; אַ טייל פֿון ווייבלעכן געשלעכטלי־כן אַפּאַראַט, וואו עס ענטוויקלט זיך פֿון בעפֿרוכטיגטן איי דאָס קינד און וואַקסט זיך אויף ביז צום געבוירן.

הומער — אַ ים־ראַק.

הייפֿיש — רייזיגע ים־רויב־פֿיש (אַקולעס).

העליום — אַ כעמישער עלעמענט; לויט די נייעסטע פֿאָרשונגען קאָן זיך דער עלעמענט ראַדיום פֿערוואַנדלען אין העליום.

העקאַטאָמבע — אַ גרויסער פֿייערלעכער אַקט ביי די אַלטע גריכן, בשעת וועלכן ס׳זענען געבראַכט געוואָרן מאַסען קרבנות; מיט דעם נאָמען „העקאַטאָמבע" בעצייכענט מען אויך אַ מאַסען־מאָרד.

וואַלד־ווײַנשטאָק — אַ זייער פֿאַרשפּרייט שטרויך־געוויקס מיט שטאַרק־שמעקעדיגע בלומען און זאַפֿטיגע פֿרוכטען, וועלכע וואַקסען זיך אָפּ צוזאַמען.

וואַלפֿיש — אַ רייזיגע ים־זויג־חיה (קיט, kit)

וואַסערשטאָף — אַ כעמישער עלעמענט, אַ פֿאַרבלאָזער גאַז; אַז מען פֿעראייניגט אים מיט זויערשטאָף בילדעט ער וואַסער.

ווינעטאַ־גלאָקען — ווינעטאַ איז געווען פֿון 10־טן ביז׳ן 12־טן יאָרהונדערט אַ בעלעבטע שטאָט ביים באַלטישען ים. שפּעטער איז די שטאָט חרוב געוואָרען. ס׳איז געבליבען אַ לעגענדע, אַז די שטאָט איז איינגעזונקען געוואָרען אין ים, און אַז יעדען יום־טוב הערט מען פֿון ים דעם געקלאַנג פֿון איר׳ע קלויסטער־גלאָקען.

זאַורוס, זאַוריער — זע איכטיאָזאַורוס.

זויערשטאָף — אַ פֿאַרבלאָזער גאַז; צוזאַמען מיט וואַסערשטאָף בילדעט ער וואַסער.

חוט־השדרה׳דיגע חיות — חיות, וואָס האָבען אַ חוט־השדרה (אַ רוקען־מאַרך־ביין).

טאַשען־ראַק — קראַב; אַ מין פֿון די אַזוי־גערופֿענע צענפֿיסיגע ראַקעס.

טורבינע — אַ ראָד, וואָס ווערט בעוועגט דורך דעם וואַסער־לויף.

טיטאַנען — זע קראָנאָס.

יאנג שפּילט אַ גרויסע ראָל אין דער אינדישער מיטאָלאָגיע, און דער אינדי־שער רעליגיעזער פילאָזאָפיע.

גאָרילאַ — די גרעסטע מענטשען־ענליכע מאַלפּע; האַלט זיך אויף אויפ׳ן אינזעל ניי־גוינעע.

גאַרנעל־ראַק — אַ מין קליינע חיין־הויטיגע ראַקעס, וועלכע האַלטען זיך אויף ביי די ברעגעס פון ים.

גייזער — הייסע וואַסער־קוואַלען, פון וועלכע דאָס וואַסער הויבט־אָן אַלעמאָל צו שפּריצען, ווי אַ פאָנטאַן, צוזאַמען מיט וואָלקענס פּאַרע.

גייער — אַ רויב־פויגעל (קאָרשון).

געאַ — זע אוראַנאָס.

דאַנטע — דער גרעסטער און בערימטסטער אַלט־איטאַליעניש־ער פּאָעט (געשטאָרבען אין יאָר 1321). דאַנטעס טרוים—דאָס איז זיין אינטערבליך ווערק „די געטליכע קאָמעדיע״, וועלכע טיילט זיך אין אין דריי טייל: „גיהנום״, „ריינינגונגס־מדור״ און „גן־עדן״. מיט דער קראַפט פון געניאַלען קינסטלער פירט דאַנטע אַרויס אַ ריזיגע רייע געשטאַלטען, נעמט־אַרום אַלע פראַגען פון מענטשליכען לעבען און גיט אויף זיי אַנ׳צענטפער.

דאַקס־הינט. — אַ מין יאַגד־הינט, קליינע, שטאַרקע, וועלכע זוכען־אויס אין די נאָרעס די חיות, וואָס באַהאַלטען זיך דאָרט, און טרייבען זיי אַרויס.

דאָרשען — אַ מין פיש, וואָס האַלטען זיך אויף אין די צפון־ימים.

דזשונגלען — סטעפּעס.

דילוויאַלע צייט — זע „ערדגעשיכטליכע עפּאָכעס״.

דעוואָנישע צייט — זע „ערדגעשיכטליכע עפּאָכעס״.

דעלפינען — אַ מין רויב־ים־חיות פון דער משפחה וואַלפישען, וועל־כע געפינען זיך אין די אָקעאַנען און אין אַלע ימים.

דראַקאָנען — אַזוי ווערען גערופען געוויסע מינים עגדישען, וועל־כע לעבען נאָך איצט און האָבען אַמאָל געלעבט אויף דער ערד: פאַרצייטיגע פעלקער גלויבען אין לעגענדאַרישע דראַקאָנען, וועלכע שטעלען מיט זיך פאָר ריזיגע וואַסער־שלאַנגען אָדער פליענדיגע שלאַנגען; אין דער מיטאָלאָגיע זיינען עס קרוב׳ישע באַשעפענישן צו די טיטאַנען (וועלכע האָבען אויף זייערע פּלייצעס גע־האַלטען די ערד).

האָמונקולוס — זע „אַלכימיע״.

אַקאַלעפּען — מעדוזען; גאַנץ אײנפאַך־געבױסטע ים־ברואים, דורכזיכטיקע, אין דער פאָרם פון אַ גלאָק אָדער פון אַ טעלעכל מיט אײן עפענונג, װעלכע פאַראײניקט דעם אינערליכן מאָגן מיט דער אױסערליכער װעלט.

אָרע — שטײן־אָדער ערד־שיכטען, װעלכע ענטהאַלטען אין זיך מעטאַל (ruda).

אַרכעאָפּטעריקס — אַ פאַרצײטישע חוש־השדרה'דיקע בריאה, װעלכע האָט סימנים פון אַ שרץ (אַנ'עק, צײן) און פון אַ פױגעל (פעדערען, פליגעל).

אָראַנג־אוטאַנג, אָראַנג־אוטאַן — אַ מענשען־ענליכע מאַלפּע, װעלכע האָט זיך אױף אין די װעלדער פון די אינזלען סומאַטראַ און באָרנעאָ.

אַראַוקאַריען — אַ מין גרױסע, אײביק־גרינע נאָדעל־בױמער, װעלכע װאַקסען אין דרום־אַמעריקע און אין אױסטראַליען.

באַנד־װערים — סאָליטער; װערים, װעלכע לעבען, װי פּאַראַזיטען, אין די געדערים פון פערשידענע חיות; דער פערד־באַנד־װאָרים האַלט זיך אױף אין די געדערים פון פערד.

בוכבױם־װאַלד — אַ װאַלד פון בוכבױמער; אײביק־גרינע בױמער, װעלכע װאַקסען אין די װאַרעמע געגענדען פון דעם מיטעלמעריגען קלימאַטישען ערד־גאַרטעל.

בײטעל־חיות — אַ מין זױג־חיות, װעלכע מען געפינט כמעט אױסשליסליך אין אױסטראַליען; זײער נאָמען האָבען זײ בעקומען דערפאַר, װאָס זײ טראָגען די געבױרענע נאָך גישט ענטװיקעלטע קינדער אין אַ בעזונדערען בײטעל, װעלכען זײ האָבען אױפ'ן לײב. אײנע פון די גרעסטע בײטעל־חיות איז די קענגורו אין אױסטראַליען.

בלאָז־װאַסער־געװיקס — פוקוס; אַ װאַסער־געװיקס, װאָס מען בעגעגענט זײער אָפט בײ די ברעגעס פון די צפון־ימים. עס כאַראַקטעריזירען אים בלאָזען, מיט דער הילף פון װעלכע עס קאָן זיך לאַנג האַלטען אױפ'ן װאַסער.

בראַמאַ — אײנער פון די ענטפלעקונגען פון דער אינדישער געטליכקײט. די אינדישע געטליכקײט בעשטעהט פון דרײ געטער: בראַמאַ, שיװאַ און װישנו. בראַמאַ איז די שאַפענדיגע ענטפלעקונג פון דער געטליכקײט, דער בעשעפער פון דער װעלט, די װעלט־נשמה, דער אינערליכער עצם פון אַלעם װאָס עקזיסטירט.

גאַנג — דער גרעסטער טײך אין אינדיען. אַ הײליגער טײך. דער

אַטאָמען — אונטיילבאַרע טיילעכלעך, פֿון וועלכע ס׳באַשטייט יעדער שטאָף.

אידענטיפֿיצירען — גלייכשטעלען, באַטראַכטען צוויי זאַכען אַלס איינס און דאָס זעלבע.

אייערשטאָק — אַ טייל פֿון ווייבליכען געשלעכטליכען אַפּאַראַט, אין וועלכען ס׳אַנטוויקלען זיך און ווערען רייף די אייערלעך, פֿון וועלכע עס קומט אַרויס נאָך דער באַפֿרוכטיגונג דער מענש.

אייקאַליפּטען=וואַלד — אַ וואַלד פֿון אייקאַליפּטען ביימער; שיינע, הויכע מירטען=ביימער, וואָס וואַקסען אין אויסטראַליען און אויף די שכנותדיגע אינזלען.

אייבען=וואַלד — אַ וואַלד פֿון אייבען=ביימער; דאָס זענען נאָדעל-ביימער, וועלכע וואַקסען אין מיטעל= און דרום=אייראָפּע (טיס cis).

איכטיאָזאַורוס, איכטיאָזאַוור — באַדייט אין דער ווערטליכער איבערזעצונג: פֿיש (איכטיאָ)-עגזיש (זאַורוס), דער פֿיש=עגדיש; אַ ריזיגער פּאַרצייטישער וואַסער=שרץ, וועלכער האָט זיך געפֿונען אין די ימים פֿון דעם יורא=פּעריאָד און פֿון דעם קרייד=פּעריאָד (זע); האָט דערגרייכט 9 מעטער די לענג.

אינדיווידואום — אַ יחיד, אַ פּערזאָן, איין בריאה.

אינפֿוזאָריעם — קליינע באַוועגליכע איינקעמערלדיגע ברואים; זיי באַוועגען זיך זעלבסטשטענדיג מיט דער הילף פֿון הער-עלעך אָדער עקעלעך.

איליסאָס — אַ קליין טייכעל אין גריכענלאַנד ביי אַטען; ביי די ברעגען פֿון דעם דאָזיגען טייך האָט זיך אָנגעהויבען שאַפֿען די גריכישע קונסט, דער יסוד פֿון דער שפּעטערדיגער גרויסער אייראָפּעאישער קונסט.

אַלקען — ים=פֿויגעל.

אַלגאָנקישע עפּאָכע — זע „ערדגעשיכטליכע עפּאָכען".

אַלכימיע — אַ פֿאַלשע וויסענשאַפֿט (ביזן 17-טען יאָרהונדערט), וועלכע האָט זיך צווישען אַנד. באַשעפֿטיגט מיט אָבזוכען אַזאַ מין שטאָף, וואָס זאָל קאָנען פֿערוואַנדלען אַלע מעטאַלען אין גאָלד און זילבער; די אַלכימיקער האָבען אויך געפּרובט צו שאַפֿען אַ האָמונקולוס ד. ה. אַ קינסטליכען מענטש. צו דעם צ[illegible]ק האָבען זיי אַריינגעלאָזען מענליכען זוימען אין אַ ספּעציעלען קעסעל, וועלכער האָט געדאַרפֿט פֿערטרעטען דעם געשלעכטליכען אַפּאַראַט פֿון דער פֿרוי.

אַמפֿיביע — וואַסער=לאַנד-שרץ; אַ שרץ, וואָס לעבען אין וואַסער און אויף דער ערד; למשל, זשאַבעס, פֿרעש.

אַפֿראָדיטע — זע אורא[illegible]

ווערטער=בוך.

ערקלערונגען פון טערמינען און איינציגע שטעלען, וועלכע טרעפען זיך אין די ביכער 1 און 2 (צונויפגעשטעלט לויט'ן א"ב).

אָבסערוואַטאָריע — א טורעם אדער א הויכע געביידע, פון וועלכער עס װערען בעטראכט די שטערען אין הימעל.

אָדיסעע — א בערימטע עפאפעע פון אלטען גרויסען גריכישען פאעט האמער. אין איר װערען איבערגעגעבען די פאסירונגען, װעלכע דער העלד פון דער עפאפעע, אדיסיי, האט דורכגעמאכט צוריקפארענדיג אהיים פון דער זיגרייך=פארענדיגטער טראיאנישער מלחמה. צח. אנד. איז ער אריין אין א היל פון א ציקלאפ (דאס זענען לעגענדארישע איינאויגיגע ריזען), װעלכער האט אים געהאלט אויפפרעססען; אדיסיי האט אבער דעם ציקלאפ אבגענארט, אים אויסגעשטאכען זיין איינציג אויג, און אליין האט ער זיך אנגעהאנגען אן דעם בויך פון דעם ציקלאפ'ס א באק און איז אזוי ארום אומבעמערקט ארויס פון דער הייל.—אדיסיי איז נאך צוזאמען מיט זיינע בעגלייטער פערנארט געװארען דורך די לאטאפאגען, א פאלק, װאס האט געװאוינט אין ליביע (אפריקע) און װאס האט זיך געשפייזט מיט די פרוכטען פון לאטאס (זע װייטער); אדיסייס בעגלייטער זענען אזוי ענטציקט געװארען פון די זיסע לאטאס-פרוכטען, אז זיי האבען גאר פערגעסען זייער פאטערלאנד.—אדיסיי און זיינע בעגלייטער זענען אויך בשעת זי װאנדערונגען אריינגעפאלען אויפ'ן אינזעל עא אין די הענט פון דער כשוף=מאכערין קירקע, װעלכע האט זיינע בעגלייטער פערװאנדעלט אין חזירים.

אוראנאָס — אין דער גריכישער מיטאלאגיע דער גאט פון הימעל. ער האט חתונה=געהאט מיט זיין אייגענער מוטער געא (די געטין פון דער ערד), װעלכע האט פון אים געבוירען די טיטאנען, ציקלאפען א. אנד. אוראנאס האט זיינע קינדער געהאלטען פערשלאסען אין טארטאר (א תהום אונטער דער ערד, שפעטער דאס גיהנום). די זין האבען געמאכט אנ'אויפשטאנד געגען זייער געטליכען פאטער. דער טיטאן קראנאס האט אבגעשניטען ביים פאטער זיין מענליכען גליד און אריינגעװארפען דעם אבגעשניטענעם גליד אין ים. פון דעם שוים, װאס האט זיך אויפגעהויבען ארום דעם גליד, איז געבוירען געװארען די געטין פון ליבע אפראדיטע.

טעקסט,—דאָרט, וואו זיי אַלע האָבען געמוזט פערפאַלען ווערען אין גריבלען זיך און כאַפען חדושים און רמזים, דאָ הויבט אָן פאַר דיר היינט די נאַטור=פאָרשונג פונאַנדערצוויקלען א וואונדערבאַרען וויסענשאַפטליכען פראָבלעם, — דעם צווייטען גרויסען פראָבלעם פון דער גאַנצער ליבע=דיכטונג נאָך דער אויפקלערונג פון דעם געשלעכטליכען געבוירונגס=אַקט אליין.

שטייגערונג איז: אור-געבוירונג, דיין איינפאַכע געבוירונג אָן דער
צווייערדיגקייט פון די עלטערן, דורך אַ מין אַרויסשפּראָצונג דירעקט
פון דעם לייב פון אַן׳איינציגען אינדיווידואום, און ענדליך די גע-
שלעכטליכע געבוירונג, וועלכע ווערט דורכגעפירט דורך אַ מאַן און
אַ פרוי. די לעגענדע שטעלט, אמת, פאַר די שטופען איינס און צוויי
אויף איר מיסטישען שטייגער. אָבער דאָס קאָנען מיר איר
מוחל זיין. דו האָסט געזען, ווי דער בעגריף פון דער אור-
געבוירונג, לאָזט זיך אויך אָן דעם איבערנאַטירליכען ריין ווי-
סענשאַפטליך אַרומנעמען. דער אמת׳דיגער געשלעכטליכער אַקט
איז אין דער ביבעל אויך פריי פון אַלעם איבערנאַטיר-
ליכען. פאַרוואָס זאָלען מיר נישט אַ טראַכט-טון, אפשר
חעט זיך אויך די שטופע צוויי לאָזען אויפקלערען גאַנץ
איינפאַך אַלס אַ סימבאָל פון אַ ווירקליכער אור-ערשיינונג!
אויב נישט קיין מאָדערנע וויסענשאַפט, שטעקט דאָך תמיד
אין אַזעלכע אַלטע פעלקער-לעגענדעס אויף אַלע פאַלען אַ גע-
וויסע לאָגיק פון גריבלען זיך. אונזער אדם איז די אור-באַ-
צילע, אַן׳איינקעמערלדיגע פאַרציטישע בריאה, אין וועלכער
ס׳איז שוין לויט דער פאָר-נייגונג געלעגען דער מענש, פונקט
אַזוי ווי אַלע שפּעטערדיגע לעבעדיגע בריאים, וועלכע האָבען
זיך פון איר ענטוויקעלט. צי האָט זיך נישט די דאָזיגע אור-
באַצילע באמת אַזוי ווי אָדם פון דער לעגענדע אין אָנהויב
געפּרוכפּערט אָן דער צוויי-געשלעכטליכקייט? צי האָט זי זיך
נישט פריער אין אַ געוויסער מאָס ערשט אַליין צוטיילט אויף
אָדם און חוה׳ן, דאָס הייסט, זיך צושפּאָלטען אויף אַ מענ-
ליכער און אַ ווייבליכער באַצילע?

דו זעסט דערין עפּעס אַ סכאָלאַסטישע גריבלונג, וואָס?
און דאָך: דאָרט, וואו דער סכאָלאַסטיקער, דער גריבלענדיגער
פילאָזאָף, דער גלויביגער איבער דעם אַלט-פערשימעלטען בוך-

צי האָט אַ גאַנצע איינקעמערלדיגע בריאה פון יענער צייט זין אָ [illegible]עוואכס, אַזוי ווי אונזער זוימען־חיה׳לע, אַ צווייטע איינקעמערלדיגע בריאה און האָט אויסגעדריקט זיין ליבע דערין, וואָס זי האָט זיך מיט איר אינגאַנצען צוזאַמענגעגאָסען, אַזוי ווי עס גיסט זיך צוזאַמען דאָס זוימען־חיה׳לע מיט דעם איי?

דו מוזט דאָ קודם כל נאָך איינס נעמען אין אַכט.

דער אַקט, אַזוי ווי דו זעסט אים ביי דיר אַליין, איז נישט בלויז אַ ליבע־אַקט, אַ געבוירונגס־אַקט איבערהויפט. ער איז שוין מער: ער איז אַ געשלעכטליכער אַקט. צוויי געשלעכטער זענען דערצו נויטיג. מאַן און ווייב. יעדער מיט בעזונדערע געשלעכטס־טיילען און געשלעכטס־שטאָפען. די דאָזיגע געשלעכטער פירען־דורך אַלס אַזעלכע דעם אַקט פון אַ געשלעכטליכער געבוירונג.

אַ נייע גרויסע פראַגע וואַקסט פאַר דיר דאָ אויף. צי האָט די ליבע אין דעם זין פון דער געבוירונג, פון דער פרוכפערונג, פון דעם אונשטערבליכקייט־פרינציפ, וואָס הערשט איבער דעם אינדיווידואום, שוין פון די ערשטע טעג פון דעם לעבען אויף דער ערד זיך אָנגעהויבען מיט אַ צווייענדיגקייט פון די געשלעכטער און מיט אַן אמת׳דיגען געשלעכטליכען אַקט? אָדער צי איז די דאָזיגע צווייענדיגקייט פון די געשלעכטער שוין אויך געווען אַן׳ענטוויקלונגס־פאָרם, נישט נור אין אַלגעמיין פון דער ליבע איבערהויפט, נור שוין אין דער פאַר אונז קלאָרער אור־ליבע פון די איינפאַכסטע לעבענס־פאָרמען אויף דער ערד?

איך וויל, דו זאָלסט מיך גוט פערשטיין. דערמאָן זיך די ביבלישע בעשאַפונגס־לעגענדע. גאָט האָט בעשאַפען דורך אַ מין מיסטישער אור־געבוירונג אָדמ׳ען פון אַן׳אונאָרגאַנישען שטיק ערד. אדם ווידער האָט אונגעשלעכטליך פון זיין אייגענער ריפ מיט גאָט׳ס הילף געבוירען חוה׳ן. מיט חוה׳ן האָט ער זיך דאַן ערשט בעהעפט צו דער געשלעכטליכער געבוירונג לויט דעם איצטיגען מענשען־סדר.

אין דער דאָזיגער לעגענדע איז בעשיינפערליך די געשלעכטליכע געבוירונג ערשט אַ לעצטע, דריטע שטופע. די

צו וועלכען מיר האָבען אין דער העכסטער ענטוויקלונג געזאָלט אַמאָל געהערען, האָבען זיך בעוויזען. און די ליבע אין דער ענגערער בעדייטונג פון וואָרט האָט זיך מיט זיי אָנגעהויבען...

פון דאַנען לאָז מיך דיר איצט ווייטער דערציילען.

די ווייסט: דאָס אָרט, פון וועלכען מיר זענען אַרויס, וואו איין עק פון דעם רעגענבויגען האָט אויפגעהויבען זיין צויבער-שיין איבער דעם ערשטען גרענעץ-פונקט, איז געווען דיין אייגענער מענשליכער געבוירונגס-אַקט. פון דיר, פון דעם מאַן, האָט זיך אָבגעריסען אַנ'איינציג קעמערל, אַ זוימען-חיה'לע, און זיך פעראייניגט מיט אויך אַזאַ בעפרייט קעמערל פון דער פרוי, מיט דעם איי. פון דעם דאָזיגען בונד איז אַרויסגעוואַקסען דער נייער מענש. אין אָנהויב פון ערד-לעבען, אין די אור-טעג, לאַנג נאָך פאַר יענעם אַלגאָנקיש-קאַמברישען גרענעץ-ברעג, איז אָבער נאָך נישט געווען נישט קיין מענשען-מאַן און נישט קיין מענשען-פרוי. עס איז נאָך נישט געוועזן קיין מענשען-זוימען און קיין מענשען-איי. אָבער עס זענען געווען ברואים, פון וועלכע עס האָט אין דעם אונענדליכען גאנג פון דער ענטוויקלונג אַמאָל געזאָלט ווערען מענשען.

די דאָזיגע ברואים זענען געווען, ווי געזאָגט, די מעגליך-איינפאַכסטע. זיי זענען יעדערע פאַר זיך געווען נור איין איינציג לעבעדיג קעמערל, פונקט אַזוי ווי יעדערס פון דיינע זוימען-חיה'לעך איז נאָך היינט איין איינציג קעמערל, און אַזוי ווי יעדער איי פון דיין פרוי איז נור איין איינציג קעמערל פאַר זיך. דער ליבע-אַקט פון דעם מענשען בעשטייט אין דעם, וואָס ער פעראייניגט די דאָזיגע ביידע איינצעלנע קעמערלעך. אויף ליבע-אַקטען האַלט זיך אין דער אונבעגרייפליכער קייט די ענטוויקלונג,—די ענטוויקלונג פון דער איינקעמערלדיגער באַציללע ביז צום מענשען אַרויף. וואָס איז דאַן געווען דער ליבע-אַקט פון יענע ערשט-געבוירענע איינקעמערלדיגע ברואים אין אָנהויב פון דער גאַנצער ענטוויקלונגס-ליבע

„מענש, האָס די ליבסט, אין דעם
ווערסטו פֿערוואַנדעלט ווערען:
גאָט ווירסטו, ווען דו ליבסט גאָט,
אין ערד, ווען ליבסט די ערד".
אַנגעלוס סילעזיוס.

מיר האָבען זיך אויף די מילך־וועגען אַוועקגעטראָגען. צו די גרענעצען פֿון דעם טיף־פֿערבאָרגענעם נאַטור־גרונד. „דאָ ליגט די וועלט, אַ וואַסער—טיף און קלאָר, ליכט־אינזלען ציען זיך, אַ מענגע צו אַ מענגע..."‚ ווי עס ווערט אין היינריך האַרט'ס שיינער מענשהייטס־דיכטונג געזונגען. אין דער ווייטסטער בלויקייט פֿון דער דאָזיגער וואַסער־טיפֿקייט שיינט אָב און פֿערשווינדט דער אַנדערער עק פֿון דעם גרויסען רעגענבויגען פֿון דער ליבע. קיין שום דרייסטער שווימער פֿון געדאַנק האָט זיך נאָך אונטען נאָך אים נישט אַראָבגעלאָזען.

דיין בליק אָבער בעמערקט איצט אויבען, אונטער דעם פֿילפֿאַרביגען רייף פֿון דעם דאָזיגען רעגענבויגען, אַ געשטאַלט נאָך אַ געשטאַלט, אַנ'אונענדליכען חיל, וואָס ציט זיך דורך אים: די ליבע־פֿאָרמען צווישען דעם אור־לעבעדיגען אויף דער ערד און דיר. מיריאַדען וואונדערליכע געשטאַלטען, וועלכע ווימלען־אַרויף, ווי די איינטאָג־פֿליגען, שווימען־אָן אין געדראַנג, ווי די פֿיש אין אָקעאַן, אַרויף און אַרויף דורך די מיליאָנען יאָרען, אויף וועמענס דונערענדיגער קייט די ערד־געשיכטע לויפֿט. פֿון דער באַצילע ביז צום מענשען. אַ פֿאַנטאַסמאַגאָריע, גיגאַנטישער ווי דאַנטע'ס טרוים. גיהנום און רייניגונגס־מדור און גן־עדן.

די ערד איז שוין געווען, זי איז געווען בעוואוינט אין דעם היינטיגען זין. די ערשטע לעבענס־פֿאָרמען פֿון דעם ערם

אַלע צו ביסעל אין אַכט גענומען, באמת געוויזען. עס זעט אויס גלייך ווי די איינצעל-שטיקער פון דער ליבע, פון דער פרוכפערונג וואָלטען שוין אומעטום אַרומגעשוואומען אין דעם אונאָרגאַנישען. די באַציִלע און אירע ווייטערדיגע ענטוויקלונגען ביז צום מענשן ארויף האָבען זיי בלויז, איבער׳חזר׳ענדיג ווידער דאָס פריִער געבראַכטע בילד, ווי אין אַ ברענגלאָז צונויפגענומען.

מיר קענען די אור-געבווירונג דרייסט אויף דעם דאָזיגען אָרט איבערלאָזען. אויף אַפּראָריטע שוועבט אַלס אַ מעגליכקייט אין דער אונענדליכער בלויקייט פון דער קאָסמישער וועלט-ענטוויקלונג, זי ווערט עלעמענט, אַטאָם, שטערן, אור-שטאָף, לעצטער פערבאָרגענער סוד...

אַזוי צו זאָגען, אַ נשמה. אויב אַלזאָ די ערשיינונגען פון די אָרגאַנישע און כעמישע קרובה׳שאַפטען זעען דיר אויס צו זיין צווישען זיך זער ענליך, און אויב דו וואַקעלסט זיך נישט אויך אַ חוץ דעם אַרויסצוטראָגען די „נשמה“ אויסער די גרענעצען פון דעם אָרגאַנישען, מעגסט דו אויך רוהיג ביי דעם אַטאָם מאַכען דיין אויספיר און, אָנשטאָט „צוציהונג“ און „אָבשטויסונג“ זאָגען „ליבע“ און „האַס“.

אָבער דו דאַרפסט דערביי גאָרנישט אונמיטעלבאַר איניגאַנצען אידענטיפיצירען דעם אייגענטליכען אינהאַלט פון די ערשיינונגען. צי זעסטו דען נישט, אַז דיך, דעם מענשען מיט דיין וועלט־בעהערשענדיגען גייסט־אינהאַלט, טיילט־אָב אַן׳אונגעהויערער תהום פון דער באַצילע, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס איר ביידע וועיזט דאָך שוין זיכער אַרויס אמת׳ע נשמה־האַנדלונגען? וואָס פאַר אַ תהום קאָן נאָך ליגען צווישען דעם ליבע־אַקט פון צוויי אָרגאַנישע קעמערלעך, פון וועלכע יעדע איינע ענטשפּרעכט, זאָל זיין, אַ באַצילע, און דעם „ליבען“ פון אַ פּאָר זויערשטאָף־און וואַסערשטאָף־אַטאָמען ביי דעם כעמישען פעראייניגונגס־אַקט!

אַלזאָ צום לעצטען מאָל: מיר ערוואַרטען נישט און געפינען גאָרנישט קיין אידענטיטעט. מיר פאַרלאַנגען נישט, אַז די באַצילע, די דאָזיגע שאַרף־אויסגעבילדעטע ענטוויקלונגס־שטופע פון דער נאַטור, אָדער אַז דאָס איי־קעמערל אַלס אַזעלכעס זאָל שוין ליגען איינגעפּאַקט אין דעם אַטאָם. זיי ליגען פונקט אַזוי נישט דערין, ווי אין זיי אַליין ליגט נאָך נישט דער מענש אַלס אַ שוין פאַרטיגער האָמונקולוס, וועלכען מען וואָלט שוין געקאָנט דורך אַ בעסערער פערגרעסערונג זען. מיר זוכען אין דעם אונאָרגאַנישען נור אַ באַזיס, וואָס זאָל אונז ווייזען, אַז אין איהם איז שוין געלעגען אַלס מעגליכקייט דאָס, וואָס האָט שפּעטער אין דער באַצילע און ווייטער אָנגענומען די נייע—וואַרשיינליך נור איינמאָל אַזוי ענטשטאַנענע—צופּאַסונגס־פאָרם.

און דאָס, רעכען איך, האָבען דיר טאַקע די אַנאַלאָגיעס,

שטאַנדפּונקט זאָגען געגען דעם דאָזיגען אויסדרוק וואָס עס
איז וויכטיגעס. איך האָב דיר געזאָגט: מיר זעען ווי די פאָר־
אויסזעצונגען פון לעבען פאַלען אומעטום אַריין אין דעם אונ־
אָרגאַנישען שטאָף. דערמיט געפינט זיך אויך דאָס גייסטיגע,
דאָס נשמה׳דיגע אין דעם אונאָרגאַנישען, וואָס האָט זיך נאָך
נישט ענטוויקעלט ביז צו דער באַצילע.

ווען דו רעדסט וועגען די „אטאָמען האַסען און ליבען״
בעגייסטו נור פּונקט דאָס פערקערטע, ווי ווען דו רעדסט ווע־
גען אַ צוציהונג (ד. ה. וועגען אַ מעכאַנישען פּראָצעס) ביי
דעם זוימען און דעם איי־קעמערל. ביי דעם זוימען אין דעם
איי־קעמערל האָט קודם כּל אין זינען די נשמה־אויפּפּאַסונג
מיט אַ רע חושים און געפילען, ווייל דו ווייסט דאָך, אַז פון
אַזאַ בעפרוכטיגטען איי־קעמערל קומט־אַרויס אַ מענש,—יאָ, אַז
דו אַליין ביסט דערפון אַרויסגעקומען. ביי די כעמישע קרובה׳־
שאַפטען ליגט דיר דאַגעגען פריער פאַר אַלעם אין זינען די
מעכאַנישע אָנשויאונג, וועלכע דאָס וואָרט צוציהונג דריקט־
אויס פונקט אַזוי, ווי די ווערטער „שווערקראַפט״ אָדער „מאַג־
נעט־קראַפט״.

אָבער פּאַקטיש קאָן זיך קיין שום לאָגיק נישט אָבהאַל־
טען פון איבערקערען אַמאָל די דאָזיגע בעדייטונגען, אָדער
פון אָננעמען דעם נשמה׳דיגען בעגריף וויינינגסטענס אויך פאַר
די אַטאָמען. די בעהויפּטונג, אַז ביי דער אָרגאַנישער בעהעפ־
טונג קומען־פאָר נשמה׳דיגע ערשיינונגען, שטאַמט דאָך אויך
נישט פון דיינס אַ דירעקטער בעאָבאַכטונג, נור פון אַ לאָגי־
שען אויספיר. דו מאַכסט אַן׳אויספיר לויט דעם, וואָס דו
אַליין לעבסט איבער; פונקט אַזוי ווי דער בעגריף פון פרעמ־
דע נשמות אויסער דיין אייגענער איז אויך אַזאַ אויספיר און
נישט קיין בעאָבאַכטונג: דו זעסט און בעמערקסט מיט דיינע
חושים אפילו ביי דיינע אינטימסטע אַרומיגע מענשען בשום
אופן קיינמאָל נישט די נשמה אַליין, נור מעכאַנישע ווירקונ־
גען, וועלכע דו פאַסט ערשט דאַן אויף דורך אַן׳אַנאַלאָגישען
אויספיר לויט דיינע אייגענע איבערלעבונגען און שענקסט זיי,

און דער געביט פון אַנאַלאָגיעס פירט אַוועק נאָך פיל ווייטער. וואונדערבאַרע געזעצן בעהערשען די פעראייניגונג פון זוימען און איי. דו קאָנסט נישט געבוירען קיין מענשען מיט זוימען אליין. עס איז דערצו נויטיג — ביי אַלע לעבעדיגע ברואים, וועלכע פרוכפערן זיך דורך געשלעכטליכער בעהעפטונג — דאָס אינדיווידועל אַנדערע ווייבליכע איי. אָבער די דאָזיגע נויטיגע אינדיווידועלע פערשידענהייט האָט ווידער איר שאַרפע גרענעץ.

אומזיסט לאָזסטו אַרויס דיינע לעבעדיגע זוימען-חיה׳לעך אויף דעם ליבעס-גרייטען איי פון אַ ים-נאָדעל-חיה׳לע! אין דער צייט, ווען די זוימען פון ים-נאָדעל-היה׳לע וואַרפען זיך ווילד אויף דער פאַרטנערין, בלייבט דער פרעמדער זוימען אונמעטיג, ער פרובט גאָרנישט אנצופאַלן, און עס קומט מיט אים נישט צושטאַנד קיין שום בעהעפטונג. עס הערשט דא אַנ׳אמת׳דיגע „קרובה׳שאַפט“, וועלכע האַלט דעם ליבעס-שפיל אין גאַנץ בעשטימטע געזעצן. און פונקט אַזוי קומט-פאָר מיט די עלעמענטאַרע אַטאָמען. אויך ביי זיי קומט נישט פאר קיין בלינד פערבינדען זיך פון יעדען מיט יעדען. יעדער זוכט זיך דורכאויס נור זיין געהעריגען בעשטימטען פאַרטנער, דעם איינציגען צווישען פיל אנדערע, — אַ גרויסאַרטיגער שפיל פון די געהיימע קרובה׳שאַפטען.

און ווידער אַמאָל: אויך דאָ אין געביט פון דער קרובה׳-שאַפט איז די אַנאַלאָגיע אויך זיכער נישט קיין אידענטיפיצי-רונג. דער אָרגאַנישער ליבע-פראָצעס, אַפילו ווען מען נעמט נור זיין פשוט׳ע פאָרם ביי דעם זוימען-קעמערל און איי-קעמערל, מאַכט (אַזוי ווי אַלדאָס אָרגאַנישע) דעם איינדרוק פון אַ״ן אונענדליכער פערוויקלונג און פערפיינערונג פון דעם פראָצעס, מיט וועלכען דער שפיל פון די אַטאָמען קאָן בשום אופן נישט פערגליכען ווערען. און די דאזיגע פערגלייכונג ווערט גארנישט פיל גרעסער, ווען דו רעדסט אפילו פון די „אַטאמען האַסען און ליבען“.

עס לאָזט זיך אפילו נישט פון אַ געוויסען לאָגישען

די צוציהונג אַליין פירט דיך נאָך אַריין אין דעם געביט, וועלכער איז זינט געטע׳ס גיגאַנטישער דיכטונג געוואָרען דער קלאַסישער באָדען פאַר אַנאַלאָגיעס צווישען אָרגאַנישע און אונאָרגאַנישע ערשיינונגען: אין דעם געביט פון די כעמישע קרובה׳שאַפטען. די זאַך ווערט, נאַטירליך, אויך דאָ ערשט דאַן קלאָר אין דער אַנאַלאָגיע, ווען דו לאָזט אַ ווייל׳ע אָן אַ זייט די שווערסטע פראָבלעמען פון דעם מענשליכען נשמה־לעבען און בלייבסט ווידער נור ביי דעם איי־קעמערל און דעם זוימען־חיה׳לע.

דער זוימען, דער פערטרעטער פון אַ מענליכען אינדיווידואום, וואָס טראָגט אין זיך בעשיינפערליך אַ שטאַרקע ירושה־לאַסט פון דעם דאָזיגען אינדיווידואום, אַזוי אין אַ געוויסען בערעכטיגטען זין אַליין אַ גאַנץ אויסגעשפראָכענע אינדיווידואַליטעט, קומט זיך צוזאַמען מיט דעם איי, וועלכעס איז פונקט אין דער זעלבער לאַגע, נישט מער, וואָס ס׳שטעלט מיט זיך פאָר [illegible]נדערע, אַ ווייבליכע אינדיווידואַליטעט. עס קומט־פאָר דער בעהעפטונגס־אַקט און ביידע גיסען זיך צונויף: עס ענטשטייט אַ נייער דריטער אינדיווידואום, וועלכער — זאָל ער אַליין זיין מאַן אָדער פרוי, זאָל ער וואָס עס איז אין זיך האָבען פון פאטער און מוטער, איז ער דאָך נישט דער פאָטער און נישט די מוטער, נור אַזאַ זעלבסטשטענדיגער דריטער און נייער, ווי מען קען זיך גאָר אים אייגענאַרטיגער נישט פאָרשטעלען.

איצט מיש צונויף געוויסע כעמישע עלעמענטען ביי ענטשפרעכענדיגע בעדינגונגען: לויט אַ זער גענויעם געזעץ וואַרפט זיך אַטאָם אויף אַטאָם און אַלס פרא[illegible] פון ביידע ענטשטייט אויך אַזוי אַן׳אַבסאָלוט נייער ד[illegible]ר קערפער, וועלכער איז נישט דער ערשטער און נישט דער צווייטער. וואַסערשטאָף (אין אונזער דורכשניטליכער טעמפּעראַטור אַ גאַז) פערבינדט זיך מיט זויערשטאָף—אויך אַ גאַז—און פון די ביידע גאַזען קומט־אַרויס אַלס [illegible] יי[illegible]גונגס־פּראָדוקט דאָס פליסיגע, אין יעדען בעטראַכט אַ גאַנצען אייגענאַרטיגע וואַסער.

וועלכע מען זעט איינפאַך ווירקען פון איין קערפער אויפ׳ן צווייטען, זענען אומעטום טעטיג אין דער אַזוי גערופענער אונאָרגאַנישער „טויטער״ נאַטור. שווערקראַפט, צוציהונגס־קראַפט, מאַגנעטישע און עלעקטרישע צוציהונג, כעמישע קרובה׳שאַפט. די גאַנצע מעכאַנישע וועלט, אַזוי ווי זי שטייט אונז פאַר די אויגען, האַלט זיך אייגענטליך אויף די דאָזיגע צוציהונגען.

נאַטירליך: איך וויל דיר דאָ ווידער בשום אופן נישט זאָגען, אַז די אָדער יענע אַלגעמיינע שטאָף־צוציהונג דאַרפסטו פשוט אידענטיפיצירען מיט דער עראָטישער צוציהונג. זינט א לאַנגער צייט שוין מאַכט־אָן דאָס אונבעגרינדעטע צוזאַמענמישען מאַגנעטיזם און ליבע גענוג טומעל אין דער וועלט, וואו מען דענקט נור האַלב און פערטעל, און דאָך האָט עס ביז איצט אפילו א צאָל ווייטער נישט אַוועקגעפירט. און שווערקראַכט און ליבע זענען זיכער צווישען זיך אַזוי פערשידען, ווי ס׳קאָנען נור זיין צוויי בעזונדערע ערשיינונגען פון דעם וועלט־לעבען. ווען דו קייקעלסט זיך אַראָב פון פענסטער, כאַפט דיך די שווערקראַפט מיט אירע מורא׳דיגע גייער־נעגעל, נישט קוקענדיג דערויף. צו דו ביסט טיף פער׳חלש׳ט, ביסט טויב־בלינד און געפיל־לאָז. אָדער דו ביסט קלאָר. ביי אַלע דיינע חושים, זי כאַפט דיך אין פערהעלטניש צו דיין רעאַלער קערפער־וואָג און פרעגט אויסער דעם אַבסאָלוט נאָך גאָרנישט. די עראָטישע צוציהונג דאַרף אָבער, פונקט פאַרקערט, גראָד דיינע געפילען און זאָרגט זיך צום מינדעסטען נישט וועגען די וואָג־פערהעלטנישען. אַלזאָ צוזאַמענמישען קאָנסטו דאָס זיכער נישט

דאָך בלייבט אָבער אויך דאָ די אַנאַלאָגיע: די פרוכפערונג, די ליבע בענוצט אַ מיטעל, אַ קראַפט־מעטאָדע, אַזוי צו זאָגען, וועלכע איז אין דער נאַטור איבערהויפט שוין אומעטום פערהאַן, און וועלכע רעגולירט אין פרינציפּ דיין קאָמפּאַס אויף דיין אייגענע האַלטונג אין זון־סיסטעם, פונקט אַזוי ווי דעם גורל פון דיינע זוימען־חיה׳לעך.

וואַרשיינליִך, אויך פון דיִ געדוך=איינדריִקען: איִן גרונד [illegible] אַלס קערן בלייבט זיִ „צוציִהונג“.

דערמאָן זיִך דאַ וויִדער אָן יענעם „אור=פענאָמען“. פון וועלכען מיִר האָבען אנגעהויבען: דאס זוימען=קעמערל, וויִ עס פאלט אָן ביי דיין מענשליִכען געשלעכטליִכען אַקט אויף דעם איי=קעמערל. דאָ, איִן דעם דאזיִגען איִנטיִמסטען ענדגיִלטיִגען און קאַרדיִנאַלען אַקט פון דיין גאנצער ליִבע זענען נאָך, ווייזט אויס, פערהאַן געוויִסע פיִל=וויִרקונגען, קודם כל מסתמא אַ גערוך=וויִרקונג, וועלכע דאס רייפע איי=קעמערל לאזט=ארויס אויף דעם זוימען=חיה׳לע.

מען קאָן שוין אָבער דאַ ניִשט אָבלייקענען, אַז דער גאַנצער איִנטיִמער אַקט ווייזט=אַרויס אַ פערצווייפעלטע ענליִכ=קייט מיִט געוויִסע פאָרמען פון דער דיִרעקטער אַלגעמיין=באַקאַנטער צוציִהונג, וועלכע מען זעט איִן דער אונאָרגאַניִשער וועלט. זאָרגפעליִגע און אפילו צופיִל קריִטיִשע בעאָבאַכטער פון דעם אַקט ביי אייערלעך פון חיות האָבען גאָר אָן שום זואַקלונג דערמאָנט אָן „עלעקטריִשער צוציִהונג“. ביי דיִ איי=ערלעך פון דיִ אַזוי גערופענע ים=אוגערקעס (דאָס זענען חיות פון דער משפחה ים=שטערען און ים=נאָדעל=חיה׳לעך) זעט מען אונטער דעם מיִקראָסקאָפ, וויִ דיִ זוימען=חיה׳לעך וואַרפען זיִך אויף דעם איי, שפריִנגען צוריִק, פאַלען וויִדער אָן און בלייבען קלעבען,—אַ שפיִל, וועלכער דערמאָנט דעם בעאָבאַכטער איִנ=גאַנצען דעם טאַנץ פון דיִ צוגעצויגענע און אָנגעשטויסענע קערפערלעך ביי דעם קאָנדוקטאָר פון אַן׳עלעקטריִזיִר=מאַשיִן. און אַן׳ענליִך ווילדער שטורעם איִז אויך בעמערקט געוואָרען ביי אייער פון געוויִקסען, צ. ב. ביי דיִ אייער פון דעם באַקאַנטען בלאָז=וואַסער=געוויִקס, וועלכען דו געפיִנסט אומעטום ביים צפון׳דיִגען ים=ברעג. דאָ שטורעמען דיִ זוימען=חיה׳לעך (דערמאָן זיִך: ביי אַ געוויִקס!) אַזוי וויִלד, אַז דיִ פערהעלט=ניִסמעסיִג ריִזיִג=גרויסע און זער שווער בעוועגליִכע איי=קויל הויבט זיִך אָן צו דרייען אַרום איִר אַקס.

איִצט דערמאָן זיִך, וויִפיִל דיִרעקטע צוציִהונגס=קרעפטען,

איבערשטער טראָפּען וואַקסט באַלד צוריק אויף, צונעמענדיק דאָס נייע וואַסער פון דעם רוק, און דער אַראָבגעשאַלענער בילדעט אונטער אַ נייעם טראָפּען,—האָסטו אָנשטאָט איינעם צוויי אינדיווידואומען. איז דאָס נישט קיין אַנאַלאָגיע? די וועסט זאָגען, אַז דאָ האַנדעלט זיך דאָך אין דער איינפאַכער שוועה־קראַפט, ביי דער פּרוכפּערונג אָבער ווירקען דאָך גאַנץ אַנדערע אינערלוכע קרעפטען. עס פאַלט מיר גאָר אָסור נישט איין צו בעהויפּטען, אַז די באַצילע, וועלכע שפּאַלט זיך, אָדער די, וואָס די טיילסט פון זיך אָב די זוימען־חיה׳לעך—אַז איר ווערט דערצו געצוואונגען דורך דער איינפאַכער שווערקראַפט. אָבער נישט אין דעם מין פון די קרעפטען האַנדעלט זיך דאָך. עס האַנדעלט זיך אין דער אַנאַלאָגיע פון דער גאַנצער ערשיינונג. דו זאָלסט בעגרייפען, אַז טיילונג אַלס רעזולטאַט פון וואַקסען איז אויך מעגליך אין דער אונאָרגאַנישער וועלט.

א דריט בילד, דו זעהסט, אַז דער גאַנצער געביט פון דער פּרוכפּערונג איז דורכגעפּלאָכטען מיט ערשיינונגען, וועלכע די בעצייכענסט פון דעם נשמה־שטאַנדפּונקט מיט דעם נאמען „סימפּאַטיע“. די גאַנצע „ליבע“ אין ענגערען זין געהער אַהער. מאַן און פרוי זוכען זיך. פילען אַנ׳ענטשיידענע נייגונג איינער צום אַנדערען. זיי צינדען זיך אָן מיט דער בענקענדיגער, פערלאַנגענדיגער, צו פעראייניגונג טרייבענדיגער ליבע. זיי פילען, אַז עס ציט זיי איינעם צום אנדערען...

אין דעם דאָזיגען לעצטען אויסדרוק ליגט שוין דאָס מעכאַנישע ערזאץ־ווארט פאר דעם בעגריף פון דער סימפּאַטיע, וועלכעס ווערט געברויכט אויך אין דער בעציהונג צו דעם אונאָרגאַנישען שטאָף: צוציהונג.

מעג די דאָזיגע צוציהונג ביי די ארגאַניזמען דורכמאַכען די קאמפּליצירטסטע וועגען, מעג זי גיין נישט דירעקט, נור דורך די חושים, דורך דעם נערווען־אַפּאַראַט און זיך בענוצען מיט דער פערמיטלונג פון די זעה־איינדריקען און, זער

אִינדִיוִוידוּאוּם „דוּ“. דוּ שפּייזסט דיִך אָבּער כּסדר, וואַקסט, דוּ ווערסט אַ יוּנגער מאַן,—און מיִט אַמאָל הערט אוּיף דער אִי= בּערפֿלוּס פֿון דיין פֿערצערטער שפּייז צוּ גיין נוּר אוּיף דעם ווייטערדיִגען וואַקסען, אוּיף דער ענטוויִקלוּנג פֿון אַ בּאָרד א. ד. גל., נוּר עס שפּאַלטען זיִך פֿוּן דיִר אָבּ איִן רעזערוואַר פֿוּן דיין געשלעכטליִכען אַפּאַראַט אוּנצעליִגע זוּימען=חיה׳לעך, וועלכע רייסען זיִך מיִט אַלע מיִטלען אַרוּיס פֿוּן דיִר, פֿוּן דיין אִינדיִוויִדוּאַליִטעט, כּדי יעדערס פֿאַר זיִך צוּ געפֿיִנען אַ אייבּליִך איי=קעמערל אוּן צוּזאַמען מיִט איִם אוּנאָבּהענגיִג פֿוּן דיִר צוּ בּיִלדען אַ נייעם אִינדיִוויִדוּאוּם, אַ נייעם מענשען.

איִצט בּעטראַכט דאָ אַן׳אָרגאַניִשע ערשיינוּנג, אַ זער איינפֿאַכע. אָט הענגט אַ טראָפּען אוּיף דער דעק פֿוּן אַ הייל. ער האָט זיִך דוּרכגעזאַפּט דוּרך אַ זער דיִנעם ריִץ איִן דעם דעק=שטיין אוּן ער האַלט זיִך נאָך אוּיבען נוּר דוּרך דער וויִרקוּנג פֿוּן אַ געוויִסער נאַטוּר=קראַפֿט. אַזוי ווי דוּ זעסט איִם דאָ, איינעם אַליין, הענגענדיִג אוּיף דער דעק פֿוּן דער הייל, קאָן ער אוּיף אַ קוּרצער ווייִלע זיִכער מיִט זיִך פֿאָרשטעלען אַן׳איִנדיִוויִדוּאוּם. דוּרך דעם ריִץ ריִנט אָבּער נאָך וואַסער. אַ צייט נעמט עס אוּנזער טראָפּען רוּהיִג איִן זיִך אַריין: אַזוי ווי ער וואָלט עס איִן זיִך, איִן זיין איִנדיִוויִדוּאַליִטעט אַריינגע= פּרעסען. נאַטיִרליִך, וואַקסט ער דערבּיי. די נאַטוּר=קראַפֿט, וועלכע האַלט איִם, וואַקסט אָבּער, ווייזט=אוּיס, צוּזאַמען מיִט זיין גרוּיס; זי האַלט איִם אַלץ פֿעסט אוּיף דער דעק, דאָך זיין וואוּקס פֿערגרעסערט זיִך גאַנץ אייליִג—אוּן מיִט אַמאָל קוּמט זיין סוֹף. דער טראָפּען, וועלכער עסט אַלץ מער אוּן מער, ווערט צוּ „שווער“. די אוּנגעהוּיערע ציִ=קראַפֿט פֿוּן דער ערד, וועלכע וויִרקט אַרוּיף פֿוּן דעם בּאָדען פֿוּן דער הייל, וועגט= איִבּער די פֿערהעלטניִסמעסיִג שוואַכערע אַנדערע נאַטוּר=קראַפֿט, וועלכע האָט בּיִז איִצט געלאָזט דעם טראָפּען הענגען אוּיבּען אוּיפֿ׳ן שטיין. מיִט אַמאָל צוּרייסט זיִך דער טראָפּען, אַ קליי= נער רעשט בּלייבּט הענגען אוּיבּען, אוּיפֿ׳ן אַלטען אָרט, אוּן דער אָבּגעריִסענער טייל פֿאַלט מיִט אַ פּליעסק אַראָבּ. אַז דער

די טיפסטע אינסטאנץ די אייגענטליכע אינדיווידואומען: די מאָלעקולען און די אַטאָמען. און פון זיי שטעלט מיט זיך פאר גראד דער כעמישער אַטאָם (אויב מיר זאָלען נאך לאזען אין דער זייט די נייע נאָך ווייטער גייענדיגע היפּאָטעזען פון דער מאָדערנער כעמיע, און זיך האַלטען דערווייל נאָך ביי דעם דאזיגען עלטערען בעגריף) די שאַרפסטע און דויערהאַפטיגסטע אינדיווידואַליזירונגס-פארם פון דער גאנצער שטאָפליכער וועלט, וועלכע מיר קאָנען.

נעם אַנ׳אַנדער זאַך. אַ גרונד-ערשיינונג פון דער פרוכפּערונג איז די טיילונג פון אינדיווידואום, כדי צו בילדען אַ נייע בריאה. פון דיר טיילען זיך אָב די זוימען-חיה׳לעך, פון דער פרוי—די איי-קעמערלעך. פון ביידע פעראייניגט וואַקסט ארויס דער נייער מענש. ביי די נידעריגערע חיות איז די טיילונג אָפטמאָל פיל ראַדיקאַלער: אָנשטאָט אָבצוטיילען פון זיך אַזעלכע קליינע טיילעכלעך, צופאַלט זיך דער גאַנצער אינדיווידואום אויף צוויי אָדער מער שטיק. און דאָס זעט-אויס צו זיין אַ רעזולטאַט פון אַ געוויסען וואוקס, וועלכען ער דערגרייכט. אַ באַצילע שפייזט זיך. זי וואַקסט און וואַקסט, ביז זי דערגרייכט אַ געוויסע גרויס. דאַן געשעט אָבער אַזעלכעס, ווי עס האָלט זי בעהערשט אַ בעזונדערע נייע נאַטור-קראַפט. ביז דאַן האָט זי עפעס אַ נאטור-קראַפט אויפגעהאַלטען אַלס אינדיווידואום. אויך דאָס וואַקסען האָט אין איר פריער גאָרנישט געענדערט: איר קראַפט איז געוואַקסען צוזאַמען מיט דער גרויס. אָבער דער וואוקס איז אַריבער אַ געוויסע גרענעץ—און מיט אַמאָל קומט-אָן די נייע נאַטור-קראַפט. זי צורייסט פשוט דעם אינדיווידואום. ער צופאַלט זיך אויף צוויי שטיק,—צוויי נייע אינדיווידואומס: און מיר זאָגען, נישט קענענדיג גענויער דעם וועזען פון די קרעפטען, וועלכע זענען דאָ טעטיג: ער האָט זיך געפרוכפּערט.

ביי דיר אַליין קומט אייגענטליך דער פּראָצעס פאָר נישט אַנדערש, ווי ביי דער באַצילע. דו וואַקסט פון קינדווייז אָן; פריער וואַקסטו נור אַלס איינצעלנער מענש, אַלס דער

פּראָצעס פון דער אינדיווידואליטעטען־בילדונג זעט מען שוין
אויך ביי דעם אונאָרגאַנישען שטאָף. אַ זעהר אויפפאַליגען
ביישפּיל גיט אונז די קריסטאַל־בילדונג. בעטראַכט אַ שיינע
גרופּע באַרג־קריסטאַל. אָדער זע נור אויף דיין שוואַרצען
מאַנטעל די פאַלענדיגע וואונדער־שיינע שניי־קריסטאַלען פון
אַ ווינטער־טאָג. אָבער עס זענען פאַרהאַן נאָך אַנדערע ענליכע
ערשיינונגען. דורך דעם טעלעסקאָפּ זעסטו אויפ'ן הימעל אַ
קייט פון דויערענדיגע פאַזען פון דער אינדיווידואַליזירונג אין
דער שטערען־וועלט. דער אונפאָרמיגער נעפּעל־פלעק צופאַלט
זיך אויף שטערען־הויפענס, וואו אַ זון שטייט נעבען אַ זון. אין
יעדען זון־געביט זעט מען, דוכט זיך, ווי דער שטאָף צופאַלט
זיך אויף פּלאַנעטען, די גרויסע פּלאַנעטען טיילען פון זיך אָב
לבנות. צום סוף ערשיינט אַנ'אונענדליכע רייע פון זעהר שאַרף
אָבגעטיילטע אינדיווידואומס, וועלכע זענען, אמת, פאַראייניגט
אין סיסטעמען, אָבער וועלכע האַלטען זיך דאָך יעדער איינער
בעזונדער פאַר זיך און מאַכען יעדער בעזונדער דורך די ווייַ־
טערדיגע ענטוויקלונגען. בעטראַכט אונזער ערד: וואָס פאַר אַ
שאַרף אָבגעטיילטער אינדיווידואום! און ווייטער. אין געביט
פון דער כעמיע, וועלכע דרינגט טיף אַריין אין דער בעטראַכ־
טונג פון דעם אינערליכסטען וועזען פון דעם אונאָרגאַנישען
שטאָף, זעסטו אומעטום, אומעטום די עקזיסטענץ פון געוויסע
קליינע און גאָר קליינע אינדיווידואַליטעטען אין די פאַרבינ־
דונגען, אינוועניג אין די גרונד־שטאָפען. אויף די געגענזייטי־
גע בעציהונגען און ספּעציעלע ווירקונגען פון די דאָזיגע אינ־
דיווידואַליטעטען בויט זיך אויף אין תוך די גאַנצע כעמיע;
און דער כעמיקער רעכענט־אויס די עקזיסטענץ פון אינדיווי־
דואומס אַלס אַ לאָגישע נויטווענדיגקייט אויך דאָרט, וואו עס
העהרט־אויף יעדע מעגליכקייט פון זעהן. אפילו די איינצעלנע
ריינע מינעראַל־שטאָפען, און קודם כל די עלעמענטען, האָבען
אין זיך עפּעס אינדיווידועלעס. אָבער אַחוץ די דאָזיגע גרויסע
פאַרשידענהייטען צווישען די מינים, זענען ערשט פאַרהאַן
אומעטום אין די כעמישע פאַרבינדונגען און עלעמענטען אַלס

נאָך ווייטער ווייזן. און איצט וויל איך זאָגן, אַז פאַר פיל פון די דאָזיגע ערשיינונגען לאָזן זיך אָן אַ ספק געפינען ענליכקייטן, אַנאַלאָגיעס ביי דעם אַזוי גערופענעם אונאָרגאַנישן שטאָף.

לאָ׳מיר נעמען אַ ביישפיל: אַן׳אומבעדינגטע פאָראויסזעצונג פאַר דער גאַנצער מעגליכקייט פון דער פרוכפערונג, ביי העכערע אָדער נידעריגערע ברואים, ביי די באַציִלען אָדער ביים מענש, איז די ערשטע עקזיסטענץ פון אַן׳אינדיווידואום. דו ביסט אַן׳אינדיווידואום, דיין פרוי איז אַ באַזונדערער, דיין זו אַ באַזונדערער. דער וואָראָביי דאָ איז אַן׳אינדיווידואום און דאָרט די יאַשטשערקע איז אַן׳אינדיווידואום. דו וועסט נאָך שפעטער זען, אַז נישט תמיד איז אַזוי לייכט צו דערקענען דעם בעגריף אינדיווידואום אין דער וועלט פון חיות און געוויקסן. אָבער דאָך קאָן מען אינגאַנצן מיט רעכט זאָגן: די גאַנצע געשיכטע פון דער ליבע ביי אַלעם לעבעדיגן איז אייגנטליך נור אַן׳אויסשניט, אַ קאַפיטעל פון אַ פיל גרעסערן בוך: פון דער געשיכטע פון אינדיווידואום. דער אינדיווידואום מעג זיין אויף דעם איינפאַכסטען אופן געבויט. ער מעג זיין אַ באַציִלע, ד. ה. אַ בעשעפעניש, וואס בעשטייט נור פון איין קעמערל, להיפוך צו דיר, וואָס דו בעשטייסט פון מיריאַדען אַזעלכע קעמערלעך. אבער עס מוז זיין אַן׳אינדיווידואום, כדי דער פראָצעס פון דער פרוכפערונג זאָל בכלל קענען זיין לאָגיש: כדי פון איינס זאָל קאָנען ווערען צוויי, מוז דאָך פריער זיין איינס אלס אַזעלכעס. אויף דער עקזיסטענץ פון אָבגעטיילטע אינדיווידואומס האָט זיך שוין געשיצט די פרוכפערונג פון די באַציִלען. ביי דיר, ביים מענשען, זענען אפילו נויטיג צוויי אינדיווידואומס צום געבוירונגס-אַקט. אבער ווען מען זאָל אפילו אננעמען, אז די מוטער אליין איז נויטיג, כדי צו געבוירען אַ קינד: איז דאך די עקזיסטענץ פון איין אינדיווידואום, פון דער מוטער, אַן׳אומבעדינגטע פאָראויסזעצונג.

און איצט איז אינטערעסאנט צו בעמערקען, אז דעם

מעגסט אין איר פערשטייך נאָר אַ פּראָדוקט פון שטאָפּליכען; אָדער דו קענסט אין דעם פּאַראַלעליסטישען זין זען אין איר אַנ'אייביגע בעגלייטענדיגע ערשיינונג צו פיזישע פּראָצעסען; אָדער דו קענסט דעם גאַנצען כּלומר'שטען אונטערשיד צווישען נשמה'דיגען און מעכאַנישען אָננעמען נור אַלס אונזער אַנ'אייגענעם בעאָבאַכטונגס-אופן, אַלס אונזערס אַנ'איינגעוואוינטען דאָפּעל-קוק אויף איין און דער זעלבער ערשיינונג,—אין אַלע פאַלען זעסטו, ווי די וויכטיגסטע פּסיכישע ערשיינונגען פון לעבען פאַלען אַריין צוזאַמען מיט די מעכאַנישע אין דעם אונאָרגאַנישען שטאָף.

מיר ווילען, כּדי נישט אַוועק צו וזייט, זיך האַלטען נור ביי אונזער ענגסטער זאַך. אויך די געבוירונג, די פּרוכפּערונג, די ליבע געהערט צו די גרונד-ערשיינונגען פון דער באַציהלען; און עס פרעגט זיך: צי קאָנען מיר אויך די דאָזיגע ערשיינונגען אַריבערטראָגען אויף דעם אונאָרגאַנישען שטאָף? אָדער בענ׳צענדיג זיך מיט דעם פריערדיגען סימבאָלישען ביִלד: אויב אדם פערזינקט גאָר אין דעם טיפסטען סוד פון דער וועלט-ענטשטעהונג, אונענדליך ווייט פון דער ערשטער באַציהלע און פון דער גאַנצער ערדישער אונטערשיידונג צווישען אָרגאַנישען און אונאָרגאַנישען: צי איז מעגליך, אַז ס'פערזינקט אויך דאָרט אַפּראדיזיטע?

איך רעכען, אַז איך האָב די גאַנצע לאַנגע בעטראַכטונג געננג צוזאַמענגענומען אויף דעם פּונקט, אַז ס'זאָל קלאָר ווערען, אַז עס איז מעגליך. און איבעריגענס זענען מיר דאָ אין אַזאַ נעפּעל, אַז דירעקטע ענטפערען זעגען גאָר אונמעגליך. עס פרעגט זיך נור, וועלכע בעדייטונג דו ווילסט צוגעבען נאָך ווייטערדיגע אַנאַלאָגיעס און דערפון איז אַלץ אָבהענגיג.

דו בעמערקסט אין דעם פּראָצעס פון דער פּרוכפּערונג ביי די לעבעדיגע ברואים אַ גאַנצע רייע ערשיינונגען. די גרונד-לייגענדיגע ערשיינונגען פון דער מענשליכער געבוירונג האָב איך דיר פריער גענוי געוויזען. אַנדערע וועל איך דיר

געוויסען אומוועג אייגענטליך צוריק צו אונזער ליבעס-פּראָבלעם.

עס מוז זיך ביי דיר אויפהויבען די פראַגע, וועלכע פון די לעבענס-ערשיינונגען, וואָס זעהען זיך שוין ביי דער באַצילע, ווילסטו צורעכענען צו יענע אַלגעמיינע לעבענס-נייגונגען פון דער מאַטעריע בכלל (אָדער פאַר מיינעטוועגען זאָל זיין נור פון קוילענשטאָף), און וועלכע נישט. די דאָזיגע פראַגע איז פּראַקטיש אייגענטליך די קיצעלדיגסטע פון דער גאַנצער זאַך.

נאָך דעם, ווי דו ועסט דאָ געוויסע אויספירונגען אָנערקענען פאַר ריכטיגע, וועט דיך דער דאָזיגער געדאַנקענגאַנג אַוועקפירען זער ווייט. צי איז „פילען" אַזאַ באַזיס, וועלכער מוז שוין לכתחילה ענטהאַלטען זיין אין דער מעג-ליכקייט פון אַ לעבענס-ענטוויקלונג, ד. ה. צי דאַרף מען רעכענען, אַז דאָס „פילען" קאָן זיך געפינען אין וועל-כער ס'איז פאָרם שוין אין דעם אונאָרגאַנישען שטאָף? די דאָזיגע פראַגע איז דערפאַר אַזוי שווער, וואָס מען קאָן זיך דאָך נישט פאָרשטעלען דאָס פילען אָן בעוואוסטזיין. ווי ס'זאָלען דאָס נישט פּרובען אָבלייקענען פערשידענע צוטומעלטע קעפּ, בלייבט דאָך זיכער: צו יעדען איינפאַכסטען געפיל איז נויטיג אַ פילענדיגער „איך"-פונקט, ד. ה. אַ בעוואוסטזיין. נאַטירליך, נישט דורכאויס קיין קלאָר-דענקענדיגער, רעפלעקטי-רענדיגער זעלבסטבעוואוסטזיין אין מענשליכען זין; אָבער אומבעדינגט וויינינגסטענס, אַ אינטואיטיווער, אומיטעלבאַרער, נאַאיווער בעוואוסטזיין. צי האָט אַ קוילענשטאָף-אַטאָם, אָדער גאָר בכלל יעדער אַטאָם פון וועלכען ס'איז עלעמענט שוין אַזאַ פילענדיגען בעוואוסטזיין? און ווייטער. צי איז, לאָ'מיר זאָגען, „זכרון" אַ גרונד-אייגענשאַפט פון דער מאַטעריע בכלל?

דו פילסט: די זאַך ווערט אויפ'ן העכסטען אופן פער-וויקעלט. מיר זענען אַריין אין דעם געביט פון דער „נשמה". און מעגסטו די דאָזיגע „נשמה" פערשטיין ווי דו ווילסט:

האָט אויף איר די גאַנצע מעגליך געמאַכט, וועט איצט אויך די זון אַרומכאַפּען און וועט דערמיט אויף דער ערד אָנשיי־ קען דעם אונענדליכען פּאָלאַר־ווינטער? צי וועט אַמאָל דער מענש, אויף אַן׳אונגעהויערען אופן פּערפּולקאָמט מיט זיינע מאַשינען, שפּילענדיג בעהערשען דאָס פּראָבּלעם פון דער קעלט אין דעם וועלט־רוים? צי וועט אין דעם קומענדיגען וועלט־ווינטער דער מענש, אנשטאט געפרוירען צו ווערען צו־ זאַמען מיט זיין קולטור און זיך פערוואַנדלען אין אַן׳אייז־מו־ מיע (אַזוי ווי עס קלאָגען שוין איצט אַזוי גערן אונזערע קליינמוטיגע נביאים),—פערקערט גאָר טאַקע אַלס מענש און דורך זיין קולטור ווערען, אַזוי צו זאָגען, די באַצילע פון אַ נייער לעבענס־ערע, וועלכע וועט לאַכען פון דער קעלט פון אייניגע הונדערט גראַד פונקט אַזוי ווי די ערשטע באַצילע האָט אַמאָל געלאַכט פון דעם פאַלען פון דער טעמפּעראַטור פון רויט־ גלוט אפשר אויף עטליכע פערציג גראַד?

אָבער דאָס איז נור אַגב.

דאָס וועזענטליכסטע איז, אַז אויך דער דאָזיגער צווייטער געדאַנקענגאַנג פירט אריין דיך מיט דעם לעבען אין די אונ־ בעגרייפליכע שטערען-ענטוויקלונגען און שטעלט אַוועק דאָס פּראָבּלעם פון לעבען גאָר צווישען די לעצטע וועלט־ערשיינונגען און וועלט־אורזאַכען. און עס פערשטייט זיך, אַז די גרונד־ ערשיינונג פון דער מאַטעריע—איר שטרעבונג צו אַן׳אונאויפ־ הערליכער לעבענס־ענטוויקלונג, פערזינקט אין דעם זעלבען פונדאַמענטאַלען סוד, וועלכער פערהילט ביז איצט דעם עצם פון דער מאַטעריע איבערהויפּט, אין דעם דאָזיגען זין פירט דער דאָזיגער וועג פונקט צום זעלבען ציל, ווי יענער אַנדערער.

נור איינס בלייבט דיר נאָך צו בעטראַכטען פון ביידע מעגליכקייטען, און דאָס איז גראָד דאָס, וואָס ברענגט אונז נאָך אַ

אָרגאַניש אַרויסגעקומען פון אַנדערע צופּאַסונגס־פאָרמען צו אַנדערע טעמפּעראַטורען, פּונקט אַזוי ווי די לאַנד־היות אויף אונזער ערד האָבען זיך ענטוויקעלט אַלס אַ נייע צופּאַסונגס־פאָרם פון די וואַסער־חיות. אין אַ געוויסען זין וואָלט מען געקאָנט אונזער לעבען בעצייכענען אַלס אַ מין פלאַם, וועלכער איז איינמאָל דורך אַ גרויסער היץ צום ערשטען מאָל אָנגעצונדען געוואָרען, און וועלכער ברענט איצט שטיל אַלץ ווייטער, רעגולירט זיך כס... אַליין און צינדט זיך אַלעמאָל אָן אויפסניי. ווילהעלם רו, דער גרויסער פיזיאָלאָג פון האַלע, האָט גלענצענד דורכגעפירט אַזאַ אַנאַלאָגיע צווישען אַ פלאַם און דעם לעבעדיגען קעמערל, וואָס רעגולירט זיך אַליין אַלעמאָל ווייטער, בייטענדיג זיין שטאָף.

דער געדאַנק איז אַליין פאַר זיך אינטערעסאַנט אויך לויט די אויספירונגען, וועלכע ער גיט פאַר דער צוקונפט.

ווען די אור־באַצילען זענען ענטשטאַנען, איז לויט יעדער וואַרשיינליכקייט אויף דער ערד בכלל געווען נאָך וואַרעמער, ווי היינט. אין משך פון די מיליאָנען יאָרען איז די טעמפּעראַטור דאַן פעריאָדיש שוין פיל מאָל אַראָבגעפאַלען. אונזער לעבענס־ליניע אויף דער ערד האָט זיך אָבער אין משך פון די דאָזיגע מיליאָנען יאָרען, ווי עס ווייזט־אויס, פשוט צוגעפּאַסט אַלעמאָל צו דעם דאָזיגען פאַלען פון דער טעמפּעראַטור. עס זענען ענטשטאַנען די וואַרעם־בלוטיגע חיות מיט זייער וואַרעמער בעשיצונג געגען די גרעסערע קעלטען. ענדליך איז ענטשטאַנען דער מענש, וועלכער האָט ערפונדען דאָס ראַדיקאַלסטע מיטעל: קינסטליכע פייער־אָנצינדונג. דער מענש, וועלכער פערטראָגט היינט לייכט דעם אָנזוניגען פּאָלאַר־ווינטער! צי האָט די נאַטור מיט דעם דאָזיגען מענשען און מיט זיין ערפינדערישען קראַפט־פערוואַנדלענדיגען געניוס שוין געפונען יענע ענדגילטיגע נייע צופּאַסונגס־פאָרם, וועלכע וועט לאָזען דאָס לעבען זיך ווייטער ענטוויקלען אויך אין אַ קומענדיגער זער שווערער קעלט־עפּאָכע,—אין אַנ׳עפּאָכע, ווען די אָבקילונג, וועלכע האָט פריער נור די ערד געטראָפען און

גען. דו קאָנסט גאָר, נישט האָבענדיג אין זין בעזונדער דעם
קוילענשטאָף, באַלד אָנהויבען דערפון, וואָס דו ווערסט זאָגען:
יעדע אונאָרגאַנישע מאַטעריע איז פֿון אָנהויב=אָן אין אַ געהיי=
סער מאָס „בעלעבט". און דאָס דאָזיגע לעבען נעמט אין איר
אָן בעשטימטע פאָרמען, וועלכע זענען צוגעפּאַסט צו די אָדער
יענע בעשטימטע אויסערליכע מעגליכקייטען. איינע אַזאַ לע=
בענס=כאַרג שטייט און פאַר די אויגען אויף אונזער אָבגע=
קילטער פּלאַנעט אין דער קייט פון דער באַצילע ביז צום
מענשען: דאָס איז די פֿאָרם, וועלכע איז פאַר אונזערע צופּאַ=
סונג=בעדינגונגען די ענטשפּרעכענדיגסטע. אָבער די דאָזיגע
לעבעדיגע קוילענשטאָפּיגע קעמערלעך=וועלט, וועלכע מיר זעען
זייט דעם אנהויב פֿון דער ערד=אָבקילונג אויף אונזער פּלאַ=
נעט, שטעלט מיט זיך פאַקטיש פאָר נור איינע פון די אונ=
צעליגע בכלל „מעגליכע" העכער=ענטוויקלונגען.

אויב דו ווילסט אַביסעל אַוועקלאָזען וואַנדערן דיין פאַנ=
טאַזיע, קאָנסטו דיר אויסמאָלען, אַז גאָר אין אָנהויב איז די
ליניע, וועלכע האט זיך אָנגעהויבען מיט דער באַצילע, אַליין
שוין אַרויסגעקומען אַלס ענטוויקלונגס=פאָרם פֿון אַנדערע לי=
ניעס, וועלכע זענען ענטשפּרעכענד געווען צוגעפּאַסט נישט צו
פֿערהעלטניסמעסיג קאַלטע, נור צו גליענדיגע פערהעלטנישען.
עס האָט געקאָנט שוין זיין אַ לעבענס=ליניע אין דער רויט=
גלוט, וועלכע האָט זיך, נאַטירליך, געהאַלטען אויף אַזעלכע
שטאָפען און שטאָף=פעראייניגונגען, וואָס האָבען געקאָנט אויס=
האַלטען אין אַזאַ היץ. און אַזוי ווייטער צוריק. עס איז
פֿאַרהאַן אַ געוויסע בעציהונג פון אונזער קעמערל=לעבען צו
געוויסע ציאַן=פערבינדונגען: אַ כעמישע בעציהונג,
וועלכע וואָלט געקאָנט גראָד אָנווייזען אויף זער הויכע טעמ=
פעראַטורען ביי דער ערשטער ענטשטעהונג פון לעבען,—טעמפּעראַ=
טורען, וועלכע זענען פאַר דער דאָזיגער ציאַן-וועלט כעמיש נויטיג.
דאָס גאַנצע אַזוי גערופענע „לעבען" אונזערס מיט זיין בע=
שטימטען קעמערל שטאָף זאָל אויף אַזאַ אופן זיין נור אַזאַ
צופּאַסונג=פֿאָרם צו אַ בעשטימטער טעמפּעראַטור, וועלכע איז

פערוואַנדלען איינער אין אַנדערען, און אפשר אויך, ענדליך, נאָר אין איין איינציגען אור־שטאָף; דערביי האָט דער בערימ־טער ר אַ ד י ו ם מיט זיין אויפגעוויזענער פערוואַנדלונג אין ה ע ל י ו ם געגעבען דעם ערשטען פעסטען אָנהאַלט דעם דאָזיגען געדאַנק. און דער אַסטראָנאָם, וועלכער געפינט ביי דעם ס פ ע ק ט ר אַ ל ־ אַ ־ אַ ל י ז אין געוויסע ריזיגע זונען פון דעם פיקס־שטערען־הימעל וואָס אַמאָל וויינציגער עלעמענטען, ביז ענדליך, אינגאַנצען צושוואומענע נעפעל־פלעקען ווייזען־אַרויס נישט מער ווי צוויי אָדער דריי אַזעלכע אור־שטאָפען: ער קלערט, צי שטייען אים דאָ נישט פאַר די אויגען אַזעלכע אור־צושטאַנדען, — אור־צושטאַנדען, אין וועלכע ס'האָבען זיך ערשט ענטוויקעלט עטליכע גרונד־שטאָפען, אָנשטאָט די פיל עלעמענטען, וועלכע ס'ווייזט־אַרויס די שוואַכער־גליענדיגע זון און די אָבגעקילטע ערד.

און אויב אַזוי, קאָנסטו נישט זאָגען, אַז דיין קוילענשטאָף צוזאַמען מיט זיין לעבענס־אינהאַלט איז געווען אַלס אַזעלכער שוין אין דער אור־צייט פאַר דער ווייס־גליט פון דער ערד. מען מוז רעכענען, אַז אויך ער איז ענטשטאַנען ערגעץ־וואו אויף דעם אונענדליכען קאָסמישען ענטוויקלונגס־וועג פון די גרונד־שטאָפען איבערהויפט. און דאַן מוזען זיך, ענדליך, די בעזונדערע אייגענשאַפטען פון זיין אינדיווידואַליטעט, וועלכע איז דאָך נור געווען אַן ענטוויקלונגס־פונקט איף דעם גרויסען וועלטען־וועג, פערליהרען גאָר אין די וויטסטע אָנהויבען פון דעם דאָזיגען וועג.

און אַזוי ציט זיך די קייט, וועלכע האָט דאָרט אויבען געטראָגען די באַצילע און וועלכע מיר האָבען פריער געוואָלט דערפיהרען ביז'ן קוילענשטאָף, אַלץ ווייטער און ווייטער אַחוץ און פערזינקט אין דער אונבעגרייפליכער וועלט־טיפקייט. און דערמיט אויך סוף כל סוף אין דעם גרויסען לעצטען סוד...

דו קאָנסט אָבער, האַלטענדיג דעם דאָזיגען ציל אויפ'ן אויג, באַלד אין אָנהויב זיך לאָזען אויף אַנדערע השערה־ווע־

קאָן דאָך אויך נישט גלאַט אַזוי בעגרינדען, פירט דיך אָבער אַליין פון זיך נאָך אַ גאַנץ ריזיג שטיק ווייטער.

געוויס: דער קוילענשטאָף אונטערשיידעט זיך פון די אַנדערע גרונד־שטאָפען פון דער נאַטור גאַנץ אינדיווידועל דורך זיינע בעשטימטע אייגענשאַפטען. און פונדעסטוועגען רע־כענסט דו אים צו צו די דאָזיגע גרונד־שטאָפען, פונקט אַזוי, ווי דו שטעלסט אַ מילב און אַ מאַלפע אונטער איין און דער זעלבער רובריק „חיה". אַ מילב און אַ מאַלפע זענען אין כּיל הינזיכטען זער וויט איינע פון דער אַנדערער, אָבער זיי געפינען זיך, אַ דאַנק זייערע אייגענשאַפטען דאָך אין אַ געוויס־סער קרובה'שאַפט צווישען זיך. דאַרווין זאָגט דיר אַפילו די־רעקט: זיי געפינען זיך אין אַ שטאַם־פערהעלטעניש צווישען זיך, וועלכע פערבינדט זיי געשיכטליך, הגם זיי געפינען זיך איצט, ווי צוויי זער וויטע קרובים, אויף ביידע געגענגע־שטעלטע עקען פון דעם שטאַם. און פונקט אַזוי איז אויך מיט די גרונד־שטאָפען, מיט גאָלד און אייזען און שוועבעל און קוילענשטאָף. וועגען טייל זאָגט מען, אַז זיי זענען צווישען זיך נענטער, וועגען אַנדערע—אַז זיי זענען ווייטער. עס זענען צווישען זיי זיכער פאַרהאַן קרובה'שאַפטען, נענטערע און וויי־טערע, און ענדליך עפּעס געמיינזאַמעס, וואָס שטעקט אין אַלעמען. און אַז דו טראַגסט אַריבער מיט אַ גוט דורכגעטראַכ־טער קריטיק די דאַרוויניסטישע ענטוויקלונגס־אידעען אין דער מאָדערנער כעמיע אַריין, ווערט דיר פערשטענדליך, אַז אויך דאָ איז די אַלגעמיינע סיסטעמאַטישע קרובה'שאַפט העכסט וואַרשיינליך אַ שטאַם־קרובה'שאַפט. מען שטעלט זיך פאָר, אַז די עלעמענטען, אַזוי ווי זיי שטייען היינט פאַר אונז, האָבען זיך געשיכטליך ערשט איינע פון די אַנדערע גרופּענווייז ענטוויקעלט. דער גריבלענדיגער היינטיגער כעמיקער טרוימט ווידער, אַזוי ווי דער אַלטער אַלכעמיקער (נישט מער, וואָס ער טרוימט שוין אויפ'ן גרונד פון מער מעטאָדישען דענקען), צי וועלען נישט די שאַרף־פונאַנדערגעטיילטע גרונד־שטאָפען אָדער עלעמענטען זיך לאָזען דורך בעשטימטע מיטלען ווידער צוריק

דער זויער־שטאָף פון דער לופט און דער וואַסער־שטאָף אין וואַסער זענען אַזעלכע גרונד־שטאָפען, דער נאַטריום אין קאָכ־זאַלץ און דאָס קוועקזילבער אין דיין טערמאָמעטער זענען גרונד שטאָפען, און אַזוי ווייטער. דו וואָלסט דיר געקאָנט דעריבער פאָרשטעלען, אַז איין־איינציגער פון די דאָזיגע גרונד־שטאָפען איז גאָר פון אָנהויב אָן געווען דער ספּעציעלער טרעגער פון דער לעבענס־מעגליכקייט.

דו בעמערקסט, אַז אין אַלעם אָרגאַנישען, אין דעם גאַנצען לעבען פון אַלע קעמערלעך פון דער באַצילע ביז צום מענשען אַרויף שפּילט איין אַזאַ שטאָף ווירקליך אַ גאַנץ אויפפאַליגע, אפילו אַן'ענטשיידענדיגע ראָלע. דאס איז דער קוילען־שטאָף. דו קענסט דיר דעריבער, ענדליך, טראַכטען, אַז ער איז דאָס יענער אור־טרעגער פון לעבען.

ווען די ערד איז נאָך געווען ווייס־גליענדיג אַזוי ווי היינט דער סיריוס, און האָט אין איר מורא'דיגען שמעלץ־אויווען נישט דערלאָזען קיין שום כעמישע פערבינדונ־גען פון די גרונד־שטאָפען,—ד. ה. אין דער צייט, ווען עס האָט נאָך זיכער נישט געקאָנט עקזיסטירען די פערגליווערטע מאַסע פון דעם לעבעדיגען באַצילע־קעמערל: דאַן האָט אין יענעם אין דער קוילען־שטאָף, וועלכער האָט פריי געשוועבט אין דער דאָזיגער גלוט־אַטמאָספערע, געקאָנט זיין דאָס שוין פערהאַנענע ענטוויקלונגס־גליד פון דעם „לעבען", אין וועלכען ס'איז שוין לויט דער מעגליכקייט געלעגען די באַצילע, פונקט אַזוי ווי ס'איז שפּעטער אין דער באַצילע געלעגען דער מענש. קוים איז די טעמפּעראַטור אויף אַזוי פיל אַראָבגעפאַלען, אַז עס זענען מעגליך געוואָרען דויערהאַפטיגע כעמישע פערבינדונגען אויף דער ערד, איז באַלד פון אַ טייל פון דעם ערדישען קוילען־שטאָף געוואָרען קעמערלעך, דאָס הייסט באַצילען, דאָס הייסט „לעבען" אין ענגערן זין.

שוין דער דאָזיגער איינפאַכסטער געדאַנק, וועלכען מיר קאָנען אייגענטליך נישט שטאַרק ווידערשפּרעכען פון די וויכ־טיגע אָנו אַלוס־פּונקטען, וואָס מיר האָבען, און וועלכען מען

אָנהויב=אָן נישט האָבען אין זיך עפּעס קרוב'ישעס, עפּעס אַזעלכעס, וואָס האָט זי פון אָנהויב=אָן צו דעם מענשען גע=פירט. אויב אונזער בעהויפּטונג לאָזט פון איין זייט די באַ=צילע זיך ענטוויקלען אויף דעם נאַטירליכען וועג פון דעם אונאָרגאַנישען שטאָף, מוז זי אומבעדינגט פון דער צווייטער זייט זאגען, אַז אין דעם אונאָרגאַנישען זענען שוין דאָ געווי=סע פּאָראויסזעצונגען פאַר אַזאַ באַצילע=עקזיסטענץ, ד. ה. גע=וויסע פאָראויסזעצונגען פון לעבען. כדי פון דעם אונאָרגאַני=שען זאָל קאָנען אַרויסקומען אַזאַ לעבען, ווי די באַצילע ווייזט אַרויס, האָבען אין אים שוין געמוזט זיין געוויסע נייגונגען צו אַזאַ לעבען. נאַטירליך נישט אין דעם זין, אַז אין דער „טויטער" נאַטור האָבען געדאַרפט פון אייביג אָן שוין ליגען, אַזוי צו זאָגען, איינגעפּאַקט פאַרטיגע באַצילען. נור אין דעם זין טאַקע פון אַן'ענטוויקלונג אַלס מעגליכקייט, אַלס פאָראויס=זעצונג, וועלכע האָט זיך ביי געוויסע אומשטענדען געדאַרפט פערשטאַרקען און האָט זיך פערשטאַרקט.

כדי זיך צו קאָנען פאָרשטעלען, אַז אויף אַ געוויסען פונקט (אין פאַל פון דער אור=באַצילע—אויף דער פריש=אָבגע=קילטער ערד) קאָן פון דעם אונאָרגאַנישען אַרויסקומען לע=בען, מוזסטו דיר דאָס דאָזיגע „אונאָרגאַנישע" פאָרשטעלען אַלס דעם גרויסען אַלץ=אַרומנעמענדיגען בעגריף, וועלכער האָט פון אָנהויב אָן אין זיך ענטהאַלטען און ענטהאַלט אין זיך נאָך איצט אויך די וואָרצ=לען פון דעם אַזוי גערופענעם אָרגאַנישען אָדער לעבעדיגען.

ווי אַזוי זיך דאָס גענויער פאָרצושטעלען, דערפאַר איז פאַרהאַן אַ גאַנצער בלומען=בוקעט פון מעגליכקייטען.

די אונאָרגאַנישע נאַטור, וועלכע מיר קענען, צוטיילט זיך, ווי דו ווייסט, אין אַ רייע פעסטע גרונד=שטאָפען אָדער עלעמענטען. גאָלד איז אַזאַ גרונד=שטאָף, בליי איז אַזעלכער,

צוליִב די ענטוויִקלונגס=געזעצען, וועלכע זענען איִן דעם אונאָרגאַניִשען „טויטען שטאָף" בעהאַלטען.

דו מוזסט דעם דאָזיִגען געגענזאַץ צוויִשען ביידע אָנשויאונגען גוט בעגרייפען, כדי צו פערשטיין איִן תוך, וואָס די היִפּאָטעזע וויִל אייגענטליִך איִן וויִסענשאַפטליִכען זיִן און וואָס זי מוז וועלען. כדי צו צושטערען דעם מיִסטיִשען געוואַלט=אַקט מיִט זיין מאָטיִוו=לאָזער פלוצליִנגקייט, מוז זי דאָ אויך דורכפיִרען די ענטוויִקלונגס=איִדעע. די אור=געבוירונג טאָר בשום אופן ניִשט זיין קיין שפרונג: זי מוז זיין אַ בריִק.

און אויב דאָס וועט טאַקע קלאָר ווערען, מיין איִך, וועט די פראַגע וועגען דער אור=געבוירונג פערליִרען פיִל פון איִר סודות׳דיִגקייט. זי וועט ווערען אונפערגלייכליִך בעוועגליִכער, זי וועט ווערען אַנ׳אָפענער טויער פאַר דעם וויִיטערדיִגען דענקען, אָנשטאָט צו זיין אַ ריִגעל. און דאָס קומט זעהר צונוץ אויך אונזער ליִבעס=פראָבלעם.

טראַכט נור נאָכאַמאָל גוט דורך דאָס פאָלגענדע.

ווען איִך זאָג: פון אונאָרגאַניִשען, אונבעלעבטען און לעבענס=פרעמדען שטאָף איִז איינמאָל פלוצלונג געוואָרען אַ באַציִלע, אַ לעבעדיִג קעמערל—איִז דאָס אַ שפרונג. ביי אַזאַ בעשטיִמונג זענען ביידע זאַכען: דער אונאָרגאַניִשער שטאָף און דאָס לעבעדיִגע קעמערל פולשטענדיִג פערשיִדען. איִך אָבער פיִר=אַריין אַנ׳אַקט, דורך וועלכען פון איינעם ווערט פליִצלונג „געמאַכט" דאָס אַנדערע. דאָס איִז און בלייבט אַ געוואַלט=אַקט.

גאַנץ אַנדערש איִז אָבער, ווען איִך זאָג אַזוי: די באַציִלע האָט זיִך פון דעם אונאָרגאַניִשען, וועלכעס איִז נאָך ניִשט געווען די באַציִלע, „ענטוויִקעלט". דערמיִט זאָג איִך דאָך גלייך, אַז איִן ביידע איִז געווען עפּעס קרוב׳יִשעס. דאָס אונאָרגאַניִשע האָט געקאָנט ווערען אַ באַציִלע. עס האָט אַלזאָ שוין איִן זיִך געמוזט ענטהאַלטען די בעדיִנגונגען דערצו, פונקט אַזוי, ווי די באַציִלע וואָלט זיִך קיינמאָל ניִשט געקאָנט ענטוויִקלען ביִז צום מענשען, ווען זי זאָל שוין פון

פערוואַרפט פשוט שפּילענדיג אַלע אַריסטאָטעלישע איינהייטען, האָט שוין נישט געקאָנט גלאַט אַזוי אָבגעלייקענט ווערען. אַ שטיק דאַרוויניסטישע ענטוויקלונג איז אויך געווען צו קלאָר פאַר זיי איגען. די „בעשאַפונג", די דאָזיגע שיינע דיכטונג, וועלכע האָט צוזאַמען מיט דער ענגער דאָגמאַטיק זיך פערבלאָנדזשעט אין דער וועלט פון „וויסען", איז אַרומגעפלויגען האָפנונגסלאָז איבער די רוישענדיגע וואַסערען פון דער געאָלאָגישער אונטערוועלט. און דאָ מיט אַמאָל נאָך אַ טרוקענער פונקט! דער סודות־פולער מאָמענט פון דער ערשטער ענטשטעהונג פון „לעבען". דאָ האָט שוין געמוזט זיין אַן אָנהויב אָן ענטוויקלונג. און דער מידער אַרומפליענדיגער מעטאַפיזישער געדאַנק האָט זיך אַראָבגעלאָזען אויף דעם ווייסען פונקט פון דער וועלט־מאַפּע, אַזוי ווי איינער פון יענע אָרעמע זומער־פויגעלעך, וועלכע דער ים־פאָרער זעט אין אָקעאַן זיך קלאַפּען אָן די מאַסט־בוימער און פאַלען אָן כח, און טראַכט דערביי טרויעריג, ווי לייכט אויך ער קאָן דורך אַ שפּיל פון עלעמענט ווערען אַזאַ ווייט־פערוואָרפען שטויבעלע... זאָל גאָט ווייטער גאָרנישט האָבען געטאָן אין די וויגען פון דער ערד־געשיכטע: דאָ איז אָבער נור זיין האַנט געווען אין דער שאַפונג פון דער אור־באַצילע...

דאָ איז אָבער געקומען די לערע וועגען דער אור־געבוירונג און האָט ענערגיש גענומען אַרויסרייסען די לעצטע פּאָזיציע ביי דעם אונוויסענשאַפטליכען בעשאַפונגס־בעגריף. אויך דאָ—האָט זי בעהויפּטעט—האָט געמוזט פּאָרקומען אַ לאָגישע געשעהעניש, און בשום אופן נישט קיין צויבער. די קונסט די שיינע לעגענדע וועגען די שטיינער, וועלכע האָבען אָנגעהויבען צו רעדען, ווען די מענשליכע נאַרישקייט האָט געשוויגען. אַזוי ווי די שטים פון דעם לעבען האָט זיך מער נישט געלאָזט הערען, האָט דער אונערמידליכער פאָרשער־זין די „טויטע מאַטעריע" אויפגעוועקט: אור־געבוירונג, ענטשטעהונג פון דעם ערשטען לעבען—איינפאַך פון דעם אונבעלעבטען, אָבער נישט דורך אַן איבערנאַטירליכער אַריינמישונג, נור

דאָגמאַטיק, האָט אַ צײַט לאַנג זיך אַרומגעבלאָנקעט אָן אַ היים אין דער מאָדערנער װיסנשאַפֿטלעכער װעלט, ביז זי האָט גאָר פּלוצלונג געראָד אין דער װיסנשאַפֿטלעכער געאָלאָגיע געפֿונען אַ מין רעטענדיקן אָנהאַלט. זי איז בעשטאַנען אָט אין װאָס: פֿריִער אַן׳ אור=פֿײַערדיקע ערד און דערמיט אױך קײן שום מעגלעכקײט פֿון לעבעדיקן שטאָף אױף דער ערד,— און דאַן מיט אַמאָל לעבען אין אַ ממשות׳דיקער געשטאַלט. פֿון װאַנען? דאָ—האָבען געדרונגען געװיסע פֿילאָזאָפֿען, װעלכע זענען געשטאַנען אױפֿ׳ן באָדען פֿון געװיסע רעליגיעזע גלױבענס=געדאַנקען — אױף דעם אָרט האָט זיך געמוזט אַרײַנמישען דאָס „װאונדער פֿון דער שאַפֿונג“. די ערשטע באַציִלע איז דורך אַ „מיסטישען אַקט“ פֿון גאָט׳ס האַנט געפֿאַלען. און כּדי פּאַר אונזער צװעק דאָ צו רעדען: אױך די ליבע איז אױף דער גרענעץ פֿון דער גלײַענדיקער אונבעװאוסטקײט און אָבגעקילטער בעװאוסטקײט פֿון דער ערד „געשאַפֿען“ געװאָרען.

עס ליגט עפּעס טראַגישעס אין דעם, װאָס אַזעלכע אידעען, פּאַר װעלכע דאָס װאָרט מיסטיק אין דעם מער אײדעלען זין (װעלכען דאָס דאָזיגע װאָרט בעזיצט דאָך) איז אײגענטליך צו בכּבֿוד׳יג, זענען געראָד אין אונזער יאָרהונדערט װידער געקומען זוכען אַן׳ אָרט אין דעם לאָגישען מענשען=פֿערשטאַנד. פֿריִער איז די אַלטע טראַדיציע געװען פֿעלזען=שטאַרק: זעקס טעג מעשׂי בראשית, גאַנץ בוכשטעבליך טעג,—און אין משך פֿון די דאָזיגע זעקס טעג אַלץ: ערד, װעלט=ליכט, װערעם, בלומען, פֿױגעל אונטער דעם הימעל, אָדם און, פֿון זײַן ריפּ, חוה: אַלץ געטליכער בעשאַפֿונגס=אַקט, אַלץ דורך אײן שװאונג פֿון דעם מיסטיש=אונבעגרײַפֿליכען אין דער רעאַליטעט זידײַנגעשלײַדערט, װי אױף דעם בילד פֿון מיקעל אַנדזשעלאָ. דאַן איז לאַנגזאַם געקומען די װיסנשאַפֿט. זױגענדיג, צורױבענדיג װאָס אַמאָל מער קראַפֿט, װי אַ בײזער ים=פּאָליפּ. אַ גוטער טײל פֿון דער געאָלאָגיע מיט די אונגעהױערע צײַט=רױמען, מיט די אונענדליכע ערד=עפּאָכע, װעלכע זענען געגאַנגען אײנע נאָך דער אַנדערע אַזױ װי אַקטען פֿון אַ ג ׳ ע ס ט ע ט י ק, װעלכע

אַפּראָדיטע אַלס אַזעלכע פון דעם שוים. דער נאַטור=פאָרשער דאַרף דערצו האָבען נאָך עטליכע מיליאָן יאָר אין אַ לוסטיגע רייע פון פאָרמען, וועלכע די ליבעס=קייט פון אַלעם לעבעדיגען האָט בסדר ביז דעם מענש אָנגענומען: אור=געדערעם-חיות, ווערעם, פיש, אַמפיביעס, אור=שרצים, שנאָבעל=חיות, בייטעל=חיות, לעצטענס מאַלפעס און מענשען=מאַלפעס. אָבער אין פּרינציפּ מאַכט דאָס נישט אַ סך אויס. די ליבע איז אַלענפאַלס אַמאָל אַרויס פון דעם שליים, — אַמאָל, אין אַ געבענשטען טאָג פון דער ווייסער אור=צייט, פון צַ צייט, וועלכע שטייט נאָך אויסער די גרענעצען פון אַלע פאַרבען, וועלכע מיר קאָנען.

כראַכט=נאָך דעם געדאַנק נאָך אַ טריט ווייטער, און איך האָב דיך דאָרט, וואו איך וויל. אַפּראָדיטע פון דער אַלס=גריכישער לעגענדע=וועלט איז אַרויס פון דעם ים=שוים דורך אַ מיכטישען אַקט. געאַ, די ערד=געטין, האָט געבוירען די א ו ר א נ אָ ס ׳ ע ן, געבוירענדיגע הימלישע קראַפט. אוראנאָס האָט מיט דער אייגענער מוטער געבוירען די ט י ט אַ נ ע ן. דער טיטאַן קראָנאָס שניידט אָב ביים פאָטער זיין מענער=גליד און וואַרפט עס אין אָקעאַן. עס פערזינקט אין אַ שוים=כוואַליע, און פון דעם דאָזיגען שוים שטייגט=אויף די אַפּראָדיטע. געטער און מיסטיק...

איצט שטעל דיר אַ פראַגע, פון וואָס פאַר אַ גרונד האָט דער מאָדערנער נאַטור=פאָרשער אויף יענעם לעצטען לעבענס=ברעג, פאַר דער רויט=גלוט פון דער ערד, ערפונדען די היפּאָטעזע פון דער „אור=געבוירונג“.

די דאָזיגע היפּאָטעזע איז אין אַ שטרענג וויסענשאַפטליכער פאָרם אויפגעקומען ביסלעכווייז ערשט אין אונזער יאָרהונדערט. זי איז אַרויסגעשטעלט געוואָרען דורך דער וויסענשאַפטליכער וועלט אַלס ג ע ג ע נ ה י פּ אָ ט ע ז ע צו אַ בעהויפטונג, וועלכע האָט בשום אופן נישט געשטאַמט פון אַ וויסענשאַפטליכער פאָרשונג און דענקונג, נור פון אַ געוויסער פאַלשער מיסטיק און איר אייביגער טראַדיציע. די דאָזיגע בעהויפטונג, וועלכע איז אויסגעוואַקסען פון דער רעליגיעזער

און אַזוי זאָלען מיר דאָ באמת האַלטען ביי אַן „ענט־שטעהונג פון דער ליבע“. באַטראַכט דיך: ווען דו שטעלסט דיר פאָר, אַז די ערשטע באַציִלע איז אויף גרענעץ פון וואַ־סער, לופט און ערד, ביי אַ ים־ברעג, לאָ׳מיר זאָגען, פלוצלונג אַרויסגעוואַקסען פון „טויטען“ שטאָף, פון וועלכער ס׳איז אונ־אָרגאַניִשער מיִשונג: דאַן איז דער מאָמענט פון איר געבורט, ווען זי איז ענטשטאַנען מיט אַלע אירע פעהיִגקייטען, געווען גלייכצייטיִג אויך דער גרויסער געבורט־אַקט פון דער ליבע, אַלס איינער פון די דאָזיגע פעהיִגקייטען. פאַרוואָס עס האָט גע־דאַרפט זיין אייגענטליך נור איין איינציִגע באַציִלע, און ווי אַזוי זי האָט געקאָנט דורך דעם מערקווירדיִגען פראָצעס פון דער אַזוי גערופענער זעלבסט־טיילונג זיך איר חוה שאַפען, — דערפון וועל איך דיר באַלד נאָך פיל דערציילען. אַלענפאַלס איז די דאָזיגע ערשטע באַציִלע געווען אדם און אַ פ ר אָ ד י ט ע אין דער זעלבער צייט.

עס איז מער ווי אַ שפּאַס, וואָס איך דערמאָן דיך דאָ די אַלטע לעגענדעס. אַפראָדיִטע איז אונטער דעם חסד פון אַ הייליִגער שעה אין איר נאַקעטער מענשען־שיינקייט פון דעם ים־שוים אַרויס...

יאָ, עס איז אַ גוט שטיק וועג: פון דעם ווילדען קנויל־לעכל לעבענס־שטאָף פון דעם איינציִגען אור־באַציִלען־קעמערל ביז אַרויף צו דעם פערענדיִגט־הערליִכען נאַקעטען פרויען־קערפער, וועלכען די ליבע שענקט איר העכסטע שיינקייט. אָבער דאָס האָט דאָך די פעהיִגקייט פון דער ליבע אַליין פון זיך דעם דאָזיגען וועג געשאַפען. די באַציִלע געבוירט אונ־צעליִגע נייע ברואים, אויף וועלכע עס ווירקען אונאויפהערליך אויסערליִכע אומשטענדען, איִנערליִכע בעדיִנגונגען; עס שאַפט זיך די גרויסע קייט פון מיִריאַדען איִנדוויִדואומס, וועלכע ווערען איינער פונ׳ם אַנדערען דורך ליבע געבוירען; און דורך דער דאָזיגער קייט ווערט פון דער אונפאָרמיִגער אור־בריאה אַן׳ אַפראָדיִטע — אידעאַל־שיינע נאַקעטע מענשען־פרוי. די לעגענדע ציִט דאָס נור אַביסעל צונויף און הויבט גלייך אַרויס די

און מען מוז אָנערקענען: די אור־געבוירונג — דאָס איז דאָס קאָמפּליצירסטע קאַפּיטעל אין דער גאַנצער געבוירונגס־פֿילאָזאָפֿיע.

דאָס לערבוך איז גערעכט: זי איז היינט נאָך אינערגיץ נישט געזען געוואָרען. אין די צייטען פֿונ׳ם אַלטען אַריסטאָטעלס האָט מען זיך איינגערעדט, אַז מייז און פֿליי ענטוויקלען זיך פֿון מיסט. ווענען די פֿליגען־שלייערלעך אין קעז האָט מען אַ צייט גערעכענט, אַז זיי קומען אַרויס פֿון קעז אַליין. און האַרט ביז אין אונזער יאָרהונדערט אַריין, אייגענטליך ביז דעם געערטען לעקאַרט, האָט מען בעהויפּטעט, אַז דער באַנד־וואָרעם (סאָליטער) איז אַ עלטערנלאָזער פּראָדוקט פֿון דיינע אייגענע געדערעם. דאָס אַלץ איז שוין היינט אויסגעקלערט אַלס אונזין: די מויז פֿון דיין פּאָדלאָגע, פּונקט אַזוי ווי די פֿליי פֿון דיין בעט, דער וואָרעם פֿון דיין רייפֿען לימבורגער קעז און דער סאָליטער פֿון דיינע געדערעם — זיי אַלע ווערען געבוירען פּונקט אַזוי ווי די העכערע חיות, וועמענס עקזיסטענץ עס האַלט זיך אויף דעם גרויסען לעבענס־בוים פֿון דער פֿרוכפּערונג פֿון אינדיווידואום צו אינדיווידואום. אָבער אויך דאָרט, וואו מען האָט וויסענשאַפֿטליך גענוי נאָכגעפֿאָרשט, ביי די נידעריגסטע ברואים אפילו, ביי דער היינטיגער באַצילע, זענען אַלע עקספּערימענטען געבליבען אָן ערפֿאָלג. איינס פֿון די צוויי: אָדער די אור־געבוירונג קומט טאַקע היינט אינערגיץ נישט פֿאָר, אָדער אונזערע מיטלען זענען צו שוואַך זי נאָכצופֿאָרשען.

בלייבט אָבער דאָך דער אויסנאַם פֿאַר דעם „ערשטען מאָל“ ביי די ערשטע באַצילען פֿון דער ערד. פֿאַר די דאָזיגע באַצילען מוז מען אַלזאָ אָננעמען עפּעס אַזעלכעס, וואָס וועט זיי פֿונדאַמענטאַל אונטערשיידען פֿון אַלע שפּעטערדיגע ברואים, וועלכע זענען פֿון זיי אַרויסגעקומען. זיי האָבען, אמת, געהאַט ליבעס־אַקטען, דורך וועלכע זיי האָבען זיך איינפֿאַך ווייטער געפֿרוכפּערט. דורך זיי אַליין איז אָבער קיין ליבעס־אַקט נישט דורכגעגאַנגען.

„פון גאט דעם פאטער שטאמט נאטור,
דאס ליבסטע, שענסטע פרויען-ביל;
דעם מענשענס גייסטער שפירט איר נאך
און הערט דאן איר געליבסטער באלד.
זיי ליבען זיך נישט אונפרוכטבאר,
א געטליך קינד געבוירען זיי.
און ס׳איז פאר אלעמען דאן קלאר:
נאטור-פילאזאפיע איז גאטעס אייניקעליי“.

ג ע ט ע.

לויט דאנטע׳ס „גיהנום“

געזאנג XI. 98.

אור-געבוירונג! אז די עפענסט א געוועגליך לערבוך אויף דער רובריק „פרוכפערונג“, געפינסטו מערסטענטיילס א דאפעלטע ערקלערונג. פריער ווערט גערעדט וועגען דער געוועגליכער געבוירונג, ד. ה. וועגען דער, וועלכער דו אליין פערדאנקסט דיין לעבען. און דאן—וועגען דער אור-געבוירונג. דער פאראגראף פלעגט דערצו צוגעבען, אז די לעצטע איז נאך דורך קיין מענשענס אויג נישט געזען געווארען, ד. ה., אז זי קומט אין אקטועלען זין גארנישט פאר, אבער לויט דער מאס פון זיין דארוויניסטישער בעפארבונג בעגרענעצט דאס בוך דאן די דאזיגע לעצטע בעהויפטונג, ערקלערענדיג, אז עס האט דאך וויינינגסטענס איינמאל, געשיכטליך, געמוזט פארקומען אן׳אור-געבוירונג: פאר דעם אנהויב פון דעם לעבען איבערהויפט.

תמיד, ווען איך לעז אזעלכע פאראגראפען, קלינגט מיר אין אויער דער בעקאנטער ענטפער פון דעם קאנדידאט יאבס:

„א גוטע פרעדיגונג האט צוויי טייל,
דעם ערשטען טייל קאן קיינער נישט פערשטיין,
דעם צווייטען טייל פערשטייט מען דאך“.

און דאָס איז אַ בעגריף פון גאָר אַ בעזונדערען מין. אונזער בעטראַכטונג, וועלכע איז אַרויס פון דעם גרויסען בילד פון דער געשלעכט-געבוירונג ביים היינטיגען מענשען און האָט זיך דאַן אַראָבגעלאָזען אין דער שאַכט פון די מיליאָנען יאָרען צו זוכען זיין טיפסטען פילאָזאָפישען זין, איז איצט געבליבען שטיין מיט אים אויג אויף אויג.

אייזערנע קויל וואָלט געמוזט אין משך פון צייטען דורך אַן־איבערגרופּירונג פון אירע טיילעכלעך אויף אַזאַ אופן זיך איינ־פלאַטשען. אַזוי אַרום איז נאָך דאָ א סך פּאַר און געגען, אָבער דאָך קומט מען אויף צופיל וועגען צו דעם זעלבען רע־זולטאַט, און מען מוז גלויבען, אַז עס איז אַמאָל געווען אַ לאַגע, ווען די ערד האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט אַ צושמאָל־צענע אָנגעגליטע מאַסע.

יעדענפאַלס גייט אויף דעם וועג אונזער פאַנטאַזיע נאָך ווייט אוועק איבער דעם ערדישען באַצילען־ברעג, זוכענדיג דעם אָנהויב פון דער ענטוויקלונג פון לעבען אויף דער ערד. ערשט נאָך דעם, ווי זי מאַכט־דורך די אונגעהויערדיגע סיס־טעם־בילדונגען, רינג־אָבשליידערונגען. קאָסמישע צוזאַמענדרי־קונגען און אָבקילונגען — פאַלט זי אַריין אין דער שוואַרצער נאַכט פון דעם אונבעגרייפליכען, פון דעם סוד. אָבער אין דעם לויף פון דעם דאָזיגען גאַנג פון דער פאַנטאַזיע הויבט זיך אָן באַלד נאָך דעם באַצילען־ברעג דער רויטער אָנגעגליטער צושטאַנד פון דעם ערד־קוגעל, וועלכער דאַרף צו די באַצילען, צו דעם לעבען, צו דער ליבע אַ סוף מאַכען.

דערמאָן דיך נור נאָך אַמאָל: אין דער אור־באַצילע איז שוין געווען דער מענש. אין דעם זין פון דער אינערליך אַלץ ווייטער געפירטער, הגם דורך דער ענטוויקלונג אַלץ מער און מער פערענדערטער פּרוכפּערונגקייט האָט שוין אין איר גע־שטעקט דער הייגטיגער מענש. ביז אַהער ציט זיך דער פעס־טער, קיינמאָל נישט איבערגעריסענער פאָדעם פון דער אונ־שטערבליכקייט דורך דער ליבע. אָבער וואָס איצט? פון וואַ־נען זענען געקומען די ערשטע באַצילען אויף דעם גרענעץ־שטריך צווישען דער רויט־גליענדיגער און אָבגעקילטער ערד?

דער נאַטורפאָרשער מאַכט דיר דאָ אַ שאַרפען שניט. אַלץ, פון דער ערשטער באַצילע פון דער אור־וועלט ביז צו דעם מענש פון היינט, ציט זיך פאַר אים נאָך דעם גאָלדענעם שיקזאַל־פאָדעם פון דער געבוירונג. די ערשטע באַצילע אָבער איז ענטשטאַנען דורך דער אור־געבוירונג.

כע ווערט אנגערופֿען רויט־גלוט. מען קען געוויסע אַנדערע פֿיקס־שטערן אין וועלט־רוים, וועלכע ברענען טאַקע שוין איצט מיט אַזאַ שוואַכן רויטען שיין. דער אייז־קאַלטער וועלט־רוים, וועלכער נעמט אַרום אַלע גליענדיגע וועלט־קערפּערס, גיט אַליין די ערקעלרונג, פֿאַרוואָס זיי מוזען אין משך פֿון אונ־צעליגען יאָרען־גאַנג אַזוי אָבגעקילט ווערען. אָבער, ווי מען זעט, האָט אַלץ אויף דער וועלט אַמאָל געמוזט דורכמאַכען דעם מאַקסימום פֿון היץ. פֿאַרוואָס זאָל עס ביי דער ערד אויך נישט האָבען אַזוי געוועזען? זי איז קליין, דעריבער איז זי שוין היינט פֿון לאַנג אַזוי אָבגעקילט, אַז זי גיט מער פֿון זיך נישט אַרויס קיין אייגענע ליכט און קיין אָנגעזעענע אייגענע וואַרימקייט. דערביי קומט נאָך צו די אַנאַלאָגיע, אַז דער נאָך קלענערער נעבענשטערן פֿון דער ערד, די לבנה, ווייזט־אַרויס געוויסע שפּורען, וועלכע לאָזען רעכענען, אַז ער איז נאָך ווייטער אַוועק, איז נאָך מער אָבגעקילט, ווי די ערד.

און דערצו קומען נאָך נעבען־בעווייזען. מיט דער הילף פֿון דער קאַנט־לאַפּלאַסישער טעאָריע מאָלט מען זיך גערן אויס היפּאָטעזען, לויט וועלכע די ערד איז אַמאָל, ווי אַ גליענדי־גער רינג, פֿון דער זון אָבגעשליידערט געוואָרען. זי זאָל זיין אַזוי אַרום אַ מין אַרויסשפּראָצונג פֿון דער זון. און די לבנה פֿון איר. און נאַטירליך די זון ווידער פֿון אַן׳אַנדערן פֿיקס־שטערן. לויט דעם דאָזיגען געדאַנקענגאַנג בלייבען פֿיל פּרטים נישט פֿערענטפֿערט און עס איז אַ פֿראַגע, צי ער וועט זיך לאַנג קאָנען דערהאַלטען. איך וויל דיר אויף אים גאָרנישט לייגען קיין בעזונדער געוויכט. איך וויל נור זאָגען, אַז אויך די, וועלכע גלויבען אין אים, מוזען צוקומען צו אַ פּונקט, ווען די ערד איז געווען אַ גליענדיגע מאַסע. מען האָט אויך געוואָלט אין דעם פֿאַקט, וואָס אונזער ערד האָט היינט אַ צוגעפּלאַטשטע פֿאָרם, זען אַ בעוויז, אַז זי האָט זיך אַמאָל געפֿונען אין אַ מער פּלאַסטישען, אין אַ מער פֿליסיגען צושטאַנד, און דאָס פֿירט ווידער צו אָנערקענונג פֿון דעם אָנגעגליטען צושטאַנד אַנדערע געלערטע ווילען אָבער רעכענען, אַז אויך אַ קאָמפּאַקטע קאַלטע

היִצט זיִ אַזוֹי, אַז איִר כעמיִשער צוזאַמענשטעל פֿאַלט זיִך פֿונאַנדער.

איִן יענער עפּאָכע, ווען דיִ ערד איִז געווען אַ צו־
שמאָלצענע מאַסע, האָבען אויף אַזאַ אופן דיִ באַציִלען איִן
אונזער זיִן ניִשט געקאָנט עקזיִסטיִרען. און אויב דיִ היִפּאָטעזע
איִז ריִכטיִג, מוז ערשט ערגעץ־וואו איִן דעם לויף פון דער
ערד־ענטוויִקלונג ליִגען אַ פּונקט, וואו דיִ באַציִלען האָבען זיִך
בעוויִזען נאָך דעם, ווי זיי זענען פֿריִער נאָך ניִשט געווען.
און דער דאָזיִגער פּונקט דאַרף זיִך בעשיינפּערליִך געפֿיִנען
דאָרט, וואו דיִ היִץ אויף דער ערד האָט אַזוֹי ווייט
נאָכגעלאָזען, אַז ס׳איִז איינגעטרעטען אַ טעמפּעראַטור, וועלכע
דאָס באַציִלען־לעבען האָט געקאָנט פֿאַרטראָגען.

מיִר האָבען ניִשט אַזעלכע מיִטלען נאָכצופאָרשען דיִ
ריִכטיִגקייט פון אַזעלכע היִפּאָטעזען, אַז דו זאָלסט קאָנען ווע־
גען זיי זאָגען, אַז זיי זענען אָן אַ ספק ריִכטיִגע. דיִ בעסטע
שטיִצע פֿון אַזעלכע היִפּאָטעזען איִז אַן׳אַנאַלאָגיִשע בעטראַכ־
טונג. וואוהיִן מיִר ווענדען אונזער בליִק פון אונזערע ערדיִשע
אָבסערוואַטאָריעס איִן דעם וועלט־רוים אַריין,—אומעטום זעען
מיִר פֿאַזען פֿון דעם דויערענדיִגען אָבקיִלונגס־פּראָצעס, וועל־
כער בעהערשט דיִ וועלט־קערפּערס. איִן דיִ אמת׳דיִגע נעפּעל־
פֿלעקען (אפילו אויך איִן אונזער זון־סיִסטעם) גלויבען מיִר צו
זען קאָסמיִשע מאַסען, וועלכע זענען נאָך איִנגאַנצען גאַז־פֿאָר־
מיִג; אַזוֹי וואָלט אויך אונזער ערד אויסגעזען, ווען מען זאָל
איִר מאַסע דערפֿיִרען צו אַ דאַמף־צושטאַנד. אַז אַזעלכע גאַז־
מאַסען הויבען זיִך אָן צוזאַמענצודריִקען און געדיִכטער צו
ווערען, מוז דאָס פֿיִרען פון זיִך אַליין צו זער הויכע טעמפּע־
ראַטורען. זער פֿיִל פֿיִקס־שטערן ווייזען טאַקע אַרויס אַזעל־
כע טעמפּעראַטורען, וועלכע האַלטען זייערע מאַסען איִן אַ
העכסטען וייס־גליִענדיִגען צושטאַנד. אונזער זון, וועל־
כע איִז בעשיינפּערליִך אויך אַזאַ פֿיִקס־שטערן, איִז דאַגעגען
שוין אַביִסעל וויִיניִגער אָנגעגליִט; מען רעכענט זיִ צו צום טיִפּ
געלע שטערן, און פֿיִל אַסטראָנאָמען זעען איִן דיִ זון־פֿלע־
קען דעם אנהויב פון אַ נייער מעסיִגערער גליִ־סטאַדיע, וועל־

אין דעם אייביגען סוד, וויינִיגסטענס אין דעם זין, אַז דאָ מוז זיין וויסען צוק מען צו דער פעך-שוואַרצער נאַכט. פון וואַנען איז סוף כּל סוף געקומען די גאַנצע וועלט, ווי האָבען זיך אין דער אונגעהויערער וועלט אָנגעהויבען די גרויסע גרונד-לייגענדע בעוועגונגען, וואָס שטעלען מיט זיך אייגענטליך פאָר די נאַטור-געזעצען, די „ענטוויקלונגען", וועלכע מיר זעען פאַר אונזערע אויגען: דאָס פערזינקט פאַר אים אין דעם גרויסען תהום פון די אַלגעמיינע ערקענטניש-טעאָרעטישע פראַגען. און דאָס בעדייט פראַקטיש נישט עפּעס אַנדערש, ווי עס פערזינקט אין דעם סוד.

אָבער דאָס איז נאָך נישט אַלץ. עס ווייזט זיך נאָך אַרויס, אַז דער דאָזיגער ווייטסטער בעגריף פון דעם „לעצטען" אין דער נאַטור, וועלכען מיר זוכען, ליגט גאָר נישט אויף אונזער באַצילען-ברעג.

דער דאָזיגער ברעג איז געווען אויף דער ערד. די ערד-אויבערפלעך האָט דעמאָלט געקאָנט זיין אַנדערש ווי היינט לויט דער פערטיילונג פון וואַסער און לאַנד און אפשר אויך לויט דער אַלגעמיינער טעמפעראַטור. אָבער ענליך צו די היינטיגע פערהעלטענישען איז זי זיכער געווען. עס איז אָבער פאַראַן אַ גאַנגבאַרע געאָלאָגישע היפּאָטעזע, לויט וועלכער דער גאַנצער ערד-קוגעל איז אַמאָל, אין אַ זער אַלטער צייט, געווען אַ צוזאַמענגעפּרעסטע גליענדיגע מאַסע, אַ מין קליינע זון, אַרום וועלכער עס האָבען געברויזט גליענדיגע מעטאַל-דאַמפען און פון וועלכער עס האָבען געשפּריצט הויכע ברענענדיגע וואַסער-שטאָף-פאָנטאַנען. אין אַן אַטמאָספערע פון מעטאַל-דאַמפען, וואו דאָס אייזען שוועבט ווי אַ וואָלקען, און עס איז נישט מעגליך צוליב דער אונגעהויערער היץ קיין שום כעמישע פערבינדונג צווישען די גרונד-עלעמענטען, קאָן אפילו די פער'עקש'ענטסטע באַצילע מער נישט אויסהאַלטען. זי באַשטייט טאַקע נור פון איין קעמערל, אָבער דאָס איינע קעמערל—דאָס איז דאָך יענע כעמישע סובסטאַנץ, אויף וועלכער, ווי מיר [illegible], עס האַלט זיך דאָס „לעבען", און וועלכער „שטאַרבט", ווען מען דער-

געלט, אָדער דער אור־שליים־ברעג, אויף וועלכן זיי זענען געקראָכן: זיי זענען שוין געווען דער שויפּלאַץ פון געוויסע, זער פעראיינפאַכטע געשעפענישן, ביי וועלכע אינדיווידואומס האָבן פון זיך אויסגעבילדעט נייע אינדיווידואומס; זיי האָבן שוין געזען פרוכפּערונג, זיי האָבן שוין געזען ליבע. דאָס איז נישט קיין דרייסטע היפּאָטעזע, נור אַנ'איינפאַכער לאָגישער שלוס. פונקט אַזוי ווי די אַסטראָנאָמען האָבן אַמאָל לויט געוויסע שווערקראַפט־שטערונגען, וועלכע זיי האָבן באַמערקט ביי דער פּלאַנעטע אוראַן, „אויסגערעכנט" די פּלאַנעטע נעפּטון, וועלכע זיי האָבן נאָך נישט געהאַט געזען, — אַזוי רעכענט אויך אויס אונזער ביאָלאָגישע פאַנטאַזיע יענעם פאַר־קאַמברישן ברעג מיט זיין ריינער באַצילן־ליבע אין פולען בעוואוסטזיין, אַז די וויסענשאַפט וועט, וואַרשיינליך, קיינמאָל נישט געפינען קיין ממשות'דיגע שפורען דערפון.

איצט אָבער ענטשטייט אַ פּערוויקעלטע לאַגע. מיר האָבן זיך אויף דאַרווינס פיר־שנור אַראָבגעלאָזען אין דער שאַכט פון די מיליאָנען יאָרען אַזוי טיף, ווי עס איז נור מעגליך געווען. פון דעם קאָמפּליצירטסטען ביז צו דעם איינפאַכסטען. פון דעם מענש ביז צו דער באַצילע. מיר זענען שוין אפילו מיט דער טעאָריע אַריבער איבער דעם וויסען. און איצט זענען מיר געבליבען שטיין אויף אַ קריטישען פונקט. דאַרווין דריקט אונז די האַנט און גייט אַוועק. „אין אָנהויב איז געווען די באַצילע". פון וואַנען איז זי געקומען?

דו ווייסט די שיינע אינדישע לעגענדע. די וועלט רוט אויף אַ העלפאַנט. דער העלפאַנט שטייט אויף אַ שילדקרעט. אָבער ווער טראָגט אויף זיך דעם שילדקרעט? דער פּריסטער זאָגט: דאָס איז דער געטליכער סוד.

אַזוי זענען מיר אויך שטיין געבליבען מיט דער אור־באַצילע אויף אונזער שילדקרעט. דאָס וואָרט „געטליכער סוד" וועט דיך אָבער קוים בעפרידיגען.

און סוף כל סוף בלייבט איינס אמת. אויך דער נאַטור־פאָרשער גיסט זיך אַריין מיט די לעצטע וועלט־פראַגען

נאָך דעם אַלגאנקיש=קאמבריִשען ברעג, האָב איך דיר געזאָגט, געפינט מען מער נישט קיין שפורען פון חיות און געוויקסען. די סיבה איז בעשיינפערליך אַ ריין אויסערליכע: די עלטערע שליים= און זאַמד=שיכטען זענען דורך אַ זעלטענעם שפעטער=פאָרגעקומענעם קריסטאַליזירונגס=פראָצעס אַזוי צוהאַקט ווי מיט אַ האַק=מעסער, אַזוי אַז ס'איז איבעריג גאָר אין זיי צו זוכען וועלכע ס'איז אַמאָליגע איבערבלייבעכצען. אונזער פאַנטאַזיע וויל זיך אָבער נישט לאָזען פירען דורך אַזאַ אויסערליכער, ריין=צופעליגער זאַך. אויב אויפ'ן אלגאָנקישען ברעג זענען שוין געקראָכען ווערעם און דער ים=צופלוס האָט אָנגעטראָגען אַקאַלעפען, האָט געמוזט זיין אַ צייט נאָך פאַר דער, אין וועלכער די דאָזיגע ווערעם און אַקאַלעפען האָבען זיך אין אַ אינגאַנצען=פערשוואונדענעם אור=ים ענטוויקעלט פון נאָך איינפאַכערע חיות. און ענדליך, האָט געמוזט ערגעץ זיין גאָר אַ לעצטער, עקסטער אור=ברעג, אויף וועלכען ס'האָבען געלעבט נור די איינפאַכסטע אָרגאַנישע ברואים,— ברואים פון יענעם מין, וועלכע האָבען נאָך גאָרנישט געקאָנט פערטיילט ווערען אויף חיות און צמחים, און פון וועלכע אי די חיות, אי די צמחים האָבען זיך געדאַרפט ערשט שפעטער, אַלס צוויי פאַראַלעלע שטאַמען, ענטוויקלען. ברואים, וועלכע האָבען מיט זיך פאָרגעשטעלט, אַזוי ווי די היינטיגע באַצילען, נור איין איינציג קנוילעכל לעבעדיגען שטאָף, נור איין איינציג קעמערל.

אויך די באַצילע „ליבט". דאָס הייסט: זי געבוירט, זי פרוכפערט זיך, זי שאַפט פון די לעבעדיגע אינדיווידואומס נייע אינדיווידואומס. נאַטירליך, אויף אַ זער פרימיטיווען אופן. ביי דעם דאָזיגען איינציגען לעבעדיגען ציגעל ערשיינט אַלץ אַזוי איינפאַך, אַז אויך די ליבע דריקט זיך ביי אים אויס אין דער מעגליך=איינפאַכסטער פאָרם. וועגען דעם אופן פון זייער פרוכפערונג וועלען מיר נאָך באַלד רעדען, דערווייל ווילען מיר דערמאָנען נור דעם פשוט'ען פאַקט. די פייכטע אור=לופט, אין וועלכער די באַצילען האָבען זיך געטראָגען, אָדער דאָס אור=וואַסער, אין וועלכען זיי האָבען זיך געשלענ=

באַציִלע? זיִ איִז אַ לעבעדיִגע בריאה, און טאַקע איִר זער איִנטענסיִוו לעבען מאַכט זיִ איִן טייל פאַלען אַזוי געפערליִך. אָבער ציִ איִז זיִ אַ חיה, אָדער אפשר אַ גרעזעל, אָדער גאָר אַ שוואָם? דאָס לעצטע הערט מען טאַקע אָפט זאָגען, און, וויִ ס'ווייזט אויס, פערפיִרט דאָ דער דיִרעקט־אויסגעטייטשטער וויִסענשאַפטליִכער נאָמען „שפּאַלט־שוועמעל". אָבער דיִ באַציִלע איִז גאָרניִשט ענליִך צו אַ שוואָם. איִר געבוי איִז אַ פיִל־ניִדעריִגער. און דער דאָזיִגער געבוי איִרער איִז אויך אונפערגלייכליִך ניִדעריִגער, וויִ ביי דעם וואָרעם. עס נעמט זיִ ניִשט אַרום ניִשט דאָס וואָרט „חיה", ניִשט דאָס וואָרט „געוויִקס". זיִ געהער צו אַ מין אור־בעשעפעניִשען, פון וועלכע ס'זענען אַרויסגעקומען איִ דיִ חיות, איִ דיִ געוויִקסען, וועלכע האָבען זיִך ערשט שפּעטער פערטיילט לויט זייער ספּעציאַליִזיִרונג. דיִ באַציִלע שטעלט מיִט זיִך פאָר ניִשט מער, וויִ איין איינציִג קעמערל. איין איינציִג קנוילעכל לעבעדיִגען שטאָף, איין איינציִגער ציִגעל פון אונזער פריִערדיִגען ביִלד, וועלכער קאָן אָבער צוליִב זיין אייגענער לעבענס־קראַפט ביִלדען אַליין פאַר זיִך אַ קליין „הויז".

מיִט דער דאָזיִגער באַציִלע האָסטו איִצט באמת ערשט דערגרייכט דאָס ניִדעריִגסטע, דאָס איינפאַכסטע, וואָס מיִר קאָנען פון דיִ זעלבשטענדיִגע לעבענס־פאָרמען אויף דער היינטיִגער ערד. פאַר אונז איִז דאָ ניִשט נויטיִג זיִך אַריינצולאָזען איִן געוויִסע שטרייט־פראַגען, וועלכע הערשען איִן דער וויִסענשאַפטליִכער וועלט גראָד בנוגע דיִ באַציִלען, וועלכע רופען ביי אונז אַרויס דיִ געפערליִכע קראַנקהייטען. דו מעגסט דיִר דאָ נעמען דעם פאָפולערען אויסדרוק אַלס אַן'אַלגעמיינעם נאָמען און אַ סיִמבאָל פון זער אַ גרויסער צאָל פאָרמען פון אַזעלכע איינקעמערלדיִגע בעשעפעניִש, פאַר וועלכע דער פאַך־פאָרשער האָט אַ גאַנצע רייע נעמען און פערטיילונגען, וועלכע זענען אָבער אַלע ענליִך צו דער עכטער באַציִלע איִן דעם פונקט, וואָס זיי בעשטייען נור פון איין איינציִגען קעמערל.

דער לעצטער ברעג! אָבער אויך יענער אַלגאנקיש-קאַמברישער ברעג קאָן קיין אמת׳ער לעצטער ברעג נישט זיין. גראד דאַרווינ׳ס לערע דערלאָזט דאָס נישט. אַקאַלעפען, ווערם און ראַקעס, וועלכע דו געפינסט דאָרט, זענען נידעריגערע אָרגאַנישע פאָרמען, ווי אַ מילב אָדער ווי אַ מענש. אָבער זיי בילדען דאָך אויך נור אַ שטאַפעל, אונטער וועלכען עס קומען נאָך נידעריגערע שטאַפלען. היינט נאָך איז פאַראַן אויף דער ערד אַפולע לעבעדיגע ברואים, וועלכע זענען פיל איינפאַכער געבויט, ד. ה. זיי שטייען לויט דער ענטוויקלונגס-סכעמע פיל נידעריגער, ווי אַ וואָרעם אָדער גאָר ווי אַ ראַק.

דער וואָרעם בעשטייט, פונקט אַזוי ווי דו, פון אָרגאַנישע קעמערלעך. די דאָזיגע קעמערלעך זענען אין זיין לייב פערטיילט אויף אָרגאַנען, צווישען זיי איז איינגעשטעלט אַן אַרבייטס-פערטיילונג: איינציגע בילדען אַזאַ אָרגאַן, די אַנדערע אַן אַנדערן אָרגאַן. דער וואָרעם שטייט נידעריגער פון דיר, אָבער אין דער הינזיכט האָט ער אַ גרויסע ענליכקייט צו דיר. און איצט געפינסטו אָבער נאָך היינט ביי אונז לעבעדיגע בעשעפענישען, וועלכע בעזיצען אין דעם דאָזיגען זין גאָרנישט קיין אָרגאַנען, וועלכע בעשטייען נור פון איין בינטעל גלייכע קעמערלעך. און נאָך מער, עס זענען פאַראַן ברואים, וועלכע שטייען נאָך נידעריגער פון די דאָזיגע „אָרגאַנען-לאָזע" בעשעפענישען.

דו האָסט געהערט פון דער באַציללע, לאָמיר זאָגען, פון דער כאָלערא-באַציללע, וועלכע בעווייזט זיך תמיד בשעת דער דאָזיגער שרעקליכער קראַנקהייט. מיליאָנען ענליכע באַצילען, אַלע מיקראָסקאָפיש קליינע, הגם נישט אַלע אַזעלכע געפערליכע, פילען-אָן אומעטום די לופט, ווימלען אין אַלע וואַסערן. אַזוי לעזסטו אין דער צייטונג. וואָס איז אָבער אַזאַ

און, ענדליך, ביי יענעם אַלגאָנקיִש־קאמבריִשען ברעג, וואו אונזערע קענטגיִשען רייסען זיך איבער, זענען זיי מסתמא נאָך געווען אין דעם וואָרעם,—אַ חיה, וועלכע שטייט לויט זיין קערפער־געבוי טיף אונטער דעם פיִש: זי שטעלט מיט זיך פאָר אַזוי צו זאָגען, אַ פיל איינפאַכערע גרונד־סכעמאַ, וועלכע ערשיינט ביים פיִש שוין פיל מער קאָמפּליצירט.

אויף א גלייכען וועג פירט דער דאָזיגער געדאַנקען־גאנג דיין פאַנטאַזיע. אַנ׳אונגעהויערע קייט פון דער ליבע, וואָס ציט זיך אָן אַנ׳איבעררייס פון דעם קאמבריִשען וואָרעם ביז דעם היינטיגען מענשען. אַנ׳אונבעגרענעצטער גאַנג פון דורות. אָבער אין משך פון דעם דאָזיגען גאַנג פון די דורות ענדערט זיך אונאויפהערליך דער אויסזען פון די אינדיווידואומס, ענדערט זיך אזוי, אַז דו, דער מענש פון היינט, האָסט שוין אַ גאַנץ אַנדערן אויסזען, ווי דער אַלטער קרייץ־פאָרער, אָדער דער רוימישער צעזאַר אין דער טאָגע, אָדער דער פאַסטוך פון דער לעגענדאַרישער יודישער פאַטריאַרכען־צייט, פון וועלכע דו שטאַמסט דאָך אָב דורך אַ פעסטער קייט אונציילינע ליבעס־געשיכטען, אומאָרמונגען און געבורטען. עס איז ניִשט געווען קיין קאמבריִש אור־מיידעל, וואָס זאָל אויף יענעם עקסטען נעפּעל־ברעג האָבען דער ליבע אַקייגענגעגאַנגען. אָבער אין דעם וואָרעם, וועלכער האָט זיך דאָרט אויף דער צייט פון דעם ים־צופלוס אין שרעק בעהאַלטען אין זאַמד, אין זיין ענטוויקלונגס־קראַפט, זענען שוין געווען אַלע מענשען־מיידלעך פון דער קומענדיגער צייט...

ערשט דורך דעם דאָזיגען קערן פון דאַרוויִנס לערע איז דער זאַך וועגען דער „אונשטערבליכקייט דורך ליבע" דערפירט געוואָרען אויף דער ליניע פון די רעאַלע געאָלאָגישע פאַקטען ביז דעם לעצטען ברעג.

אין דער דורות־קייט, וואָס ווערט היינט „מענשהייט" גערופען?

ווידער אַנ'אונענדליכע צייט: און אין וואַלד פון פּאַלמען־פאַרנען און אַראַוקאַריען שפּרינגען בייטעל־חיות מיט לאַנגע עקען: בעשעפּעניש'ען, גלייך צו אונזערע שנאָבעל־חיות בע־האַלטען זיך אין די זומפּען. אין סיסטעם פון די חיות, אַזוי ווי אונזער וויסענשאַפט האָט אים איצט נאָך הייסער, אונער־מידליכער אַרבייט אויפגעשטעלט, געפינען זיך די דאָזיגע בייטעל־חיות און שנאָבעל־חיות אין אַזאַ פערהעלטעניש צו די מאַלפּעס און מאַלפּעס־ענליכע זויג־חיות, אַזוי ווי די לעצטע צו דער הויך־ענטוויקעלטער מענשען־חיה. זיי שטייען מיט אַ ווייטען שטאַפּעל נידעריגער לויט זייער ביינער־געבוי, לויט זייער מוח, לויט זייער מעטאָדע פון אויסטראָגען די יונגע פאַר דער אייגענטליכער געבורט.

אין דער דאָזיגער צייט פון די בייטעל־חיות און שנאָ־בעל־חיות, וועלכע ענטשפּרעכט פיל־ווייניג דער צייט פון איכ־טיאָזאַורוס, זענען פּונקט אַזוי קיין מענשען נישט געווען, ווי אין יענעם אַלטען טראָפּישען וואַלד צווישען די מאַלפּעס. אָבער עס זענען דאַן נאָך אויך קיין מאַלפּעס נישט געווען. פּאַרוואָס זאָל נישט דאָס, וואָס איז שפּעטער געווען מאַלפּע און איז צום סוף געוואָרען מענש,—פּאַרוואָס זאָל עס דעמאָלט נישט האָבען געהאַט די געשטאַלט פון אַ בייטעל־חיה און אַ שנאָ־בעל־חיה?

און אַזוי אַלץ ווייטער צוריק.

עס קומען עפּאָכען, פון וועלכע ס'איז נישט געבליבען קיין שום שפּור פון אַ שנאָבעל־חיה אפילו. אין אָקעאַן זענען אָבער אַרומגעשוואומען אונצעליגע פיש. דאָס, וואָס ס'האָט שפּעטער געוואוינט אויף דער ערד, געאָטעמט מיט די לונגען און געזויגט די יונגע,—דאָס, וואָס מיר האָבען אָנגערופען שנאָ־בעל־חיה: אין יענע טעג האָט עס נאָך געמוזט האבען זשאַב־רעס ביים האַלז און פלוס־פעדערן אויפ'ן לייב. שנאָבעל־חיה, בייטעל־חיה, מאַלפּע און מענש—זיי האָבען אַלע דעמאָלט גע־שטעקט אין דעם פיש.

דיוּוידוּאוּמס און אינדיווידוּאוּמס־קייטען שיידען זיך אַזוֹי אוּנטער איינער פֿון דעם אַנדערן, אַז עס דערגייט ענדליך דערצוּ, דאָס נאָך אַ רייע פון יאָרהונדערטער פערענדערן זיך די איינציקלעך און אור־איינציקלעך אַזוֹי, אַז עס פערשווינדט אין זיי די ענליכקייט צו זייערע אור־עלטערן.

דער מאָדערנער נאַטור־פאָרשער פעראַלגעמיינערט דאָס איצט פשוט אוּנבעגרענעצט. ער פרעגט, צי די אינדיווידוּאוּמס־קייט, וועלכע שליסט־איין אין זיך דעם דאָזיגען נעגער און יענעם ענגלענדער, קאָן ניט אין זיך אַמאָל האָבען ערהאַלטען אַ פאָרם, וועלכע קאָן דורך אונז היינט פערגליכען ווערען מיט די מענשען־מאַלפּעס פון די טראָפּישע וועלדער, דער גאָרילאַ און דעם אָראַנג־אוּטאַנג?

און אַלץ וואָס מיר ווייסען פון די אוראַלטע צייטען בעווייזט טאַקע די ריכטיגקייט פון אַזאַ געדאַנק.

אין אַ געוויסען פונקט פון דער טערציער־צייט הערען אויף, ווי געזאָגט, אַלע שפורען פון מענשען. ניט נור מען געפינט ניט מער קיין מענשען־ביינער, נור אויך קיין שום שפורען פון וועלכער ס׳איז מענשליכער קולטור. היינט שאַפט דאָך די דאָזיגע קולטור דאָס לאַנדשאַפט־בילד פון גאַנצע ערד־טיילען. שטעל דיר פאָר דעם היינטיגען באָדען פון אייראָפּע, ווי ער וואָלט האָבען אַראָבגעזוּנקען אין טיפע שטיין־שיכטען מיט די אוּנגעהויערע, אוּנענדליכע חורבות פון דער מענשליכער אינדוּסטריע! דאָרט אָבער, נאָך דעם קריטישען פוּנקט פון דער טערציער־צייט, זעסטו ניט קיין שום שפורען פון קולטור. נור דער יונג־פרוילּיכער אור־וואַלד—אַזוֹי, ווי ער נעמט היינט אַרום מיט זיין פֿער׳חלומ׳טער גרינקייט דעם איינזאַמען וואַנדערער אין אַ ניי ענטדעקטער געגענד און אין דעם אור־וואַלד נור חיות,—חיות, וואָס שטייען נידעריגער פון דעם מענשען־געבוי. צווישען די בלענדענדיג־פילפאַרביגע בליטען פון די אור־וואַלד־בוימער, וואו די זון וועבט־אַריין אירע שטראַלען אין דעם גרינעם סוד, שפּרינגען אַרום מאַלפּעס.

פאַרוואָס זאָלען זיי ניט זיין דאָס וויטעריגע רינגעלע

ווייטער, און זיין אינדיווידואַליטעט איז אַ גליד אין דער קייט פון יענער, דורך דער ליבע גאַראַנטירטער אונשטערבליכקייט.

דאָס דאָזיגע קינד וועט איצט ווידער קינדער געבוירען, און די וועלען ווידער זיין אַנדערע. וועלען אָבער די דאָזיגע קינדער נאָך בלייבען אין דער זעלבער אומגעבונג, וועט מען, נישט קוקענדיג אויף דעם גאַנצען אונטערשייד צווישען זיי און די זיידעס, דערקענען אין זיי אַ געוויסע גרעסערע ענליכ־קייט צו זייערע עלטערן און עלטערנס עלטערן, וועלכע קיין שום אַנדערער מענש האָט נישט, אָבער זאָלען זיי אויסוואַנ־דערן, זאָלען זיי אַריין אין אַ גאַנץ נייער אומגעבונג.

מיר האָבען געשיכטליך געזען, ווי נייע פעלקער זענען ענטשטאַנען פון דעם געמיש פון די אַלטע.

די ראָמאַנישע פעלקער זענען פערהעלטניסמעסיג אין שוין גאַנץ שפעטע צייטען פון דער וועלט־געשיכטע אַזוי אַרויס־געוואַקסען. די מאָדערן־אַמעריקאַנישע פעלקער בילדען זיך היינט, אַזוי אַז עס זעט־אויס, ווי זיי וואָלטען אויף אונזערע אויגען געוואַקסען. און דאָך: ווי ווייט ליגט שוין איצט אין דער מענשהייט פאָלק פון פאָלק! בעטראַכט נור, און דאָס וועט דאָך דיר אויך דער נאַאיוויסטער ביבעל־גלויביגער גלייך מו־זען צוגעבען: דער אויסטראַליער נעגער פון די ניי־האָלענדי־שע שטרויך־וועלדער און דער ענגלענדער, וועלכער ראָט אים אויס, און שטעלט אויף נעבען זיין אייקאַליפטען־וואַלד, וואו עס שפרינגען־אַרום די קענגורוס און שנאָבעל־חיות, זיין פאַב־ריק־רויכיגע גרויסע שטאָט, אַרומגעשפינטע מיט אייזענבאַנען, מיט איר מאָדערנער פאָליטישער קאָנסטיטוציע,—זיי ביידע שטאַמען פון דער זעלבער דורות־קייט, וועלכע איז דורך דער פרוכפערונג אונשטערבליך געבליבען: דאָס איז די פער־וואַנדלונג.

יאָ פערוואַנדלונג, נויטווענדיגע פערוואַנדלונג. דער גע־דאַנק מוז טאַקע דערגיין דערצו, אַז די ליבע גאַראַנטירט, אמת, די אונשטערבליכקייט פון דער דורות־קייט, זי האָט אָבער גאָרנישט צו טון דערמיט, וואָס די דאָזיגע דורות אַלס אינ־

די איכטיאָזאַוריער זענען אַרומגעשוואומען, זענען נאָך נישט געווען קיין מענשען. עס זענען נור געווען בעשעפע־נישען, וועלכע האָבען געדאַרפט אַמאָל ווערען מענשען. זיי האבען זיך געפרוכפערט, האבען זיך אויפגע־האַלטען נאָך דעם אייביגען שטאַרבען פון אינדיווידואום, פונקט אַזוי ווי דער מענש היינט, דורך דעם גרויסען אונשטערבליכ־קייט־פרינציפּ פון דער ליבע. אין משך פון מיליאנען יאָרען האבען זיי דערפירט ביז צו דער מענשען־געשטאַלט. און די דאזיגע געשטאַלט איז דאַן ווידער כסדר דורך דער פרוכפּע־רונג ווייטער דערהאַלטען געוואָרען.

מיר קערען זיך אויף אַ מאָמענט צוריק צו יענער איינ־פאַכער סצענע, וועלכע איז אויבען בעצייכענט געוואָרען אַלס דער טיפּישער אויסגאַנגס־פונקט פון דער גאַנצער ליבעס־פילאָ־זאָפיע. אַ שטאַרבענדיגער פאָטער, וואָס בענשט זיין קינד,—די מענשהייט, וועלכע ווערט געראַטעוועט דורך דער ליבע איבער דעם טויט פון דעם יחיד. טראַכט זיך גוט אַריין אין דער דאָזיגער לאַגע. גיב אַ קוק דעם קינד אין פנים און דעם פאָ־טער. צי זענען זיי צו זיך אינגאַנצען ענליך? ביידע זענען מענשען. אָבער עס זעט זיך אַן׳אונטערשייד. און נישט בלויז דער, וואָס איינער איז יונג און דער צווייטער אַלט. דאָס קינד וועט ווערען אַ מאַן און וועט דאָך אין געוויסע שטרי־כען זיין אַנדערש, ווי דער פאָטער. אויך ווי די מוטער, ווי די עלטערן, ווי זיינע אור־עלטערן בכלל. עס איז נישט נור אַ נייער אינדיווידואום בלויז דערפאַר, וואָס עס לויפט אַרום אויף אייגענע פיס, אָנשטאָט צו בלייבען אויף אייביג צוגע־וואַקסען צו די עלטערן, ווי אַ גליד, און נישט נור דערפאַר, וואָס עס האָט אייגענע קראַפט זיך צו פּרוכפּערן אויך נאָך דעם, ווי דער פאָטער שטאַרבט אַלס צובראָכענער זקן.

עס איז אינדיווידואום איבערהויפּט, אַן׳איינציגער אין דער גאַנצער מענשהייט, וואָס פאַר אים, נאָך אים, נעבען אים.

און דאָך זאָגען מיר: די מענשייט לעבט אויך אין אים

דער בעשײַנפּערלעכער ליבע, וועלכע מיר קאָנען געשיכטלעך נאָכפאָלגען דורך די מיליאָנען יאָרען פון דער ערד־ענטוויקלונג. אויך דאָ רײַסט זיך דער פאָדעם ווײַטער איבער.

לאָמיר אויף אַ ווײַלע גאָר אָוועקלייגען דעם געאָלאָגישען שפּאַקטיוו. לאָמיר זיך צוריקקערן צו אונזער פריערדיגען געדאַנק.

אונזער אויסגאַנגס־פונקט איז געווען: די אונשטערבליכקייט פון דעם מענשען־געשלעכט, וואָס ווערט גאַראַנטירט דורך דער ליבע. די מאָדערנע פאָרשונג האָט אונז געדאַרפט פאַר דעם דאָזיגען אַלטען געדאַנק עפענען נײַע פּערספּעקטיווען. און מיט אַמאָל — מיר זענען בײַם קאַמברישען ברעג. מיר זעען, ווי אין אַ נעפּעל, אַז די ליבע האָט שוין דאָרט געוועלטיגט. וואו אָבער איז דער מענש.

יענער שוועדישער זאַמד־שטיין, וועלכער איז אַמאָל געווען אַזאַ צאַרטער שליים, אַז דער שפּור פון ציענדיגען וואַרעם, פון דעם פילפיסיג קריכענדיגען ראַק האָט זיך אויף אים געקאָנט אָבדרוקען, צי ווײַזט ער נישט וואו עס איז אַ טיפען אָבדרוק פון אַ מענשליכער פוס? אפשר פון אַ נאַקעטען פּרויען־פוס? פון אַ קאַמברישען אור־מיידעל, וועלכע איז אפשר אַמאָל, אין אַן׳אונענדליך־פערשוואונדענעם זון־מאָרגען אויף דעם דאָזיגען אַלטען ים־ברעג דער ליבע אקייגענגעגאַנגען...?

אַ דורך און דורך מאָדערנער געדאַנק שנײַדט זיך דאָ אַרײַן און האַקט־אָב מיט אַמאָל יעדע פאַנטאַזיע פון דעם דאָזיגען מין. אַ געדאַנק פון קאָלאָסאַלער געוויכט, וועלכער האָט גאַנצע וועלט־אַנשויאונגען אונטער זיך צוקוועטשט, ווי אַן׳אָבגעריסענער מאַרמאָר־בלאָק. און וועלכער איז דאָך אין תוך אַזוי אײַנפאַך, אַז מען וואונדערט זיך, ווי מען האָט גאָר אין אים געקאָנט ווען עס איז צווייפלען.

אויף יענעם קאַמברישען אוראַלטען ברעג און אפילו שפּעטער, בײַ יענעם שוואַבישען טראָפּישען אָקעאַן, אין וועלכען

אָדער יוגענד־צושטאַנדען, און נעבען זיי דעם פאַרטיִגען ראַק. דאָ זענען אויך, אָן אַ שום ספק, געווען ליִבעס־אַקטען און צו דעם צוועק פון די דאָזיִגע ליִבעס־אַקטען—עראָטיִשע געפיִלען. עס זענען היינט פאַראַן געוויִסע מינים ראַקעס, ביי וועלכע ניִשט יעדער ווייבליִך איי דאַרף האָבען די מענליִכע בעפרוכ־טיִגונג, כדי צו קאָנען פון זיִך ענטוויִקלען אַ נייע חיה; דאָס איִז די מערקוויִרדיִגע ערשיינונג פון דער אַזוי גערופענער פאַרטענאָגענעזיִס אָדער יונגפרוי־פרוכפערונג, וועגען וועלכער מיִר וועלען נאָך רעדען. אָבער איִן דערזעל־בער צייט זעט מען ביי די זעלבע מיִניִם אויך פון צייט צו צייט די ריִכטיִגע בעפרוכטיִגונג. אונזעריִ בעקאַנטע ראַקעס: דער טייך־ראַק, דער הומער, דער גאַרנעל־ראַק און דער טאַשען־ראַק—זיי אַלע פרוכפערן זיִך דורך בעהעפטונג. אויף אויסצופיִקען די בעפרוכטיִגטע אייער זענען ביי זיי אָפט דאָ פערשיִדענע צוגעפאַסטע קערפער־טיילעכלעך: בעזונדערע טאַשען אָדער הוילע רוימען איִן מוטער־לייב, וואו די אייער ווערען בעשיִצט, אָדער ערטער איִן היִנטערלייב, אַזוי ווי ביי אונזערע טייך־ראַקעס, וואו די אייער ווערען גוט בעהאַלטען. אפשר האָבען יענע אַלטע טריִלאָביִטען בעגראָבען די אייער איִן ספעציעל־געמאַכטע גריִבעלעך איִן זאַמד ביים ברעג, אַזוי ווי עס טוט דאָס היינט דער מאָלוקען־ראַק, וועלכער ווייזט־אַרויס איִן זיין גאַנצען קערפער־געבוי אַ נאָענטע קרובה׳־שאַפט מיִט די טריִלאביִטען. אפשר האָבען די יונגע שוין זעלבסשטענדיִג־שוויִמענדיִגע, אָבער נאָך שוואַכע שפראָצעלעך זיִך געהאַלטען תמיד צוזאַמען מיִט דער מוטער, כדי ביי אַ געפאַר זיִך צו בעהאַלטען ביי איִר קערפער, אַזוי ווי עס טוען דאָס אונזערע יונגע טייך־ראַקעס, וועלכע בעהאַלטען זיִך ביי דער מוטער, אַזוי ווי יונגע היִנדעלעך ביי דער הון.

דער אַלגאָנקיִש־קאַמבריִשער ברעג איִז פאַר אונזער ווי־סענשאַפט דער לעצטער ברעג, וואָס איִז בעלעבט מיִט אָרגאַ־ניִשע בעשעפעניִשען, חיות און געוויִקסען. אַזוי איִז אויך דאָס ליִבע־לעבען פון דעם דאָזיִגען ברעג דער לעצטער פונקט פון

אין דעם ווייכסטען זאַמד=שליים דורך די גריִנע וואַסער=געוויקסען, וועלכע זענען לייכט בעוועגט געוואָרען דורך דעם שטילען וועלען=לויף.

ער האָט אין זיך אייגענטליך גאָרנישט קיין וואונדערליכעס, דער דאָזיגער אַלטער ים=ברעג אין שוועדען. און דאָך האָט ער אויף דעם פאָרשער אַ זעלטענע מאַגישע ווירקונג. דאָס איז דער *לעצטער* ברעג מיט אָרגאַנישען לעבען, וועלכען ער קען. אין די שטיין=שיכטען, וועלכע זענען נאָך עלטער פון די קאַמברישע און אַלגאָנקישע שיכטען, האָבען מיר מער נישט קיין שום שפור פון געוויקסען אָדער חיות. די דאָזיגע עלטערע שטיין=שיכטען געפינען זיך אין אַנ׳אייגענאַרטיגען צושטאַנד, וועלכער איז אויף זיי פריער אָדער שפעטער געקומען. זייער אינערליכע סטרוקטור איז אינגאַנצען איבערגעמישט: ווען זיי זאָלען אין זיך אַפילו האָבען דערהאַלטען אָרגאַנישע איבערבלייבעכצען, זענען זיי דאָך ביי דער געשעענער ענדערונג אינגאַנצען צוזאַמענגעמישט געוואָרען מיט דער שטיין=מאַסע. קיין שום מושלען, קיין שום ראַקען=שאָל, קיין שום צייכען פון אַ געוויקס. יענער ברעג איז אונזער לעצטער ברעג פון אַלע דירעקטע, ממשות׳דיגע איבערבלייבעכצען פון אַמאָליגען לעבען אויף דער ערד. דאָ רייסט זיך איבער דער פאָדעם.

אויך די חיות, וועלכע האָבען אויף דעם דאָזיגען ברעג געלעבט, האָבען געהאַט זייער ליבע=לעבען—ווער קאָן אין דעם צווייפלען? די ראַקעס, וועלכע זענען דאָרט געקראָכען, האָבען געהערט צו דעם מין פון די אַזוי גערופענע *טרילאָביטען*, וואונדערליכע בעשעפענישען, וועלכע זענען היינט מער נישט פאַראַן אין יענער פאָרם, אין וועלכע האָבען דאָך געמוזט די ים׳ען פון יענער און דער שפעטערדיגער עפּאָכע דורכווימלען אין אַנ׳אונגעהויערער צאָל. אין די קאַמברישע שטיין=שיכטען אין *בעהמען* האָט מען גראָד נאָכגעפאָרשט די גאַנצע ענטוויקלונג פון די יונגע ביי אַזעלכע טרילאָביטען. מען געפינט אונגעהויערע מאַסען זער קליינע קיילעכלעך, וועלכע זענען זיכער אייערלעך. און נעבען זיי אַ גאַנצע קייט פון שלייערלעך

זילבער־גרוי ווייט פערשווינדענדיגער ים פון דעם אונבעקאַנטען מיט דעם ווייסען האָריזאָנט פון דער אונבעגרייפליכער אייביגקייט.

דער נאַטור־פאָרשער, וועלכער גייט כסדר טריט ביי טריט אַלץ ווייטער און ווייטער צוריק נאָך דעם אָרגאַנישען לעבען אויף דער ערד, קאָן אַזאַ ברעג. ער ליגט גראָד אונטער דער האנט אויף אַ געוויסען עק פון די אַמאָליגע ערדישע איבערבלייבעכצען. און עס איז באמת אַ ים־ברעג.

דאָס אָט איז אין אונזער נאָנטען שוועדען. דאָ געפינסטו אור־אַלטע פערשטיינערטע זאַמד־שיכטען, אָבגעלייגטע אין דער אונטערשטער אָבטיילונג פון דער אַזוי־גערופענער קאַמברישער עפּאָכע און, טיילווייז, אויך פון דער אַביסעל עלטערע אַלגאָנקישער עפּאָכע פון דער ערד־ענטוויקלונג. די קאַמברישע שטיינער זענען אונפערגלייכליך עלטער, ווי יענער יוראַ־שיפער, אין וועלכען עס ליגען די אַטלאַנטאָזאַורי ער, אַרכעאָפּטעריקסען און איכטיאָזאַוריערן. פאַר דעם נאָכדיינקענדיגען פאָרשער־בליק עפענען זיך אָבער אויף די דאָזיגע שטיינער ווי אַ בוך. פון די קליינע שפּורען, וועלכע זענען פאַר זיי דאָ אין שוועדען פערבליבען, ערשיינט פאַר די אויגען דאָס שטאַרק־בעוועגליכע לעבען פון אַ זער אור־אורוועלטליכען ים־ברעג. הגם די מיליאָנען יאָרען האָבען זיך איבער אים אָנגעזאַמעלט און אויפגעשטעלט ווי אַ טורעם. האָט דער אַלטער זאַמד, וועלכער איז ווי אַ שטיין צוזאַמענגעפּרעסט געוואָרען, איבערגעלאָזען אין זיך די שוואַכסטע צייכענס, וועלכע זענען אַמאָל אויף זיין ווייכער מאַסע, אָבגעדריקט געוואָרען. אָט איז דער שפּור פון אַ דורכגעקראָכענעם וואָרעם, פון אַ ראַק, פון אַ שנעק. אָט איז דער פיר־טייליגער ווי אַ גראָבער קרייץ אויסזעענדיגער זאַמד־אָבדרוק פון אַ גלאָז־העלער אַקאַלעפע, וועלכע דער שטורעם האָט צום ברעג אַוועקגעוואָרפען און וועלכע איז דאָ אויף דעם פלאַכען דעק אומגעקומען, ווי עס געשעט נאָך היינט אָפט מיט אירע בלוי־שימערירענדיגע ליידענס־שוועסטער ביים ברעג פון דעם באַלטישען ים. אָט איז אַ קוים־בעמערקליכע ליניע, אָבגעדריקט

פאַרהאַנענע עקזעמפּלאַרען, אַזוי איז אויך אַלץ דאָס עראָטישע, וואָס איז אין זיין לעבען געווען, אָבגעמעקט. אָבער די פּאַנטאַזיע זעט אויך אים, ווי אַ פויגעל, נעסטער בויען און אייער לייגען, זעט די געשלעכטער זיך יאָגען אין די לופטען, זעט דעם „ער“, ווי ער דרייט קונציג מיט דעם שטאַרקען דאָפּעלט=בעפעדערטען עק און זאָגט=אָן בערימעריש די קראַפט פון זיין ליבע... אַ לאַנג פערשוואונדענער חלום איבער אַ פערשוואונדענעם וואַלד ביים ברעג פון אַ פערשוואונדענעם אָקעאַן.

די דאָזיגע גאַנצע ליבע פון דער לאַנג=פערשוואונדענער צייט איז איצט פערשטאַרט און טויט. די ליבענדיגע זענען ביינער=הויפענס אין די מוזעאומס פון דער מענשהייט. ביינער=הויפענס און שטיין=שטיקער, אויף וועלכע דער פאָרשער קלעבט=אָן צעכלען מיט וואונדערליכע נעמען. דער שטורעם פון יענער ליידענשאַפט פון די שרצים האָט געמעגט זיין אַזוי גרויס, ווי ער איז געווען: די אונגעהויערע צייט פערלעשט היינט זיינע לעצטע קלאַנגען, ווי אַ ווייט=פערטראָגענעם אַקאָרד פון אַ האַלב=פערלוירענער מעלאָדיע. און אין אַזעלכע פערשוואונדענדיגע, קוים נאָך צום אויער דערגרייכענדיגע קלאַנגען טראָגט זיך די מעלאָדיע נאָך פיל ווייטער צוריק. דער איכטיאָזאַורוס, ווי אַלט ער איז ניִשט,—ער שטייט דאָך אויף אַ הויכען שטאַפעל פון די אָרגאַנישע ענטוויקלונגען אויף דער ערד. אויף דער זעלבער לייטער, אויף וועלכער עס שטייט, זאָל זיין אויף דעם העכסטען שטאַפּעל, דער מ ע נ ש. מען בלייבט דאָ נאָך אַלץ אין אַ געוויסען זין אין דער „פאַמיליע“. די לייטער ציט זיך אָבער נאָך ווייטער צוריק, אָן אַנ'איבעררייס אונטער דעם איכטיאָזאַורוס, אַ גוט שטיק, וועלכעס רעכענט זיכער נאָך זער פיל מיליאָנען.

מען געברויכט גערן סימבאָליש דאָס בילד פון אַ לעצטען ברעג פון אַלעם בעקאַנטען, אַ פערלאָזענער ים=ברעג. זאַמד און שוים=קאַמען פון די כוואַליעס. און דאַן דער אונענדליכער,

עם דאָזיִגען אַטלאַנטאָזאַורוס די קרוין צווישען אַלע בעשעפּעניִשען לויט דער קראַפט פון די געפיִלען, וועלכע האָבען איִם ביי דעם געשלעכטליִכען אַקט געדאַרפט בעהערשען. דער דאָזיִגער דראַקאָן, וועלכער האָט געקאָנט אויף זיין רוקען אַרומשלעפּען, ווען ניִשט די ערד, איִז ווייניִגסטענס אַ קליין הויז, האָט געהאַט אַ צו קליינעם רוים איִן שאַרבען פאַר זיינע געהיִרן; זיינע געהיִרן זענען פּראָפּאָרציאָנעל צו זיין געוואַלטיִגען קערפּער געווען אפילו קלענער ווי ביי אַנדערע שרצים. דערפאַר אָבער איִז זיין רוקען=מאַרך=ביין גראָד אין דעם אָרט, וואָס געפיִנט זיִך איִבער די געשלעכט=טיילען, געווען אַזוי ברייט, אַז דער רוקען=מאַרך איִז דאָ ביי איִם געווען כמעט דריי מאָל אַזוי דיִק ווי די אייגענטליִכע געהיִרן. מען האָט צוליִב דעם אפילו גערעדט וועגען „עק=געהיִרן" ביי דער דאָזיִגער חיה, ד. ה. בעזונדערע געהיִרן איִבער דעם בעקען, וועלכע האָבען געהאָלפען רעגיִרען מיִט דעם היִנטערשטען טייל פון קערפּער, קודם כל מיִט דעם אונגעהויער שווערען עק. אָבער ניִשט ווילענדיִג מוז מען די דאָזיִגע „עק=געהיִרן" פערביִנדען אויך מיִט דעם געשלעכטליִכען אַקט: מען שטעלט זיִך פאָר, וואָס פאַר אַ מורא'דיִגע נערוועז=אויפרעגונגען ס'האָט געקאָנט אַרויסרופען אַזאַ אָנזאַמלונג פון רוקענמאַרך=סובסטאַנץ גראָד איִן דעם קריטיִשען אָרט.

הויך איִן דער בלויקייט איִבער די דאָזיִגע שווער=בעוועגליִכע משונה=ווילדע חיות האָט זיִך געטראָגען דאָס קונסטפולסטע, סודות=פולסטע פון אַלע אורוועלט=בעשעפּעניִשען: דער הערליִכער קליינער **אַרכעאָפּטעריִקס**, האַלב פויגעל—מיִט פליִגעל און אַ פעדער=קלייד, האַלב עגדיִש—מיִט אַ לאַנגען עק און אַ מויל פול מיִט שפּיציִגע ציין. קיין שום סימן ניִשט איִבערגעלאָזען, ווי ער האָט זיין ליִבעס=אַקט דורכגעפיִרט. פונקט אַזוי ווי זיינע פעדער=קאָליִרען, וועלכע זענען אפשר אַמאָל וואונדערליִך פיִלפאַרביִג געווען, זענען איִצט אָבגעוויִשט און פערשלונגען איִן דער איינטאָניִגער ברוינקייט פון דעם סאָלענהאָפענעם שיִפער, פון וועלכען עס שטאַמען די איינציִגע צוויי

צע גריכישע שילדקרעטען, וועלכע פערבערענגען אָפט שעה'ן לאַנג אין אומזיסטע בעמיהונגען אַזוי איינצואָרדנען זייערע שטיין־האַרט פערפאַנצערטע קערפערס, איינעם פלאַך און דעם צווייטען הינטער דעם אויפגעשטעלט, כדי צו קאָנען ברענגען אין בערירונג זייערע געשלעכט־טיילען.

און איצט די צייט־גענאָסען פון דעם איכטיאָזאַורוס אַליין, די לעגענדאַרישע לאַנד־דראַקאָנען און לופט־דראַקאָנען פון דעם זאַוריער־געשלעכט. דער איגואַנאָדאָן, וועמענס סקעלעט ס'איז געפונען געוואָרען אין די קוילענשאַכטען אין בעלגיען און פערנעמט אין בריסעלער מוזעאום צוויי שטאָק אין דער הויך, — אַ שרץ, וועלכער איז געלאָפען אויפגעשטעלט אויף די הינטערשטע פיס, ווי אַ קאַנגורו, ביי אַ לענג פון צען מעטער. צי האָבען זיך נישט די דאָזיגע גייענדיגע טורעמס אַרומגענומען שטייענדיג און איינער דעם אַנדערן געוויגט אין די אָרעמס, ווי עס טוען דאָס אַזוי דרייסט אונזערע קאַנגורוס? גראָד ביי אַזאַ וויגען זיך, פערגעסענדיג אָן דער גאַנצער וועלט, האָבען זיי געקאָנט אונפאָרזיכטיג אַרויף אויף אַ ווייכען זומפיגען באָדען און דאָרט אָן אַ רעטונג פערזינקען, ווי געלעכערטע פאַנצער־שיפען, צו דער פרייד פון די היינטיגע געלערטע, וועלכע האָבען ענטדעקט גאַנצע רייען אַזעלכע ריזען, ווי אויפגעשטעלטע זאַלען, אין די אַלטע, שוין לאַנג פערשטיינערטע זומפען פון דער קרייד־צייט.

און דאַן דער גרעסטער פון אַלע, די גרעסטע פון אַלע לאַנד־חיות, וועלכע האָבען ווען עס איז געטרעטען די ערד: דער אַטלאַנטאָזאַורוס, וועלכען אָטניעל מאַרש האָט אויסגעגראָבען פון די יורא־פעלזען אין צפון־אַמעריקא. אַ גיגאַנט איבער אַכציק פוס אין דער לענג, מיט אויבערשענקלען פון צוויי מעטער די הויך. מען קאָן זיך פאָרשטעלען דעם רוים, וועלכען אַזאַ פערליבט פאָרל האָט געדאַרפט פערנעמען, ווען מען זאָל אַפילו רעכענען, אַז דער „ער" האָט דערביי אַוועקגעלייגט די „זי" אויפ'ן רוקען, אַזוי ווי עס טוט דאָס היינט אונזער ניל־קראָקאָדיל. און אויסער דעם געהער אפשר

וואָלטען צוויי בערג איינער אויף דעם אַנדערן געוואָלט אַרויפ=
קלעטערן. אַזוי טוט דאָס דער היינטיגער העלפאַנט, פאַרוואָס
זאָל עס דער מאַמאָנט שוין נישט האָבען אַזוי געטון! נישט
מער וואָס ביי זיי האָבען נאָך די לאַנגע ווייסע ווילד-אויסגע=
בויגענע שטויס=ציין, וועלכע האָבען זיך געדרייט אַהין און
אַהער ביי דעם ליבעס=קאַמף, געמוזט אויסזען ביי דעם לבנה=
שיין ווי פיר גיגאַנטישע שלאַנגען, וועלכע וויקלען זיך אַרויס
פון דעם ווילדען רויט=וואָליגען דאָפעל=קנויל.

אָט זענען צוויי מ ע ג אַ ט ע ר י ע ן, די ריזען=פויליאַקעס
פון דרום=אַמעריקא,—ריזען, וועמענס הינטער=שענקלען ס׳זענען
געווען כמעט דריי מאָל אַזוי דיק ווי דעם מאַמאָנט׳ס, און ווע=
מענס אָרעמס ס׳האָבען געקאָנט, ווען די חיה האָט זיך זיצענ=
דיג אָנגעשפאַרט, אַרויסרייסען שטאַרקע וואַלד=בוימער. זיי זע=
נען זיכער געווען לאַנגזאַם אין זייערע בעוועגונגען, און דע=
ריבער האָט זיך אויך זייער ליבע אויסערליך געקאָנט אויסדרי=
קען אָן יעדער ליידענשאַפט. אָבער איבער דעם ווייטען סטעפ,
וואָס אין זיינע לעכער האָט זיך שוין פאָרזיכטיג בעהאַלטען
דער מענש, האָט זיך געקאָנט טראָגען ווי אַ דראָענדיגער או=
ראַגאַן=ווינט זייער „איי“ (דער ליבע=רוף פון די היינטיגע
פויליאַקעס), ווען די געשלעכטער האָבען זיך פון וואַלד צו
וואַלד דורך דער נאַכט=שטילקייט גערופען.

אין דעם זומפיגען ראָר פון מאַדאַגאַסקאַר האָט דער רי=
זענפויגעל ע פ י אָ ר נ י ס, וועלכער איז געווען נאָך מיט אַ האַל=
בען מעטער העכער פאַר דעם שטרויס און האָט געהאַט פיס,
וועלכע זענען דיקער געווען ווי ביי אַ שטאַרקען אָקס, געלייגט
זיין . איי, אין וועמענס שאָל ס׳האָבען געקאָנט אַריין פינף
שטרויסען=אייער.

מען קאָן זיך פאָרשטעלען, ווי שווער ס׳איז אָנגעקומען
די ק אָ ל אָ ס אַ ל ע א כ ע ל י ״ ס, די ערד=שילדקרעטען פון דער
טערציער=צייט אין אינדיען, וועלכע האָבען געהאַט צוואנציק
פוס אין דער לענג און אַכט פוס אין דער הויך, דורכצופירען
זייער ליבעס=אַקט. מען קאָן דאָס פערשטיין לויט אונזערע קליי=

איינס: „פֿילסטו ניִשט אין מיינע לידער, אַז איך בין איינס און דאָפּעלט בין איך״...

און אויב דער איכטיאָזאַורוס שטייט פֿאַר אונז אויף אַזוי ממשות׳דיק מיט זיין ליבע, מעגען זיי דאָך אַלע זיך אויפֿהויבען, די משונה־ווילדע ברואים פֿון די שטיינפּלאַטען, פֿון די גלעזערנע ארונות פֿון די מוזעאומס,—די אַלע אונאויסדריקליך־שרעקליכע ברואים, וועלכע האָבען אין דער גאַנצער אונגעהויערער פּריערדיגער צייט, פֿון היינט־אָן און צוריק ביז דער צייט פֿון איכטיאָזאַורוס, דעם ים, די לופֿט און די ערד דורכגעשוואומען, דורכגעפֿלויגען און דורכגעקראָכען: אַלע קאָן מען זיך אויסמאָלען אין זייערע ליבע־געפֿילען, ליבע־אַקטען, ליבע־פּאָזעס,—אַ פֿאַנטאַסמאַגאָריע, פֿון וועלכער די ערד טרייסעלט זיך, דער ים בלאָזט זיך אָן, דער טויזענט־יעריגער וואַלד צושפּליטערט זיך אונטער דער אויסגעלאָדעוועטער ליידענשאַפֿט.

אָט לויפֿט אַ רויט־וואָליגע סאַמאָנטען־פּאָר דורך דעם שוואַרצען אייביג־גריִנעם אייבען־וואַלד, גאַנץ נאָנט פֿון דעם היינטיגען בערלין, ביי דעם היינטיגען ריקסדאָרף, אויף וועלכען דער עלעקטריש־העלער אָוועגט פֿון דער וועלטשטאָדט וואַרפֿט היינט אַריבער זיין מאַגיש־בלויען ליכט־שיין. קאָלאָסען, אין דער גרויס פֿון די שטאַרקסטע העלפֿאַנטען, מיט לאַנגע נעזער, וועלכע לאָזען הילכען איבער דעם גאַנצען וואַלד זייער שרעקליכען טראָמפּייט־טאָן, ווען זיי קומען אָנצולויפֿען דונערענדיג, מיט דעם שווערען אייגענאַרטיגען גאַנג פֿון אַלע העלפֿאַנטען. און אין דעם „ער״ ברענט איצט די תאוה. די אויערן־דריזען הויבען־אָן צו שוויצען, דעם גאַנצען ריז בעהערשט אַ מורא׳דיגע אויפֿרעגונג, וועלכע צווינגט אים פּריער ברוטאַל אָנצופֿאַלען אויף דער „זי״, וואָס פּרובט אים שטעלען אַ ווידערשטאַנד. ענדליך הויבען זיי זיךביידע אָן ליבליך צו רייבען מיט די נעזער, ביז דער ליבעס־שטורעם גיסט זיך צום סוף אויס אין דעם אונגעהויערדיגען אַקט, וואָס זעט־אויס, ווי עס

אַנדערע פון די לעבעדיגע אָדער אוי סגעשטאָרבענע חיות אויף דער ערד. דער וואַלפיש־מאַן און דאס וואַלפיש־ווייב, ריזען פון איבער צוואנציק מעטער אין דער לענג, שטעלען זיך אויף צו דער בעהעפטונג גלייך אין וואסער און כאַפּען זיך אַרום מיט די פאָדערשטע פלוס־פעדערן. דערביי פּאַטשט דער „ער" מיט דעם עק־פלוס אַזוי, אז דער ים קאָכט און שטורעמט. די איכטיאָזאַווריער האָבען דערביי נאך געקאנט ברילען, אַזוי ווי זייערע נענטערע קרובים, די קראָקאָדילען. און אפשר האָט זיך אויך איבער דעם אָרט פון זייער ליבעס־וואַקכאַנאַליע אויפגע־הויבען יענער עיפוש׳דיגער וואָלקען פון מוסקוס־ריח, וועלכען ער לאָזט אַרויס דער תאוה׳דיגער קראקאָדיל.

אַזוי זעט די פאַנטאַזיע אַ ליבעס־אידיליע, וועלכע איז שוין, אָן אַ שפּאַס, אָבגעטיילט פון אונז דורך מיליאָנען יאָרען. עס וועט דיר צום בעסטען קלאר ווערען, ווי לאַנג צוריק דאָס איז געווען, ווען דו וועסט דיר פאָרשטעלען, אַז די שוים־כוואַליע, וועלכע ס׳האט אויפגעהויבען דער בעהעפּטונגס־אַקט פון די איכטיאָזאַווריער אין דער געגענט פון דעם היינטיגען שוואַביען, האָט זיך פאַר זייערע אויגען געקאָנט צושלאָגען אָן אַ וואַסער־פעלז פון אַנ׳אָקעאַנישען קרעלען־אינזעל, גלייך צו די, וועלכע מיר טרעפען היינט אין דעם דרום־אָקעאַן. איבער דעם ברעג פון דעם קרעלען־אינזעל האבען זיך געבויגען די גרוי־סע האַרטע פאָכערס פון פאַלמע־פאַרנען אָדער סאַגאָ־פאַלמעס, אַזוי ווי זיי וואַקסען היינט אין די טראפּישע לענדער און ליפערן אונז די פאַלמען־צווייגען פאַר אונזערע לויות. אָדער עס האָבען געראַוישט די גאָלד־גרינע בלעטער פון די שיינע גינקגאָ־בוימער, וועלכע שטייען איצט אין טעמפעל־וועלדלעך אין כינאַ,—אַ נאָדעל־בוים, אויף וועלכען עס וואַקסען דאָך הע־לע בלעטער, אויף אַ זעלטענעם אופן צוזאַמענבעהעפטע פון צוויי העלפטען; דאָס זענען זיי פאַר געטע׳ן איינמאָל געווען אַ פּאָעטישער סימבאָל פון דער ליבע, וועלכע שאַפט פון צווייען

שיינע מיניאטור־קאָפּיעס פון דער גרויסער מוטער־חיה: נאָך נישט געבוירענע יונגע, וועלכע זענען, אפשר דורך אַ שטורעם, צוזאַמען מיט דער שוואַנגערער מוטער דערשטיקט געוואָרען און אין שליים בעגראָבען געבליבען. דער איכטיאָזאַורוס האָט נישט געלייגט קיין אייער; ער האָט זיינע קינדער לעבעדיג אויסגעטראָגען, פונקט אַזוי ווי אונזערע געל־בייכיגע באַרג־עגדישען.

עס איז קיין ספק נישט, אַז די דאָזיגע יונגע זענען אויך אין אַלע אַנדערע פּרטים געבוירען געוואָרען דורך דעם זעלבען ליבעס־אַקט, וואָס געבוירט אויך היינט אַלע שרצים און אַלע חוץ־השדרה׳דיגע חיות. דורך דער קערפּערליכער פערמישונג פון אַ זוימען־קעמערל מיט אַן ׳איי־קעמערל. דורך אַ געמיינזאַמען אַקט פון מאַן און ווייב, וועלכער איז יעדענפאַלס אויך בעגלייט געוועזען דורך אַ שטורמישער ליבעס־תאוה. די איכטיאָזאַוריער זענען, וועניגסטענס טיילווייז, געוועזען קאָלאָסאַלע חיות: זייער לענג האָט דערגרייכט ביז צען מעטער. ווען זייערע גלייך־אויפגעשטעלטע עק־פלוסען האָבען געפּאַטשט די כוואַליעס אין דעם עראָטישען שטורעם, האָט עס געמוזט זיין נישט קיין שוואַכער שוישפּיל. אפשר האָבען דערביי די „ער׳ס“ נאָך פריער צווישען זיך געפירט פערביטערטע קאַמפען פאַר דער „זי“, ווי מיר קאָנען דאָס נאָך היינט אָפט זען אויף די גרינע פרילינג־בערגלעך ביי אונזערע קליינע יאַשטשערקעס, וועלכע אָרדענען־איין צווישען זיך אמת׳ע דועלען און רוען נישט איין אַזוי לאַנג, ביז ביי איינעם פון דיביידע איז נישט אָבגעביסען זיין שיין עגדיש־עקעל. דאָרט האָבען דאָס אָבער געמוזט זיין קאַמפען, ביי וועלכע דער ים האָט ווי פון דעם ביבלישען לויתן „געזאָטען ווי אַ טאָפּ“. אפשר האָט נאָכדעם דער גליקליכער זיגער מיט דער שווער־אויסגעקעמפטער „זי“ דורכגעפירט דעם ווילדען ליבעס־אַקט אויף אַזאַ אופן, ווי עס טוען דאָס היינט אונזערע וואַלפיש, וועלכע זענען, אמת, נישט קיין שרצים, נור זויג־חיות, אָבער וועלכע זענען דאָך אין פיל הינזיכטען ענליך צו די איכטיאָזאַוריער, מער ווי וועלכע ס׳איז

אין דער שטאָט שטוטגאַרט איז פֿאַראַן אַ קליין געבענשט ווינקעל, געבענשט פֿאַר דעם נאַטור־פֿאָרשער. געוועהנליכע ווייסע ווענט אָן שום בעפּוצונג. אין לאַנגע שענק זיינען דאָרט אויסגעשטעלט באַרג־שטיין־שטיקער, אויף וועלכע דיין זוכענ־דיגער בליק געפינט געוויסע צייכענס, וואָס דערמאָנען מער אָדער וויינציגער צובראָכענע סקעלעטען פֿון חיות. דאָס זיינען פּלאַטען פֿון שוואַרצען יורא־שיפֿער, וועלכער ווערט געבראָכען אונטער די שוועבישע אַלפּען. און אויף די דאָזיגע פּלאַטען זעסטו די פֿערשטיינערטע רעשטלעך פֿון אַ גרויסען ים־שרץ מיט שטאַרקע פֿלוס־פּעדערן, קאָלאָסאַלע אויגען און אַ קראָקאָ־דיל־פּרעסער, פֿול מיט מורא'דיגע ציין. דאָס דאָזיגע משונה־ווילדע בעשעפעניש איז טאַקע יענער פּיל־בערימטער איכ־טיאָזאַורוס, אויף יודיש: דער „פֿיש־עגדיש". די שטיינ־פּלאַטען, וועלכע האָבען אין זיך אויפגעהאַלטען די לעצטע רעשטלעך פֿון זיין עקזיסטענץ (וועלכע איז בעשיינפערליך אַמאָל געוועזען אַ גאַנץ קרעפטיגע און אימפּאָנירענדיגע), זיינען ענטשטאַנען אין די טיפעניש פֿון אַן אָקעאַן אַלס ווייכע שליים־מאַסען אין אַ צייט, ווען ס'זיינען נאָך קיין אַלפען נישט געווען, און דער אָפענער ים האָט זיך פֿון איצטיגען מיטעללענ־דישען ים געצויגען ווייט, ביז דעם היינטיגען שוואַביען. די דאָזיגע צייט איז פֿון אונז איצט אָבגעשיידט דורך אַ ריי יאָרען, פֿאַר וועלכער דאָס איינפאַכע וואָרט „מיליאָן" גענוג בשום אופן נישט איז; עס מוז נאָך פֿיל מאָל פערדאָפעלט ווע־רען,—וויפיל מאָל, וועגען דעם ווילען מיר איצט נישט רעדען.

און דאָך דערציילט אונז די דאָזיגע שאָטען־מענגע פֿון אוראַלטע איכטיאָזאַוריער, וועלכע האָבען אַמאָל אין פֿלייש און בלוט אויף דער ערד געלעבט, וועגען דער ליבע.

צווישען די ריפען פֿון איינעם אַזאַ איכטיאָזאַורוס ליגען

גען,–ליכט, וואָס האָט אַמאָל, אין די אור־טעג, פון איר אַרויס־
געשטראַלט, ווען זי איז נאָך געווען...

און ווי ווייט נאָך מער מוזען דעריבער די גרעסטע, די
שיפסטע ערשיינונגען פון דער מענשהייט אויף אַ נייעם אופן
בעטראַכט ווערען. אויך די ליבע. דאָס אויג זוכט זי אין
די מיליאָנען פון דער צייט, אין די מיליאָנען פון רוים.

האָט זי זיך אפשר נאָך פריִער געמוזט ערשט צוזאַמענדריקען
פון לויזען וועלט=שטאָף, איז אפשר געווען נאָך אַ גאָר פריִער=
דיִגער אור=שטאַנד פון דער ענטוויִקלונג, ווען אַלע פּלאַנעטען
זענען נאָך צוזאַמען מיט דער זון איינס געווען, און אפשר נאָך
אַ ווייטערדיִגע צייט, ווען די זון איז ערשט אַרויס פון דעם
קאָסמיִשען טמעלץ=אויווען פון אַן׳אַלגעמיינעם סיִסטעם?... דער
פֿרייסטער געדאַנק קאָן זיך דאָ פֿערליִרען. אָבער אויך די
פֿרייסטע יאָרען=ציִפער זיִנדיִגט דאָ זיִכער מיִט ווינציִגקייט. איז
דער גרויער רייע פֿון טריִליאָנען קוילערט זיך עס צוריִק, צו=
ריִק אין אַן׳אונבעגרייפֿליִכער צייט, אַזוי ווי דאָרט אין דער
איִצטיִגער אַלוועלט—אין דעם אונבעגרייפליִכען רוים.

„ווייל זע: איך וויל אַ נייעם היִמעל און אַ נייע ערד
בעשאַפֿען“. די נייע ערד און דער נייער היִמעל, וועגען וועל=
כע ס׳האָט אַמאָל גערעדט די זעאונג פון נביא, איז אונזערע
טעג באמת געשאָנקען געוואָרען. אַ נייער רוים, אַ נייע צייט.
אין אַזאַ אומגעבונג בעקומען אלע אַלטע בעגריִפען פֿון זיך
אַליין גאָר אַ נייעם אויסזען. אויף דער קלענסטער זאַך פאַלט
אַן׳אָבגלאַנץ פון דעם דאָזיִגען באמת נ י י ע ם קאָסמאָס: מען
זוכט ניִשט ווילענדיִג זיין ערשט געוואָרענעם קאָסמיִשען זין.
דער דאָזיִגער גראַניִט=שטיין איז אפשר געווען ביי די פייער=
דיִג=קאָכעדיִגע אור=טעג פון דער ערד=ענטוויִקלונג. דאָס דאָזי=
גע שטיִקעלע שיִפער איז ענטשטאַנען, ווען דער איִכטיאָזאַורוס
האָט אויפ׳ן קרעלען-גרונד געראַבט. דאָס דאָזיִגע פשוט׳ע שטי=
קעל מעטעאָר=אייזען שטאַמט פון די טיִפעניִשען פון דעם רוים,
האָט אפשר סיִריוס=ווייטקייטען דורכגעמאַכט, איז אפשר אַ רו=
איִנען=טייל פון אַ וועלט, וועלכע האָט לאַנג, נאָך פאַר דער
גאַנצער ערד=קולטור, געבליִט, האָט איִרע מענשען און איִרע
שטרעבונגען געטראָגען און איז אין איין שעה פון אַ לאַנג=
ענטשוויִגענער גרויזאַמקייט צופיִצעלט געוואָרען אויף קליינינקע
שטויבעלעך. אָבער די גאַנצע שטערן=וועלט קאָן זיין אַזוי
גרויס, אַז דאָס ליִכט=ביִלד פון דער דאָזיִגער צושטויבטער
וועלט וואַנדערט נאָך אין איר און בעריִרט וואו עס איז אוי=

נען, נישט קוקענדיג אויף דעם וואָלוועלען שפּאָט, תמיד נאָך צופיל בעשיידען), ווען מען זאָגט, אַז די גרויסע דאַטע פון דער ענטשטעאונג פון מענשען איז געווען מיט מיליאָנען יאָרען צוריק פאַר אונזער צייט־רעכנונג.

אין דער גאַנצער ערשטער העלפט פון יענער טערציער־צייט זענען אין דייטשלאַנד נאָך געוואקסען הויכע פאַלמען־בוימער. וועלדער פון מאַגנאָליעס און אייביג־גרינע דעמבעס האָבען זיך געצויגען ביז אין די האַנט איינגאַנצען אונבעוואוינטע געגענדען פון דעם פאָלאַרען אייז־מדבר. די איצט איינגאַנצען פערפרוירענע דרום־פּאָל־לענדער האָט בעקראַנצט דער גרינער בוכבוים־וואַלד. און דאָך זאָגט דיר שוין דער נאָמען „טערציער־צייט“ (ד. ה. די דריטע גרויסע צייט־עפּאָכע פון דער ערד־געשיכטע), אַז עס האַנדעלט זיך דאָ וועגען אַ שפּעטערדיגער, אַ פערהעלטניסמעסיג יונגער עפּאָכע. אונגעהויערע צייטען שיידען־אָב די דאָזיגע עפּאָכע פון דעם פריערדיגען יוראַ־פעריאָד, ווען די היינטיגע יוראַ־בערג זענען נאָך געלעגען ווי האָריזאָנטאַלע שליים־שיכטען אין דער ים־טיפקייט,—שליים, וועלכער איז שפּעטער פערהאַרטעוועט געוואָרען און איז דורך די בויענדיגע קרעפטען פון דער ערד־קאָרע אַרויסגעזעצט געוואָרען אַלס הויכע בערג איבער דעם וואַסער אַריבער. אין יוראַ־ים איז אַרומגעשוואומען דער איכטיאָזאַורוס, וועלכען די טערציער־צייט האָט שוין נישט געזען. און אַזוי גייט עס אַלץ ווייטער און ווייטער אַוועק ביז אין דער אור־גרויקייט פון דער ערד־געשיכטע. ביז אין די וועלדער פון דער שטיינקוילען־צייט,—יענע געהיימניספולע פאַרן־בוימער־וועלדער, וועמענס פערשטיינערטע רעשטלעך מיר, אַלס פּראַקטישע געאָלאָגען, פערברענען היינט אין אויווען. ביז צום ערשטען בעווייזען זיך פון אָרגאַנישע בעשעפענישען איבערהויפּט. דאָס גייט זיכער אַוועק ביז אין די הונדערטער מיליאָנען. און דאָך איז אַפילו דאָס שוין געווען אַ שטופע, זיכער שוין אַ הויכער שטאַפּעל אויף דער אונענדליכער לייטער. איז אפשר די ערד פריער נאָך געווען צוגליט,

העכסט מאַלפּען־ענליכען שאַרבען מיט אמת'ע מענשליכע פּיס.
אָבער אויך דאָרט געפינט מען אין ערד־שיכטען פון דער זעל־
בער עלטער אמת'דיגע שפורען פון אַ פּרימיטיווער מענשליכער
קולטור,—שפּורען, וואָס זענען גאָרנישט ווייניגער וואונדערליך
פון די, וועלכע זענען פערבליבען פון יענער צייט אין איי־
ראָפּאַ. און אויב דאָרט האָט זיך באמת נאָך אין יענער צייט
אויך אַרומגעבלאָנקעט אין די אור־וועלדער אַ „מאַלפּע־מענש",
האָט ער געמוזט זיין נור אַזאַ מין פּערשלעפּטע איבערבליי־
בעכץ, ווי עס איז היינט דער בריקען־עגדיש אין ניי־
זעלאַנד, א פערבליבענער אוראַלטער זאַוריער פון דער
טריאַס־צייט, אָדער ווי די שנאָבעל־חיה און דער מאָלכ־
פיש אין אויסטראַליען, אויך אַזעלכע פּערשלעפּטע אוראַלטע
איבערגאַנגס־פאָרמען. די אייגענטליכע געשעעניש פון דער
„מענשען־ענטשטעאונג" מוז מען אָבער זוכען טיף אין דער
טערציער־צייט. דאָס איז די לאַנגע געאָלאָגישע עפּאָכע
פאַר דער דילוויאַלער אייז־צייט, וועלכע האָט אויך זיכער
געדויערט פיל מיליאָנען יאָרען. מיר האָבען היינט בעגרינדע־
טע בעווייזען דערפאַר, אַז אַ זער איינפאַכע אָנהויב־קולטור,
וועלכע מוז דאָך אָבער שוין שטאַמען פון מענשליכע אָדער
מענשען־נאָנטע בעשעפעניש'ען, ציט זיך ביז דעם מיטען פון
דער דאָזיגער טערציער־צייט, ביז דער אַזוי גערופענער מיאָ־
צען־צייט. עס איז אַ זער הויכע וואַרשיינליכקייט, וועלכע
שטיצט זיך אויף געוויסע בעאַרבייטע שטיין־שטיקער, די אַזוי
גערופענע עאָליטען, וועלכע מען געפינט היינט הויפּטזעכ־
ליך אין פראַנקרייך. אַלזא מוז די ענטשטעאונג פון מענשען
אויף דער ערד שטאַמען פון דער פריסטער טערציער־צייט,
פון דער עאָצען־עפּאָכע,—פון יענער עפּאָכע, וועלכע מען
האָט שוין אַמאָל (נאָך נישט וויסענדיג דעמאָלט, אַז אין איר
איז פאָרגעקומען די דאָזיגע געוואַלטיגע געשעעניש) אָנגערופען די
עפּאָכע פון „מאָרגענשיין (עאָס) פון דער נייער צייט". עס איז
נישט איבערגעטריבען, נור, פערקערט, גאָר ווייניג בערעכענט
(ווי בכלל אונזערע געאָלאָגישע צייט־בעשטימונגען, וועלכע זע־

אַ נייע, איינפאַכערע, פיל עלטערע אור=קולטור, וואָס שטאַמט
נאָך פון פאַר דער צייט פון מעטאַלען. וואָס האָט זיך בעדינט
מיט שטיין=געצייג און האָט מיט שטיין=געווער גע׳הרג׳עט אַזעל=
כע חיות, וועלכע זענען צו דער צייט, וואָס האָט שוין נאָך
זיך איבערגעלאָזען שריפטליכע סימנים, שוין אינגאַנצען אויס=
געשטאָרבען. די דאָזיגע אור=קולטור, וועלכע מען קאָן נאָכ=
פאָרשען אין מיטעל-אייראָפּאַ לויט קלאָר=פערבליבענע שפּורען,
פערלירט זיך אין אַנ׳עפּאָכע, וועלכע דער מאָדערנער גענאָלאָג
בעצייכענט אַלס אייז=צייט. לויט אַנ׳אַסטראָנאָמישער רעכנונג,
וואָס פאַר איר ריכטיגקייט האָבען מיר אַ סך בעוויזען, ווערט
דער העכסטער פונקט פון דער דאָזיגער אייז=צייט (אָדער בע=
סער געזאָגט, אייז=צייטען, ווייל עס האַנדעלט זיך וועגען
אַ געשעעניש מיט הפסקות—און איבער׳חזר׳ונגען) בערעכענט ביז
מינדעסטענס איבער דעם יאָר הונדערט=טויזענט פאַר
קריסטוס. און פונדעסטוועגען זענען די שאַרבענס פון די איי=
ראָפּעאישע מענשען פון דעם סוף אָדער אפשר נאָך גאָר פון
אָנהויב פון דער דאָזיגער לאַנגער אייז=עפּאָכע נישט קיין איי=
גענטליכע מאַלפּע=מענשען=שאַרבענס, אויבוואויל זיי זענען עט=
וואָס אַנדערש געבויט ווי די שאַרבענס פון היינטיגען מענש.
מיר האָבען היינט בילדער פון חיות, געמאָלט פון דער האַנט
פון די דאָזיגע מענשען אויף די ווענט פון היילען אין דרום=
פראַנקרייך, וועלכע מען קאָן זער גוט דערקענען, און וועלכע
שטעלען פאָר אין אַ העכסט=כאַראַקטעריסטישער טעכניק די=
לוויאַלע חיות פון דעם דעמאָלטיגען אייראָפּאַ: מאַמאָנ=
טען, אַנטילאָפּעס, ווילדע פערד א. אַנד. פון אַנ׳אַנ=
דער זייט איז אָבער דורך אַ גוטער טעאָרעטישער בעגרינדונג
אויפגעוויזען, אַז דער מענש האָט זיך געמוזט אנטוויקלען פון
וועלכע ס׳איז פריערדיגע מאַלפּען=ענליכע חיות. אויף דעם
אינזעל יאַוואַ האָט זיך אויך ווארשיינליך נאָך ביז דער די=
לוויאַל=צייט (ד. ה. ביז דער עפּאָכע פון דער צפון׳דיגער
אייז=צייט), געפונען אַ משונה=ווילדע בריאה, דער בערימטער
פּיטע קאַנטראָפּוס, וועלכער האָט אין זיך פעראייניגט אַ

אונענדליכקייט אַריין. דאָס מאָל אין אַ צייט־אונענדליכקייט. צייט־מיליאָנען פון שטרענגער געשיכטליכער ענטוויקלונג.

לאָ'מיר אַלס מאָס נעמען אָט וואָס: דער אַלטער כעאָפּס פון מצרים, וועמענס נאָמען עס טראָגט די גרויסע פּיראַמידע (אַ ווערק, וואָס ווייזט שוין זיכער אָן אויף אַ הויך ענטוויקעלטער קולטור), האָט געלעבט אין יאָר צוויי־טויזענט פינפהונדערט פאַר קריסטוס'עס געבורט, ד. ה. אַנ'ערך מיט פירטויזענט פינפהונדערט יאָר צוריק. דאָס איז אַלענפאַלס געווען מיט אַ פּאָר הונדערט יאָר פאַר האַמוראַבי, דעם גרויסען קעניג פון פעראייניגטען בבל. עס זענען אָבער פערבליבען פון דער צייט פון כעאָפּס אויפשריפטען, וועלכע דערציילען, אַז אין יענער צייט זענען ענטדעקט געוואָרען אין דעם מדבר־זאַמד פערשאָטענע טעמפּלען פון אַ לעגענדאַרישער אַלטער צייט. דער גרויסער ספינקס איז אין כעאָפּס'עס טעג געווען שוין אַזוי אַלט, אַז ער האָט געמוזט אויפגעפרישט ווערען. באמת קאָן מען נאָכפאָרשען אַ הויך ענטוויקעלטע עגיפּטישע קולטור אויף נאָך טויזענט מיט עטליכע הונדערט יאָר צוריק פאַר כעאָפּס'ען. דאָרט אונגעפער געפינט מען ערשט די אַלט־בבל'ישע קולטור־וועלט, וועלכע מיר פערבינדען מיט דעם נאָמען פון קעניג סאַרגאָן דעם ערשטען. די דאַטע פון זיין טויט פאַלט צוזאַמען אונגעפער מיט דער יודישער דאַטע פון דער „בעשאַפונג פון דער וועלט“, וועלכע אונזערע קאַלענדאַרען בענוצען נאָך היינט! אָבער הינטער דעם ציט זיך ערשט די אור־סומערישע קולטור פון דעם טאָל פון פרס. זי דערגרייכט אפשר ביז דעם יאָר 8000 פאַר קריסטוס'ען. און אין וועלכער צייט פערלירט זיך שוין דאָ קולטור אין אַ פאָרם, וואָס האָט געשאַפען ווערק, פאַר וועלכע דו שטייסט נאָך היינט מיט בעוואונדערונג, מיט אַ געוויסען יראת הכבוד פון נישט קאָנען נאָכמאַכען...

איצט קאָנען מיר אָבער, אַ דאַנק די לעצטע פאָרשונגען,

און נישט וויינציגער אונגעהויער די צייט. ווען די מענשען זענען נאָך געוואַקסען ווי אידעלע ספּעקט=פּרוכטען לויט דעם וואונדערליך=סודות׳פולען ווילען פון דעם הימלישען גערטנער אונטער דעם זיכערן בלויען קריסטאָל=געוועלב, איז דאָס צייגען די יאָרען פון דער פּערגאַנגענהייט געווען אַ גאַנץ לייכט פּערגעניגען. אַ פּאָר טויזענט יאָר צוריק: און דאַן האָבען זיך אָבגעריסען אפילו די שטרענגסטע אַריסטאָקראַטישע שטאַמען. דער געווימעל פון די פעלקער איז פערטוא נדען, און פון דער אָנברעגיגער בלויקייט איז אַרויסגעשוואומען אַ בלומיג=פילפאַרביגער גאָרטען. אדם און חוה האָבען זיך געקושט; הייליגע שטילקייט פון אַ וועלטען=מאָרגען; און נור שטיל שלייכט זיך די שלאַנג, צוזאַמען מיט וועלכער עס רוקען זיך אָן אויף דער גן=עדן=לאָנקע די אַלע מורא׳דיגע אומגליקען פון דער שפּעטערדיגער צייט. נאָך אַ קורצע ווייַלע פּריער: און גאָט האָט אַריינגעוואָרפען די ערד אין רוים, די זון אויף דעם אויפגעטרייסעלטען הימעל=געוועלב, מיט יענעם געוואַלטיגען בעשעפער=שוואונג, וועלכען נור מיקעל אַנדזשעלאָ, אפשר דער איינציגער פון אַלע גלויביגע און אונגלויביגע פון דער קריסטליך=דאָגמאַטישער ערא, האָט אין זיך מיט דער פולער קראַפט דערפילט און קינסטלעריש נאָכגעמאַכט, בשעת ער האָט געשאַפען זיין בילד אויף דעם געוועלב פון דער סיקסטינישער קירך=געביידע.

נישט די קונסט און נישט די אינדיווידועלע פאָרשטעלונגס=קראַ זט פון יענעם אונשטערבליכען בילד האָט די פּאָרשונג היינט בעזיגט. אָבער זי האָט מיט איר אייזערנער האַנט איינגעבראָכען יענעם אויסגעטרוימטען הימעל=געוועלב, מיט וועלכען דער גלויבען האָט באמת אַרומגענומען די מענשען=וועלט. הינטער די עטליכע טויזענט יאָר מענשהייט און נאָך ווייטער — הינטער די עטליכע טעג פון יענעם לעגענדאַרישען בעשאַפונגס=אַקט האָט זי אויפגעריסען אַ טויער אין אַ נייער

דישען ים=דורכגאַנג פֿאַר דעם שרעקליכען וואולקאַן=אויסברוך,
וועלכער האָט עס אין יאָר 1883 אין דער לופֿט אויפֿגעריסען.
אָבער עס זענען זיכער פֿאַרהאַן אויך אַזעלכע שטערן, וועל=
כע געפֿינען זיך פֿון אונז אויף אַ שטרעקע פֿון פֿיל טויזענ=
טער אַזעלכע ליכט=יאָרען,—יאָרען, פֿון וועלכע יעדערס האָט
דרייהונדערט פֿינפֿאונזעכציק טעג צו פֿיראונצוואנציק שעה, יע=
דע שעה צו זעכציק מינוט, יעדע מינוט צו זעכציק סעקונדעס,
און יעדע פֿון די דאָזיגע סעקונדעס ווערט גערעכענט אַלס
פֿערציק טויזענט מייל... ביז מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט
מען גערעכענט, אַז די אמת'דיגע נעפּעל=פֿלעקען, די ווילדע
גאַז=מאַסען, וועלכע זעען אָפּט אויס פּונקט אַזוי ווי עמבריאָ=
נען פֿון געבוירענווערענדיגע שטערען, זענען פֿון אונז אַזוי
דערווייטערט. היינט צווייפֿעלט מען אַביסעל: מעגליך, אַז גראָד
די דאָזיגע אונפֿאָרמיגע הימעל=פֿלעקען זענען טיילווייז נענטער
צו אונז, ווי מיר האָבען גערעכענט. געוויסע שטערן=הויפֿענס,
וועלכע דער ס פּ ע ק ט ר אָ ס ק אָ פּ צווינגט אונז צו האַלטען פֿאַר
פֿיקסשטערן=סיסטעמען, און וועלכע זעען דאָך אויס אפֿילו דורך
די שטאַרקסטע טעלעסקאָפּען ווי נעפּעל=פֿלעקען, מוזען יעדענ=
פֿאַלס שוועבען אין אַזעלכע אונבעגרייפֿליך=אונגעהויערע וווייט=
קייטען פֿון אונז. אָבער אפֿילו די אָנגעזעענע פֿיקס=שטערן
זענען פֿון אונז אַזוי געוואַלטיג ווייט, אַז דער דרייסטסטער
קאָסמישער פֿאַנטאַסט קאָן זיך דערמיט בעפֿרידיגען.

דאָס איז דער ר ו י ם, אין וועלכען דער נאַטורפֿאָרשער
וואַרפֿט זיך אַריין,—וואַרפֿט זיך אַריין, ווייל דו און מיר אַלע
זענען נור אַ ווערים=געווימעל פֿון דער דאָזיגער דיקער ערד=
קויל, וואָס איז איינמאָל, מיט מיליאָנען יאָרען צוריק, אַריינ=
געוואָרפֿען געוואָרען אין דעם רוים און, בעלויכטען דורך טוי=
זענטער און טויזענטער ליכט=וועלען פֿון די אַלע נאָנטע און
ווייטע זילבער=וועלטען, וואָס זענען אַרום איר, מאַכט זי דורך
איר לאַנגען עליפּטישע שליידער=וועג אַרום דער זון לויט דעם
זעלבען געזעץ, וואָס לאָזט אויף איר גופֿא פֿליען אַ קאַנאָ=
נען=קויל.

אִיז צוּשפָּאלטען. צוּשפָּאלטען, צוּפִיצעלט אוֹיף אַנ׳אוּנגעהוֹיערן
געווִימעל פוּן אײנצעלנע פִינקלענדִיגע וועלט־שטוֹיבעלעך. צווִי־
שען דִי שטוֹיבעלעך צִיט זִיך דער פרייער רוים, אײז־קאַלט,
אָן לוּפט. און דִי שטוֹיבעלעך זעען מִיר טאַקע נוּר אַלע שטוֹי־
בּעלעך, ווייל צווִישען זיי און אוּנז הערשט שוֹין דער דאָזִיגער
געוואַלטִיגער מִיליאָנענמיילִיגער רוים.

פוּן יענער זייט פוּן דִי מיילען שטייען גִיגאַנטִישע זוּ־
נען, פוּן וועלכע דאָס לִיכט פליסט אִין רִיזִיגע שטראָמען,
פלִיסט און פלִיסט און פלִיסט בִּיז אִין דִי ווייטסטע ווייטען
פוּן דער וועלט אַוועק. עס פלִיסט אוּנגלוֹיבלִיך־שנעל, דאָס
דאָזִיגע לִיכט: מִיט אַ געשווִינדקייט פוּן פערצִיק טוֹיזענט מייל
אִין אַ סעקוּנדע טראָגט זִיך זיין וועלען־לוֹיף אִין פרייען רוים.
און דאָך דאַרף דוֹיערן גאַנצע פִיר יאָר, בִּיז דאָס לִיכט פוּן
דעם נ אָ נ ט ס ט ע ן פוּן דִי דאָזִיגע פִיקס־שטערן קאָן דערגריי־
כען אוּנזער מענשען־אוֹיג אוֹיף דער פלאַנעטע ערד. אוֹיפ׳ן
דרוֹם־הִימעל, דאָרט וואוּ דאָס שטערן־בִּילד פוּן דעם קענטאַוור
לוֹיכט, שטראַלט דער דאָזִיגער שטערן, דער הערלִיכסטער און
העלסטער פוּן אַלע זוּן־שטערן. דִי פִיר ל ִי כ ט ־ י אָ ר לאָזען
בּערעכענען, לוֹיט דער צאָל מייל אִין אַ סעקוּנדע, דִי געוואַל־
טִיגע שטרעקע, וועלכע טיילט־אָב פוּן אוּנז דעם דאָזִיגען שטערן:
זִי מאַכט־אוֹיס פִיל בִּילִיאָנען מייל. און פוּן אַלע מִיריאַדען
פִיקס־שטערן פוּן דעם הִימעל־געוועלב אִיז דאָס דער נאָנטסטער;
פוּן אַנדערע קוּמט צוּ אוּנז אָן דאָס לִיכט ערשט נאָך הוּנ־
דערטער יאָרען. עס קאָן זיין, אַז היינט, ווען מִיר קוּקען
אוֹיף זיי, זעען זיי שוֹין פוּן לאַנג אִינגאַנצען אַנדערש אוֹיס,
ווִי דעמאָלט, ווען דער לִיכטשטראַל, וועלכער אִיז צוּ אוּנז
ערשט אִיצט ענדלִיך אָנגעקוּמען, אִיז פוּן זיי אַרוֹיס. און ווען,
פערקערט, דער שוואַכער גלאַנץ פוּן אוּנזער ערד ווערט אִיצט
דאָרט בּעמערקט, זעט אוֹיס דִי ערד אִין יענעם שיין אַזוֹי, ווִי
זִי אִיז געווען מִיט צענדלִיגער, מִיט הוּנדערטער יאָרען צוּרִיק:
אָן איי ענבּאַנען, אָן דעם אייפעלטוּרם, אָן דעם סוּעץ־קאַנאַל,
מִיט דעם אִינזעל קראַקאַטאַוּ, וואָס אִיז געלעגען אִין דעם זוּנ־

„איך בין דאָס זונען-שטויבעל, איך בין דער זונען=באַל;
צום שטויבעל זאָג איך: בלייב דאָ! און צו דער זון: אַוועק!
איך בין דער מאָרגען=שימער, איך בין דער אָוענט-הויך,
איך בין דעם וועלדעל׳ס פליסטער, דעם ים׳ס —
דער וועלען=רויש.
איך בין די מאַסט, דער רודער, דער רודערער, די שיף,
איך בין, און וואָס זי ברעכט זיך, דער ים=פעלז
פון קאָראַל.
איך בין דער הויך פון פלייטע, איך בין דעם
מענשענס גייסט,
איך בין דער פונק אין שטיינער, דער גאָלד=גלאַנץ
אין מעטאַל.
איך בין די שיכרות, ווייןשטאָק, דאָס פרעס=ברעט
און דער זאַפט,
דער שכור און די שענק כ׳בין, דער בעכער פון קריסטאָל,
דאָס ליכט און דער, וואָס פליט אַרום אים, דער
שמעטערלינג,
די רויז, און פון דער רויז פער׳שיכורט די נאַכטיגאַל“.
(ריקערט נאָך רומי)

בעטראַכטען אַ זאַך מיט די אויגען פון דעם היינטיגען נאַטורפאָרשער, הייסט: אַוועקשטעלען זי אין אַ רוים, אין וועלכען עס הערשט דער רוימליכער מיליאָן, דער מיילען=מיליאָן. און עס הייסט: בעטראַכטען די זאַך אין שיין פון אַ פערגאַנגענהייט, וועלכע ווערט געמאָסטען מיט דעם צייטליכען מיליאָן, מיט דעם יאָרען=מיליאָן.

דער בלויער קריסטאָלענער געוועלב מיט די גאָלדענע שטערן=נעגעל, וועלכער האָט אַרומגענומען דעם אַלטערטימליכען מענשען, אַזוי ווי דער גלעזערנער דאַך פון אַ ספעקטגאָרטען, אונטער וועלכען דער טרייער היימלישער גערטנער האָט געלאָזען וואַקסען איידעלע און גראָבע מענשען=פרוכטען-

אויבוואויל אויך ער מיידט נישט אינגאַנצען אויס דעם וואונדערפולען עלעמענט.

ער פירט דורך דעם אונגעהויערן וואונדער־אוצר פון דעם היינטיגען נאַטור־פֿאָרשער.

אַ רעגענבויגען שיינט איבער דער בלויקייט. דער רעגענבויגען פון דער ליבע. איין עק זיינעם האָסטו מיט דיין בליק געכאַפּט. ער גלאַנצט איבער דעם איינפאַכען אַקט פון דער מענשליכער בעהעפטונג, דאָרט ביים זוימען־חיה׳לע און דעם איי, וועלכען דו האָסט געזען. לאָ׳מיר איצט אין אונזער גאַנג ווייטער פרובען זיך אַוועקצולאָזען צו דעם צווייטען שטיקפונקט. דאָרט, וואו די ליבע קומט ערשט איצט אַריין אין דעם ליכט־פֿעלד פון דעם נאַטור־פֿאָרשער.

פּאַנאָראַמע, וועלכע עפענט זיך פאַר אונזערע אויגען אונטער דעם ליכטיגען שטראַל אין דעם גרויסען אייביגקייט־נעפּעל.

און מיר שטעלען זיך פאָר אַ׳ענטוויקלונג אויך אין דער ליבע. אָנשטאָט צו זאָגען דאָס איינפאַכע וואָרט „אייביג“, טרייבט עס אונז, צו זוכען די ענטשטעהונג פון דער ליבע אין דעם ענטוויקלונגס־גאַנג פון קאָסמאָס, וועלכער וואַקסט ביסלעכווייז אַרויס ווי אַ פילפאַרביג אינזעל פון דעם בלויען ים פון די צייטען. דאָס איז אייגענטליך דאָס נייע, וואָס אונזער צייט גיט־צו צו דעם אַלטען פשוט׳ען אייביגקייט־ביילד. דער דאָזיגער ענטוויקלונגס־גאַנג איז דאָס אייגענטליכע „אייביגע“. אין אים ליגט דער פעסטער צוזאַמענבונד פון דער גאַנצער פריערדיגער ענטוויקלונג און די זיכערהייט אין דער אונענדליכער צוקונפט. היינטער דער מענשהייט שטייט איר ענטוויקלונגס־גאַנג, שטאַפּעל ביי שטאַפּעל. אויך דער גאַנצער וויטסטער גורל פון אונזער פּלאַנעט, פון אונזערע פיקסשטערן־זונען איז נאָך צַלץ דער וויטערדיגער גאַנג פון דער דאָזיגער ענטוויקלונג.

ג

אַ גאָלדענער פאָדעם דערגענטערט זיך צו אונז. לאָ׳מיר פּרובען אַביסעל אונזער שיפעל צו אים צוצובינדען, כדי צו זען, ווי וויט מיר וועלען קומען. עס איז זיכער מיט מאָדערנע מיטלען אַ בעסערע ים־רייזע, ווי ווען מיר זאָלען זיך לאָזען נאָך דער אונשטערבליכקייט פון אינדיווידואום. דער דאָזיגער וועג איז היינט אַ פערפּירערישער אָדיסעע. שיינע נאַקעטע סירענען, וועלכע נאַרען אַריין דעם רייזענדען און פרעסען אים אויף, ווען ער לאָזט זיך פערנאַרען. ציקלאָפּען, וועלכע פערשפאַרען דעם דענקער אין זייערע היילען אַזוי, אַז ער דאַרף זיך פרייען, ווען עס געלינגט אים, אָנהענגענדיג זיך אָן בויך פון אַ באָק, צו אַנטלויפען. קירקע די צויבערין, וועלכע פערוואַנדעלט פילאָזאָפען אין אייזלען, און לאָטאָפאַגען, וואו מען פערגעסט זיך אין אייביגען געדאַנקען־שלאָף, נאָגענדיג דאָס זיסע צוקער־ברויט... אונזער וועג איז פשוט׳ער,

זוען אַ בעגריף, וועלכען מיר האָבען היינט אין פלייש און בלוט: דער בעגריף פון דער ע נ ט וו י ק ל ו נ ג.

אין אינערליכסטען עצם פאַלט ער נישט אַרויס פון דעם וואָס דאָס וואָרט „אייביג“ נעמט אַרום. אָבער איבער דעם קאָנקרעטען בילד, וואָס ליגט אונטער דעם דאָזיגען קלינגענדיגען וואָרט, גיסט ער אויס דעם צויבער פון דער אונענדליכער פערענדערונג און דערמיט אויך—פון דער אונענדליכער רייכקייט. אין אַנ'איינטאָניגען ווייסען נעפעל וואַרפט ער אַריין אַ ליכטיגען שטראַל, אונטער וועלכען עס הויבט זיך מיט אַמאָל אויף אַ בליענדיגער, אָטעמענדיגער לאַנדשאַפט, וואו אַלץ געפינט זיך אין אַ לעבעדיגער בעוועגונג: די בוימער לאָזען אַרויס קנאָספען, די בערג צושפרייטען זיך, ציען זיך אויס, שפאַלטען זיך, דער ים בלאָזט זיך אָן און רוישט. און אין דער טיפער בלויקייט איבער די פערענדערטע האָריזאָנטען בליען-אויף נייע שטערן, גלייך ווי אין דעם קאַלטען וועלט-רוים וואָלט אויך אַ וואונדערליכער פרילינג ערוואַכט.

אין יענער אייגער „ליל שמורים“ פון דער קולטור-געשיכטע האָט די מענשהייט באמת געוואַכט. אין דער דאָזיגער נאַכט האָבען די דענקער געטראַכט און געבויט, אינסטרומענטען זענען ערפונדען געוואָרען, ביבליאָטעקען און מוזעאומס האָבען זיך אָנגעזאַמעלט, שטערן-אָבסערוואַטאָריעס האָבען זייערע טורעמס געגען הימעל אויפגעשטעלט. און אַז מיר זאָגען היינט, אין סוף פון דער דאָזיגער נאַכט, אַז דער מענש האַלט זיך בעשיינפערליך אין דעם „אייביגען“ לעבען פון קאָסמאָס דורך דער פרוכפערונג, דורך דער ליבע-קלינגט אונז מיט אין די בעגריפען „מענש“ און „קאָסמאָס“ די גאַנצע הייסע אַרבייט פון דער דאָזיגער גרויסער „ליל שמורים“.

מיר זעען דעם קאָסמאָס זיך ציען נישט נור אין דער טונקעלער אייביגקייט אַריין, וועלכער איז אַ מעלאָדיע, אָבער נישט קיין בילד; מיר זעען אים, מיר נעמען אים אַרום אין אמת'דיגע רוים-ווייטקייטען. מיר זעען די מענשהייט אַלס גאַנצעס אַרויסשיינען פון דער אונגעהויערער, ממשות'דיג ליכטיגער

אייביגע ערד, אייביגע זון!

צי איז בכלל פאראן אין אונזער מאָדערנער אויפפאַ־סונג וואָס עס איז, וואָס מיר זאָלען קאָנען זיך פאָרשטעלען אלס „אייביג"?

די אלטע צייט האָט געזען הינטער זיך אַ פאָר הונדערט יאָר מענשהייט. איר בליק האָט נאָך נישט געקאָנט בעטראַכ־טען דאָס גרוימע מענשהייטס־לעבען אויסער די גרענעצען פון דער קולטור. דער נאַטורפאָרשער פון אונזער צייט לייגט אָבער אַוועק זיין האַנט אויף דעם דאָזיגען בראָינעם, פון ים צושפּאָל־טענעם פעלז. דער דאָזיגער פעלז שטאַמט פון אַ צייט, ווען ס'זענען נאָך גאָר קיין מענשען נישט געווען... און די גאַנצע ערד? איז דען די ערד פאַר אונז אויך נישט בלויז אַ רעלאַ־טיווער בעגריף? אַ ליכט־שטויבעלע, וואָס פליט אַרויס פון דער טיפקייט פון די צייטען, ברענט, ווערט טונקעלער, „לעבט" און פערגייט? איז דען נישט די „אייביגע זון" נישט מער ווי אַ טרוים, זייט מיר ווייסען, אַז אַלע פיקס־שטערן זענען זונען, און אַז איבער אַזעלכע פיקס־שטערן ברעכט אויס דער רויטער הערבסט פונקט ווי איבער אַנ'ערדישען דעמבענעם וועלדעל; אַז עס קאָנען אויף זיי קומען קאַטאַסטראָפעס, וועלכע צינדען זיי אָן און פערברענען, פונקט ווי אַ בליץ־פונק פערברענט אויף דער ערד אַ יונגען דעמב? זייט מיר ווייסען, אַז דער אייז־קאַלטער רוים זויגט אויס זייער היץ, פערפריערט זיי און ברענגט זיי צום ווינ־טער־טויט?

אין דער אמת'ן רוקט זיך דאָ פאַר אונז היינט אַרויס אַ גאַנץ ניי בילד, אַ גאַנץ נייע אויפפאַסונג פון די וועלט־ערשיי־נונגען, וועלכע פאָדערן אויך פאַר דער אידעע פון דער אונשטערבליכקייט, פאַר דער אידעע פון דער אייביגקייט אַ לאָגישע בעניי אונג, איידער מיר נעמען זיי אין אַלטען זין ווייטער בענוצען.

איין זאַך האָט געפעלט דעם פשוט'ען אַזוי גוט ווי דעם ראַפינירטען דענקען פון די אַמאָליגע צייטען: דאָס איז גע־

וועלכער ראַטעוועט דערפֿאַר די מענשהייט. דער דאָזיגער געדאַנק פֿירט דורך דעם וועג פֿון דער פּראָפּעראונג, דורך דעם וועג פֿון דער ליבע.

אין פּרינציפּ איז אויך דער דאָזיגער שטאַנדפּונקט אַן אוראַלטע חכמה. ער איז אונז אַזוי פֿאַרשטענדליך, אַזוי נאָענט טאַקע דערפֿאַר, וואָס ער האָט אין זיך די דאָזיגע וועלט־אַלטקייט.

די עטליכע טויזענט יאָר פֿון מענשליכן דענקען זענען פֿאַר אַזעלכע פּשוט'ע לאָגישע אויספֿירונגען אין זין פֿון דעם ביבלישען אויסדרוק באמת נור איין „ליל שמורים". אַ פֿאָטער, וועלכער שטאַרבט און בענשט זיין יונג קינד: און דער גאַנצער געדאַנקענגאַנג איז אין זיין געוואַלטיגער גרויסקייט קלאָר. דער פֿאָטער שטאַרבט אַוועק, ווי די אַנדערע דערמאָנטע אויפֿפֿאַסונג זאָל דאָרט זיין טויט ניט ערקלערען. אָבער דאָס קינד לעבט, און מיט אים ציט זיך דער פֿאָדעם ווייטער. מיליאָנען אַזעלכע פֿעדעם, וועלכע קרייצען זיך, פֿערשפּינען זיך, ציען נייע פֿעדעם: די מענשהייט. דאָס קינד וועט ברענגען אייניקלעך, די אייניקלעך אור־אייניקלעך. אַלץ אויף דער זעלבער ערד, אונטער דער זעלבער זון, וועלכע האָבן שוין געגעבן באָדען, וואַרעמקייט, ליכט די עלטסטע אור־עלטערן, וועגען וועלכע מיר קאָנען נור וויסען. אויף דער אייביגער ערד, אונטער דער אייביגער זון דער אייביגער מענש, וואָס האַלט זיך אויף דעם סוד פֿון דער ליבע, וועלכער מאַכט אים אונשטערבליך.

אָבער אויב די דאָזיגע אָנשויאונג איז אַליין פֿאַר זיך אויך אַלט, איז דאָך איינס ביי איר זיכער: וואָס נעגטער זי קומט צו אונזער צייט, ווערט זי אַלץ יונגער, אַלץ לעבענס־קרעפֿטיגער. אמת, מיט אַ געוויסער אויסבעסערונג. נאָך דער אויסבעסערונג זעט אויס, ווי דאָ וואָלט זיך דער וואָלקען־שלייער אַלץ מער און מער פֿונאַנדערגעשוואומען.

איין פֿראַגע מוז אויך דאָ אַרויסקומען.

אייביגע מענשהייט...

פּלאַטאָ, פאַר וועלכען דאָס ערדישע לעבען פון אינדיווידו־ אום איז געווען נור אַ בלייכער טרוים, וואָס טראָגט זיך גיך אַוועק אין אַ פיל־העכערער אידעאַלער עקזיסטענץ פון יענער זייט פון צייט און רוים—ביז צו דעם גרויסען פעכנער, וועלכער האָט זיך פאָרגעשטעלט, אַז צוזאַמען מיט די מעכאַ־ נישע וועלטען, וואָס שטראַלען איינמאָל אַרויס פון יעדען אינ־ דיווידואום און וואָס ווירקען אויך נאָך זיין טויט אונענדליך אין דער מעכאַניק פון דער וועלט,—אַז צוזאַמען דערמיט לעבט אויך ווייטער די מענשליכע נשמה. אָבער אויך ביז צום נע־ בעכדיגען בילד פון אַ שול, וואו דער לערער צוטיילט נאָך דער פערענדיגונג פון סעמעסטער צענזורען, און וואו די שי־ לער ווערען בעשטראָפט דערפאַר, וואָס מען האָט זיי שלעכט געלערנט.

פילאָזאָפישע סיסטעמען קומען און פערגייען, יעדער ניי־ ער פילאָזאָף איז שמשון, וועלכער צוברעכט די זיילען פון זיין הויז. קירכען־דאָגמען, וועלכע ווערען איבער אַזעלכע סיסטע־ מען פערשטיינערט, ווערען דורך דעם שטורעם פון די גע־ דאַנקען ווידער צופיצעלט און אַזוי ווי דינער מעטעאָר־שטויב אַוועקגעטראָגען אין ליידיגען רוים. דו מעגסט דאָס אָבשאַצען, ווי דו ווילסט: זיכער איז, אַז וואָס נענטער צו אונזער צייט פערציט זיך איבער דער דאָזיגער אויפפאַסונג אַלץ אַ געדיכ־ טערער וואָלקען. מיר קאָנען פאַר אונזער צוועק לאָזען דעם דאָזיגען וואָלקען. מירביידע, מיר ווייסען יאָ, וואָס פאַר אַנ־ אונגעהויערע פראַגע עס בעהאַלט זיך אונטער אים. ס'איז גע־ נוג צו דערמאָנען. לאָ'מיר לאָזען דעם גרויסען ספינקס רוען אויף דעם דאָזיגען אָרט און לאָ'מיר איצט נישט פרעגען, צי דער זאַמד, אין וועלכען ער איז בעגראָבען, שטייגט אָדער זינקט...

אָבער מיט אַנ'אונפערגלייכליך־זיכערערן טריט שטעלט זיך אויף נעבען דעם גלויבען אין דער אונשטערבליכקייט פון אינדיווידואום דער צווייטער אונשטערבליכקייט־געדאַנק, וועל־ כער קאָן, אמת, נישט ראַטעווען דעם אינדיווידואום, אָבער

גרוב איינגאַנצען צו פערענדערן איינעם פון די גרונד-פאַקטען
פון דעם מענשליכען לעבען: דעם טויט אָנערקענט ער נישט
אַלס אַ פערענדיגונג פון דער מענשליכער עקזיסטענץ. דער
טויט דאַרף, לויט אים, זיין נור אַזאַ מין אייגענאַרטיגע שטו-
פע אין דעם ענטוויקלונגס-גאַנג פון דעם אינדיווידואום. אַנ'-
ענטוויקלונגס-שטופע, ביי וועלכער דער אינדיווידואום פער-
שווינדט נור בלויז פון דעם קרייז פון די נאָך נישט אַזוי
הויך ענטוויקעלטע, ד. ה. פון די לעבעדיגע, אָבער ער גייט
דאָך דערביי נישט אונטער. די לעבענס-צייט, וועלכע מיר זעען
מיט אירע פופציג ביז הונדערט יאָר אָדער נאָך ווייניגער, איז
אויף אַזאַ אופן נור איין שטאַפעל פון דער מענשליכער עקזיס-
טענץ; דער אמת'דיגער שטערן פון אינדיווידואום לויכט דורך
אייביגקייטען. ער האָט זיין פערבאָרגענע זון, אַרום וועלכער
ער קרייזט, אַרום וועלכער ער האַלט זיך פעסטער, ווי עס
האַלט זיך אַ פלאַנעט פון אונזער סיסטעם אַרום איר זון. די
פלאַנעט קאָן אַראָבפאַלען, פערברענט ווערען: דער אונשטערבלי-
כער אינדיווידואום קאָן אָבער קיינמאָל נישט אומקומען. מיט
אַנ'אונגעהויערער ענערגיע האָט זיך דער דאָזיגער אונשטערב-
ליכקייט-געדאַנק דורכגעשלאָגען אַ וועג דורך דעם גאַנצען
מענשליכען דענקען. עס האָט אים געטראָגען די איינגעשפאַרט-
קייט פון די אינדיווידואומס, וועלכע האָבען זיך נישט געוואָלט
אונטערגעבען דעם געדאַנק, אַז די וועלט, דער דאָזיגער פיל-
פאַרביגער קאַליידאָסקאָפ אַרום זיי, זאָל זיין אייביג, און דער
„איך”, וועלכער איז, דוכט זיך, אַ קעניג איבער די דאָזיגע
גיך פערשווינדענדיגע ערשיינונגען פון דער וועלט, זאָל אין
איין שיינעם טאָג אַראָבפאַלען ווי אַ פוילער בלאַט פון דעם
בוים פון דער דאָזיגער וועלט. עס האָט אים געטראָגען אַ טיף-
אינערליכער געפיל פון אַנ'אונלאָגיק, וועלכע ליגט בעהאַלטען
אין דעם דאָזיגען טויט-פאַקט, און וועלכע מען האָט זיך בשום
אופן נישט געוואָלט לאָזען אַנוואַרפען. און דער דאָזיגער גע-
דאַנק האָט זיך אויסגעדריקט אין די וואונדערליכסטע אי-
דעאַלע דענק-פאָרמען, אָבער אויך אין די באַנאַלסטע. פון

„דער מענש פֿערזוכט ערשט דאַן
דעם העכסטען לעבענס=תענוג,
ווען ס'שלינגט די וועלט=איינהייט
זיין „איך" אינגאַנצען איין".

אנגעלוס סילעזיוס.

אונשטערבליכקייט! די טויזענטער יאָרען פֿון מענשליכען געדאַנק שטעלען זיך אויף אין פֿלאַקער=גלאַנץ פון דעם דאָזיגען וואָרט ווי געוואַלטיג קלינגענדיגע זיילען,—ק ל י נ ג ע נ ד י ג ע, וועלכע דערמאָנען אין פילפאַכיגען זין אָן יענער אַלטער שטים פון דעם בערימטען מעמנאָס=זייל אין עגיפּטען, איבער וועלכער ס'האָבען זיך, ווי בעקאַנט, אַרומגעריסען הונדערט בעזונדערע מיינונגען פון די רייזענדע, און וועגען וועלכער מען ווייסט נאָך ביז היינט נישט, צי שטאַמט זי פון אַ פּריסטער=שווינדעל, פון אַ פערבלענדונג, אָדער גאָר פון אַ רעאַלער מעכאַנישער ווירקונג (נאַטירליך פון אַ ז ו ן=ווירקונג).

אַזוי ווייט ווי מען קאָן נאָכפאָרשען אין דער דענק=געשיכטע די ענטוויקלונג פון פילאָזאָפישען בליק אויף די פאַקטען פון טויט און פֿרוכפערונג, אַזוי לאַנג טרעפט מען אויך אָן צוויי אויפפאַסונגען פון דעם אונשטערבליכקייט=געדאַנק. צוויי אויפפאַסונגען, וועלכע בעקעמפען נישט אידעאיש איינע די אַנדערע, אָבער וועלכע גייען צו צו דעם פּראָבלעם פון צוויי פערשידענע עקען.

איין אויפפאַסונג קלאַמערט זיך אָן דעם בעגריף פון דעם אינדיווידואום. דער אינדיווידואום איז פאַר איר אַ וועלט פאַר זיך, וועלכע ענטוויקעלט זיך און רייסט זיך פאַראויס. ער קומט פון אומבעקאַנטען און גייט צום אומבעקאַנטען. אָבער כסדר פאָראויס. אַזאַ געדאַנקענגאַנג מוז דורכאויס מאַכען אַ

דעם געדאַנק, אַזוי ווי צו די מאַגנעט-בערג, האט זיך אַוועק-
געלאָזען אויף יעדער טיפערער, גרעסערער גייסט, וועלכער
האט, דינענדיג דעם ריינעם אמת, אַ שטיק העכער אויפגעהויי-
בען דאס מענשליכע דענקען. און דער פשוט'סטער מענש האט
דעם דאזיגען גרויסען גייסט פערשטאַנען גראָד צוליב דער
איינפאַכקייט פון די דאָזיגע גרונד-פאַקטען; מען האט אים
פערשטאַנען אונטער דעם טונקעל-גרינעם באַלדאַכין אויף די
שוואַרצע וואָרצלען פון דעם היילינען פייגענבוים ביים
גאַנג, וועלכער האָט די וועלט ווי אַ לעבעדיגער טעמפעל
אָבגעצוימט, און אונטער דעם לויטערן אויסגעשטערנטען הימעל
אויף די לופטיג-פרייע באַרג-הויכקייטען פון פערו, ביי די
אונענדליכע בלאַס-געלע וואַסערן פון כינא—און דאָרט, וואו
עס שיינט אויף אין דעם גליענדיגען מדבר די פינקלענ-
דיגע פאַטאַ מאָרגאַנאַ.

די פרובפערונג האָט מען געזען אַלס די איינציגע אונ-
צוויידייטיג זיכערע פאָרם פון דער אונשטערבליכקייט.
אַ דאַנק איר איז בכלל פערהאַן אַ „מענשהייט“, אַ דאַנק איר
איז בכלל מעגליך דער גאַנג פון מענשליכען געדאַנק איבער
דורות און דורות; דורך איר לעבט די טראַדיציע, דורך איר
ציט זיך דער אייביגער פאָדעם פון מענשליכען דענקען.

נעמט אים דורך אויף איין מאָמענט. באַלד פערשווינדט ער, פונקט אַזוי ווי עס פערשווינדט די גאַנצע לוסט און קראַפט פון די בעשעפעניִשען, און פערבלייבט נור אַלס שוואַכער שאָטען אין זכרון,—אין דעם זכרון, וועלכער וועט דאָך ענדליך צוזאַמען מיט דעם גאַנצען מענשען פערזינקען אין דעם תהום פון טויט. אָבער פון דעם אַקט צווישען מאַן און פרוי קומט אַרויס אונאבהענגיג דערפון עפעס איינגאַנצען אַ נייעס. אַ נייער מענש. דער פאָטער איז אפשר דרייסיק יאָר אַלט. זאָל ער אַלט ווערען ניינציק, טרעפט אים דער טויט. אויך דער נייער מענש, וועלכען ער האָט געבוירען, מעג דערוואַקסען ביז די פולע ניינציק יאָר. דאַן וועט ער אויף דרייסיק יאָר איבערלעבען דעם ערשטען. און אַז ער וועט אין משך פון זיינע ניינציק יאָר אויך ברענגען אויף דער וועלט אַ נייעם מענשען, וועט זיין טויט ווידער אַ געוויסע צייט דורך עמיצען איבערגעלעבט ווערען.

דורך דער דאָזיגער איינפאַכער רעכען־קונסט ברענגט־אום די פרוכפערונג דעם טויט, וויניגסטענס זיין אַלץ־פערניכטענדיגער ווירקונג.

אָנשטאָט אַריינצופאַלען באַלד נאָך דער ערשטער טויט־העקאַטאָמבע פון דעם ערשטען יאָרהונדערט אין דעם אייביגען אָבגרונד, וויקעלט זיך די מענשהייט ווי אַ פער'עקש'ענט קלעטערדיג געוויקס דורך טויזענטער יאָרען אַרום דעם קליינעם שטיקעלע צייט, וועלכעס דער געבוירענער דור האָט תמיד פאַר זיך אויף איבערצולעבען דעם געבוירענדיגען דור.

און פאַר די דאָזיגע צוויי געוואַלטיגע לעבענס־פאַקטען, טויט און פרוכפערונג, שטייט דער מענש אַזוי לאַנג, ווי ער קאָן איבערהויפט דענקען. דער מאַלפע־מענש מיט דעם ערשטען שטראַל פון דעם שפּראָצענדיגען גייסט אונטער די חיה'שדיג אָנגעשוואָלענע ברעמען, האָט אפשר דערפון שוין געכאַפּט דעם ערשטען בעגריף. דער ווילדער הייל־מענש, וועלכער האָט זיך געיאָגט נאָך דעם מאַמאָנט און דעם נאָז־האָרן, האט זיך שוין דערין אַריינגעגריבעלט. און פון דאַן אָן האט זיך דער געדאַנק געוועבט און געוועבט אין דער אונענדליכקייט. און צו

אַז ער איז אויך געשטאָרבען. אויך צעזאַר. אויך אַלעקסאַנ־דער. אויך אַריסטאָטעלעס. און דער קאַנדידאַט יאָבס. דאָס ווירקט קאָמיש. אָבער הינטער דער קאָמיק ליגט אַ בעהאַלטע־נע טראַגיק, וועלכע פערוואַנדעלט זיך אין אַ מורא׳דיגער אונ־ברחמנות׳דיגקייט, ווען מען שטעלט זיך באמת פאָר די אינגע־הויערע צאָל קרבנות, וועלכע דער טויט האָט שוין צוגענומען, נישט אַכטענדיג אויף קיין שום גרויסען אָדער קליינעם ווערט, אויף קיין שום אידעאַלער גרויסקייט אָדער פולקומענער לעכערליכקייט. יעדער איינצעלנער בעקענט זיך אין די יאָרען פון זיין עקזיסטענץ מיט גליקליכע און זיגרייכע נאַטורען, וועלכע דרינגען אריין אין די סודות פון דער ערד, וועלכע לאָזען זיך אַראָב אין דער טיפער שאַכט פון דער פערגאַנגענהייט פון דער וועלט, וועלכע לאָזען זיך אַוועק מיט אויג און גייסט דורך די מילד־וועגען אין סיריוס־ווייטקייטען. צו וואָס נוצט דאָס אַלץ? זאָל זיין נישט מער ווי דער איינער דור פון די דאָזיגע פאָרשער אויף דער ערד, און זיי זאָל דורכגיין הונדערט יאָר־שלעפען זיך נאָך אַ פאָר אור־אַלטע, איינגעבויגענע, איינגאַנצען אָדער האַלב בלינדע זקנים אַלס דער לעצטער פערבליבענער מענשען־רעשט אויף דער פערוויסטער פלאַנעטע ערד. נאָך אַ פערטעל יאָרהונ־דערט: און אויף דעם אויסגעשטאָרבענעם שטערן הערשט יענע מדבר־שטילקייט, וועלכע מיר קאָנען זיך אפשר קוים פאָרשטע־לען אַלס דאָס גרויליכסטע בילד אויף אונזער לבנה, אָדער אין די טיפענישען פון דעם וועלט־רוים אויף אייז־קאַלטע בעגלייי־טער פון נאַכט־שוואַרץ פערלאָשענע אור־זונען.

דאָס איז איין זיכערע בעאָבאַכטונג: דער טויט.

און איצט די צווייטע. דער מענש בעקענט זיך מיט אַ זואונדערליכען אַקט, וואָס שטראַלט אים אַרויס ווי אַן׳אייביגע זון פון דער זעלבער ווירקליכקייט, וועלכע וואַרפט אָן דעם אייביגען שאָטען־פלעק פון טויט אויף אַלע זיינע האָפענונגען.

דעם אַקט פון דער פרוכפערונג.

אַ פרוי צינדט אָן זיינע געפילען, אַן׳אונענדליכער תענוג

ניִשט פערשטומט ווערען נאָך דעם, ווי אַ געוויסער געדאַנקען־גאַנג איז איינמאָל אָנגעמערקט געוואָרען. דאָס, וואָס מיר חזר'ען היינט דערפון איבער, דאָס, וואָס עס איז נאָך אַלץ ביז איצט דער אויסגאַנגס־פונקט פון אונזער גאַנצער חכמה, וואָס שטייט אויסער די מיקראָסקאָפּען און פיזיאָלאָגישע טעאָריעס, דאָס איז אין תּוך אַזוי גרוי, ווי מומיען־שטויב. דער פּרס, דער ניל, דער גאַנג און דער איליסאָס גראָבען עס דורך מיט זייערע זינגענדיגע כוואַליעס. אַקייגען די דאָזיגע אור־אַלטע אידעען — איז קריסטוס אַנ'עפּיגאָן.

די דאָזיגע פילאָזאָפיע ווענדט איר בליק אויף די איינפאַכסטע גרונד־פאַקטען פון דעם מענשליכען לעבען.

דער מענש, אַלס אינדיווידואום, שטייט פּלוצלונג אין דער מיט פון דעם דאָזיגען לעבען, ער פילט זיך אַלס „איך", ער לעבט, ער שפּרייזט בעוואוסטזיניג פאָראויס אין דער צייט. זיין זכרון דערמאָנט אים נישט קיין שום אנפאנגס־פונקט פון זיין עקזיסטענץ. ער איז אונמיטעלבאַר נישט אימשטאַנד צו בעגרייפען, אַז ער איז אַמאָל דאָ נישט געווען און אַז שפּעטער אַמאָל וועט ער ווידער דאָ נישט זיין. אָבער דאָס לעבען לערנט אים, און קודם כל רוקט עס פאַר אים אַרויס צוויי געוואַלטיגע פאַקטען.

מיט אַ נעוואַלטיגער אונ'רחמנות'דיגקייט טראָגט אים אונטער דאָס לעבען דעם פאַקט פון טויט.

אַ בעשטימט שטיקעל צייט בעגרענעצט דעם אינדיווידואום. קיין שום גרויסקייט, קיין שום קליינקייט פון דעם גייסטיגען ווערט פון דעם אינדיווידואום בעשיצט אים נישט געגען דער קאָסע, וואָס בלאַנקט אומעטום. פּאַטראָקלוס ליגט בעגראָבען, אָבער אויך טערזיטעס האָט סוף כל סוף געמוזט אָנהויבען גלויבען אין זיין טויט. אין דער יאָבסיאַדע לעזען מיר אַלס אַ געלונגענעם שפּאַס דאָס גרויסע מתים־צעטעל, אין וועלכען אַלע העלדען פון דער וועלט־געשיכטע ווערען געבראַכט אין אונמעגליכע גריימען און יעדער מיט דעם צוגאָב,

ענטדעקט אין דעם ווייבליכען אייערשטאָק די בלעזעלעך, אין וועלכע די מענשליכע אייער ענטשטייען ווי אין אַ קנאָכפּע-הילע: ער האָט על פּי טעות אָנגענומען די דאָזיגע בלעזעלעך פאַר די אייער אַליין. דאָס אמת'דיגע מענשליכע איי האָט ענטדעקט דער גרויסער קאַרל ערנסט פאָן בער זער פיל שפּעטער, ערשט אין יאָר 1827.

ערשט נאָך די דאָזיגע ענטדעקונגען האָט זיך אָנגעהויבען צו ענטוויקלען דער נייער בליק אויף דער מענשליכער פרוכפּערונג. דעם געוואַלטיגסטען פאַקט, דעם „פאַקט פון אַלע פאַקטען״ פון ליבע-לעבען, די צוזאַמענגיסונג פון זוימען-קעפּעל מיט דעם איי-קערענדל אינעווייניג אין דעם איי-קעמערל, האָט צום ערשטען מאָל געזען ביי אַן'איי פון אַ ים-נאָדעל-חיה'לע אָסקאַר הערטוויג אין יאָר 1875.

דער פּראָצעס, וועלכער האָט זיך פריער געזאָלט ענדיגען אין דעם מאָמענט, ווען דער מאַן שיידט זיך אָב פון דער פרוי, הויבט זיך פאַר אונז ערשט נאָך דעם אָן: ערשט דאַן הויבט זיך אָן זייער געהיימער אַקט צווישען דעם זוימען-חיה'לע און דעם איי, וועלכער קומט פאָר אַזוי, ווי מיר האָבען איִם פריער געזען, און וועלכער פירט ערשט דאַן צו דער אמת'דיגער ענטשיידענדיגער בעפרוכטיגונג. די שפּעטערדיגע געבורט פון דעם רייפען קינד זעען מיר אַלס אַן'איינפאַכע קאָנסעקווענץ פון דעם דאָזיגען אינטימסטען אַקט.

און דאָך: אויך די דאָזיגע אונענדליך-פערבעסערטע קענטניש פון דעם אַקט פון דער מענשליכער פרוכפּערונג ענדערט גאָרנישט אין דעם טיפסטען תוך פון דער פרוכפּערונג-פילאָזאָפיע, וועלכע איז פאַקטיש שוין אַזוי אַלט, ווי די מענשליכע פילאָזאָפיע בכלל.

דורך דעם כסדר'דיגען גאַנג פון וועלט-אנשויאונגען זייט מינדעסטענס פיר טויזענט יאָר קלינגט די דאָזיגע פילאָזאָפיע ווי אַן'אויפהערליכע גרויסע מעלאָדיע, וועלכע קאָן שוין מער

אָראַכטען, אויף איבערצוגעבען אַלץ, וואָס אַ קינד קאָן איבער־נעמען בירושה פון זיין פאָטער און זיינע אַלע אור־עלטערן פון פאָטערס צד; די ווייסט אין וועלכע צאַרטסטע קערפּערליכע און גייסטיגע ליניעס עס קאָן זיך אויסדריקען די דאָזיגע ירושה: פון דער איידעלסטער אויסבויגונג פון דער נאָז ביז צו אַנ׳־ענטשיידענדיגען כאַראַקטער־שטריך, פון די פאָלגען פון אַנ׳אָנ־שטעקענדיגער קראַנקהייט ביז איבערגעבען דעם געניוס, וואָס מאַכט פון אַ מוזיקער אָדער פון אַ דיכטער. וועגען דער „פער־שווענדונג" וועלען מיר נאָך שפּעטער פיל רעדען. אַלענפאַלס איז שווער צו געפינען נאָך אַ פאַל, ווען די נאַטור זאָל זיך אַזוי ענטפּלעקען אין איר גאַנצער שוידערליכער ערהאַבענקייט, ווי אין אַזאַ טראָפּענדער זוימען־פליסיגקייט. די מילך־וועגען און נעפּעל־פלעקען מיט זייערע מיליאַרדען זונען קאָנען אפשר קוים דערמיט פערגליכען ווערען.

האַמ׳ס ענטדעקונג איז דעמאָלט בעשטעטיגט געוואָרען און ווייטער ערקלערט געוואָרען דורך דעם ערשטען בעדייטענ־דען מיקראָסקאָפּיקער פון זיבעצענטען יאָרהונדערט, לעווענהוק. מען האָט אָבער דערביי נאָך דעמאָלט נישט געוואוסט, וואָס מען זעט אין דער זוימען־פליסיגקייט. פריער האָט מען גערע־כענט, אַז די זוימען־חיה׳לעך זענען שוין גאַנצע קליינינקע מענשעלעך. נאָכדעם איז אין אַכצענטען יאָרהונדערט דער אינ־טערעס צו די דאָזיגע קעמערלעך שטאַרק געפאַלען. מען איז דעמאָלט געקומען צו אַ השערה, אַז די „חיה׳לעך" זענען פּשוט׳ע אינפוזאָריעס, וועלכע געפינען זיך צופעליג אין דער זוימען־פליסיגקייט. דער גרויסער געלערטער פון 19־טען יאָרהונדערט יאָהאַן מילער האָט ערשט געמוזט די פראַגע ערקלערען אַלס אַנ׳אָפענע: צי דאַרף מען אין די זוימען־חיה׳לעך זען „פּאַראַזיטישע בעשעפענישען" אָדער „בעלעבטע אור־טיילעכלעך" פון דעם מאַן. ערשט אין דער צווייטער העלפט פון דעם דאָ־זיגען יאָרהונדערט איז די זאַך ענדגילטיג ערקלערט געוואָרען.

דער אינטימסטער פריינד לעווענהוקס, רעניע דע גראַאַף, האָט אין יענער צייט (אין זיבעצענטען יאָרהונדערט)

טיגען געדוך. און דאַן דערוועסטו אַלס דאָס איבערראַשענדיגסטע די „זוימען-חיה׳לעך": איינצעלנע קעמערלעך מיט עקעלעך, וועלכע שפּרינגען פון איין אָרט אויפ׳ן צווייטען דורך זעלבסט-שטענדיגע בעוועגונגען (אינפוזאָריעס). דער געוויכט פון די דאָזיגע זוימען-חיה׳לעך אין יעדען קלענסטען טראָפּענדעל איז כמעט אונגלויבליך. אין איין קוביק-מילימעטער זוימען-פליסיגקייט ציילט מען אָן לויט אַ זער פּינקטליכער בערעכענונג 60876 זוימען-חיה׳לעך. איין איינציגער גאַנצער זוימען-אויסגוס פון מיטעלער שטאַרקייט ענטהאַלט אַזוי אַרום הונדערט צוויי הונדערט מיליאָן. אינגאַנצען קאָן אַ מאַן אין משך פון זיין געשלעכטליכען לעבען אַרויסגעבען אָרום 340 ביליאָן זוימען-קעמערלעך.

מען ווייסט נישט, איבער וואָס מען זאָל דאָ מער שטוינען: צי איבער דער אונגעהויעריגקייט פון דער פאָרשטעלונג, אַז יעדערס פון די דאָזיגע זוימען-קעמערלעך וואָלט געקאָנט בילדען אַ נייעם מענשען; צי איבער דער קליינקייט פון אַזאַ זוימען-חיה׳לע, וואָס טראָגט דאָך אין זיך איבער די גאַנצע ערבליכקייט פון פאָטער אויפ׳ן קינד, אָדער איבער דער אונגעהויערער פערשווענדונג פון דער נאַטור אין דעם דאָזיגען אַקט. די צאָל מענשען, וועלכע לעבען גלייכצייטיג אויף דער ערד, ווערט בערעכענט נישט מער ווי אויף פופצעהנהונדערט מיליאָן. לויט דער דאָזיגער רעכענונג האָט יעדער נאָרמאַלער מאַן אין זיך די קראַפט צו בעפעלקערען מער ווי צוויימאָל הונדערט טויזענט ערדען; יעדער מאַן ענטהאַלט אַלזאָ אין זיך צוויימאָל הונדערט טויזענט מענשהייטען. יעדער זוימען-קעמערל פון דער דאָזיגער אונגעהויערער צאָל איז קוים אַזוי לאַנג ווי אַ צוואַנציגסטעל פון אַ מילימעטער. אויף אַ ברוך-טייל פון דער דאָזיגער לענג, אויף דעם קעפּעל פון דעם זוימען-חיה׳לע, פערטיילען זיך ווידער אַלס נישטיג-קליינינקע ברוך-טיילעכלעך די ציועלף כראָמאָזאָמען, אין וועלכע די ערבליכקייט ליגט בעהאַלטען. און דאָך געניגען די דאָזיגע צוועלף פּינטעלעך, וועלכע דער שאַרפסטער מיקראָסקאָפּ אַפילו קאָן גענויער נישט בע-

גאַנצע קולטורעלע), וועלכער האָט געשטויסען די געשלעכטער איינס צום אַנדערן. מען האָט געזען אַלץ — ביז צו דעם העכסטען פונקט פון דער קערפּערליכער געשלעכטליכער פּעראיינינגונג... דאַן האָט זיך אַראָבגעלאָזען דער שלייער. און ווי איינגאַנצען אַ נייעס האָט זיך אין חדשים אַרום בעוויזען דער „נייער מענש"; פריער האָט ער געגעבען וועגען זיך צו וויסען דורך אַ שטילען קלאַפּען, אַזוי ווי ער וואָלט נור געוועזען אַ נייער אָרגאַן אין מוטערלייב. דערנאָך איז ער פּלוצלונג ביי שרעקליכע וויעען פון דער מוטער, וועלכע האָבען זי אַן טויט דערמאַנט, אַרויס פון איר קערפּער, — אַרויס צום ליכט, פאַר וועלכען זיין גאַנצער גוף — אין אויג, אָטעם, בעוועגונג איז שוין געוועזען איינגאַנצען גרייט. וואָס ס'פערבינדט איין אַקט מיט דעם צווייטען — דאָס איז געבליבען אַ טיף-פערבאָרגענער סוד.

מיר זענען שוין איצט טיף אריינגעדרונגען אין דעם דאָזיגען סוד.

אין 1590-טען יאָר, ד. ה. הונדערט יאָר נאָך קאָלומבוס'עס ענטדעקונג, איז ערפונדען געוואָרען דער מ י ק ר אָ ס ק אָ פּ. ערשט אין יאָר 1677 האָט אַ האָלענדישער סטודענט מיט דעם נאָמען האַם געהאַט דעם מוט אַוועקצולייגען וואַרעמען, לעבעדיגען מענשליכען זוימען אונטער די פערגרעסערונגס-גלעזער פון מיקראָסקאָפּ. באַלד האָט ער דערזען די קעפּעלעקעלדיגע שפּרינגענדיגע קערפּערלעך: די זוימען-חיה'לעך.

דאָס קלענסטע טראָפּענדעל רייפע מענשליכע זוימען-פליסיגקייט ווייזט אַרויס ביי אַ דרייהונדערטמאָליגער פערגרעסערונג אַ גאַנצען קליינעם מיקראָקאָסמאָס פון איינענאַרטיגע קערפּערלעך. דו זעסט דאָרט גרויסע קיילעכדיגע קעמערלעך, וועלכע שטעלען מיט זיך פאָר אָבגעריסענע אויבערפלעכליכע טיילען פון דער שליימהויט פון דעם אורין-קאַנאַל. דו זעסט די אַזוי גערופענע ס פ ע ר מ אַ - ק ר י ס ט אַ ל ע ן, שיינע ריטמיש (אַזוי ווי אַלע קריסטאַלען) געפאָרמטע קערפּערלעך: דאָס איז פאָספאָר-זויערע זאַלץ פון אַ דריזל אין אונזער געשלעכטס-אָרגאַן, וועלכען אונזער זוימען פערדאַנקט זיין העכסט-אייגענאַר-

איי־קעמערל,—איז זי אין איר אַרט און פאַר דיר נישט גע־וואַלטיגער און וויכטיגער, ווי די דאָזיגע ברענענדיגע פּלאַנע־טען־זון? די אמת׳דיגע זון שיינט־אויף איבער דיר יעדען טאָג און פערגייט. דו טרונקסט איר קראַפט. זי האַלט די פּלאַנע־טען אונטער דיר אין שטרענגער אָרדענונג. נאָך דער ערד איז זי אפשר די שטאַרקסטע אויסערליכע מאַכט, וועלכע דו זעסט פאַר דיר. אָבער מיט דעם ייי־קעמערל איז פערבונדען דיין אָנטייל אין דעם אינערליכען לעבען פון קאָסמאָס. מיט אים איז פערבונדען דיין זָרט אין דער ענטוויקלונגס־קייט פון די לעבעדיגע ברואים. נישט נור דו זעסט עס, דו לעבסט מיט דעם און אַ דאַנק דעם. מיט דעם אָזיגען קעמערל ווערסטו אַליין אַ קאָסמאָס. די דאָזיגע קליינע זון וואַנדערט נישט נור אין דער אויסערליכער וועלט איבער דיר. זי קרייצט דיין אייגע־נעם וועג, אַ הייליגער צאַפּעל טראָגט זי איינמאָל דורך דיר אַליין.

מיט איר ריזסטו אָן דעם סוד פון אַלע סודות: דעם פּראָבלעם פון לעבען און טויט.

מיר ווייסען היינט שוין זער פיל וועגען דעם ענטשיידענ־דיגען אַקט פון דער בעפרוכטיגונג. פאַר די מענשען פון די פריערדיגע יאָרהונדערטער זענען די רעאַלע אומשטענדען פון דעם דאָזיגען אַקט נאָך געווען פערבאָרגען אין אַ טיפער פינסטערניש. כמעט אַזוי פערבאָרגען, ווי—ס׳זענען פאַר זיי גע־ווען די אינערליכע טיילען פון ווייבליכען קערפער. מען האָט געזען די פאָרבעדינגונגען פון דעם אַקט. מען האָט געזען אין דער זון, אין לבנה־שיין, אין שטערן־נעכט די ענטשטעאונג פון עראָטישע געפילען צווישען מאַן און פרוי,—די געפילען, וועל־כע האָבען זייט די טויזענטער יאָרען פון דער קולטור־געשיכ־טע געשאַפען און שאַפען נאָך איצט אַזוי פיל וואונדערליך־אידעאַלעם. מען האָט געזען דעם שטורעם פון די געפילען (איצט—די אור־נאַטור, פון וועלכער ס׳איז ענטשטאַנען דאָס

אַלץ, וואָס איך האָב דיר נור וואָס פריִער דערציילט, איז העסליך. לאָז זיי צו רו. דאָס זענען מענשען, וועלכע האָבען קיינמאָל ניִשט אַריינגעקוקט אין קדשי קדשים פון פילאָזאָפישען דענקען, וועלכע האָבען קיינמאָל זיך ניִשט געראַנגעלט מיִט דער וועלט: „איך וועל דיך ניִשט אָבלאָזען, דו מוזסט מיך בענשען". און וועלכע זענען קיינמאָל ניִשט דערגאַנגען, אַז די דאָזיגע ברכה פון דער וועלט פליִסט אומעטום, אַז עס איז ניִשטאָ פאַר איר קיין שום שלעכטס און געמיינס. דער דאָזיגער בעהעפטונגס-אַקט איז ווי אַ בליץ-שוואַנגערערער וואָלקען פול מיִט פילאָזאָפיע. וואָס ווייסען זיי וועגען דעם! גראָד די, וועלכע שרייען מער פון אַלעמען געוואַלד איבער דער אונמאָראַל, ווען מען רעדט וועגען אַזעלכע זאַכען,—גראָד זיי זענען די זעלבע, וועלכע בעציִען זיך אין דער ווירקליכקייט צו דעם אַקט, ווי צו אַ נאַריִשען שפּאַס. דאָס זענען די, וואָס האָבען קיינמאָל ניִשט דערפילט דעם פורכטבאַרען ערנסט, וועלכען די נאַטור האָט בעהאַלטען אין דעם דאָזיגען אַקט! ווען מען רעדט וועגען אַ פילאָזאָפיע פון דער בעהעפטונג, איז עס פאַר זיי, אויב ניִשט אונזיטליך, איז ווענינגסטענס אויך אַ שפּאַס.

די דאָזיגע קליינקעפּעלדיגע מאָראַל-פרעדיגער פילען אויך, אַז די זון, וועלכע ברענט איצט איבער דעם זילבערנעם ים, איז עפּעס געוואַלטיגס, עפּעס אַזעלכעס, וואָס רייסט-מיִט די מענשליכע נשמה אין דער אונענדליכקייט. די דאָזיגע אונגעהויערע ברענענדיגע זון, אויף וועמענס כּוחות עס האַלט זיך די קליינע ערד, פונקט אַזוי ווי דאָס קליינע ווייסע זעגעלשיפעל האַלט זיך אויף דעם ריזיגען בלויען ים-שפּיגעל, וואָס ציט זיך פון אייראָפּע ביז אַפריקע. מיִט אירע טונקעלע פלעקען, אין וועלכע ניִשט איין ערד וואָלט געקאָנט פערזונקען ווערען. מיִט אירע רויטע פּראָטובעראַנצען, אין וועלכע עס שפּריצען ברענענדיגע וואַסער-שטאָף-פאַנטאַנען אויף אַ האַלבען מיליאָן קילאָמעטער אין דער הויך. און דאָך: יענע קליינינקע זון, וועלכע שטראַלט אויף אַרום דעם זומען-קעמערל און דעם

„דער אָדלער קוקט אָן שרעק
גלייך אין דער זון אַריין, —
און דו, אויב דיין האַרץ איז ריין,
קוק דרייסט אין אייביגען שיין".

אַנגעלוס סילעזיוס.

אַלזאָ, אַזוי זעט אויס די מענשליכע פּרוכפּערונג אין דעם שיין פון אונזער וועלט=אַנשויאונג. אַזוי זעט אויס די שאַפונג פון אַ נייעם מענשען, וועלכע איז אויף אַזוי ווייט נאָכגעפאָרשט, אויף וויפיל עס איז היינט איבערהויפּט נור מעגליך.

דו מעגסט זיך דרייען ווי דו ווילסט: מיט דער דאָזיגער קליינער זון דאָרט אינעווייניג, אונטער וועלכער צוויי קאַמער=לעך נעמען זיך האַרציג אַרום און גיסען זיך צונויף, שטייסטו אין צענטער פון דעם גאַנצען ליבעס=פּראָבלעם. קודם כל ביים מענש. און דערנאָך ווייטער,—אַזוי ווי די גאַנ=צע נאַטור=אויפפאַסונג שטראַלט פאַר אונז תמיד אַרויס פון דעם איינציגען דענק=מיטעלפונקט „מענש"—אויך פאַר דער גאַנ=צער אַרומיגער וועלט.

דו קאָנסט אָוועקנעמען פון דעם וואָרט „ליבע" אַלץ, וואָס דו ווילסט: דעם גאַנצען בלויען הימעל איבער איר, אַלץ, וואָס איז איבערגעגאַנגען אין גייסט, אין קולטור, אין אידעאַלער מענשליכקייט, אין רעליגיעזער התלהבות, אין קינסטלערישען האַרמאָניע=טרוים. נור דעם דאָזיגען איינפאַכען רעאַלען פּראָ=צעס פון דער בעהעפטונג קאָנסטו ביי איר נישט אָוועקנעמען, נישט צושטערענדיג דעם גאַנצען בעגריף.

איך ווייס, אַז ס׳זענען פאַראַן מענשען, מאַסען, וועלכע שאָקלען זיך אָב פון אַזאַ בעהויפּטונג. זיי וועלען געפינען, אַז

צוויי איינצעלנע קעמערלעך, וועלכע האָבען זיך אויך אַזאַ מין אופֿן אָבגעריסען פֿון זייערע אָרגאַנען. אַז זיי בעהעפֿטען זיך און גיסען זיך צוזאַמען איינס מיט דעם אַנדערן, בילדען זיי איין גרונד-שטיין, דאָס ערשטע בוי-קעמערל פֿאַר אַ נייער קעמערל-געביידע, פֿאַר אַ נייעם אָרגאַניזם, פֿאַר אַ נייעם מענש.

אַזוי קומט עס פֿאָר. די קראַפֿט צום אויפֿבויען דעם נייעם לעבעדיגען אָרגאַניזם מוזען די דאָזיגע קעמערלעך, נאַטירליך, האָבען אין זיך. דאָס קאָנען שוין נישט בעווייזען די געוועונליכע ציגעל. דאָ ליגט אַ גרויסער סוד פֿון לעבען, וועלכער לאָזט זיך שוין נישט איינשליסען אין אונזער גראָבען פערגלייך מיט דעם הויז און מיט די ציגעל-שטיינער. אָבער דאָ דאַרפֿען מיר שוין מער נישט האָבען דעם פֿערגלייך, ווייל דו דאַרפֿסט ערשט די געשיכטע מיט דעם „קעמערל" בכלל און מיט זיין ראָל אין געשלעכטליכען אַקט זיך פֿאָרשטעלען. געדענק זי גוט, מיר וועלען זיך צו איר נאָך נישט איינמאָל צוריקערען.

אָרגאַנען ביי מאַן און פרוי. דאָס זענען אָ ר ג אַ נ ע ן,—אין תּוך פונקט אַזעלכע אָרגאַנען ווי אַלע אַנדערע. נעם דעם אייערשטאָק פון דער פרוי, אָדער די געדערעם, אָדער די לונגען: דו האָסט פאַר דיר אין יעדען בעזונדערן פאַל אַן'אָר־גאַן. אויך דער אייערשטאָק פון דער פרוי און פונקט אַזוי אויך דער זוימען-אָרגאַן פון דעם מאַן זענען אַזוי ווי יעדער אָרגאַן צוזאַמענגעשטעלט פון קעמערלעך. ניִשט מער, וואָס אויך דאָ האָבען די דאָזיגע קעמערלעך זייערע בעזונדערע געוואוינ־הייטען, זייער בעזונדערע אַרבייט, וועלכע נור זיי פירען אויס אין דעם מענשליכען אָרגאַניזם. זיי זויגען ניִשט קיין שפייז. ווי די געדערעם, און פּלומפּען ניִשט קיין בלוט, ווי דאָס האַרץ. זייער אויפגאַבע איז אַ גאַנץ מערקווירדיגע.

שטעל דיר פאָר אַ צימער אין דעם הויז מיט די דער־מאָנטע ציגעל־ווענט. אין דעם דאָזיגען צימער געשעט אַזאַ משונה'דיג וואונדער. פון צייט צו צייט ווערט אַ גערודער אין דער וואַנט, די טאַפּעטען שפּאַלטען זיך און פון דער מויער פאַלט אַרויס אין מיטען צימער איין איינציגער ציגעל. קוים איז ער אַרויס, הויבט ער זיך אָן צו רוקען. ער רוקט זיך אַרויס פון דער טיר, און בעקומט זיך ענדליך איינגאַנצען אַרויס פון דעם הויז. דאָרט געשעען מיט איהם די וואונדערליכסטע פּאַסירונגען, ער קומט זיך צוזאַמען מיט אַ צווייטען איינצעל־נעם ציגעל פון אַ שכנות'דיגען הויז און צוזאַמען מיט איהם וואַקסט ער זעלבסטשטענדיג אויף און ווערט אַ נייע קליין הויז.

בוכשטעבליך אַזוי געשעט עס מיט אונזערע מענשליכע קעמערלעך־הייזער, מיט דעם מאַן און מיט דער פרוי. פון צייט צו צייט רייסט זיך אָב פון דער קעמערל־וואַנט פון דעם מענ־שליכען זוימען־אָרגאַן איין איינציג קעמערל און וואַנדערט אַרויס פון דעם הויז, עס זוכט זיך אַ ווייבליך מענשען־הויז. דאָרט האָט זיך אויך פון דעם אייער־אָרגאַן אָבגעריסען אַ קעמערל און האָט זיך אַוועקגעלאָזט אַ ביסעל וואַנדערן. ביידע פרייע קעמערלעך טרעפען זיך צוזאַמען... און וואָס זיי טוען, האָסטו געזען, איי און זוימען־חיה'לע: דאָס זענען דאָך ניִשט מער ווי

ענליכע אײנע צו די אַנדערע,—אינערליך בלײבען װי די אײנ-
הײטליכע בױ-ציגעל פון לעבען.

דער הונט, װעלכען מיר האָבען זיך גענומען פאַר אַ
בײשפּיל, איז פערהעלטנישמעסיג שױן אַ זער הױך ענטװיקעל-
טע חיה. נעם אַ נידעריגער חיה: לאָמיר זאָגען, אַ רעגען-װאָרים.
דו זעסט בײ אים דאָס זעלבע. אױך ער איז נישט צוזאַמענ-
געשטעלט פון אײן שטיק; אַנ'אונגעהױער מאַסע קעמערלעך
שטעלען צוזאַמען אױך זײן קערפּער, זײנע אָרגאַנען. ער איז
קלענער פאַר'ן הונט און בעזיצט נישט אַזעלכע קאָמפּליצירטע
אָרגאַנען, װי דער הונט. דעריבער בעשטײט ער פון װײניגער
קעמערלעך, פונקט אַזױ װי אַ קלײן הײזעלע ענטהאַלט װײני-
גער ציגעל, װי אַ גרױסער פּאַלאַץ. דאָס איז אָבער נור דער
אײנציגער װעזענטליכער אונטערשיד. גאָר אונטען אין דער
ענטװיקלונגס-קײט פון די חיות געפינט מען בעשעפעניש'ן,
װעלכע בעשטײען נור פון אײן אײנציק קעמערל. אײן אײנ-
ציקער ציגעל, אַװעקגעלײגט אױפ'ן פרײען פעלד, איז שױן
פאַר זיך אַ „הױז": אַזױ איז עס בײ די לעבעדיגע קעמערלעך.
בעטראַכסטו װײטער די צמחים, זעסטו אױך, אַז די העכערע
זענען צוזאַמענגעשטעלט פון פיל מיליאָנען קעמערלעך: דער
אײלבערט, װעלכען דו זעסט דאָ קײגען דיר, האָט אין יעדען
בלאַט אַ גאַנצע מאַסע אַזעלכע קעמערלעך, און װיפיל בלעטער
לאָזט ער פון זיך פאַלען בשעת א װינט!

און אַז מען קומט צו דיר אַלײן, צו דעם מענש, װעל-
כער שטײט נאָך פיל העכער פון דעם הונט. אױך דו ביסט
פון דער חיה ענטשטאַנען, ביסט נאָך איצט, זאָאָלאָגיש גענו-
מען, אַנ'אמת'ע חיה. אױך דײנע לונגען, דײנע געדערעם, דײ-
נע געהירן בעשטײען פון די זעלבע בױ-ציגעל. דײן לײב,
דײנע אָרגאַנען, דײן גאַנצער „דו" איז נור אײן אײנציג גרױ-
סע װאונדער-געבײדע פון מיליאָנען קלײנינקע קעמערלעך,
פונקט אַזױ װי דער הונט, דער רעגענװאָרים, דער אײלבערט.

דאָ האָבען מיר פריער גערעדט בעזונדער װעגען אײני-
גע אָרגאַנען פון דײן מענשליכקײט. װעגען די געשלעכטליכע

די זעלבע לעבעדיגע שטאָף־טיילעכלעך, וואָס די געדערעם. ס׳פערשטייט זיך: זייער בעשעפטיגונג איז דאָ, אין די לונגען, אַנ׳אַנדערע ווי דאָרט, אין די געדערעם. אָבער דאָס שטערט ניט דעם גרונד־פאַקט, אַז אין פּרינציפּ זענען דאָס די זעלבע „בוי־ציגעלעך“, וועלכע שטעלען צוזאַמען יעדען לעבעדיגען אָרגאַן.

און אַזוי קאָנסטו דעם גאַנצען הונט צופּיצלען און בעטראַכטען יעדער שטיקעלע הויט, יעדער מוסקול־טיילעכעל, יעדער פעדימעל פון די געהירען: אומעטום וועסטו געפינען דעם זעלבען גרונד־עלעמענט, די זעלבע קליינע קניילעכלעך לעבעדיגען שטאָף, וועלכע קלעבען איינס אָן אַנדערן פונקט אַזוי ווי ציגעלעך, און שטעלען צוזאַמען דעם גאַנצען קערפּער פון הונט פונקט אַזוי, ווי רעכטע ציגעל שטעלען צוזאַמען אַ רעכט הויז.

מען האָט געדאַרפט פאַר די דאָזיגע לעבעדיגע „ציגעלעך“ געפינען אַ נאָמען; און מען איז ענדליך איינגעגאַנגען אויף אַ וואָרט, וועלכעס איז ניט אינגאַנצען ריכטיג, אָבער אויך ניט אינגאַנצען שלעכט. מען האָט זיי אָנגערופען „קעמערלעך“. מען זאָגט: דער גאַנצער הונט, זיינע אַלע אָרגאַנען זענען אויפגעבויט פון מיליאָנען און אָבער מיליאָנען אַזעלכע לעבעדיגע „קעמערלעך“; דער הונט איז אַ גרויסע געביידע, חעמענס איינהייטליכער בוי־ציגעל עס איז דאָס „קעמערל“. די לעבענס־געוואוינהייטען, די בעשעפטיגונגען פון די דאָזיגע קעמערלעך זענען דערביי זער פערשידענאַרטיגע. די קעמערלעך פון די געדערעם זויגען אַריין נאַרונגס־זאַפט, די קעמערלעך פון די לונגען נוצען אויס די לופט, וועלכע איז נויטיג פאַר׳ן אָרגאַניזם, די קעמערלעך פון די געהירן שפּילען די ראָל פון דער העכסטער אָנפירונג: זיי פילען, בעטראַכטען און רעגולירען די גאַנצע אויסהאַלטונג פון קערפּער. אָבער מעגען די קעמערלעך האָבען די פערשידענסטע פונקציעס און מעגען זיי דעריבער אויך אָננעמען אויסערליך די פערשידענסטע פאָרמען — אינערליך בלייבען זיי אין עצם פונקט די זעלבע, אינגאַנצען

אונטער גוטע פערגרעסערונגס-גלעזער. דאָס, וואָס דו האָסט באַמערקט ביי די הויז-ווענט, דאָס דאָזיגע געדערעם-ווענטעל באַשטייט, נאַטירליך, נישט פון קיין ציגעל. עס באַשטייט אָבער אויך פון געוויסע קליינע בוי-טיילעכלעך, וועלכע זענען איינס צום אַנדערן פעסט צוגעקלעבט פונקט ווי קליינע ציגעלעך, און וועלכע שטעלן צוזאַמען די גאַנצע געדערעם, פונקט אַזוי ווי יענע גרויסע ציגעל שטעלן צוזאַמען די גאַנצע וואַנט. און דערביי איז פאַראַן נור איין אונטערשייד (אַ חוץ דעם, וואָס די בוי-טיילעכלעך פון די געדערעם זענען מיקראָסקאָפּיש-קליינע): די טיילעכלעך פון די געדערעם זענען נישט קיין האַרטע, שטיינערנע שטיקער, אַזוי ווי די ציגעל, נור ווייכע קנוילעכלעך פון אַ זער אייגענאַרטיגער מאַסע. די געדערעם — דאָס איז דאָך אַ טייל, אַ „צימער" פון אַ לעבעדיגען אָרגאַניזם (פון אַ חיה, פון אַ הונט). די געדערעם „לעבען" אויך, כל זמן דער גאַנצער הונט לעבט. און דאָס לעבען פון דעם דאָזיגען הונט, פונקט אַזוי ווי דאָס גאַנצע לעבען אויף דער ערד, איז אָבהענגיג פון אַ בעשטימטען שטאָף, וועלכער בעשטייט פון אַ מערקווירדיגער כעמישער מישונג. יעדער „ציגעל" פון די געדערעם איז טאַקע אַ קנוילעכל פון דעם דאָזיגען לעבענס-שטאָף. אַן'אונגעהויערע צאָל אַזעלכע קנוילעכלעך שטעלט צוזאַמען די גאַנצע געדערעם און מאַכט זיי זאָלן „לעבען". די דאָזיגע „ציגעלעך" שטעלן נישט נור צוזאַמען די גאַנצע געדערעם, נור זיי טוען אויך די אַרבייט פון די דאָזיגע געדערעם; דערמיט שטייען זיי פיל העכער פון די ציגעל פון אַ שטיינערנעם מויער.

נעם איצט אַן'אַנדער „צימער" פון דעם לעבעדיגען הויז, וואָס ס'ווערט גערופען הונט: נעם די לונגען, בעטראַכט אַ שטיק לונג אונטער'ן מיקראָסקאָפּ. אין די לונגען ווערט געטאָן פאַר דעם לעבען פון דעם הונט נישט דאָס זעלבע, וואָס אין די געדערעם. און דאָך: פונקט אַזוי ווי אין אונזער הויז האָבען מיר ענטדעקט די זעלבע ציגעל אין די ווענט פון סאַלאָן און פון קלאָזעט, אַזוי בעשטייען אויך דאָ די לונגען פון

מערל״, וואָס האָט דיך אָבגעריסן פון מענשליכן אָרגאַניזם.

דערצו איז נויטיג, אַז דו זאָלסט דיר פאָרשטעלען אַ גאַנץ פשוט׳ע נאַטורגעשיכטליכע זאַך, וועלכע איז נאָך איצט אפילו נישט אינגאַנצען אָנגענומען.

שטעל דיר פאָר אַ גרויס הויז מיט אַ מאַסע צימערן. די צימערן זענען נישט גלייך גרויס אָדער הויך און זענען פערשידען מעבלירט. איינס דינט פאַר אַזאַ צוועק, דאָס אַנדערע פאַר עפעס אַנדערש: שלאָף־צימערן, עס־צימערן, קיכען א. אַז. וו. די צימערן דאַרפען דאָך דינען אַ גאַנצען הויז־געזינד פאַר זיינע בעדערפעניששען און דעריבער זענען זיי אויף דעם פערשידענסטען אופן איינגעאָרדענט. אַז דו רוקסט אָבער אָב דאָס מעבעל, רייכט אויף די טאַפּעטען און בעטראַכט די ווענט, זעהסטו: אומעטום בעשטייען די ווענט פון די זעלבע בעשטאַנד־טיילען, פון ציגעל.

מעג אַ וואַנט זיין הויך אָדער נידריג, מעג זי זיין די וואַנט פון סאַלאָן, אָדער פון קאָרידאָר, אָדער גאָר פון קלאָזעט: אומעטום בעשטייט זי פון די זעלבע ציגעל, וועלכע ליגען איינער אויף דעם אַנדערן, פעסט צוזאַמענגעקלעבט, און וועל־כע זענען אויף אַזאַ מין אופן די עלעמענטאַר־טיילען פון דעם גאַנצען הויז.

איצט נעם בעטראַכט וועלכע ס׳איז חיה, לאָ׳מיר זאָגען אַ הונט. ער איז אויך אַזאַ מין גרויס קאָמפּליצירט הויז. ווען דו קוקסט אַריין אין זיין לייב, זעסטו קאַמערן און קאָרידאָרן פון אַלע מינים. דאָ זעסטו דאָס האַרץ, דאָ די צוויי לונגען, דעם מאגען, די געדערעם, מיט איין וואָרט די אָרגאַנען. די דאָזיגע אָרגאַנען זענען אויך שטאַרק נישט ענליך, איינער צום אַנדערן. און זיי דינען טאַקע אויך פאַר די פערשידענסטע צוועקען: דאָס האַרץ פּלומפּט דאָס בלוט, אין די לונגען ווערט עס גערייניגט, אין מאָגען און אין די געדערעם ווערט דאָס עסען איבערגעאַרבייט און אַזוי ווייטער.

און דאָך: בעטראַכט אויך דאָ די וואַנט פון אַזאַ אָרגאַן. שנייד אויס אַ שטיק פון די געדערעם און לייג עס אַוועק

פונקט ווי אין אַ צויבער־קעסעל, פֿון וועלכען אַ האָמונקולוס דאַרף אַרויס. מיט אַמאָל קומט אַרויס אַ רוקען־מאַרך, אַ קאָפּ, אויגען, פּיס. אַ צייט זעט זיך נאָך דערביי אַנ׳עק,—עפּעס אַ משונה׳דיגע בריאה, פֿון וועלכער עס וואָלט געקאָנט שפּעטער אַרויסקומען אַפֿילו אַ חזיר, אָדער אַ האָז. נישט מער, וואָס דער דיקער קאָפּ איז עפּעס באַלד פֿון אָנהויב אָן פּערדעכטיג, ער דערמאָנט שוין דעם „מענש“. דערנאָך קומט די ווייטערדיגע ענטוויקלונג, און אָט איז עס שוין אינגאַנצען אַ רעכט מענשעלע; אמת, ס׳איז נאָך לעכערליך־קליין, אָבער עס דאַרף שוין נישט מער, ווי דערגרייכען אַ געוויסע גרויס און די נויטיגע וואָג, כּדי עס זאָל מיט אַמאָל קענען איבעררייסען אַלע קערפּערליכע פֿערבינדונגען מיט דער מוטער און ס׳זאָל אַרויסגעשטויסען ווערען פֿריער פֿון דער עפּענונג פֿון דער הויבמוטער און דערנאָך שוין אינגאַנצען פֿון דער עפֿענונג פֿון דעם פֿרויען־קערפּער—אויף דער פֿרייער לופט אַרויס. די דאָזיגע „געבורט“ פֿערענדיגט אייגענטליך נור דאָס, וואָס די „בעהעפֿטונג“ האָט אָנגעהויבען, צו וואָס זי האָט געוואָלט דערפֿירען: די בעשאַפֿונג פֿון אַ נייעם, זעלבסטשטענדיג לעבענס־פֿעהיגען מענשען, וועלכער האָט אין זיך דאָס, וואָס ער האָט גע׳ירש׳ענט פֿון פֿאָטער און מוטער, און וועלכער איז אין דער זעלבער צייט אַ נייע זעלבסטשטענדיגע „אינדיווידואַליטעט“.

אוּן צו דעם אַלעם וויל איך דיר זאָגען נאָך אָט וואָס. איך האָב דיר שוין געזאָגט: דאָס ווייסליכע איי שטעלט מיט זיך פֿאָר. פּונקט אַזוי ווי דאָס מענליכע זוימען־חיה׳לע, אַ קליין לעבעדיג „שטיקעלע“, וואָס האָט זיך אָבגעריסען פֿון דעם לעבעדיגען מענליכען אָדער ווייבליכען לייב. די וויסענשאַפֿט בעצייכענט דאָס אין איר שפּראַך אַביסעל גענויער, בענוצענדיג אַ וואָרט, וועלכעס אונז וועט נאָך אָפּט אויסקומען צו דערמאָנען. זי זאָגט אַזוי: דאָס איי, דאָס זוימען־חיה׳לע שטעלען מיט זיך פֿאָר יעדעס בעזונדער איין איינציג לעבעדיג „קאָ־

די טורבינע פון דעם נייעם קערן פערדאָפּעלט זיך, עס שטעלט
זיך אויף דאָס אַלטע שפּינדעל. די פּיראָונצוואַנציק כראָמאָזאָ=
מען שטעלן זיך אויס אינדערמיט און פירען דורך דאָס זעל=
בע, וואָס די כראָמאָזאָמען פון איי=קערענדעל האָבען געטון:
זיי שפּאַלטען זיך אויף אַכטאונפערציק. פון די דאָזיגע אַכט=
אונפערציק גייט צו איין רייע, ד. ה. פיראונצוואַנציק, צו איין
טורבינע, די אַנדערע רייע צו דער אַנדערער טורבינע. אָבער
ווייטער געשעט שוין נישט דאָס זעלבע וואָס פריער. אמת,
אויך דאָס מאָל צורייסט זיך דאָס טורבינען=שפּעל אינדערמיט,
נעמענדיג פיראונצוואַנציק כראָמאָזאָמען אויף איין העלפט פון
שפּעל און פיראונצוואַנציק אויף דער אַנדערער. אָבער דאָס
קומט שוין נישט פאָר ביים ראַנד פון דעם גרויסען געלעכל=
ים. איצט שפּאַלט זיך דער גאַנצער ים, דאָס גאַנצע איי, אינ=
דערמיט, אין דעם שניט צווישען ביידע טורבינען. אנשטאט צו
בילדען אַ קליין נעבען=אייעלע, שפּאַלט זיך דאָס גאַנצע איי
אַזוי אַרום אויף צוויי „אייער"; יעדעס פון די דאָזיגע אייער
האָט זיין ריכטיגע צאָל, פיראונצוואַנציק כראָמאָזאָמען. און אַזוי
גייט אויך ווייטער: עס קומען פאָר נייע שפּאַלטונגען אויף
פיר „אייער", אַכט, זעכצען און אַזוי ווייטער. דאָ האָט שוין
דאָס וואָרט „אייער", פערשטייט זיך, מער נישט קיין זין. דאָ
האַנדעלט זיך שוין אין לעבעדיגע בוי=שטיינער, וועלכע ווערען
געשאַפען אויפ'ן וועג פון בעפרוכטיגטען איי ביז צום קינד.
דאָס פאַרטיגע קינד איז אין אַ געוויסען זין נור דער אָרדנונגס=
פּראָדוקט פון טויזענטער און אָבער טויזענטער אַזעלכע טייל=
פּראָדוקטען, אַזעלכע לעבעדיגע בוי=שטיינער, אַן אונגעהויערע
מאָזאַיק=אַרבייט, וועלכע ווערט דאָך דורכגעפירט שטאַפּעלווייז
לויט אַ גאַנץ בעשטימטען געזעץ, אויפ'ן גרונד פון אַ בעשטימ=
טען בוי=פּלאַן, טאַקע אויפ'ן גרונד פון דער ערבליכקייט, וועל=
כע איז בעהאַלטען אין די כראָמאָזאָמען. די בוי=שטיינער לייי=
גען זיך, ווי שיכטען, איינער אויפ'ן אַנדערן, און פון יעדען
פון די דאָזיגע שיכטען ווערען בעשטימטע אָרגאַנען און אָרד=
נונגען פון אָרגאַנען. עס קרימט זיך, פאַלט זיך, גרופּירט זיך

חיות, און טראָגען זי אַריבער מיט דער הילף פון אונזער פאַנ-
טאַזיע אויף דעם מענשען. אַזעלכע חיות זענען צום ביישפּיל
די ים-נאָדעל-חיה'לעך. זיי זענען אַזוי פריינדליך און בילדען
אויס גלאָז-העלע דורכזיכטיגע אייער, וועלכע לאָזען זיך אונ-
טערן מיקראָסקאָפּ פון פאָר-ייער קינסטליך בעפרוכטיגען מיט
לעבעדיגע מענליכע זוימען [illegible] די ים-נאָדעל-חיה'לעך. אַנ'אַנ-
דערער אַזאַ העלפער פאַר דער וויסענשאַפט איז געוואָרען דער
ערד-באַנד-וואָרים. ביי אים זעט מען אַלץ קלאָר ווי דער טאָג,
לעצטענס האָט זיך די פאָרשונג אריינבעקומען טיפער אין לייב
אויך ביי די זויג-חיות, ד. ה. ביי די נאָנטסטע קרובים פון
מענשען. דעם פאָרשער סאָבאָטאַ האָט געגליקט נאָכצופאָלגען
ביי דער מויז כמעט דעם גאַנצען פּראָצעס, אָנהויבענדיג פון
דער אויסטיילונג פון די ריכטונגס-קערפּערלעך און ענדיגענ-
דיג מיט דער צוזאַמענגיסונג פון איי-קערענדעל מיט דעם זוי-
מען-קערענדעל. ער האָט דאָס אַלץ נאָכגעפאָרשט שטופע ביי
שטופע און אָבגעצייכענט. נאַטירליך דאַרף מען רעכענען, אַז
ביי אַזאַ סצעניִשער אויפפירונג פון דעם פּראָצעס, אַזוי ווי אין
גאָב אים דאָ פאַר דיר פאָרגעשטעלט, קומט-צו אין איינצעל-
נע פאַלען און אין די בעזונדערע פונקטען אַ געוויסע פערשי-
דענאַרטיגקייט; אָבער דו קאָנסט איינגאַנצען זיכער זיין, אַז די
אַלע הויפּט-ענטוויקלונגס-פונקטען, וועלכע דו האָסט געזען, קו-
מען פאָר ביים מענשען פונקט אַזוי, ווי דו האָסט זיי געזען.
איך וויל זיך אויף דעם אָרט נישט אריינלאָזען אין
פּרטים וועגען דעם, וואָס ס'קומט פאָר מיט דעם בעפרוכטיג-
טען מענשליכען איי, און ווי אַזוי עס ווערט דערפון אַ פאַר-
טיגער מענש. דאָס איז נאָך אַ לאַנגע, העכסט-פערוויקעלטע גע-
שיכטע. פון דעם אַלטען איי-קערענדעל און דעם נייעם זוימען-
קערפּעל ווערט אַ ניי בעשעפעניש,—אַ בעשעפעניש, וואָס פעראיי-
ניגט אין זיך עפּעס פון צוויי צדדים: אַ שטיקעל פאָטער און
אַ שטיקעל מוטער. אין אָנהויב דאַכט זיך, אַז אין דעם בע-
פרוכטיגטען איי הויבט זיך ווידער אָן די גאַנצע געשיכטע
מיט די קליינע נעבען-אייערלעך, מיט די ריכטונגס-קערפּערלעך.

וועלכע ווערט ביי דער בעפרוכטיגונג ווידער אויפגעשטעלט, אויף פיראונצוואנציק; מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט מען נאָך גערעכנט, אַז זייער צאָל איז זעכצען. מען קען, ענדליך, שוין זייט אַ לענגערער צייט די אַלגעמיינע בעדינגונגען פון דעם אַקט, און מען קען—און דאָס איז זער וויכטיק—די ווייטערדיגע ענטוויקלונג פון דעם נייעם מענשעלע פון דעם בעפרוכטיגטען איי. אין זיך אַליין האָט אָבער נאָך קיינער נישט אַריינגעקוקט, כדי צו קאָנטראָלירען די דאָזיגע זער פינקטליכע פרטים. אָבער איינס ווייסט מען פונקט אַזוי זיכער. אין פונקט פון דער איי-אויסבילדונג און בעפרוכטיגונג, אָנהויבענדיג פון דעם אויסטיילען די ריכטונג-קערפערלעך און ביז צו דעם צוזאַמענגיסען דאָס איי-קערענדעל מיט דעם זוימען-קעפעלע, זענען צווישען זיך די חיות, וועלכע פרוכפערן זיך דורך אַ געשלעכטליכער בעפרוכטיגונג, אויסערגעווענליך ענליך. ביי אַלע חיות חזר׳ט זיך איבער אויסערליך גענוי דער זעלבער פּראָצעס, און אין עצם, אין דער סכעמע פון פּראָצעס זעט זיך נישט דער מינדסטער אונטערשיד. די צאָל פון די כראָמאָזאָמען איז ביי די בעזונדערע חיות אַ פערשידענע: ביי געוויסע ווערים דערגרייכט זי נישט מער ווי פיר, ביי ראַקעס שטייגט די צאָל ביז העכער הונדערט. אָבער ביי אַלע מינים לאָזען אין זיך איבער די רייפע זוימען-חיה׳לעך און די איי-קערענדלעך פונקט די העלפט פון זייער צאָל כראָמאָזאָמען, אַזוי אַז די בעפרוכטיגונג שטעלט ווידער אויף די פריערדיגע צאָל. די אויסערליכע געשטאַלט פון די זוימען-היה׳לעך מעג זיין ביי פערשידענע מינים די פערשידענסטע; אָבער זייער ראָל בלייבט תמיד די זעלבע. דער טעמפּ פון די בעזונדערע געשעענישען קאָן אויך זיין אַ פערשידענער, די אָרדנונג פון די געשעענישען קאָן זיין אַנ׳אַנדערע, ווי מיר האָבען זי געזען; דער רעזולטאַט גיט אָבער תמיד די זעלבע פאָרמול.

דעריבער בעגייען מיר נישט קיין פעלער, ווען מיר נעמען איינציגע פרטים פון דער בעפרוכטיגונג-האַנדלונג, וועלכע מיר האָבען צופעליג געקאָנט געניי נאָכפאָלגען ביי געוויסע

צווײ פּונקט גלײַכע טײלן ערבלעכקײט=שטאָף פֿון צ ו ו ײ מענשליכע אינדיווידואומס: פֿון אַ מ אַ ן און פֿון אַ פ ר ו י.

דעם אַקט פֿון דער אױסערליכער איבערליפֿערונג פֿון די „זוימען=חיה׳לעך“ אין דעם ווײַבליכן געשלעכטליכן אָרגאַן אַרײַן קענסטו. דער געשלעכטליכער אָרגאַן פֿון דער פֿרוי איז אײַנגעאָרדנט אַזוי, אַז די הױבמוטער, בײַ וועמענס אינערליכן טויער עס וואַרט דאָס אײ, איז מיט דער הילף פֿון אַ צווײטן פֿרײַען אַרויספֿיר=גאַנג פֿערבונדען מיט דער אױסערליכער וועלט. אַז די „זוימען=חיה׳לעך“ ווערען אײנמאָל אין דעם דאָזיגען אַרויספֿיר=גאַנג אַרײַנגעלאָזען, אַרבײַטען זײ זיך שוין דורך מיט דער אײגענער בעוועגונג אַלץ ווײַטער, ביז אין דער הױבמוטער אַרײַן און נאָך ווײַטער.

זײ קומען דאָרט צו, אויב אַלץ איז נאָרמאַל צוגעגרײט, צו דעם ווײַבליכן אײ=קעמערל, וועלכעס איז שוין רײַף און וואַרט אויף זײ. אָדער האַלט שוין אָט בײַם רײַף ווערען.

אײן זוימען=חיה׳לע דרינגט אַרײַן ביז אין געלעכל פֿון דעם אײ. אַז דער קערן פֿון דעם אײ גיסט זיך דאָרט צוזאַמען מיט דעם קאָפּ פֿון דעם זוימען=חיה׳לע, איז די בעפֿרוכטיגונג אין אײגענטליכן זין פֿערענדיגט. נײַן חדשים נאָך דעם דאָזיגען אינערליכן אַקט קומט ווידער אַרויס פֿון דער פֿרוי אויף דער אױסערליכער וועלט ד אָ ס ק י נ ד.

ווי אַזוי דאָס געשעט האָסטו געזען. וואָס עס זענען אַזעלכעס די וואונדערליכע קרעפֿטען, וועלכע ווײַזען דאָ אַרויס זײער ווירקונג,—דאָס איז אפֿילו נאָך פֿאַר דער מאָדערנסטער וויסענשאַפֿט אינגאַנצען אַ רעטעניש...

אין קלאָמערן וויל איך צוגעבען נאָך עפּעס. דו האָסט מיט דער הילף פֿון דער פֿאַנטאַזיע געזען אַזעלכעס, וואָס דער פֿלינקסטער נאַטור=פֿאָרשער אַפֿילו האָט ביז איצט נישט געקאָנט זען אַלס ווירקליכען אינערליכען אַקט. מען קען דאָס מענשליכע אײ און מען קען די מענשליכע זוימען=חיה׳לעך. מען קען די מענשליכע כראָמאָזאָמען און מען בערעכענט ווײַט די לעצטע פֿינקטליכסטע אױספֿאָרשונגען זײער גרונד=צאָל,

איי-קערענדעל. און נאָך מער: די אַלגעמיינע ענליכקייט גייט אַזוי ווייט, אַז אין אָנהויב האָט דאָס „זוימען-חיה'לע" אויך בעהאַט גאַנצע פיראונצוואַנציק כראָמאָזאָמען, פונקט אַזוי ווי דאָס איי אויף זיין ערשטער שטופע. עס האָט אין זיך געהאַט פונקט אַזוי פיל ערבליכקייט-מאַסע, ווי אַזאַ איי. אויך ביי אים איז עס געווען ירושה-מאַסע פון עלטערן, זיידעס און אַזוי ווייטער—פון אַלע פריערדיגע דירעקטע בלוט-קרובים פון דעם מאַן, וועלכע האָט די „זוימען-חיה'לעך" פון זיך אויסגעטיילט אָבער נאַטירליך (אַזוי ווי דאָ האַנדעלט זיך דאָך שוין אין אַן אַנדערן מענשליכען אינדיווידואום) האָבען מיר דאָ צו טון מיט אַ מענשליכען ערבליכקייט-קאַפּיטאַל, וועלכער איז אַבי-סעל אינדיווידועל-אַנדערש בעשאַפען געוואָרען! נאָך איידער אונזער זוימען-חיה'לע איז אַריין אין ווייבליכען קער-פער, האָט עס דורכגעמאַכט פונקט אַזאַ פראָצעס, ווי דאָס איי-קערענדעל: עס האָט אויך פון זיך אַרויסגעוואָרפען אַ העלפט פון זיין ערבליכקייט-מאַסע אין געשטאַלט פון צוועלף כראָמאָ-זאָמען (דער דאָזיגער פראָצעס איז ביי דעם „זוימען-חיה'לע" אַ מער קאָמפּליצירטער, אָבער אין פרינציפ איז עס פונקט אַזאַ מיילונגס-פראָצעס, ווי מיר האָבען אים געזען ביי דעם איי). אויף אַזאַ אופן האָט עס געקאָנט מיטברענגען מיט זיך אין ווייבליכען איי אַריין נור פונקט אַזוי פיל כראָמאָזאָמען-שטאָף, ווי דאָרט האָט געפעלט, כדי ווידער צוריקצושטעלען די גאַנצ-קייט פון פריעריגען קאַפּיטאַל.

ווי אַזוי די דאָזיגע צוריקשטעלונג איז אין דעם איי גע-שען, האָסטו געזען. דאָס עקעל פון דעם „זוימען-חיה'לע" האָט באַלד נאָכ'ן גליקליכען אַריינבעקומען זיך אין איי פשוט זיך צוזאַמענגעגאָסען מיט דער גרויסער איי-מאַסע. די טורבינע האָט דאַן צוזאַמענגעטריבען דעם זוימען-קאָפּ מיט דעם איי-קערן. די כראָמאָזאָמען פון ביידע קערפערלעך זענען צוזאַמענ-געלייגט געוואָרען פאַר דעם נייעם פעראייניגטען קערן, אַזוי אַז עס זענען צוריק געשאַפען געוואָרען די פריעריגע פיראונ-צוואַנציק; אָבער דערביי איז שוין פאָרגעקומען אַ מישונג פון

אונמיטעלבאַר אין דעם זעלבען אָרגאַן, אין וועלכען דאָס קינד פערווײַלט שפּעטער און ווערט רייף ביז צו דער געבורט.

די פרוי, אין וועלכער מיר האָבען צוגעזען דעם דאָזיגען שוישפּיל, איז אונמיטעלבאַר פֿריער אָדער מיט אַ קורצער צייט צוריק געקומען אין בעציהונגען מיט אַ צווייטען מענשליכען וועזען. אין דעם דאָזיגען צווייטען מענשליכען וועזען האָבען זיך אויפ'ן אָרט פון די אייערשטאָקען פון דער פרוי געפונען געוויסע אָרגאַנען, וואָס פלעגען אַרויסלאָזען אין זער אַ גרויסער צאָל די דאָזיגע קעפּעלעקעל-ענליכע ברואים'לעך, וועלכע די האָסט געזען אַלס פּרײַמדע אָנפאַלער אַרויסלויפען פון דער הויבמוטער אין דער שאַכט, וואו דאָס איי איז געלעגען. די דאָזיגע ברואים'לעך, וועלכע שטעלען מיט זיך פֿאָר מיקראָסקאָפּיש-קליינע אָבער אינטענסיוו-לעבעדיגע קערפּערלעך, רופט מען אָן „זוימען-קערפּערלעך" אָדער „זוימען-חיה'לעך". זיי זענען אָבער נישט קיין זעלבסטשטענדיגע „חיה'לעך", נור קליינע אָבגעריסענע פּראָדוקטען אָדער שטיקער פון מענליכען לייב, פונקט אַזוי ווי די אייער פון אייערשטאָק זענען אָבגעריסענע פּראָדוקטען אָדער שטיקער פון ווייבליכען לייב. אויסערליך, האָבען זיי, אמת, אין אָנהויב אַנ'אַנדערע געשטאַלט, ווי די אייער פון דער פרוי. דאָס קאָן דיך אָבער נישט וואונדערן, ווייל זיי שטאַמען דאָך פון מאַן, וועמענס קערפּער-געבוי עס שיידט זיך אונטער פון דעם קערפּער פון דער פרוי אויך אַ חוץ דעם אין פיל פונקטען (אַ חוץ דער צוגעהעריגקייט פון ביידע צום טיפּ „מענש"). דאָך, ווען מען בעטראַכט זיי גענוי, זעט מען, אַז זייער אינערליכער געבוי איז פּאַקטיש דורכאויס אַ פּרינציפּיעל-ענליכער. זייער קיילעכיג „קעפּעלע" אַנטשפּרעכט דעם ווייבליכען איי-קערענדעל דאָס „עקעל" ענטשפּרעכט דער איי-מאַסע, אין וועלכער דאָס דאָזיגע קערענדעל שווימט. אפילו דאָס שטיקעלע, וואו עס הויבט שפּעטער אָן צו אַרבייטען די טורבינע, איז, ווי דערמאָנט, שוין פון אָנהויב אָן דאָ ביי דעם קעפּעלע. דאָס דאָזיגע קערן-קעפּעלע האָט זיין נעץ, וועלכע קאָן זיך צוטיילען אויף כראָמאָזאָמען, פונקט אַזוי ווי דאָס

אין זיי ביידע דאָס אינערליכע נעץ געפּלאַצט. בשעת דער פאַראייניגונגס־קאַטאַסטראָפע האָט עס זיך פונאַנדערגעפלאָכטען אויף די כראָמאָזאָמען־שטיקער, פונקט אַזוי ווי ס'איז אַמאָל געשען בשעת דער קאַטאַסטראָפע מיט דעם איי־קערענדל. נאַטירליך, האָט דאָס איי־קערענדל, צוברעכענדיג זיך, דערביי אַרויסגעגעבען זייגע צוועלף כראָמאָזאָמען; אויף מער האָט עס דאָך קיין שטאָף ניט געהאַט. אָבער וואונדערליך: ביי דעם דאָזיגען פּלאַצען איז קלאָר געוואָרען, אַז אויך די נעץ פון דעם פרעמדען קערענדעל האָט ענטהאַלטען אין זיך פונקט אַזוי פיל שטאָף. ווייל אויך דאָס דאָזיגע קערענדל האָט פּלאַצענדיג און צוזאַמענגיסענדיג זיך געגעבען פונקט צוועלף כראָמאָזאָמען. און אַז די דאָזיגע צווייִמאָל צוועלף כראָמאָזאָמען פון ביידע ענליכע קערן־קוילען האָבען זיך פאַראייניגט, האָבען זיך צוזאַמענגעגאָסען און זעבען געוואָרען איין קערפּער, איז פּאַקטיש אין דעם דאָזיגען צוזאַמענגעגאָסענעם קערפּער, אין דעם נייעם קערן פון דער גאַנצער קויל, ווידער צוריקגעשטעלט געוואָרען דער גאַנצער פריערדיגער קאַפּיטאַל פון דער ערבליכקייט־מאַסע: דער דאָזיגער נייער קערן האָט ווידער די פולע צאָל פון פיראונצוואַנציק כראָמאָזאָמען.

אַזוי אַרום איז ווידער צוריקגעשטעלט געוואָרען די פריערדיגע לאַגע. אָבער די העלפט פון דער דאָזיגער ווידער בעקומענער פולער צאָל איז שוין ניט געקומען פון דעם אייגענעם איי־קערן, נור עס האָט זי מיטגעבראַכט אַ פרעמדער קערן, וועלכער איז־פריער אויך אין אַ גאַנץ בעזונדערער געשטאַלט־אַריינגעדרונגען אין דעם איי פון דרויסען.

כדי צו ערקלערן דאָס בילד, דאַרף מען דאָ צוגעבען גאַנץ ווייניג. די געשעעניששן, וועלכע דו האָסט נור וואָס צוגעזען, האָבען זיך אָבגעשפּילט האַרט נעבען דעם אָרט, ווא די איי־טרויב פאַלט אַריין אין דער הויבמוטער, ד. ה. שוין

אָבער אין דער צייט, ווי מיר האָבן אים אַזוי בע־
טראַכט, האָט ער זיך דערווייל אַרויסגערוקט ווייטער פאָראויס:
עס איז זיכער: ער רוקט זיך צו דעם איי־קערענדל. שוין
וואַרפן זיך אַריבער די פאָדערשטע שטראַלן פון זיין טורבי־
נע־זון אין דער געגנט, וואו דאָס דאָזיקע קערענדל האָט ביז
איצט אומבאַוועגלעך גערוט, ווי אַן׳ענדגילטיק איינגעזונקענע
שיף. און קוים האָבן די שטראַלן אַ שלאָג געטון אין איר
געגנט, האָט די אַלטע שיף מיט אַמאָל אַ ציטער געטון. וואָס
פאַר אַ קראַפט עס זאָלן נישט האָבן מיט זיך מיטגעבראַכט
די טורבינען־שטראַלן: צי איז עס באמת אַ כוואַליע־באַוועגונג
אָדער עפּעס אומענדלעך־צאַרטערס, עלעקטריציטעט, אָדער אַ
גאַנץ אומבאַקאַנטע צוציִהונגס־ און באַוועג־קראַפט: יעדנפאַלס,
אונטער איר ווירקונג רירט דאָס איי־קערענדל באַלד פון אָרט.
שטיל הויבט עס אָן דעם מאַגישן גאַסט אַ קייגען צו שווי־
מען. אַ פייערלעכער מאָמענט. קויל גייט אויף קויל אין העלן
פרייען אָקעאַן. אַ קורצע ווײַלע און די לעצטע שטרעקע איז
דורכגעמאַכט. ביידע זענען זיך צוזאַמענגעקומען.

די אַלטע קערן-קויל פירט זיך אויף אַזוי, אין דעם
פשוט׳סטען זין פון וואָרט, ווי זי וואָלט געוואָלט דעם גאַסט
אַרומנעמען. זי לאָזט פון זיך אַרויס פינגעראַרטיגע אַרויסשפּראָ־
צונגען, וועלכע וויקלען זיך אַרום דער פרעמדער קויל, זי
דריקט צו זיך צו דעם פריינד, קנייטשט זיך אַריין אין דעם
אָרט, וואו זי רירט אָן די צווייטע קויל... פלוצלונג איז דאָס
דאָפּעל־בילד פון די צוויי־קוילען פאַרשוואונדן, זיי האָבן זיך
צוזאַמענגעגאָסן, זיי זענען געוואָרן איינס. די זון,
וועלכע דער פרעמדער האָט מיט זיך מיטגעבראַכט שטייט אין
פולער באַשטראַלונג אַרום דער ניי־ענטשטאַנענער פאַראייניקטער
קויל: די גרויסע הויפּט־קויל האָט, ווי פריער, אַזוי אויך איצט
ווידער נור איין איינציקע געניי אין צענטער שווימענדיקע אי־
נערלעכע קויל, נור איין איינציקן „קערן".

אָבער אין דעם זעלבן אויגנבליק, ווען עס איז פאָר־
געקומען די דאָזיקע פאַראייניקונג פון די קערן־קוילן, האָט

האָט זיך אין איר פערוואַנדעלט דאָס קורצע דיקע פערביני-
דונגס-שטיקעלע צווישען דעם קאָפּ און דעם אייגענטליכען די-
נעם עק. שפּעטער האָט זיך דאָס שיפעל אַ קער געטון אַרום
זיין אַקס און אַוועקגעשיקט די טורבינע פאָרויס.

די טורבינע, וועלכע האָט זיך ווידער בעוויזען—דאָס בע-
דייט בעשיינפערליך אַ ניי לעבען אין דער מאַסע. ווייל דאָס
אַלטע קערענדל האָט זיך זינט זיין לעצטען אויספלוג צום
ראַנד פון דער קויל איינגאַנצען בערוהיגט און אויפגעהערט
זיין טורבינע-שפּיל. שטיל ליגט עס אונבעוועגליך אינדערמיט
פון דער מאַסע, אַזוי ווי עס וואָלט קיינמאָל קיין טורבינע
נישט געהאַט. דערפאַר אָבער רודערט שוין דאָס וואַסער-ראָד
פון דער פרעמדער אינוואַזיע. זע, שוין שטייט די גאַנצע זון
אין ים,—די זון, וועלכע ס'רינגלען אַרום פון אַלע זייטען די
וואַסער-שטראַלען.

נון וואונדערליך: נישט נור די טורבינע אַליין מאַכט
דאָס פרעמדע שיפעלע אַזוי ענליך צו דעם אַלטען איי-קע-
רענדל. ווען די פרעמדע בריאה מיט זיין ציטער-עקעל האָט
זיך אַריינגעדריקט פון דרויסען אין דעם קאַנאַל פון דער גלאָז-
הימעל, האָט עס קיין שום ענליכקייט נישט געהאַט מיט אונ-
זער איי-קערענדל. איצט אָבער, ווען נור זיין קעפּעל שווימט
אַזוי אין ים ווי אַ קליין בלעזעלע מיט דער טורבינע פאָר-
אויס, וואַקסט די ענליכקייט פון מינוט צו מינוט. איך וויל
אונזער בעלויכטונג אַביסעל מער וואַרפען אויף דעם דאָזיגען
בלעזעלע, כדי דו זאָלסט, נישט קוקענדיג אויף זיין קליינקייט,
בעקומען אַ בעגריף אויך וועגען זיין אינערליכען געבוי. איצט
זע, ווי די ענליכקייט ווערט נאָך גרעסער. דו בעמערקסט אין
דעם פרעמדען בלעזעלע די זעלבע צאַרטע, ווי פון שוים גע-
וועבטע נעץ, וועלכע האָט זיך אין איי-קערענדל צוטיילט אויף
די כראָמאָזאָמען,—די כראָמאָזאָמען, אין וועלכע די ערבליכקייט
ליגט בעהאַלטען. עס איז נישטאָ קיין ספק: דער דאָזיגער
גאַסט, וואָס האָט זיך דאָ אַריינגעריסען, האָט אויך שוין מיטגע-
בראַכט מיט זיך אַזאַ ערבליכקייט, אַזאַ כראָמאָזאָמען-מאַטעריאַל

ווערט דערטרונקען אין דער אויסקנייטשונג פון דער ווייכער קויל־מאַסע. און די מאַסע, אַזוי ווי זי וואָלט אַליין דערמיט געווען בעפרידיגט, רינגעלט אים אַרום פון אַלע זייטען, כדי אים מער נישט אַרויסצולאָזען.

אומזיסט ערוואַרטען די אַנדערע, אַביסעל פערשפעטיגטע רויבער אַרויסקומענדיג פון די קאַנאַלען, אַז די מאַסע זאָל זיי אויך אַזוי אַקייגענקומען. זיי שטרעקט שוין די קויל מער נישט אויס קיין אינערליכע האַנד. פערקערט: די גאַנצע אינעווייניכע מאַסע, קוים איז אין איר דער ערשטער גליקליכער גאַסט איבער דעם קאָפּ איינגעזונקען, ציט זיך איבער מיט אַ פעסטער בעזונדערער הילע, וועלכע מאַכט פון איצט אָן אונמעגליך דאָס אַריינרייסען זיך אין איר ווייכען לייב. אַלץ, וואָס ס'איז געבליבען אויסער דער דאָזיגער נייער הילע, מוז, נאָך האָפנונגסלאָזע בעמיהונגען זיך אַריינצוקריגען אינעווייניג, ענדליך אומקומען.

דער דרייסטער זיגער, דער, וואָס האָט זיך דער ערשטער אַריינגעריסען,—אים גייט עס דערפאַר כסדר אויסגעצייכענט. אַ קורצע ווײַלע ציטערט נאָך זיין עקעל איבער דעם אָרט, וואו זיין קאָפּ איז פערזונקען, אַהין און אַהער, דערנאָך רייסט עס זיך אָב, ווערט צולאָזען אין דער מאַסע—און אַלץ וואָס קומט פאַר ווייטער איז שוין די אינערליכע אַרבייט פון קאָפּ אַליין. אַ זער אינטענסיווע אינערליכע אַרבייט.

אין דער בעלויכטענער מאַסע זעט מען גאַנץ דייטליך, ווי דער קליינער, אָבער ענערגישער גאַסט זינקט אַלץ טיפער און טיפער אין דער מאַסע פון איי, און גראָבט זי דורך און מישט זי דורך מיט זיין גלאַנצעדיקען קערפערל און קערנדל. עס ענדיגט זיך אָבער נישט מיט דעם דאָזיגען צוזעקלאָזען מישען. דו דערזעסט אַזעלכעס, וואָס האָסט שוין אַמאָל געזען. דער קליינער גאַסט פירט נעבען זיין אַריינפאָרענדיגען אונטערוואַסער־שיפעל איינע פון יענע געהיימניספולע טורבינען, וועלכע מיר קאָנען שוין פון פריער ביי דעם איי־קערענדל. פריער האָט זי זיך, ווי אַ שיף־ראָד, געפונען הינטער אים; עס

די זענען אין דער נאָענט פון דער גרויסער קויל. און מיט איינמאָל ווערט קלאָר, אַז זיי האָבן אַלע איין ציל. עס דוכט זיך, אַז פון דער קויל יאָגט עפּעס אַ הויך, עפּעס אַנ׳אַראָמאַט הויכט זיי אַנטקעגן,—אַנ׳אַראָמאַט, וועלכער צווינגט זיי זיך אָנצולויפן אַהער אין אַזאַ געווימעל, גלייך ווי די זומער-פויגעלעך, וועלכע פאַלן אַראָב אין אַ דומפּן זומער-אָוונט אויף דעם תאווה׳דיג-זיס-שמעקעדיגן בליעכץ פון וואַלד-ווײַנשטאָק.

דאָס געווימעל נעמט אַרום די קויל. איצט ערשט, אין נאָענטן קאָנטראַסט, ווערט קלאָר, ווי קליין זיי זענען אין פאַרגלייך מיט דער קויל. די ענגע קאַנאַלן, וועלכע מיר האָבן שוין פריער בעמערקט אין דעם עלאַסטישן גלעזערנעם דאַך פון דער קויל, גיבן די אָנפאַלנדיגע ברואים גענוג אָרט אויף אַריינצודרינגען אינעווייניג אין איר. און דאָס איז טאַקע בעשיינפערליך זייער פערלאַנג. פיל זענען שוין אויסגעצויגן אין דער גאַנצער לענג אין די קאַנאַלן און קריכן אַראָב טיפער ווי די דאַקס-הינט, עס זעט אויס איז אַ געיעג, ווער ס׳וועט פריער דערגרייכן דעם אינערליכן רוים צווישן דעם גלאָז-דעקעל און דער ווייכער קויל-מאַסע (יענעם אינערליכן רוים, אין וועלכן ס׳זענען פריער אָבגעלייגט געוואָרן די ריכטונגס-קערפערלעך).

איין רויבער איז אָנגעקומען. און פלוצלונג [illegible] מיר זעען אים אַזוי, ווי ער אַרבעט זיך אַרויס מיט דעם קעפּעל פון דעם קאַנאַל אין דעם פרייען רוים אַריין, כאַפּט ווידער אַרום אַנ׳איבעראַשענדיג לעבן אויך די מאַסע אין דער קויל אַליין.

דאָרט קומט עפּעס פאָר, אַזוי ווי עס וואָלט פלוצלונג ערוואַכט אַ מין געפיל, וואָס זאָגט אָן, אַז דער ערשטער דרייסטער אָנפאַלער איז אַריין. פונקט אַנטקעגן דעם אָרט, וואו ער שטעקט אַרויס זיין קעפּעל פון דעם קאַנאַל פון דעם גלאָז-דאַך, קנייטשט-אויס די קויל-מאַסע, אַזוי ווי אַנטקעגנקומענדיג אים, אַ קליין בערגעלע, וואָס דריקט זיך אַריין אין דעם פרייען רוים. איין מאָמענט: און די דאָזיגע אויסגעשטרעקטע האַנט האָט אָנגעכאַפּט דעם קאָפּ פון דער פרעמדער בריאה; ער

לאָמיר ווידער צוריקקערען פון דעם געביט פון די טרוקענע ערקלערונגען צו דעם בילד אַליין.

דאָס איי איז דערוויל שוין צוגעקומען נאָנט צום שמאָ־לען שפּאַלט פון דער איי־טרויב האַרט ביי דער הויבּמוטער. איצט ערשט ענטוויקעלט זיך אַ העכסט דראַמאַטיש־שפּאַנענדי־גער צווייטער אַקט: ד ע ר אַ ק ט פ ו ן ד ע ר ב ע פ ר ו כ ט י ג ו נ ג.

אונזער גרויסע קויל שוועבט גאָר אין פאָדערגרונד פון דער גרויסער שאַכט. אין דעם מאָמענט דערנענטערן זיך צו איר פרעמדע געסט מיט אַ משונה'דיגען אויסזען.

אין פערגלייך מיט דער קויל זענען זיי קאַרליקעס. אָבער זיי קומען דערפאַר אָן אין אַ געוואַלדיגער צאָל און ביי אַ לעבהאַפטיגער אויסערליכער בעוועגונג. אויף דעם ערשטען בליק קאָן מען מיינען, אַז עס קומט אָן אַ מחנה געשפּענסטע־רישע קעפּעלעקעלעך. אַ דיקער קאָפּ און באַלד פון הינטען אַ גאַנץ לאַנגער עק. אַז מען קוקט זיך נענטער צו, ווייזט זיך אַרויס, אַז דער כלומר'שטער קאָפּ איז אַן'איינפאַך, לענגליך, פון פאָרענט שאַרף שייבעל; פון דער זייט זעט מען, אַז עס איז באָרנע־פאָרמיג אויסגעבויגען. קיין אינערליכע סטרוקטור, אָדער וועלכע ס'איז אינערליכע אָרגאַנען זעען זיך דערוויל נישט ביי אים. פון דעם שייבעל, וועלכעס איז בעשיינפּערליך דער הויפּט־טייל פון דער קליינער משונה'דיגער בריאה, וואַקסט אַרויס דער כלומר'שטער עק, פריער ווי אַ דיקליך שטיקעל, דערנאָך קומט אַ קליינער שאַרפער צווישענשייד, און ווייטער ציט זיך שוין דאָס דינע שטענגעלע אַוועק אַזוי לאַנג, ביז עס קומט צום סוף ווידער אַן'אָבגעטיילט שטיקעלע מיט אַ זער דינע פערענדיגונג.

אַלע ברואימלעך קומען אַקייגען דער קויל פון איין ריכטונג, ווי אַן'אָנפאַלענדיגע באַנדע.

זייער בעוועגונג איז דערביי אַ שפּרינגענדיגע, דער קאָפּ פאָראויס, דאָס עקעל ציטערט נאָך פון הינטען. מיט אַמאָל —

קייט האָט צו זאָגען אין איר גאַנצער בעדייטונג, וועגען דעם וואָס אונז נאָך אויסקומען צו ריידען. דערוויייל קאָנסטו זיך בעגנוגנען מיט דיין גאַנץ איינפאַכער אייגענער ערפאַרונג. יעדעס קינד האָט פיל געירש'ענט פון זיינע עלטערן, זיידעס א. אַז. וו. דערמאָן זיך נור אָן דער ענליכקייט פון געזיכט. דאָז איי איז אויך שוין אַ מין קינד. עס דאַרף זיך דערפון אַרויספיקען אַ קינד, אַזוי גוט ווי פון אַ וואַרעמען, לעבעדיגען הינערישען איי—אַ הינדעלע. אין דעם איי מוז שוין אויך די ערבליכקייט וואו עס איז און ווי עס איז זיין בעהאַלטען. און זי איז, ווייזט אויס, בעהאַלטען טאַקע אין די דאָזיגע כראָמאָזאָמען און נור אין זיי.

אויב אַזוי, איז דאָך אונז נישט אַלץ־איינס, וואָס אונזער איי האָט אין אָנהויב פערמאָגט פיראונצוואַנציק אַזעלכע כראָמאָזאָמען, ד. ה. אַזוי גוט ווי פיראונצוואַנציק ירושה־צעטלען, און צום סוף איז עס געבליבען נור ביי צוועלף. אין ערסטען פאַל, ווען ס'איז געבילדעט געוואָרען דאָס ערשטע „ריכטונגס־קערפערל", האָט אונזער איי געקאָנט אוועקגעבען נישט מער ווי קאָפּיעס, דובליקאַטען פון זיין ירושה־אוצר. איצט אָבער האָט עס אַוועקגעגעבען פון קאפּיטאַל אַליין, עס האָט דעם דאָזיגען קאַפּיטאַל פערקלענערט ביז צו אַ העלפט פון זיין גאַנצען בעשטאַנד. וואָס זאָל דאָס בעדייטען? דאָס איי־קערענדל האָט זיך מיט זיינע צוועלף אין סוף פון אונזער קליינער פאָרשטעלונג ווידער בערוהיגט. צי איז עס שוין אַזוי צופרידען געבליבען מיט זיין „האַלבער ירושה־מאַסע"? צי האָט עס באמת געהאַט מיט אַ האַלב מאָל מער ערבליכקייט, ווי עס האָט געדאַרפט, אַזוי אַז עס האָט זיך געקאָנט ערלויבען די העלפט אַזוי לייכטזיניג צו פערשווענדען? דאָס זעט אויס זער אונ־וואַרשיינליך. אָדער גאָר: אפשר דאַרף נאָך עפּעס געשען? אפשר ערוואַרט דאָס איי גאָר אַ פרעמדען העלפער, אַ ש ו ת ף, וועלכער זאָל אים זיין פריערדיגען קאַפּיטאַל צוריק אויפשטעלען?

און באמת, מיר האָבען דאָך ערשט נור אַן ערשטען אַקט בייגעוואוינט.

פון די דאָזיגע אַכטאונפערציק. איז דאָך אַלזאָ ווידער געבלי־בען די פריערדיקע צאָל. איצט קומט פאַר די צווייטע אָפּ־שפּאַלטונג. דאָס מאָל קומט שוין פריער נישט פאַר קיין פערדאָפּלונג. אַזוי אַרום גייען פערלאָרען פון די פּיראַונצוואַנ־ציק איבערגעבליבענע נאָך צוועלף. דער רעזולטאַט: דאָס שפּראָצעל־בלעזעלע, דער קערן פון הויפט־איי, פערמאָגט צום שלוס פון דעם דאָזיגען לעצטען אַקט נור די העלפט דער־פון, וואָס ער האָט אין אָנהויב פערמאָגט.

מיט די דאָזיגע נעץ־שטיקלעך האָט זיך די וויסענשאַפט אין דער לעצטער צייט זער זאָרגפעליג בעשעפטיגט. מען איז געקומען צו דער השערה—יאָ מען קאָן רוהיג זאָגען—מען איז אַזוי גוט ווי אויף זיכער דערגאַנגען, אַז די דאָזיגע נעץ־שטיקלעך זענען דער גרעסטער און וויכטיגסטער שאַץ פון דעם גאַנצען פערמעגען פון דעם איי.

ביים בעטראַכטען די ענטוויקלונגען פון אַנ׳איי אונטער׳ן מיקראָסקאָפּ ווענדעט היינט געוויס אַן דער נאַטור־פאָרשער גע־וויסע פאַרב־מיטלען, וועלכע לאָזען אים בעסער זען אין דער דורכזיכטיגער מאַסע איינצעלנע וויכטיגע טיילען. אַזוי ווי די בעץ־שטיקלעך לאָזען זיך זעהר גוט פאַרבען, האָט מען זיי אַ נאָמען געגעבען „פאַרב־קערפּערלעך“ אָדער כראָמאָזאָמען. דער נאָמען האָט נישט קיין שייכות צו דעם, וואָס איך וויל דאָ זאָגען, אָבער ער מעג אונז אַלס אַזעלכער אויך דינען. איך וויל דאָ זאָגען, אַז די דאָזיגע כראָמאָזאָמען זענען, לויט דער גרעסטער וואַרשיינליכקייט, די טרעגער פון דער ער־בליכקייט אין איי.

אַלץ, וואָס דאָס דאָזיגע ווייבליכע איי האָט בעקומען אַלס ירושה פון זיינע עלטערן און עלטערנס־עלטערן און בכלל פון אַלע מענשען און פון אַלע פריהערדיגע בעשעפעני־שען, פון וועלכע עס שטאַמט אָב,—אַלץ, וואָס עס האָט אין זיך געהאַט אַלס „ערביכקייט“, דאָס אַלץ שטעקט אין די דאָ־זיגע כראָמאָזאָמען זיינע, אין די נעץ־טיילעכלעך פון זיין שפּראָצעל־בלעזעלע אַדער קערענדל. וואָס די דאָזיגע ערבליכ־

פון דעם קערנדעל. מען האָט געזען, אַז אויף דער שפּעטערדיגער ענטוויקלונג פון קינד האָבן נישט די דאָזיגע צוויי נעבען־אייערלעך קיין שום ווי... גע ווירקונג. צי זאָל עס טאַקע נור זיין אַן׳אָפּפאַלעכץ, וועלכע איז אויף אַזאַ בין אופן בעזייטיגט געוואָרען? אָדער האָט זיך אפשר אָנגעזאַמעלט אין דעם איי, בשעת עס האָט אַזוי געוואַרט אויף דער בעפרוכטיגונג, אַן׳איבערפלוס פון קראַפט, און עס האָט דעריבער געקאָנט זיך אַביסעל שפּילען, אָבלייגען פון זיך עטליכע ווינט־אייער, וועלכע האָבן דאָך שפּעטער נישט קיין שום בעדייטונג פאַר דער בעפרוכטיגונג? אָדער אפשר שטעקט גאָר אין דעם עפּעס אַן׳אַלטע טראַדיציע, עפּעס אַ וויכטיגע זאַך פון אַמאָל, גאָט ווייסט ווען, פון די פריערדיגע ענטוויקלונגען, וועלכע ווערט היינט נאָך נאָכגעמאַכט אָהן אַ שום צוועק, פונקט אַזוי ווי דער מענש האָט נאָך אין די שפּיצען פון די אויערען די חיה׳שע מוסקולען, וועלכע נוצען אים צו גאָרנישט, אָדער אַזוי ווי די בלינדע הייל־חיות האָבן נאָך רעשטלעך, רודימענטען פון אויגען? אַלץ וואָלט מעגליך געווען אַזוי לאַנג, ווי ס׳האָט זיך נאָך געהאַנדעלט אין דער ערשטער טיילונג, אין דער אויסבילדונג פון ערשטען וואָרצעל און אין דער אָבשפּאַלטונג פון איין העלפט פון שפּינדעל, ווייל נאָך דעם איז דאָך אין דער גרויסער קויל אַלץ געבליבען ווי געווען.

אָבער ווענינסטענס אין דער צווייטער אָבשפּאַלטונג פון דעם „ריכטונג־קערפּערל“ איז פאַרהאַן עפּעס, וואָס לאָזט זיך נישט אַזוי גרינג אָבפּטר׳ן. דאָ פ ע ר ל י ר ט דאָס גרויסע איי. דאָס איי, וועלכעס פירט שפּעטער אַליין דורך די גאַנצע ווייטערדיגע ענטוויקלונג, פאַרלירט דאָ באמת אַ טייל פון זיין פריערדיגען פאַרמעגען. אין זיין שפּראַצעל־בלעזעלע אָדער קערנדל האָט עס פריער געהאַט אַ צאַרטע נעץ. די דאָזיגע נעץ האָט זיך צוריסען אויף פיראונצוואַנציק שטיק. די דאָזיגע פיראונצוואַנציק האָבן זיך פאַרמערט, צושפּאַלטענדיג זיך, אויף אַכטאונפערציק. ביי דעם דאָזיגען ערשטען „איי־לייגען פון איי“ זענען ווידער פאַרלאָרען געגאַנגען פיראונצוואַנציק

פאַר דער ערוואַרטעטער בעפרוכטיגונג. מיר האָבען אויסערליך געזעהן, וואָס עס קומט דאָרט פאָר. דאָס איי-קערנדל אָדער דאָס שפּראָצעל-בלעזעלע פערלאָזט אויף אַ ווײַלע זיין אָרט, פערענדערט זיך און צוטיילט זיך צוויי מאָל, אָבלייגענדיג צווישען דער גלאָז-דעק און דעם געלעכל צוויי קליינע קערפּערלעך. צוליב פּינקטליכקייט וויל איך נאָך בעמערקען, אַז אונזער פּאַנאָראַמע האָט, אַזוי ווי מיט די גרויס-פערהעלטענישען, אויך מיט די צייט-פערהעלטענישען געהאַנדעלט גאַנץ פריי. וואַרשיינליך קומען פאָר די דאָזיגע געשעהענישען אין איי נישט אין אַזאַ שנעלען טעמפּ איינס נאָכ'ן אַנדערען. די אָבשפּאַלטונג פון ביידע טייל-קערפּערלעך הויבט זיך אָן אין דעם איי שוין אין דער צייט, ווען עס הענגט נאָך אין יענער גראַאַפּישער קנאָספּען-הילע אין איירשטאָק, און דער לעצטער אַקט פון דער דאָזיגער אָבשפּאַלטונג פאַלט שוין צוזאַמען מיט דעם אָנהויב פון דעם בעפרוכטיגונג-פּראָצעס. אגב קאָנען דאָ זיין, ווי בכלל אין טעמפּ פון אַזעלכע ענטוויקלונגען, גרויסע אינדיווידועלע אונטערשידען. מיר דאַרפען זיך אַלזא פאָרשטעלען, אַז מיר האָבען דאָ געהאַט אַנ'איינצעלנעם פאַל, וועלכע האָט אָנגעהויבען דורכצופירען די געוועהנליכע ענטוויקלונג מיט אַ שטיקעל פערשפּעטיגונג, דאַן האָט ער זיך אַביסעל צוגעאיילט צו דעריאָגען דאָס פערשפּעטיגטע און איז דערביי אַוועק אַביסעל צו ווייט פאָראויס—אַזאַ פאַל וועט אינגאַנצען ענטשפּרעכען דעם בילד, וואָס מיר האָבען געזעהן.

יענע אָבגעטיילטע קערפּערלעך רופט מען מיט'ן נאָמען „ריכטונג-קערפּערלעך"—אַ נאָמען, וועלכער איז שוין היינט פערעלטערט און האָט דעריבער קיין בעדייטונג נישט. אין אָנהויב, ווען מען האָט זיי ענטדעקט, האָט מען אפילו קיין בעגריף נישט געהאַט, וואָס זיי קאָנען בעדייטען. עס איז אפילו באַלד קלאָר געוועזען פון ערשטען בליק, אַז דאָס איי האָט, דערגרייכענדיג אַ געוויסע רייפקייט, פון זיך דאָ עפּעס אַרויסגעוואָרפען. עס האָט אָבגעלייגט צוויי קליינע נעבען-איי-ערלעך, אַוועקגעבענדיג יעדען אַ שטיקעל געלעכל און אַ טייל

דאָזיגע טרויבען פערבינדען די אייגענטליכע אייער־שטאָקען מיט דעם גרויסען ליידיגען חלל פון דער הויבמוטער.

די קויל, וועלכע האָט זיך אין דער טרויב געטראָגען, דאָס איז דאָס איי אַליין.

אין דער אמת׳ען בעטרעפט די גרויס פון דעם דאָזיגען איי נישט קיין גאַנץ פינפטעל פון אַ מילימעטער, ד. ה. אַז דאָס זויג קאָן עס קוים מיט מי כאַפּען אַלס אַ קליין פּינ־טעלע.

די גלעזערנע־דורכזיכטיגע אויבערשטע הילע נעמט אַרום דאָס „געלעכל", וועלכעס איז ביים מענשליכען איי אינ־גאַנצען דורכזיכטיג. אין דעם דאָזיגען „געלעכל" שווימט אַרום דאָס אַזוי גערופענע שפּראָצעל־בלעזעלע אָדער דאָס קערנדעל.

מיר דאַרפען זיך נאָך פאָרשטעלען, אַז דאָס דאָזיגע איי האָט זיך נור וואָס געהאַט אָבגעריסען פון אייער־שטאָק, וואו עס האָט זיך ביז דאַן אויפגעהאַלטען ווי אַ קנאָספּע אין אַ בעזונדערער הילע, אין דעם אַזוי גערופענעם גראַאַפישען בלעזעלע.

עס מאַכט איצט דורך די וואַנדערונג פון דעם אייער־שטאָק צו דער הויבמוטער דורך דער פערבינדענדיגער שאַכט פון דער איי־טרויב.

די נאַסע קאָרן־זאַנגען, וועלכע וואַקסען אין דער דאָזי־גער שאַכט און וועלכע בעוועגען מיט זייער כוואַליע־לויף אונזער קויל, דאָס זענען באמת די צאַרסטע הערעלעך, די אַזוי גערופענע צאַנקענדיגע וויהעלעך, וועלכע בעדע־קען דעם גאַנצען ווייבליכען געשלעכט־אַפּאַראַט, און וועלכע טרייבען אויך איצט מיט זייער בעוועגונג דאָס פרייע איי, וואס איילט צו דער בעפרוכטיגונג, דורך די איי־טרויבען צו דער הויבמוטער.

גלייכצייטיג קומט פאָר אין איי נאָך דער לעצטער, נויטווענדיגער רייפונגס־פּראָצעס, וועלכער מוז קומען

אַמאָל קאָנען דורכפירען: דערווייל טוט דאָס פאַר אונז די פאַנטאַזיע. זי האָט אונז אַלץ אַזוי, ווי מיר האָבען געוואָלט, פערגרעסערט און בעלויכטען.

דער סודות-פולער שוישפּיל, וועלכען מיר האָבען נאָר וואָס דאָ בייגעוואוינט, און וועלכער איז נאָך, ווייזט אויס, נישט דערפירט געוואָרען ביז'ן סוף,—דאָס זענען געווען געשעענישען אין און אַרום דעם ווייבליכען מענשליכען איי, נישט לאַנג אָדער אונמיטעלבאַר פאַר דעם גרויסען אַקט פון דער בעפרוכטיגונג פון דעם דאָזיגען איי דורך דעם מענליכען זוימען.

כדי זיך צו פרוכפּערען לייגט די מענשליכע פרוי איי-ער, אַזוי גוט ווי אַ הון. נישט מער וואָס זי לייגט נישט אָב די דאָזיגע אייער אויסערליך, אַזוי ווי עס טוט דאָס די הון; די גאַנצע ווייטערדיגע ענטוויקלונג פון דעם נייעם קליינעם מענשעלע ביז'ן סוף קומט פאָר אין דער מוטער אַליין, אין איר „מוטער-לייב“. אַ חוץ דעם ענטשטייען די מענשליכע איי-ער, פונקט אַזוי ווי די הינערישע, אין אַ בעזונדערען אָרגאַן פון דעם ווייבליכען לייב, אין דעם אייערשטאָק. יעדע נאָרמאַל-ענטוויקעלטע פרוי האָט אין זיך פון קינדווייז אָן צוויי איי-ער-שטאָקען, פונקט אַזוי ווי זי האָט צוויי לונגען, צוויי נירען, צוויי געהירן-העלפטען. פון די דאָזיגע אייער-שטאָקען טיילען זיך אָב טויזענטער אייער, פון וועלכע יעדערס וואָלט, אויסוואַקסענדיג ביז אַ גענוגענדער רייפקייט און ווערענדיג בעפרוכטיגט, געקאָנט אויסבילדען אַ נייעם מענשען. די בע-פרוכטיגונג איז דערצו אומבעדינגט נויטיג. און טאַקע, כדי זיך צוצוגרייטען צו דער דאָזיגער בעפרוכטיגונג (צו וועלכער עס דאַרף האָבען אַ צווייטען, אַ מענליכען וועזען) מאַכט דאָס איי דורך אין זיך די דאָזיגע וואַנדלונגען, אין וועלכע אונ-זער פאַנטאַזיע האָט אונז נור וואָס געהאַט אַריינגעפירט.

די געוועלבונג, אין וועלכער מיר האָבען זיך פּלוצלונג דערזען, איז (נאַטירליך, אין אַן'אונגעהויערער פערגרעסערונג) איינע פון די צוויי איי-ער-טרויבען פון דער פרוי. די

פון דעם שלייער, ווי אַ פינכסטער־רויטען פלעק? צי האָבען די צוויי קליינע קערפּערלעך, וועלכע אונזער קויל האָט דאָ פאַר אונזערע אויגען פון זיך געבוירען, נישט אַוועקלאָזענדיג זיי דאָך איינגאַנצען פון זיך — צי האָבען זיי מיט זיך נישט פאַרגעשטעלט אַ בילד פון געבוירען־ווערענדע שטערען, אַזוי ווי אונזער לבנה, וועגען וועלכער מען רעכענט אויך, אַז זי האָט זיך אַמאָל ווי אַ קנאָספּע אָבגעשיילט פון אונזער גרויסען ערד־קויגעל, נישט קאָנענדיג אָבער אין דער זעלבער צייט זיך אינגאַנצען אַרויסרייסען פון דער פעסט־האַלטענדיגער צוציהונגס־קראַפט פון דער דאָזיגער ערד?

ניין, נישט דאָס איז עס געשען.

מיר האָבען אַפילו אין דרייסטסטען שוואונג פון אונזער פאַנטאַזיע די ערד נישט פערלאָזען. מיר זענען אויף איר בעוואוינטער אויבערפלעך געבליבען. געדיכט אין מענשען־געוויי־מעל. פון דעם דאָזיגען געווימעל האָבען מיר איין מענש אַרויסגעריסען. אַ ווייבליכען מענש, אין דער געזונטער רייפ־קייט. און מיר האָבען אין די טיפעניש פון געוויסע אָרגאַנען פון דעם דאָזיגען ווייבליכען קערפּער פּשוט אַריינגעקוקט, — אַריינגעקוקט, בשעת דער קערפּער האָט אין זיין נאָרמאַלען צושטאַנד „געלעבט“, און בשעת די דאָזיגע אָרגאַנען האבען גראָד ענטוויקעלט אַ זער מערקווירדיגע טעטיגקייט. ווי אַזוי מיר האָבען דאָס געקאָנט טון, דאָס איז אַלץ־איינס. אפשר וועט דאָס נאָנטסטע יאָרהונדערט געפינען די אַפּאַראַטען דער־צו, — אַפּאַראַטען, וועלכע זאָלען לויט אַנ׳אַנאַלאָגיע מיט אונזערע רענטגען־שטראַלען דורכגיסען מיט ליכט דעם גאַנצען מענשליכען קערפּער אין דער צייט פון זיין אונגעשטערטער לעבענס־טעטיגקייט. אַפּאַראַטען, וועלכע וועלען אפשר קאָנען אָבוואַרפען אויף אַ ווייסען עקראַן אַ פינקטליך בילד פון אַלע, אפילו די צאַרטסטע, אינערליכע טיילען פון קערפּער; און וועלכע וועלען קאָנען גלייכצייטיג די דאָזיגע קליינינקע קערפּער־טייל־לען און זייערע בעוועגונגען פאַרשטעלען אין אַנ׳אונגעהויערער פערגרעסערונג. אָבער אַלץ־איינס, צי וועלען מיר דאָס באמת

געלייגט געוואָרען אונטער דער גלאָז=דעק, איז די גרויסע
קויל, פונקט אַזוי ווי פריער, אַ ריז. און אַז די אַראָבגעזונקענע
העלפט פון דעם אונטערוואַסער=שיפעל בערוהיגט זיך שוין
איצטער, זיין טורבינע פערדאָפּעלט זיך נישט מער, נור הויבט
גאָר אָן זיך איינצושטילען, און אַרום די נעץ=שטיקעלעך
שטעלט זיך ווידער אויף אַ נייער טוקער=בלאָק, אין וועלכען
זיי פערקניפּען זיך ווידער און פלעכטען אויס דאָס אַלטע
נעץ, — זעט אויס, אַז דער גאַנצער שפּיל איז צוריקגעקומען צו
דעם לכתחילה'דיגען צושטאַנד, פון וועלכען ער האָט זיך אָנ=
געהויבען. נור מיט איין אויסנאַם. די נעץ פון דעם טו=
קער=בלאָק קאָן איצט פון זיך אַרויסגעבען אָן פרעמדען צו=
גאָב=מאַטעריאַל נישט מער ווי צוועלף נעץ=שטיקלעך פון דער
פריערדיגער גרויס. ווען זיי זאָלען זיך פערדאָפּלען, וועלען
זיי קאָנען אויסמאַכען ערשט פיראונצוואנציק, אָבער נישט קיין
אַכטאונפערציק. דאָ מוז נאָך עפּעס שטעקען אַ סוד, דאָס מוז
עפּעס בעדייטען.

דערווייל טרעט איין אין דער גאַנצער קויל אַ שטיל=
שטאַנד. נור די שטילע בעוועגונג פון דעם זאַנגען=ים, אויף
וועלכען די קויל ליגט, דויערט נאָך אַלץ און טרייבט זי אונ=
אויפהערליך אַלץ טיפער אין דער קאָלאָסאַלער שאָכט אַראָב.

אין וואָס פאַר אַ וועלט האָט אונז אונזער פאַנטאַזיע אַוועק=
געטראָגען?... צי האָבען מיר אַריינגעקוקט אין די גע=
שפּענסטערישע גערונגען פון אַ פאַרצייטישער וועלט, אין איי=
נעם פון יענע קאָסמישע געפלען פון פאַר מעשי בראשית,
וועלכע די אַסטראָנאָמען האָבען פאַר אונז אַנטפּלעקט? אָדער
אין דעם געבורט=צאַפּעל פון אַ פּלאַנעט, וועלכע איז נאָך נישט
אינגאַנצען אָבגעקילט און אַרום וועלכער עס שווימט אַ ווייסע
וואָלקען=הילע ווי אַן'אויפגעקאָכט וואַסער, אַזוי ווי אַרום דעם
קאָלאָס פון אונזער זון=סיסטעם, זעם יופּיטער, וועמענס איי=
גענטליכע קויל מען זעט נור פון צייט צו צייט אַרויסשיינען

די אַנדערע העלפט פון דעם שפּינדעל מיט דער צווייטער טורבינע און מיט די צחייטע פּיראָונצוואַנציק האָט זיך דערווייל צוריק אַראָבגעלאָזען אין דער קויל אַריין. עס זעט אויס, אַזוי ווי די האַסטיגקייט פון דעם צוזאַמענבראָך פון דעם שפּינדעל וואָלט איר געגעבען אַזאַ שטויס צוריק, אַז זי זינקט און זינקט אָן אַנ'אָבהאַלט אַלץ טיפער צו דער מיט פון דער קויל. עס הויבט זיך אָן אַ נייע פאַזע פון דעם סודות-פולען שוישפּיל.

דאָס איבערגעבליבענע געשפּענסטער-שיפל הויבט אָן פון זיך צוריק אויפצובויען אַ נייעם שפּינדעל-קערפּער. ווידער אַמאָל פאַרדאָפּעלט זיך דער פאַרבליבענער דריי-פונקט, עס ווערען צוויי טורבינען, זיי רוקען זיך אָב איינע פון דער אַנדערער, רייסען נישט אָב פון זיך די מיטעלסטע שטראַלען, עס שטעלט זיך צוריק אויף דאָס שפּינדעל. ווידער שטעלט אויס דאָס שפּינדעל די איבערגעבליבענע פּיראָונצוואַנציק נעץ-שטיקלעך אינדערמיט אין דער פריערינגער אָרדנונג און לאָזט זיך דאַן ווידער שווימען צו דער אויבערפלעך פון ים. אָבער איין זאַך פעלט איצטער. די פּיראָונצוואַנציג נעץ-שטיקלעך פאַרדאָפּלען זיך נישט און ווערען נישט קיין אַכטאונפערציק. כדי צו בילדען צוויי רייען שטעלען זיי זיך אויס צו צוועלף אין אַ רייע. און אַז אין דער צייט, ווען דאָס גאַנצע שפּינדעל שיפּט זיך אַזוי, רוקען זיך אָב די צוויי רייען איינע פון דער אַנדערער, כדי זיך צוזאַמענצודריקען אַרוםביידע טורבינענעקען, קומט שוין אָן צו איין עק פון שיפעלע נור צוועלף שטיקלעך און צו דעם צווייטען עק אויך נור צוועלף. אַ חוץ דעם קומט פאָר ביים ראַנד פון דער גרויסער קויל אַלץ פונקט אַזוי ווי פריער. דער וואָרצעל-קנייטש זעצט אַרויס, דאָס שפּינדעל צורייסט זיך, איין קאָפּ מיט די צוועלף נעץ-שטיקלעך בלייבט איבער אין דעם ליידיגען רוים אונטער דער גלעזערנער דעק; דער אַנדערער קאָפּ לאָזט זיך צוריק אַראָב מיט זיינע צוועלף נעץ-שטיקעלעך אין דער טיפקייט פון דער קויל. אַקעגען די ביידע קליינינקע קיילעכלעך, וועלכע זענען אָב-

ברעג. אַ ווײַלע—און אין עק בעריִרט טאַקע דעם ראַנד פון דער קויל. די אויבערשטע פּאַראויס־שווימענדיקע טורבינע ווערט באַלד מוזען איִרע שטראַלען אַרויסוואַרפען איִבער דער אויבערפלעך. און באמת—די טורבינע שטויסט אַלץ פּאַראויס און טרייבט דעם ים־שטראָם אַלץ מער צו דער אויבערפלעך, און מיט אַמאָל קנייטשט זיך אויס איִבער דער אויבערפלעך פון דער אינערליכער קויל־מאַסע אַ מין כוואַליע.

דו ערוואַרטסט, אַז באַלד ווערט די גלעזערנע דעק פון דער גרויסער קויל דורכגעבראָכען ווערען. אָבער דאָס געשעט ניִשט. דו בעמערקסט ערשט איִצט ווידער, אַז די דאָזיגע דעק און די הויפּט־מאַסע פון דער קויל זענען ניִשט ענג צוגע־פּרעסט איינע צו דער אַנדערער, נור עס טיילט זיי פונאַנדער אַ קליינער ליידיגער רוים; און אין דעם דאָזיגען רוים האָט זיך טאַקע די וואָרצעלדיגע כוואַליע אַריינגעקנייטשט, ניִשט אויפרייסענדיק די אויבערשטע דעק.

צי ווערט דער גאַנצער שפינדעל־פאָרמיגער קערפּער זיך לאָזען אַהין און ווערט אַריין אין דעם רוים צווישען דער דעק און דער קויל־מאַסע? עס זעט אויס ניִשט מעגליך און עס קומט טאַקע ניִשט פאָר. דאָס שטויסען פּאַראויס הערט פּלוצ־לונג אויף: אָנשטאָט דעם צורייסט זיך מיט אַמאָל דאָס גאַנ־צע שפּינדעל אינדערמיט אויף צוויי שטיק. איין העלפט, וועל־כע איז אַריין אין דער דאָזיגער וואָרצעלדיגער אויסקנייטשונג, טרעט אינגאַנצען אַרויס פון פערבאַנד מיט דער מאַסע פון דער גרויסער קויל: דער וואָרצעל רייסט זיך אָב און בלייבט ליגען אַלס בעזונדערע קליינע קויל אין דעם שמאָלען רוים צווישען דער הויפּט־קויל און דער דורכזיכטיגער גלעזערנער דעק. אין דער נייער קויל איז אַריבער צוזאַמען מיט אַ טייל פון דער ים־פליסיגקייט איינער פון די טורבינען־דריי־פּונקטען און איין רייע פון דער בעוואַכונג: די פּיראַונצוואַנציק, וועל־כע האָבען זיך אין דער צייט פון שווימען פּאַראויס צום ראַנד פון דער קויל אַלץ ענגער צונויפגעדריקט אַרום דער פאָדער־שטער טורבינע.

שוישפּיל וואָלט שוין אַריבער זיין העכסטען פּונקט. אָבער נישט אמת. איצט הויבען אָן די נעק-שטיקער, וועלכע זענען אויף אַזאַ אופן פערהאַלטען געוואָרען און, אַזוי צו זאָגען, גע-רעטעט געוואָרען, צו בעווייזען עפּעס אונערוואַרטעט-נייעס.

מיר האָבען זיך אַ ווייל מער נישט געזאָרגט וועגען זייער צאָל. איצט פאַלט אונז אָבער אויף, אַז זיי זענען מיט אַמאָל געוואָרען אַזוי פיל. אין אָנהויב האָבען מיר דאָך גע-האַט איבערגעציילט, דוכט זיך, פּונקט צוויי טוץ. איצט איז אָבער דאָ, גענוי געציילט, אַכטאונפערציק! יעדער פון די קליינע זיילעכלעך האָט זיך געמוזט גאָר אינדערשטיל צוטיי-לען, האָט געמוזט אָבשפּאַלטען פון זיך פּונקט אַזאַ לאַנג שטיקעל. ביי דער אָרדנונג אין מיטעלפּונקט פון שפּינדעל זענען די דאָזיגע צוויי מאָל פיראונצוואַנציק אויף זער שיין אויסגעשטעלט געוואָרען, אין צוויי רייען, איינער הינטערן אַנדערן, אַזוי ווי אַ פאָלק סאָלדאַטען. קוים האָבען מיר אָבער דאָס בעמערקט, קוים האָבען מיר בעוויזען אויסצוציילען די רייען,—ווי די דאָזיגע צוויי רייען פון דעם פאָלק הויבען אָן איצט שוין פון זיך אַליין זיך צו בעוועגען אויף דעם שפּינ-דעל-פעלד. זיי רוקען זיך אָב איינער פון אַנדערען, און לאָ-זען זיך אין פערשידענע זייטען. איין פיראונצוואַנציק-ריי לאָזט זיך צו דעם אויבערשטען זון-עק, די אַנדערע—צו דעם אונטערשטען. דער מיט פון דעם שפּינדעל ווערט ליידיג. וואָס וועט דאָ ווערען?

ווי מיר פאָלגען אַזוי נאָך געשפּאַנט די געשעענישען, בעמערקען מיר, אַרומקוקענדיג זיך, אַז אין משך פון דער צייט איז מיט דעם גאַנצען בילד אין דעם ים ווידער עפּעס געשען. דאָס שפּינדעל און די זונען צוזאַמען מיט די אַכט-אונפערציק נעק-שטיקער אַלס זייער בעוואַכונג זענען שטיל אָבגעשוואומען פון זייער אָרט. זיי האָבען זיך געלאָזט שווי-מען צו דער גרויסער קויל-געוועלבונג, וועלכע רינגעלט, ווי פריער, אַלץ אַרום. דאָס צויבער-שיף מיט זיין בעזעצונג, די צוויי פאָלקען אין די טורבינען-עקען, וויל ווי צושיפען צום

זיך, פֿלאָנטערן זיך אַריין איינער אין דעם אַנדערן, גלייך ווי צוריסענע נעץ־אויגן אין פֿרייען ים. אָבער מיט אַמאָל טרעט־איין אין דעם דאָזיגן שטיקער־שפּיל אַ נייע אָרדנונג. אַ פֿרעמדע דיריזשירנדיקע מאַכט נעמט זיך צו די אַרומרו־דערנדיקע נעץ־ברעקלעך; דורך אַ בעזונדערער בעוועגונג פֿון שטראָם טרייבט זי זיי צוזאַמען, זאַמעלט זיי צונויף אין אַ נייער אָרדנונג.

פֿאַרנומען מיט דעם דאָזיגן נייעם שוי־שפּיל פֿון דעם פּלאַצנדיקן טוקער־גלאָק, האָבן מיר אויף אַ ווײַלע געלאָזן גאָר אויסער אַכט אונזערע פֿרייע טורבינען. זיי לאָזן אָבער אָן זיך נישט פֿאַרגעסן, ווײַל מיר דערקענען, אַז זיי, וועלכע האָבן אפֿשר פֿריער געבראַכט צום פּלאַצן פֿון גלאָק,—זיי זענען עס איצט די צוריקשטעלער פֿון דער נייער אָרדנונג צווישן די שוצלאָזע נעץ־שטיקעלעך. בשעת דער אַלגעמיינער קאַטאַסטראָפֿע מיט דעם טוקער־בלאָק האָט זיך דאָס דריי־שפּינדעל אַ ריר־געטון פֿון אָרט און זיך אַוועקגעלאָזן קווער איבער דעם אָרט, וועלכעס דער טוקער־גלאָק האָט פֿריער פֿאַרנומען. בשעת די נעץ־ברעקלעך האָבן זיך ווילד געביי־געלט איינס דורכ׳ן אַנדערן, האָט זיך דאָס שפּינדעל אַזוי אַוועקגע־שטעלט, אַז זײַנע זון־עקן שטראַלן איצט איבער און אונטער דעם אָרט פֿון דער קאַטאַסטראָפֿע. דורך דעם דאָזיגן אָרט, וואו די נעץ־ברעקלעך רודערן, ציִען זיך איצט גראָד די גרויסע פֿאַרבינדונגס־שטראַלן פֿון דעם שפּינדעל־קערפּער. און אין דעם מאָמענט, ווען די איבערבלײַבעכצן פֿון דער קאַטאַסטראָפֿע געפֿינען זיך אינדערמיט פֿון דעם שפּינדעל־פֿעלד, הויבן אָן די לאַנגע זון־שטראַלן צווישן זיי איינ־צושטעלן די נייע אָרדנונג. די ברעקלעך ווערן צונויפֿגעזאַ־מעלט לענג־אויס דעם פֿאַרבינדונגס־שטרייף פֿון דעם שפּינדעל און דאָרט ווערן זיי פֿאַרהאַלטן. איין אויגנבליק דוכט זיך, אַז די קראַפֿט־כוואַליעס פֿון שפּינדעל צווישן זון און זון ווילן אויפֿשטעלן אַ נייעם מין טוקער־גלאָק, וועלכער זאָל אַרומנעמען די אַלטע נעץ־שטיקלעך. עס זעהט אויס ווי דאָס

ווען די זונען רוקען זיך אָב אַלץ ווייטער פון זיך, אַ מין פערבינדונגס-שטראָם, גלייך ווי אין די דאָזיגע ריכטונגען וואָלטען אַרויסגעלאָזט געוואָרען לענגערע שטראַלען, כדי די דריי-פונקטען זאָלען ביי דער דערווייטערונג נישט איגגאַנצען אָנווערען די בעריהרונג צווישען זיך. און בשעת דאָס דאָזיגע צווישענפעל צווישען דיביידע זונען ווערט אַלץ ברייטער, בעקומט דאָס גאַנצע דריי-בילד ענדליך דעם אויסזען פון אַ שפינדעל: אינדערמיט ציען זיך פּאַראַלעלע כוואַליעס-שטרייפען פון טורבינע-קאָפּ צו טורבינע-קאָפּ, אַזוי ווי פון אייג שפינדעל-עק צום צווייטען, און פון ביידע זייטען די צווי קליינע זונען, וועלכע שטראַלען אַרויס פון די טורבינען-קעפּ.

דו האָסט זיך צו דעם דאָזיגען שפּיל אין זיינע שנעלע פערוואַנדלונגען נור פון איין זייט צוגעקוקט. איצט אָבער פּלוצלונג זעהסטו, אַז ס'האָט זיך אומבעמערקט עפּעס נייעס אַריינגעריסען אין דעם דריי-פעלד. דער לעבהאַפטיגער דריי-גערודער, וועלכער האָט זיך פּלוצלונג אָנגעהויבען אין רוהיגען ים נעבען דעם קליינעם טוקער-גלאָק, האָט באַלד אויך אים מיטגעריסען. ציז האָבען אים די טורבינען-שטראַלען אָנגעריר־ט און אויפגעטרייסעלט? עס איז דאָך אייגענטליך נור אַ פערגלייך, ווען איך רייד וועגען טורבינען, וועגען אמת'ע קעסעל-גריבער. מעגליך, אַז אין דעם וואונדערליכען שפּיל, וועלכער קומט דאָ פאַר דיר פאָר, זענען טעטיג פיל איידעלערע קרעפטען, ווי עס שטעלט זיי פאָר דער גראָבער פערגלייך מיט דעם וואַסער-גערודער. אָבער אַז עפּעס פון דעם דאָזיגען קרעפטען-שפּיל האָט איצט אַרומגעכאַפּט אויך דעם טוקער-גלאָק, דאָס איז זיכער.

מיט איינמאָל איז זיין גלעזערנע וואַנט צובראָכען, זי צופאַלט זיך אויף אונבעמערקטע שטויבעלעך. זיין גאַנצער אינהאַלט איז אַרויסגעפאַלען אין דעם פרייען ים,—אין יענעם ים, וועלכער ווערט איצט אונאויפהערליך דורכגעאַקערט דורך ביידע טורבינען פון דעם שפינדעל. עס זענען אַרויסגעפאַלען די פריערדיגע שטיקער פון דעם שוים-נעץ. אַ ווייִלע בייגלען

אַנגעריליכער מאַסע לאָזט ערוואַרטען פערענדערונגען. אָבער דאָס, וואָס דו דערזעסט, איז דאָך גאָר אויף אַ בעזונדערען אופן מערקווירדיג און בעווייזט, אַז אין דעם דאָזיגען אויפגעקאָכטען בילד פון דער אונטערוועלט זענען טעטיג העכסט־וואונדערליכע כּוחות.

קודם כּל ווערט דיר אויפפאַליג אַזאַ ערשיינונג: דאָס כּלומר׳שטע נעץ אין דעם קליינעם טוקער־גלאָק געפינט זיך אין פולער בעוועגונג. עס זעט אויס, ווי עס קניפּט זיך פונאַנדער אונטער אונזער בליק, און פאַלט זיך פונאַנדער אויף איינציגע פעדעם. מיר קאָנען אפילו באַלד די דאָזיגע פעדעם איבערציילען: פיראונצוואַנציק. אָבער עס בלייבט אונז נישט קיין צייט זיך לאַנג דערמיט צו פערנעמען.

ווייל מיט אַמאָל טוט אַ שפּרונג־אויף נעבען דעם גלאָק אין ים אַ גלאַנצעדיג פינטעלע. מעגליך, אַז עס איז שוין פריער דאָרט געווען, אָבער ערשט איצט לאָזט עס זיך בעמערקען. עס זעט נישט אויס, דאָס פינטעלע, ווי אַ זעלבסטשטענדיג קערפּער, נור גיכער ווי אַ קעסעל־גרוב־אָרט אין ים. הגם מען זעט נאָך נישט קיין שום בעוועגונג, זעט עס אָבער באַלד אויס אַזוי, ווי אין דעם וואַסער וואָלט אָנגעהויבען צו אַרבייטען אַ קליינע אונבעמערקטע טורבינע; איר ווירקונג לאָזט זיך באַלד זען אין געשטאַלט פון אַ קליינער זון, וועלכע איז אַרומגערינגעלט מיט אַוועקלויפענדיגע וואַסער־שטראַלען. אָבער ווי דו האָסט עס נור דערזען, בעמערקסטו שוין, אַז עס זענען אייגענטליך דאָ צוויי טורבינען, וועלכע מאַכען אַ דאָפּעלטע בעוועגונג. און דאָס ווערט גיך אַלץ דייטליכער.

ביידע טורבינען־מיטעלפּונקטען מיט זייערע שטראַלען־זונען איןביידע זייטען רוקען זיך אפילו אָב איינער פון דעם אַנדערען, און דאָ בעמערקען זיך שוין איינגאַנצען אונצווייד־טיגע בעוועגונגען. אָבער ווידער וואונדערליך: זיי רייסען נישט איינגאַנצען אָב זייערע זונען איינע פון דער אַנדערער. אויף דעם אָרט, וואו די שטראַלען פון די דאָזיגע דריי־זונען האָבען זיך פריהער צוזאַמענגעקניפּט, בלייבט אויך שפּעטער,

גלאָז=דעק פון אַ זייגער, אָבער דערביי גאַנץ דיק. אַלס איינ=ציגע סטרוקטור פון דער דאָזיגער דעק לאָזען זיך קוים זען אויף טייל ערטער עפעס אַ מין שמאָלע קאַנאַלען, וועלכע זע=נען אויסגעבויערט קווער דורך דער דעק פון דער קויל און שטעלען איין אַ פרייע פערבינדונג צווישען דער אינערליכער קויל=מאַסע און דער פרייער לופט אַרום.

די דאָזיגע אינערליכע מאַסע, וועלכע איז שאַרף אָבגע=טיילט פון דער דעק דורך אַ קליינעם ליידיגען רוים, איז אינגאַנצען העל, און נור צום צענטר=צו בעמערקט זיך אַ שוואַכע פערנעפלונג. עס דוכט זיך אויס, ווי עס וואָלטען דאָרט אַרומגעשוואומען זעהר דינע שטויבעלעך, אָבער דאָס איז אונדייטליך. בכלל זעט אויס, ווי דעם גאַנצען חלל וואָלט אָנגעפילט אַ מער אָדער ווייניגער עלאַסטישער, שווער=בעוועגליכער אינערליכער ים. און נור אויף איין אָרט, נישט אינדערמיט, שוועבט אינעווייניג נאָך איין דייטליך=אָנגעזעהע=נער צווייטער קערפער, וועלכער האָט=מערקווירדיק=אויך די געשטאַלט און דורכזיכטיגקייט פון אַ גלעזערנער קויל; אַ צוויי=טע קויל, וועלכע שווימט אינעווייניג אין דעם אַרומרינגלעדי=גען ים פון דער גרויסער קויל. אָבער איר גלאָז=דעקעל איז פיל צאַרטער, קוים וואָס עס כאַפט זי דער בליק. די דאָזיגע ערשיינונג וואָלט זיך געלאָזט פערגלייכען צו אַ שיינעם ים=טוקער=גלאָק, וועלכער שוועבט, האַלטענדיג זיך אין גלייכגע=וויכט צום וואַסער=דרוק. אויך זי לאָזט זען דורך איר גלע=זערנער דעק איינציגע קאָנטורען פון איר געבוי. אין זער אַ דינער פערצווייגונג שפינט זי אינגאַנצען דורך אַ מין נעץ אָדער אַ רושטאָוואַניע, צאַרט ווי שוים.

עס קאָן זיין, אַז עס איז דערפאַר, וואָס אונזער בע=לויכטונג איז נאָך אַלץ נישט גענוג העל: יעדענפאַלס קאָן מען אָבער מער גאָרנישט ענטדעקען אין אונזער געהיימניספו=לער קויל, אפילו ביי דער גרעסטער אָנשטרענגונג פון אויג. אָבער דיין אינטערעס וואַקסט, ווען דו בעמערקסט, אַז אין איר קומען פאָר פ ע ר ע נ ד ע ר ו נ ג ע ן. די ווייכקייט פון דער

„יאָ, ווער ס'איז אַן'אָדלער, קען
הויך פליִען און דערגרייכען,
אין איבער די שרפים
דורך טויזענט הימלען זיך דורכרייסען".
אנגעליוס סילעזיוס (1657).

אַ קינסטליך ליכט פון אַן'אויסערגעווענליכער קראַפט זאָל אונז בעשיינען אַ טיפע אונטערוועלט, אין וועלכער עס לויערט געווענליך אַ שטאָק־פינסטערניש. און די זאַכען, אַזוי ווי זיי וועלען פלוצלונג אין דעם דאָזיגען שיין אויפבליצען, זאָלען זיך אין דערזעלבער צייט בעווייזען אין אַן'איבערנאַטירליכער פערגרעסערונג.

אַן'אונגעהויערע געוועלבונג. דיין בליק פערלירט זיך אין איר. ווי אַ תהום עפענט זיך די טיפע שאַכט, און דורך איר רוקט זיך אָן אויף דיר עפעס אַן'אויסערגעווענליכס. אַ גרויסע שימערירענדיקע קויל; זי לויכט נישט פון זיך אַליין, זי איז אָבער אינגאַנצען דורכגענומען דורך אונזער קינסטליכען טאָג. די קויל שוועבט אייגענטליך נישט פריי, ווי אַ שטערן אין דער וועלט־אונענדליכקייט, וועלכען די צוציהונגס־קרעפטען לאָזען הענגען אין פרייען רוים. זי ווערט, ווייזט אויס, געשטויסען אַראָב אין שאַכט. און אַז דו קוקסט זיך שאַרפער איין, בעמערקסטו, ווי פון דעק פון שאַכט גלאַנצען אַרויף אַזוי ווי זאַנגען פון אַ גיגאַנטישען, טוי־פייכטען קאָרן־פעלד. ווי אַן'עלאַסטישער באַל, שוועבט אונזער קויל איבער דעם דאָזיגען פעלד, געטראָגען אין טוי און בעוועגט דורך די שטילע כוואַליעס פון דעם דאָזיגען זאַנגען־ים.

ווי זי שוועבט אַזוי, אינגאַנצען אַ דורכזיכטיגע, לאָזט אונז די קויל אַ בליק־טון אין איר אינעווייניג. איר אויבערשטער שיכט איז אינגאַנצען גלאָז־דורכזיכטיג, אָנפאַרביג, אַזוי ווי אַ

„צין דער קילקייט פון די ליבע־נעכט,
ווען דו ביסט געבוירען געוואָרען
און ווען דו האָסט ווייטער געבוירען—
הויבסטו אָן א נייס צו פילען,
ווען עס לויכט דאָס שטילע ליכטעל

בלייבסט נישט מער אָרומגענומען
פון דעם שאָטען פון דעם חושך,
און דיך רייסט א נייע שטרעבונג
צו א העכערער בעהעפטונג".

געטע.

דאס צווייטע בוך.

דער סוד פון דעם איי־קעמערל
און פון דעם זוימען־קעמערל.

ביים טייך, אויף די דאָזיגע פיש אין אָקעאַן. זיי שטעלן זיך דיר פאָר, ווי פערגאַנגענע נשמות פון דער ליבע, וועלכע קעמפען דאָרט אין דער פינסטער. ווי וואַנדערנדיגע טרוימען פון דעם גרויסען ליבעס־גייסט, וועלכער רייסט זיך אַרויף. דער דאָזיגער פיש, די דאָזיגע איינסאָג־פליג איז קריסטוס, איז געטע, איז ראַפאַעל. איז דאָס עוואַנגעליום, איז פאַוסט, איז די מאַדאָנע. איז די מענשען־ליבע, דער שטערן־טרוים, די קונסט.

און איצט קום־אַראָב צוריק גאָר אין דער טיף.

לאָ׳מיר אָנהויבען פון אָנהויב, אויף וויפיל עס איז אַזאַ אָנהויב פאַרהאַן.

לאָ׳מיר געמיטליך פלוידערן און קוקען. נישט געאיילט. לאָ׳מיר קוקען אַהין, וואו עס פאַלט גראָד אַראָב דער שיין און בעלויכט אַ שטיק וואָרצעל פון ענטוויקלונגס־בוים. מיר ווייסען שוין דאָס גרויסע, וואָס קומט צום סוף אַרויס פון דער ענטוויקלונג. אָבער לאָ׳מיר איצט דאָס דאָזיגע גאַנצע גרויסע מיט אַמאָל אַראָבדרייען ביז דעם קלענסטען מעגליכען פּלע־מעלע, וואָס שיינט אין דער טיפעניש פון דער שאַכט.

גיב מיר די האַנד, איך מוז דיך פריהער, אָן שפּאַס, אַוועקפירען אין אַ שאַכט. צו אַ וואונדערליכען סוד. נעם צו־זאַמען דיין פאַנטאַזיע און קום נאָך מיר, אָן מורא.

„אונגעצוימט מיט הייסער שטרעבונג
לאָזט זיך דאָ קיין סוף געפינען,
ביז מיר זעען איביגע ליבע
ס׳מיר פאַרשוועבן, מיר פאַרשווינדן.“

געטע. וועסט־עסטליכער דיוואַן.

געשאַפען די בעקאַנטע קונסט, דעם נייעם העכסטען בעשעפער, דעם יסוד פון דער שפעטערדיגער מענשליכער פ אַ ר ב ר י י-ט ע ר ו נ ג פון דער נאַטור.

טויזענטער יאָרען אויף דעם דאָזיגען וועג: ראַפאַעל, די מאַדאָנע. און אַזוי אַלץ ווייטער און ווייטער. אַ נייע נאַ-טור-וועלט בליט-אויף: נישט שטערן, נישט אונאָרגאַניש, נישט געוויקסען אָדער חיות, נישט אין אָרגאַנישען זין דער מענש אַליין: די קלאַנגען, געשטאַלטען, געשעהענישען פון דער קונסט. אַ הייסע וועלט, דורכגעגליט פון ליבעס-אָטעם, מיט דעם גאַנצען תענוג-צאַפעל פון דער ווילדער ליבעס-בעהעפטונג. און דאָך אין דער זעלבער צייט אונפערגלייכליך לויטערער, אַוועק פון דער ערדישער מרה-שחורה, אַוועק אין אַ רייגעם בלויען גייסטיגען רוים...

„די כלה פערדינט זיך מער
מיט איין קוש, — חאָס נישט!
ווי אַלע קנעכט מיט ארבייט ביז׳ן טויט".
(א נ ג ע ל ו ס ס י ל ע צ י ו ס).

דאָס איז די ליבע, וועלכע איז עפעס געוואָרען. די ליבע אויף איר העכסטען שטאַפעל. פון דאַנטען, פון דעם גאָל-דענעם קופּאָל מוזטו זי זען, כדי צו פערשטיין, וואָס ס'איז אין איר אָנהויב געווען. און דו מוזסט לאָזען דעם דאָזיגען גאָלדענעם אָבשיין פאַלען ביז דעם טיפסטען אונטען אַראָב. דעריבער איז דער טאַנץ פון די איינטאָגפליגען. דעריבער — דאָס משונה'דיגע נאַכט-בילד פון הערינג-צוג. די זעלבע נאַ-טור-קראַפט, וועלכע קאָכט דאָרט אונטען אין די וואַסערן, און וועלכע שפּראָצט-אַרויס אויבען, איבער דעם בלויען וואַסער-שפּיגעל, אַלס די פורפורענע לאָטאָס-בלום פון דער קולטור — און ציט זיך צו דער זון. עס מוז זיך דיר אויסווייזען ווי אַן'איידעלע שפּראָצונג. עס בלייבט דאָרט גאָרנישט בעהאַלטען קליין. דער ליכט-שיין פאַלט אויף די דאָזיגע איינטאָג-פליגען

זיך אַנ׳אַנדערע פון איר מין. זי זוכט זי נישט אַלס פיינד, נור מיט דער בענקשאַפט פון דער ליבע. מיט די אויגען פון דער ליבע. דאָס אויג פון דער ליבע, עס איז געווען דאָס ערשטע אויג פון אידעאַל. און די קראַפט פון דער ליבע: זי האָט געשאַפען די ערשטע „שיינקייט" אין אַקטיווען זין ביי דעם ליבענדיגען אַליין. זי האָט אויסגעמאָלט דאָס זומער-פויגעלע, געגעבען דעם פויגעל זיין חופה-קלייד. זי האָט דעם נאַכטיגאַל געשאַפען זיין ליד. די ליבע איז געווען דער שפיגעל, וועלכער האָט אין דער ערשטער צייט אויסערליך אין זיין ברענפונקט אָבגעשפיגעלט די גאַנצע האַרמאָניע, דעם גאַנצען ריטם, די גאַנצע בלינד-אָנגעמערקטע שיינקייט פון דער לעבעדיגער נאַטור.

דאַן האָט זיך דערצו אַלץ מער און מער פאַראייניגט דער גייסט. צו דעם זעהענדיגען אויג אין דרויסען האָט זיך פאַראייניגט דאָס אינערליכע שאַפענדיגע אויג: די פ אַ נ ט אַ ז י ע. עס איז ענטשטאַנען דער מענשליכער גייסט. דער מענש האָט זיך שוין נישט געשאַפען אויפ׳ן לייב קיין פילפאַרביגע פליגעל, קיין חופה-פעדערן. ער האָט דאָס אַלץ געזען אינערליך, אַלס ליכט און האַרמאָניע, בענקשאַפט און אידעאַל, אין דער פאַנטאַזיע. פונקט ווי ער האָט זיך נישט געלאָזט אַרויסוואַקסען אויפ׳ן לייב קיין נעגעל,—ווי ביים לייב, אָדער קיין שוץ-דעק—ווי ביי דער פאַנצער-חיה. ער האָט נור אין גייסט געשאַפען און אין דער פאַנטאַזיע געזען דאָס נויטיגע געצייג. און אַזוי ווי זיין האַנט, וועלכע איז שוין אַזוי געבליבען אַ צאַרטער און געהאָרכזאַמער שילער פון געהירען, האָט שפעטער געמאַכט די דאָזיגע געצייג פון שטיין, האָרן און מעטאַל, האָט זיי אין דער ווירקליכקייט אַריינגעוואָרפען מיט זעלבסטשטענדיגער שאַפענדיגער קראַפט און געגרינדעט די טעכניק אַלס קערן פון דער גאַנצער שפעטערדיגער ב ע ה ע ר ש ו נ ג פון דער נאַטור: אַזוי האָט ער אויך מיט דער זעלבער האַנט געשאַפען דאָס, וואָס די פאַנטאַזיע האָט אים געוויזען אין ריטמישע בילדער, בענקשאַפט-בילדער, שיינקייט-בילדער, ער האָט

דעם סוד פֿון געבוירען און חענדט איז אָן פֿאַר נייע חאונדערבאַרע צחעקען...

צום דריטען מאָל אַ גרויסע פֿערוואַנדלונג. די ליבע איז געוואָרען קונסט.

אויך די קונסט ליגט אויפ'ן וועג פֿון בלוט צו גייסט. אויך זי איז נישט אַראָבגעפֿאַלען ווי אַ פֿרעמדער מעטעאָר. עס האָט זי געשאַפֿען דער זעלבער מענש פֿון פֿלייש און ביין, וועלכער געבוירט אויך קינדער פֿון פֿלייש לויט דעם אַלטען אייזערנעם געזעץ פֿון דער נאַטור. דער מענש, וועלכער שטאַמט פֿון דער חיה, פֿון דער דאָזיגער חיה האָט ער שוין גע'ירש'ענט דאָס שפּריצעלע פֿון דער קונסט. און די חיה האָט עס געזייט אין די שעה'ן פֿון איר ליבע.

הערסט ווי עס קלינגט דאָס ריטמישע ליד פֿון נאַכטיגאַל... זעסט דאָס זומער=פֿויגעלע, ווי עס וויגט זיך אין זיין חאונדער=שיינעם פֿאַרבען=קלייד...?

ווי ריזיג איז דער וועג, וועלכער פֿירט פֿון דאָרט אַהער אַרויף! און דאָך איז עס ד ע ר ו ו ע ג געווען.

פֿון דעם טיפֿען, פֿינסטערען שפּע=האָרן פֿון דער נאַטור האָט זיך מיליאָנען יאָרען געשאָטען: ליכט, פֿאַרבען, קלאַנגען, ריטמישע פֿערהעלטעניסען פֿון כל'ערליי מינים.

דאַן זענען פֿלוצלינג אויפֿגעקומען אויף דער ערד, וועלכע איז פֿון דער זון דערוואָרעמט געוואָרען, לעבעדיגע ברואים. זיי האָבען געפֿילט ליכט, פֿערנומען קלאַנגען. פֿריהער נעפֿעלדיג און מאַט. דאַן האָט זיי דער לעבענס=קאַמף, די ענטוויקלונג געשאַפֿען פֿעסטע אָרגאַנען פֿאַר זייערע חושים: אויגען און אויערען. זייער ערשטער צוועק איז פֿערטיידיגונג. פֿול מיט שרעק קוקט זיך אַרום די חיה אין דער דראָהענדיגער וועלט און לוישט אויף דער געפֿאַר. אַלץ קאָן אויף איר אָנפֿאַלען. אָדער זי דאַרף זיך אַליין אויפֿהאַלטען. זי פֿאַלט=אָן. דאַן איז אַלץ רויב, וואָס קאָן מיט דער ווילדסטער לוסט געכאַפּט ווערען, צוריסען ווערען. אָבער פֿלוצלינג קומט אַ מאָמענט פֿון אַ גאַנץ אַנדערען פֿערלאַנג. די ליבע. די חיה זוכט

קיין איינע פון די דאָזיגע פרויען האָט אין איינפאַך־מענשליכען זין קיינמאָל נישט „געלעבט“. קיין איינע איז נישט געשאַפען געוואָרען דורך דעם קערפּערליכען אַקט פון דער אָרגאַנישער פערמערונג. און דאָך שטייען זיי אין זייער גאַנצער שיינקייט צווישען אונז. זיי שטייען פאַר אונז, געבוירען פון אַן׳אונענדליכער פלאַקערענדיגער ליבע, פון דער פולקאָמענער זעלבסט־אָפּפערונג פון אַ מענשליכען אינדיווידואום פאַר אַ נייעם, אַ צווייטען, פאַר אַ „שאַפונג“; געבוירען פון דעם אַריבערטראָגען דעם העכסטען אידעאַל פון אייגענעם „איך“ אויף אַן׳אַנדערען, דויערהאַפטיגען, וואָס זאָל דעם סוף פון דעם דאָזיגען „איך“ איבערלעבען. זיי זענען געשאַפען דורך דעם גייסט און מיט דער האַנט, וועלכע איז דורך דעם גייסט ביז׳ן קלענסטען מוסקול דורכגענומען געוואָרען, — געשאַפען פאַר דער זעלבער נאַטור, פאַר דער זעלבער ווירקליכקייט, צו וועלכער עס געהערט אויך יעדער קינד, וואָס איז פון דער געשלעכטליכער ליבע געבוירען געוואָרען, — און דאָך זענען זיי גאַנץ אַנדערע בעשעפענישען, וועלכע ס׳נעמט נישט אַרום דער בעגריף פון געווענליכען קינד און פון דער גע־ווענליכער געשלעכטליכער לעבענס־שאַפונג.

ווען צו די דאָזיגע בילדער, צו די דאָזיגע סטאַטוען פעראייניגט זיך ווייטער אַ געשטאַלט נאָך אַ געשטאַלט, אַן׳אונענדליכער צוג פון קעניגען פון געדאַנק און קראַפט, וועלכע לעבען אַלע אויף, ווען ס׳דערהערט זיך דאָס וואָרט פון דיכטער. ריטם פון דער שפּראַך, וועלכער איז קיינמאָל נישט געהערט געוואָרען אין דעם טומעל פון דער נאַטור, ווי עס האָלט געוועזען אַ געטליכע שטים פון יענער וועלט. און ריינער קלאַנג, וועלכער שאַלט־אויף און יובעלט ווי אַן׳אייביגע ענטפלעקונג פון אַלע אמת׳ן, ווי די שטים פון דער אינערליכסטער וועלט־האַרמאָניע... און אַלץ געבוירען פאַר דער ווירקליכקייט דורך דער דאָזיגער הייסעסטער גייסטיגער ליבע; געבוירען, אַזוי ווי דער גייסט, וועלכער האָט פון דער בלוט־ליבע געשאַפען מענשען־ליבע, האָט איצט אויך אין זיין האַנט גענומען

מענשהייט נאָך דעם וועלט־ליכט גייט אַוועק אין אַנ׳אונענד־ליכער ווייטקייט. און אין דער דאָזיגער אונגעהויערער ווייט־קייט וואַנדערט־מיט, וואַנדערט־מיט אָן אַנ׳אָברו, די ליבע, דער אַלטער אַהאַספער.

העכער! נאָך אַמאָל גלייך־אויס דיינע פליגעל. ראַפאַעלס מאַ־דאָנע גיט דיר נאָכאַמאָל קראַפט.

נעם זי נאָך אַמאָל איינגאַנצען אַרום מיט דיין בליק: אין איר גאָלדענער ראָם מיט אירע וואונדערליכע פאַרבען; מיט איר געשטאַלט, אין וועלכער ס׳האָט זיך, ווייזט־אויס, צוזאַ־מענגעגאָסען די גאַנצע פּרויען־שיינקייט פון טויזענטער יאָ־רען; זי, וועלכע איז די מענשהייט, וועלכע איז אַ וועלט־סוד.

פון וואַנען שטאַמט דאָס דאָזיגע וואונדער־ווערק, וועל־כעס די אַלטע ערד טראָגט שוין כמעט פיר יאָרהונדערטער אַרום דער זון? וואו איז עס אַרויסגעוואַקסען פון דעם ענט־וויקלונגס־בוים פון לעבען אין דעם גרויסען וועלט־גאָרטען?

עס איז ק ו נ ס ט.

פון דער מאַדאָנע פּירסטו אַריבער דיין בליק אויף אַ מענגע אויך אַזעלכע פּערגייסטיגטע פרויען. טייל זענען אויף לייווענט מיט פאַרבען געמאָלט, ווי זי. די אַנדערע פון מאַר־מאָר אין דער גאַנצער שיינקייט אויסגעהאַקט. די ו ע נ ו ס פון מ י ל אָ ס מיט איר שטאַרקער, מעכטיג־ליכטיגער ריינהייט. די פ י ע ט אַ פון מ י ק ע ל אַ נ ד ז ש ע ל אָ, וועמענס ריזיגע קראַפט עס גיסט זיך פונאַנדער אין רחמנות. די נאַקעטע ו ע נ ו ס פון ט י צ י אַ ן אין דער טריבונע פון פלאָרענץ, וועלכע איז לויטער ווי דער פרימאָרגען; זי האָט זיך פערטרוימט, ווי זי וואָלט נאָך אַמאָל איבערגעלעבט דאָס זיסעסטע, וואָס זי האָט געגאָ־סען אין איר לעבען. אַנ׳ענגע, נאָנט־קרוב׳ישע געזעלשאַפט, וועלכע שטאַרט־אַרויס מיט שטילער שיינקייט דאָ און דאָרט פון דעם גרויען שטראָם שנעל־אַוועקפליסענדיגע מענשען־דורות.

גלויבען מיט זיינע טרוימען? געוויס: פֿון אונזער נאַטירליכען ענטוויקלונגס-בילד פֿון דער וועלט (גראָד פֿון דעם ענטוויקלונגס-בילד, אויף וועלכענס כּסדר׳דיגען אַרויפֿגאַנג עס שטיצט זיך אונזער אָפּטימיזם) לאָזט זיך הערען אַ מעכטיגע פֿאָדערונג: פֿערניכטונג פֿון אינדיווידואום. די ענטוויקלונג ווייזט-אויס צו גיין גראָד דורך דער דאָזיגער פֿערניכטונג. און די נשמה ציטערט דאָך פֿון שרעק פֿאַר׳ן טויט. אָבער ווען די ליבע ווײַט דער סימבאָל? זי ווייזט אונז די איינציגע פֿאָרם, וואו די פֿערניכטונג איז נישט שרעקליך. וואו זי איז נור אַ תענוג-פֿולער אַרויפֿשטייגען אין אַ העכערער איינינגונג. און ווען דער טויט פֿון אינדיווידואום, אפילו אין זיין שרעקליכער פֿאָרם וואָלט זיין נישט עפּעס אנדערש ווי אַ נאָך נישט אנערקענטער ליבעס-אַקט? ווען נאָך דעם ביטערסטען גסיסה-קאַמף וואָלט צום סוף געקומען דער פֿולקאָמענער תענוג פֿון דעם לעבעדיגען אַרויפֿשטייגען אין דער העכערער איינינגונג, ווי עס גיט דאָס די ליבע...

„דער טויט פֿערענדיגט לעבענס-נויט,
דאָך ציטערט לעבען פֿאַר דעם טויט,
דאָס לעבען זעט די שוואַרצע האַנט,
און נישט דעם העלען כּוס אין האַנט.
אזוי ציטערט פֿאַר דער ליב׳ אַ הערץ,
ווי פֿון דעם אונטערגאַנג בעדראָט,
חייל, וואו ס׳ערהאַלט די ליבע, שטאַרבט
דער „איך“, דער פֿינסטערער דעספּאָט.
דו, לאָז אים שטאַרבען איבער נאַכט,
און אָטעם פֿריי אין מאָרגען-שעה“.

(ריקערט נאָך דעם פּערסער רומי,
אין 1250 יאָר נ. כר.).

נור ווי דורך אַ ריס אין די וואָלקענס קאָנסטו דאָס היינט ערשט זען. ווייל די נייע וועלט-אָנשויאונג פֿאָרמירט זיך נאָך, דריקט זיך צונויף, ווערט געדיכטער און וואַרפֿט קרייזען אַרום זיך ווי אַ געבוירען-ווערענדיגער שטערן. ווער קאָן זיך פֿאָרשטעלען, וואָס עס וועט נאָך אַלץ אַמאָל אַרום איר זיך דרייען און וואָס איר זון וועט זיין. אָבער פֿאַר אַ בליק איז עס גענוג. אויך די דאָזיגע וואַנדערונג פֿון דער

געקומענער קלאַנג פון דעם טריאומף-געזאַנג װעגען דעם זיג
פון אַ מעכטיגען האַרמאָנישען פּרינציפּ איבער דעם גראָבען
קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ. װאָס װייסען מיר אויף אונזער
קליינעם איינצעלנעם שטערן, צװישען מיליאָנען אַנדערע צו
זאָגען װעגען װעלט-שלום, װעלט-באַפרייאונג, [illegible]
װעלט-גליק! און דאָך בליט אויף אין דער מענשען-ליבע אין
דעם דאָזיגען קליינעם שטערן אַ בלום, אַזוי זיס און שיין, אַז
דער „װעלט-שלום" רייסט זיך אונז פון דער צונג. אַזוי נעמט
זיך די ליבע אויסצוזאָגען דאָס ביטערסטע אין אונזער לעבען:
דעם קאַמף.

און נאָך מער. עס איז געװען דער אַלטער טרוים פון
גלויבען: נישט נור דעם קאַמף אונטערצוברענגען, נור אויך
דעם טויט. ליבע, די אמת'ע נישט די געהיימניספול-אונפער-
שטענדליכע אין דער נאַטור, לערנט אונז איינציג און אַליין,
װי אויפ'ן אָרט פון דעם פערשטאַרטען אינדיװידואום קומען
אויף פערבאַנדען,—פערבאַנדען, אין װעלכע דער אינדיװידואום
װערט, אמת, אויך פון זיין אייגען לעבען, װי פון קייטען,
אַרויסגעצויגען, אָבער נישט דורך דער ביטערקייט פון טויט,
נור דורך אַ תענוג-פולען אַרויפשטייגען אין אַ העכערער איינ-
הייט. און עס װערט פערװאַנדעלט: מאַן און פרוי, עלטערען
און קינד, מענש—אין מענשהייט, בלוט אין גייסט, גייסט אין
אידעאַל, אין פערפלייצענדיגען װעלט-טרוים. ליבע איז די איינ-
ציגע פרייװיליגע אויפלעזונג פון אינדיװידואום, דער אונשמער-
ציגער, אונאויסדריקליך תענוג-פולער טויט, װעלכען יעדע בע-
שעפעניש זוכט אין אונענדליכער פלאַמענדיגער בענקשאַפט.
דוכט זיך דיר נישט, אַז עס שװימען פאַר דיר אַרויס געשפענ-
סטער-הענט איבער געשפענסטער-הענט, װעלכע װילען דיר אָנ-
װייזען אויף אַ טיפען סוד, נישט אויף אַ סוד פון יענער װעלט.
נור גראָד אַ סוד פון דער ממשות'דיגסטער נאַטור? אַ סוד,
װעלכער װעט אפשר אַמאָל זיין גענוג שטאַרק, אַז אונזערע
אייניקלעך זאָלען קאָנען לאַכען פון יעדער מורא פאַר'ן טויט,
אפילו װען ס'זאָל זיך נישט אומקערען צוריק דער אַלטער

בענס. אין דער ענטגעגענשטעלער נאַטור וועט קיינמאָל שוין קיין ליבע נישט זיין. און דאָך! ראַפאַעל פירט דיך שוין איצט מער נישט, דו מוזט איינזאַם אַוועק פאָראויס.

דער אַלטער טרייער גלויבען אין דעם ליבענדיגען פאָטער אין הימעל צופאַלט זיך ווי אַ קליינע גירלאַנדע, וועלכע דער מענש האָט זיך אויסגעפלאָכטען פון נעבעכדיגע ערדישע בלומען. אַ בלאָז פון ווינט צעטראָגט זי, און פאַר דיינע אויגען ענטפּלעקען זיך ווידער און ווינקען צו דיר די ווייטע, סודות'=פולע שטערען פון אָנבערעגיגען הימעל אַראָב.

דאָס מיסטישע אין דעם ליבענדיגען קריסטוס פערשווינדט; דאָס, וואָס ער האָט געלערנט, ווערט אַ שווער=אויסגעקעמפּט פערמעגען פון דער מענשהייט.

און דאָך: בלייב שטאַרק. די נאַטור גיט דיר די אידעע פון דער ענטוויקלונג. ווי אַלץ האָט זיך דאָ דורכגעוועבט און פערפלאָנטערט... זעסטו נישט אומעטום די ליבע דערביי? אויף דער ליבע בויט זיך דער סדר פון די ענטוויקלונג=מינים, דורך איר איז אויף דער וואַנדערענדיגער פּלאַנעטע געוואקסען און געוואקסען דער בוים פון לעבען, פון צווייג צו צווייג, אַלץ העכער און העכער ביז ס'האָט ענדליך אַרויסגעשפּראָצט די גייסט=קנאָספּע. די ליבע איז אַ קראַפט, וועלכע טרייבט; זי ווייזט מיט איר אייגענעם ביישפּיל, ווי די פינסטערניש פערוואַנדעלט זיך אין ליכט, ווי זי אַליין בעפרייט זיך פון דעם ווילדען און ווערט אַלץ מער און מער פערגייסטיגט.

די ענטוויקלונגס=צייט, וועלכע מיר בעטראַכטען, איז גאָר קליין. איין איינציג פּלאַנעטע=לעבען, און דאָס אויך נור האַלב. אַזוי איז שוין אונזער גורל. פון ווינציגע סימנים מוזען מיר זיך שאַפען דעם גלויבען אין דעם גאַנצען, אונזער וועלט=טרייסט. אָבער צי איז דען די ליבע נישט דער שטאַרקסטער פון אַלע סימנים אויף ווי ווייט אונזער וויסען גרייכט? פון דער ליבע איז אויסגעוואקסען נישט נור די ענטוויקלונג. מיט איר איז אויך אין דער ענטוויקלונג געקומען דאָס ערשטע אונזיכבערע שלום=ווינטעל. דער ערשטער גאַנג ווי פון טרוים

קולט, דעם קולט פֿון דער פרוי. אָבער דער דאָזיִגער קולט רייסט זיִך ווידער אַרויף. פון דעם שרייענדיִג פּיִלפּאַרביִגען צושטערטען טעמפּעל פון איִזיִס, וועלכער איז פון ליִבע דורכגעגליִט, דורכגעברענט פון הייסען אָטעם פון דער ליִבעס-בעהעפטונג, וואַקסט אויס די מאַריע-קיִרכע, מיִט צאַרטע גאָלדענע שטערען איִן דער אונבעפלעקטער בלויקייט. און ס'איִז ווידער דאָס זעלבע, נור וויטער ענטוויִקעלט איִן דער אונענדליִכער ווייכקייט פון דעם פערגייסטיִגטען איִדעאַל. ניִשט נור די ווילדע פער'שכור'ונג פון די ליִבעס-בעהעפטע, דער געבענשטער שמאַרץ פון די געבוירענדיִגע: אויך די ריינקייט פון דער יונגפרוי, די ריינקייט פון דער ערשט-שפּראָצענדיִגער ליִבע ווערט איִצט פערוואַנדעלט איִן אַנ'אונענדליִכער קראַפט פון דער וועלט-ענטוויִקלונג.

פון דער דאָזיִגער וועלט-אנשויאונג איִז אויסגעוואַקסען ראַפאַעל. זיין גלויבען איִן דער פרוי, וועלכע שטאַמט פון דעם האַרץ פון דער וועלט, האָט איִם צוזאַמענגעשטויסען מיִט דעם אַנדערען גלויבען, וועלכער האָט אויך בעהויפּטעט, אַז די מענשען-ליִבע שטאַמט ניִשט פון מענשען אַליין, נור איִז פון היִמעל נעשאָנקען. ביי דער ברוסט פון דער מאַדאָנע, וועלכע איִז געשטאַנען איִבער זונען און ערדען, האָט ער געזען דאָס געטליִכע קיִנד, וואָס האָט געבראַכט פון יענער וועלט די געבאָטען פון דער דאָזיִגער מענשען-ליִבע...

פערשטומט, פערשטומט איִז היינט אויך דאָס. וויִנעטאַגלאָקען איִן אָקעאַן!

אַזוי ווי עשתרות, אַזוי איִז אויך מאַריע נור אַ דורכגאַנגפּאָרם צו נאָך ריינערען. איִן געטע'ס עפּאָכע איִז עס געווען, ווען עס האָט זיִך אָנגעהויבען לאַנגזאַם צו שמיִדען פון עשתרות און איִזיִס און מאַריע אַ ניי ביִלד.

ווידער, לויט אונזער וועלט-געדאַנק, אַ ניי אויף אַ נייעם שטאַפּעל אַרויפגעשטיִגענע פערוואַנדלונג פון דער ליִבע.

די נאַטור.

מיר קעמפען נאָך דערמיִט. דער צווייפעל רוימט אונז איין איִן אויער: מיר בויען אַ פּיִראַמיִדע פון מענשענס-שאַר-

טרוימט די מאַדאָנע. מיט דעם ליבענדיגען לויכטענדיגען פּנים
פון דער דאָזיגער פרוי, פון דעם דאָזיגען קינד האָט ער גע=
וואָלט פאָרשטעלען די ליבע, ווי זי שלאָגט ביז'ן ווירקליכען
הארץ פון דער וועלט. אַלע געהיימנישען פון דעם הימעל און
פון דער ערד נעמט=אַרום איר שויס. זי, די ליבע, איז גע=
וואָרען דער וועלט=סימבאָל. און די וועלט=בעפרייאונג אין דער=
זעלבער צייט.

אַ נייע אונגעהוירע וואַנדערשאַפט פון דער מענשהייט
ענטפלעקט זיך פאַר דיר. און די ליבע, ווי זי וואַנדערט אין
איר אַלס רולאָזער אַהאַספער. די ליבע איז געוואָרען גלוי=
בען, די ליבע איז געוואָרען רעליגיע. פריער נאַקעט, גראָב,
ווילד, און דאַן אויך דאָ אַלץ מער און מער לויטערענדיג זיך
פון בלוט אין גייסט.

פילפאַרביגע בילדער שיינען פאַר דיר אויף. אָט זענען
די היילִיגע וועלדער פון היעראַפּאָליס. מענליכע געשלעכט=
גלידער, אין גיגאַנטישער פאָרם פון שטיין אויסגעהאַקט, שטיי=
גען צום הימעל אַרויף, סימבאָלען פון דער געטליכער שאַפונגס=
קראַפט. אָט איז דער טעמפעל פון ע ש ת ר ו ת, וואו די פּראָסטי=
טוציע ווערט בעטראַכט אַלס אַ קרבן צו גאָט; יונגע מיידלעך
גיבען דאָרט אַוועק זייער אונשולד, כדי דערפאַר אַנ'אַנדערע,
העכערע, רעליגיעזע ריינהייט צו בעקומען. די בעפרוכטיגטע,
געבוירענדיגע פרוי ווערט א י ז י ס די מוטער פון לעבען, פון
וועמענס שויס ס'ווערט אַלעמאָל געבוירען די בענייאונג פון
דער וועלט. אין ע ל ע או ז י ס ווערט דאָס געבוירען אַ געהיים=
ניש, דאָס פשוט'ע זאַנג=קערענדעל—אַ הייליג וואונדער, וואָס
ראַטעוועט די גלויביגע. דאַן טרעט=אַריין אין דער וועלט
ק ר י ס ט ו ס. יענע נייע אידעאַלע ווייטערדיגע ענטוויקלונג פון
דער איינפאַכער געשלעכטליכער ליבע, וועלכע פירט דורך
דער געמיינזאַמער פערגייסטיגטער ליבעס=אַרבייט צו דער סאָ=
ציאַלער בעפרייאונג, געווינט פלוצלונג אַנ'אונגעהויערע מאַכט.
און זי טרעט=אויף אין אַ פאָרם, וועלכע דראָט צו פערניכטען
דעם קולט פון דעם עקסטרעם=געשלעכטליכען, דעם געבורט=

ליכטיקע ליבע זאַמעלט צונויף פון אָקעאַן, ביז די זילבערנע מאַסע שטאַרק אַרויס ווי אַן אינזל פון וואַסער, — אַ פאַראייניגונג פון ברואים, וועלכע געבוירן צוזאַמען דאָס נייע לעבן, און פאַר וועלכע דער ענגער, פייכטער פיאָרד איז איין גרויס חתונה-בעט. דאָס אַלץ, העכער ענטוויקעלט, פערגייסטיגט אין דער מענשהייט. אַ נייַ וואָרט געוואָרען אין יענע געבענשטע שעה׳ן, פון וועלכע דאָס עוואַנגעליום דערציילט. און אַ טאָג געוואָרען ערשט אין אונזער צייט, צווישען טויזענט, מיליאָנען קרייצען, וועלכע פעראייניגען זיך אונבעמערקט מיט יענעם, וועלכען די לעגענדע האָט פערוואַנדעלט אין אַ שטראַלענדיג-הערליך בילד, — קרייצען, וועלכע הויבען זיך פון די פינסטערע אָבגרונדען פון די מאָדערנע גרויסע שטעט, פון די פאַבריקען, ווי דאָס אייזערנע ראָד דרייט זיך איבער צאַפּלענדיגע לייבער, פון געפענגנישען, שאַנד-הייזער, משוגעים-הייזער און הקדשים. און דאָך זיגרייך, די שווערד און פייער פון אונזער צייט, דער שטילער אויסגעקוקטער ליכטיגער פונק ביים ווייטען אויסגאַנג פון דער שאַכט, אין וועלכער מיר אַלע ווערען דערשטיקט...

פילסטו איצט שוין, ווי הויך דו שוועבסט? פערנעמסטו דעם שופר-רוף פון אַ נייער שטים, וועלכע מישט זיך אַריין אין דיין אַלטער פראַגע: וואָס איז די ליבע?

אָבער ראַפאַעל האָט דיך נאָך העכער געוואָלט אויפהויבען. זיין מאַדאָנע שוועבט אַרויס פון ליכטיגע וואָלקענס. אַ וועלט-ליכט שיינט פון איר אַרויס. — אַ וועלט-ליכט, וואָס שטייט ווי אויסער אַלע זונען און פלאַנעטען פון וועלט-רוים און פליסט אַרויס פון דעם איניגסטען האַרץ פון דער וועלט. איר פוס דאַרף נישט קיין ערד, גלייך זי וואָלט שפאַנען אין דעם ריינעם רוים, וואו אַלע צוציאונגס-קרעפטען פערניכטען איינע די אַנדערע. ראַפאַעל האָט נישט בלויז אויסגעטרוימט אַ פרוי. אויך נישט די מענשהייט אין אַ פרויען-געשטאַלט. ער האָט אויסגע-

שאַפּט פון אַלע קולטור־מענשען, ענדליך פון אַלע מענשען בכלל.

דיין בליק, וועלכער האָט געקוקט אין דער ברויזענדי־גער עפענונג פון די דאָזיגע ענטוויקלונגען, דערפילט פלוצלונג ווי אַ בליץ, וועלכער רייסט אים אַרויף.

דו האָסט געמיינט, אַז דו שטייסט ביים ברעג פון דער עפנונג און קוקט נור אַראָב. איצט בליצט עס פאַר דיר־אויף: דו ביסט אין דערמיט: פונקט אַזוי ווי עס ווימעלט פון אונ־טען צו דיר אַרויף פון דער טיף, אַזוי שוועבען אויך איבער דיר ליכטיגע געשטאַלטען, וועלכע טראָגען זיך אַוועק ווייט אין דער טיפער צוקונפט, אַלץ ווייטער אין דעם טיפען דינסט־נעפעל.

ווען די מענשען־ליבע איז אויף יענעם פּאַלמען־בערגעל, איבער דער שימערירענדיגער אָזיערע, אַ וואָרט געוואָרען, האָט דאָס דאָזיגע וואָרט אין זיך ניט נור איינגעשלאָסען ווי אַ גאָלדענע רייף די אונגעהויערע טונקעלע אַרבייט פון דער פערגאַנגענהייט: עס האָט שוין אויך אויסגעשמידט דאָס, וואָס ס'האָט געזאָלט דערגרייכט ווערען ערשט דורך דער אַרבייט פון די פאָלגענדיגע טויזענטער יאָרען. אין דעם וואָרט פון דער „מענשען־ליבע" איז שוין אין טיפסטען זין געלעגען אַלץ, וואָס מיר טראָגען אין דער נשמה אַלס דעם דרייסטסטען סאָציאַלען צוקונפט־אידעאַל...

דער סאָציאַלער אידעאַל. ווי ער קאָכט בלוטיגט, ברויזט אין אונזער כמעט גרויליך־העלער טאָג־ווירקליכקייט. און דאָך איז ער ענדליך אויך נור אַ פראַגע פון דער ליבע. אַ פראַגע פון יענער קייט בעגריפען, וועלכע דאָס דאָזיגע וואָרט האַלט פעסט איינעם אין אַנדערען אין דעם גרויסען ענטוויק־לונגס־גאַנג. אַ פראַגע, וואָס איז פערקניפּט מיט יענע איינטאָג־פליגען, וועלכע דער תאוה־דראַנג רופט־אַרויס פון די רויבערי־שע שלייערלעך און שיקט זיי אויף צווייי שעה תענוג פון דער געשלעכטליכער בעהעפטונג אָן שום זאָרג פאַר זייער עקזיסטענץ. פערקניפּט מיט יענע פיש, וועלכע די געשלעכט־

יעדע העכערע בעשעפעניש פון ערשטען טאָג אָן פון איר עקזיסטענץ געווען אריינגעפלאָנטערט אין אַ פעסטען נעץ פון אַזעלכע געמיינזאַמקייטען, פון שטאַם־און פאַמיליען־פערהעלטע־נישען. און מיט אַזאַ נעץ, אין אַזאַ נעץ איז אויך דער מענש שוין געבוירען געוואָרען. מיט מאַן און ווייב, מיט מוטער און קינד, מיט חתונה און פאַמיליע, מיט שטאַם־און שוץ־פערבאַנדען פון די בלוט־קרובים; דאָס אַלץ, וואָס האָט געשטאַמט פון דער פריהעריגער גראָבער האַנד פון דער בלוט־ליבע, פון דער געשלעכטליכער ליבע. און טויזענטער, לאַנגע טויזענטער יאָרען האָט דאָס בלוט נאָך אַלץ געמוזט אויפהאַלטען די דאָזיגע נעץ, — דאָס הייסע בלוט, וועלכעס קומט־אויף פון די געשלעכטס־אָרגאַנען און ווערט דאָרט דערוואַרימט.

לאַנגזאַם, גאַנץ לאַנגזאַם האָט זיך אָבער דאָס ביי אים שפּעטער פערוואַנדעלט אין ג ײ ס ט.

ווי אַזוי דאָס בלוט איז גייסט געוואָרען: דאָס איז ענדליך די גרויסע, אייביגע געהיים־געשיכטע פון דער מענש־הייט.

עס איז די געשיכטע פון דער מענשען־ליבע.

פון דער רעאַלער בלוט־קרובה׳שאַפט האָט אַרויסגעשפּראָצט ווי די ערשטע צאַרטע בלום, וועלכע ווערט נאָך בלייך בעשיינט דורך דער ווינטער־זון, דער א י ד ע אַ ל ע ר בעגריף פון אַ ג ײ ס ט י ג ע ר שטאַם־איינהייט, פון דער הייליגקייט און אונ־בעריהרליכקייט פון דעם שטאַם־אינדיווידואום אויך אויסער אַלע געשלעכטליכע פערלאַנגען.

עס האָט זיך נאָך געפאָדערט אַ ריזיגער שריט, ביז דער דאָזיגער בעגריף זאָל אַריבערגעטראָגען ווערען אויף אַ נישט אונמיטעלבאַר בלוט־קרובישען דור. אויף אַ גאַנץ פאָלק, וועמענס בלוט ס׳האָט געקאָנט ווירקליך זיין צוזאַמענגעגאָסען העכסטענס אין דער מיטישער אור־עלטערן־צייט. אָבער דאָס גייסטיגע האָט געריסען אַלץ פאָרויס. און דער גייסטיגער בעגריף, וועלכע האָט דאָס „פאָלק“ געשאַפען, איז אויך געווען די בריק, וועלכע פירט איבער דעם פאָלק אַריבער צו דער געמיינ־

גע פֿערמערונג האָט ערשט געשאַפֿן די צוטיילונג, די צווײשפּאַלטונג אין אַ קייט פֿון מינים. אָבער גראָד זי האָט גלײכצײטיק געשאַפֿן אויך אַ דויערענדיקן אינערלעכן פֿערבאַנד. אַראָפּבערנגענדיק די נייע איינצעלנע בעשעפֿעניששען ניט דורך אַ וואונדער פֿון הימעל, נור אַרויסציענדיק זיי כּסדר פֿון די שוין פֿערהאַנענע, אַזוי ווי אַ פֿלאַם, וועלכער קאָן נור פֿון אַ צווייטען פֿלאַם אָנגעצונדען ווערען, האָט זי אין אַלע דורכגעפֿירט עפּעס געמיינזאַמעס, וואָס האָט, ניט קוקענדיק אויף אַלע צוטיילונגען, דאָך געמוזט פֿירען צו ווייטערדיקע געמיינזאַמקייטען. די עלטסטע שוץ־פֿערבאַנדען ביי חיות און געוויקסען זענען זיכער תּמיד געווען ענגערע שטאַם־פֿערבאַנדען, ענגערע פֿערבאַנדען פֿון אונמיטעלבאַרע בלוט־קרובֿים. מיר חעלען נאָך ריידען דערפֿון. אפֿילו אין די פֿאַלען, וואו דאָס האָט זיך שפּעטער אויף אַ פֿילפֿאַכען אופֿן קאָמפּליצירט, וואו אויך גאַנץ דערווייטערטע ברואים זענען איינגעגאַנגען אויף פֿערבאַנדען, איז דאָך כּסדר די שטאַרקסטע נייגונג געבליבען, ווידער צו דערגרייכען אַ מעגליכקייט פֿון פֿערמערונג, וועניגסטענס אויף שפּעטער. און אַז דאָס פֿערמערונגס־לעבען האָט זיך ווייטער מער ענטוויקעלט, איז עס געוואָרען אלץ מער די הערשענדיקע ערשיינונג אין פֿערבאַנד. עס האָט געשאַפֿן דעם געגענזאַץ צווישען מאַן און פֿרוי, אַ געגענזאַץ, וועלכער איז דאָס מאָל ענטשטאַנען נור דורך דעם הייסטען זוכען, דורך דער ברענענדיגער בענקשאַפֿט נאָך פֿעראייניגונג. עס האָט געשאַפֿען דאָס פֿערהעלטעניש צווישען מוטער און קינד, וואָס ס'איז נאָך אויך כּסדר געווען אַ ריינער פּראָדוקט פֿון דער געשלעכטליכער ליבע. דערפֿון האָט זיך ווייטער (שוין ביי דער חיה) אויפֿגעבויט די חתונה. דאָס האָט די געשלעכטליכע ליבע כּסדר געאַרבייט, אַז די ווילדע איינזאַמע אינדיווידואומס, וועלכע האָבען צווישען זיך תּמיד געמוזט זיין צוריסען צוליב דעם ערנערונגס־קאַמף, זאָלען זיך איינע די אַנדערע זוכען, זיך צוגעוואוינען איינער צום אַנדערען, זיך פֿערטראָגען, זיך העלפֿען. ביז ביי דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג איז שוין

נור דורך טראַדיציע. פאַר אונז זעהען־אויס די וואונדער פון דעם ווירקליכען, די וואונדער פון דער נאַטירליכער ענטוויקלונג געוויג גרויס, אַז אויך אַזאַ ריזען־מאָמענט, ווי די ענטפלעקונג פון דער מענשען־ליבע זאָל אין זיי קאָנען איינגעשלאָסען־ווערען. ער דאַרף נישט קיין בעזונדער וואונדער. דער גרעסטער ציטער פון דער געוואַלדיגסטער ערהאַב נהייט בעהערשט אונז, גראָד ווען דער בליק גרייט זיך־צו אויך דאָ צו זען נור אַ געזעצמעסיגען, נויטווענדיגען שטאַפעל אין דער מענשהייטס־ענטוויקלונג.

יאָ, דאָס בילד ווערט ערשט איצט אַזוי ריזיג, אַז פאַר די אויגען הויבט־אָן צו שווינדלען. דאָס אויג קוקט ווי אין אַנ׳עפענונג, אין וועלכער עס קאָכען און ווימלען אַרויף און אַראָב די שאָטענס פון צופאַלענע אינדיווידואומס, פון צושלאָגענע, ווי פערוועלקטע הערבסט־בלעטער אַראָבגעפאַלענע אידעען; עס קאָכט און ס׳ווימעלט אַזוי ווי פון די פישטשענדיגע, ווי פלעדערמייז פליהענדיגע שאָטענס פון האָמערס אונטערוועלט.

דער גאַנצער קאָלאָסאַלער ווילדער פונדאַמענט פון דער געשלעכטליכער ליבע (פון דער חיה אָנהויבענדיג, פון דעם פיש, פון דער איינטאָג־פליג) איז נויטיג געווען, כדי אויף אים זאָל קאָנען אויפגעשטעלט ווערען דער גרויסער מענשען־בנין פון דער מענשהייטס־ליבע. אָן דער פערמערונג און אָן אויף דער פערמערונג בעגרינדעטער ענטוויקלונג וואָלט איבערהויפט קיין מענש נישט געווען. אָבער דאָס נעמט נאָך נישט אַרום דעם ענגערן זין. יעדער צוזאַמענבונד אין דעם דאָזיגען לעבען, וואָס פרובפערט זיך און פערמערט זיך כסדר, יעדער געגענזייטיגע הילף און אַרבייטסטיילונג, אַלע סימביאָזען, ווי דער פאָרשער רופט דאָס ביי די נידריגע ברואים (דאָס הייסט צוזאַמענלעבען צו בשותפות׳דיגער פראָדוקציע): די דאָזיגע אַלע ערשיינונגען, וועלכע גייען שוין דורך די אונטערשטע ענטוויקלונגס־שיכטען, האָבען אין אָנהויב ביי דער ענטשטעהונג אָן ספק געהאַט אַנ׳ענגערע בעציהונג צו בלוטקרובה׳שאַפט און דערמיט אויך צו דער פערמערונג. די דאָזי־

געווים אפילו שוין דאמאָלט אַלט געווען. ער איז נישט געווען אַבהעגגיג נישט פון אַ געוויסער שעה, נישט פון דעם מויל פון אַנ׳איינצעלנעם מענשען. מינדעסטענס אַ טויזענט יאָר פאַר קריסטוס׳ען איז שוין די וועלט אין דער גאַנצער טיף שוואַנגער געווען מיט דער דאָזיגער אידעע. נישט מער, וואָס איצט האָט זי מיט אַמאָל אויפגעפלאַמט און האָט זיך צו־פלאַקערט איבער אַלע פעלקער, אַזוי ווי איינער פון יענע געהיימניספולע ערד־גאַז־קוועלען פון די אַזוי גערופענע אייבי־גע פייערען ביי באַקו, וועלכע קאָנען דורך אונגעהויערע לאַנגע צייטען אומבעמערקט אַרויספליסען פון דער ערד, ביז די האַנד פון עמיצען, אַנ׳איינציגען, קאָן זיין פון אַ קינד, וואַרפט־אַריין אַ פונק, און דער פלאַם פלאַקערט־אויף ווידער אויף אַנ׳אונגעהוירער לאַנגער צייט...

פאַר יענער צייט אָבער האָט דאָס וואָרט, דער אָנצינ־דענדיגער פונק, וועלכער האָט פון דער פינסטערניש פלוצלונג אַרויסגעריסען דעם דאָזיגען אונפערגלייכליכען סנאָפּ ליכט, אויסגעוויזען אַזוי געוואַלטיג גרויס, אַז די ערד האָט פאַר איהם צו קליין אויסגעזען. דער נאַטירליכער לויף פון די געשעהענישען, האָט זיך געדוכט איז דורכגעבראָכען. עס האָט אויסגעוויזען, אַז דער בליץ פון דער מענשען־ליבע איז אַראָבּ־געפאַלען פון אַנ׳אַנדערער, ביז איצט אונבעקאַנטער וועלט, פון יענער זייט פון אַלעם ערדישען, פון אַ פינסטערען וואָלקען, וועלכער איז געשטאַנען אויסער דער גאַנצער בעקאַנטער ענט־וויקלונג פון דער מענשהייט. אונטער דעם ציכער פון דעם דאָזיגען גרויזאַמען האָט זיך אָבגעטיילט די ליבע פון ליבע. די מענשהייט־ליבע, האָט זיך געדוכט, געהער זיך גאָר־נישט אָן מיט דער געשלעכטליכער ליבע; זי איז נישט קיין שפּראָצונג, נור אַ מעטאָד, וועלכער איז פרעמד, אפילו צו־שטערענד אַראָבגעפאַלען אויף דער דאָזיגער ערדישער ליבעס־זריעה.

די דאָזיגע אנשויאונג איז אין ראַפאַעלס צייט געווען נאָך כמעט אַלמעכטיג. היינט איז זי נאָך שטאַרק אייגענטליך

דאָ אַ יוגענדליכע וואָרצעל-סטאַדיע איבערגעריסען געוואָרען;
און ס'וואָלט זיך אָנגעהויבען די פראַגע, אונענדליך רייכערע
וואַנדערשאַפט. די ליבע וואַנדערט, וואַנדערט-ארויס אַלס אַ
גייסט-ווערק אין אַלע וועלט-טיילען, צו דער גאַנצער „מענש-
הייט" אָנשטאָט דעם איינפאַכען געשלעכטליכען פערבאַנד
שטרעבט זי איצט צום סאָציאַלען פערבאַנד פון אַלע מענשען-
אינדיווידואומס, צו געמיינזאַמער אַרבייט, געמיינזאַמער הילף
צום גליק.

ראַפאַעל, ווען ער האָט געשאַפען דאָס דאָזיגע קינד
מיט די גרויסע פלאַמענדיגע מענשהייטס-אויגען, — די דאָזיגע
אויגען, וועלכע ס'האָט קיינמאָל קיין שום קינד נישט געהאַט און
וועלכע זענען נור מעגליך, ווען פון דעם דאָזיגען קינדערישען
בליק שפּראָצט זיך פונאַנדער פאַר דעם בעשויער סימבאָליש ווי
אַן'אונגעהוירער קנאָספּע דאָס אויפוואַכענדיגע אויג פון דער
מענשהייט: ער האָט דערביי אין זינען געהאַט אַ גאַנץ בע-
שטימטע פערלויפונג פון דער געשיכטע פון דער מענשהייט
אויף דער ערד. זיין בליק האָט צוריק געבלאָנדזשעט איבער
אַנדערהאַלבען טויזענט יאָר. ער האָט זיך אָנגעשטעלט ביים
מזרח-ברעג פון מיטעללענדישען ים, אין אַ ווינקעל, וואו אַ
קליין שמאָל לאַנד שניידט זיך אַריין צווישען ים און מדבר.
עס איז דער ים, דורך וועלכען די פעניצער האָבען אַמאָל
קיין מערב קולטור-גאָלד געפירט. דער מדבר, דורך וועמענס
ווייסער פלאַכקייט ס'זענען אַמאָל, נאָך אין אָנהויב פון אַלע
לעגענדעס, ווי טונקעלע שאָטענס פון מזרח אַרויסגעשוואומען
די ערשטע קולטור-פעלקער.

און אין דעם דאָזיגען לאַנד האָט דער בליק געפונען
אַ גרין פּאַלמען-בערגעל איבער אַ בלויער שימערירענדיגער אָזיערע.
אויף דעם בערגעל האָט אַן'איינזאַמער דענקער אַרויסגעזאָגט
פון דער טיף פון זיין הארצען פאַר אַ בלינדען אונזיכערען
עולם דאָס עוואַנגעליום פון דער אויפוואַכענדיגער מענשען-
ליבע. פון דאַמאָלט-אָן איז דאָס וואָרט געווען אויף דער וועלט
און האָט מער נישט געקאָנט שטאַרבען. דער בעגריף איז

געשלעכטליך פעראייניגטע אינדיווידואומס, האָט זיך צוזאַמענגעגאָסען מיט דער בענקשאַפט נאָך אַ האַרמאָניע פון דער גאַנצער וועלט, נאָך אַ וועלט־אָרדנונג, וועלכער זאָל פירען צום ליכט אַרויף, נאָך איבער די מענשען און זייער ליבע.

און ביי דעם געבוירען, וועלכעס האָט כסדר געשאַפען נייע לעבעדיגס אין אַלטען זין, איז אויסגעוואַקסען, אויסגעשמידט דורך יענער בענקשאַפט נאָך האַרמאָניע, די קראַפט פון אייגענעם פערגייסטיגטען שאַפען האַרמאָנישע בילדער פון אַ בעזונדערען מין: אין שטיין און פאַרב, אין ריטמישער ריידע און געלייטערטען קלאַנג האָט זיך דער מענש געשאַפען אין דער אַלטער נאַטור אַ נייע, פערגייסטיגטע, אייגענע נאַטור.

די ליבע איז געוואָרען מענשען־ליבע.

זי איז געוואָרען אַ טרייב־קראַפט פון רעליגיעזער בעגייסטערונג.

זי איז געוואָרען קונסט.

פון דעם אַלעם דערציילט דיר די מאַהאָנע.

דאָס קינד, וואָס דריקט זיך צו דער שיינער ברוסט פון דער דאָזיגער פרוי, איז נישט פשוט אַנ׳איינפאַך מענשען־קינד, געבוירען פון דער ליבעס־בעהעפטונג פון צוויי מענשען לויט דעם אַלטען געזעץ פון דער נאַטור, וועלכער מאַכט אויך געבוירען דעם פיש און די איינטאָג־פליג. עס איז אין דער זעלבער צייט אַ סימבאָל פון דער מענשען־ליבע. אין דעם דאָזיגען „נישט פשוט" פון דעם קינד ערשיינט די ליבע, ווי אָבגעריסען פון איר ענטשטעהונגס־שטאַם, ווי בעפרייט צו אַ נייעם העכערן לעבען.

עס זענען פאַרהאַן אין ים־גרונד נידעריגע ים־חיות, פון וועמענס איי עס שפּראָצט־אַרויס אַ פעסט־איינגעוואָרצעלטער פּאָליפּ; אין אַ געוויסער רייפקייט אָבער רייסט זיך פּלוצלונג אָב דאָס קעפּעל פון דעם פּאָליפּ און שווימט אַוועק אונגעשטערט אין דער ווייטקייט פון אָקעאַן, ווי אַנ׳ענטציקענד שיינער קערפּער, דורכזיכטיג ווי אַ קאָרנבלום־בלויע גלאָז־גלעקעל און ביינאַכט דורך זיין אייגענעם ליכט ווי אַ גאָלדענער שטערן בעשיינט. אַזוי איז עס אויך מיט דער ליבע: גלייך ווי עס וואָלט

אונז יעדענפאַלס אַ פּראַקטישע איינזאַמקייט, וועלכע דערלאָזט נישט קיין שום פערגלייך.

אָבער עס שטייט פאַר די אויגען, ווי אַזוי די דאָזיגע איינציגע אונפערגלייכליכע מענשהייט האָט אויף איר פּלאַנעטע די בעגריפען פערענדערט. אויך דעם בעגריף פון דער ליבע.

ער איז אַרויסגעוואַקסען פון זיך אַליין. איבער זיך אַליין, אין העכסטען זין, אַזוי, ווי די מאַ־אָנע וויל אים סימבאָליש פאָרשטעלען, שטייט דער דאָזיגער בעגריף פאַר אונז אין אַ גרויס, געגען וועלכע די ליבע פון דער חיה שטעלט זיך פאָר אונגעפער אַזוי, ווי דאָס אונגעקינצעלטע געלעגער פון צווייגען, וועלכעס דער רויט-האָריגער אַראַנג-אוטאַנג מאַכט זיך אין די געדיכטע וועלדער פון באָרנעאָ, געגען דעם פּאַרטענאָן פון פידיאַס אָדער געגען פּעטערקופּאָל פון מיקעל אַנדזשעלאָ: אין די דאָזיגע שטראַלענדיגע מענשהייטס-בנינים וואוינען שוין נישט בלויז קערפּערס פון שטערבליכע אינדיווידואומס, נור אויפגעוועקטע צו אַ מין העכערן לעבען געדאַנקען פון טויזענטער יאָרען.

אין דער פּראָמעטעאוס=שמידעריי פון דער מענשהייט, וואו דער בעקומענער טונקעלער אַרץ איז אין דעם גייסטפלאַם צו אַ נייעם לעבען איבערגעשמאָלצען געוואָרען, איז פון דער בלינדער גיריקייט און תאוה פון דער געשלעכטליכער ליבע געוואָרען אַ נייע וועלט-קראַפט, אַ נייע בעגקשאַפט פון אַ העכערען, נייעם, פערגייסטיגטען מין.

דער צוואַנג, וועלכער האָט די געשלעכטער געטריבען איינס צום אַנדערען, וועלכער האָט בעוואויגען דעם אינדיווידואום זיך מקריב צו זיין פאַר'ן ווייטערדיגען לעבען פון זיין מין; ער איז געוואַקסען אין דער אונענדליכער שטייגונג אַלץ העכער, ביז צו אַ בענקשאַפט נאָך אַ געמיינזאַמען צוזאַמענבונד פון אלע בעשעפעניש ען אויפ'ן גרונד פון אידעאלער ליבע און ביז צו דער קראַפט פון אַזאַ צוזאַמענבונד.

דער אונענדליכער תענוג, דאָס פולקאָמע פערגעסען אָן דער וועלט, אָן שמאַרץ, אָן טויט, וועלכעס ס'לעבען-איבער די

איצט מער נישט איבער ווי תמיד די זעלבע חיה'שע ירושה־

ראפאעלס מאדאנע, מיט דעם לייב, וועלכעס שטעלט נאך פאר ביי זיין גאנצער שיינקייט דעם אורעלטן ארגאנישן פרינציפ פון דער צוויי־געשלעכטליכקייט, מיט דעם קינד, וואס בעווייזט איר מוטערליכקייט: זי שוועבט אין דער זעלבער צייט אלס א גייסט־שאפונג אין א העכערער וועלט, אין אנ׳־איבערוועלט.

אזוי האט זיך אויך די ליבע אין דער געשיכטע פון דער מענשהייט אלץ העכער און העכער געהויבען, ווי א וואס אמאל מער בעפרייטע ליכט־געשטאלט, אונטער וועלכער דאס חיה'שע, די אראב־ציהענדיגע משא פון חיה'שען איז אלץ מער און מער געזונקען.

דער מענש איז געווארען מענש.

„א העכערער שטאק פון דער לעבענס־ענטוויקלונג האט זיך אין אים אליין אויפגעבויט, אויף זיין חיה'שקייט, ווי אויף א גראניט־פונדאמענט, וועלכער איז נאך אלץ געבליבען רויער בוי־מאטעריאל.

עס האט זיך איצט געהויבען ווי א טעמפעל, וועמענס שניי־הייסע מארמאר עס גיסט זיך צוזאמען מיט דער לויטע־רער בלויקייט.

עס איז נישטא דערפאר קיין ריכטיגע פערגלייכונגס־ביל־דער. פון דער גאנצער שפע נאטור־פארמען, פון דעם ווייסען, גרינליך־צאנקענדיגען נעפעל־פלעק, פון וועלכען די וועלט איז בעשאפען געווארען, ביז צו דעם טונקעל־געלען גרעזעל, וואס בעדעקט די גראניט־בערג אויף דער ערד, שטייט פאר אונזער ויסען נור איין איינציגע מענשהייט. צי עס איז אויף וועלכער ס'איז אנדערער, רויט אדער ווייס אהער־שטראלענדיגער פלא־נעטע ענליכס אויפגעבויט געווארען דורך דער ווירקונג פון די זעלבע קרעפטען—שווייגט די ויסענשאפט, קוים וואס די אנונג דערוועגט זיך אהין ארויבערצוטראגען. ווי אנ'ענדלאזער נאכע־טער מדבר ציט זיך ארום אונזער „לעבענס־פלאנעטע" אין אלע זייטען צו דעם שטערען־רוים אונזער אונוויסענהייט און שאפט

פון די צוויי פערבליבענע מינים פון די דאָזיגע שנאָבעל-חיות טראָגט שוין מיט זיך אומעטום אַרום זיין איי אין אַ הייכען הויט-בייטעל אויפ'ן לייב. און האָט זיך דאָס יונגע חיה'לע ענדליך אַרויסגעפּיקט פון דער שאָל, זויגט עס פון אַ דריזעל ביי דער מוטער מילך. דאָס איז דאָס אורבילד פון דער מוטער אין מענשליכען זין. און פון דעם אָן הויבט זיך אָלץ העכער און העכער אַ געשטאַלט נאָך אַ געשטאַלט: זויג-חיות, וועלכע לייגען שוין אינגאַנצען מער נישט קיין אייער, וועלכע טראָגען-אויס דאָס יונגע חיה'לע ביי זיך אין לייב און גיבען-איבער דורך דער בלוט-צירקולירונג פון די אָדערן פון דער מוטער אין די אָדערן פון קינד דעם פיינסטען שפּיינ-עקסטראַקט, און שפּייזען עס נאָך אַ צייט נאָך דעם געבורט מיט דער מילך פון דער מוטער-ברוסט. אויך אין דער דאָזי-גער ריי האָט עס די מאַלפּע דעם מענש איבערגעגעבען אַלס ירושה די דאָזיגע בעציהונגען צווישען מוטער און קינד.

און דאָך: פאַר דיין געדאַנק, וועלכער האָט זיך פון דער שטראַלענדיגער הערליכקייט פון דער סיקסטינער מאַדאָנע גע-האַט אַראָבגעלאָזען צו דער שנאָבעל-חיה און איז איצט ווידער צום מענש צוגעקומען, האָט זיך מיט אַמאָל ווי פונאַנדערגערי-סען אַ גרויסער פאָרהאַנג, וועלכער האָט ביז איצט געהאַט פערדוקט אין דעם טיף-גרויען פערצייטענס דעם מענש מיט דער חיה צוזאַמען

דער בעגריף פון דער מוטער, וועלכער קומט פון דער חיה דורך דער גאַנצער קייט ווילדע געשטאַלטען, פון דער משונה'דיגער שנאָבעל-חיה אָנהויבענדיג און ענדיגענדיג מיט דעם אָראַנג-אוטאַנג און דער גאָרילאַ, פלאַמט פלוצ-לונג אויף מיט אַ גאַנץ נייעם ליכט, ווען ער טרעט-אַריין אין דער געשיכטע פון דער מענשהייט. עס איז דאָס העלע ליכט פון דער נאַטור, וועלכע ווערט אַלס קולטור ענטפלעקט.

נאָך מיליאָנען יאָרען נאַטור קומען-אָן טויזענטער יאָ-רען פון דער מענשהייטס-ענטוויקלונג אַלס קולטור

דאָס, וואָס איז פון דער חיה גענומען גיט זיך שוין

פרוי גענומען, ווערט דערמיט רייכער, ווי אַ געוועגליכע מוי-
טער... אין דעם איינעם געשטאַלט פעראייניגט זיך אַ גאַנצע
ריי מאָמענטען: די גאַנצע געשיכטע פון דער פרוי אַלס אינ-
דיווידואום.

דורך דער צאַרטער בליקייט פון דעם דאָזיגען געוואַנד
שטעלט זיך פאַר דער בליק דאָס לייב, וואָס האָט דאָס קינד
געטראָגען. דאָס ווייסע טוך איבער דעם רויטען לייב-העמד
פערהילט שמעוודיג די ברוסט, וועלכע האָט אים די ערשטע
שפייז געגעבען. די דאָזיגע אַלע אַקטען פון דער אינניגסטער
פעראבינדונג פון מוטער און קינד, ריין מענשליך גענומען,
ענטהאַלטען אין זיך קיין איבערנאַטירליכעס, אָבער
זיי ענטהאַלטען אין זיך עפעס, אַזוי ווי די צוטיילונג אין גע-
שלעכטער, וואָס גייט ווייט אַרויס פון די גרענעצען פון דער
מענשען-געשיכטע. עס פירט ווייט צוריק, ביז אין דעם חיה'-
שען צושטאַנד, פון וועלכען דער מענש איז געקומען. נישט
מער וואָס דער אויסגאַנגס-פונקט ליגט שוין דאָ פיל נעענטער.
וואָס ווייסט די לאָטאָס-בלום וועגען דעם ענטוויקלונגס-גאַנג
פון איר מין: איר פרוכט פליט אַרויס איבער'ן וואַסער,
זוכט זיך אָב איר אָרט און שפראָצט-אַרויס אַלס פרעמד גע-
וויקס. וואָס זאָל דערפון וויסען די איינטאָג-פליג, וועלכע
שטאַרבט כמעט אין זעלבען מאָמענט, ווען זי ווערט מוטער?..
ערשט די העכסטע ענטוויקלונג אין קעניגרייך פון די חוט-
השדרה'דיגע חיות געהט דאָ קאָנסעקווענט צו אַ בעשטימטען
ציל.

פון די לויכטענדיגע פאַרבען פון דער מאַדאָנע טראָגט
זיך איבער דיין בליק ווייט—אין די געדיכטע זומפ-וועלדער פון
אויסטראַליען. דאָרט האַלט זיך אויף די שנאָבעל-חיה, דער ני-
דעריגסטער מין פון אַלע זויג-חיות, אַנ'איבערבלייבעכץ פון
די עַרשטע זויג-חיות אויף דער ערד. די שנאָבעל-חיה לעגט
נאָך אייער ווי אַ שרץ; די אונענדליך-אינערליכע צוזאַמענקייט-
לונג, וואָס ס'האָט די מענשליכע פרוכט מיט דעם מוטערליכען
אָרגאַניזם, איז נאָך איר אינגאַנצען פרעמד. אָבער איינער

יעדער איינער זיין אמת'ע געשלעכט-העלפט, מיט אַ מענליכען אָדער ווייבליכען אָרגאַן, מיט מענליכען אָדער ווייבליכען געפיל. אָנהויבענדיג פון פיש און ווייטער איז מער נישטאָ קיין איין פאַל פון אָבטרעטען פון דעם דאָזיגען פעסטען פרינציפ. די אמפיביע (וואַסער-לאַנד-שרץ) האָט דעם פרינציפ געירש'נט פון פיש, דער שרץ פון דער אַמפיביע, די זויג-חיה פון שרץ. אין דער כסדר העכער שטייגענדיגער קייט פון די זויג-חיות האָט די מאַלפע די דאָזיגע ירושה איבערגעגעבען דעם מענשען. אַלס מאַן און פרוי איז דער מענש אין דער געשיכטע אַריין. אַזוי ווי יענער מענש פון דער לאָטאָס-בלום, אַזוי איז אויך אדם פאַר דער בעשאַפונג פון חוה'ן בלויז אַ שיינע דיכטונג: דער אמת'ער ווילדער אור-מענש, וועלכער האָט זיך געיאָגט נאָך דעם מאַמאָנט, דעם הייל-בער און דעם ריזענפוילאַק, האָט אין זיין בעהעלטעניש, אין די היילען אָדער זאַמד-גריבער, פון ערשטען טאָג אָן געדריקט אין זיינע אָרעמס זיין ווילדע אור-מענשען-פרוי.

די סימבאָליש העכסטע פרוי, ווי ראַפאַעל האָט זי געמאָלט, טראָגט אויף איר האַנד אַ קינד. דו דאַרפסט נישט ביי דער ריין-מענשליכער, בלויז ביז'ן העכסטען אידעאַל דערהויבענער פאָרם, וועלכע דער קינסטלער גיט אונז, גלייך זיך דערמאָנען דאָס רעליגיעזע געהיימניס, מיט וועלכען די דאָגמע פון אַ געוויסער כוואַליע פון קריסטענטום האָט אַרומגערינגעלט גראָד די ענטשטעהונג פון דעם דאָזיגען קינד (אַלס דעם יעזוס-קינד), און דערמיט עס אויסגעטיילט פון אַלעם מענשליכען. פאַר'ן פשוט'ען בליק, וועלכען עס אַרט נישט דאָס דאָזיגע פראָבלעם, ערשיינט בלויז אין אַ וואונדערפולער ענטפלעקונג די מוטער. און אין יענעם געהיימניס פון דער „אונבעפלעקטער בעהעפטונג" איז בעלעגען נור עטוואָס, וואָס האָט דעם מאָלער מעגליך געמאַכט צום טיף פון דער מוטער, פון דער פערענדיגטער פרוי, קוים-קוים, כמעט אונבעמערקט דיסקרעט צוצוגעבען דעם צאַרסטען צויבער פון דער אונבעריהרטער יונגפרוילִיכקייט. די מאַריע פון דעם בילד, אַלס מענשען-

רעד אַרויפגאַנג צו דער העכערער אָרגאַנישער ענטוויקלונג האָט זיך דערמיט אָנגעהויבן. אין דער חיות-וועלט און אין דער געוויקסען-וועלט. אַ טיפּע נאַטור-נויטווענדיגקייט, וועגען וועלכער איך וועל דיר שפּעטער דערציילען, האָט דערצו געמוזט שטויסען. דאָס איינקעמערלדיגע בעשעפעניש פון דעם נידעריגסטען מין, וועלכעס שטייט נאָך אויסער די גרענעצען פון חיה און געוויקס, פערשפּרייט זיך אויף פאָלגענדען אופן: עס שפּאַלט זיך, און פון יעדען טייל ענטוויקעלט זיך אַ נייער אינדיווידואום. אָבער דער דאָזיגער פשוט'ער אופן ווערט פערלאָזען, בשעת די אָרגאַניזמען ענטוויקלען זיך אַלץ ווייטער, ער איז פערלאָזען געוואָרען שוין אין די פּאַרציייטישסטע טעג דורך דער גרעסטער צאָל געוויקסען, דורך דער גרעסטער צאָל חיות. ווען די אינדישע לעגענדע וואָלט אמת געווען, און דער ערשטער מענש וואָלט האָבען אויפגעבליט פון אַ וואַרימען קוש, וועלכען דאָס גאָלדענע גאָט-אויג האָט געגעבען דער ראָזע-פאַרביגער לאָטאָס-בלום פון הייליגען גאַנגעס-טייך: וואָלט ער שוין פון דער דאָזיגער בלום גע'ירש'ענט די פערטיילונג אין צוויי געשלעכטער. די דאָזיגע וואַסער-רויז טראָגט נאָך, אמת, ביידע געשלעכטער פעראייניגט אין איין בלומען-קערפּער. אָבער דאָס ווייבליכע מיילעכעל פאָדערט די בעפרוכטיגונג דורך דעם זוימען-שטויב פון אַ צווייטען בעכערל, אַזוי אַז די אמת'ע בעפרוכטיגונג פאָדערט דאָ אויך אַ דאָפּעלט-לעבען, אַ פעראייניגונג פון די קרעפטען פון צוויי בעזונדערע אינדיווידואומס.

אין אמת'ען איז דער מענש נישט קיין קינד פון אַ געוויקס, ווי שיין עס זאָל נישט קלינגען די לעגענדע. ער איז ענטשטאַנען פון אַ חיה. און אפילו די דאָזיגע איינפאַכסטע פאָרם פון דער דאָפּעלטער געשלעכטס-ליבע, ווי מיר זעהען זי ביי דער לאָטאָס-בלום, איז שוין אין די פריסטע צייטען ביי די העכערע חיות, ביי די חוט-השדרה'דיגע חיות שוין פון די פיש אָנהויבענדיג, פערלאָזען געוואָרען לטובת דער פולשטענדיגסטער אָבשיידונג פון מאַן און ווייב, וועלכע פערקערפּערן בעזונדער

סען אין איין מאָמענט. אָבער אין דעם איינעם מאָמענט שטעקט דאָס גאַנצע עולה=רגל זיין פון אונצייליגע דורות אויף דער ערד. און איבער דעם דאָזיגען ריזיגען גאַנג פון דורות הויבען זיך הויך ווי פאָנען די נעמען פון פעלקער, פון גרויסע קולטור=מדינות, פון אידעען. די וואונדערפולע אויגען פון דעם דאָזיגען קינד זענען נישט קיין לעכער, זיי קוקען נישט פערשטאַרט פון דער ווירקליכקייט אין דער אייביגער פינסטערניש אַריין. אָבער עס שטעקט אין זיי עפּעס ווי אַ טרוימען וועגען ענדלאָזע רוימען און אייביגקייטען, אַ שטיק ערינערונגס=טרוים פון דער מענשהייט, וועלכע דעם קינסטלער'ס קראַפט האָט אויף איין אויגענבליק געשאָנקען דעם אינדיווידואום...

אין אייגענטליכען עצם פון איר געשטאַלט איז די דאָזיגע מאַדאָנע אַ פ ר ו י. אין ראַפאַעלס סביבה זענען זיכער געווען געשטאַלטען, וועלכע זענען צו איר אונמיטעלבאַר ענליך געווען, וועלכע דער צושויער האָט געקאָנט דערקענען ווי דעם ערדישען מאָדעל פון דעם בילד, דעם מאָדעל פון פלייש און בלוט. די דאָזיגע ענגסטע בעציהונגען זענען אַוועק; צוזאַמען מיט דעם אויסגעלאָשענעם מענשען=אינדיווידואום ראַפאַעל, וועמענס שאַרבען עס ליגט בעהאַלטען אין אַלטען געצענדינערישען קיילעכדיגען געטער=זאַל פון רוימישען פאַנטעאָן, איז אויך אַוועק אַלץ דאָס צופיל פערזענליכע (פיליכט דער שאָטען פון אַ שטאַרקען, ווילדען, ליבעס=לוסטיגען מיידעל, וועלכע וואָלט אפשר ביים אסקעטישען גלויביגען געקאָנט שטערען די פאָרשטעלונג פון דער הייליגער מאַדאָנע),—אַוועק, ווי פערצויבערט, אין דער אייביגער פערגעסענהייט, צוזאַמען מיט אַזוי פיל אַנדערער רויזען=בעקראַנצטער מענשליכער ליבע, וועלכע דערמאָנט אַזוי דעם גורל פון דער איינטאָג=פליג מיט אירע צוויי שעה ליבע און לעבען... און פריי פון אַלע פערזענליכע בעציהונגען איז געבליבען די פרוי.

דער מענש לעבט צוריסען אויף צוויי געשלעכטער, מאַן און פרוי. דאָס איז נישט ערשט דערגרייכט געוואָרען אין דער גרויסער צווישענצייט צווישען דער גאָרילא און ראַפאַעל.

העכער! אַ דריט בילד, וואָס שיינט־אַרויס שטיל און
גרויס פון דעם יום־טוב־פּלאַם פון אַלעם ערדי=
שען. דו קוקסט זיך איין אין איינעם פון יענע שטילע הייליג=
טימער פון דער מענשהייט, וואו עס לעבט דער אָפּגלאַנץ פון
אַ וועלט=שעה. פון איינער פון יענע שעה׳ען, ווען דעם איינ=
צעלנעם מענש איז דאָס אונגעהויערע געלונגען: דעם גייסט
פון לאַנגע יאָרהונדערטער פון דער קעמפּענדער מענשהייט
אין זיך צו דערפילען. דורך דעם קריסטאַל פון די הויכע
פענסטער שטראָמט=אַריין די טיפע גאָלד=ליכט פון אַ קלאָרען
הערבסט=טאָג און גיסט זיך פונאַנדער אין צאַרטע וועלען ווי
אַ שכינה=שיין איבער דער סיקסטינער מ אַ ד אָ נ ע פון ר אַ=
פ אַ ע ל

דאָס וואָרט שכינה איז דאָ צו שוואַך. עס שטאַמט פון
אַ געדאנקען=גאַנג, וועלכער קאָן בעגרייפען דאָס העכסטע נור
ווי אַ לאָך אין דער פילפאַרביגער ווירקליכקייט=וועלט, אַ לאָך
אין דער אָנבּרעגיגער פינסטערניש אַריין, אין וועלכער דאָס
אויג זוכט און זוכט און בעמיט זיך צו געפינען די גע=
שפּענסטער=בלייכע שטערען פון אַן׳איבּערנאַטירליכער ענטפּלעקונג.

די גרויסע מייסטער פון דער ר ע נ ע ס אַ נ ס = עפּאָכע האָ=
בען נישט געמאָלט קיין לעכער. ווען ראַפאַעל האָט זיין לי=
בענדיגע וועלט=מוטער מיט דעם יעזוס=קינד ערפונדען אין דער
אינדיווידועלער פאָרם, ווי זי שטייט פאַר אונז ביז היינט,
האָט ער אין איר אַריינגעלייגט אַלץ, וואָס די מענשהייט האָט
ביז דאַן וועגען דער ליבּע אויף זיך אַליין געהאַט ערפאַרען.

אַלץ וואָס ס׳האָט נאָך געשטאַמט פון דעם חיה׳שען צו=
שטאַנד פון מענש. און אַלץ, וואָס האָט דורך טויזענטער יאָ=
רען אים פון חיה׳שען צושטאַנד אַרויסגעפירט. מיט דער
קראַפט פון גרויסען קינסטלער האָט ער דאָס אַלץ אויסגעגאָ=

„ווי דער פעלז ביי מיר צוזוסינס
שווער איבער׳ן טיפן אַבגרונט הענגט,
ווי טויזנט טײַכן פריילעך פליסן,
גערופן דורך דעם ים פון חיים,
ווי גלײַך עס רײַסט די אייגענע שטרעבונג
דעם בוים אַלץ העכער צו דער זון,—
אַזוי איז די אַלמעכטיקע ליבע,
וואָס שאַפט אַלץ און אַנטוויקעלט אַלץ"
(פ אַ ו ס ט, צווייטער טייל)

איז ניטאָ, נישט קיין יבשה נישט קיין ים, בעווייזן זיך אויף דער קלייניקער צאַרטער שפּראָצונג פון קינסטיגען מענ־שעלע די זשאַבּרעס־שפּאַלטען ביים האַלז, וועלכע דער פיש דאַרף האָבּען, כּדי פון זיין עלעמענט, דעם וואַסער, אויף אַ בעזונדערן קונסטפולען אופן אַרויסצוטיילען דעם נאַרהאַפטיגען זויער־שטאָף. און די גלידער בילדען זיך אויס אין אַ פאָרם פון רונדער פלוס־פעדערן. דאָס בילד ריין דעם אור־פיש צו־טערט־אויף ווידער אַמאָל ווי פון אַ נעפעל,—דער אור־פיש, וועלכער האָט אין די גראָע פערשוואונדענע צייטען העכערע בעשעפעניששען דאָס לעבען געשאָנקען,—בעשעפענישען, וועלכע האָבען אַלץ העכער געדאַרפט שטייגען, ביז דער מענש האָט ווי אַ נייע איבערוועלט פון זייער שפּיץ אויפגעפלאַמט,—דער מענש, וועלכער טראָגט אויף זיינע פּלייצעס אַלע ליידען און פריידען פון די בעשעפענישען...

אַזוי איז אויך דאָס דאָזיגע ווילדע, דאָס דאָזיגע משונה׳דיגע בילד צום טיפסטען פערקניפּט מיט דיר.

ווידער שטייסטו אַלס דער שפּעטער טרוימער אויף דעם גראַניט־פעלז און טראַכסט און טראַכסט. פון דעם דאָזיגען פלאָנטער פון די לוסטיג צאַפּעלדיגע פיש די זעלבע נישט פערענטפערטע פראַגע. צו וואָס? וואָס איז די ליבע?

ווי יהוה׳ס שטים איז אַמאָל צו איוב׳ן געקומען: „גורט־אָן דיינע לענדען ווי אַ מאַן, איך וויל דיך פרעגען, „לערן מיך!“, אַזוי רופסט דו צו דער ליבע אין דער דאָזיגער סודות׳דיגער ענטפלעקונג.

ענטפער! דער ים, דער אַלטער גרויער ים, אין וועלכען עס זענען וועלטען פערזונקען, כאָ־כעלט אין רוישט און שלינגט ווידער אַראָב די תאוה׳דיג צאַפּעלדיגע פיש. און שווייגט.

העכער!

דו מוזט נאָך פיל העכער שטייגען, כּדי צו בעגרייפען, וואָס דאָס אַלץ וויל זאָגען. וואוהין עס שטרעבט און וואוהין עס איז געקומען. גורט־אָן דיינע לענדען, איך וויל דיך פירען.

ווידער פֿון ברעג אַוועקוואַנדערן אין פֿרייען ים, ביז אויך אין זיי וועט ג׳פוואַקסען און רייף ווערען די בענקשאַפֿט. די בענקשאַפֿט, וועלכע טרייבט זיי צום ברעג, צו דער ליבע און צום טויט אַלס קרבן. און דאַן וועט פֿון דער טיף אַ נייע, זילבער־שטראַלענדיג אינזעל אַרויפֿשווימען...

אויף דער דאָזיגער חתונה־צוג פֿון ד ִיש חזר׳ט זיך איבער זינט אונענדליכע צייטען. אויך דע׳ פֿיש איז פֿיל, פֿיל ערטער, ווי דער מענש. אין זיינע פֿ׳רשטאַרטע אויגען ליגט אַ בליק פֿון דער פּערצייטישער וועלט, וועלכע האָט נאָך דעם פֿיל־פֿאַרביגען ערד־גאָרטען געזען אָן דעם מענש. אָבער נאָך מער. דער מענש וואָלט גאָרנישט מעגליך געווען אָן דעם פֿיש. עס האָט פֿריהער געמוזט זיין דער פֿיש, איידער דער מענש האָט זיך געקאָנט ענטוויקלען. מיט מיליאָנען יאָ־רען צוריק איז דער מענש אַ פֿיש געווען, אַנ׳אורפֿיש פֿון אַ פֿערשוואונדענער צייט, אין וועלכען ס׳איז נור די בייגונג גע־וועזן זיך אַמאָל, אַמאָל ביז צו אַ מענש צו ענטוויקלען.

אין זייער ליבעס־שטרעבונג געפֿינען זיך היינט אַ מאַן און אַ פֿרוי אין העלען ליכט פֿון צוואַנציגסטען יאָר־הונדערט, ביינצעהן יאָר־הונדערטער נאָך דעם געבורט פֿון גרויסען רע־פֿאָרמאַטאָר, הינטער וועלכען עס ליגט נאָך אַ תהום פֿון דער געשיכטע פֿון דער מענשהייט ביז צו דעם בלוטיגען נעפּעל פֿון די ערשטע אָנהויבען. פֿון דעם הייסען צאַפּעל פֿון די העכסטע ליבעס־מינוטען וואַקסט־אויף אין לייב פֿון דער פֿרוי דאָס קינד. און נאָך אַזוי פֿיל טויזענטער יאָרען פֿון דער צווישענצייט זינט דער ענטשטעהונג פֿון מענש אויף דער ערד, נאָך אַזוי פֿיל וואַנדלונגען פֿון גייסט, פֿון דעם נעפּעלדיגסטען בעגרייפֿען ביז דער שטראַלענדיגער ערפֿילונג פֿון דער קולטור, קומט ־ פֿאָר אין לייב פֿון דער שוואַנגערער מוטער, מיט דעם מענשליכען עמבריאָן, וואָס הויבט זיך קוים אָן צו ענטוויקלען, אַ פֿיל־בעדייטענדיגער נס. דאָס רייף ווערענדיגע מענשליכע שפּראָצעלע ווערט, איידער עס ווערט מענש, נאָך אַמאָל אַ פֿיש. אין דער טונקעלער מוטער־טיפֿקייט, וואו עס

פון די נעפּעל־וואָלקענס, לאָזען זיך אַראָב בײַפליגעלטע טשאַטעס פּאַרד־גיריגע מעווען, אַלקען און לומען אין אונאויפהערליכען אָנגריף און רייסען מיט האַרטע שנאָבלען שטיק ביי שטיק פון דעם לעבעדיגען זילבערנעם פּאַנצער, אַזוי ווי גייציגע אוצרות־זוכער רייסען גאָלד פון אַ פּלוצלונג ענטדעקטען גרוב.

און דאַן קומט ענדליך אָן דער געפערליכסטער יעגער, דער מענש. דורכ׳ן נעפּעל רודערט עס, אַ שיפעל נאָך אַ שיפעל, די הערינג־פישער מיט זייערע נעצען. זיי לאָזען זיך גלייך אַריין אין דעם געדיכטסטען חתונה־געווימעל. דאָס שיפעל ווערט אַריינגעקלעמט אין געדראַנג, אויף אַ מאָמענט ווערט עס אויפגעהויבען פון ים דורך דעם שטויס פון די מיליאַרדען, — אַ רודער, וועלכער ווערט אַריינגעשטעקט אין דער מאַסע פון די פיש, בלייבט שטיין גלייך און ווערט מיטגעריסען אויף אַ ווײַלע אין קאָמפּאַקטען צוג. די אויגען פון די נעצען ציהען זיך איבער מיט אַ דיקען שליים: זיי זענען אַריין אין דעם ים פון פריי־שווימענדיגען זוימען. גלייך דערויף ברעכען זיי זיך כמעט אונטער דער לאַסט פון די פיש אַליין. אָבער אומזיסט זענען אַלע בעמיהונגען פון די אונגעשיצטע בעשעפעניש׳ען; אומזיסט ווילען זיי דורכ׳ן געדראַנג פון זייער מיליאָנען־צאָל בעזיגען דעם געגנער. מיט שופלען ווערען די הערינג אינמיטען פון זייער תאוה־תענוג גלייך פון דער אויבערפלעך אָנגענומען און אַריינגעשליידערט אין שיפעל. דאַן צוימען־אָב די נעצען גאַנצע טײלען פון דעם געווימעל אין די שמאָלע פיאָרד־אַרבעל. מיליאָנען קרבנות פאַלען דאָרט אין זיכערן טויט.

אַזוי פון אַלע זייטען צוברעקעלט, פערשווינדט ענדליך דאָס זילבערנע אינזעל איבער מיליאָנען ליבעס־לוסטיגע אינדי־ווידואומס האָט זיך אַראָבגעלאָזען ווי אַ וועלט־געריכט. אָבער דער גרויסער, אונפערשטענדליכער ציל איז דערגרייכט. פון די בעפרוכטיגטע אייער, וועגען וועלכע קיינער פון די אַלע אָנגרייפער האָט זיך נישט געזאָרגט, וועט ענטשטעהן אַנ׳אַרמיי פון קליינינקע, נייע פישעלעך. אין זייער צייט וועלען זיי

מיליאָנען פינקלענדיגע, שלענגעלדיג־ציטערנדיגע לייבער, מי־
די תאווה'דיג צאַפּ־ינדיגע פלוס־פעדערן און די גרויסע אונבע־
וועגליכע פערשטאַרטע אויגען, ברעכען־אויס אַלע מכות פון
מצרים. זיי, וועלכע קאָנען איינציגווייז פעדער־לייכט זיך אויס־
גליטשען אין דער ים־טיפקייט פון יעדער געפאַר, די אמת'ע
אַקראָבאַטען פון זייער מין, זענען איצט, אַלס אַ געדיכט צו־
זאַמענגעדריקטע, אין ווילדען ליבעס־שטורעם צוזאַמענגעקוי־
טעלטע מאַסע, אַזוי גוט ווי ווערלאָז און אויסגעשטעלט אויף
יעדען אומגליק. און דאָס אומגליק לויערט. ווילדע רויבער
קומען־אָן מענגעסווייז צום גרויסען ליבעס־אינזעל; זיי ווערען
געלאָקט שוין פון דערווייטענס דורך דעם העלען שיין, וועל־
כער גליט אין נעפעל, ווי אַ חתונה־פאַקעל, וואָס האָט זיך
פון זיך אַליין אָנגעצונדען.

פאַר זיי איז איצט דער דאָזיגער מיילען־לאַנגער חתונה־
קנויל ניט עפּעס אַנדערש, ווי אַ ריזיגער זער געוואונשע־
נער שפּייכלער פון לעבעדיגען פלייש. פון די וואַסערן ברוי־
זען מיט אַ שווערען, ווייט־הילכענדיגען גערויש אויף עטליכע
מעטער די הויך דאַמף־פאָנטאַנען, גלייך ווי עס וואָלטען גייזערס
געקאָכט אין פערבאָרגענעם תהום. דער גיגאַנטישער וואַלפיש
קומט־אָן, שווער אָטעמענדיג אַזוי, אַז די לאַנג פערהאַלטענע
לופט ווערט אין דאַמף פערוואַנדעלט און רייסט מיט זיך אַ
פאָנטאַן וואַסער אַרויס, אַ ריז ביז פינפאונצוואַנציג מעטער די
לענג. ער מאַכט בלויז מעכאַניש אויף זיין ריזיגען פרעסער,
און צוזאַמען מיט דעם ווילד־אַריינדרינגענדיגען וואַסער ווע־
רען אַהין מיטגעשלעפּט הונדערטער פון ליבע שכור'ע הערינג,
וועלכע די משוגע'דיג־גרויסע פליישיגע צונג צוקוועטשט אָן
גומען פון אָנצייניגען מויל, ביז זיי זענען פאַרטיג צום אַראָב־
שלינגען. נאָכ'ן וואַלפיש געהען נאָך קלענערע ים'ישע זויג־
חיות, לוסטיגע דעלפינען און ים־הינט, און דערנאָך אַ
ניט ווייניגער רויב־לוסטיגער חיל פון אמת'ע פיש, ווי שעל־
פיש, שטאָקפיש און דאָרשען, אויך היי־פיש, וועמענס העסליכע
ציין עס צורייבען דעם ווייכען הערינג ווי פּוטער. פון אויבען,

דער זעלבער בליק פון דער העכסטער בעפרייאונג פון די געפילען דרינגט אָבער גלייכצייטיג דורך אויך די „זי“, וועלכע וואַרפען־אַראָב אין די ווייסע זוימען־וואָלקענס מיליאָנען און אָבער מיליאָנען אָבגעלעגטע אייער. אויף די דאָזיגע אייער ווירקט דער פרייער זוימען, ווי אַ גאָלדענער לעבענס־קוואַל: ער נעמט זיי אַרום, הילט זיי איין, טרינקט זיי בוכשטעבליך אין זיך איין, און דערביי דרינגט אין יעדען איי־קעמערל אַריין אַ קליינינקער זוימען־קעמערל, גיסט זיך מיט אים צוזאַמען און פערענדיגט דעם פּראָצעס פון זיין ענטוויקלונג ביז צו דער אייגענטליכער ניי־שאַפענדיגער קראַפט, וועלכע מאַכט פון אים אַרויסבליהען אַ ניי בעשעפעניש.

אַ שוי־שפּיל אָן אַ גלייכען.

די בעפרוכטיגונג, וועלכע ווערט פערוואַנדעלט אין אַ מאַסען־אַקט, אונטער וועמענס צאַפּלען און ווילדע אויסגיסונגען עס בלאָזט זיך אָן און קאָכט דער ים. יעדער אינדיווידואום געמיינזאַם שווימענדיג אין דער לעבענס־קראַפט פון מיליאָנען און געבענדיג און נעמענדיג אין אַלגעמיינעם קוואַל.

אַזוי האָט זיך אַמאָל געמאָלט די נאַאיווע פאַנטאַזיע די בעשאַפונג: אַז די קראַפט פון איין גאָט האָט אין אַ גרויסער געבענשטער שעה אויסגעגאָסען אונענדליכע זוימען פון אַלעם לעבעדיגען אין דעם טויטען מדבר פון אָקעאַן. פון דער וואָלקען־הויך האָט בראַהמאַ אַראָבגעוואָרפען דאָס גאָלדענע איי, וועלכעס איז פון גאָט בעפרוכטיגט געוואָרען און האָט דעם פיל־פאַרביגען שלייער פון לעבען געבוירען.

אָבער קיין שום דיכטער־פאַנטאַזיע האָט זיך נישט געקאָנט פאָרשטעלען דאָס משונה'דיגע, די גאַנצע גראָבע אונגעהויערינקייט פון אַזאַ אַקט, ווי די נאַטור האָט אים אין דער ווירקליכקייט געשאַפען אין דער דאָזיגער פיש־אָרגיע.

ערהאַבענע, קאָמישע און העסליכע מאָמענטען פּראַינען זיך דאָ צוזאַמען איבער דעם דאָזיגען זילבערנעם קנויל ווילד־צאַפּלענדיגע פיש, וועמענס קראַפט עס גיסט זיך אַראָב ווי אַ שלאַגס־רעגען אין אונאויפהערליכע שטראָמען, איבער די

װעלען זיך קאָנען אין תאווה=תענוג צונויפדריקען איינער צום אַנדערן. עס ליגען דערין ערינערונגען פון דער פריסטער יוגענד. ביים ברעג, אין דער ענגשאַפט זענען זיי אַלע אַמאָל געבוירען געוואָרען, איידער זיי האָבען דעם אָפענעם ים גע=פונען. װער קאָן פערשטיין, ביז צו װעלכען ממשות׳דיגען געשטאַלט די דאָזיגע בלאַסע פערבליבענע תאָרשטעלונג װאַקסט נאָך אַמאָל אויס אין דער פלוצלונגער טיפער אויפרעגונג פון גאַנצען אָרגאַניזם! זיכער איז, אַז אין אַלע געװאוינהייטען פון דעם ביז=איצטיגען לעבען פון די ברואים קומט מיט אַמאָל פאָר אַ פולקאָמענער צוזאַמענברוך. דער הערינג לאָזט זיך צום ברעג. באַלד זעניען שוין מענגעס צוזאַמען, װעלכע דער גע=מיינזאַמער ציל לאָזט זיך נישט פונאַנדערגעהן. אַ מענגע שטויסט צו אַ מענגע. עס איז אַן׳אונענדליך, אונפערשטענדיך, בלינד שווימען אין איין זייט. דער קאָפ קאָן זיך פערדרייען, װען מען שטעלט זיך פאָר דעם אָנבערעגיגען רוים פון אָקעאַן, פון װעלכען די ליבע זאַמעלט צונויף אַהער אירע מאַסען. ענדליך איז שוין דער גרונד פלאַך, דער אויסגעקוקטער ברעג איז נאָנט. פון אַלע עקען לאָזט זיך עס איצט צו איין פונקט... און פון די טונקעלע װאַסערן שימערירט דאָס זילבערנע אינ=זעל פון מיליאָנען און שלאָגט=אָב דעם שיין ביז צו די נעפעל=װאָלקענס.

אָבער די אונגעהויערע פיש=מענגע דריקט זיך צוזאַמען און פערהאַלט זיך די ענגשאַפט פון דעם צוזאַמענדרוק בע=פרייט מיט אַמאָל די גאַנצע איינגעהאַלטענע ליבעס=תאווה אין אַ פאָרם, װעלכע האָט אין זיך פונקט װי דער דאָזיגער גאַנ=צער מאַסען=שטורעם, כמעט ברוטאַלעס, יעדענפאַלס עפעס גיגאַנ=טישעס. דורך די זאַלציגע ים=װעלען גיסען זיך אַרויס געדיכ=טע װאָלקענס מענליכע זוימען=פליסיגקייט, װאָלקענס, װעלכע זענען אַזוי געװאַלטיג, דאָס דער אָקעאַן װערט פון זיי אויף אַ װייטער שטרעקע אויפגעקאָכט און דאָס גאַנצע זילבער=אינזעל פון די מצוה׳דיג צאַפּלענדיגע פיש באָדט זיך דערין, שווימט דערין.

טשאַטעס ווייסע מעווען פליִהען איִבער איִם, אַזוֹי ווי עס וואָלט געווען איינער פֿון יענע איינזאַמע פֿעלזען פון וועלט־ים, וועלכער דיִנט פֿאַר מיִליאַרדען שרייענדיִגע פוֹיגעל אַלס נעסט־אָרט. אָט דאָ, אָט דאָרט בליִצט אויף אַ גאַנצער קערפּער, ווי עס וואָלטען איִבער דעם אוֹיפגעקאָכטען, ברוֹיזענדיִגען עלעמענט געשפּרונגען ווייס־בלוֹיע פלאַמען, ווי פון איִנזעל וואָלטען אַרוֹיסגעשפּריִצט וואולקאַניִשע בליִצען.

אַזוֹי וואָלט געמוזט זיין, ווען אַ ריִזיִגע האַנד וואָלט קווער דורכ׳ן בוֹיך פֿון פרייען אָקעאַן אַ נעץ דורכגעצוֹיגען און וואָלט דאַן לאַנגזאַם מיִט איִר צו דעם ברעג געשיִפּט, צוזאַמענדריִקענדיִג פֿאַר זיִך צום ברעג־צו אַלץ דאָס לעבעדיִגע פון דעם פיִש־וויִמלענדיִגען ים־אָבגרונד, ביִז די פערענגטע שטרעקע וואָלט די מאַסע מער ניִשט געקאָנט איינהאַלטען איִן זיִך, און דער געווימעל וואָלט זיִך אַ הויב־געטון געגען ברעג, ווי אַן אונגעהוירע פּיִראַמיִדע פון לעבעדיִגע, ציִטערענדיִגע ברואים, איִן די משונה׳דיִגסטע וויִלדעסטע געשטאַלטען פון דער ים־טיִפקייט.

דער גיִגאַנט איִז די ליִבע.

ווי אַ שטוֹיבעלע איִן דעם זונען־שיִמער פֿון די ים־כוואַליעס פערליִרט זיִך געווענליִך דער איינצעלנער הערינג איִן אָפענעם וועלט־אָקעאַן. די מענשליִכע פאָרשונג האָט נאָך ביִז איִצט גענוֹי ניִשט פעסטגעשטעלט, וואו אייגענטליִך ער האַלט זיִך אויף איִן די שטיִלע ליידענשאַפטלאָזע צייטען פון זיין לעבען: צי איִן די אָבגרונדען פון די טאָלען פון אונטער׳ן ים, אָדער, וואָס ס׳איִז ווייזט־אוֹיס וואַרשיינליִכער, איִן אַ געוויִסער אָפענער טיִפקייט פֿון פרייסטען ים, ווייט פון דער יבשה.

און מיִט איין מאָל געשעהט עס, ווי עס וואָלט אַ היִלך־נעטאָן דער שופר פֿון דער זעהונג פון אַלטען נביא, וועלכער האָט געהייסען די ביינער זיִך איִן טאָל צונויפזאַמלען. דורכ׳ן איִנערליִכסטען לעבענס־אָדער פֿון אַלע די איינזאַם־פערשפּרייטע ברואים טוט אַ צאַפּעל־דורך אַן׳אונפערשטענדליִכער פערלאַנג נאָך ענגשאַפט, נאָך פלאַכען גרונד צוויִשען פעלזען, וואו פּיִל

דער בין־השמשות טונקט איין זיינע קאַלטע פאַרבען אין ים. אָבער מיט אַמאָל שיינט־אויף פון וואַסער אַליין עפּיס אַ מאַגישער שיין, וועלכער גליטשט זיך אַהער צום אַלטען פעלזען־ברעג פון אָפענעם ים. דער שיין שלאָגט זיך אָב אויבען אין דער לופט; ווי אַ זילבערנע אָבשפּיגלונג דערנענטערט ער זיך הויך אין דעם נעפעל־דונסט. אַזוי, הגם פיל געוואַלטיגער, בעווייזט זיך דעם פּאָלאַר־רייזענדען אויפ'ן הימעל שוין פונדערווייטענס ווי אַנ'אייז־שיין די נאָענטקייט פון די אָנקומענדיגע קריסטאל־מאַסען, וועלכע וועלען איהם דעם וועג פערשטעלען,—פאַרפאַסטען פון דעם מדבר, וועלכער ציהט זיך פון פערשטאַרטען פאָל פון ערד־קוגעל, אַזוי ווי דאָרט וואָלט זיך עס אויסגעגאָסען די פערוויסטענדיגע אייביגע מתים־קעלט פון דעם פרייען צווישען־פּלאַנעטען־רוים אויף דעם אונגעהוירען רוישענדען קוגעל, וועלכער קרייזט אַרום דער זון מיט אַזוי פיל לעבענס־לאַסט אויף זיין וואַרעמען שויס. אָבער איצט דערנענטערט זיך אַהער נישט קיין אייז. עס איז דער זילבערגלאַנץ פון עפּעס אַ פילקעפּיגען, לעבעדיגען, וואָס שלייכט זיך אַלץ נענטער און נענטער.

נישט קיין איינצעלנער ים־ריז קומט־אָן. צוזאַמענגעדריקט אין אַ ריזיגען געווימעל רוקט זיך אָן אַ זילבערנער אינזעל פון חיות.

דער הערינג קומט־אָן, אין מיליאָנען פעראייניגט.

דער ליכט־שיין, וועלכער מאַכט דעם נעפעל העל, איז דער אָבשיין פון די אונציילינגע שימערירענדיגע לייבער, וועלכע דער מאַסען־שטורעם שטויסט־אַרויף אויף דער פלאַכקייט, טרייבט אפילו אַרויס פון די וועלען,—און דאָס גאַנצע לעבעדיגע אינזעל וועלבט זיך דאָ און דאָרט ווי אַ ריזיגער שילדקרעט, ווען עס בלאַנקער רוקען עס שפּיגעלט־אָב דעם לבנה־שיין. אָבער קיינמאָל, אפילו אין קיין שום פאַרצייטישע טעג פון די וואונדערליכסטע ריזען־חיות, איז נישט געווען קיין שילדקרעט פון אַזאַ גרויס. אַ מייל אין דער לענג און דער ברייט ציט זיך דאָס דאָזיגע אינזעל פון לעבעדיגע פיש.

די לופט איז פול מיט סודות. וואָס איז שוין דער מענשהייט נישט צוגעקומען גראָד ביי דעם דאָזיגען ברעג, אין דער ווירקליכקייט און אין טרוים! דאָ האָט זי זיך צום ערשטען מאָל געניטער בעקענט מיט דעם וואַלפיש, דער ריזיגער זוויג־חיה פון פרייען ים. דאָ האָט זיך געשאַפען די לעגענדע וועגען ים־שפין, וועלכער איז ווי אַן׳אינזעל פון אָבגרונד אַרויפגעשוואומען און איז ווידער איינגעזונקען, מיטשלעפענדיג דאָס גרעסטע שיף מיט זיינע אונגעהויערע שפין־פיס,—די לעגענדע וועלכע האָט ענדליך איהר לעזונג געפונען אין דעם גיגאַנטישען טינטענפיש פון ים־אָבגרונד. און דאָ איז אַמאָל ווידער געזען געוואָרען דער ים־שלאַנג, מיט אַ פלאַטערדיגען קאַם, מיט גרויליכע ענדלאָזע דריידלעך, וועלכע האָבען אויפגעקאָכט דאָס גרינע וואַסער פון פיאָרד,—אַ סוד, וועלכער איז אזוי גרוי און אַלט ווי די עקזיסטענץ פון ים־פאָרענדיגע פעלקער, און וועלכער איז דאָך נאָך ביז איצט נישט ענטפלעקט געוואָרען. אין די אָבגרונדען פון דעם דאָזיגען ים, דאָרט, וואו אַ ביסעל ווייטער פון דיזעם פעלזען־ברעג פאַלט דער גרונד פלוצלונג אַראָב אין אַ שוידערליך טיפען טאָל גלייך ווי דער אָקעאַן וואָלט דאָרט אַריינגעפאַלען אין אַ נייעם, צווייטען אָקעאַן, וועלכער איז טיפער, נענטער צו דעם ערד־צענטער,—וואוינט דער וואָרצעלהאָר־שטערן מיט אַ פעדערדיגען קעפעל אויף אַ שלאַנקען פעסט איינגעוואָרצעלטען שטענגעל. ער איז ענליך צו אַ וואונדערבאַרער ליליע פון דעם פילפאַרביגען קרעלען־גרונד, אָבער איז אין אמת׳ן גאָר אַ חיה, פרעמד אין זיין צייט, אַן־איינזאַמע איבערבלייבעכץ פון דעם בלויען וואונדער־ים פון קרייד־פעריאָד, ווען די ריזיגע ים־ליליעס האָבען זיך געוויגט ווי ציטערענדיג־אויפשיינענדע פאַלמען־וועלדיגער פון דער ים־טיפקייט, און וועלכע האָבען ביי זיך געגעבען אַ בעהעלטעניש די העסליכע שרצים פון יענער צייט, ווי עס גיבען היינט אַן׳אָרט דעם מלך־טיגער די אינדישע דזשונגלען...

צי דערנענטערט זיך איצט ווידער איינס פון די דאָזיגע ים־וואונדער צום ברעג?

אַ וועקו אַנ׳אַנדער בּילד. פון דעם יִש=זיסען צו אַ משונה׳דיִג גראָבען, אָבער אויף דעם זעלבען מאָטיוו. הערסטו דעם ווינד פייפען און די וואַסערן רוישען? נאָרוועגיען. אַ האַסטיִגער ים=ווינד בלאָזט מיט זיין זאַלציִגען הויך און דעם פיש=ריח. די כוואַליעס שפריצען ביים גראַניט=ברעג, ביים אוראַלטען ברעג. דאָ האָט זיך שוין אַריינגעשניטען אין ים אַ ריזיִגע יבשה=שטרעקע דאַן, ווען דאָס גאַנצע איבּריִגע אייראָפּא איז נאָך געווען אַ קרעלען=אַרכיפּעלאַג, אַרום וועלכען ס׳זענען אַרומגעשוואומען די דראַקאָנען פון יורא=פעריאָד, פון דאַנען האָט זיך שפּעטער געריקט דער שרעקליִכער גלעטשער=וואַל פון דער אייז=צייט אויף דעם שטאַרבּענדיִגען, פערוויסטען, פריִרענדיִגען צפון=דייטשלאַנד. אַ גרויסער, סודות=פולער צויבער=שלאָס פון דער ערד=געשיכטע ביז די טעג, ווען די שיפען פון די וויקינגער האָבען זיך פון דאַנען אַרויסגעלאָזען אין דעם אומבעקאַנטען שוים=מדבר פון דעם אונגעהויערען ערד=וואַסער צו די רויט=פלאַמענדיִגע וואולקאַנען פון איסלאַנד, צו די גריִנע וויינגערטנער פון דעם מיטישען אַמעריִקא פון טויזענדסטען יאָר.

די לופט איז דאָ פול מיט סודות=פולע רוחות! איבּער דער ערד הענגט שווער אַ רעגען=וואָלקען. איבער די פעלזען ביים ים שטייט האַרט און נאַקעט אַ בלאַסע ליכט. אין הימעל און אין די וואַסערן איז עפּעס, ווי עס וואָלט זיך דערנענטערט אַ געהיימניספולעס פון אָפענעם ים. אַ פליִהענדער האָלענדער, ווי די לעגענדע האָט אים בעשאַפען, אויף זיין סמאָלע=שוואַרצען שיף אויפ׳ן פאָן פון שוועבעל=געלען הימעל. אָדער די שטן=האַנד פון דער שיפער=לעגענדע, וועלכע ציט אויס אירע קאָלאָסאַלע רויטע נעגעל איבער די שוים=קאַמען פון די כוואַליעס. מורא׳דיִג שרייען די ים=פויגעל.

זין בעשפּעפעניִשען, שטעהסט ביים ברעג און קוקסט שטום
אויף די קליינע בלאַסע ליבעס-קערפּערלעך און טראַכטסט
טראַכטסט וועגען דעם סוד פון דעם דאָזיגען ליבע-טאַנץ און
טויט-טאַנץ... וואָס איז די ליבע?

„ס'קאָן קיין חיסקיים דיך אָבשטעלען,
קומסט צו פליען צוגעצויגען,
און האָסטו דאָס ליכט דערגרייכט נור,
ביסטו, שמעטערליִנג, פערברענט."

(ג ע ט ע).

פון אַ לבנה־נאַכט, ווען ער האָט בײַם פ ר ת צום ערשטען מאָל דעם גאַנג פון די שטערען געפאָרשט, ווען ער האָט בײַם נ י ל ו ס געטראַכט וועגען סוד פון לעבען, ווען ער האָט בײַם א י ל י אָ ן געשאַפען אַ העכערע, ליכטיגע וועלט פון ריטם און מאַרמאָר אויפ'ן אָרט פון דער דאָזיגער וועלט פון צער און פינסטערניש.

און תמיד דאָס זעלבע. תמיד דאָס דאָזיגע שטאַרבען פון די יחידים פאַר דער דערהאַלטונג פון מין, תמיד די זעלבע פער'שכור'ונג פון די געפילען אין משך פון דער קורצער ווײַלע, די דאָזיגע שנעלע, געהיימניספולע פערענדערונג פון די צילען... טויזענטער, מיליאָנען יאָרען, אייביגקייטען, אין וועלכע ס'זענען פאָרגעקומען איבערגרופּירונגען פון די שטערען־בילדער; דאָס וואַנדערען פון דער זון אין וועלט־רוים, די בעוועגונג פון די אונבעוועגליכע שטערען, די ענדערונגען פון דער ערד־אָרביטע און פון איר אָרט אין וועלט־רוים, וועלכע זענען פאָרגעקומען דורך אונגעהויערע צייטען—מערקען־אָן, ווי גרויסע וויאָרסט־סלופּעס, דעם ריזיגען גאַנג פון דער צייט. און אַלע צוויי, דריי יאָר—די ד[illegible] אונבעמערקבאַרע ווײַלע פון צוויי שעה, אין וועלכע דער גורל פון אַ מין ברואים ווערט ווי אַ וואַרף־פילקע געשליידערט פון איין דור צום צווייטען. צוויי שעה, אין וועלכע דער אינדיווידואום ווערט, שוין כמעט אין מאָמענט פון זיין טויט, וועלט־געשיכטע און פלעכט זיך אַרײַן אין אַ קייט, וועלכע ציט זיך און ציט זיך פון די ערשטע טעג פון בראשית, דורך פערשוואונדענע מעשה־וועלדער, דורך פרעמדע משונה'דיג־ווילדע ברואים, דורך לאַנג אויסגעלאָשענע אָדער פערשוואונדענע שטערען, ווייטער און ווייטער ביז'ן היינטיגען טאָג.

די איינטאָג־פליג קלערט נישט. זי ערוואַכט, פער'שכור'ט זיך אין תענוג און שטאַרבט.

אָבער דו, דו איינזאַמער, שפּעטער־געקומענער, אונענדליך הויך געשטיגענער עפּיגאָן פון דעם דאָזיגען נידעריגען

אַ שוי-שפּיל, אויף וועלכען עס קוקען מיליאָנען יאָרען.
די איינטאָג-פליג איז עלטער, ווי דו, עלטער ווי דער
מענש. איהר חתונה-שטורם פערליַרט זיך אין די אונענדליכ-
קייטען פון דער ערד-געשיכטע. עס האָט זי שוין געזעהן דער
בלויער ים פון דער דעוואָנישער צייט, ווען עס איז נאָך
קיין באַרג ווי היינט נישט געווען, עס האָט נאָך קיין טייך
ווי היינט נישט געפלאָסען. זי איז געווען דאַן, ווען דער לע-
בעדיגער ווינד האָט נאָך געשטורעמט אין די וועלדער פון
פאַרנען-בוימער און קייטל-גראָז בוימער, וועלכע דערוואַרעמען
היינט אַלס שוואַרצע קוילען אונזערע הייזער. ווי אַ ווייסער
ליכט-וואָלקען, וואָס שימערירט אין לבנה-שיין, האָבען די דאָ-
זיגע ליבעס-דורשטיגע עלפען פון די וואַסערן זיך אַרויסגע-
טראָגען אין דער יורא-עפּאָכע, אין וועלכער ס'זענען פאָרגע-
קומען די געוואַלטיגע איבערקערענישען, ווען דער איכטיאָ-
זאַוור איז געשוואומען און דער ערך-פויגעל אַרכעאָפּ-
טעריקס האָט אין די לופטען געפלאַטערט. און זייער וואונ-
דערליכער ליבעס-טרוים איז געבליבען דער זעלבער, ווען
אויפ'ן אָרט פון די פאַלמען-פאַרנען און אַראַוקאַריען פון יע-
נעם יורא-פעריאָד, האָט איבער זייער טייך זיינע צווייגען
פערשפרייט דער סאָסנע-וואַלד פון דער טערציערער עפּאָכע,—
צווייגען, פון וועלכע ס'האָט ווי גאָלדענע סמאָלע אַראָבגערו-
נען דאָס, וואָס ס'איז שפּעטער פערהאַרטעוועט געוואָרען אַלס
בורשטין און וואָס ווייזט דיר נאָך היינט אָפט אין זיך
דאָס עלפען-לייב פון אַ פאַרצייטישער איינטאָג-פליג.
ערשט אין דער דאָזיגער טערציער-צייט האָט זיך בע-
וויזען דער מענש. און דורך אַלע טויזענטער יאָרען פון
זיין ענטוויקלונג, פון דערווילדער שטיין-צייט, ווען ער
האָט געקעמפט מיט'ן מאַמאָנט און מיט דעם הייל-בער ביז
צו די העכסטע געבענשטע שעה'ן פון דער גריַנדיגער וועלט-
קולטור, האָט אים ביים איינזאַמען שטראָם, ביים שטילען
טייך תמיד בעגלייט דער דאָזיגער אייביגער קרייז-לויף פון
דער איינטאָג-פליג. זי האָט אויפגעווימעלט אין צוויי שעה

דער ערשטער דונער לאָזט זיך הערן פון ווייטן. אַ ווינד לאָזט זיך אַראָב, שטיל זינגענדיק אין די שטרויכן אויפ'ן ברעג. די עלפן-זעהונג פערשווינדט. דער אונערמידליך לויפנדער שוואַרצער שטראָם כאַפּט-אויף מיריאַדען ווייסע קערפּערלעך, שלינגט זיי איין און לאָזט זיי אַראָב אויפ'ן דעק—אַ יום-טוב-סעודה פאַר די קליינע זילבערנע פישעלעך. די לעצטע שוואַכע פליגעלעך, שוין האַלב-טויטע, וועט דער רעגן דערשלאָגן. צוויי שעה—און דער גאַנצער חתונה-רויש איז געענדיגט, אַלע צילען פון דעם נייעם בעשעפעניש זענען ערפילט ביז'ן סוף, ביז'ן טויט. און אין סאַמע מיטען פון דער וואַקכאַנאַליע שניידט דער טויט אַ סנאָפּ נאָך אַ סנאָפּ, ביז דאָס לעצטע פינקלענדיגע זילבער-שטויבעלע ווערט פון דעם אַלטן היימישן טייך צוריקגענומען און אַוועקגעטראָגן מיט'ן שטראָם אין דער טיפער נאַכט אַריין. געבענטשטע בעשעפענישן, האָט וועגן זיי געזאָגט אַנ'אַלטער גריך, זיי האָבן אַזוי רעכט געלעבט, אַז אויסער דעם טויט האָט זיי קיין שום שמאַרץ ניט אָנגערירט, קיין פרעמדער בליק האָט זיי ניט געקאָנט קרענקען.

צוויי שעה. אָבער אין די דאָזיגע 2 שעה פון דעם געוויטער-אָווענד איז דאָס לעבן פון דעם מין ברואים ווייטער פערזיכערט געוואָרן אויף יאָרן פאַראויס. די בעפרוכטיגטע אייער זענען פערזונקען שטיל אין דעם וואַסער, ווי די טויזענטער ליבעס-קערפּערלעך; אָבער זיי זענען ניט קיין טויטע קערפּערס, זיי זענען פול מיט דעם לעבעדיגסטן לעבן, זיי וועלן זיך אין סודות-פולן לעבענס-גאַנג פערענדערן אין נייע שלייערלעך. און אין יאָרן אַרום—ווידער תחית המתים, וואַקכאַנאַליע-שטורם, ליבעס-ערפילונג און—דער טויט אַלס קרבן.

צוויי שעה.

אָבער אין די דאָזיגע 2 שעה האָט זיך איבערגע'חזר'ט

דערגרייכט דעם שפּיץ=פּונקט. אויף דער חאַסער=פלאַכקייט ביל=
דען די עלפען, וואָס הויבען זיך אונאויפהערליך אויף און לאָ=
זען זיך ווידער אַראָב, ווייסע ליכט=אינזלען, וועלכע צושווימען
זיך אַלעמאָל און לויכטען פּלוצלונג ווידער אויף. אויף דעם
וועג ביים טייך ווימעלט דער וואָלקען, ווי אַ געדיכטער שניי=
שטורעם. דו אַליין, דער איינזאַמער חאַנדערער אויפ׳ן ברעג
פון טייך, ווערסט אין איין אויגענבליק דערטרונקען אין דעם
דאָזיגען וואָלקען אַזוי, אַז דו מוזט דיר מיט מי דורכשלאָגען
אַ וועג. אַ שיפּעל פערשווינדט אונטער דעם לעבעדיגען שלייער.
אויף די טרעפּלעך, וואָס פירען צום שיפעל אַראָב, ווימעלט
עטליכע צאָל הויך; אַ שיכט אויף אַ שיכט פאַלען געליימט די
עלפען, פער׳שכור׳ט פון פליהען, פון לופט=אָטעמען, פון זוכען
פאַר זיך אַ פּאָר און—פון דעם שטורמיש אויסגעלאָדענעם
תאוה=תענוג.

אָבער אין דער אַרויספליהענדיגער בעוועגונג בעמערקט
זיך שוין אויך אַנ׳אַראָבפאַלענדיגע. אַ פּאָר נאָך אַ פּאָר פערענדיגט
איהר זאַך. איין אויגענבליק תענוג און—דער פריהלינג איז
אַוועק. איצט ווימעלט שוין אַראָב, עס פאַלט ווי פערוועלקטע
הערבסט=בלעטער. די „זי“ חאַרפּט אַראָב די בעפרוכטיגסטע
אייער אין טייך און שטאַרבט אַלס קרבן, אַזוי ווי דאָס שוואַ=
כע ווייכע עלפען=לייב חאָלט צום טויט פערפייניגט געוואָרען
דורך אַזוי פיל גליק, ליבע=פרייד און מוטער=נחת אין פערלויף
פון דעם איינציגען קורצען אויגענבליק. און אַוועקגעטראָגען
ווייטער פון דעם אָרט דורך דעם ערשטען ווינט=הויך, וואָס
קומט פון דעם שטורעם=וואָלקען, קומט גלייכצייטיג אום אויך
דער „ער“, געטראָפען דורך דעם בליץ פון דער ליבע, וועל=
כער האָט זיינע אַלע געפילען אויפגעשרויפט ביז׳ן העכסטען
גראַד און האָט זיי ביי איהם באַלד=דערויף אין דעם דאָזיגען
שטורעם אויף אייביג צוגענומען; און דאָס גאַנצע שוואַכע לע=
בען האָט ער צובראָכען אין דעם מאָמענט, ווען אַלע זיינע
סטרונעס האָבען אָבגעזונגען זייער געוואַלטיגסטע מעלאָדיע אין
אַ ביז דאַן נאָך קיינמאָל ניט דערגרייכטער האַרמאָניע.

אויף איין אָרט, און וועלכע זעען זיך יעדער איינער פֿאַר זיך זיין וועג געגאַנגען, אָדער זיך זיין אייגען קעמערל בעפעסטיגט, און וועלכע האָבען נור דאַן געהאַט אַ מגע־משא איינער מיט דעם אַנדערן, ווען זיי האָבען זיך די שפּייז איינער ביים אַנדערן אַרויסגעריסען... אַזוי ווי דאָרט, ביי דער רויטער לבנה, דער עלעקטרישער פונק, וועלכער שלענגעלט־דורך אין בליץ־שנעלען ציטער דעם שטורעם־וואָלקען, אַזוי געהט דאָ דורך דעם גאַנצען וואָלקען פֿלאַטערענדיגע אינזעקטען איין איינציגער אונאויסדריקליכער פֿערלאַנג צו פֿעראייניגען, צוזאַמענגיסען דעם אייגענעם אינדיווידואום מיט אַ צווייטען אין דעם העכסטען ליבעס־גליק, וועלכעס פֿערוואַנדעלט די איינצעלהייט און ענדליכקייט פון פֿריהערדיגען לעבען פון די ברואים אין דעם כלל־אַקט און אונענדליכקייט פון דער בעפרוכטיגונג...

אַלע ווילען ווערען צוויי, און דער ברען פון דעם דאָזיגען פֿערלאַנג פֿעראייניגט זיי אַלע, די פֿריהער אָבגעזונדערטע פּרושים, אין איין פֿערשיכור׳טען כלל, וואָס פֿערגעסט זיך אַליין אין מאָמענט פון העכסטען תענוג... אַלץ נייע ברידער און שוועסטער פֿליהען אַרויס פון דעם שוואַרצען תהום אין דער הערליכקייט פון דער שטורם־לופט און לבנה־שיין; און אין דער לופט, אין דעם בערוישענדיגען געווימעל פון דער אונצייליגער מענגע, כאַפּט זיך אַ פּאָר נאָך אַ פּאָר און אין דעם זיסטען תאווה־ציטער, וועלכען עס קאָן נור איבערטראָגען די גאַנצע אָנגעזאַמעלטע לעבענס־קראַפט פון קליינינקען, בלומען־צאַרטען אָרגאַניזם אין דעם איינציגען מאָמענט פון דער פולקאָמענסטער בעפרייאונג און לעבענס־האַרמאָניע, פֿירען זיי דורך דעם גרויסען אַקט פון דעם נייעם ציל: די בעפרוכטיגונג.

איבער די הייסע פעלדער, וועלכע לעכצען נאָכ׳ן סוף פון געוויטער, שלאָגט ווידער דער דאָרפס־זייגער; עס איז צען אַ זייגער. דער ליבעס־שטורעם פון די אינזעקטען האָט איבע

צו שטאַרבען, האָט עס זיך דאָך מיט דער גרעסטער אָנשטרענ־גונג ענדליך דורכגעשטופּט און דערהאַלטען, ביז עס האָט זיך אָנגעזאַמעלט אַ געוויסען סכום לעבענס־קראַפט, ביז עס האָט דערגרייכט צו געוויסען העכסטען פונקט פון זיין ענט־וויקלונג.

און דאַן פּלוצלונג, אין דעם דאָזיגען הייסען אויגוסט־אָוועגד, אַרום ניין אַ זייגער, קומט־פּאָר אַ צוזאַמענברוך אין דעם גאַנצען וועזען, אַ צוזאַמענברוך, וועלכער איז וואונדערלי־כער ווי דער טויט, אַ תחית המתים אין אַ נייער פאָרם, אין אַ נייעם עלעמענט, צו אַ אינגאַנצען פערענדערטען נייעם צוועק...

עטליכע שנעלע הויט־ענדערונגען פערוואַנדלען דעם קליי־נעם קערפּער פון דער פריהערדיגער פאָרם, וועלכע איז גע־וועזען צוגעפּאַסט צום לעבען אונטער׳ן וואַסער, אין דער קריס־טאָל־ריינער עלפען־געשטאַלט, וועלכע פינקעלט ווי פליסיג זיל־בער איבער דעם וואַסער, באָדענדיג זיך איצט אין לבנה־ליכט, אָנשטאָט, ווי פריהער, אין מוטנעם טייך־שטראָם. צוזאַמען מיט׳ן אַלטען לייב איז פערשוואונדען אויך דער העכסטער ציל פון אַלטען לעבען, די שפּייזונג; דער צאַרטער בעפליגעלטער קער־פּער פון דער נייער בריאה האָט אפילו נישט קיין קיי־אָרגאַ־נען. די יאָרען פון רויבען, ווערגען, איינשלינגען, צוזאַמען מיט זייער פערוויסטענדיגען קאַמף זענען מיט אַמאָל צו נישט געוואָרען. אָבער דערפאַר זענען דאָ נייע אָרגאַנען, וועלכע בעוועגען זיך אין אַ תאוה׳דיגען ציטער אויף דעם דורכזיכטי־גען לייב פון דער עלפע: די ליבע־אָרגאַנען.

און דאָס לעבען, ווי לאַנג אָדער קורץ עס זאָל נישט דויערען, האָט אַ נייעם ציל.

און דער דאָזיגער ציל בעהערשט דעם יחיד.

דער דאָזיגער וואָלקען־לייכטע ווי פעדערלעך, בעפליגעל־טע לופט־ברואים׳לעך, וועלכע שימירירט אין לבנה־שיין, איז נישט מער קיין אַרמיי פון פּרושים, וועלכע נור ווי אַ צופאַל האָט געהאַט זיי צוזאַמענגעבראַכט דאָרט אונטען, אין וואַסער,

דען און גיסען זיך צוזאַמען אין געדראַנג איינס מיט׳ן אַנדע־ רען ווי איין צאַרטער וואָלקען, וועלכער פינקעלט פון אַלץ העלערען לבנה־שיין און הויבט זיך אַ פינקלענדיגער איבער דעם פינסטערען וואַסער; און ס׳זעט־אויס, ווי דאָס וואָלט פון טייך אַרויסגעשטראַלט זיין אייגענע וואונדערליכע ליכט... אַלץ ווייטער קייקעלט זיך דער וואָלקען אַוועק, ער שפרייט זיך פונאַנדער איבער דער גאַנצער ברייט פון שטראָם, איבער׳ן ברעג, וואו די ערל־שטרויכען שלאָפען, שיט זיך פונאַנדער אי־ בער זיי ווי אַ געדיכטער שניי ביים לבנה־שיין, און בלייבט הענגען אויף די שוואַרצע צווייגען ווי לויכטענדיגער שוים... שוים, פון וועלכען אַפראָדיטע, די געטין פון ליבע, איז געבוירען געוואָרען.

ווייל די אַלע ווימלענדיגע עלפען פון דער דאָזיגער שעה פאַר׳ן שטורעם זענען אינזעקטען פון דעם מין איינטאָג־ פליגען אין דער סטאַדיע פון זייער לעצטער פערענדערונג אין לעבען, וועלכע זיי וועלען דורכמאַכען אין דעם העכסטען תענוג פון ליבע־שכרות, אין שטורעם פון דער בעפרוכטיגונג, וועלכער איז דער שפיץ פון זייער גאַנצער עקזיסטענץ...

יעדע פון די דאָזיגע וואַקכאַנקעס, וועלכע פראַווען איצט זייער טאַנץ דאָ אויבען אין זילבער־נעפעל, האָבען הינטער זיך אַ לאַנגע אַרבייטס־צייט אַלס אינדיווידואום. ווי אַ העסליך זולל־ וסובא׳דיגער שלייערל האָט זי זייט צוויי דריי יאָר געלעבט אויפ׳ן דעק פון טייך אָדער אין ווייכען ברעג־זאַמד; זי האָט געפרעסען, איז געוואַקסען, אַלעמאָל געביטען די הויט. דאָס איז געווען, ניט קוקענדיג אויף איר קליינקייט, אַ ווילדער אונ׳רחמנות׳דיגער רויבער, וועלכער האָט מיט דער עקשנות׳דיגער ענערגיע טאָג ביי טאָג געקעמפט פאַר זיין קיום אַלס אינדיווידואום. עס האָט געהאַט געגוג צייט, דאָס קליינע, נעבעכדיגע, בייזע בעשעפעניש צו בעקומען פערשידענע פראַקטיק אין לעבענס־ קאַמף. תמיד אין געפאַר, תמיד אין דער נויט, תמיד אין דער מורא אַליין אויפגעפרעסען צו ווערען אָדער פון הונגער

„און ווי לאַנג דו ווייסט איִם ניִשט
דעם סוד פון טויט און ווערען, —
אַ מרה־שחורה'דיִגער גאַסט
ביִסטו אויף דר'ערד דער פינסטערער".
(געטע).

א זומער־אָווענד פאַר אַ שטורעם ביים טייך. די שווערע הייסע לופט טראָגט איִן זיִך דעם שטורעם. עלעקטריִשע בליִצען שניידען־דורך אַ ווייטען וואָלקען־באַרג, וואָס רוקט זיִך אָן. ווי אַ דראָענד־רויטע מאָן־בלום הייגגט די לבנה איִבער די וואַסערען, וואָס ווערען אַלץ טונקעלער.

דאָס איִז אַ שעה פון תחית המתים פון אַ זעלטענעם מיִן בּרואיִם. שטיִל, אָן אַ קלאַנג, ווי קליינע רוחות הויבען זיִך אויף פון דעם טייך איִן דער לופט איינציִגע, צאַרטע געשטאַלטען, אַזוי צאַרט און דורכזיִכטיִג, ווי יעדע פון זיי וואָלט זיין געוועבט בלויז פון אַ קליינעם שטויבעלע אונפאַרביִגען ליִכט.

ערשט איִז עס נור געווען איין פּאָר, וואָס האָט אַוועקגעשוועבט און זיִך פערלאָרען איִן הייסען נעפּעל, און באַלד מער, פיִל, און אָט איִז שוין דער גרויער טייך געוואָרען ווי אַ פריִליִנגס־בוים, אָבגעשיִט מיִט בליִעכץ, פון וועלכען עס טראָגען זיִך איִן די לופטען ווי שניי אונציילִיגע בלומענבלעטלאַך, טויזענטער, מיִריאַדען.

פון ווייטען קיִרכען־טורעם, איִבער די פערטרויםטע פעלדער שלאָגט ניין אַ זייגער.

אַזוי ווי איִן דער דאָזיִגער שעה וואָלט געלעגען עפּעס אַ מאַגיִשע קראַפט: איִבער'ן שווערען, אָנגעבלאָזענעם טייך־שפּיגעל רייסט עס אַרויס די דאָזיִגע קליינע בּרואים הצכּור, אַרויף איִן דער הייסער אָווענד־לופט... זיִלבערנע פליִגעלעך גלאַנצען אויף, וויִיהען ווי אַ דיִנער פערלמוטערנער געוועב, פערשווינ־

טאָג-שעה פאַר אונז אויף דעם בלויען ים אַראָב. עס הערט זיך קוים אַ שטילער פויגעל-פּיפּס אין די זילבער-בלעטער פון די איילבערטען. אַ דערשטיקטער טעמפּער דונער פון אונטער דער ערד: דער אייזענבאַן-צוג, וועלכער לויפט דורך דעם טונעל אין קאַטאַ ווערדע. אַ פערלוירענער גלאָקען-קלאַנג פון די דערפער אין טאָל. זומער-פויגעלעך וויגען זיך איצט טרוי-מעריש שטיל אומעטום איבער די גאָלדענע שטרויכען און דעם פּיאָלעטען טימיאַן. איבער ערד און ים טראָגט זיך אַ וועהען פון ריינקייט פון די בראשית-טעג. מיר גלויבען מער נישט אין מעשי-בראשית. מיר גלויבען אין ווערען. ווערען אין געזעצמעסיגען לויף פון דער נאַטור. ווערען דורך דער ליבע. דאַן איז די וועלט אַן אייביגער פרילינגס-טאָג. לאָמיר אַוועק פון דעם פרילינג, וועלכער נעמט אונז דאָ אַרום מיט אַזאַ אונאויסדריקליכער זיסקייט, לאָמיר אַוועק ווייטער אַהין, וואו אַלץ באָדט זיך אין דער ליכט פון יענער אייביגער פרילינגס-זון...

און דריי בילדער שווימען פאַר מיר אויף, ווען איך קוק אַראָב אויף דער פינקלענדיגער זילבער-בלויקייט פון דעם דאָזיגען ים. מיר זעהען, אַז דאָרט איז דער גאַנצער וועג, וועלכען די געשיכטע פון דער ליבע איז דורכגעגאַנגען. אין דריי סטאַציעס.

„אַלץ קאָן פערגעהן
און אַלץ קאָן דורכדרינגען
דער אמת, די ליבע".
(פּאַראַליפּאָמענאַ צו פאַוסט).

צו ערוואַכען. ווען זייער „איך“ וועט ווערען לעבעדיג־ריך צו פערזינקען אין דער גרויסער מעלאָדיע.

איז עס נישט דאָס גרעסטע, דאָס וואונדערליכסטע אין דיין לעבען,—דאָס אָן וואָס עס דערמאָנען דיך די דאָזיגע צוויי מאָמענטען? וועלכע מאַכט האָט דיך דאַן בעהערשט? וועלכע מאַכט האָט דאַן מיטגעריסען דיין „איך“ אין דעם דאָזיגען געהיימניספולען פערלוירען־ווערען און ווידער־אויפשטיין?

אויף די דאָזיגע איבערלעבונגען און אויף דער דאָזיגער פראַגע וואָלט איך וועלען דיך אָבשטעלען. דאָס גרונדבילד פון דעם, וואָס מיר ווילען אַרומרעדען, ליגט אין דיר אַליין אלס דיין טיפסטע ערפאַרונג, און מוז אין דיר בלייבען, אויב מיר ווילען זיך פערשטענדיגען. דו האָסט געדאַרפט צוויי מאָל אין לעבען דורכמאַכען דעם מאָמענט פון זעהעדיג ווערען, ווען עס האָט דיך פלוצלונג בעגאָסען אַ ים פון ליכט און דיר געוויזען: אין דיינע העכסטע, געבענטשטע ליבעס־מאָמענטען ביסטו נישט געפאַלען אין תהום פון זינד, נור עס האָט זיך, פערקערט, צו דיר דערנענטערט דאָס גרעסטע, דאָס הייליגסטע, וואָס איז געווען גרעסער פאַר דיר,—אַ טיפע, בלויע וועלט־כוואַליע, וועלכע האָט דיך אַליין אַמאָל אַרויסגעטראָגען און האָט זיך איצט איבער דיר אַריבערגעטראָגען.

נור דאַן קאָנסטו מיינע רייד פערנעמען, ווען דו וועסט כסדר חעגען זיך דערביי קלערען. וועגען דיר ווערט דערציילט. צו דיר ווערט סוף כל סוף אַלץ דערפירט. אין דער ליבע ביסטו די וועלט. און די וועלט־געשיכטע פון דער ליבע, וועגען וועלכער איך וויל דיר דערציילען, איז אין דעם זין נור אַ קאַפּיטעל פון דיין געשיכטע. אַנ׳אור־ערינערונג, וועלכע טראָגט זיך אַוועק אין דער צייט־אייביגקייט, וועלכע פערשפרייט זיך איבער אַלע דיינע אַלטע ברידער אין דער חיות־און צמחים־וועלט, און קומט דאַן צו דיר צוריק צום סאָט: אויב דו ליבסט.

און קוק זיך ווידער אַרום... אַלץ טיפער פאַלט די מי־

יעדע ענטפלעקונג פון אמת. שעה'ן, ווען איבער דיר האָט זיך פאַרשפרייט אַ שאַרף-בלענדענדיגער גלאַנץ,—און דאָך איז עס געווען אַ שטראַלענדיגע ליכט, אַ ליכט, וועלכע שמידט-אויס נשמות און שמעלצט-אויס פון שלאַק דעם אַרץ פון מענש-ליכען „איך".

דיין „איך" איז מיט אַלע דיינע געפילען פערזונקען געוואָרען אין אַנ'אַנדערען „איך". דאַן איז ער ווידער אַרויס-געשוואומען, און דו ביסט ווידער געוואָרען דו. אָבער איינמאָל האָט זיך בעוויזען אַ נייעס—בלויע קינדער-אויגען האָבען דיך אָנגעקוקט,—אויגען, אין וועלכע ס'איז געווען עפעס פון דיר, אַ וואונדערליך ניי לעבען, אַ נייער מענש, וועלכער האָט דאָך אין זיך ענטהאַלטען אַ טייל פון דיר... דער גרויסער טוד... דערמאָן זיך...

עס זענען נאָך געווען אַנדערע שעה'ן. דעמאָלט האָסטו דיך אויך פערלוירען, אָבער ווידער אַנדערש.

דיין נשמה איז צוגאַנגען אין אַ צווייטען מענשען. איי-ערע נשמות האָבען זיך צוזאַמענגעגאָסען. מאַן, פרוי—איז דאָ געווען אַלץ-איינס.

און עס האָט זיך נישט געענדיגט מיט איין מענשען. די דאָזיגע ליבע האָט זיך אויפגעהויבען איבער אַלע. זי איז געוואָרען מענשען-ליבע. הייליגע צילען פון דער גרעסטער ווייטקייט האָבען דיך אַרויסגעריסען פון דיין ענגשאַפט. דיין „איך" איז געוואָרען אַ קלאַנג אין אַ מעלאָדיע. און דאָס מאָל —אַלץ אין גייסט...

און פון דעם גייסט, וועלכער האָט זיך אויפגעהויבען איבער „דו" און „דו", זענען אויסגעוואַקסען נייע טרוימען, אידעאַלען, שאַפונגען. אַ נייער בלויער הימעל, פון וועלכען די וועלטען האָבען זיך אַראָבגעשאָטען, ווי זילבערנער שטויב. אַ פערבאַנד פון די גייסטער, אַ לעבען, וואָס הויבט זיך ווייט איבער'ן לעבען פון יחיד. אַ לעבען אין וועלכען דיינע קינדער וועלען אויך אַמאָל אַריינוואַקסען, ווען זייער גייסט וועט דער-

מיך דיר דערצעהלען, ביי די נייע בעגריפען, וועלכע ס'האט נאך קיינמאל קיין איין צייט פאר אונז ניט געהאט.

אבער פריער מאך-צו דיינע אויגען אויף איין מינוט.

זאל דאס גאנצע שטיל-פייערליכע בילד פאר דיר פער-שוואונדען ווערען: דאס איינזאמע ווייסע קירכעלע מיט דעם קרייץ און דעם דונער-אבבציהער, די שווארצע קיפאריסען, דער זילבערנער און בלויער ים. זאל אלץ פערטונקעלט ווע-דען—און דערמאן זיך.

צוויי געשעהענישען אין דיין לעבען, איבערגעלעבטע, און אלעמאל ווידער צוריקקערענדיגע און ווידער פערשוואונ-דענדיגע, וויל איך דיך דערמאנען, כדי דו זאלסט אין קערן פערשטיין, וואס איך וויל. צוויי פערשידענע מאמענטען, אין וועלכע דו האסט דיין איך פ ע ר ל י ר ע ן אין דער ליבע. פערלירען-פילענדיג דאס העכסטע פערגעניגען פון פולסירענ-דיגען לעבען, אן דעם מינדעסטען שפור פון מורא פאר'ן טויט. ווייל דו ביסט דאן געשטארבען אלס „דו״, אבער ביסט געשטארבען, כדי ווידער אויפצושטיין צו א נייעם לעבען. איינמאל מיט'ן קערפער. און איינמאל מיט'ן גייסט.

ערמאן זיך...

דו ווייסט וועגען ליבע, האסט געהאט אין דיין לעבען דעם תענוג פון ליבע. קערפער-ליבע. עס שווימען-אויף פאר דיר גראבע בילדער אדער ווענינגסטענס אזעלכע, וועלכע דו האסט אמאל געהאלטען פאר גראבע. אבער אויך וואונדערליך זיסע. דו דערמאנסט זיך אן פערשידענע שרעק אין פעלערן פון דיין יוגענד. אן טריבע שעה'ן ווען דאס געלד פון דיינע טרוימען איז אונ'רחמנות'דיג געטרעטען געווארען אין שטויב, ווי גאלדענע פערוועלקטע בלעטער, וועלכע זינקען אין דער הערבסט-בלאטע. און דאך-דערמאנסט זיך אויך אן גאלדענע שעה'ן, וועלכע האבען פון דיר געמאכט א נייעם מענשען,—א מענשען, וואס איז ווייט אריבערגעוואקסען אלע דיינע אונטער-פארענע טרוימען. דערמאנסט זיך אן שעה'ן פון א מ ת אין דער קערפער-ליבע. שעה'ן, וועלכע זענען הייליג געווען, ווי

מיאַן-גראַז. דו, מענש, – דו מענש, ווי עס קאָן דיך די נייעסטע וויסנשאַפט, שטאַמסט פון חיות, וועלכע זענען פיל נידעריגער געשטאַנען ווי דאָס דאָזיגע שוועבנדיגע זומערפויגעלע. דיין שטאַם ציט זיך פון פאַרצייטישע ברואים, וועלכע זענען נאָך אונפאָלקאָמענער געווען, ווי דער דאָזיגער שטומער טימיאַן, וואָס באָוזט זיך איצט בפהעגלאָז אין דער צוגליטער זון. משונה'דיגע ברואים, אָהן אַ שיעור פון דיין געשטאַלט, זענען געווען „דו". זיי זענען געקראָכן אויפ'ן ים-ברעג, ווען דער דאָזיגער ברעג איז נאָך געווען דאָס ווייכע דינע זאַמד, וואָס בילדעט היינט די שטאָל-האַרטע ים-פעלזן דאָ אונטן ביים קאַפּאָ, אָן וועלכע די בלויע ים-כוואַליעס צופיצלען זיך און צומאָלען זיך אויף שוים. און מיט די דאָזיגע אַלע ברואים, וועלכע זענען דו און דאָך נישט דו געווען, פערבינדט דיך דורך דער גאַנצער צייט-אייביגקייט די אונגעהויערע וועלט-קראַפט פון דער ליבע, פון דער כסדר איבערגע'חזר'טער בעפרוכטיגונג, געבורט און ענטוויקלונג. טויזענט און טויזענטער, מיליאָן און מיליאָנען מאָל האָסטו דאָ אונטן געליבט, געליטן און געבלוטיגט, ביסט געקרייצט געוואָרן און געשטאָרבן און ביסט ווידער דאָך תחית-המתים אויפגעשטאַנען אויפ'ן דריטן טאָג. דאָרט, אין דער פערגאַנגענהייט, אין דער אונענדליך-לאַנגע קייט פון אַלע „פאַר-איכ'ס" פון דיין אייגענעם „איך", וועלכער רוהט איצט שטיל און פריי אין דער נאַטור-שענקייט דאָ אויף קאַפּאָ ווערדע, ליגן די לעזונגען פון אַלע דיינע רעטענישן, פון אַלע דיינע טיפסטע סודות, וועלכע שפינען דיך אַרום, ווי אַן'אונפערשטענדליכע נעץ פון גורל, ווי שוואַרצע שפינוועבס, אויף וועלכע עס פינקלען, ווי טוי-טראָפּנס דיינע טרערן.

דאָרט ליגט אויך די לעזונג פון דיין ליבע. דער מאַכאָן, וועלכער ליגט איצט ווי פער'שכור'ט פון דער צוגליטער יום-טוב-זון בעוועגלאָז אויף דעם פיאָלעט-בליהעכץ פון טימיאַן, דערצעהלט דיר מער דערפון ווי אַלע פון אַלטקייט גריבע גלאָקן אויף דער וועלט. וועגן אים און זיינגלייכן לאָז

פון זינד, און דאָס גאַנצע ליכט איז נור אין דער מיסטישער יענער=וועלטיגער צאַנקענדיגער בלויקייט.

צוויטויזענט יאָהר איז פאַרביי! און אין דער מענשהייט האָט ערוואַכט דער יונגער, פלאַמענדיגער גייסט, וועלכער רייסט זיך אַרויף צו פאָרשונג, בעגרייפען, פערשטיין און דערקענען די אַלטע ווירקליכקייט=וועלט ווי אַ נור וואָס געפונענע. צום ערשטען מאָל ערוואַכט מיט דער גאַנצער קראַפט דאָס בע=וואוסטזיין פון אַ וועלט אָן אַ פאָרהאַנג, אַ וועלט, אַ נישט צו=ריסענע דורך דער מיסטישער דאָפעלטקייט.

קוק זיך איין אין דעם ווייסען קירכעלע דאָרט אויבען צווישען די קראָען=שוואַרצע קיפּאַריסען. דאָס איז די אַנטשווי=גענע צייט, וועלכע שניידט זיך נאָך אַריין אין אונזערע טעג. אין דעם געלבליכען טורעמל, אונטער'ן קליינעם קופּאָל הענגט אַ גלאָק, גרין פון אַלטקייט: ער קלינגט פון דער ליבע, וועל=כע געהערט שוין נישט דער היינטיגער וועלט. אָבער קוק זיך בעסער איין.

דער קרייץ, וועלכער שטאַרט=אַרויס פון דעם קופּאָל אין דער אָנבערעגענער וואונדערליכער בלויקייט, פערענדיגט זיך אויבען מיט אַ לאַנגען, פערדעכטיג=אויסגעצייגענעם שפּיץ. אַ בליץ=אָבפירער, די דאָפעלטע פערזיכערונג פון דער נייער צייט. איבער דעם קרייץ פון דער מיסטיק—דער מעטאַלענער שפּיץ, וועלכער בינדט און מאַכט אונשעדליך די הימעל=פייל מיט דער הילף פון די דערגרייכונגען פון דער פיזיק, פון דער וויסענשאַפט... זאָל דער אַלטער גרינער גלאָק רופען, ווען דער שוואַרצער שטורעם=וואָלקען וואַרפט זיך ווי אַ רויב=פויגעל אויף דער פרייער רחבות און שניידט זיך אַריין מיט זיינע פייערדיגע נעגעל... דער דונער=אָבציהער איז שטאַרקער, ער איז דער קרייץ פון אונזער צייט.

אַנדערש מוז אין אונזערע טעג גערעדט ווערען, ווען מיר ווילען וועגען דער ליבע רעדען. זע דעם שיינעם מאַ=כאַאָן, ווי ער לאָזט זיך מאַיעסטעטיש אַראָב אויף דעם מי=

די כוואַליעס. מען קאָן אויך רעדען פֿון אַלעם, וואָס עס איז דאָ גראָבס און ווילדס אַזוי, ווי זיין וואָלט שוין געהאַלטען באַלד ביים צוזאַמענגיסען זיך מיט דער אייביגער בלויקייט און וואָלט נור נאָך געשוועבט ווי אַ צאַרט זילבערן וואָלקענדעל, ווי דאָרט ווייט, דאָס זילבערנע שיפעל, וואָס גיסט זיך שוין צוזאַמען אין שימער...

דו און איך, מיר זענען צוויי פערנונפטיגע מענשען, וועלכע פערשטעהען זיך. נישט אַזוי? לאָמיר שליסען אַ בונד, אַז מיר וועלען זיך נישט לאָזען אָבשרעקען דורך קיין שום געדיכט-געוואַקסענע שטעכיגע שטרויכען אין וועג, דורך קיין שום ווילדע געשפענסטער, און מיר וועלען צוזאַמען דורכוואַנדערען אַ שטיק וועג פון אייביגען אמת. פון בלויקייט צו בלויקייט. און אַלץ, וואָס מיר וועלען אָנטרעפען צווישען די ביידע אונענדליכקייטען, זאָלען מיר מיט דעם גוטען מוט אין הומאָר פון פשוט'ער קינדער-ליבשאַפט, מיטנעהמען מיט זיך אַהין.

פון דער ליבע ווילען מיר רעדען.

פון דער ליבע אין דער אייביגקייט, ווי ווייט מיר מענשען פון היינט קענען די דאָזיגע אייביגקייט מוטיג און אין דערזעלבער צייט בעשיידען אַרומנעמען. אַנ'אַנדערע צייט איז איצט, מיט אַנדערע בעגריפען, ווי די, אין וועלכער ס'האָט געלעבט דער אַלטער מינוציוס פעליקס. אויך ער, ווען ער האָט מיט די פריינד אויפ'ן ברעג פון אָסטיאַ גערעדט וועגען זיין גאָט, האָט דערביי געמיינט די ליבע. אָבער די ליבע האָט פאַר אים ערשיינט ווי אַנ'איבערנאַטירליך וואונדער. אויף דער ערד, ביי דער געפאַלענער, זינדיגער, אויסגעמאַטערטער מענשהייט האָט די ליבע אויסגעוויזען צו זיין באַנקראָט און טויט. פון אַ מיסטישער בלויקייט, פון יענער זייט פון אַלעם ווירקליכען און וועלטליכען האָט זי ערשט ווידער געזאָלט ערשיינען, אין געגענזאַץ צו דער נאַטור, להיפוך איר אינטימסטען לעבען. קיין שום פערבאַנד צווישען הימעל און ערד! די נאַטירליכע ענטוויקלונג איז דער תהום

זעהר פיל וואָלט איך וועלען מיט דיר אַרומרעדען. וועגען דעם וואוקס פון דער ליבע דורך אַלע צייטען. וועגען איר ענטשטעהונג ביי דער חיה. און וועגען דעם, ווי זי איז געוואָרען מענשליך,-מענשליך אין איר גראָבקייט און אין איהר גייסט. אלץ וויל איך דיר דערציילען, גראָבס און איידעלס. אָבער טו-אַ קוק אויף דעם אָנברעגיגען שימער פון דעם דאָזיגען ים. פון דער דאָזיגער לויטערער בלויקייט איז געבוירען געוואָרען דאָס לעבען און האָט זיך בעוועגט און פערוואַנדעלט אין טויזענטער פאָרמען, ביז עס איז צו דיר געקומען. קוק אַרויף אויפ'ן הימעל, אין זיין אונענדליכער, בלענדענדיגער ריינקייט. פון דער דאָזיגער בלויקייט פון דער רוים-אייביגקייט האָבען זיך די וועלטען אַראָבגעשאָטען ווי זילבערנער שטויב. אָבער וויפיל בענקשאַפט, אימה, ווילדקייט האָט אין זיך פערבאָרגען דער דאָזיגער רעגען פון וועלטען. און דאָך באָדט זיך די נשמה אין דער דאָזיגער וואונדערליכער בלויקייט, ווי אין אַ ים פון פרידען און רו. זאָל עס נישט זיין אַ בילד? אַ בילד פון דעם, ווי די גאַנצע גראָבקייט פון די בעזונדערע ערשיינונגען פון לעבען מוזען דאָך סוף כל סוף זיך צוזאַמענגיסען אין איין אונבעפלעקטער ריינער ליכטיגקייט? און דער הימעל איבער דיר. דער דאָזיגער הימעל, אין וועלכער ס'ליגט אַזוי פיל בענקשאַפט, פערצווייפלונג און ענטוישונג פון דער קעמפענדיגער מענשהייט, אַז יעדער שטערענדעל אויף איהם וואָלט געדאַרפט זיין אַ מצבה, דער דאָזיגער הימעל, וועלכער נעמט אַלעמען אַרום ווי די דעק פון אַ מתים-אָרון, אונז, מרה-שחורה'דיגע געסט אויף דער וויסטער ערד... צי איז ער אויך נישט אַ טייל פון דער דאָזיגער בלויער אונבעפלעקטער, לויטערער הערליכקייט?

איך מיין: אויף אַזאַ אָרט לאָזט זיך נישט נור איינזאַם רעדען, ווי עס וואָלט געשוויגען יעדער שטורם פון דער וועלט, רעדען אַזוי, ווי צוויי מענשען-קינדער וואָלטען זיך געשפּיעלט מיט די הייליגסטע פראַגען, פונקט אַזוי פשוט, ווי מיט פלאַכע שטיינדלעך, וועלכע מען לאָזט שכרנען איבער

שיינט נור אין אַזאַ מיטאָג־שעה, ווען דער זילבער־גלאַנץ צווישן הימל און אָקעאַן שטייגט כמעט איבער די קראַפּט פון מענשליכן אויג...

דאָ זאָלן מיר פון דער ליבע רעדן.

קענסטו אַנ׳אַלט בוך, פון די ערשטע טעג פון קריסטענטום, דעם פילאָזאָפישן דיאַלאָג „אָקטאַוויוס“ פון מינוציוס פעליקס? עס איז אפשר די ליבענסווירדיגסטע יונג־קריסטליכע אַפּאָלאָגיע, אַ פשוט׳ע, אָן דעם ברען פון ווערן אַריינגענומען אין קריסטליכן גלויבן. אין אַ צייט פון שטורמען, ווען די ערד האָט געציטערט אונטער דער מאַכט פון פייער, און דער נייער גלויבן איז געלעגן פאַר די פּאַנטעראָס אויף דער אַרענע, פירט דער פילאָזאָף זיינע פריינד אַוועק צום בלויען ים, אויפ׳ן ברעג ביי אָסטיאָ. זיי לעגן זיך אויס אויפ׳ן ווייכן זאַמד, זוכן פערשידענאַרטיגע מושלען און פּערהערען זיך אין וואַרפן פלאַכע שטיינדלעך, וועלכע פליהען, אונטערשפרינגענדיג, איבער דער זילבער־פלאַכקייט פון ים שפיגל. אין דער שטילקייט פון דעם דאָזיגן איינפאַכן נאַטור־בילד האָט דער גאַנצער שטורם און שטויב פון דער וועלט אויסגעזען, ווי דורך אַ צויבער פערדריקט אונטער אַנ׳אומבעמערקטען פאָרהאַנג. און דאָ, אויף דעם וואונדער־שיינעם אָרט, הייסט עס, האָבן מיר גערעדט וועגן גאָט. זאָלן מיר איצט אזוי וועגן דער ליבע רעדן.

אויך אין אונזערע טעג ווילדעוועט דער שטורם. אַלץ דרייט זיך, ווי אין אַ שטורם־ווינד, איבער יעדער פשוט׳סטער פראַגע ווערט געקעמפט. וועלט־אַנשויאונגען פלאַצען, אַנ׳אונגעהויערער שטויב פילט־אָן די צייט. ווער האָט נישט געפילט די בענקשאַפט, זיך צו בעהאַלטען אונטער אַזאַ געהיימען פאָרהאַנג, ווען ער וויל זיך פערטראַכטען, פערטראַכטען וועגן אַ גרויס פראָבלעם פון דער וועלט?..

זיינע בלעטער בעוועגען זיך און קערען זיך איבער מיט דער העלער אונטערזייט. ווייטער, וואו די איילבערטען גיסען זיך צוזאַמען אין איין גרויען וואָלקען-פלעק, זענען דאָ און דאָרט צוזייט דערפעלער, קליינע, ווייסע און רויטע, ווי אַרויסגענומע-נע פון אַ שפּיל-בוי-קעסטעלע. ווייטער זעהען זיך די געלע שטיינברוך-ווענד; דאָרט ווערען די בערג אַלץ משופע׳דיגער, און אויף זיי — דער שוואַרץ-וואַלדיגער וואַלד, און ווייטער פיאָ-לעט-פאַרביגע בערג, וואו אַלץ גיסט זיך שוין צוזאַמען אין איין טאָן. און ענדליך, איבער דער צאַרטסטער פיאָלעט-בלויער ווייטקייט עטליכע שפּיצען, בעדעקטע מיט בלענדענד ווייסען שניי.

טרוימעריש פלאַטערט הין און צוריק אַ זומער-פויגעלע — מאַכאַאָן, אַ בלאַס געלער מיט שוואַרצע פאַסען. פון ים בלאָזט אַ לייכט ווינטעלע, לייכט און דאַך גרויס אין דער דאָזיגער שטילקייט, אין דער דאָזיגער הויכקייט, וואו אַלץ קומט פון דער אונענדליכער ים-ווייטקייט און געהט אַוועק אין דער אונ-ענדליכער הימעל-ווייטקייט.

און איצט דער ים אַליין. מילך-פאַרביג, ליכטיג-בלוי אין דעם דאָזיגען מיטאָג-שימער; דער ווינד לאָזט אויף אים איבער כמעט אינגאַנצען ווייסע פאַסען; און ווייטער גיסט ער זיך אינ-גאַנצען צוזאַמען, ווי אַ ווייסער נעפּעל, מיט דעם אונענדליך צאַרטען ווייס-בלויען ליכט פון דעם האָריזאָנט. נור דאָרט, וואו די זון שטייט איבער אים, האָט זיך דער ים צופינקעלט אין זילבער-שיין, נענטער צום ברעג, ווי זילבערנע פליטערלעך אויפ׳ן פאָן פון אַ ווייכער, מילדער בלויקייט, ווייטער־צו, ווי אַ ריזען-אָזיערע פון ריינעם, צוגאָסענעם זילבער, אָן וועלכער ס׳איז בלויקייט.

אין דער דאָזיגער זילבער-מאַסע שניידט זיך איצט גראָד אַריין אַ קליין זעגל-שיפעל. אַליין זילבערן, כמעט דורכזיכטיג, שוועבט עס ווי פרעמד ליכט אין ליכט, ווי אַ געשפּענסט אָפּ-געטיילט פון דער מגושמ׳דיגער פאַרבען-וועלט, ווי דער „פלי-ענדיגער האָלענדער״ פון אַנ׳אייביגען זון-טרוים, וועלכער ער-

אויף דעם העכסטען שפּיץ פון קאַפּאָ, וואָס איז אָבגעטיילט פון די ים-פעלזען דורך אַ ברייטען באַרג-שפּוע, וועלכער ווערט איצט דערטרונקען אין זונען-ליכט, צווישען די גאָלדענע קוילען פון די גינסטער-שטרויכען און אין דעם שטויביגען אַראָמאַט פון דעם פּיאָלעטען טימיאַן-גראָז, שטעהט אַן'איינזאַמע קליינע קירכע מיט ווייס-געלע ווענט און אַ בלאָס-רויטען דאַך: דאָס איז די Madonna dela guardia.

עס בעוואַכט זי אַ גאַנצער חיל פון אַלטע קיפּאַריסען. אין דער דאָזיגער אָבגעטיילטער פון דער גאַנצער וועלט אַנטפּלעקונג פון העלע פאַרבען, וועלכע גיסען זיך פונאַנדער אין אַן'ענדלאָזען שימער, שטעהען די דאָזיגע קיפּאַריסען, ווי אַריינגעפלאַנצטע שוואַרצע קראָען-פעדערן פון שיקזאַל; זיי שטעהען בעוועגלאָז אויף זייערע קורצע בלייכע שטאַמען פאַר דער אונענדליכער בלויער ווייטקייט, וועלכע הויבט זיך איבער דעם גליהענדיגע געלען פעלז. ביי דער קירכע שטייט אויך אַזאַ בעשיידענע אָסטעריאָ, אַ שניי-ווייסע מיט גראָז-גרינע לאָדען, אין איר — אַ פּאָר שאָקעלדיגע טישלעך, און מען קען דאָרט בעקומען אַ ביסעל גוטען אָרטיגען וויין. אַ פייגענבוים, בעדעקט איצט אין אַפּריל מיט יונגע גרינע קנאָספּען, וועלכע שטאַרען פון די אַלע זייטען אַרויס פון די צווייגען ווי די צאַרטע פינגערלעך פון ים-פּאָליפּען, בויגט זיך אַהער אַריבער פון דעם באַרג-שפּוע.

דאָ איז גוט!

דער בליק טראָגט זיך איבער פון דער בלענדענדיגער ים-בלויקייט ווייטער אויף די טאָלען, בערגלעך, טיפער אויפ'ן ברעג. איבער די שמאַראַגדען-גרינע לאָנקעס-טעראַסען, וועלכע זענען איצט קוים געפאַרבט אין אַ גאָלד-קאָליר דורך די מאַסען בליהענדיגע דרום-בלאָזערלעך, הויבען זיך, ווי שטומפּיקע פּערענדיגסטע זילבערנע וואָלקענס, די בלעטער-קרוינען פון די איילבערסען. איינער פון זיי, אַן'אַלטער, פאַרוואָרפענער ביים סאַמע ראַנד פון דער טעראַסע, צייכענט זיך אויף דעם פאָן פון דער ריינער הימעל-בלויקייט אַמאָל ווי אַ טונקעלער סילועט, און אַמאָל צופינקעלט ער זיך אין זילבער-גלאַנץ, ווען

וואַסער-גלאַנץ רוהט איבער ברעג און ים,
און בלומען-ריחות טראָגען זיך אין קלאָרן רוים.
(געטע).

אין אַ וואונדער-שיין לאַנד וויל איך דיך אַוועקפֿירען און דאָרט דיר דערציילען...

צו מזרח פֿון סאַן רעמאָ, אין גן-עדן פֿון דער ריוויערא, שטאַרט-אַרויס קאַפּאָ ווערדע, אַ ברוינער פֿעלז, וואָס שניידט זיך אַריין אין פֿרייען ים. שטיין-שיכטען, וועלכע האָבען מיט מיליאָנען יאָרען צוריק געבילדעט דעם וייכען ים-גרונד, זעהען-אויס ווי אַ פֿאַנטאַסטישער שלאָס אויפ׳ן פאָן פֿון מילדען גרינעם ברעג-לאַנדשאַפֿט. דער בלויער מיטעללענדישער ים האָט זיי איינגעשלונגען, צופּיצעלט אין זיך, אָבער נישט מיט גראָבער קראַפֿט, נור צערטליך, ליב אין משך פֿון דער אונענדליכער צייט גלעטענדיג און ווידער גלעטענדיג זיי מיט זיינע צאַרטע ווייסע שוים-הענד. און איצט ליגען זיי, די אָבגעשווענקטע, אויפֿגעדעקטע שטיין-שיכטען און זעהען-אויס ווי די ריפּען פֿון אַ פֿערצייטישער ריזיגער חיה, וועמענס קבר ס׳האָט זיך פּלוצלונג געעפֿענט אויפ׳ן ברעג פֿון ים. צווישען די שיכטען בילדען זיך נישעס, אָנגעפֿילטע מיט גרינליכען, קוים בעוועגליכען וואַסער, אויף דעם פֿלאַכען דעק פֿון וועלכען עס לויפֿען אַלעמאָל דורך און ווערען פֿערשוואונדען בלאַסע פּיאָלעט-רויטע שאָטענס: דאָס בעוועגען זיך קוים אונטער׳ן וואַסער די ים-געוויקסען, און נור ביים עקסטען פֿלוזען-ראַנד פֿינקעלט דער שוים-קראַנץ, וואָס ווערט איבערגעלאָזען דורך די אָנלויפֿענדע כוואַליעס, און זעט-אויס, ווי דאָס פֿאָכען פֿון צושפּרייטע בלענדענד-ווייסע פֿליגעל אין שײַן פֿון דער זון. און ווייטער איז אַלץ בלוי, אַלץ זינקט אין אַ וואונדערליכען בלויען ליכט...

דאס ערשטע בוך.

פון דער איינטאָג־פליג ביז צו דער מאַדאָנע.

דאס צווייטע בוך.—דער סוד פון דעם איי־קעמערל און דעם זוימען־קעמערל.

ז. 66—119 אין א פינסטערער שאכט.—די סודות׳פולע קויל—דער ים־סוקער־גלאָק—די אַרבייט פון בּעסערע טורבינעס—די זאַך קומט־פאַר אין דעם מענשליכען איי־קעמערל—די ריכטונג־קערפערלעך—וואָס בעדייטען די כראָמאָזאָמען—א טיילונג פון העלפט אויף העלפט—דאָס זוימען־קעמערל דרינגט אריין אין דעם איי־קעמערל—טריומף פון דער צוזאמענגיסונג—דער ירושה־קאפּיטאל ווערט צוריקגעשטעלט—די ענטפלעקונג פון דעם געבוירונגס־אַקט—וואָס הייסט א „קעמערל״?—פילאָזאָפיע פון דער געבוירונג—די צאָל פון די זוימען־חיה׳לעך—די גרונד־ערשיינונגען פון דער מענשליכער עקזיסטענץ—דער טויט—די פרופּעפרונג אַלס אַ פאָרם פון דער אונשטערבליכקייט—וועגען צוויי פּרינציפּען פון דער אונשטערבליכקייט—אינדיווידועלע אונשטערבליכקייט—אונשטערבליכקייט דורך דער ליבע—וואָס הייסט „אייביג״!—ענטוויקלונג אין דער ליבע—דער וואונדער־אוצר פון דער מאָדערנער נאטור־פאָרשונג.

ז. 120—155 דער בעגריף פון דער ענטוויקלונג.—דער מיילען־מיליאָן און דער צייט־מיליאָן—פון כעאָס ביז דער אייז־צייט—ווי אַלט איז די מענשהייט?—אַ נייער הימעל און אַ נייע ערד—אין דעם שטוטגארטער מוזעאום—דער ליבע־שפּיל פון די איכטיאָזאַוריער—די ליבע פון די מאַמאָנטען—די מעגאַטעריע—דער רוקענמארך פון דעם אַטלאַנטאָזאַורוס—דער לעצטער ברעג—ליבע־איבערבלייבעכצען פון דעם לעצטען ברעג—דער לעצטער פונקט פון ליבע־שפּורען אויף דער ערד—דאַרווינ׳ס גרויסע לערע—ווי די באַצילע ליבט—די ערד אין דער רויט־גלוט—דער סוד פון דעם אָנהויב—פון וואַנען איז געקומען דאָס ערשטע קעמערל?

156—188 אור־געבוירונג.—צי איז די ליבע „ענטשטאַנען״?—דער געבורט־אַקט פון דער ליבע—די לעגענדע וועגען אַפראָדיטע׳ס געבורט און די אָבשטאַמונג פון דעם מאַלפּע—דאָס וואונדער פון דער בעשאַפונג—די אור־געבוירונג מוז אויך זיין אַן׳ענטוויקלונגס־שטופע—דער קוילענשטאָף—די ציאָנסטאָריע—לעבען און פלאַם—דער מענש אַלס אור־באַצילע פון אַ נייער וועלט—צופּאַסונגען צו דער קעלט—וועגען עצם פון „פילען״—צי איז לעבען אַ גרונד־אייגענשאַפט פון דער מאַטעריע?—דער אינדיווידואום אין דער קריסטאַל־וועלט—דער אַטאָם—דער טראָפּען וואַסער אין אַ הייל—עראָטישע און מעכאַנישע צוציהונגען—די „כעמישע קרובה׳שאַפטען״—די אַטאָמען „האַסען״ און „ליבען״—די ליבע פאַלט אריין אין דעם לעצטען סוד—די בעשאַפונג פון חוה׳ן—וואָס בעדייט דאָס פון שטאַנדפּונקט פון דער ענטוויקלונגס־געשיכטע.

אינהאלט=איבערזיכט

פון ערשטען=טייל.

דאס ערשטע בוך. — פון דער אייגטאנפלינג ביז צו דער מאדאנע.

ז. 5—16 א פרילינג=מארגען אויף דער ריוויערע. — אויף קאפא ווערדע — מינוציוס פעליקס — די בענקשאפט פון אונזער צייט — די דאפעלטע פערזיכערונג אין קרייז און בליק=אפפירער — שעה'ן פון אמת אין דער ליבע — וועגען דיר ווערט דערציילט! — דאס היילינע ווערען.

ז. 17—25 דאס תחית=המתים פון די אייגטאג=פליגען. — א שטורעם-אווענט ביים טייך — עלפען=טרוים — צוויי שעה תענוג — דער טויט שניידט די ליבע — די שטים פון די מיליאנען יארען אין דער אייגטאג=פליג — וואס איז די ליבע?

ז. 26—36 דאס ווילבערנע ליבע=אינזעל פון די הערינג. — סודות'פולע לופט ביים נארוועגישען ים-ברעג — א יב=וואונדער קומט=אן — ליבע-שטורעם פון די פיש — בראמא'ס גאלדען איי — ענגים פון די ליבענדיגע — דער פיש אין דעם מענשען.

ז. 37—63 ביי דער סיקסטינער מאדאנע. — א היליגטום פון דער מענשהייט — די צוויאייגקייט פון די געשלעכטער — וועגען דעם אייביגען קינד — דער העכסטער שטאק אין דער ליבע=געביידע — בענקשאפט און הארמאניע — די ליבע אין דער וועלט=וואנדערונג — קריסטוס — ווי אזוי די געשלעכטליכע ליבע איז געווארען מענשען=ליבע — בלוט ווערט גייסט — דער סאציאלער אידעאל — ליבע און רעליגיע — עשתרות און מאריע — די נאטור — די וועלט=אויסלייזונג — די ליבע איז שטארקער ווי דער טויט — דאס תענוג'פולע אויפשטייגען אין א העכערער וועלט — ליבע און קונסט — דער קינסטלער אלס געבוירענדיגער — ווי אזוי די קונסט האט זיך אנגעהויבען אין דער נאטור — נאטור=בעהערשונג און נאטור=פערברייטערונג — זי'י ליבע, ווי מען זעט זי פון גאלדענעם קובאל.

אַלע זיינע װעגען און שטעגען. אָפֿט האָט עס מיר צוגעשיקט ליבע נייע פֿריינד, װעלכע האָבען מיר מעגליך געמאַכט די אָדער יענע ערהייטערונג אויסער די גרענעצען פֿון מיין װעלט־האָריזאָנט. און טיילמאָל האָט עס מיר אויך געגעבען צו װיסען װעגען אַזאַ אָדער אַנדערער איינגעשרומפּענער אַלטער ליטעראַרישער מומע, װעלכע האָט פֿון איר שטאַנדפּונקט געפֿונען, אַז עס איז אינגאַנצען װערט־לאָז. אָדער װידער פֿון אַ פּעטער נאָלמע, װעלכער האָט זיך אַמאָל פֿאַר אים װידער אָבגערעדט פֿון האַרצען: „אָ, יאָ, מיר איז באמת װאויל! װייל, דאַנקען גאָט, איך בין דאָך נישט אַזוי!" איך האָב גע־מוזט אָנערקענען, אַז אויך די דאָזיגע מענשען האָבען רעכט...

און זאָל עס איצט מיט נייעם מוט װידער װייטער װאַנדערען אין זאָל עס געבען זיין קליינע הילף פֿאַר דעם זיג פֿון דעם איידע־לען געדאַנק: אַז דער מענש האָט נור איין איינציג שטיל אייגען װינ־קעלע אין דער דאָזיגער װעלט פֿון פּין און חושך, װאו ער דאַרף זיך נישט צו שעמען: אונטער דעם עץ הדעת.

װילהעלם בעלשע.

װײל דאָס איז די אַנדערע און װעזענטליכע זײט פֿון דעם בוך: מײן בוך בענוצט נור דאָס דאָזיגע גאַנצע געװעב פֿון מאַטעריאַלען פֿאַר אַן׳אײנהײטליכען געדאַנקען־בוי, און װעלכען עס װערען אָבגעשאַצט װערטען פֿון אַ װעלט־אַנשויאונג. די פּעראַנטװאָרטליכקײט פֿאַר דעם דאָזיגען אײגענטליכען אינהאַלט, מעג מען אים האַלטען פֿאַר גוט אָדער שלעכט, טראָג איך אַלענפֿאַלס אינגאַנצען אַלײן. ער איז ניט קײן פּאָפּולאַריזירענדיגע איבערזעצונג, נור אַ סוביעקטיװ אײגען װערק.

װעגען דער אויסערליכער פֿאָרם פֿון דעם דאָזיגען פּרוּב איז פֿאַר מיר פֿון אָנהויב־אָן קײן ספֿק ניט געװען, אַז זי מוז אין עצם זײן אַן׳עסטעטישע. איך מײן, אַז די בריק פֿון דעם שטרענגען פֿאַך־געביט, װאו מען זאַמעלט־אָן געװיסע גאַנץ־און האַלב־פֿעסטגעשטעלטע פֿאַקטען, צו דער װעלט פֿון דעם פֿרײען געדאַנק, װעלכער זוכט דאָס גאַנצע, גײט דורך דער קונסט. און מאַקע דורך אַלע מיטלען פֿון דער קונסט: אַפֿילו ביז צום הומאָר. און אַגב האָב איך דעם דאָזיגען הומאָר גאַנץ בכיון אַרײנגעפֿירט גראָד דאָרט, װאו עס האָט זיך געהאַנדעלט װעגען די „קיצעלדיגסטע" ענינים; אין דער איבערצײגונג, אַז ער איז דאָס אײביגע נאַאיװע קינד, פֿון װעלכען מען װעט צום לײכטסטען אַזעלכע זאַכען פֿערטראָגען. און צוליב ענליכע מאָטיװען איז אויך אַרויסגעקומען דער אַלגעמײנער בידערמײער־סטיל פֿון דער ערצײלונג מיט זײן דו־פֿאָרם, װײל זײן װײכע געמיטליכקײט איז בײ דעם דאָזיגען מאַטעריאַל ניט קײן קאַפּריז, נור אַ גוט איבערגעלײגטע קונסט־פֿאַרב. איך האָב נאָך צען יאָר, װידער דורכקוקענדיג דאָס בוך, ניט געפֿילט די מינדעסטע נײגונג גראָד דערין װאָס עס איז צו ענדערען. ניט מער װאָס צו דער קאָמפּאָזיציע האָב איך אין טײל ערטער, װאו ס׳האָט זיך געפֿילט דאָס אימפּראָװיזירטע פֿון דעם ערשטען סקיץ, צוגעגעבען אַ ביסעל אַ שאַרפֿערע ליניע, דאָך האָב איך אין די דאָזיגע פֿאַלען ניט פֿיל געענדערט.

אַ קינד פֿון אַן׳אַמאָליגער דערמאָנטער גרויסער לעבענס־שעה, נאָך בעזונדער שװערע לערן־און װאַנדער־יאָרען, פֿירט דאָס בוך איצט שוין זײט אַ גאַנצען צענדליג יאָר זײן אײגען ליבע־לעבען אין דער װעלט. קוים װאָס איך אַלײן האָב בעװיזען אים נאָכצוגײן אויף

מיין בוך פרעטענדירט *אינגאנצן נישט* אָנגענומען צו ווערען אלס א געוועגליכע פּאָפּולאריזירונג פון פאך־וויסענשאפטליכע מאטעריאלען, וועלכע זענען שוין פון לאנג ערגעץ אנדערש און דורך אנדערע פעסטגעשטעלט געוואָרען. הגם עס בענוצט א גאנצע מאסע נאטורוויסענשאפטליכע, בעזונדער ביאָלאָגישע איינצעלהייטען, וועלכע ווערען ביים איצטיגען שטאנד פון דער פאך־פאָרשונג געוועגליך גערעכענט במעט אלס זיכערע פאקטען. די דאָזיגע מאטעריאלען זענען ארויסגענומען געוואָרען, מער אָדער ווייניגער געלונגען, אויפ׳ן גרונד פון פיליאָריגען ספּעציעלען שטודיום, פון דעם אונבעגרייפליכען געביט פון דער מאָדערנער פאך־ליטעראטור. ווער עס בלעטערט־דורך אליין ווי עס איז די דאָזיגע ליטעראטור, דער ווייסט, ווי אָפט די פעסטשטעלונגען ביטען זיך דאָרט, ווי אָפט זיי ווערען בשום אונטער די פינגער פערעלטערט, ווי אָפט זיי צווינגען די פאָרשונג אָבצושטיין פון זייער לויף, כדי צו געווינען פאר זיך אביסעל מער רו און איבערלייגונג און בעצאָלען דערפאר מיט דער געפאר אביסעל הינטערשטעליג צו בלייבען אין די זאכליכע פעסטשטעלונגען. אָבער אויב מען זאָל דארפען פון די איינצעלהייטען, וועלכע איך בענוץ, אָבווארפען א גרויסען טייל, וועט דאָך, ווי איך רעכען, בלייבען א גענוגענדיג שטיק פון שוין ענדגילטיג פעסטגעשטעלטע גרונד־פאקטען, וועלכע וועלען שטיצען דעם לאָגישען אידעענגאנג אין אלע הויפּט־שטעלען... גרונד־פאקטען, וועלכע קאָנען שוין היינט באמת נישט מער אומגעוואָרפען ווערען, ווען מען זאָל אפילו איבערלאָזען פאר׳ן צווייפעל אזוי פיל רעכט, ווי עס איז נור איבערהויפּט מעגליך... רעכט, פאר וועלכען איך אליין שטעל זיך אומעטום איין. אין דער פאָרגעלייגטער צווייטער בעארבייטונג האָב איך זיך בעמיט נאָכאמאָל אויפסניי נאָכצופאָרשען דעם גרעסטען טייל פון די דאָזיגע מאטעריאלען, אויף וויפיל די קענטניש פון דער ספּעציעלער ליטעראטור האָט עס פאר מיר מעגליך געמאכט. עס זענען נאָך דערצו צוגעקומען פיל דערגענצונגען; איך רעכען, אז מען דארף דאָך נישט פערלאנגען אבסאָלוט צו בעקעמפען אלע שוועריגקייטען אין דעם דאָזיגען פּרט, און איבעריגענס איז דאָס אויך פאר דעם צוועק פון דעם גאנצען נישט נויטיג.

II

הקדמה.

מײן בוך װענדט זיך צו אלע, װעלכע קענען פערנינפטיג דעג-
קען און האָבען דעם מוט, זיך צו שאַפען אַנ׳אײגענע װעלט-אנשױ-
אונג. די װעלט איז אַ קלעפּיגער זומפּ, און װער עס װיל אים אַרי-
בער, דער דאַרף זיך פאַר קײן שום שרים ניט שרעקען. נאַטירליך,
האָב איך אין זינען נור רײפע מענשען. און רײף איז יעדער, װער
ס׳האָט נור אײנמאָל דורכגעלעבט די גרױסע שעה, װען ס׳האָט אי
אים ערװאַכט דער דראַנג נאָך קענטעניש; װען ער האָט אײנגעזען,
אַז דאָס דאָזיגע גאַנצע שנעל-פאַרגײענדיגע מענשליכע לעבען מיט
זײן גאַנצען טומעל דורך די עטליכע יאָר און מיט אלע זײנע ענטױ-
שונגען איז אַנ׳אומענדליך-נאַרישער שפּאַס, אויב מיר גיבען אים ניט
צו קײן העכערען זין דורך דער קענטעניש, דורך דעם קלײנעם ליכט-
פלעמעלע „דענקען״, װאָס איז אונז אין דער גרױסער שרעקליכער
פינסטערניש געשאָנקען געװאָרען. הער עס זוכט קענטעניש און װער
ס׳װיל געבען קענטעניש, דער גײט אַרום הויל און נאַקעט, און ס׳איז
נור דאָ אײן קלײד, װאָס הילט אים אײן: דער אמת. אָבער ער
גײט מיט אַנ׳אײזענער זיכערקײט צו דעם אײנציגען ליכטיגען ציל
פאָרױס, און ס׳קאָנען פאַר אים קײן שום מיספערשטענדענישען ניט
זײן. װען איך װיל ראַטעװען אַ טרינקענדען, טו איך מיך אויס נאַ-
קעט, און אַ דאגה האָב איך, צי װעט עס דאָרט עמיצען ניט געפ-
פעלען, װײל ס׳איז ניט אָנשטענדיג. אַזעלכע טרינקענדע זענען מיר
אָבער אַלע, און יעדען אײנעם דאַרף מען ראַטעװען,—ראַטעװען דורך
אַדם-נאַקעטע ענטפּלעקונגען פון אַלע ערשײנונגען פון הימעל און ערד
אין דער פאָרם, װי זײ זענען. װער ס׳נעמט-מיט דערצו די נױטיגע
ערנסטקײט, פאַר דעם דאַרף איך ניט נאָך קײן שום בעזונדערע
פערליבקײטען פון דער שפּראַך, קײן שום קינסטליכע ערהאַבענקײט,
װעלכע װערט פּשוט נאַריש, װיבאַלד רײנע, אמ׳תע מענשען
זענען צװישען זיך, גראָד װײל זײ זענען צװישען זיך.

פאר דעם טייערן חברה״לע
א מתנה אלס אנדענק
פון אייער פריינדשאפט

פון חנה

ווארשע 13/X 1930

QL
761
B79
pt. 1
v. 1
bk. 1-2

WILHELM BÖLSCHE o o o
MIŁOŚĆ. W PRZYRODZIE

Wydawnictwo: „DI WELT",
Warszawa 1922 r.

DRUKARNIA o o o o o
o o o o o „DI WELT"
WARSZAWA, NOWOLIPIE 7.

ווילהעלם בעלשע

די ליבע אין דער נאטור

ענטוויקלונגס-געשיכטע פון דער ליבע.

איבערזעצט פון דער לעצטער דייטשער אויסגאבע
פון יאר 1921 דורך י. מאיסקי.

ערשטער טייל.

ערשטער באנד. — ביכער 1 און 2

פערלאג „די וועלט“, ווארשע 1922.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

QL
761
B79
pt.1
v.1
bk.1-2
cop.1

BioMed